

การติดตาม การดำเนินการฟื้นฟู ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

บทสรุปผู้บริหาร

งานวิจัยเรื่อง “การติดตามการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ถอดบทเรียนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) เสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ 1) การถอดบทเรียนและการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) การเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 1 การถอดบทเรียนและการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีแนวปฏิบัติที่น่าสนใจในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จำนวน 12 แห่ง โดยมีบริบทที่แตกต่างกันใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) กลุ่มภูมิภาค ประกอบด้วย 5 กลุ่มภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ จำนวน 2 โรงเรียน ภาคกลาง จำนวน 3 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 โรงเรียน ภาคใต้ จำนวน 2 โรงเรียน และกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 3 โรงเรียน 2) สังกัด ประกอบด้วย 4 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 8 โรงเรียน (แบ่งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา รวมโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส จำนวน 5 โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (โรงเรียนเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด) จำนวน 2 โรงเรียน กรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 1 โรงเรียน สำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน 1 โรงเรียน 3) ขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วย 3 ลักษณะ ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก 4) พื้นที่ตั้งของโรงเรียน ประกอบด้วย 2 ลักษณะ ได้แก่ โรงเรียนในเมืองและโรงเรียนนอกเมือง โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนครู ตัวแทนนักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ประเด็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด รวมถึงการศึกษาแหล่งข้อมูลอื่น ได้แก่ เอกสารของโรงเรียน การสังเกตชั้นเรียน โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากแหล่งบุคคลที่หลากหลายรวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรสถานศึกษา รายงานการประเมินตนเอง (SAR) และศึกษาข้อมูลสถานศึกษาเพิ่มเติมจากเว็บไซต์โรงเรียน เพจเฟซบุ๊กโรงเรียน ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย และนำเสนอข้อมูลแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ระยะที่ 2 การเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ประเด็นการสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ผ่านระบบออนไลน์ด้วยโปรแกรม ZOOM Meeting ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นตามประเด็นที่กำหนดไว้ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยและนำเสนอข้อมูลแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการถอดบทเรียนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ศุภศึกษา)

1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) การวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (2) การประเมินศักยภาพทางการเรียนรู้เบื้องต้นของผู้เรียน (3) การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน (4) การประชุมติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสะท้อนคิดการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหาร 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การกระตุ้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน (2) การให้องค์ความรู้และทักษะกับครูผู้สอนผ่านการสอนงาน (3) การอบรมและแนะนำครูผู้สอนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเครือข่ายในเขตพื้นที่การศึกษา (2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) การปรับประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ โดยนำสื่อจากโรงเรียนเครือข่ายมาปรับให้เข้ากับบริบทนักเรียน (2) การพัฒนาสื่อดิจิทัลอย่างง่ายด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ของตนเอง 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย (1) การให้บริการตรวจโควิดกับผู้เรียนและครู (2) การเสริมแรงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การชมเชย การให้รางวัลสำหรับนักเรียนที่มีพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียน 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) การส่งเสริมให้ครูผู้สอนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ (2) การสร้างและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้และเผยแพร่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญ

และกำลังใจ ประกอบด้วย (1) การจัดงานวันแสดงความยินดีกับความสำเร็จของครูและนักเรียน (2) การบริการตรวจ ATK ให้กับครูและนักเรียนเพื่อตรวจสอบความปลอดภัยและความเสี่ยงในการติดเชื้อและแพร่ระบาดภายในโรงเรียน

1.2 โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร

1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน (2) การใช้เกมและสื่อการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน (3) การปรับเปลี่ยนวิธีการวัดประเมินให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ (4) การปรับเปลี่ยนตารางเรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเรียนรู้ออนไลน์ (5) การช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเรียน โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของครูและผู้บริหาร (2) ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองของครู (3) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูแบบกัลยาณมิตร 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน (2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง (3) หน่วยงานต้นสังกัดให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้ (4) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูแบบหมุนเวียนโดยศึกษานิเทศก์และฝ่ายวิชาการต่างโรงเรียนในสังกัดเดียวกัน (5) ความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อแนะแนวการศึกษาต่อและช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) การพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย (2) การนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ (3) การใช้เทคโนโลยีในการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย (1) การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เป็นมิตรกับผู้เรียน (2) การดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง (3) การเสริมแรงทางบวกให้กับผู้เรียน (4) การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนให้กับผู้เรียน (5) การมีกิจกรรมชุมนุมที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) การเผยแพร่สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียนเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่และทุกเวลา 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย (1) การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน (2) การสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อสื่อและอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้ (3) การได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขันและการพัฒนาผู้เรียนจนเกิดผลเชิงประจักษ์ (4) การจัดสวัสดิการให้ครูและนักเรียนในโอกาสต่าง ๆ

1.3 โรงเรียนวัดประสาธ

1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) การทบทวนบทเรียน โดยเน้นภาษาการอ่านออกเขียนได้

(2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การบริหารในลักษณะครอบครัว บริหารเชิงบวกเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้ครู (2) กลวิธีในการประชุมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการในเชิงการพูดคุยทุกวัน (3) การจัดให้ครูได้สอนตรงวิชาเอกตามความถนัด (4) การจัดอบรมพัฒนาครูปีละ 1 ครั้ง ภายใต้ระเบียบของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) ครูประจำชั้นประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการดูแลนักเรียน (2) การสนับสนุนจากศึกษานิเทศก์ในการให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (3) การได้รับสื่อสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ในบางกิจกรรม เช่น การสนับสนุนอุปกรณ์ในกิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์ 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) การกำหนดให้ครูต้องนำเสนอสื่อการเรียนรู้ปีละ 1 ครั้ง (2) การใช้สื่อในชั้นประถมศึกษาตอนปลายจะมีหลากหลายมิติ อาทิ การใช้คลิปวิดีโอที่ครูผลิตเอง การคัดเลือกคลิปวิดีโอที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาจาก YouTube และการใช้ DLTV เป็นสื่อประกอบการเรียนรู้ 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย (1) การจัดหาเงินทุนการศึกษาให้นักเรียน เช่น ทุนเรียนดี เพื่อเสริมกำลังใจให้กับนักเรียน (2) ครูดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด และแสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถพูดคุยปรึกษาหารือกับครูได้ (3) การจัดการอาหาร โดยสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครเป็นผู้จัดการอาหารให้นักเรียน และการจัดกิจกรรมให้จำนวนนักเรียนที่รับประทานอาหารเช้ามีเพิ่มขึ้น 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) การใช้งานเทคโนโลยีในการบริหารจัดการเรียนรู้ผ่านระบบไลน์ ตามแนวทางของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2) การใช้งานเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ เช่น การสอนใช้คอมพิวเตอร์ การใช้เกมที่ดึงดูดความสนใจในการเรียน แอปพลิเคชัน TikTok Facebook YouTube ฯลฯ 7) การจัดสวัสดิการความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย (1) การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน เช่น กระดาษ หนังสือนิทาน เป็นต้น (2) การสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูตามโอกาส การพูดที่สร้างขวัญกำลังใจ

1.4 โรงเรียนบ้านห้วยต่อ

1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) การวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (2) การประเมินศักยภาพทางการเรียนรู้เบื้องต้นและความพร้อมของผู้เรียน (3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน (4) การใช้ชั่วโมงซ่อมเสริมเพื่อเติมเต็มความรู้/สอนเสริมนอกเวลาเรียน (5) การพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน (6) การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน (2) การพัฒนาตนเองของครูผู้สอน (3) การขับเคลื่อนในการพัฒนาครูโดยผู้บริหาร (ส่งเสริม สนับสนุน เสริมแรง) 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ (2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน สื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู (3) ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อช่วยเหลือผู้เรียน (4) การพัฒนาค้นคว้าสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) การพัฒนาค้นคว้าสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้โดยครูผู้สอน (2) การนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ (3) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย (1) การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรกับผู้เรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน (2) การดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง (3) การเสริมแรงทางบวกให้กับผู้เรียน (4) การมีกิจกรรมและชุมนุมที่หลากหลายช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน (5) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้วยกิจกรรมและการอบรมชี้แนะตักเตือน (6) การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน (7) การใช้ระบบบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกรณีมีผู้สอนหรือนักเรียนติดโควิด (8) การจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต (6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) การใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและเผยแพร่สื่อการเรียนรู้ (7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย (1) การช่วยเหลือด้านสุขภาพแก่นักเรียนจากหน่วยงานภายนอก (2) การสนับสนุนอุปกรณ์ในการตรวจโควิด

1.5 โรงเรียนบ้านโคกยาง

1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) การวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (2) การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน (3) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูเพื่อติดตาม/แก้ปัญหา ผลการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียน (4) การปรับรูปแบบการมอบหมายงานและลดปริมาณงานให้เหมาะสม (5) การสอนเสริมเพื่อเติมเต็มความรู้/สอนเสริม/ทบทวนความรู้ (6) การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน (2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การพัฒนาตนเองของครูผู้สอน (2) การขับเคลื่อนในการพัฒนาครูโดยผู้บริหาร (ส่งเสริม สนับสนุน เสริมแรง) (3) การเสริมแรงกันและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ภายในกลุ่มเพื่อนครู (4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน สื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู (3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ (2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมของโรงเรียน (4) การพัฒนาค้นคว้าสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) การนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ (5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย (1) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้วยกิจกรรมและการอบรมชี้แนะตักเตือน

(2) การใช้ระบบบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกรณีมีผู้สอนหรือนักเรียนติดโควิด (3) การจัด/ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม โครงการนอกเวลาเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สุขภาพกายและสุขภาพจิต (4) การดูแล ช่วยเหลือ กระตุ้น/สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนให้กับผู้เรียน (5) การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรกับผู้เรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน (6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน เช่น ระบบไลน์ Google classroom (7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย (1) การสนับสนุนอุปกรณ์ในการตรวจโควิด และดูแลทำความสะอาด (2) การจัดสรรทุนสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้เรียนจากโรงเรียนและหน่วยงานภายนอก (3) การจัดสวัสดิการ สร้างขวัญกำลังใจ ความปลอดภัย ให้ครู และนักเรียน

1.6 โรงเรียนกุดจิกวิทยา

1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) การแก้ปัญหาผู้เรียนติดโทรศัพท์มือถือด้วยการนำมาใช้เป็นสื่อการสอน เช่น เกมแข่งขันตอบคำถามทางไลน์ (2) การออกแบบใบงานบูรณาการรายวิชาต่าง ๆ อาทิ กำหนดหัวข้อชิ้นงานรวมวิชาศิลปะให้วาดรูป วิชาภาษาอังกฤษให้เขียนคำศัพท์ และวิชาภาษาไทยให้เขียนคำราชาศัพท์ (3) การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติ (2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา (ไม่พบร่องรอยเชิงประจักษ์) (3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) การลงพื้นที่ตามจุดนัดพบเพื่อสอนการใช้งานระบบห้องเรียนออนไลน์กับผู้ปกครอง (2) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) การรายงานการสอนทุกสัปดาห์โดยเสนอต่อ อบจ. (2) การส่งเสริมให้ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ตามความสามารถและผลักดันส่งประกวดสื่อการเรียนการสอน (3) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย (1) การใช้โปรแกรมระบบกลางของโรงเรียนในการเพิ่มและลดคะแนนความประพฤติ (2) โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือจัดหาทุนการศึกษาให้นักเรียนซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน (3) การจัดหาอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือให้ผู้เรียนยืมเรียน (6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน เช่น ระบบไลน์ Google classroom (7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย (ไม่พบร่องรอยเชิงประจักษ์)

1.7 โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม

1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) การประเมินศักยภาพ ความพร้อม ความต้องการ และการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน (2) การปรับพื้นฐานทางการเรียนให้กับผู้เรียน (3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างผู้เรียน (4) การใช้การเรียนรู้เชิงรุกแบบร่วมมือและการใช้กิจกรรมกลุ่มในการจัดการเรียนรู้ (5) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย (6) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง (7) การพัฒนาทักษะการสื่อสาร

ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน (8) การประยุกต์ใช้แนวคิดการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ (9) การออกแบบ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (10) การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริม หลักสูตรตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน (11) การต่อยอดแนวคิดการจัดการเรียนรู้จากช่วงโควิด

2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การจัดประชุมอบรมครูและบุคลากรใน โรงเรียนโดยการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ (2) การนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครูอย่าง เป็นกัลยาณมิตร 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ PLC ของผู้บริหารและครู (2) การใช้กิจกรรมการสื่อสารประจำวันในช่วงเช้าของครู (3) การสื่อสารกับ ผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจในแนวทางการบริหารโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ (4) การสื่อสารเพื่อสร้าง การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) การพัฒนาระบบสารสนเทศเกี่ยวกับการ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูในโรงเรียน 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และ สุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย (1) การสร้างระเบียบวินัยเพื่อส่งเสริมการ เรียนรู้ให้กับผู้เรียน (2) การสร้างความคุ้นเคยและปรับตัวกับการเรียนรู้ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงให้กับผู้เรียน (3) การสร้างความตระหนักและการส่งเสริมสุขภาพของผู้เรียน (4) การจัดกิจกรรมชุมนุมเพื่อสร้างความสุข และผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและ มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) การพัฒนาระบบสารสนเทศการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน (2) การใช้ เทคโนโลยีอย่างหลากหลายในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย (1) การให้การดูแลช่วยเหลือครอบครัวของนักเรียน (2) การสร้างขวัญ กำลังใจ และเสริมแรงในการทำงานของครู (3) การให้กำลังใจและให้คำปรึกษานักเรียนเกี่ยวกับการเรียนและการใช้ ชีวิต (4) การปรับปรุงภูมิทัศน์กายภาพของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ (5) การกำหนดมาตรการการดูแล ความสะอาดและความปลอดภัยเกี่ยวกับโควิด-19

1.8 โรงเรียนกาวีละวิทยาลัย

1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความ ต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) การนิเทศและการกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู (2) ความพร้อม ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนในทุกรูปแบบ (3) การขยายระยะเวลาเรียนเพื่อการจัดการเรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพ (4) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย (5) การประเมินการเรียนรู้และ การสอนเสริมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน (6) การเน้นการจัดการเรียนรู้และ ความใส่ใจนักเรียนอย่างเต็มที่ 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) อบรม การใช้เทคโนโลยีและแอปพลิเคชันในการจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การ สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) การสร้างความตระหนักในความร่วมมือและความพร้อมด้านการ

จัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและผู้บริหาร (2) การช่วยเหลือกันในการเรียนรู้และการร่วมกิจกรรมกันระหว่างนักเรียน (3) การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอก 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อ On demand ที่ผู้เรียนสามารถเรียนและเข้าถึงได้ตลอดเวลา 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย (1) การเยี่ยมบ้านเพื่อทำความเข้าใจบริบทผู้เรียน (2) การเข้าถึง รั้งฟัง และให้คำปรึกษาผู้เรียนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์ปัญหาและเริ่มต้นพัฒนาระบบเทคโนโลยีจากต้นทุนเดิมของโรงเรียน (2) การสื่อสารเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอน (3) การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลการบริหารงานของโรงเรียน (4) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชาของครูและนักเรียน 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย (1) การปรับภูมิทัศน์ของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลสุขภาพความปลอดภัย (2) การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียน (3) การเสริมแรงเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน (4) การเปิดให้มีการร้องเรียนและสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (5) การเป็นต้นแบบในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู

1.9 โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์

1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) การประชุมวางแผนร่วมกันเพื่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน (2) การประเมินความพร้อมและความสามารถทางการเรียนรู้ของผู้เรียน (3) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน (4) การจัดกิจกรรมปูพื้นฐานและส่งเสริมความรู้ทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ (5) การออกแบบและพัฒนาสื่อ แหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการติดตามผลการเรียนรู้ 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองของครูผู้สอน (2) การส่งเสริมและอบรมพัฒนาครูโดยผู้บริหารสถานศึกษา 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) การใช้สื่อทางสังคมออนไลน์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) การพัฒนาเว็บไซต์ครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ (2) การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลอย่างง่ายเพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย (1) การใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต (2) การดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล ร่วมกับการสังเกตพูดคุยผู้เรียนรายบุคคลเพื่อการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) การกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เช่น

การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ (2) การสร้างและพัฒนาเว็บไซต์การเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย (1) การจัดสวัสดิการส่งเสริมการทำงานและการพัฒนาผู้เรียน (2) การเชิดชูเกียรติและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.10 โรงเรียนด้านขุนทด

1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) การเติมเต็มความรู้เดิมโดยการทบทวนบทเรียนก่อนเริ่มเนื้อหาบทเรียนใหม่ (2) การมีครูประจำชั้นเข้าสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการเรียนการสอนของครูในแต่ละรายวิชา (3) การวางแผนให้นักเรียนทุกคนมีเป้าหมายในการเรียนผ่านระบบครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว (4) การเพิ่มจำนวนวันและชั่วโมงในการเรียนรู้ในชุมชนเสริมทักษะตามแนวกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ (5) การกำหนดครูสอนแทนในลักษณะการแลกเปลี่ยนชั่วโมงสอนตามเนื้อหาบทเรียนของตนเอง (6) การใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ในการประสานติดตามการส่งงานและการอธิบายบทเรียน (7) การทดลองขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนพิเศษ (8) การควบคุมคุณภาพหลักสูตรตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การส่งตัวแทนครูไปร่วมฝึกอบรม และนำมาถ่ายทอดส่งต่ออบรมภายในโรงเรียน (2) การวางระบบการประชุมและควบคุมเวลาไม่ให้สร้างความเหนื่อยล้าให้ครู 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) การใช้กลไกการประชุมผู้ปกครองและการเยี่ยมบ้านเพื่อเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน (2) การมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ (3) การจัดวิเทศศึกษา/การจัดทำ MOU หลักสูตรระยะสั้นร่วมกับวิทยาลัยเทคนิค และการประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) การอยู่ระหว่างวางแผนการพัฒนาห้องเรียนที่สามารถรวบรวมเนื้อหาและสื่อการเรียนการสอนแต่ละรายวิชาเพื่อให้นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย (1) ระบบติดตามการขาดเรียนกรณีนักเรียนขาดเรียนต่อเนื่อง (2) การเอาใจใส่ของครู พร้อมรับฟังและสื่อสารเชิงบวกกับนักเรียน (3) การจัดภูมิทัศน์เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการมาโรงเรียน (4) การส่งเสริมกิจกรรมที่นักเรียนเป็นผู้วางแผนและดำเนินการผ่านกลไกของสภานักเรียน 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) การใช้ระบบไลน์ห้องเรียนในการติดต่อระหว่างครูประจำชั้นกับนักเรียน (2) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดทำโทรทัศน์ประจำห้องเรียน การวางแผนจัดสอบออนไลน์ และ การมอบหมายชิ้นงานที่นักเรียนต้องใช้เทคโนโลยีในการทำและส่งชิ้นงานนั้น 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย (1) การจัดสรรงบประมาณในการจ้างครูอัตราจ้าง เพื่อมาแบ่งเบาภาระหน้าที่ของครูซึ่งได้รับผลกระทบจากความล่าช้าในการบรรจุอัตรากำลังข้าราชการครู

1.11 โรงเรียนปากเกร็ด

1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย (2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง (3) การปรับลดเวลาเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนออนไลน์ (4) การลดความสำคัญของการสอบ 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้กับครูผู้สอน (2) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อช่วยกันดูแลและพัฒนาผู้เรียน (2) การประสานความร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูและพัฒนาผู้เรียน (3) การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับแผนการเรียน 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) การพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้โดยครูผู้สอน (2) การนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ (3) การใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย (1) การใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล (2) การมีนโยบายลดเวลาเรียนเพื่อลดผลเสียที่มีต่อสุขภาพจากการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) การจัดทำแหล่งเรียนรู้ออนไลน์โดยใช้กระบวนการพัฒนาตามหลักการของ PDCA 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย (1) การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ (2) การส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือครูในทุกด้าน (3) การสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครู

1.12 โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง

1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (2) การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) (3) การจัดกิจกรรมการสอนเสริมเข้าทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ (4) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วินัย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน (5) การสื่อและแหล่งการเรียนรู้ทางวิชาการและศาสนาจากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ของโรงเรียนในเครือ 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การ “หนุนใจ” จาก การเสริมกำลังใจด้วยความรักและสามัคคีของครู และผู้บริหารสถานศึกษา (2) การส่งเสริมและอบรมพัฒนาครู โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา และวิทยากรจากสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือของโรงเรียน 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) การใช้สื่อทางสังคมออนไลน์ และระบบเพื่อการติดต่อสื่อสารและสร้าง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง (2) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน บ้าน และโรงเรียนเพื่อ การมีส่วนร่วมในการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การพัฒนาค้นคว้าสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและ เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลร่วมกับโรงเรียนใน เครือ (2) การใช้ระบบงานข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนและบุคลากร 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และ สุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย (1) การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางวิชาการ กีฬา และตามเทศกาลให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ในการ จัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญ และกำลังใจ ประกอบด้วย (1) การสนับสนุนทุนการศึกษาแลกเปลี่ยนในต่างประเทศให้แก่ผู้เรียน (2) การแบ่ง ชำระค่าเล่าเรียนของนักเรียนให้แก่ผู้ปกครอง (3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมและเชิดชูเกียรติแก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

2. ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความ ต้องการของผู้เรียนโดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในการวางแผนเพื่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งการเรียนรู้ในเชิงผลสัมฤทธิ์และ เชิงคุณลักษณะของผู้เรียน มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย โดยใช้แนวคิดการบูรณาการ การเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ทั้งที่ใช้และไม่ใช้เทคโนโลยี โดยมุ่งเน้น ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน รวมถึงมีการนิเทศ กำกับติดตาม และสะท้อนคิดเกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อการวิเคราะห์สาเหตุและแก้ปัญหาโดยมีการสอนเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีกระบวนการจัดครูสอนแทนได้เนื่องจากมีจำนวนครูที่เพียงพอ ต่างจากโรงเรียน ขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีครูครบชั้นพอดีหรือมีครูไม่ครบชั้น รวมถึงโรงเรียนขนาดใหญ่มีโอกาสในการสร้าง ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการร่วมกันจัดการศึกษาได้อย่างหลากหลายมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง

2.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับการจัดอบรมและพัฒนาครูผู้สอน การถ่ายทอดองค์ความรู้ใน ลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารและครู และมีการประชุม การนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ ของครูโดยเน้นการสร้างบรรยากาศเชิงบวกอย่างเป็นกัลยาณมิตร การให้กำลังใจ และการเสริมแรงในการ ปฏิบัติงาน

2.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการ ดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในด้านสร้างร่วมมือจากเครือข่ายหรือหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาในการ

ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การสนับสนุนสื่อและแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ในการร่วมกันจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา โดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกัน ในการประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลสำเร็จรูปที่มีอยู่อย่างหลากหลายในการจัดการเรียนรู้ หรือการพัฒนาสื่อดิจิทัลขึ้นใหม่เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน ทั้งนี้ ในบริบทโรงเรียนขนาดใหญ่มีการพัฒนาระบบสารสนเทศและคลังสื่อดิจิทัลภายในสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการงานวิชาการผ่านแพลตฟอร์มอย่างหลากหลาย อันเนื่องมาจากจำนวนนักเรียนที่มีจำนวนมากที่สถานศึกษาต้องดูแลอย่างทั่วถึง รวมถึงความพร้อมของครูและบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินการที่เพียงพอ

2.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในด้านการสร้างบรรยากาศเชิงบวกในชั้นเรียน การเสริมแรง การให้กำลังใจ การเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง การให้คำปรึกษาแนะนำด้านการเรียนและการใช้ชีวิตแก่ผู้เรียน รวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขอนามัยสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดีของผู้เรียน และการมีระบบการติดตามแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียนรู้ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้เรียน

2.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพโดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย การส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของครูผู้สอน การพัฒนาระบบจัดเก็บและเผยแพร่สื่อและแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่และทุกเวลา ทั้งนี้ สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความสามารถในการพัฒนาระบบสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลในการบริหารงานของโรงเรียน รวมถึงการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัลสำหรับผู้เรียน อันเนื่องมาจากจำนวนบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีจำนวนมาก การพัฒนาระบบสารสนเทศจึงมีความจำเป็นในการบริหารจัดการของสถานศึกษา

2.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจโดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์ทางกายภาพให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการดูแลรักษาความปลอดภัยด้วยการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับแพร่กระจายของโรคระบาดภายในโรงเรียนและการช่วยเหลือด้านสุขภาพเกี่ยวกับโควิด 19 ของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการจัดสวัสดิการให้กับผู้เรียนด้วยการสนับสนุนทุนการศึกษา และสำหรับครูด้วยการสนับสนุนงบประมาณด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้มีการสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการเสริมแรงเกี่ยวกับผลการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน และการส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพสำหรับครู และมีการจัดกิจกรรมแสดงความยินดีกับความสำเร็จของครูและผู้เรียน

3. ผลการนำเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

ผลการนำเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 ด้าน 32 ประเด็น ดังนี้

3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน มีจำนวน 9 ประเด็น ดังนี้ 1) การจัดประชุมวางแผนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของผู้เรียน 2) การออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบบูรณาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย 3) การปรับเพิ่ม ลด และขยายเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ 4) การประเมินความพร้อม ศักยภาพ และความสามารถทางการเรียนก่อนเรียนของผู้เรียน 5) การปูพื้นฐานความรู้ การสอนเสริม และการทบทวนเนื้อหาสาระทั้งในและนอกเวลาเรียน 6) การวางระบบครูสอนแทนและการติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนในกรณีฉุกเฉิน 7) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายประกอบการจัดการเรียนรู้ 8) การปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเหมาะสมและ 9) การสะท้อนการจัดการเรียนรู้ของครูและการกำกับติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) การสร้างความตระหนักรู้ในการพัฒนาตนเองของครู 2) การพัฒนาและถ่ายทอดประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ สื่อ และนวัตกรรมของครูและผู้บริหาร 3) การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในการทำงานและ 4) การนิเทศการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตรด้วยวิธีการที่หลากหลาย

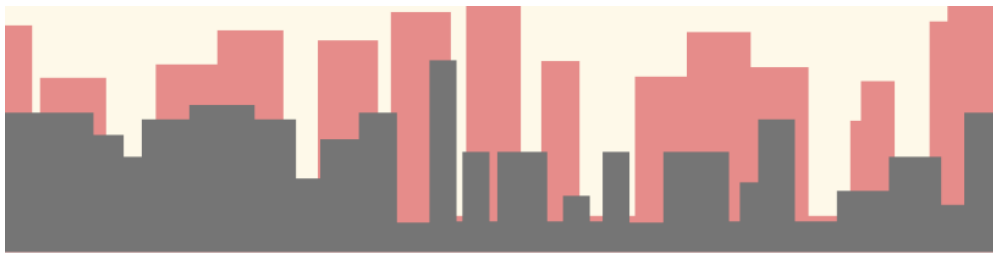
3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มี 3 ประเด็น ดังนี้ 1) การสร้างความร่วมมือในเชิงวิชาการกับเครือข่ายสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานต้นสังกัด 2) การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนาการเรียนรู้ และคุณลักษณะของผู้เรียน และ 3) การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานภายนอกในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษามีจำนวน 3 ประเด็น ดังนี้ 1) การประยุกต์ใช้สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 3) การพัฒนาระบบคลังสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สอนและผู้เรียน

3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต มีจำนวน 5 ประเด็น ดังนี้ 1) การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน การเสริมแรงทางบวก และการสร้างแรงบันดาลใจ 3) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้เรียน 4) การส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และ 5) การสร้างระบบการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีจำนวน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) การส่งเสริมให้ผู้สอนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 3) การเผยแพร่สื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4) การใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสารข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง

3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ มีจำนวน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) การให้รางวัลหรือการแสดงความยินดีกับความสำเเร็จของผู้เรียนและผู้สอน 2) การจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน 3) การสนับสนุนทุนการศึกษา สื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและ 4) การมีมาตรการป้องกันและให้บริการช่วยเหลือด้านสุขภาพสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา

▶▶ แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

7 ด้าน **32** ประเด็น

1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบท ความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

- การจัดประชุมวางแผนพัฒนาการเรียนรู้และฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน
- การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบบูรณาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย
- การปรับเพิ่ม ลด และขยายเวลาในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การประเมินความพร้อม ศักยภาพ และความสามารถทางการเรียนก่อนเรียนของผู้เรียน
- การบูรณาการความรู้ การสอนเสริม และการทบทวนเนื้อหาสาระทั้งในและนอกเวลาเรียน
- การวางระบบครูสอนแทนและการติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนในกรณีฉุกเฉิน
- การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายประกอบการจัดการเรียนรู้
- การปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม
- การส่งต่อการจัดการเรียนรู้ของครูและการกำกับติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน

2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

- การสร้างความตระหนักครูในการพัฒนาตนเองของครู
- การพัฒนาและถ่ายทอดประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ สื่อ และนวัตกรรมของครูและผู้บริหาร
- การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในการทำงาน
- การนิเทศการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นกลายมิตรด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

- การสร้างความร่วมมือในเชิงวิชาการกับเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานต้นสังกัด
- การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน
- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานภายนอกในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

- การประยุกต์ใช้สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียน
- การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
- การพัฒนาระบบคลังสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สอนและผู้เรียน

5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

- การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
- การดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน การเสริมแรงทางบวก และการสร้างแรงบันดาลใจ
- การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้เรียน
- การส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
- การสร้างระบบการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

- การส่งเสริมให้ผู้สอนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้
- การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
- การเผยแพร่สื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน
- การใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสารข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง

7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

- การให้รางวัลหรือการแสดงความยินดีกับความสำเเร็จของผู้เรียนและผู้สอน
- การจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน
- การสนับสนุนทุนการศึกษา สื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
- การมีมาตรการป้องกันและให้บริการช่วยเหลือด้านสุขภาพสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา

แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. บทเรียนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้มีความหลากหลายของกรณีศึกษาตัวอย่างที่แตกต่างกันตามสังกัด กลุ่มภูมิภาค และสถานที่ตั้ง สถานศึกษาสามารถนำประเด็นหรือสิ่งที่น่าสนใจไปปรับประยุกต์ใช้หรือต่อยอดให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษาได้ตามความเหมาะสม

2. แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในงานวิจัยนี้ เป็นการเสนอแนะแนวทางภาพรวมที่เป็นข้อค้นพบจากหลากหลายบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้ สถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้ภายใต้เงื่อนไขสถานการณ์ของสถานศึกษาทั้งในระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือตามบริบทที่แตกต่างกันของสถานศึกษา

3. สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการใช้แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ประกอบการกำหนดนโยบาย แผนงาน แผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการจัดทำขึ้นเฉพาะกิจในกรณีที่พบภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือใช้ในการสอดแทรกหรือส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตามความเหมาะสม

4. การขับเคลื่อนแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วน รวมถึงบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษาในการร่วมมือกันฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถ

5. เพื่อเป็นการขยายขอบเขตข้อค้นพบและองค์ความรู้จากการวิจัยสู่บริบทของผู้เรียนที่มีความใกล้เคียงกันทั้งช่วงวัยและวุฒิภาวะนั้น ผลการวิจัยนี้อาจนำไปใช้ประโยชน์ครอบคลุมไปถึงผู้เรียนระดับ อาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่มีช่วงวัยเดียวกันกับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปลาย รวมถึงอาจนำข้อค้นพบของการวิจัยบางส่วนไปใช้กับผู้เรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือระบบการจัดการศึกษาอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม

6. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาสามารถนำองค์ความรู้และข้อค้นพบจากงานวิจัยเกี่ยวกับแนวปฏิบัติจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากการดำเนินการที่นำเสนอของสถานศึกษา นำไปสู่การขยายผลสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับภูมิภาค ระดับสถานศึกษา รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเร่งด่วนในช่วงการเปลี่ยนผ่านการจัดการศึกษาภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ที่ยังคงเกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงสู่การจัดการศึกษาวิถีใหม่ภายหลังสถานการณ์โควิด-19

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยข้อมูลที่ได้มานั้นเป็นข้อมูลการดำเนินการหลังจากที่สถานศึกษาเปิดเรียนในสภาวะปกติตั้งแต่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งเป็นระยะเวลาเพียง 1 ภาคเรียน ดังนั้น อาจมีการดำเนินการติดตามการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการ

เรียนรู้ของผู้เรียนหลังจากครบรอบ 1 ปีการศึกษาว่าสถานศึกษามีการดำเนินการเพิ่มเติมอย่างไร และเกิดผล การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ของผู้เรียนอย่างไรบ้าง

2. ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้สามารถนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ หรือในลักษณะต่าง ๆ โดยอาจบูรณาการจากแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สู่การพัฒนา คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเป็นการนำแนวทางไปสู่การปฏิบัติทั้งในระดับเขตพื้นที่ ระดับสถานศึกษา ระดับชั้นเรียน หรือระดับผู้เรียนรายบุคคล

3. สถานศึกษา หน่วยงาน หรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา อาจดำเนินการวิจัยเชิง นโยบายหรือวิจัยสถาบันโดยใช้แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานที่เป็นข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้เพื่อต่อยอดสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนตามบริบทพื้นที่ของสถานศึกษา

4. นักวิชาการ นักการศึกษา อาจใช้ข้อค้นพบจากแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการ เรียนรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจากการวิจัยนี้ในการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือ พัฒนาผู้เรียนได้

5. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมที่มีความแตกต่างกันตามบริบท ของสถานศึกษา ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่าในแต่ละสถานศึกษามีผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเฉพาะ เช่น กลุ่มเปราะบาง กลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการ เรียนรู้กับผู้เรียนในกลุ่มเฉพาะนี้เพื่อให้ได้สารสนเทศและแนวทางที่เหมาะสมและมีความชัดเจนเฉพาะเจาะจง กับกลุ่มดังกล่าว

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร.....	ก
สารบัญ.....	ด
สารบัญตาราง.....	ท
สารบัญภาพ.....	ธ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19.....	7
นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์ โควิด-19 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	16
แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน.....	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้.....	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
ระยะที่ 1 การถอดบทเรียนและการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	36
กรณีศึกษาและผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ.....	38
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	39
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
ระยะที่ 2 การเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	39
ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ.....	41
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	41
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการถอดบทเรียนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	43
กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุษฎีศึกษา).....	44
กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร.....	62
กรณีศึกษาที่ 3 โรงเรียนวัดประสาธ.....	94
กรณีศึกษาที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยต่อ.....	112
กรณีศึกษาที่ 5 โรงเรียนบ้านโคกยาง.....	145
กรณีศึกษาที่ 6 โรงเรียนกุดจิกวิทยา.....	173
กรณีศึกษาที่ 7 โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม.....	184
กรณีศึกษาที่ 8 โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย.....	214
กรณีศึกษาที่ 9 โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์.....	237
กรณีศึกษาที่ 10 โรงเรียนดำนขุนทด.....	259
กรณีศึกษาที่ 11 โรงเรียนปากเกร็ด.....	281
กรณีศึกษาที่ 12 โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง.....	306
บทที่ 5 ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี ปัจจัยสู่ความสำเร็จ และแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	326
ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	326
1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน.....	327
2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา.....	332
3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง.....	335
4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา.....	338
5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต.....	341
6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ.....	344
7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ.....	347

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 (ต่อ)	
ตอนที่ 2 ผลการนำเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	350
1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความ เปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน.....	350
2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา.....	353
3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่าง สถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง.....	354
4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูล สารสนเทศทางการศึกษา.....	356
5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิต.....	357
6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมี ประสิทธิภาพ.....	359
7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ.....	361
บทที่ 6 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัย.....	364
สรุปผลการวิจัย.....	365
อภิปรายผลการวิจัย.....	379
ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	386
รายการอ้างอิง.....	389
ภาคผนวก.....	393
ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย.....	394
ข รายนามโรงเรียนกรณีศึกษาในการศึกษาการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	396
ค รายชื่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) แนวทางเชิงปฏิบัติในการ ฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	398
ง ประเด็นการสัมภาษณ์การดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน.....	400
จ ประเด็นการสนทนากลุ่มแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	402
ฉ ภาพตัวอย่างการลงพื้นที่ภาคสนามการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	404
คณะนักวิจัย.....	408

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1	โรงเรียนกรณีศึกษาในการวิจัย..... 37
3.2	ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่ม (ระดับประถมศึกษา)..... 40
3.3	ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่ม (ระดับมัธยมศึกษา)..... 40
3.4	กำหนดการสนทนากลุ่ม..... 42
5.1	แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านที่ 1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน..... 329
5.2	แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านที่ 2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา.... 333
5.3	แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านที่ 3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง..... 336
5.4	แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านที่ 4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิด และเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา..... 339
5.5	แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านที่ 5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดี ของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต..... 342
5.6	แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านที่ 6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ..... 345
5.7	แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านที่ 7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญ และกำลังใจ..... 348

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
2.1 นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.....	17
2.2 มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้.....	21
2.3 แนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID.....	24
2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	35
3.1 โรงเรียนกรณีศึกษาในการวิจัย.....	38
4.1 บริบทโรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ศุภศึกษา).....	44
4.2 ตัวอย่างแบบทดสอบการอ่านออกเสียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	50
4.3 ตัวอย่างแบบทดสอบการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	50
4.4 การอ่านสะกดคำของนักเรียนรายบุคคล.....	51
4.5 คลิปสื่อสอนการอ่านสะกดคำของครูวิชาภาษาไทย.....	52
4.6 คลิปสื่อสอนของครูวิชาวิทยาศาสตร์.....	53
4.7 กิจกรรมการใช้สื่อเพื่อพัฒนาการอ่านในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1.....	53
4.8 การใช้สื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน.....	53
4.9 คณะกรรมการอ่านออกและการเขียนของโรงเรียนบ้านหนองสองห้อง ปีการศึกษา 2565.....	55
4.10 บริบทโรงเรียนเทศบาลวัดตองบุโบริราณคณิสสร.....	63
4.11 การจัดการเรียนรู้รูปแบบ on hand และ online.....	69
4.12 การวัดประเมินการเรียนรู้ออนไลน์ รายวิชาคณิตศาสตร์.....	72
4.13 การประชุมครูเพื่อหาแนวทางแก้ไขในการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์โควิด-19...	75
4.14 การนิเทศการจัดการเรียนรู้ออนไลน์โดยฝ่ายวิชาการของโรงเรียน.....	77
4.15 รองนายกเทศมนตรีมาตรวจเยี่ยมโรงเรียนและให้ความช่วยเหลือในช่วงสถานการณ์โควิด-19	80
4.16 การใช้เทคโนโลยีในการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน.....	84
4.17 การนัดหมายนักเรียนมาสอนซ่อมเสริมที่สวนสาธารณะในชุมชน.....	87
4.18 การเยี่ยมบ้านเพื่อไปสอนนักเรียนในช่วงสถานการณ์โควิด-19.....	88
4.19 บริบทโรงเรียนวัดประสาธ.....	94
4.20 บริบทโรงเรียนบ้านห้วยต่อ.....	112
4.21 ห้วยต่อโมเดล.....	119
4.22 บรรยากาศในการทำงานร่วมกันของครูโรงเรียนห้วยต่อ.....	127
4.23 กิจกรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยต่อ.....	138
4.24 บริบทโรงเรียนบ้านโคกยาง.....	145
4.25 กิจกรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกยาง.....	165

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
4.26 บริบทโรงเรียนกุดจิกวิทยา.....	173
4.27 บริบทโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม.....	184
4.28 บริบทโรงเรียนกาวิละวิทยาลัย.....	214
4.29 บริบทโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์.....	237
4.30 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์.....	244
4.31 การจัดกิจกรรมปูพื้นฐานและส่งเสริมความรู้ทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้.....	245
4.32 การพัฒนาและจัดทำเว็บไซต์ครูรายบุคคล.....	252
4.33 บริบทโรงเรียนด่านขุนทด.....	259
4.34 กิจกรรม classroom meeting.....	271
4.35 กิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้วิทยาศาสตร์.....	273
4.36 กิจกรรมค่ายอาสาสร้างฝายชะลอน้ำ.....	278
4.37 กิจกรรมเก็บก่อนกลับของสภานักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด.....	278
4.38 บริบทโรงเรียนปากเกร็ด.....	281
4.39 Pakkred Learning Cyber.....	299
4.40 ตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีในการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนรายวิชาคณิตศาสตร์.....	301
4.41 ขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมศูนย์การเรียนรู้ Pakkred learning cyber.....	304
4.42 บริบทโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง.....	306
4.43 สถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง.....	312
4.44 การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ทางวิชาการและศาสนาจากแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์.....	315
4.45 โครงการ English Camp ของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง.....	323
5.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน.....	352
5.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา.....	354
5.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง.....	355
5.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา.....	357
5.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต..	359
5.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ.....	360
5.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ.....	362
5.8 แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	363

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่แพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปลายปี 2562 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ รวมถึงด้านการจัดการศึกษา สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปิดเรียนเป็นเวลานานเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนเป็นรูปแบบทางไกลหรือออนไลน์ และมีการปรับรูปแบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ทางไกลหรือออนไลน์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

การหยุดชะงักของระบบการศึกษาตั้งแต่ต้นปี 2563 ได้ส่งผลกระทบต่อความสูญเสียและความเหลื่อมล้ำต่อการเรียนรู้อย่างมาก จากผลการสำรวจผลกระทบสถานการณ์โควิด-19 เฉพาะในกลุ่มที่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้ติดตามให้ความช่วยเหลือนั้น พบว่า จำนวนกลุ่มเป้าหมายของภาคเรียนที่ 1/2564 เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จากภาคเรียนที่ 2/2563 ความพยายามในการจัดการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ของหน่วยจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการเรียนที่โรงเรียน (On-site) เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ (On-air) เรียนผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ (On-demand) เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต (On-line) และเรียนที่บ้านด้วยเอกสาร (On-hand) หรือโดยการผสมผสานเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม ทั้งนี้ อาจเป็นวิธีการที่ทดแทนการเรียนรู้แบบเจอหน้ากันได้ไม่ดัดนัก ที่น่าเป็นห่วงยิ่งกว่านั้น คือ เด็กจำนวนมากที่มาจากครอบครัวที่ยากจน เพราะเวลานักเรียนกลุ่มที่ยากลำบากที่สุดเพียงร้อยละ 17 สามารถเข้าถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนที่บ้าน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงเรียนจะเปิดอีกครั้งก็ตาม การปิดโรงเรียนและการหยุดชะงักส่งผลกระทบต่อโรงเรียนและการเรียนรู้ (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2564)

จากผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ดังกล่าวข้างต้นนั้น เห็นได้ว่า สถานการณ์โควิด-19 ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อทั้งตัวผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชน และสังคมอย่างกว้างขวาง โดยก่อให้เกิดทั้งผลกระทบทางด้านวิชาการ และทักษะต่าง ๆ ตลอดจนเศรษฐกิจ และการสนับสนุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 อีกทั้งยังเกิดผลกระทบกับสุขภาพจิต ทักษะทางอารมณ์ และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และชุมชนร่วมด้วย ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานทางด้านการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในการกำหนดแนวทางและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดความรุนแรงของปัญหาและผลกระทบ ตลอดจนฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทัน่วงที่ (อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ, 2565; เก็จกนก เอื้อวงศ์ และคณะ, 2564; Asian Development Bank, 2021; Kuhfeld et al., 2020; Fitzpatrick et al., 2020)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและอาจเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติ ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อการจัดระบบการดูแลและป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ อาทิ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ ภัยจากธรรมชาติ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตของคนทุกช่วงวัยจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยในปี 2563-2565 สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสถานการณ์โควิด-19 รวมทั้งสังเคราะห์องค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากการวิจัยดังกล่าว พบว่า สถานการณ์โควิด-19 มีผลกระทบต่อระบบการศึกษาของประเทศไทย ใน 6 ด้าน คือ 1) ผู้เรียน 2) ผู้สอน 3) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 4) การวัดและประเมินผลผู้เรียน 5) สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ 6) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังได้เสนอมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้และมาตรการเร่งด่วน กลไกสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จเพื่อประกอบการพิจารณาในการนำสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ระบบการศึกษาที่ดีควรมีความยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนให้ทันสถานการณ์ ปัญหา ความท้าทาย และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีภารกิจหลักที่สำคัญคือการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามนโยบาย แผน และมาตรฐาน ด้านการศึกษาของชาติในภาพรวม จึงเห็นควรดำเนินการติดตามการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสำรวจสภาพปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้และมาตรการในระแวงเร่งด่วน รวมทั้งถอดบทเรียนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้กรอบการศึกษาของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่ได้กำหนดมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้โดยได้สังเคราะห์องค์ความรู้และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากงานวิจัยที่ได้ศึกษาถึงสภาพการณ์ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางและมาตรการในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ นั่นคือ มาตรการ “RECOVERY” ซึ่งกรอบมาตรการนี้สอดคล้องกับแนวทางฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากบทความและงานวิจัยของต่างประเทศที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติม อันประกอบด้วย 7 มาตรการ ได้แก่ 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน (Asian Development Bank, 2021; Kaffenberger, 2021) 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา (Kuhfeld et al.,2020) 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (Saliccioli, 2021; Daniela, Rubene &

Rüdolfa, 2021; Carvalho, Rossiter, Angrist, Hares & Silverman, 2020) 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา (Kasradze & Zarnadze, 2021; Cho et al., 2021) 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต (Raymond, 2021; Cardinal, 2020; Fitzpatrick et al., 2020; Dorn et al., 2020; Hanover Research, 2020) 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (DiPietro et al., 2020; Kurniawan & Budiyo, 2021; Education Development Trust, 2020; Sabates et al., 2021; Ikeda & Yamaguchi, 2021) และ 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ (Conto et al., 2020, Khan & Ahmed; 2021) ซึ่งทั้ง 7 มาตรการนี้มีความสอดคล้องกับหลักฐานเชิงประจักษ์จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตลอดจนความสอดคล้องกับแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children’s Fund (UNICEF) (2022) ร่วมกับ อีกทั้งมาตรการ “RECOVERY” ดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับบริบทในการศึกษาครั้งนี้ซึ่งเป็นการศึกษาการติดตามการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของการจัดการศึกษาในประเทศไทย

คำถามวิจัย

1. บทเรียนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่น่าสนใจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไรบ้างในด้าน 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และ 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

2. แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีอะไรบ้างและมีลักษณะอย่างไร

3. แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีอะไรบ้างและควรเป็นไปในลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อถอดบทเรียนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

คณะผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ออกเป็น 2 ระยะ โดยมีขอบเขต ดังนี้

ระยะที่ 1 การถอดบทเรียนและการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรณีศึกษา (Case study) คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีแนวปฏิบัติที่น่าสนใจในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จำนวน 12 แห่ง โดยมีบริบทที่แตกต่างกันใน 4 ด้าน ได้แก่

1) กลุ่มภูมิภาค ประกอบด้วย 5 กลุ่มภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ จำนวน 2 โรงเรียน ภาคกลาง จำนวน 3 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 โรงเรียน ภาคใต้ จำนวน 2 โรงเรียน และกรุงเทพฯและปริมณฑล จำนวน 3 โรงเรียน

2) สังกัด ประกอบด้วย 4 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 8 โรงเรียน (แบ่งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา รวมโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส จำนวน 5 โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (โรงเรียนเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด) จำนวน 2 โรงเรียน กรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 1 โรงเรียน สำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน 1 โรงเรียน

3) ขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วย 3 ลักษณะ ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก

4) พื้นที่ตั้งของโรงเรียน ประกอบด้วย 2 ลักษณะ ได้แก่ โรงเรียนในเมืองและโรงเรียนนอกเมือง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนครู ตัวแทนนักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่ศึกษา คือ มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามแนวทางของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้แก่ 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 7) การจัดสวัสดิการความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

ระยะที่ 2 การเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ตัวแทนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 20 คน

ประเด็นที่ศึกษา คือ แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) หมายถึง การเสียโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19 ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ควรได้รับการพัฒนาตามแต่ละช่วงวัย ทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และมีการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ในทิศทางที่มีแนวโน้มลดลง

มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการ/แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้าน 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และ 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

บทเรียนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการดำเนินงานที่น่าสนใจของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันตามบริบทและเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้และเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในสภาพการณ์เรียนแบบปกติในโรงเรียนภายหลังจากการปิดโรงเรียนในสถานการณ์โควิด-19

แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การประมวลบทเรียนจากการดำเนินการของโรงเรียนที่มีความน่าสนใจตามบริบทของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้และเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในสภาพการณ์เรียนแบบปกติในโรงเรียนภายหลังจากการปิดโรงเรียนในสถานการณ์โควิด-19 เพื่อใช้เป็นสารสนเทศในการเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การเสนอแนะวิธีการหรือการดำเนินการทางเลือกเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมกับบริบทและเงื่อนไขของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้และเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ในเชิงวิชาการ

1. ข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ทำให้ได้สารสนเทศสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 จากกรณีศึกษาของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่น่าสนใจที่มีบริบทที่แตกต่างกัน ที่นำไปสู่ความเข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงเงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จ อันเป็นสารสนเทศพื้นฐานในการดำเนินการแก้ไข ส่งเสริม พัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้สามารถนำไปสู่การวิจัยเพื่อศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนา ส่งเสริม และฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน อันเนื่องมาจากการได้มาซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพจากการศึกษาสภาพจริง ทำให้เห็นภาพอย่างชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการของแต่ละสถานศึกษาในแต่ละบริบท

ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ

งานวิจัยนี้ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ เช่น หน่วยงานหรือสถาบัน ด้านการศึกษาหรือที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เขตพื้นที่การศึกษา รวมถึงสถานศึกษา สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ต่อยอดในเชิงการดำเนินการในการส่งเสริมหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้วยการนำไปข้อค้นพบจากงานวิจัยสู่การกำหนดนโยบาย การกำหนดแผนปฏิบัติการ (หรือแผนปฏิบัติการเฉพาะกิจ) โครงการทางการศึกษา กิจกรรมเสริมหลักสูตร การประชุมปฏิบัติการ รวมถึงการนำไปสู่การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาต่อยอดในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงการเปลี่ยนแปลงของบริบทและสถานการณ์ทางการศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “การติดตามการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” คณะผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 2) นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19

คณะผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 โดยได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) ความหมายและความสำคัญของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 (2) สภาพการณ์ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 และ (3) ผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมายและความสำคัญของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจและได้รับการกล่าวถึงในแวดวงการศึกษาอย่างแพร่หลายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2565) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ที่ส่งผลกระทบต่อประชากรโลกทุกช่วงวัยในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติทางการศึกษาที่เกิดผลกระทบของการหยุดการจัดการเรียนการสอน ณ สถานที่ตั้งและปรับเปลี่ยนเป็นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นทดแทน แท้จริงแล้วภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) เป็นประเด็นที่เกิดขึ้นในแวดวงทางการศึกษาอยู่อย่างยาวนานและต่อเนื่องจากทั้งสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งจากสถานการณ์ทางธรรมชาติ สถานการณ์ที่เกิดจากการกระทำของบุคคล และสถานการณ์จากระบบทางการศึกษา เช่น การปิดภาคเรียนช่วงฤดูร้อน การหยุดการเรียนการสอนในช่วงสงคราม สถานการณ์การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ตลอดจนสถานการณ์การเกิดโรคระบาดดังเช่นสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในปัจจุบัน ดังนั้น ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) จึงเป็นประเด็นที่สำคัญและควรให้ความสนใจในการศึกษาเพื่อเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางและการดำเนินการเพื่อการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในช่วงสถานการณ์ปัจจุบันหรือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการ แนวทาง และวิธีการแก้ไขปัญหาหรือฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) เป็นภาวะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่สะท้อนถึงการเสื่อมถอยหรือลดถอยลงของความรู้จากการหลงลืมเมื่อเวลาผ่านไป หรือเกิดจากการสูญเสียโอกาสทางการเรียนรู้ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนพึงได้รับในช่วงเวลาปกติของปีการศึกษา โดยสาเหตุที่นี้อาจพิจารณาได้จากสาเหตุของการหยุดยาวของโรงเรียนหรือสถานศึกษาในช่วงระหว่างการปิดภาคเรียนของปีการศึกษา (Coe et al., 2020 cited in Noam et al., 2021) ซึ่งส่งผลให้เกิดการสูญเสียหรือเสื่อมถอยของความรู้ ทักษะเฉพาะ หรือทักษะทั่วไปของผู้เรียนจากการหยุดยาวของโรงเรียนหรือสถานศึกษาในช่วงระหว่างการปิดภาคเรียน ทั้งนี้ การปิดภาคเรียนในช่วงภาคการศึกษาฤดูร้อน (Summer break) นั้นซึ่งในหลายสถานศึกษาอาจจะปิดภาคเรียนฤดูร้อนในระยะเวลาจนถึง 2 เดือนหรือ 2 เดือนครึ่ง ซึ่งถือเป็นระยะเวลาที่อาจส่งผลให้ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) ขึ้นได้ สถานศึกษาบางแห่งอาจจัดการเรียนการสอนในช่วงการปิดภาคเรียนฤดูร้อนหรือใช้กลยุทธ์หลากหลายเพื่อลดการสูญเสีย หรือผลกระทบทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทั้งการเปิดการเรียนการสอนในภาคฤดูร้อน การกำหนดเนื้อหาเพื่อการทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนไปแล้วในช่วงที่ผ่านมา ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนเสริมเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนบางกลุ่ม เพื่อลดการสูญเสีย หรือผลกระทบจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) ของผู้เรียน (Great schools partnership, 2021)

นอกจากนี้ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) ของผู้เรียนนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากสถานการณ์อื่น ๆ อย่างหลากหลาย เช่น การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ (Natural disasters) เช่น ฝนตกหนัก น้ำท่วม สึนามิ การนัดหยุดงานของครู (Teacher strike) การจัดการเรียนการสอนที่ไม่มีคุณภาพ (Ineffective teaching) การขัดขวางระบบการศึกษา (Interrupted formal education) จากเหตุการณ์ไม่สงบทางสังคม เช่น ประท้วง ปฏิวัติซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถไปโรงเรียนได้ การออกแบบตารางเรียนที่ไม่เหมาะสม (Block scheduling) ทำให้เกิดการปิดกั้นโอกาสในความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือการกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา (Returning dropouts) ของผู้เรียนหลังจากหยุดพักการเรียนเป็นระยะเวลาหนึ่งซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนประสบกับปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ หรือเกิดช่องว่างทางการเรียนรู้ขึ้นได้ ซึ่งในกรณีนี้ โรงเรียนหรือสถานศึกษาอาจจำเป็นต้องพิจารณาให้ผู้เรียนได้ลงทะเบียนเรียนซ้ำชั้นเดิมหรือก่อนหน้า ตลอดจนการพิจารณาในการให้ผู้เรียนได้ลงทะเบียนเรียนเพิ่มเติมเพื่อชดเชยในช่วงที่ผู้เรียนได้หยุดพักการศึกษา เป็นต้น ซึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นนั้นล้วนเป็นสถานการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกประเทศทั่วโลก จึงกล่าวได้ว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) ของผู้เรียนนั้นเป็นภาวะที่สามารถเกิดขึ้นได้กับผู้เรียนทั้งในประเทศที่มีรายได้ของประชากรสูง ปานกลาง และน้อย (Great schools partnership, 2021; Noam et al., 2021)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้างของทุกประเทศทั่วโลก ทั้งผลกระทบทางสังคม คุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีมิติทางการศึกษาซึ่งเป็นมิติหนึ่งทางด้านสังคมนั้น สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ส่งผลให้สถานศึกษาและโรงเรียนทุกระดับชั้นจำเป็นต้องงดการเรียนการสอนในบางช่วงของการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดในพื้นที่ หรือเกิดการงดการเรียนการสอนในสถานที่ตั้งดังเช่นสถานการณ์ปกติก่อนการเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งจากผลกระทบดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนในทุกระดับชั้นการศึกษาไม่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามที่

ควรจะได้รับในระบบสถานศึกษาอย่างสมบูรณ์ ครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอน วิธีการเรียน การสอน ตลอดจนวิธีการจัดการเรียนรู้เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) หรือ การเรียนการสอนในห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual classroom learning) เพื่อทดแทนการจัดการเรียน การสอนในสถานที่ตั้งเช่นสถานการณ์ปกติก่อนการเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ให้แก่ผู้เรียน อีกทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับจำเป็นต้องอุทิศตนและทุ่มเทพลัง ความสามารถเพื่อการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาต่าง ๆ ในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนให้ เป็นไปอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตลอดจนพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัวของผู้เรียน นั้นยังจำเป็นต้องสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ให้มากขึ้นเช่นกัน

U.S. Department of Education, Office for Civil Rights (2021) ได้นำเสนอถึงประเด็นและ ข้อสังเกตที่น่าสนใจภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับชั้น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และหลังมัธยมศึกษา ตั้งแต่ช่วงกลางเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 จนถึงกลางเดือน เมษายน พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการระบาดใหญ่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาอันเกิดผลกระทบต่อโรงเรียน และสถานศึกษาหลายแห่งจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ทดแทน โดย ประเด็นและข้อสังเกตที่น่าสนใจโดยสรุป คือ ผลของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) นั้น ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อการเจริญเติบโตทางวิชาการ โดยพิจารณาจากผลการเรียนในวิชาหลักได้แก่ วิชา คณิตศาสตร์และการอ่าน ซึ่งผู้เรียนในบางระดับชั้นมีการถดถอยลงเมื่อเทียบกับช่วงก่อนการเกิดสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตลอดจนการเพิ่มขึ้นของความเหลื่อมล้ำและโอกาสในการเข้าถึงช่องทางการ เรียนรู้ต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น อุปสรรคทางเทคโนโลยี อุปสรรคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียน เกิดการมีส่วนร่วมในห้องเรียนเสมือนจริงยากมากขึ้น การมีโอกาเสี่ยงต่อการเผชิญปัญหาทางสุขภาพจิตและ ความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียนที่มากยิ่งขึ้นจากการขาดโอกาสในการได้รับความช่วยเหลือจากระบบการศึกษาหรือ สถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้เรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ซึ่งมีความจำเป็นในการได้รับความ ช่วยเหลือและสนับสนุนทางวิชาการจากครูและสถานศึกษาอย่างมากพอสมควรต้องเกิดการหยุดชะงักจาก สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และนำไปสู่การเกิดความเหลื่อมล้ำมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนไม่สามารถได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรในชั้นเรียนปกติเป็นระยะ เวลานานนั้น อาจส่งผลให้ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากโรคระบาดดังสภาพปัญหาที่กล่าวข้างต้น ยังอาจนำมาสู่ปรากฏการณ์หนึ่งซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนถึงภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) นั่นคือ การสูญเสียความสามารถพื้นฐานเดิมที่ผู้เรียนเคยมีมาก่อนการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค โควิด-19 เช่น ความสามารถในการอ่านอย่างความลึกซึ้งและเข้าใจ ทักษะการคิดคำนวณ ความเข้าใจใน แนวคิดและมโนทัศน์ของรายวิชาต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่พึง ได้รับการฝึกฝนทักษะดังกล่าวตามหลักสูตรในสถานการณ์ปกติที่สามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเรียนรู้ของ ผู้เรียนในอนาคตมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) จึงหมายความรวมถึง การ

ถดถอยหรือสูญเสียความรู้ ทักษะ หรือสิ่งที่ผู้เรียนได้รับจากการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติ โอกาสการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพึงได้รับแต่กลับไม่ได้รับเนื่องด้วยสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบที่นำไปสู่การถดถอยหรือสูญเสียการเรียนรู้ในอนาคต โดยสามารถประเมินระดับภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้จากความสามารถทางภาษา 4 ด้าน คือ การอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และความสามารถทางคณิตศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ การระบุจำนวน การคำนวณ การอธิบาย การแก้ปัญหา (Azim Premji University, 2021)

จากที่กล่าวข้างต้น สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 เป็นหนึ่งในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากโรคระบาด (Pandemic learning loss) ซึ่งมีความหมายคือ การเสื่อมถอยหรือลดน้อยถอยลงของความรู้เดิมของผู้เรียน และการสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่พึงได้รับ อันมาจากการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ส่งผลให้เกิดการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิม หรือการจัดการเรียนรู้ในสถานที่ตั้งในสถานการณ์ปกติก่อนการเกิดการแพร่ระบาดของโรคเป็นรูปแบบอื่นทดแทน อาทิ การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โดยสามารถพิจารณาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ได้จากการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้รับตามหลักสูตรในช่วงก่อนการแพร่ระบาดที่ผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ในสภาพการณ์ปกติกับช่วงระหว่างที่มีการแพร่ระบาด

จากความหมายของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ดังกล่าวนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการของคำว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ในงานวิจัยครั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาของประเทศไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ว่าหมายถึง การรับรู้ตนเองของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19 เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของตนเองในทิศทางที่มีแนวโน้มลดลง รวมไปถึงการรับรู้ถึงการถดถอยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรู้หนังสือ และคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น ความยึดมั่นผูกพันในการเรียน ความพร้อมในการเรียน ความพยายามทุ่มเทความสามารถในการปรับตัว และแรงจูงใจในการเรียนรู้ ความเครียด ความวิตกกังวลในการเรียนรู้และการติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 จากการแพร่ระบาด ทักษะการปฏิบัติและทักษะทางสังคม รวมถึงความเสี่ยงต่อการออกกลางคัน ตลอดจนโอกาสในการได้รับการศึกษาต่อของผู้เรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

1.2 สภาพการณ์ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19

สภาพการณ์ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 (Learning loss) ในปัจจุบันที่เกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์โควิด-19 เพื่อทดแทนการจัดการเรียนการสอนในสถานที่ตั้งในสถานการณ์ปกติก่อนการแพร่ระบาดนั้นได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแวดวงการศึกษานานาประการ ทั้งการปรับตัวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดและการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างออกไปของครูผู้สอนและผู้เรียนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินต่อไปได้อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ตลอดจนสอดคล้องเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นและพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

ในปีการศึกษา 2564 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ไว้ 5 รูปแบบ โดยขึ้นกับบริบทและความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน ได้แก่ ON-AIR, ONLINE, ON-DEMAND, ON-HAND และ ON-SITE โดยการจัดการเรียนการสอนทั้ง 5 รูปแบบดังกล่าวนี้ ทางโรงเรียนไม่จำเป็นต้องกำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์เพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น ยังสามารถเลือกใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทั้ง 5 รูปแบบอย่างผสมผสานโดยพิจารณาตามบริบทและความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียนในการเลือกใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

การประเมินสถานการณ์ด้านการศึกษาที่เกิดขึ้นจากผลกระทบของของโควิด-19 โดยภูมิศรัณย์ ทองเลี้ยมนาค (2564ก) พบว่า การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ (Online Learning) มีประสิทธิภาพไม่เท่ากับการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยพบว่าผู้เรียนอาจเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) ที่เนื่องมาจากความไม่พร้อมของผู้ปกครอง การขาดแคลนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต การใช้เวลาหน้าจอมากเกินไป ตลอดจนการขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและนำไปสู่การเกิดความเครียดของนักเรียนและครูผู้สอน นอกจากนี้ยังได้มีการประเมินภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดในช่วงการเรียนแบบทางไกลนั้นเกิดขึ้นแบบไม่สมดุล เช่น กลุ่มผู้เรียนที่มีฐานะยากจน กลุ่มด้อยโอกาสจะได้รับผลกระทบมากกว่ากลุ่มผู้เรียนที่มีเศรษฐฐานะที่ดีกว่า ยิ่งผู้เรียนที่มีฐานะยากจนอาจยังมีโอกาสในการหลุดจากระบบการศึกษามากกว่าผู้เรียนกลุ่มอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยในสหรัฐอเมริกาที่พบว่าผู้เรียนที่มีความสามารถในการเรียนด้วยรูปแบบออนไลน์ได้ดีและมีประสิทธิภาพในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้น คือ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลการเรียนหรือความสามารถในการเรียนในห้องเรียนในระดับที่ติดอยู่ก่อนแล้ว หากแต่ผู้เรียนในกลุ่มระดับความสามารถปานกลางหรือระดับล่างในห้องเรียนนั้น เมื่อเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์มักเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระดับที่รุนแรง ส่งผลให้เกิดการถูกทิ้งห่างทางการเรียนมากยิ่งขึ้น สำหรับประเทศไทยนั้น ธนาคารโลก (World bank) ได้รายงานถึงสถานการณ์ในช่วงก่อนการเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ว่าเป็นประเทศที่มีสถานะความยากจนของการเรียนรู้ (Learning poverty) อยู่แล้วในระดับประมาณร้อยละ 23 กล่าวคือ ผู้เรียนที่เป็นเด็กไทยอายุ 10 ปี จำนวน 100 คน มีจำนวนผู้เรียนที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้อย่างคล่องแคล่วถึงประมาณ 20 คน เมื่อพิจารณาเทียบกับผู้เรียนที่เป็นเด็กมาเลเซียจำนวน 13 คน สิงคโปร์จำนวน 3 คน หรือผู้เรียนที่เป็นเด็กเวียดนามจำนวน 2 คน ซึ่งเมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยิ่งส่งผลให้สถานการณ์ของความยากจนของการเรียนรู้ (Learning poverty) ของประเทศไทยมีสถานการณ์ที่แย่ลงกว่าเดิม อันสามารถนำไปสู่ความสูญเสียทางทรัพยากรมนุษย์ รายได้ในอนาคต คุณภาพชีวิต ตลอดจนระดับความเจริญทางเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศได้ (ภูมิศรัณย์ ทองเลี้ยมนาค, 2564ข) นอกจากนี้ ธนาคารโลก (World bank) ยังได้ระบุเพิ่มเติมถึงการรายงานดัชนีทุนมนุษย์ว่านักเรียนไทยใช้เวลาเฉลี่ยในการเรียนหนังสือประมาณ 12.7 ปี แต่ความรู้ที่ได้เทียบได้กับการเรียนเพียง 8.7 ปี ดังนั้น แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จะไม่เกิดขึ้นผู้เรียนที่เป็นเด็กไทยก็ยังคงมีความรู้ที่สูญหายไปคิดเป็นระยะเวลาประมาณ 4 ปีโดยเฉลี่ยอยู่เดิมแล้ว ด้วยสาเหตุของ

คุณภาพการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเกิดสถานการณ์ในผู้เรียนที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบของโรงเรียนตามปกติ ความรู้ที่ผู้เรียนในกลุ่มนี้ที่มีนั้นอาจยิ่งลดน้อยลงไปได้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในมุมมองของทุนมนุษย์ ทั้งในมุมมองที่เกี่ยวข้องในเรื่องของสภาพจิตใจ อารมณ์ การพัฒนาทักษะทางสังคม ที่ผู้เรียนอาจขาดหายไปเมื่อไม่ได้มาเรียนหนังสือในโรงเรียน รวมไปถึงการขาดแคลนอาหารในกลุ่มผู้เรียนที่เป็นเด็กในครอบครัวที่มีฐานะยากจน ตลอดจนผู้เรียนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักก็มักมีปัญหาของการขาดทักษะทางสังคมในเรื่องของการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และครู โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เรียนที่มีความพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ตลอดจนกลุ่มผู้เรียนที่อยู่ในช่วงของเด็กปฐมวัย เด็กก่อนวัยเรียน ในช่วง 0-7 ปีที่เป็นช่วงวัยทอง (Golden age) ของพัฒนาการในชีวิต หากผ่านช่วงวัยนี้ไป อาจไม่สามารถย้อนกลับมาพัฒนาได้ หรืออาจสายเกินไปในการพัฒนาในช่วงวัยทองของพัฒนาการชีวิต ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ หากผู้ปกครองของกลุ่มผู้เรียนดังกล่าวเป็นผู้ปกครองที่มีสถานะเป็นชนชั้นกลางอาจสามารถจัดหาครูพี่เลี้ยงเพื่อทำการสอนหรือสามารถดูแลบุตรของตนเองได้ หากแต่ครอบครัวที่มีฐานะยากจนอาจจำเป็นต้องพึ่งพาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชนซึ่งในช่วงเวลาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชนดังกล่าวย่อมได้รับผลกระทบในการถูกปิดทำการชั่วคราวไปด้วย ก็ย่อมมีผลต่อพัฒนาการของผู้เรียนกลุ่มนี้ได้เป็นอย่างดี (ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค, 2564ข)

ประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งของสภาพการณ์ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 คือ การวัด ประเมินผลทางการศึกษา เนื่องด้วยช่วงการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้นส่งผลให้ระบบการวัดและประเมินผลการศึกษาในหลายประเทศต้องถูกยกเลิกหรือระงับไปชั่วคราว ซึ่งหากผู้เรียนต้องกลับไปเรียนในโรงเรียนภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดดีขึ้นโดยที่ยังคงมีความรู้ที่ขาดหายไป อาจก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อตัวผู้เรียนและการศึกษาในระยะยาว เนื่องจากผู้เรียนอาจประสบกับภาวะที่เรียนตามเพื่อนร่วมชั้นเรียนไม่ทัน รวมถึงไม่สามารถเรียนรู้หรือรองรับเนื้อหาใหม่ ๆ ที่มีระดับยากขึ้นไปตามชั้นเรียนได้ ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการวัดและประเมินผลทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถทราบได้ถึงทักษะความรู้ของผู้เรียนในวันที่ผู้เรียนต้องกลับไปเรียนในโรงเรียนภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดดีขึ้น ตลอดจนสามารถช่วยในการระบุได้ว่าครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนเสริมเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนในประเด็นใด พร้อมกับมีระบบการเรียนแบบเร่งรัด (Acceleration program) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทันและพร้อมกับเพื่อน ซึ่งในหลายประเทศมีแนวทางในการใช้ระบบการเรียนแบบเร่งรัด ต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน เช่น การใช้ระบบติวเตอร์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง หรือแบบห้องเรียนที่ทำการสอนด้วยภาคเอกชน องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) ภาครัฐที่สนับสนุนงบประมาณ หรืออาจพิจารณาใช้การสอนเสริมในช่วงท้ายของวันในการเรียนการสอนปกติ หรืออาจเพิ่มเวลาเรียนในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนขึ้นอย่างถาวร โดยการจัดการศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้นอาจต้องเป็นการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นให้เหมาะกับบริบทของผู้เรียน เพื่อให้เกิด

ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้มากยิ่งขึ้น (ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค, 2564ข)

1.3 ผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ก่อให้เกิดผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) อย่างหลากหลายในแวดวงการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน และครูผู้สอน เนื่องด้วยภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความไม่ยึดมั่นผูกพันในกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน ตลอดจนการมีข้อจำกัดของการจัดการเรียนการสอนแบบทางไกล (Distance learning) ทั้งในด้านของอุปกรณ์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต ตลอดจนความกลัวในการได้รับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้ปกครองและนักเรียนหากต้องรับการเรียนการสอนในห้องเรียนตามความต้องการของตนเอง (Cho et al., 2021) ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้เรียนใช้เวลาในการเรียนรู้ลดลง ผู้เรียนถูกจำกัดให้อยู่อาศัยในบริเวณบ้าน ก่อให้เกิดความเครียดและความวิตกกังวลจึงส่งผลกระทบต่อความสามารถของผู้เรียนในการทำแบบฝึกหัด การบ้าน และงานที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอน อีกทั้ง ผู้เรียนยังมีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ลดน้อยลง ในขณะที่ผู้เรียนบางคนประสบกับความไม่พร้อมในการเรียนในรูปแบบของชั้นเรียนออนไลน์ด้วยสาเหตุของความไม่สามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีและอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ รวมไปถึงสภาพแวดล้อมที่บ้านพักอาศัยของผู้เรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นยังคงเผชิญกับความไม่พร้อมในการปรับตัวกับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์นี้ไม่มีความเหมาะสมเพียงพอกับการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ ก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางด้านพฤติกรรมและสุขภาพจิตของผู้เรียน ผู้เรียนมีต้นทุนชีวิตที่ลดลงส่งผลกระทบต่อการศึกษา การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างสรรค์นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ตลอดจนการจ้างงานที่ลดน้อยลง (DiPietro et al., 2020)

ผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนส่วนใหญ่นั้น มักพบภาวะถดถอยทั้งทางด้านทักษะและความสามารถทางภาษา ได้แก่ การพูด การเขียน ความคล่องแคล่วในการอ่าน และความเข้าใจในการอ่าน รวมถึงคณิตศาสตร์ ได้แก่ จำนวน การดำเนินการทางคณิตศาสตร์ การแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ รูปทรง ฯลฯ (Asian Development Bank, 2021; Azim Premji Foundation, 2021; Blaskó et al., 2021; Cardinal, 2020; Fitzpatrick et al., 2020; Kaffenberger, 2021; Locke et al., 2021; Raymond, 2021; Saliccioli, 2021; Zierer, 2021) นอกจากนี้ ยังเกิดผลกระทบถึงโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีโอกาสในการเรียนรู้ลดลง โอกาสในการศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นของผู้เรียนที่ลดน้อยลงจนก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักเรียนที่ลาออกและหยุดพักการเรียนกลางคันในขณะที่กำลังศึกษาอยู่มากยิ่งขึ้น (U.S. Department of Education, Office for Civil Rights, 2021) ตลอดจนยังพบว่าผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนยังก่อให้เกิดช่องว่างของความรู้ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมดีกับไม่ดี จะมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก (Kuhfeld et al., 2020) ซึ่งนอกจากภาวะถดถอยและความแตกต่าง

ทางด้านความรู้แล้ว ยังเกิดผลกระทบขึ้นกับทักษะทางกายภาพ ทักษะทางสังคม ทักษะทางอารมณ์ สุขภาพจิต และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียนร่วมด้วย (Asian Development Bank, 2021; Fitzpatrick et al., 2020)

เก็จนก เอื้อวงศ์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย โดยพบว่า ผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ผลกระทบเชิงบวกของสถานการณ์โควิด-19 ต่อการจัดการเรียนรู้นั้นแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ (1) ผลกระทบเชิงบวกต่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การปรับเปลี่ยนของสถานศึกษาในด้านของแผนและเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนวิธีการนิเทศ กำกับติดตาม และการประเมินผล การปรับปรุงและพัฒนาเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต การปรับลดขนาดของห้องเรียนและชั้นเรียน และการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลการศึกษาของสถานศึกษา (2) ผลกระทบเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู ได้แก่ การพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในด้านความรู้และทักษะการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ทักษะการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา วิธีการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษา ความกระตือรือร้น ความสามัคคีช่วยเหลือร่วมกัน และการได้รับคำชื่นชมยินดีจากผู้ปกครองของนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้น (3) ผลกระทบเชิงบวกต่อผู้เรียน ได้แก่ การมีเวลาอยู่กับครอบครัวมากยิ่งขึ้น ความกระตือรือร้นและความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยี พฤติกรรมการใฝ่รู้ การแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ และมีความสงบและสมาธิในการเรียนมากยิ่งขึ้น และ (4) ผลกระทบเชิงบวกต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร รับฟังข่าวสารจากสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น การสนับสนุนงบประมาณ และให้ความร่วมมือแก่สถานศึกษาจากผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมที่เพิ่มมากขึ้น และความเข้าใจสัมพันธ์อันดีของผู้ปกครอง ชุมชน สังคมกับสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบผลกระทบเชิงลบของสถานการณ์โควิด-19 ต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมด้วย โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ (1) ผลกระทบเชิงลบต่อระบบการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ ความไม่เพียงพอและความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ตและการสื่อสารขาดงบประมาณการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพลดลง ความไม่เพียงพอและความไม่สะดวกของอาคารสถานที่ในการจัดการเรียนรู้และการป้องกันการติดเชื้อ และภาระของการจัดทำข้อมูลเพื่อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ร้องขอที่มีจำนวนมากจนกระทบกับการดำเนินงานของสถานศึกษา (2) ผลกระทบเชิงลบต่อการปฏิบัติงานของครู ได้แก่ ภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น ความเสี่ยงในการปฏิบัติงานที่เพิ่มมากขึ้น ความวิตกกังวลต่อการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ และการขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน (3) ผลกระทบเชิงลบต่อผู้เรียน ได้แก่ การปรับตัว เวลา สถานที่ และวิธีการเรียนในรูปแบบใหม่ ความวิตกกังวลต่อผลการเรียน การได้รับการฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ที่ลดลง การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง และการปฏิบัติภารกิจที่ลดน้อยลง ค่าใช้จ่ายในการจัดหาอุปกรณ์สื่อและเทคโนโลยีที่เพิ่มสูงขึ้น ขาดความ

กระตือรือร้น ขาดความรับผิดชอบ และความเหนื่อยล้าจากการเรียนที่เพิ่มมากขึ้น และ (4) ผลกระทบเชิงลบต่อผู้ปกครอง และชุมชน ได้แก่ ภาระในการช่วยเหลือด้านการเรียนรู้แก่บุตรหลานเพิ่มมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการเตรียมความพร้อมในการเรียนของบุตรหลานเพิ่มมากขึ้น ความตึงเครียดและวิตกกังวลเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลาน และความรู้สึกสูญเสียโอกาสและเวลาในการประกอบอาชีพ (เก็จกนก เอื้อวงศ์ และคณะ, 2564)

จากผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบจากการศึกษาของเก็จกนก เอื้อวงศ์ และคณะ (2564) ข้างต้นนั้น พบว่ามีความสอดคล้องในบางประเด็นกับผลการศึกษาของอิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษาถึงภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา-19 โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับชั้น ได้แก่ (1) ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนา-19 (COVID-19) ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งพบว่า ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านทักษะการอ่าน และคณิตศาสตร์ ตลอดจนคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ เช่น ไม่กล้าตอบคำถาม การขาดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ รวมทั้งการลดลงของทักษะชีวิต สัมพันธภาพ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ (2) ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนา-19 (COVID-19) ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งพบว่า ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านความรู้ และการเชื่อมโยงองค์ความรู้ ด้านเจตคติต่อการเรียนและวิชาที่เรียน ด้านทักษะทางวิทยาศาสตร์และทักษะการปฏิบัติ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาวะทางอารมณ์ สัมพันธภาพ และสุขภาพจิตของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

นอกจากนี้อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ (2565) ยังได้ศึกษาถึงสภาพการณ์ภาพรวมของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพบว่า ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการรับรู้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนา-19 (COVID-19) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการรับรู้ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกรายวิชา โดยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ประสบกับภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการในรายวิชาภาษาต่างประเทศ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ มากที่สุดตามลำดับ ในขณะที่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ประสบกับภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการในวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ และวิทยาศาสตร์มากที่สุดตามลำดับ ทั้งนี้ เมื่อทำการเปรียบเทียบภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยจำแนกตามสังกัด และขนาดสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อจำแนกตามสังกัด และขนาดสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมผู้เรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และขนาดสถานศึกษา ทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการรับรู้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

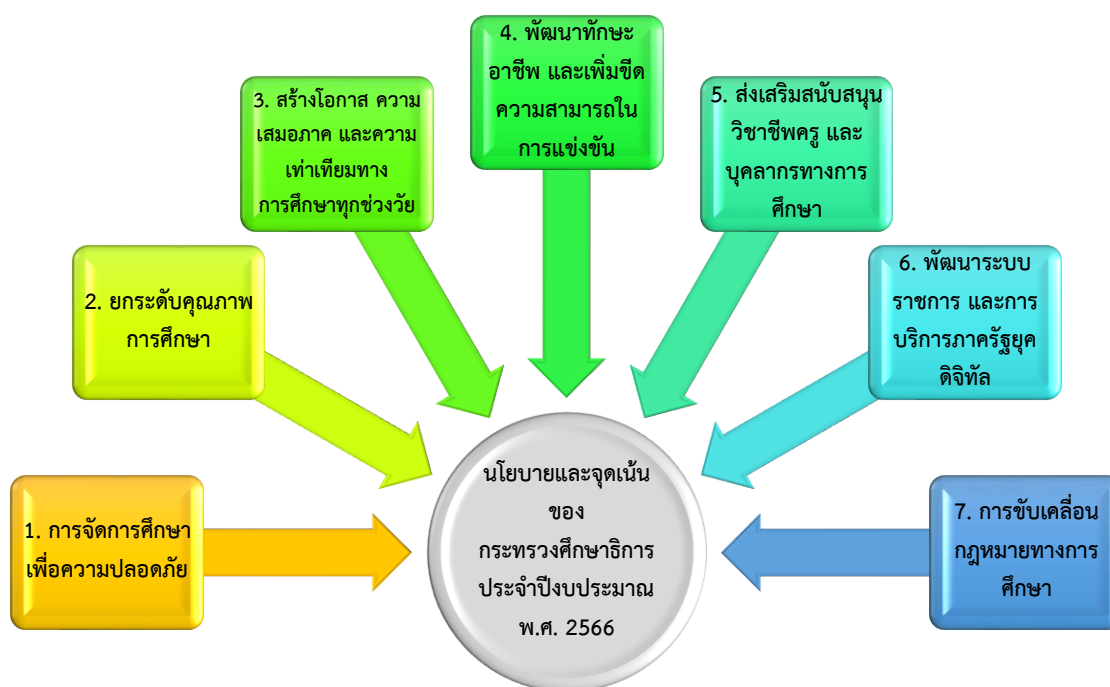
จากผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ดังกล่าวข้างต้นนั้น เห็นได้ว่า สถานการณ์โควิด-19 ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อทั้งตัวผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชน และสังคมอย่างกว้างขวาง โดยก่อให้เกิดทั้งผลกระทบทางด้านวิชาการ และทักษะ

ต่าง ๆ ตลอดจนเศรษฐกิจ และการสนับสนุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 อีกทั้งยังเกิดผลกระทบกับสุขภาพจิต ทักษะทางอารมณ์ และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และชุมชนร่วมด้วย ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานทางด้านการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในการกำหนดแนวทางและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดความรุนแรงของปัญหาและผลกระทบ ตลอดจนฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันที่

2. นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ โดยคณะผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภายในประเทศไทยได้มีการประกาศนโยบายและจุดเน้นเพื่อรับมือ แก้ไข และฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาในระดับประเทศ โดยกระทรวงศึกษาธิการ (2565) ได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กระทรวงศึกษาธิการจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้เรียน ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ประกอบด้วย 7 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย 2) การยกระดับคุณภาพการศึกษา 3) การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย 4) การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 5) การส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา และบุคลากรสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 6) การพัฒนาระบบราชการ และการบริการภาครัฐยุคดิจิทัล และ 7) การขับเคลื่อนกฎหมายการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเห็นได้ว่านโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวนี้ เป็นนโยบายในการดำเนินงานด้านการศึกษาในภาพใหญ่ โดยมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ในหลากหลายประเด็นของนโยบาย ได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย การยกระดับคุณภาพการศึกษา และการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย อีกทั้งยังมีประเด็นและจุดเน้นย่อยในแต่ละนโยบายและจุดเน้นหลักทั้ง 7 ประการที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 รวมด้วย ดังแสดงไว้ในภาพ 2.1

ภาพ 2.1 นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ที่มา: ดัดแปลงจาก กระทรวงศึกษาธิการ (2565)

นอกจากกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 แล้ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) ยังได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เพื่อความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) โดยมุ่งเน้นที่หมุดหมายที่ 12 ตลอดจนความสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ร่วมด้วย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์ คือ สร้างคุณภาพผู้เรียน สู่อัจฉริยะอย่างยั่งยืน พันธกิจ จำนวน 8 พันธกิจหลัก ได้แก่ 1) จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์ 2) พัฒนาสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยแก่ผู้เรียน 3) ส่งเสริมความเป็นเลิศของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 4) พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 5) สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม 6) พัฒนาผู้บริหาร ครู และ

บุคลากรทางการศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ 7) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 8) พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital technology) อีกทั้งยังได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ไว้ถึง 4 ด้านนโยบาย และ 9 จุดเน้น ได้แก่ นโยบายด้านความปลอดภัย ด้านโอกาสและการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านคุณภาพ และด้านประสิทธิภาพ โดยมีจุดเน้น 9 จุด ได้แก่ 1) เร่งแก้ปัญหากลุ่มผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา พื้นที่ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss recovery) ให้กับผู้เรียนทุกระดับ รวมทั้งลดความเครียดและสุขภาพจิตของผู้เรียน 2) เสริมสร้างระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยนักเรียน ด้วยระบบมาตรฐานความปลอดภัย กระทรวงศึกษาธิการ (MOE Safety Platform) 3) ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3-6 ปี และผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา และป้องกันการหลุดออกจากระบบ รวมทั้งช่วยเหลือผู้เรียนที่ตกหล่น ผู้เรียนที่ออกกลางคัน และผู้เรียนที่มีความพิการที่ค้นพบจากการปึกหมุดบ้านผู้เรียนที่มีความพิการให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา 4) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะและการจัดทำกรอบหลักสูตร รวมทั้งจัดกระบวนการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ให้เหมาะสมตามวัยของผู้เรียน 5) จัดการอบรมครูโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการวางแผนและการสร้างวินัยด้านการเงินและการออม เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินครู 6) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ (Active learning) มีการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และสมรรถนะของผู้เรียน (Assessment for learning) ในทุกระดับ 7) ยกระดับคุณภาพของนักเรียนประจำพักนอน สำหรับโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่สูง ห่างไกล และถิ่นทุรกันดาร 8) มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ทุกระดับ และ 9) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา โดยการกระจายอำนาจและใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง โดยการจัดสรรกรอบวงเงินงบประมาณ (Block grant) ตามหลักธรรมาภิบาลให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

จากวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ดังกล่าวข้างต้นนั้น ถือได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่มุ่งเน้นในการดำเนินงานด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ ตลอดจนให้ความสำคัญและมุ่งเน้นในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ในหลากหลายประเด็น ทั้งการกำหนดเป็นนโยบาย และกำหนดเป็นจุดเน้นหลักประการแรกในการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2566 อีกทั้งยังมีประเด็นและจุดเน้นย่อยในแต่ละนโยบายและจุดเน้นหลักทั้ง 4 ด้านของนโยบาย และจุดเน้น 9 ประการที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ร่วมด้วย เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของการดำเนินการตามพันธกิจและวิสัยทัศน์ของการสร้างคุณภาพผู้เรียน สู่อัจฉริยะคนชาติอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังพบถึงการศึกษาเกี่ยวข้องกับการทบทวนนโยบายในการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 จากการศึกษาของ Education Development Trust (2021) โดยพบว่า นโยบายในการดำเนินการฟื้นฟูและบรรเทาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 (Mitigation) แบ่งออกเป็น 4 นโยบายหลัก ได้แก่ 1) การปรับและแก้ไขหลักสูตรแผนการเรียนให้เท่าทันกับสถานการณ์ (Catch-up and remedial programmes) การปรับและแก้ไขการศึกษาให้ทันสมัย เท่าทันกับสถานการณ์ และการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมนอกเวลานั้นเป็นวิธีการหนึ่งในการเพิ่มผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ในสาธารณรัฐชิลี (Chile) สาธารณรัฐอินเดีย (India) และสหรัฐอเมริกา (Mexico) ในขณะที่สาธารณรัฐบอตสวานา (Botswana) พบว่าวิธีการดังกล่าวสามารถช่วยพัฒนาการเรียนรู้และเพิ่มความสามารถทางคณิตศาสตร์ได้อย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งใน สาธารณรัฐรวันดา (Rwanda) ยังพบว่าครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้นโยบายดังกล่าวในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนและพบว่าช่วยในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความเสี่ยงต่อการออกกลางคัน (Drop out) ให้สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาและลดความเสี่ยงจากการออกกลางคันลงได้ 2) การปรับย่อหลักสูตร (Condensed curriculum) เป็นการจัดการศึกษาแบบเร่งรัดให้แก่ผู้เรียนโดยการปรับหลักสูตรให้สั้น กระชับมากขึ้น และคัดเลือกเนื้อหาสำคัญจำเป็นให้แก่ผู้เรียน โดยมีประเทศที่ได้นำนโยบายดังกล่าวไปใช้และมีประสิทธิผลได้แก่ สาธารณรัฐเอกวาดอร์ (Ecuador) สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Philippines) และสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ (South Africa) 3) การใช้เทคโนโลยีระดับต่ำในการแก้ไขปัญหาอย่างมีความเป็นไปได้ (Potential low-tech solutions) เป็นนโยบายที่นำเทคโนโลยีในระดับต่ำเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยการศึกษาในสาธารณรัฐบอตสวานา (Botswana) พบว่า ในช่วงแรกของการใช้นโยบายโดยการนำเทคโนโลยีในระดับต่ำ หรือเทคโนโลยีอย่างง่ายด้วยการใช้ SMS ในการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองของผู้เรียนนั้น ในช่วงแรกได้ใช้เพียง SMS อย่างเดียวในการติดต่อกับผู้ปกครองพบว่า ไม่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน หากแต่ในช่วงหลังเมื่อนำ SMS ร่วมกับการสื่อสารทางการโทรศัพท์ ด้วยเสียงพบว่า มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น และทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกการเรียนรู้ในมากขึ้น และได้ขอเสนอแนะว่าการใช้เทคโนโลยีอย่างง่ายหรือในระดับต่ำอย่าง SMS ร่วมกับการโทรศัพท์สามารถช่วยลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนลงได้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และ 4) การกวดวิชาเกี่ยวกับเนื้อหาในชั้นเรียน (Tutoring directly linked to classroom content) ในสหรัฐอเมริกา (Mexico) ทางรัฐบาลได้มีการจัดให้มีนโยบายและโครงการกวดวิชาแก่โรงเรียนตามชนบทและพื้นที่ห่างไกลต่าง ๆ ด้วยการส่งบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเข้าไปทำการกวดวิชาในเนื้อหาต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพิ่มความสามารถและทักษะของผู้เรียนเกี่ยวกับการรู้หนังสือ และทักษะทางอารมณ์และสังคมของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ หากแต่ไม่พบการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของทักษะทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนภายหลังการใช้นโยบายดังกล่าว ในขณะที่สหรัฐอเมริกา (United States) ได้ใช้นโยบายดังกล่าวเพื่อช่วยในการเรียนแบบเร่งรัดให้แก่ผู้เรียนที่มีปัญหาทางด้านคณิตศาสตร์และการอ่านด้วยการจัดการกวดวิชาวันละ 2 ชั่วโมงให้แก่ผู้เรียนที่มี

ปัญหาดังกล่าว อีกทั้งในสหราชอาณาจักร (United Kingdom) และเครือรัฐออสเตรเลีย (Australia) ได้มีการใช้นโยบายการกวดวิชาเกี่ยวกับเนื้อหาในชั้นเรียนให้แก่ผู้เรียน โดยที่เครือรัฐออสเตรเลีย (Australia) ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนจำนวนหนึ่งล้านเหรียญให้แก่ผู้เรียนที่มีปัญหาให้เข้าร่วมโครงการกวดวิชาจำนวน 6 เดือน ในขณะที่สหราชอาณาจักร (United Kingdom) ได้ลงทุนถึงจำนวนหนึ่งพันล้านปอนด์ในการจัดโครงการการกวดวิชาในระดับชาติขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนที่ประสบปัญหาในช่วงปีการศึกษา 2020/21

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งภายในประเทศและต่างประเทศพบถึงการดำเนินการทางด้านนโยบายของแต่ละประเทศที่มีความคล้ายคลึงกันในการให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ตลอดจนความหลากหลายในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของแต่ละประเทศที่มีสภาพปัญหา และความแตกต่างตามบริบททางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม โดยพบทั้งการดำเนินการในภาพรวมของระบบการจัดการศึกษา ทั้งการยกระดับคุณภาพการศึกษา การจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม ปลอดภัย และขับเคลื่อนเกี่ยวกับกฎหมาย งบประมาณ และนโยบายต่าง ๆ ทางด้านการศึกษาของแต่ละประเทศ ตลอดจนการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาและโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งการจัดการกวดวิชา การปรับย่อหลักสูตร การปรับแก้ไขหลักสูตรแผนการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ให้เกิดประสิทธิผลและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

3. แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานการณ์โควิด-19 ได้ถูกกล่าวถึงทั้งในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยคณะผู้วิจัยได้พบถึงแนวทางและข้อเสนอแนะในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานการณ์โควิด-19 อย่างหลากหลายขึ้นกับบริบทของการศึกษานั้น โดยมีรายละเอียดของประเด็นแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้กำหนดมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้โดยได้สังเคราะห์องค์ความรู้และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากงานวิจัยที่ได้ศึกษาถึงภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้กำหนดมาตรการ 7 มาตรการ เพื่อเป็นแนวทางและมาตรการในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ นั่นคือ มาตรการ “RECOVERY” (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ดังรายละเอียดในภาพ 2.2

ภาพ 2.2 มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
ที่มา: ดัดแปลงจาก สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2565)

1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน (Redesigning new learning process) ประกอบด้วย 9 แนวทางย่อย ได้แก่ (1) ปรับหลักสูตรสถานศึกษา (2) ปรับรูปแบบและวิธีการวัดและประเมินผล (3) จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน (4) จัดการเรียนรู้แบบนำตนเองหรือกำกับตนเองในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน (5) ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล (6) จัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน (7) พัฒนารูปแบบห้องเรียนเคลื่อนที่ (8) พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ Hybrid learning และ (9) ออกแบบ พัฒนา และจัดสรรสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย

2) เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา (Empowering teachers and principals) ประกอบด้วย 6 แนวทางย่อย ได้แก่ (1) พัฒนาเทคนิคการสอนของครู (2) พัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของครู (3) ปรับบทบาทครูให้เป็นโค้ชหรือผู้อำนวยการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (4) ปรับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาเป็น Super Coach ในการจัดการเรียนรู้ (5) ใช้รูปแบบและวิธีการพัฒนา

ที่เน้นการปฏิบัติและสามารถนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนได้ และ (6) จัดให้มีศูนย์พัฒนาครูเพื่อฟื้นฟูคุณภาพการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา

3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (Collaborating effective learning with stakeholders) ประกอบด้วย 4 แนวทางย่อย ได้แก่ (1) จัดทำหลักสูตรหรือคู่มือสำหรับผู้ปกครอง (2) สร้างปฏิสัมพันธ์และสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูผู้สอนและผู้ปกครอง (3) ส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ และ (4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการฟื้นฟูการศึกษาจากภาคส่วนต่าง ๆ

4) พัฒนาค้นคว้าดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา (Open educational resources) ประกอบด้วย 2 แนวทางย่อย ได้แก่ (1) พัฒนาค้นคว้าดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อเป็นคลังสื่อกลางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู ผู้เรียน และผู้ปกครอง และ (2) บูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญและจำเป็น

5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต (Valuing positive attitudes and well-being) ประกอบด้วย 6 แนวทางย่อย ได้แก่ (1) จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ (2) ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิต (3) เสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต (4) ส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีให้แก่ผู้เรียน (5) จัดตั้งระบบช่วยเหลือด้านสุขภาพจิต สังคม และอารมณ์ของผู้เรียนขึ้นในสถานศึกษา และ (6) สร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างครูและผู้เรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

6) ยกกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (Elevating learning with Edtech) ประกอบด้วย 5 แนวทางย่อย ได้แก่ (1) จัดสรรอินเทอร์เน็ตฟรีเพื่อการศึกษา (2) จัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ และโปรแกรมที่ทันสมัยแก่สถานศึกษาและครูผู้สอน (3) จัดตั้งศูนย์สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาในระดับจังหวัด หรือเขตพื้นที่การศึกษา (4) เร่งพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ (5) สนับสนุนค่าใช้จ่ายหรืออุปกรณ์แก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ทางไกล

7) จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ (Regarding safety and welfare) ประกอบด้วย 3 แนวทางย่อย ได้แก่ (1) จัดสวัสดิการในการเดินทางและประกันความปลอดภัยให้แก่ครูที่ออกปฏิบัติงานนอกสถานศึกษา (2) มีระบบสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูที่ทุ่มเท เสียสละ และอุทิศตนเพื่อการเรียนการสอน และ (3) เสริมสร้างระบบและกลไกการดูแลความปลอดภัยของสถานศึกษาให้แก่ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

นอกจากมาตรการ “RECOVERY” ทั้ง 7 มาตรการที่ใช้ในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ดังกล่าวไว้ในข้างต้นแล้ว สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ยังได้กำหนดมาตรการในระยะเร่งด่วนเพื่อการฟื้นฟูและช่วยเหลือภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนช่วยเหลือผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ในระยะเร่งด่วนไว้ 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ด้วยการจัดตั้งศูนย์ดูแล ส่งต่อ และช่วยเหลือในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (2) ด้านคุณภาพการเรียนรู้ ด้วยการ

กำหนดให้สถานศึกษาทุกสังกัดเร่งดำเนินการวัดและประเมินผลความรู้และทักษะของผู้เรียนทุกระดับชั้นเมื่อขึ้นปีการศึกษา 2565 และจัดสอนเสริม สอนพิเศษเพิ่มความรู้และทักษะที่จำเป็นต้องเติมเต็มให้แก่ผู้เรียนตามความต้องการตั้งแต่ปีการศึกษา 2565 และ (3) ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน ด้วยการจัดระบบช่วยเหลือด้านสุขภาพจิต สังคม และอารมณ์ในสถานศึกษาช่วงเปิดภาคการศึกษาแรกของปีการศึกษา 2565

นอกจากนี้ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กทุกคนทั่วโลก ทาง United Nations Children's Fund (UNICEF) (2022) จึงได้เสนอแนะแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) ไว้ 5 ประการ คือ แนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID (UNICEF, 2022) ซึ่งประกอบด้วย 1) Reaching every child and retaining them to school (R) เป็นการให้ความสำคัญกับการเข้าถึงผู้เรียนทุกคนและระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการศึกษา ตลอดจนการรวบรวมและติดตามผู้เรียนรายบุคคล และผู้เรียนที่มีความเสี่ยงต่อการออกจากโรงเรียนหรือหลุดจากระบบการศึกษา โดยการสื่อสารกับผู้เรียน ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเสี่ยง และผู้ปกครองของผู้เรียน ตลอดจนการกำหนดมาตรการ และกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เรียนร่วมด้วย 2) Assessing learning levels (A) เป็นการประเมินระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อช่วยในการชี้แนะแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดีมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเพื่อความสามารถในการกำหนดวางแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้เรียนตามความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ 3) Prioritizing teaching the fundamentals (P) เป็นการจัดลำดับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เนื้อหา ทักษะ และองค์ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อผู้เรียนและมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในอนาคต โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา อาทิ การรู้หนังสือ การอ่านออกเขียนได้ การคิดคำนวณ และความสามารถทางอารมณ์และสังคม ด้วยการจัดเรียงลำดับเนื้อหา การจัดหลักสูตรที่มีความชัดเจน และปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในปัจจุบันและผู้เรียน 4) Increasing catch-up learning (I) เป็นการเพิ่มการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนมากกว่าอายุหรือผลคะแนนของผู้เรียน ตลอดจนการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นสำหรับครูผู้สอนด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเสริมสร้างทักษะทางดิจิทัลเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 5) Developing psychosocial health and well-being (D) เป็นการพัฒนาผู้เรียนในด้านสุขภาพทางจิต สังคม และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน ตลอดจนความปลอดภัยของผู้เรียนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นต่อการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนการสนับสนุนการฝึกอบรมด้านสุขภาพจิตสังคมให้แก่ครูผู้สอน เพื่อให้ความช่วยเหลือและดูแลผู้เรียนและการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนในการฟื้นฟูภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดไว้ดังภาพ 2.3

ภาพ 2.3 แนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID

ที่มา: United Nations Children’s Fund (UNICEF) (2022)

แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนข้างต้นนั้น จากการทบทวนวรรณกรรม และ ศึกษาจากหลักฐานเชิงประจักษ์ต่าง ๆ เพิ่มเติม พบถึงความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับ แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวคิดของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) คือ มาตรการ “RECOVERY” ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและ ความต้องการของผู้เรียน (Redesigning new learning process) ซึ่งมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ 1 คือ Reaching every child and retaining them to school (R) ประเด็นที่ 2 Assessing learning levels (A) ประเด็นที่ 3 Prioritizing teaching the fundamentals (P) และประเด็นที่ 4 Increasing catch-up learning (I) ของแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children’s Fund (UNICEF) (2022) ซึ่งว่าด้วยการให้ความสำคัญกับการเข้าถึงผู้เรียน การประเมิน ผู้เรียน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดลำดับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ตลอดจน การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นสำหรับครูผู้สอนด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเสริมสร้างทักษะ ทางดิจิทัลเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ยังเป็นไป ในทางเดียวกับข้อเสนอแนะจาก Asian Development Bank (2021) และ Kaffenberger (2021) ที่ได้เสนอ แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ การออกแบบแผนการ เรียนรู้ที่มีโครงสร้างและกำหนดทิศทางที่ชัดเจน เป็นไปได้ และอาจนำเนื้อหาบางส่วนในขณะนี้นักเรียน

ได้เรียนตอนโรงเรียนปิดมากว่าถึงซ้ำอีกครั้งในระดับชั้นถัดไปตลอดจนการเสนอให้มีการจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับการรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่ผู้เรียนและผู้ปกครอง และอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนออนไลน์ เพื่อให้ครูสามารถสร้างสรรค์การสอนอย่างต่อเนื่องได้ทันทีที่กลับมาเปิดทำการเรียนการสอนในโรงเรียน อีกทั้งยังเสนอให้มีการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และผู้ปกครอง ภายในสภาพแวดล้อมของการเรียนทางไกล

ประเด็นที่ 2 เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา (Empowering teachers and principals) มีความสอดคล้องกับประเด็นที่ 4 ของแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children's Fund (UNICEF) (2022) คือ Increasing catch-up learning (I) ซึ่งว่าด้วยการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นสำหรับครูผู้สอนด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งทางด้านเสริมสร้างทักษะทางดิจิทัลเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่ง Kuhfeld et al. (2020) ได้เสนอแนวคิดในการทำงานร่วมกันในการค้นหาวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพของครูผู้สอน เพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการ และตรวจสอบความเสี่ยงของการที่นักเรียนอาจเกิดการตกหล่นและหลุดออกจากระบบการศึกษาไว้เป็นแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมด้วย

ประเด็นที่ 3 สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (Collaborating effective learning with stakeholders) มีความสอดคล้องกับประเด็นที่ 1 ของแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children's Fund (UNICEF) (2022) คือ Reaching every child and retaining them to school (R) ซึ่งว่าด้วยการสื่อสารกับผู้เรียน ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเปราะบางกลุ่มเสี่ยง และผู้ปกครองของผู้เรียน ตลอดจนการกำหนดมาตรการ และกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เรียนร่วมด้วย ในขณะที่ Salciccioli (2021) ได้นำเสนอถึงแนวคิดการสนับสนุนด้านวิชาการในรายวิชาที่เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน การพิจารณาขยายปฏิทินการศึกษา การสนับสนุนครู การสื่อสาร การร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอน การดูแลเพิ่มเติมสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ การวางแผนการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ชัดเจน การติดตามสุขภาพจิตของผู้เรียน และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Daniela, Rubene & Rüdolf (2021) ที่ได้แสดงแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของผู้เรียน ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน รวมไปถึงแนวคิดของ Carvalho, Rossiter, Angrist, Hares & Silverman (2020) ที่ได้เสนอแนะให้เปิดโรงเรียนภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ที่อาจจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน การสื่อสาร การสร้างสุขภาวะและความปลอดภัยของผู้เรียน

ประเด็นที่ 4 พัฒนาล้างสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา (Open educational resources) เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children's Fund (UNICEF) (2022) ในประเด็นที่ 1

คือ Reaching every child and retaining them to school (R) ประเด็นที่ 2 คือ Assessing learning levels (A) และประเด็นที่ 3 คือ Prioritizing teaching the fundamentals (P) ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการเข้าถึงผู้เรียนทุกคนและระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้เรียนตามความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ ตลอดจนการจัดเรียงลำดับเนื้อหา การจัดหลักสูตรที่มีความชัดเจน และปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในปัจจุบันและผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบว่า Kasradze & Zarnadze (2021) ได้เสนอแนวคิดถึงรัฐบาลที่ว่า รัฐบาลควรให้การสนับสนุนเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และ Cho et al. (2021) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการจัดระบบการลงทะเบียนเรียนซ้ำและการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นมากขึ้นในการเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบหรือออกกลางคันได้กลับเข้ามาศึกษาและเรียนในระบบ รวมไปถึงการจัดให้มีการจัดการเรียนรู้ทางเลือก (Alternative learning) การจัดหาอุปกรณ์ และวิธีการติดตามปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารของครู และนักเรียน ตลอดจนการทำความเข้าใจกับผู้ปกครองของผู้เรียนซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นของการพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

ประเด็นที่ 5 สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต (Valuing positive attitudes and well-being) เป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงในแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษา และลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children's Fund (UNICEF) (2022) ในประเด็นที่ 5 หรือ Developing psychosocial health and well-being (D) ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนในด้านสุขภาพทางจิตสังคม และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน ตลอดจนความปลอดภัยของผู้เรียน ตลอดจนการสนับสนุนการฝึกอบรมด้านสุขภาพจิตสังคมให้แก่ครูผู้สอน เพื่อให้ความช่วยเหลือและดูแลผู้เรียนและการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนในการฟื้นฟูภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่งมีหลักฐานเชิงประจักษ์หลายชิ้นที่ได้กล่าวถึงในประเด็นดังกล่าว ได้แก่ Raymond (2021) ที่ได้เสนอแนวทางเกี่ยวกับการวางแผนฟื้นฟูระยะยาวเพื่อตอบสนองความต้องการทางการศึกษาและภาวะทางอารมณ์และสังคมของผู้เรียน (Socio-emotional) รวมไปถึงการเสนอแนะให้มีการจัดเตรียมกลยุทธ์อย่างหลากหลายรูปแบบในการช่วยเหลือผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 และการเรียนทางไกล โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีรายได้อยู่ในระดับต่ำ ผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษที่อาจจำเป็นต้องอาศัยครูผู้สอนที่มีศักยภาพในการถ่ายทอดให้ผู้เรียนในรูปแบบต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Cardinal (2020) ที่ได้เสนอให้มุ่งเน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนด้วยการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ลดความสำคัญของระดับคะแนนผลการเรียน แต่หันมาเน้นกิจกรรมทางสังคมและอารมณ์ เพื่อสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ปรับตัวให้เข้ากับกิจกรรมทางวิชาการได้ดีมากยิ่งขึ้น การจัดสภาพแวดล้อมเชิงบวกให้แก่ผู้เรียน การประเมินความสามารถและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่มีความสอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียนแนวทางฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนยังพบถึงการกล่าวถึงในประเด็นของการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับ

ความเป็นอยู่ที่ดี และสุขภาพจิตของผู้เรียนร่วมด้วย ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ในผู้เรียนกลุ่มเปราะบาง และมีความเสี่ยงต่อการออกจากการศึกษากลางคันร่วมด้วย โดย Fitzpatrick et al. (2020) ได้นำเสนอแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับผู้กำหนดนโยบายที่ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับความเป็นอยู่ที่ดีและสุขภาพจิตของผู้เรียน โดยมีการวางแผนในการกลับมาเปิดเรียนใหม่และมีความคำนึงถึงทั้งผู้เรียนและผู้สอน ให้ความสำคัญกับนักเรียนในกลุ่มที่มีโอกาสน้อยหรือกลุ่มผู้เรียนชายขอบให้มากที่สุด ตลอดจนควรมีการพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และการจัดสรรทรัพยากร การฝึกอบรมกลยุทธ์และเทคนิคในการสอนออนไลน์ให้แก่ครูผู้สอน การทดสอบที่สร้างโดยครูหลีกเลี่ยงการทดสอบแบบมาตรฐาน การเยียวยาด้วยการจัดการเรียนการสอนซ้ำในเนื้อหาเดิม การให้ความสำคัญกับทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การสอนที่ปรับเหมาะับระดับความสามารถของผู้เรียนรายบุคคล การบูรณาการหลักสูตร หรือการจัดหลักสูตรแบบเร่งรัด เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา และเตรียมความพร้อมให้ก่อนการเปิดภาคการศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Dorn et al. (2020) ที่กล่าวถึงการสนับสนุนผู้เรียนกลุ่มเปราะบางที่เสี่ยงต่อการออกจากการศึกษากลางคัน อีกทั้งการจัดระบบให้โรงเรียนได้มีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมในการเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกับผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนทั้งในรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และการเรียนแบบทางไกล อีกทั้งควรมีการจัดตั้งระบบการช่วยเหลือเกี่ยวกับสุขภาพจิต และสังคมของผู้เรียนเพื่อลดความเครียดและผลกระทบทางด้านสุขภาพจิตจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สอดคล้องกับ Hanover Research (2020) ที่ได้กล่าวถึงกลยุทธ์การฟื้นฟูทางวิชาการที่จำเป็นต้องอาศัยการใช้เวลาในการเรียนการสอนเพิ่มเติมเพื่อจัดการกับภาวะการสูญเสียทางการเรียนรู้ โดยอาจอยู่ในรูปแบบของการเพิ่มวันเรียนเพิ่มเติม การเพิ่มเวลาเพิ่มเติมในวันที่เปิดเรียน หรือการขยายเวลาเรียนภาคฤดูร้อน ตลอดจนการเพิ่มเวลาเรียนก่อนหรือหลังเลิกเรียน และการจัดโปรแกรมช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือผู้เรียนที่มีความเสี่ยงต่อความล้มเหลวหรือประสบปัญหาทางวิชาการ

ประเด็นที่ 6 ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (Elevating learning with Edtech) เป็นประเด็นที่หลักฐานเชิงประจักษ์หลายชิ้นได้กล่าวไว้ในทิศทางเดียวกันทั้ง DiPietro et al. (2020) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนแบบออนไลน์อย่างเพียงพอทั่วถึง การปรับรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ทางออนไลน์ การจัดการเรียนรู้ผ่านโทรศัพท์หรือวิทยุกระจายเสียงในกรณีที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีในรูปแบบออนไลน์ได้ ตลอดจนการเสนอแนะให้มีการปรับเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือผู้เรียนที่มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ การพัฒนาสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและเทคนิควิธีการสอนออนไลน์ให้แก่ครูผู้สอน และการส่งเสริมให้มีการสนับสนุนจากพ่อแม่ผู้ปกครองในการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ Kurniawan & Budiyo (2021) ได้เสนอแนวทางการเรียนแบบประสานเวลาและไม่ประสานเวลา

(Asynchronous synchronous) บนแพลตฟอร์มเทคโนโลยี (Technology platform) และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพิ่มเติมในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ซึ่งจากแนวคิดของนักวิชาการที่ได้เสนอแนะแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนดังกล่าวข้างต้นนั้น พบว่ามีความสอดคล้องกับคำแนะนำจาก Education Development Trust (2020) ที่ได้นำเสนอคำแนะนำสำหรับบุคคลผู้กำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองต่อ COVID-19 ในการป้องกันการสร้างการเรียนรู้ที่สูญหายจำนวน 9 ประการ ได้แก่ (1) ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาทางไกล (2) ไม่ควรละเลยวิธีแก้ปัญหาแบบ low-tech หรือ no-tech (3) วางแผนวิธีการต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์เพื่อรักษาการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (4) ตระหนักถึงความสำคัญของครูผู้สอน (5) ปกป้องผู้ที่อ่อนแอที่สุด (6) ใช้ทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ทั้งหมดทั่วทั้งระบบ (7) เปิดรับวิธีการแก้ปัญหาข้ามภาคส่วน (8) อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือพ่อแม่ผู้ปกครองจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่บ้าน และ (9) เริ่มวางแผนอย่างเร่งด่วนเพื่อการรองรับการเปิดโรงเรียนและพัฒนาระบบที่มีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ Sabates et al. (2021) ยังได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนในระบบสามารถช่วยลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ลงได้ในระยะยาว และการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ และทางไกลนั้นอย่างเช่นในช่วงของการระบาดของโรคโควิด-19 ดังปัจจุบันนี้อาจเป็นเพียงการบรรเทาผลกระทบจากการแพร่ระบาดเพียงชั่วคราวเท่านั้น Ikeda & Yamaguchi (2021) จึงได้เสนอเพิ่มเติมถึงการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์อาจเป็นสิ่งที่ช่วยในการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องในช่วงที่โรงเรียนปิดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 หากแต่รัฐบาลควรดำเนินการส่งเสริม และกำหนดนโยบายการเตรียมความพร้อมในด้านอุปกรณ์ การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ และควรคำนึงถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเฉพาะในประเด็นของอุปกรณ์ ทางเทคโนโลยีทางการศึกษาและสัญญาณอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติมไปด้วย นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children's Fund (UNICEF) (2022) ในประเด็นที่ 4 หรือ Increasing catch-up learning (I) ซึ่งเป็นการเพิ่มการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นสำหรับครูผู้สอนด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งทางด้านเสริมสร้างทักษะทางดิจิทัลเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน

ประเด็นที่ 7 จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ (Regarding safety and welfare) เป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงในแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children's Fund (UNICEF) (2022) ในทั้ง 5 ประเด็นของมาตรการ RAPID ทั้งการกำหนดมาตรการ และกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เรียนร่วมด้วย การพัฒนาผู้เรียนตามความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ การจัดลำดับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็นต่อผู้เรียนและมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในอนาคต การเพิ่มการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และการสนับสนุนการฝึกอบรมด้านสุขภาพจิตสังคม และให้ความช่วยเหลือและดูแลผู้เรียน และการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนในการฟื้นฟูภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้

ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโดย Conto et al. (2020) ที่ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในประเด็นของการจัดหาวิธีการวัดประเมิน ประสิทธิภาพของการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 ที่ให้ข้อมูลแบบทันที และวิธีการหรือนวัตกรรม ในการกำกับติดตามผลการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ เช่น การประเมินโดยใช้โทรศัพท์เป็นฐาน (Telephone-based assessments) รวมไปถึงการให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกกับการจัดการเรียนการสอน ออนไลน์ที่มีคุณภาพสำหรับผู้เรียนที่มีอายุน้อย รวมไปถึงการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เรียน และการพิจารณาถึงรายได้ของครอบครัวและความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยี เพิ่มเติมในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ ยังพบการศึกษาที่ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ในประเด็นของการได้รับการสนับสนุนและการกำหนด นโยบายจากรัฐบาล โดย Khan & Ahmed (2021) ได้เสนอแนะแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของผู้เรียนโดยกล่าวถึงรัฐบาลควรดำเนินการออกแบบมาตรการการป้องกันทางสังคมอย่างเข้มแข็ง การกำหนดกลยุทธ์การศึกษาทางไกลเพื่อบรรเทาและลดผลกระทบเชิงลบจากการปิดทำการเรียนการสอน ของโรงเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด อีกทั้งควรมีการกำหนดมาตรการที่เป็นมาตรการระยะยาว เพื่อการแก้ปัญหาและฟื้นฟูระบบการศึกษาในอนาคตภายหลังการกลับเข้าสู่สถานการณ์ปกติ

แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนดังกล่าวข้างต้นนั้นเห็นได้ว่า ประกอบด้วย แนวทางที่หลากหลายขึ้นกับบริบทของสถานศึกษา ประเทศ และระบบการศึกษา โดยสามารถกำหนดแนวทาง ได้ตั้งแต่ระดับรัฐบาลหรือนโยบายไปจนถึงระดับปฏิบัติการในชั้นเรียน ในสถานศึกษา ตลอดจนการเรียนรู้ และการสนับสนุนของครอบครัว ทั้งมาตรการ RECOVERY ทั้ง 7 มาตรการ แนวทางการพัฒนาปรับปรุง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อการฟื้นฟูภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน การปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การจัดเตรียม และพัฒนาระบบหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่มีความยืดหยุ่นและรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง ตลอดจน การส่งเสริมให้มีระบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา รวมไปถึงมาตรการ ที่ครอบคลุมและให้ความสำคัญต่อสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจของผู้เรียน และการสนับสนุน การสื่อสาร อย่างมีประสิทธิภาพ และความร่วมมือในการเรียนรู้ของผู้เรียนจากครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามแนวคิดของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) คือ มาตรการ “RECOVERY” ในการติดตาม การดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักฐาน เชิงประจักษ์จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการ เรียนรู้ ตลอดจนความสอดคล้องกับแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children’s Fund (UNICEF) (2022) ร่วมด้วย อีกทั้งมาตรการ “RECOVERY” ดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับบริบทในการศึกษาครั้งนี้ซึ่งเป็นการศึกษาการติดตามการดำเนินการฟื้นฟูภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

ภายหลังการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ประเด็นของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) และแนวทางการดำเนินการเพื่อการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจและมีการศึกษากันอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศโดยมีการศึกษาค้นคว้าในหลากหลายแง่มุมตามบริบทของพื้นที่และระบบการศึกษาที่แตกต่างกันของสถานการณ์และกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา คณะผู้วิจัยได้รวบรวมตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

งานวิจัยภายในประเทศที่ผ่านมาได้ดำเนินการศึกษาถึงแนวทางการดำเนินการเพื่อการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นจำนวนมากขึ้น โดยเก็ทกนก เอื้อวงศ์ และคณะ (2564) ได้นำเสนอถึงผลการศึกษาจากการพัฒนาและวิพากษ์ข้อเสนอเชิงนโยบายการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยแบ่งออกเป็น 7 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) การกำหนดนโยบายและการสื่อสารนโยบายในสถานการณ์วิกฤต (2) การพัฒนาระบบและกลไกส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤต (3) การสนับสนุนช่วยเหลือให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้ในสถานการณ์วิกฤต (4) การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลในสถานการณ์วิกฤต (5) การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพครูสำหรับการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิกฤต (6) การบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤต และ (7) การสนับสนุนช่วยเหลือนักเรียนและผู้ปกครองเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานการณ์วิกฤต

ในขณะที่ อธิพิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ (2565) ได้ศึกษาถึงแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจากการสนทนากลุ่ม โดยพบว่า แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 5 แนวทาง ได้แก่ (1) การพัฒนาเทคนิคการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการจัดการชั้นเรียนของครู (2) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน (3) การลดภาระงาน และงานที่ได้รับมอบหมายของนักเรียน (4) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และ (5) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน และด้านที่ 2 ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ (1) การสร้างแรงจูงใจ การตั้งเป้าหมาย และการกำกับตนเองของผู้เรียน ระหว่างการจัดการเรียนการสอน (2) การส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อให้แก่แก่นักเรียน (3) การส่งเสริมกิจกรรมผ่อนคลาย รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และการออกกำลังกายเพื่อการมีสุขภาวะที่ดีของนักเรียน และ (4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และครู ในขณะที่แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 2 ด้านหลักเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 6 แนวทาง ได้แก่

(1) การจัดสรรงบประมาณการช่วยเหลือเยียวยาด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี (2) การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต (3) การพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของครู (4) การปรับเนื้อหา ลดภาระงาน และงานที่ได้รับมอบหมายของนักเรียน (5) การใช้แหล่งทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน และ (6) การสื่อสารและชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองและนักเรียน และ ด้านที่ 2 ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ (1) การส่งเสริมการทำกิจกรรมและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่ดีของนักเรียน (2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และครู (3) การส่งเสริมและเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี และ (4) การส่งเสริมแรงจูงใจ และเสริมสร้างการเรียนรู้แบบนำตนเองให้แก่ นักเรียน

งานวิจัยในต่างประเทศที่ผ่านมาได้ดำเนินการศึกษาถึงแนวทางการดำเนินการเพื่อการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นจำนวนมากขึ้น โดย Simal, Mahalauw, Leasa, & Batlona (2022) ได้ทำการศึกษาถึงความตระหนักรู้ในตนเองกับการบรรเทาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยทำการศึกษาในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เกรด 5 จำนวน 102 คนและทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) กับผลลัพธ์การเรียนรู้ทางปัญญา (Cognitive learning outcomes) ผลการศึกษาพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) กับผลลัพธ์การเรียนรู้ทางปัญญา (Cognitive learning outcomes) มีค่าเท่ากับ 0.020 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.000 และผลการวิเคราะห์การถดถอยระหว่างความตระหนักรู้ในตนเองกับผลลัพธ์การเรียนรู้ทางปัญญาเท่ากับ -0.073 และมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.005 โดยที่สัมประสิทธิ์ของความตระหนักรู้ในตนเองมีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ทางปัญญาที่ 0.018 หรือเพียงร้อยละ 0.02 โดยมีสมการถดถอยคือ $Y = 83,287 + 0.018X$ จึงกล่าวได้ว่า จากการศึกษาไม่พบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้ในตนเองกับการบรรเทาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ทางปัญญาของนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลมากกว่าซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการศึกษาต่อไป และควรดำเนินการศึกษาถึงวิธีการแก้ไขและบรรเทาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไปในการวิจัยในอนาคต ในขณะที่ Rahmat et al. (2021) ได้ทำการศึกษาโดยอาศัยรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and development) รูปแบบการบรรเทาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนในการศึกษานอกระบบในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยอาศัยกระบวนการของ ADDIE Model ซึ่งประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ (Analysis) 2) การออกแบบ (Design) 3) การพัฒนา (Development) 4) การนำไปปฏิบัติ (Implementation) และ 5) การประเมิน (Evaluation) โดยผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการเพื่อบรรเทาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรฉุกเฉินขึ้นเพื่อใช้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การประเมินผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างหลากหลาย การพัฒนาฝึกอบรมครูผู้สอน และการมีส่วนร่วมของชุมชน

ซึ่งรูปแบบที่พัฒนาขึ้นที่มีปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นสามารถช่วยในการบรรเทาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ นอกจากนี้ ยังพบการรายงานถึงการศึกษารายกรณีของ Wortham & Grimm (2022) ที่ได้รายงานถึงการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย Mountain View High School (MVHS) ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลทางตะวันออกของรัฐ Tennessee ประเทศสหรัฐอเมริกาโดยมีนักเรียนน้อยกว่า 1,200 คน ประกอบด้วยนักเรียนชายร้อยละ 49 และนักเรียนหญิงร้อยละ 51 เมื่อพิจารณาตามลักษณะชาติพันธุ์ พบว่า นักเรียนร้อยละ 92 เป็นชาวผิวขาว ร้อยละ 4 เป็นชาวผิวสี ร้อยละ 2 เป็นชาวฮิสแปนิก (Hispanic) ร้อยละ 1 เป็นชาวอเมริกันเชื้อสายอินเดีย และอื่น ๆ อีกร้อยละ 1 โดยโรงเรียนดังกล่าวได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างหลากหลายวิธีดังเช่นโรงเรียนอื่น ๆ ในสหรัฐอเมริกา และได้กล่าวถึงการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในประเด็นของการผสมผสานและการเชื่อมโยงทรัพยากรต่าง ๆ ของโรงเรียนเข้าด้วยกัน ตลอดจนการดำเนินการเพื่อการส่งเสริมสภาวะทางอารมณ์และสังคมของผู้เรียน ความสัมพันธ์ของครูและชุมชนสามารถช่วยให้การดำเนินการเพื่อการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จได้ ตลอดจนการจัดการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน การกวดวิชาในช่วงอาทิตย์ที่หยุดยาว และการติดตามนักเรียนยังเป็นสิ่งที่สามารถช่วยให้การดำเนินการเพื่อการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จได้เช่นกัน

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศที่ได้ดำเนินการศึกษาถึงภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระหว่างการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และได้ให้ข้อเสนอแนะถึงการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้วยเช่นกัน โดย Azim Premji Foundation (2021) ได้ทำการศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระหว่างการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนของรัฐบาลที่จำเป็นต้องปิดการเรียนการสอนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จำนวน 16,067 คน ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนดังกล่าวมีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในรายวิชาภาษา และคณิตศาสตร์ โดยนักเรียนจำนวนร้อยละ 92 มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ทางด้านความสามารถทางภาษาใดภาษาหนึ่งในรายวิชาภาษาอย่างน้อย 1 วิชาเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาจากทุกชั้นเรียน และนักเรียนจำนวนร้อยละ 82 มีค่าเฉลี่ยภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ทางด้านความสามารถทางคณิตศาสตร์ในรายวิชาคณิตศาสตร์อย่างน้อย 1 วิชาเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาจากทุกชั้นเรียน เช่นเดียวกับการศึกษาของ Engzell et al. (2021) ที่ได้ทำการศึกษาถึงภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากการปิดของโรงเรียนในระหว่างการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงปี พ.ศ. 2560-2563 ในนักเรียนระดับประถมศึกษาของประเทศเนเธอร์แลนด์ จำนวน 350,000 คน จากผลการสอบมาตรฐานในรายวิชา 3 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ การสะกด และการอ่านสำหรับนักเรียนอายุ 8-11 ปี (ระดับเกรด 4-7 ของโรงเรียนดัตช์) ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษากลุ่มเป้าหมายมีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ประมาณ 3 จุดเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile points) หรือ 0.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviations) โดยผลกระทบนี้เมื่อเทียบเท่ากับ 1 ใน 5 ของปีการศึกษา

ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่โรงเรียนยังคงปิดอยู่ พบว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนนี้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 60 ในกลุ่มนักเรียนที่มาจากครอบครัวในที่มีระดับการศึกษาน้อย และครอบครัวที่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของนักเรียนและครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาของ Locke et al. (2021) ที่พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายของการศึกษามีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในรายวิชาการอ่าน และคณิตศาสตร์ในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยมีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าวิชาการอ่าน ซึ่งได้จากการศึกษาแบบการวิเคราะห์ช่วง (Piecewise analysis) และการวิเคราะห์แบบเหตุไปผล (Cohort analysis) โดยศึกษาในนักเรียนระดับเกรด 1-7 (Grade 1-7) อีกทั้งยังพบว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับเกรด 1-7 ในรายวิชาการอ่าน และคณิตศาสตร์ มีความแปรผันตามประเภทของโรงเรียนจากการแบ่งจากระดับความยากจนของโรงเรียนออกเป็นยากจนน้อย ปานกลางถึงน้อย และสูง ซึ่งพบว่า นักเรียนในโรงเรียนที่มีความยากจนสูง (High-poverty) มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระดับน้อย และพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในนักเรียนในโรงเรียนที่มีความยากจนปานกลางถึงสูง และปานกลางถึงน้อย (Mid-high & mid-low poverty) และนักเรียนในโรงเรียนที่มีความยากจนน้อย (Low-poverty) มีความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สูงที่สุด

ในขณะที่ Khan & Ahmed (2021) ได้นำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มนักเรียนในสาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน โดยผลการศึกษา พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้จำนวนปีของการเรียนรู้ที่ปรับด้วยความรู้ที่ได้จริงจากการเรียน (Learning-adjusted years of school: LAYs) ลดลง โดยลดลงในนักเรียนผู้หญิงมากกว่านักเรียนผู้ชาย และยังพบว่าค่าใช้จ่ายทางเศรษฐศาสตร์ที่เป็นค่าเสียโอกาสของรายได้ที่ควรจะได้นั้นมีจำนวนสูงถึง 107 พันล้านดอลลาร์เมื่อทำการปรับการใช้ทุนมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ ผลการจำลองข้อมูลยังแสดงให้เห็นถึง จำนวนนักเรียน 7.2 ล้านคนอาจมีการออกจากโรงเรียนกลางคัน (Drop out) เนื่องด้วยสาเหตุของการลดลงของรายได้ครัวเรือนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อเป็นการฟื้นฟูและลดผลกระทบจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ จึงได้เสนอแนะให้โรงเรียนอาจดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยการจัดการศึกษาทางไกลที่มีประสิทธิภาพในช่วงที่มีการปิดของโรงเรียนจากสถานการณ์การระบาดให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาของ Sabates et al. (2021) ที่พบว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการหยุดการเรียนการสอนของโรงเรียนในระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดนั้นสูงถึงร้อยละ 66 เมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเคยได้รับก่อนการเกิดสถานการณ์และสาเหตุของการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้นั้น พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับการขาดแคลนทรัพยากรการเรียนรู้จากที่บ้านหรือที่พักรออาศัย เช่น อุปกรณ์สื่อสาร โทรศัพท์มือถือ โทรทัศน์ วิทยุ ตลอดจนการสนับสนุนการเรียนรู้จากครอบครัวของผู้เรียนทั้งในเรื่องของเวลา การถาม-ตอบคำถามกับผู้ปกครอง การอ่านหนังสือ และกิจกรรมขณะอยู่ที่บ้าน โดยผลการศึกษานี้ได้มาจากการศึกษาการศึกษาแบบระยะยาว

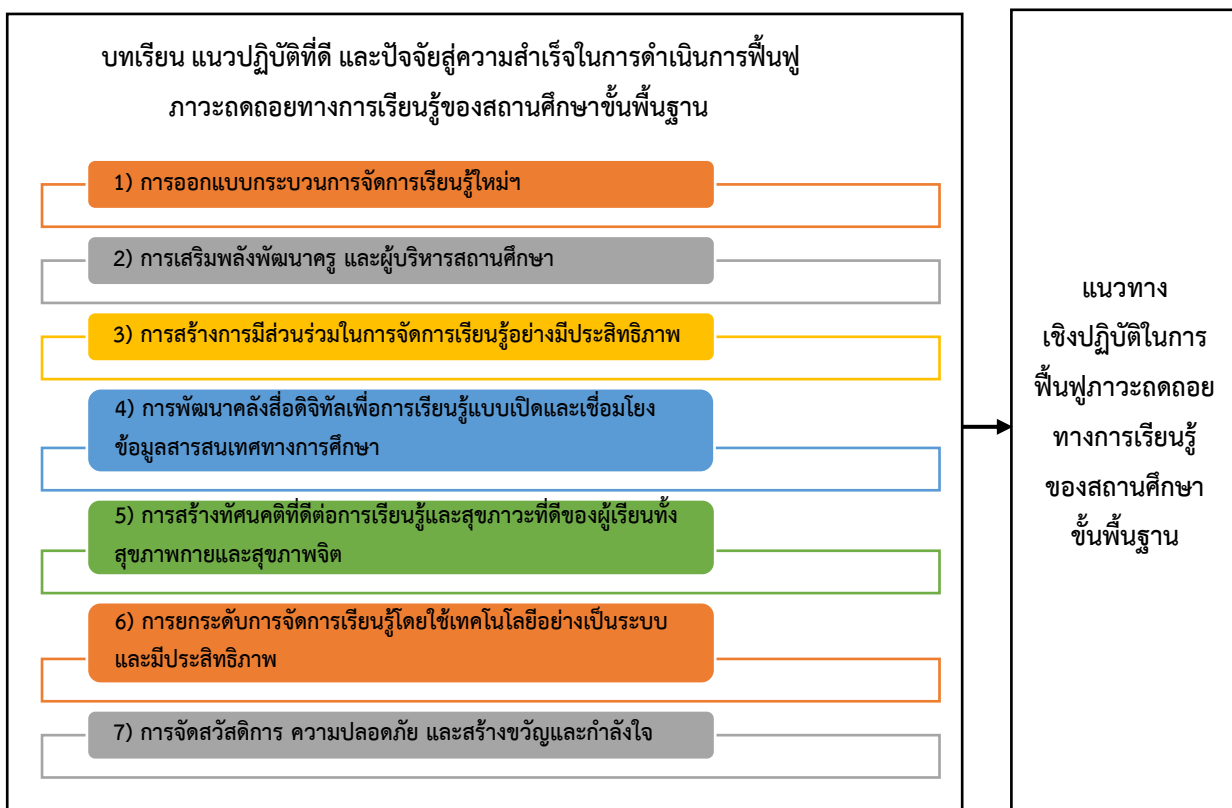
(Longitudinal study) ในระยะเวลา 3 เดือนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นโรงเรียนรัฐบาลของสาธารณรัฐกานา

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้และการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศดังได้นำเสนอไว้ข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นถึงการประสบกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากการปิดของโรงเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษา และมีธยมศึกษาในหลากหลายประเทศ ตลอดจนพบการเสนอแนวทางในการบรรเทาหรือลดผลกระทบของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งที่เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และแนวทางในการดำเนินการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน หากแต่ยังไม่พบถึงงานวิจัยในเชิงประเมิน หรือการกำกับติดตามการดำเนินการเพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจ และมีประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาต่อยอด พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ครูผู้สอน และผู้เรียน ตลอดจนนำไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินการด้านการศึกษาและบริหารของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนผู้บริหารทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการสามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยเชิงประเมิน หรือการกำกับติดตามการดำเนินการเพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนนี้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การติดตามการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” คณะผู้วิจัยมุ่งศึกษาและสังเคราะห์บทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกรอบของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่ได้กำหนดมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้โดยได้สังเคราะห์องค์ความรู้และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากงานวิจัยที่ได้ศึกษาถึงสภาพการณ์ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางและมาตรการในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ นั่นคือ มาตรการ “RECOVERY” ซึ่งกรอบมาตรการนี้สอดคล้องกับแนวทางฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากบทความและงานวิจัยของต่างประเทศที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติม อันประกอบด้วย 7 มาตรการได้แก่ 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน (Asian Development Bank, 2021; Kaffenberger, 2021) 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา (Kuhfeld et al., 2020) 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (Saliccioli, 2021; Daniela, Rubene & Rüdolfa, 2021; Carvalho, Rossiter, Angrist, Hares & Silverman, 2020) 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา (Kasradze & Zarnadze, 2021; Cho

et al.,2021) 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต (Raymond, 2021; Cardinal, 2020; Fitzpatrick et al., 2020; Dorn et al., 2020; Hanover Research, 2020) 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (DiPietro et al., 2020; Kurniawan & Budiyono, 2021; Education Development Trust, 2020; Sabates et al., 2021; Ikeda & Yamaguchi, 2021) และ 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ (Conto et al., 2020, Khan & Ahmed; 2021) ซึ่งทั้ง 7 มาตรการนี้มีความสอดคล้องกับหลักฐานเชิงประจักษ์จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตลอดจนความสอดคล้องกับแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children’s Fund (UNICEF) (2022) ร่วมด้วย อีกทั้งมาตรการ “RECOVERY” ดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับบริบทในการศึกษาครั้งนี้ซึ่งเป็นการศึกษาการติดตามการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของการจัดการศึกษาในประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานต่อไป โดยกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้แสดง ดังภาพ 2.4

ภาพ 2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รายงานการวิจัย เรื่อง การติดตามการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยเชิงบรรยายด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนและสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน และเพื่อเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ 1) การถอดบทเรียนและการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน และ 2) การเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การถอดบทเรียนและการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

กรณีศึกษา (Case study) และผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants)

กรณีศึกษา (Case study) และผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) คือ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีแนวปฏิบัติที่น่าสนใจในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จำนวน 12 แห่ง โดยมีบริบทที่แตกต่างกันใน 4 ด้าน ได้แก่

1) กลุ่มภูมิภาค ประกอบด้วย 5 กลุ่มภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ จำนวน 2 โรงเรียน ภาคกลาง จำนวน 3 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 โรงเรียน ภาคใต้ จำนวน 2 โรงเรียน และกรุงเทพฯและปริมณฑล จำนวน 3 โรงเรียน

2) สังกัด ประกอบด้วย 4 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 8 โรงเรียน (แบ่งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา รวมโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส จำนวน 5 โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (โรงเรียนเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด) จำนวน 2 โรงเรียน กรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 1 โรงเรียน สำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน 1 โรงเรียน

3) ขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วย 3 ลักษณะ ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก

4) พื้นที่ตั้งของโรงเรียน ประกอบด้วย 2 ลักษณะ ได้แก่ โรงเรียนในเมืองและโรงเรียนนอกเมือง คณะผู้วิจัยมีการคัดเลือกกรณีศึกษาโดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

1) เป็นโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่น่าสนใจ (interesting cases) ในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานหลังจากการเปิดการเรียนการสอนในโรงเรียนตามปกติใน

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 เช่น การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน การบริหารจัดการงานวิชาการ การพัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

2) เป็นโรงเรียนที่มีร่องรอยหรือตัวอย่างการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

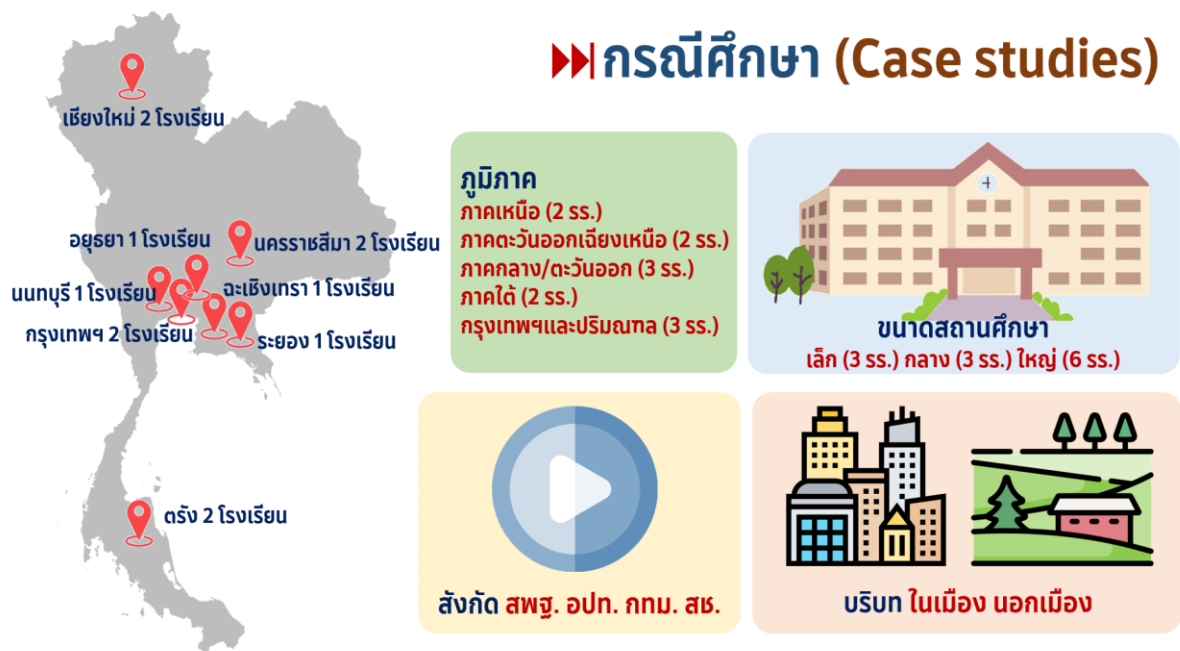
3) เป็นโรงเรียนที่ยินดี เต็มใจ และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

จากเกณฑ์การคัดเลือกดังกล่าว ทำให้ได้กรณีศึกษาที่มีความน่าสนใจ (interesting cases) จำนวน 12 กรณีศึกษา ดังตาราง 3.1 และภาพ 3.1

ทั้ง 12 กรณีศึกษา คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนครู ตัวแทนนักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตาราง 3.1 โรงเรียนกรณีศึกษาในการวิจัย

โรงเรียน	ภูมิภาค	จังหวัด	ขนาดโรงเรียน	ระดับ	สังกัด	บริบท
1.	กลาง	ฉะเชิงเทรา	เล็ก	ประถมฯ	สพป.	นอกเมือง
2.	กลาง	อยุธยา	เล็ก	ประถมฯ	อปท.	ในเมือง
3.	กรุงเทพฯ/ปริมณฑล	กรุงเทพฯ	เล็ก	ประถมฯ	กทม.	ในเมือง
4.	ใต้	ตรัง	กลาง	ประถมฯ	สพป.	นอกเมือง
5.	ใต้	ตรัง	กลาง	ประถมฯ	สพป.	นอกเมือง
6.	ตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	กลาง	มัธยมฯ	อปท.	นอกเมือง
7.	เหนือ	เชียงใหม่	ใหญ่	มัธยมฯ	สพม.	นอกเมือง
8.	เหนือ	เชียงใหม่	ใหญ่	มัธยมฯ	สพม.	ในเมือง
9.	กรุงเทพฯ/ปริมณฑล	กรุงเทพฯ	ใหญ่	ประถมฯ/มัธยมฯ	สพป. (ขยายโอกาส)	ในเมือง
10.	ตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	ใหญ่	ประถมฯ/มัธยมฯ	สพป. (ขยายโอกาส)	นอกเมือง
11.	กรุงเทพฯ/ปริมณฑล	นนทบุรี	ใหญ่	มัธยมฯ	สพม.	ในเมือง
12.	กลาง	ระยอง	ใหญ่	ประถมฯ/มัธยมฯ	สช.	ในเมือง

ภาพ 3.1 โรงเรียนกรณีศึกษาในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ประเด็นการสัมภาษณ์ โดยมีการสร้างประเด็นคำถามจากนิยามศัพท์ที่ได้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยคณะผู้วิจัยใช้ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เป็นแบบปลายเปิด (Open ended questions) โดยแบ่งคำถามออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ประเด็นนำเข้าสู่การสัมภาษณ์และคำถามหลัก ดังนี้

ประเด็นนำเข้าสู่การสัมภาษณ์

จากสถานการณ์ช่วงโควิด-19 สถานศึกษาของท่านประสบภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือไม่ อย่างไรบ้าง (รายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น ฯลฯ) และลักษณะภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เป็นไปในลักษณะใดบ้าง

คำถามหลัก

สถานศึกษาของท่านมีกระบวนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไรบ้าง มีใครที่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง มีผู้สนับสนุนหรือไม่อย่างไรบ้าง และมีผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและครูผู้สอนอย่างไรบ้างโดยอาจใช้กรอบมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในเบื้องต้น ดังนี้

- 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน
- 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา
- 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

- 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา
- 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต
- 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
- 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ฯลฯ

คณะผู้วิจัยร่วมกันประชุมทวนสอบแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และดำเนินการตรวจสอบคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนและปรับปรุงแก้ไขประเด็นการสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยรายนามผู้เชี่ยวชาญแสดงดังภาคผนวก ก และประเด็นการสัมภาษณ์แสดงดังภาคผนวก ง

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยประสานโรงเรียนกรณีศึกษาเพื่อติดต่อในการขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์และศึกษาดูงาน จากนั้นคณะผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนามตามวันและเวลาที่กำหนด แล้วดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ รวมถึงการศึกษาแหล่งข้อมูลอื่น ได้แก่ เอกสารของโรงเรียน การสังเกตชั้นเรียน โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation method) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากแหล่งบุคคลที่หลากหลายรวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรสถานศึกษา รายงานการประเมินตนเอง (SAR) และศึกษาข้อมูลสถานศึกษาเพิ่มเติมจากเว็บไซต์โรงเรียน เพจเฟซบุ๊กโรงเรียน ฯลฯ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive Conclusion) และนำเสนอข้อมูลแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ระยะที่ 2 การเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) คือ ตัวแทนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ศิษยานุศิษย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 20 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงโดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

- 1) เป็นบุคคลที่มีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และกลับมาสู่การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามปกติในสถานศึกษา หรือ

2) เป็นบุคคลที่มีความเป็นผู้นำทางความคิด ผู้นำทางการบริหาร ผู้นำในการจัดการเรียนรู้ มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และกลับมาสู่การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามปกติในสถานศึกษา และ

3) มีความยินดีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับแนวเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากเกณฑ์การคัดเลือกดังกล่าวทำให้ได้ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 20 คน ดังตาราง 3.2 และ 3.3 โดยรายนามผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มปรากฏดังภาคผนวก ค

ตาราง 3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่ม (ระดับประถมศึกษา)

ลำดับที่	ตำแหน่ง	สังกัด
1	ผู้ทรงคุณวุฒิ/นักวิชาการด้านหลักสูตรและการสอน	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ
2	ผู้ทรงคุณวุฒิ/นักวิชาการด้านจิตวิทยาการแนะแนว	คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเอกชน
3	ศึกษานิเทศก์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4	ศึกษานิเทศก์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5	ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา	โรงเรียนสังกัด สพฐ.
6	ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา	โรงเรียนสังกัด สพฐ.
7	รองผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา	โรงเรียนสังกัด กทม.
8	ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา	โรงเรียนสังกัด สพฐ.
9	ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา	โรงเรียนสังกัด สพฐ.
10	ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา	โรงเรียนสังกัดเทศบาล

ตาราง 3.3 ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่ม (ระดับมัธยมศึกษา)

ลำดับที่	ตำแหน่ง	สังกัด
1	ผู้ทรงคุณวุฒิ/นักวิชาการด้านหลักสูตรและการสอน	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ
2	ผู้ทรงคุณวุฒิ/นักวิชาการด้านจิตวิทยาการแนะแนว	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ
3	ศึกษานิเทศก์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4	ศึกษานิเทศก์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5	ผู้อำนวยการโรงเรียน	โรงเรียนสังกัด สพฐ.
6	รองผู้อำนวยการโรงเรียน	โรงเรียนสังกัด สช.
7	รองผู้อำนวยการโรงเรียน	โรงเรียนสังกัด สพฐ.
8	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	โรงเรียนสังกัด สพฐ.
9	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	โรงเรียนสังกัด อปท.
10	ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา	โรงเรียนสังกัด สช.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ประเด็นการสนทนากลุ่ม โดยมีการสร้างประเด็นคำถามจากนิยามศัพท์ที่ได้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงกับผลการวิจัยในระยะที่ 1 โดยคณะผู้วิจัยใช้ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มเป็นแบบปลายเปิด (Open ended questions) โดยแบ่งคำถามออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ประเด็นนำเข้าสู่การสนทนากลุ่มและคำถามหลัก ดังนี้

ประเด็นนำเข้าสู่การสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยนำเสนอข้อค้นพบเบื้องต้นจากการถอดบทเรียนและการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่รวมถึงปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำถามหลัก

ท่านคิดว่าจากข้อค้นพบเบื้องต้นการถอดบทเรียนและการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่รวมถึงปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมี “แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ภายใต้มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามแนวทางของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทั้ง 7 ด้าน อย่างไรบ้าง

- 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน
- 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา
- 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา
- 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต
- 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
- 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

คณะผู้วิจัยร่วมกันประชุมทวนสอบแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประเด็นคำถามการสนทนากลุ่มแสดงดังภาคผนวก จ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ผ่านระบบออนไลน์ด้วยโปรแกรม ZOOM Meeting เวลา 18.00-20.00น. โดยมีกำหนดการดำเนินการสนทนากลุ่มเช่นเดียวกันทั้ง 2 กลุ่ม ดังตาราง 3.4

ตาราง 3.4 กำหนดการสนทนากลุ่ม

เวลา	กิจกรรม
18.00-18.10น.	หัวหน้าโครงการวิจัยกล่าวถึงที่มาของโครงการวิจัยและวัตถุประสงค์ในการสนทนากลุ่ม
18.10-19.50น.	ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็น “แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”
19.50-20.00น.	หัวหน้าโครงการวิจัยสรุปและอภิปรายผลการดำเนินการสนทนากลุ่ม

ในการสนทนากลุ่มนั้น ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็น ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม ประมาณคนละ 8-10 นาที โดยภาพกิจกรรมการสนทนากลุ่มแสดงดังภาคผนวก ซ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive conclusion) และนำเสนอข้อมูลแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

บทที่ 4
ผลการถอดบทเรียนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายงานการวิจัย เรื่อง การติดตามการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะผู้วิจัยรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการนำเสนอในบทที่ 4 เป็นผลการถอดบทเรียนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการดำเนินการตามลำดับ ดังนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุษฎีศึกษา)

กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร

กรณีศึกษาที่ 3 โรงเรียนวัดประสาธ

กรณีศึกษาที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยต่อ

กรณีศึกษาที่ 5 โรงเรียนบ้านโคกยาง

กรณีศึกษาที่ 6 โรงเรียนกุดจิกวิทยา

กรณีศึกษาที่ 7 โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม

กรณีศึกษาที่ 8 โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 9 โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์

กรณีศึกษาที่ 10 โรงเรียนด่านขุนทด

กรณีศึกษาที่ 11 โรงเรียนปากเกร็ด

กรณีศึกษาที่ 12 โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง

โดยมีรายละเอียดดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูศึกษ)

1. บริบทโรงเรียน

โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูศึกษ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 ตั้งอยู่หมู่ที่ 13 ตำบลบ้านช่อง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นโรงเรียนขนาดเล็กบริบทนอกเมือง โดยมีระยะทางจากโรงเรียนถึงอำเภอประมาณ 10 กิโลเมตร เปิดการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนจำนวน 79 คน มีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน และครูประจำการจำนวน 5 คน นักเรียนโรงเรียนนี้มีทั้งนักเรียนที่เป็นนักเรียนคนไทยและเป็นนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มาศึกษาร่วมกับนักเรียนไทยด้วย โดยผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างด้าวโดยอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชน

ภาพ 4.1 บริบทโรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูศึกษ)

โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูศึกษ) มีวิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ “โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง เป็นหน่วยงานหลักในการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนในเขตบริหารอย่างทั่วถึง มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ” มีปรัชญาคือ "สอนนักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม และความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานคืองานหลักของโรงเรียน" มีพันธกิจ คือ จัดการศึกษาแก่ประชากรวัยเรียนในเขตบริการทุกคนอย่างทั่วถึง ได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี มีคุณธรรมนำความรู้ สามารถดำรงชีวิตแบบวิถีไทยในสังคมได้อย่างมีความสุขตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยกกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีเป้าประสงค์ คือ “จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชากรวัยเรียน ในเขตบริการอย่างทั่วถึง มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถตามศักยภาพ ให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมตามวิถีความเป็นไทย ตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาครูในโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและปฏิบัติงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานกำหนด และพัฒนาการใช้ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ”

2. ลักษณะภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูศึกษ) ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมถึงพัฒนาการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การขาดพัฒนาการโดยรวมของผู้เรียน 2) ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ 3) ข้อจำกัดด้านการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4) ภาวะถดถอยทางการเรียนของผู้เรียนไทยและกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การขาดพัฒนาการโดยรวมของผู้เรียน

ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่เป็นลักษณะการเรียนออนไลน์หรือการเรียนอยู่ที่บ้านทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้เรียนโดยรวมคือการขาดพัฒนาการตามวัยที่ควรจะเป็นตามระดับชั้น ทั้งพัฒนาการด้านร่างกายและสติปัญญา ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษา ทำให้ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนเลื่อนระดับไปยังชั้นเรียนต่อไปในอีกปีการศึกษา ทำให้ผู้เรียนขาดความรู้และทักษะพื้นฐานในชั้นเรียนก่อนหน้าเพื่อที่จะทำการศึกษาต่อไปในระดับต่อไป

“...ในช่วงสถานการณ์โควิดที่ผ่านมาโรงเรียนหยุดไปเกือบ 2 ปี ผลกระทบมันก็จะเริ่มตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลที่เขาอยู่บ้าน ระดับชั้นอนุบาลก็จะเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ชั้น ป. 1 ซึ่งระดับชั้นอนุบาลพอหยุดไป 2 ปี คือพัฒนาการเด็กเขาไม่มีเลย ถึงแม้ว่าจะเป็นการที่มารับใบงานหรือว่าเรียนออนไลน์แบบนี้ค่ะ ก็จะไม่ประสบความสำเร็จเลย...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เขาก็ลืมหมดแล้วว่าเขาเรียนอะไรมา เพราะว่า 2 ปีที่มันหยุดชะงักไป การที่เด็กได้เลื่อนชั้นอย่างช่วงสถานการณ์โควิดที่เกิดขึ้น อย่างเช่น ป. 1 ไป ป.2 ความรู้ของ ป.2 ระยะเวลา 1 ปีเข้าสู่ปีที่ 2 เขาก็ได้เลื่อนชั้น ป.3 เท่ากับว่า 2 ปีที่ผ่านมาเขาไม่ได้เรียนรู้อะไรเลยก็จะเกิดภาวะถดถอย พุดถึงตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึง ป.6 เลยทุกคนได้รับผลกระทบหมด...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... อนุบาลก็จะป็นวัยที่จะต้องมีการฝึกที่โรงเรียน อย่างเช่น ฝึกกล้ามเนื้อมือ ฝึกลากเส้น ฝึกเขียนอะไรแบบนี้หลาย ๆ อย่าง ซึ่งพอเด็กหลุดไป ลักษณะการเตรียมความพร้อมตรงนั้นแม้กระทั่งการจับดินสอ หรือว่าพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ของเด็กคือจะไม่มีเลย เพราะฉะนั้นผลกระทบที่เกิดขึ้นก็มีตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล พอมาถึงชั้น ป.1 ก็คือจะหนักเลยเพราะเขาเรียนอนุบาลตั้งแต่พวกการอ่านออกเขียนได้ พวกสระพวกพยัญชนะซึ่งพอมายู่ ป. 1 เขาก็ลืมหมดเลย...”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

2.2 ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ

ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะในวิชาภาษาไทย โดยผู้เรียนไม่สามารถอ่านสะกดคำ หรือการเขียนตัวอักษรต่าง ๆ ทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมถึงการเขียนตัวเลขและการเรียนรู้เรื่องจำนวนในวิชาคณิตศาสตร์ ทำให้ส่งผลต่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

“... ผลกระทบจากสถานการณ์โควิดก็คือเด็กจะลืมนักเรียน ลืมการเขียน ตัวเลขต่าง ๆ ทั้งภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และภาษาไทย คือเราได้พบเจอกันแค่อาทิตย์ละ 1-2 ครั้งเท่านั้นเอง อย่างภาษาไทยเด็กก็จะอ่านไม่ค่อยออก เขียนก็ไม่ค่อยได้ซึ่งเราก็ต้องมาฟื้นฟูใหม่หมดเลย ส่วนคณิตศาสตร์เราก็ต้องนับหนึ่งใหม่ ก็คือเราต้องฝึกเขียนตั้งแต่ตัวเลขหรือการบวกเลขง่าย ๆ 1 หลักไปจนถึง 2 หลักและ 3 หลัก เราต้องเริ่มใหม่หมด เด็กเขายังจำอะไรไม่ได้เลย ...”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ส่วนภาษาอังกฤษพ่อกับแม่จะพาไปเรียนที่โรงเรียนก็ได้ครับ เด็กบางคนถ้าผู้ปกครองเอาใจใส่ ผลจากการสอบถามกลับมาก็คือเด็กพอจะอ่านได้บ้าง ถ้าเด็กบางคนไม่มีเทคโนโลยีไม่มีโทรศัพท์หรืออินเทอร์เน็ตในการใช้เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตัวเองจะทำให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้ก็จะไม่สนใจในการเรียนเลยครับจะเล่นอย่างเดียว ...”

ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

2.3 ข้อจำกัดด้านการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ในช่วงโควิด-19 ที่มีข้อจำกัดบางประการที่อาจทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ไม่เต็มศักยภาพเท่าที่ควร เช่น การเรียนออนไลน์ที่ไม่ตอบสนองกับนักเรียนบางคนรวมถึงผู้ปกครองที่ต้องคอยดูแลนักเรียนระหว่างเรียน และด้วยข้อจำกัดด้านความพร้อมเกี่ยวกับการเข้าถึงอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี และสัญญาณอินเทอร์เน็ต การใช้เอกสารและใบงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่าที่ควร

“... การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา ขาดเซย์เรื่องของใบงานและการเรียนการสอนออนไลน์ถามว่ามันได้ผลไหม มันน้อยมาก เราต้องมาเร่งฟื้นฟูใหม่หมดเลยในช่วงต้นเทอมที่ผ่านมา คือภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 เหมือนเราต้องนับ 1 ใหม่หมดเลย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... พอเปิดภาคเรียนมาเราก็ต้องมาเริ่มใหม่หมดเลยทุกอย่าง ๆ ก็คือตามชนบทต่าง ๆ เด็กบางคนทุนการศึกษาหรืออุปกรณ์การเรียนเขาก็ไม่พร้อม เราจะเปิดเรียนก็เปิดไม่ได้ บางคนอุปกรณ์การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตหรือเทคโนโลยีก็เข้าไม่ถึง ก็ต้องรอคุณครูหรือรอโรงเรียนเปิดซึ่งเด็กเขาก็จะไม่ค่อยได้ ไม่ค่อยรู้หนังสือ ก็ต้องมาเริ่มใหม่หมดเลยครับ ...”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ส่วนใหญ่คุณครูจะใช้ LINE เพราะว่าผู้ปกครองจะสะดวก แต่ถามว่าได้ 100% ไหม ในเด็กชั้นเล็ก ๆ แทบจะไม่ได้เลย แทบจะเขาเรียกว่ามารับใบงานที่โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ป.6 อาจจะมีได้บ้าง นิดหน่อยเพราะว่าเด็กเขาใช้เองเป็นแล้ว ส่วน ป.1 หรือว่าเด็กเล็ก ๆ จะต้องใช้มือถือของผู้ปกครอง ประมาณนี้ค่ะ ก็จะมีปัญหาในเรื่องของออนไลน์เยอะมาก ก็คือในเรื่องของความพร้อมค่ะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

2.4 ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนไทยและกลุ่มชาติพันธุ์

โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ศุภศึกษา) นั้นมีผู้เรียนที่เป็นคนไทยและที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่รอบโรงเรียนและชุมชน ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งสองกลุ่มนี้ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือผู้เรียนมีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้และมีปัญหาด้านพัฒนาการเหมือนกัน แต่แตกต่างกันเพียงความชัดเจนและสำเนียงการพูดและการอ่านของผู้เรียนแต่ละชนชาติเท่านั้น

“... ชาวต่างชาติก็ถือเป็นลูกของคนที่มาทำฟาร์มโดยพื้นที่ตรงนั้นจะมีเป็นฟาร์มหมูและฟาร์มไก่ ที่จะเป็นแรงงานต่างด้าวค่ะ พวกพม่าก็มาทำอะไรพวกนี้ เขาก็จะพาลูกมาด้วยซึ่งพาลูกมา คือเราบริการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่เป็นติดตามผู้ปกครองมา เราไม่ได้เลือกว่าเป็นคนไทยหรือคนต่างชาติ แต่เราให้บริการทุกคนเท่าเทียมกันหมดเลย เด็กต่างชาติมีโอกาสดูทุนเยอะกว่าเด็กไทยก็มีเพราะว่ารายได้ผู้ปกครองเขาน้อย ก็จะประมาณนี้ในเรื่องของการมีส่วนร่วมก็จะให้ผู้ปกครองฟังลูกอ่านบ้าง บางทีก็ฟังไม่เข้าใจเราก็บอกว่าไม่เป็นไร ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เด็กต่างชาติกับเด็กไทย learning loss ต่างกันไหม เหมือนกันเลยค่ะ การเรียนรู้ไม่แยกเชื้อชาติศาสนาเลยนะคะ ถ้า loss ก็คือ loss เหมือนกัน คือเขาเรียนอนุบาลมาถึงแม้ว่าเขาจะเข้าตั้งแต่อนุบาล เขามีพัฒนาการถึง พอ ป.1 มา เขาจำสระไม่ได้ อันนี้ไม่ได้แยกคนไทยหรือต่างชาติเลย จำไม่ได้เหมือนกันหมดเลยนะคะ ...”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... จะไม่มีปัญหาเรื่องว่า loss ต่างกันหรือไม่ต่างกันแต่ว่าจะมีปัญหาในเรื่องของการพูดชัดถ้อยชัดคำ ที่มันจะไม่ชัดเท่ากับคนไทย แต่ในเรื่องของการเรียนรู้จะเหมือนกัน เช่น การจำสระไม่ได้ หรือการผสมสระเอียไม่ได้เด็กไทยก็จำไม่ได้เหมือนกัน เผลอ ๆ ต่างชาติเก่งกว่า เวลาสอบออกมาได้คะแนนเยอะกว่าก็มีค่ะ ...”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

3. กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูศึกษาศึกษา) มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนของโรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูศึกษาศึกษา) มีทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การประเมินศักยภาพทางการเรียนรู้เบื้องต้นของผู้เรียน 3) การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน และ 4) การประชุมติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสะท้อนคิดการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

เมื่อเริ่มต้นการจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนหลังจากการปิดโรงเรียนในช่วงของโรคระบาดโควิด-19 ทางโรงเรียนได้เริ่มกระบวนการวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของทั้งผู้เรียนและครูผู้สอนเพื่อให้จัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเชื่อมโยงกับศักยภาพทางการเรียนรู้เดิม และภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนสู่การต่อยอดไปสู่องค์ความรู้ใหม่ของนักเรียน นำโดยผู้บริหารและครูร่วมกันประชุมวางแผนและมีการประสานความร่วมมือกับเขตพื้นที่ในการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

“... อันดับแรกเลย ที่โรงเรียนได้วางแผนก่อนเลยก็คือว่า หลังจากที่หยุดไปเราก็จะมีแบบประเมินเพื่อเช็คเลยว่าเด็กมีความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับไหน เพื่อที่ว่าเราจะได้จัดแนวทางถูกกว่าเราจะต้องสอนอย่างไรหรือว่าเพิ่มเติมตรงไหน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการวิจัยของท่าน ผอ.เขตนะคะ ซึ่งท่านก็ทำเป็นรูปแบบของการฟื้นฟูของภาวะถดถอย แต่เรายังไม่ได้เอามาใช้ที่โรงเรียนแต่เราก็ตระหนักดีว่าโรงเรียนเรามีภาวะถดถอยอยู่แล้ว เราก็เลยดำเนินการในส่วนของเราโดยเฉพาะนะคะ เราก็เลยเก็บข้อมูลตั้งแต่ชั้น ป.1 ถึง ป.6 โดยเราทำในเรื่องของภาษาไทยเป็นหลัก ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.1.2 การประเมินศักยภาพทางการเรียนรู้เบื้องต้นของผู้เรียน

โรงเรียนได้ดำเนินการประเมินศักยภาพทางการเรียนรู้เบื้องต้นของผู้เรียนด้วยการทดสอบ การอ่านและการเขียนของผู้เรียน ในส่วนของการอ่านจะเป็นการอ่านสะกดคำและการรู้ความหมายของคำ ส่วนการสอบเขียนจะเป็นการเขียนตามคำบอก โดยแบบวัดเป็นแบบวัดที่ทางโรงเรียนได้พัฒนาขึ้น (ดังภาพ 4.2-4.3) โดยทำการทดสอบนักเรียนทั้งด้านการอ่านและการเขียนเป็นรายบุคคล (ดังภาพ 4.4) เพื่อเป็นการดู ศักยภาพพื้นฐานเกี่ยวกับทักษะและความสามารถของผู้เรียนในเบื้องต้นว่าเป็นอย่างไร ผู้เรียนมีความพร้อม มากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

“... เราจะใช้การทดสอบการอ่านการเขียนที่เป็นลักษณะของ RT เลย ก็จะมีการสอบอ่านแล้วก็ การรู้ความหมายของคำ การสอบเขียนตามคำบอก ซึ่งจะวัดครอบคลุมการอ่านออกเขียนได้ด้วยนะคะ เป็นแบบทดสอบที่ คือพยายามที่จะเหมือนสร้างขึ้นมาเองก็คือเอาฉบับนี้ฉบับนี้มา믹ซ์กัน เพื่อที่จะเอาไป วัดพัฒนาการเด็ก ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราก้วัดพัฒนาการเด็กในครั้งที่ 1 ว่าเด็กมีพัฒนาการอย่างไรอ่านออกเขียนได้มากแค่ไหน มันก็จะมีแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านการเขียนของเด็กเพื่อไปดูพัฒนาการของเด็ก พอหลังจากนั้น ... เราจะเน้นที่ ป.1 เพราะว่า ป.1 จะมีการทดสอบ RT ซึ่งเป็นเรื่องที่ตัว ผอ.เอง ก็ไม่ได้คาดหวังว่าจะต้องได้ คะแนนสูง แต่เหตุผลสำคัญที่เรามาอยู่ที่ ป.1 เพราะเราคิดว่า ป.1 เป็นพื้นฐานของทุกระดับชั้นถ้า ป.1 อ่านออกเขียนได้ ป.2 ป.3 ป.4 ก็จะง่ายขึ้นเราอาจจะเพิ่มเติมอะไร ลงไปตอนนั้นเราก้ทำได้ง่ายขึ้น ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... สำหรับมาตรฐานโดยทั่วไปคือ ถ้าให้ประเมินก็คือเด็กอยู่ในระดับน่าจะปานกลางนะคะ ก็คือ ถ้าอยู่ในระดับ ป.1 ก็คืออาจจะสูงกว่าระดับคะแนนมาตรฐานมาแค่ 1 หรือในหลักจุดเท่านั้นถ้าจะใช้ RT เป็นคะแนนมาตรฐานนะคะในการวัด แต่ว่าไม่ใช่ต่ำไม่ใช่ว่าอ่านไม่ได้เพียงแต่ว่าช่วงนี้มันอาจจะ มีพัฒนาการในเรื่องของภาวะถดถอยที่เราจะต้องเร่งดำเนินการ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราไม่ได้ต้องการมาตรฐานอะไรขนาดนั้น เราแค่อยากรู้เฉย ๆ ว่าเด็กได้กี่คะแนนหรือว่าใคร มีความพร้อมหรือยังไม่พร้อม เราก็แค่อยากจะดู จากการวัดมาแล้วปัญหาก็จะอยู่ที่ ป.1 กับ ป.2 ซะส่วนใหญ่ ส่วน ป.5 ป. 6 ก็คือเปอร์เซ็นต์น้อยมากที่มีปัญหาเรื่องการอ่านออกเขียนได้เพราะเขาอยู่ในวัยที่เขา รู้หนังสือแล้ว คืออย่างไรเขาก็ไม่ลืม ในระดับชั้นที่สูงขึ้นก็แทบจะได้คะแนนเต็ม 80 90 ขึ้นเป็นส่วนใหญ่ แต่ ป.1 ป.2 ได้ไม่ถึง 50% ก็คือได้แค่ 30-40% พอวัดเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ร้อยละออกมา ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

คู่มือให้นักเรียน

แบบฝึกหัดการทดสอบ (สำหรับครู)

แบบทดสอบการอ่านออกเสียง ชั้น ป.๑ (ครั้งที่ ๑)

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านออกเสียงพยัญชนะ คำ และข้อความต่อไปนี้

อ่านพยัญชนะ

ก	ถ	ภ	ด	ค	ศ	ต	ว	ง	ข
ช	ซ	บ	ป	ช	ร	ธ	อ	ฮ	ณ
ญ	น	ม	ฆ	ท	ฑ	ห	ย	พ	ฟ
ผ	ฝ	ฬ	ล	ส	จ	ฉ	ฐ	ฎ	ฏ

อ่านคำ

กะ	กา	กิ	กี	กึ	กือ	กู
กุ	เก	แก	โก	ก่า	ไก	เกา

อ่านเรื่อง

บิดาพาซาลีไปดูนา ในนามัจจำปี ไบจำปีมีสีด้าดำ ซาลีว่า
 จำปีมีผี บิดาว่าซาลีทำใจดีดี มีอีกสีด้าที่ไบจำปี ซาลีว่าอีก
 มาทำอะไร บิดาว่าอีกมาหนุในดู บิดาพาซาลีไปหาอา อาจะ
 ทาสีผ่าซี้ อามีวิธีทาสีเบาเบา อาให้ซาลีทาสีไวไว จะได้เวลาไปดู
 ที่วี ในที่วมีกัฟ้านาคู ซาลีไม่ดูกัฟ้านาคู ซาลีจะนำสีไปทาไบ และ
 กำไลมือให้บิดาอา

การทดสอบ ครั้งที่ ๑ (มีคุณชน) ชื่อ- นาม นักรเรียน..... เลขที่..... ชั้น.....
 ประถมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้ครูบันทึกผลทดสอบการอ่านออกเสียงของนักเรียน โดยทำเครื่องหมาย ✓ เมื่อนักเรียนอ่านถูก หรือ ✗ เมื่อ

เมื่อนักเรียนอ่านผิด ลงในช่องบนคำ **เขียนพยัญชนะ** บักระแนบที่ได้ และสรุปผลตามเกณฑ์
 ประเมิน

ก	ถ	ภ	ด	ค	ศ	ต	ว	ง	ข	ช	ซ	บ	ป	ช	ร	ธ	อ	ฮ	ณ		
ญ	น	ม	ฆ	ท	ฑ	ห	ย	พ	ฟ	ผ	ฝ	ฬ	ล	ส	จ	ฉ	ฐ	ฎ	ฏ		
กะ	กา	กิ	กี	กึ	กือ	กู	เก	แก	โก	ก่า	ไก	เกา	คิ	คา	ชา	ชี	ไป				
ดู	นา	ไบ	น	มิ	จำ	ปี	ไบ	จำ	ปี	มิ	สี	ด้า	ดำ	ซาลี	ว่า	จำ	ปี	มิ			
ผี	คิ	คา	ว่า	ชา	ชี	ทำ	ใจ	ดี	ดี	มี	สี	กั	ฟ้าน	าคู	ซาลี	ว่า	ไบ	จำ	ปี	ชา	
สี	ว่า	สี	กา	มา	ท่า	จะ	ไร	ปี	ด้า	ว่า	สี	กา	มา	ทา	ปู	ไบ	ดู	คิ	คา		
พา	ซา	สี	ไป	หา	อา	จะ	ทา	สี	ผ่า	ซี้	อา	มิ	วิ	ธี	ทา	สี	เบา	เบา			
อา	ไฟ	ซา	สี	ทา	สี	ไว	ไว	จะ	ได้	เว	ลา	ไป	ดู	ที่	วี	ใน	ที่	ว	มี	กั	
ฟ้าน	าคู	ซาลี	ไม่	ดู	กั	ฟ้าน	าคู	ซาลี	จะ	นำ	สี	ไป	ทา	ไบ	และ	กำ	ไล	ม	ือ	ให้	บิดา
อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา	อา
ไ	มิ	อ	ให้	ปี	คา	รา															

สรุปผลการประเมินการอ่าน

เกณฑ์การประเมิน

๘๐ - ๑๐๐ คะแนน	หมายถึง	อ่านอยู่ระดับ "ดีเยี่ยม"
๗๐ - ๗๙ คะแนน	หมายถึง	อ่านอยู่ระดับ "ดีมาก"
๖๐ - ๖๙ คะแนน	หมายถึง	อ่านอยู่ในระดับ "ดี"
๕๐ - ๕๙ คะแนน	หมายถึง	อ่านอยู่ระดับ "พอใช้"
๔๐ - ๔๙ คะแนน	หมายถึง	อ่านอยู่ระดับ "ควรปรับปรุง"
๓๐ - ๓๙ คะแนน	หมายถึง	อ่านอยู่ระดับ "ควรปรับปรุงเร่งด่วน"
๐ - ๒๙ คะแนน	หมายถึง	อ่านอยู่ระดับ "อ่านไม่ออก"

รวมได้คะแนนการอ่าน.....คะแนน

☐ ดีเยี่ยม	☐ ควรปรับปรุง
☐ ดีมาก	☐ ควรปรับปรุงเร่งด่วน
☐ ดี	☐ อ่านไม่ออก
☐ พอใช้	

ภาพ 4.2 ตัวอย่างแบบทดสอบการอ่านออกเสียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
 ที่มา: ภาวิณี พุ่งไธสง (2565)

เขียนตามคำบอก

๑. ก	๒. ถ	๓. ภ	๔. ด	๕. ค	๖. ศ	๗. ต	๘. ว	๙. ง
๑๐. ข	๑๑. ช	๑๒. ซ	๑๓. บ	๑๔. ป	๑๕. ฅ	๑๖. ฆ	๑๗. ท	๑๘. ฑ
๑๙. ห	๒๐. ย	๒๑. พ	๒๒. ฟ	๒๓. ผ	๒๔. ฝ	๒๕. ฬ	๒๖. ล	๒๗. ส
๒๘. จ	๒๙. ฉ	๓๐. ฐ	๓๑. ฎ	๓๒. ฏ				

กระดาษทดสอบการเขียน ชั้น ป.๑ (ครั้งที่ ๑)

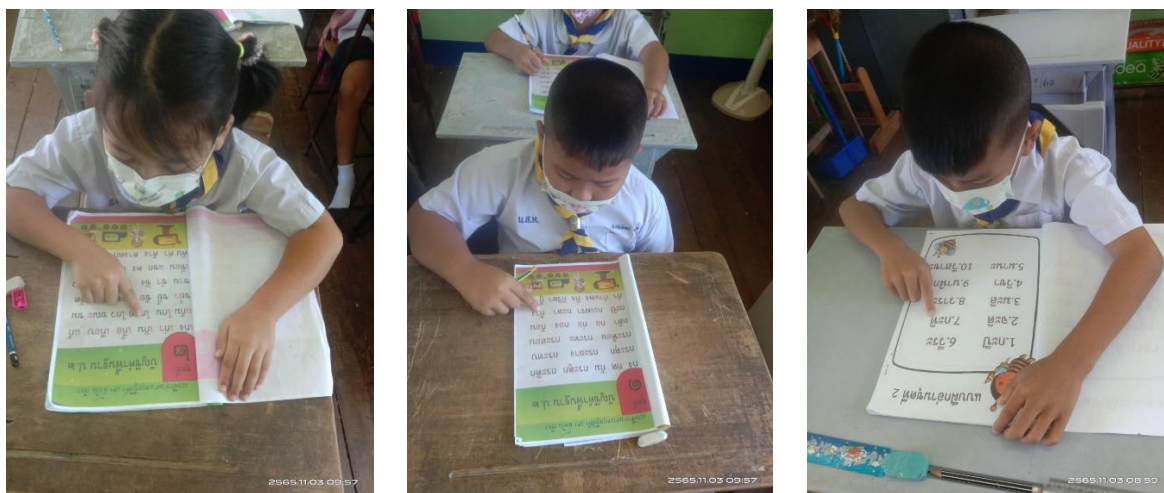
ชื่อนักเรียน..... เลขที่.....

คำชี้แจง บันทึกผลการเขียนคำตามคำบอกของนักเรียน โดยให้คะแนนคำที่ถูกตั้งค่าละ ๑ คะแนน
 พร้อมทั้งสรุปผลการประเมินในภาพรวมตามเกณฑ์ ดังนี้

๑๖ - ๒๐ คะแนน	หมายถึง	เขียนอยู่ระดับ "ดีเยี่ยม"
๑๔ - ๑๕ คะแนน	หมายถึง	เขียนอยู่ระดับ "ดีมาก"
๑๒ - ๑๓ คะแนน	หมายถึง	เขียนอยู่ในระดับ "ดี"
๑๐ - ๑๑ คะแนน	หมายถึง	เขียนอยู่ระดับ "พอใช้"
๘ - ๙ คะแนน	หมายถึง	เขียนอยู่ระดับ "ควรปรับปรุง"
๖ - ๗ คะแนน	หมายถึง	เขียนอยู่ระดับ "ควรปรับปรุงเร่งด่วน"
๐ - ๕ คะแนน	หมายถึง	เขียนอยู่ระดับ "เขียนไม่ได้"

คำที่	นักเรียนเขียน	คะแนน	คำที่	นักเรียนเขียน	คะแนน
๑.	๑๑.
๒.	๑๒.
๓.	๑๓.
๔.	๑๔.
๕.	๑๕.
๖.	๑๖.

ภาพ 4.3 ตัวอย่างแบบทดสอบการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
 ที่มา: ภาวิณี พุ่งไธสง (2565)

ภาพ 4.4 การอ่านสะกดคำของนักเรียนรายบุคคล

3.1.3 การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

ครูผู้สอนได้ดำเนินการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน และแหล่งเรียนรู้ด้วยการบูรณาการรูปแบบ เทคนิค กลยุทธ์การสอนหลากหลายรูปแบบที่ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ รวมถึงพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งในลักษณะของการใช้หนังสือหลักและสื่อเสริมการจัดการเรียนรู้ มีการประยุกต์สื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ผสมผสานเข้ากับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่ทำการสอน เช่น การสอดแทรกเกมการแข่งขัน กิจกรรม และเพลงประกอบการสอนที่หลากหลาย เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนรู้ โดยสื่อและกิจกรรมนั้นเป็นในลักษณะของสื่อสำเร็จรูปที่นำมาใช้โดยตรง หรือมีการประยุกต์ปรับให้เข้ากับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชา รวมถึงการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ใหม่ด้วยตนเองของครูผู้สอนสำหรับการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเฉพาะ (ดังตัวอย่างภาพ 4.5-4.8) เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

“... การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ก็จะพยายามให้คุณครูหาสื่อ หาหนังสือ หรือว่าหารูปแบบการสอนที่เน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านออกเขียนได้ ก็ได้เอามาใช้เสริมกับบทเรียนที่คุณครูมีอยู่ ได้เอามาใช้ที่โรงเรียนค่ะ ก็ลองให้คุณครูเอาไปใช้กับเด็กดูว่าจากการที่เราวัดพัฒนาการเด็กแล้วก็เอาสื่อเข้าไปใช้ แล้วสิ่งที่เกิดขึ้นมันเป็นอย่างไรบ้างก็จะประมาณนี้ในช่วงของการที่เราเสริมเข้าไปจากรูปแบบปกติที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั่วไปในปีที่ผ่านมาตอนที่ยังไม่เจอสถานการณ์โควิด พอเราเจอเราก็พยายามหาทางที่จะแก้ไขปรับปรุงค่ะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เอาสื่อของบ้านหนองแกมาใช้เพื่อช่วยในการอ่านออกเขียนได้ ก็คือมันมีลักษณะเด่นมันเน้นที่ลิศรับ ทำให้เด็กสามารถจำได้ว่าลิศตัวเป็นพยัญชนะแล้วก็สีแดงเป็นสระซึ่งเด็กเขาจะจำได้และอ่านได้เร็วขึ้น จากคนที่อ่านไม่ได้ก็เริ่มจะอ่านได้ ก็คือเราเขียนคำมา แต่ว่าในคำหนึ่งคำก็จะมีพยัญชนะสีนี้บางส่วนสระก็

เป็นสีแดง เด็กเขาจะจำได้ว่าสีคำเป็นพยัญชนะสีแดงเป็นสระ เด็กเขาจะแยกแยะออกได้ทำให้พัฒนาการของเด็กเขาสามารถอ่านออกเขียนได้ เขาจะอ่านได้ดีมากขึ้น ...”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ก็จะมีปรับในบางส่วนครบบ้างเช่น พยัญชนะหรือตัวอักษรมันเป็นบัตรคำเล็ก ๆ เราก็จะทำให้มันใหญ่ขึ้น แล้วก็มีการสอนโดยเอาเพลงสอดแทรกเข้าไปซึ่งก็จะทำให้เด็กจำสระได้มากขึ้น ก็คือเอานี้เพลงมาแต่งเองบ้าง เรารู้หลักการของเขาแล้วเราก็เอามาใส่เป็นเพลงท่องจำให้เด็กฟังบ้างซึ่งเด็กเขาก็จะสนุกและไม่เครียดในการเรียน สิ่งที่สำคัญคือถ้าเด็กเรียนแบบเดิม ๆ ซ้ำ ๆ ไปนาน ๆ เด็กเขาก็จะเบื่อ บอกเลยว่าเชื่อไม่เอาแล้ว เราก็ต้องหาวิธีการใหม่ก็คือมีการให้ผ่อนคลายเล่นเกมร้องเพลงบ้าง อาจจะเขียนบนกระดานให้เขียนพยัญชนะหรือสระ ผลัดกันเขียนแข่งกันบ้างระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายซึ่งเด็กเขาพอมีการแข่งขันเขาจะมีความกระตือรือร้น ทำให้เด็กมีความสนใจมากขึ้น ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.5 คลิปสื่อสอนการอ่านสะกดคำของครูวิชาภาษาไทย

ภาพ 4.6 คลิปสื่อสอนของครูวิชาวิทยาศาสตร์

ภาพ 4.7 กิจกรรมการใช้สื่อเพื่อพัฒนาการอ่านในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1

ภาพ 4.8 การใช้สื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

3.1.4 การประชุมติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสะท้อนคิดการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหาร

โรงเรียนมีกระบวนการประชุมติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสะท้อนคิดการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหาร โดยมีการติดตามพัฒนาการผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นระยะเพื่อวินิจฉัยผู้เรียนรายบุคคลและเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนในการเรียนรู้และการเข้าถึงวิธีการเรียนรู้ด้วยวิธีที่แตกต่างกัน โดยมีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนหรือหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

“... ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อของโรงเรียนบ้านหนองแกนครับ การอ่านของเด็กก็ดีขึ้น บางคนเราต้องรู้ว่าพัฒนาการเด็กแต่ละคนจะไม่เท่ากัน เด็กบางคนไปเร็วบางคนไปช้าซึ่งเราก็ต้องเข้าใจในส่วนนี้ด้วย สิ่งเกิดจากวันแรกจนถึงปัจจุบันก็คือเด็กสามารถอ่านออกได้ดีขึ้น เด็กสามารถจำพยัญชนะว่าตัวนี้เป็นพยัญชนะ ตัวนี้เป็นสระ เด็กสามารถจำได้เราก็สามารถท่องสระได้ ก็จะมีหลักการในการจำสระ เช่น สระอา เหมือนไม้เท้าคนแก่ซึ่งเด็กเขาก็จะท่องแบบนี้ สระอิเหมือนร่ม เด็กเขาก็จะจำได้ แล้วคราวนี้เราเอามาเรียนรู้เรื่อย ๆ เดี่ยวเขาก็สามารถที่จะจำได้ พัฒนาการของเขาดีขึ้น จากคนที่อ่านไม่ออกก็เริ่มรู้ว่าสะกดอย่างไร ก็จะมีติดขัดบ้างแต่ว่าคนที่เขาเก่งอยู่แล้วก็คือเขาก็ได้ออเครียบ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย (สัมภาษณ์)

“... มีการประชุมร่วมกันครับ เวลาที่มีกิจกรรมหรือมีงานอะไรก็จะคุยประชุมร่วมกัน ปรึกษากันอยู่ตลอดเวลาครับ ก็คือถ้าปัญหาเด็กแต่ละห้องเป็นแบบนี้เราก็จะมาคุยกันว่ามีปัญหาอย่างไรและเราก็จะมาปรึกษากับคุณครูรุ่นพี่ เราก็แสดงความรู้และแนวทางในการแก้ไขของตัวปัญหาตัวนี้ครับ ...”

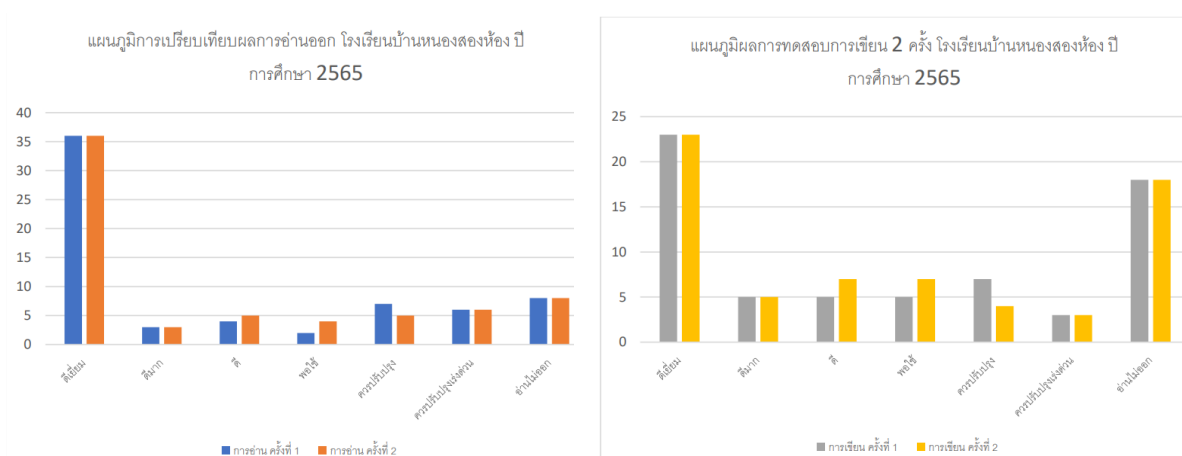
ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

ผู้บริหารสถานศึกษานำแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสองห้องมาทดลองใช้ ระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 -30 สิงหาคม พ.ศ. 2565 โดยนำแนวทางการบริหารมาใช้พัฒนางานวิชาการเป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart เป็นกระบวนการดำเนินการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมด้านความสามารถในการอ่าน ออกเขียนได้ที่เป็นวงจร PAOR & R (B) ประกอบด้วย 1) ขั้นการวางแผน (Planning) 2) ขั้นปฏิบัติการ (Action) 3) ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) 4) ขั้นสะท้อนผล (Reflection) และ 5) ขั้นผลลัพธ์ (Results of Implementation) ความสามารถในการอ่านและพฤติกรรมการอ่าน (Behavioral Outcome) โดยผ่านการจัดกิจกรรมพัฒนาการฝึกความสามารถในด้านการอ่าน โดยใช้แบบฝึกการอ่านการเขียนที่ครูจัดทำขึ้นในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในรูปแบบการ “ฝึก ซ้ำ ย้ำ ทวน” ตามลำดับขั้นตอนจากง่ายไปสู่ที่ยากขึ้นและ สลับซับซ้อนมากขึ้น จำนวน 9 กิจกรรม ได้แก่ 1) การฝึกให้รู้จักรูปและเสียงพยัญชนะไทย 44 ตัว 2) กิจกรรม พัฒนาการฝึกให้รู้จักรูปและเสียงสระไทย 21 รูป 32 เสียง 3) กิจกรรมพัฒนาการฝึกให้อ่านสะกดคำแจกลูกใน แม่ ก กา 4) กิจกรรมพัฒนาการฝึกให้ผันวรรณยุกต์คำในแม่ ก กา 5) กิจกรรมพัฒนาการฝึกให้อ่านเขียนคำที่มี ตัวสะกดตรงตามมาตรา 6) กิจกรรมพัฒนาการฝึกให้ผันวรรณยุกต์คำที่มี

ตัวสะกดตรงตามมาตรา 7) กิจกรรม พัฒนาการฝึกให้อ่านเขียนคำที่สะกดไม่ตรงมาตรา 8) กิจกรรมพัฒนาการฝึกให้อ่านเขียนคำควบกล้ำและ 9) กิจกรรมพัฒนาการฝึกให้อ่านเขียนคำที่มีอักษรนำ มีการเก็บคะแนนการทดสอบการอ่านออกเขียนได้ 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 ระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 ครั้งที่ 2 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565 โดยมีผลการทดสอบดังนี้ (ภาวิณี พุ่งไธสง, 2565)

ด้านการอ่าน ครั้งที่ 1 นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่าน มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 57.69 นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินมีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 32.31 ครั้งที่ 2 นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่าน มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 71.64 นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินมีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 28.36

ด้านการเขียน ครั้งที่ 1 นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการเขียนจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 26.92 นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินมีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 73.08 ครั้งที่ 2 นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการเขียนจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 62.69 นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินมีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 37.31 คะแนนด้านการอ่านและการเขียนแสดงดังภาพ 4.9

ภาพ 4.9 คะแนนการอ่านออกและการเขียนของโรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุษฎีศึกษา)

ปีการศึกษา 2565

ที่มา: ภาวิณี พุ่งไธสง (2565)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 มีความสามารถในด้านการอ่าน การเขียน ดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาการฝึกความสามารถในด้านการ จำนวน 9 กิจกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในช่วง 1 ภาคเรียน (พฤษภาคม 2565-สิงหาคม 2565) นักเรียน มีความสามารถในด้านการอ่านการเขียนที่ดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาการฝึกอ่าน และฝึกเขียน

3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

การเสริมพลังพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูมิศึกษา) มีทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การพัฒนาตนเองของครูผู้สอน 2) การขับเคลื่อนในการพัฒนาครูโดยผู้บริหาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การพัฒนาตนเองของครูผู้สอน

การพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูมิศึกษา) เป็นไปในหลากหลายลักษณะ เช่น การอบรมกับหน่วยงานภายนอก เช่น การอบรมของเขตพื้นที่ โรงเรียนเครือข่าย หรือการเข้าร่วมอบรมตามความสนใจ รวมถึงการเรียนรู้และศึกษาด้วยตนเองของครูผู้สอนเอง นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการสอน การพัฒนาสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ระหว่างเพื่อนครูทั้งภายในโรงเรียนและเครือข่ายโรงเรียนเพื่อหาแนวทางการต่อยอดในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

“... ก็จะมีทั้งโรงเรียนส่งไปแล้วก็จะเป็นการศึกษาเองบ้างครับ โรงเรียนส่งไปก็จะไปอบรมตามสำนักงานเขตพื้นที่ แล้วก็ศึกษาเองโดยการเรียนรู้จากเพื่อนที่เป็นครูด้วยกัน ก็คือแต่ละเขตแต่ละจังหวัดเรามาแลกเปลี่ยนกันแล้วเราก็นำมาพัฒนาเองให้มันดียิ่งขึ้น แล้วก็ลองใช้กับนักเรียนของเราแล้วเราก็นำมาปรึกษากันว่าทางของเพื่อนเป็นอย่างไรและของเราเป็นอย่างไร ก็มีการแลกเปลี่ยนการทำให้เรามีองค์ความรู้ที่จะมาพัฒนาเด็กมากขึ้น ก็จะประมาณนี้ครับ ...”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... โรงเรียนบ้านหนองแกเขาจะโด่งดังในเรื่องการสอบอ่านเขียน ในเรื่องของการใช้คำต่าง ๆ ก็คือเราได้ไปเป็นผู้เข้ารับการอบรม ก็คือโรงเรียนบ้านหนองแกทางสำนักงานเขตได้เชิญมาเป็นวิทยากรอบรมให้กับเรา เราจึงสามารถเรียนรู้ถึงโรงเรียนบ้านหนองแกได้สามารถติดต่อสื่อสารกับทางนั้นได้ ...”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... การพัฒนาสื่อส่วนใหญ่ก็คือเอาส่วนที่มีอยู่แล้วมาใช้แล้วก็มีการเพิ่มเติมก็คือการไปอบรมพัฒนาตนเองเพื่อจะสร้างสื่อการจัดการเรียนรู้ไว้สำหรับเด็กครับ ก็คือมีการอบรมต่าง ๆ ตามที่มีโอกาสได้เข้าอบรมครับ ช่วงสถานการณ์โควิดก็จะเป็นการอบรมผ่านทางออนไลน์บ้าง ก็คือเราสามารถเอาสิ่งที่มีมาต่อยอดพัฒนาต่อให้ดีขึ้นเพื่อมาพัฒนานักเรียนของเรา ก็จะประมาณนี้ครับก็คือเราเอาสิ่งที่มีมาพัฒนาให้ดีขึ้นเพื่อเด็กของเรา ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย (สัมภาษณ์)

“... เขาจะอบรมการสอนเกี่ยวกับการทำคลิปวิดีโอการนำเสนอผลงาน การทำสื่อการสอนครับ ซึ่งเขาจะสอนหมดเลย ตอนช่วงนั้นจะเป็นช่วงการให้คุณครูมาศึกษาโปรแกรมของแคนวา ก็คือเราสามารถบันทึกเสียงเข้าไปแล้วนำภาพที่เรามีหรือภาพที่เราไปค้นหามาได้มาทำการนำเสนอผลงาน ก็คือเรานำเอาตัวนั้นมาทำเป็นสื่อการสอนของเรา เรามีข้อมูลอยู่แล้วจากข้อมูลที่เราจะต้องมาให้เด็กดูในหนังสือแต่เราพัฒนาก็คือเอามาเข้าในโปรแกรม Canva คือเราทำให้เด็กได้ดูแล้วก็แปลกตามากยิ่งขึ้นครับ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย (สัมภาษณ์)

3.2.2 การขับเคลื่อนในการพัฒนาครูโดยผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูศึกษาศึกษา) ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาครูในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การชื่นชมให้กำลังใจ รวมถึงการกระตุ้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน รวมถึงการให้ห้องความรู้และทักษะกับครูผู้สอนผ่านการสอนงาน การเป็นวิทยากรอบรมและแนะนำครูผู้สอนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น

“... สำหรับประเด็นการเสริมพลังพัฒนาครูระยะ คือตรงส่วนนี้เราก็มีตลอดระยะจะเป็นในลักษณะของการชื่นชมและให้กำลังใจคุณครูในการปฏิบัติงาน อย่างเช่นสมมุติว่าในเรื่องของพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ เราก็พยายามบอกว่าทำตรงนี้ได้แล้วแต่ถ้าทำเพิ่มเติมอีกเด็กก็น่าจะดีขึ้น ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ก็พยายามทำให้คุณครู ตัวเอง (ผอ.) ก็อบรมการใช้โปรแกรม zoom การใช้โปรแกรมอย่างอื่นให้คุณครูแล้วก็รวมทั้งพาครูอบรมกับหน่วยงานอื่นระยะ ก็มีทั้งสองอย่างก็คือตัวเองเป็นวิทยากรพาคุณครูทำบ้างว่ามันเข้าแบบนี้ เราก็มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้นะคะ ส่วนระบบอื่นก็ให้คุณครูอบรมกันเองแล้วเราพาอบรมก็มีระยะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ถามว่าเชี่ยวชาญใหม่ ก็บอกไม่ได้ขนาดนั้นค่ะ เราก็เชิญคุณครูมาในวันที่เป็นช่วงสถานการณ์โควิดที่เด็กไม่ได้มาโรงเรียน เราสามารถเตรียมความพร้อมหรือว่าเราสามารถพัฒนาทักษะอะไรได้บ้าง ใช้โปรแกรมชมนเปิดอย่างไร ใช้โปรแกรม Canva อย่างไร ใช้หลาย ๆ โปรแกรมเลย ที่เรามาสอนเพื่อที่จะให้คุณครูสามารถที่จะใช้ได้ หรือว่ามีโปรแกรมอื่น ๆ หลากหลาย อันนี้ก็จะเป็นการแนะนำ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ ของโรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูศึกษาศึกษา) มีทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเครือข่ายในเขตพื้นที่การศึกษา 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเครือข่ายในเขตพื้นที่การศึกษา

โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูศึกษาศึกษา) ได้เข้าร่วมอบรมกับวิทยากรที่จัดโดยโรงเรียนบ้านหนองแกจังหวัดสระแก้วซึ่งโรงเรียนในเครือข่าย เป็นการอบรมเกี่ยวกับการสอนเพื่อพัฒนาการอ่านและการเขียนของผู้เรียน นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังได้นำสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้จากการเข้าร่วมอบรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ได้แก่ หนังสือ บัตรคำ ชุดการอ่าน และแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมทั้งทางเฟซบุ๊กและคลิปการสอน YouTube ฯลฯ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากผู้อำนวยการโรงเรียน

“... โรงเรียนบ้านหนองแกจะอยู่สระแก้วนะครับ คือเป็นวิทยาการที่ทางเขตพื้นที่ได้รับเชิญมาครับ แล้วก็ให้คุณครูเขตคุณภาพของฉะเชิงเทราได้ไปอบรมร่วมกันครับ ของโรงเรียนบ้านหนองแกเขาจะโด่งดังในเรื่องการสอบอ่านเขียน ในเรื่องของการใช้คำต่าง ๆ ก็คือเราได้ไปเป็นผู้เข้ารับการอบรม ทางสำนักงานเขตได้เชิญมาเป็นวิทยากรอบรมให้กับเรา เราจึงสามารถเรียนรู้ถึงโรงเรียนบ้านหนองแกได้ สามารถติดต่อสื่อสารกับทางนั้นได้ ...”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ก็จะมีชุดการอ่านสำหรับ RT ชุดคำพื้นฐานที่จะเป็นหนังสือแล้วก็บัตรคำ บัตรคำก็จะแยกเป็นพยัญชนะ สระต่าง ๆ สื่อก็จะไม่เหมือนกันครับ ก็ให้เราหัดมาผสมคำเล่นกับเด็กทำให้เด็กเกิดความจำได้ดีขึ้นครับ เขาก็ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น เป็นบัตรคำเป็นชุดการอ่านของเขา ... เขาก็จะมีจำหน่าย แล้วก็ศึกษาทาง Facebook และทาง YouTube ของช่องทางโรงเรียนบ้านหนองแกได้ครับ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย (สัมภาษณ์)

3.3.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้

บทบาทของชุมชนบริเวณโรงเรียนนั้นเป็นในลักษณะของการระดมทุนและทรัพยากรทางการศึกษา เช่น ทุนการศึกษาเล่าเรียน งบประมาณสนับสนุนส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษา ส่วนในบทบาทของผู้ปกครองนั้น มีส่วนร่วมในการสอนการบ้าน การสอนอ่าน สอนเขียน การติดตามการเรียนของผู้เรียน รวมถึงการสื่อสารกับครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนรู้อันผู้เรียนและการร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

“... ส่วนในเรื่องของการมีส่วนร่วมของการจัดการเรียนรู้ระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนะคะ ก็มีการขอระดมทรัพยากรในเรื่องของ อาจจะเป็นเรื่องทุนการศึกษาที่จะมาให้เด็ก แล้วก็ในส่วนของผู้ปกครองในเรื่องของการอ่านออกเขียนได้ก็จะมีกรบ้าน วันนี้ให้ไป 10 คำ ลองอ่านให้ผู้ปกครองฟังแล้วก็ให้ผู้ปกครองเซ็นกลับมาว่าอ่านได้ไหม ปัญหาตรงนี้นั้นก็จะมีเด็กก็จะมาบอกว่า ผอ.คะ ผู้ปกครองหนูเป็นชาวต่างชาติฟังไม่รู้เรื่องคะอะไรประมาณนี้ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... แยกเป็น 2 กรณีนะคะก็คือกรณีแรกผู้ปกครองสนใจ ก็จะมาบอกว่า ครูคะ เด็กลืมหดเลย แล้วพ่อแม่สอนก็จะไม่ได้ไม่เท่าครูเพราะว่าเด็กเวลาอยู่กับพ่อแม่ ก็จะเป็นลักษณะนิสัยอีกแบบนึง พออยู่กับครูก็จะเป็นอีกอย่างนึง เรียนไม่รู้เรื่องเลยลืมหดเลยอันนี้คือพ่อแม่ที่สนใจ ส่วนพ่อแม่ที่ไม่สนใจก็คือไม่สนใจแม้กระทั่งว่าลูกมาโรงเรียนอย่างไร หรือว่าลูกได้กินข้าวหรือเสื้อผ้าได้ซักใหม่มาโรงเรียน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

โรงเรียนได้เริ่มมีการพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ทั้งในลักษณะของการปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และลักษณะของการให้ครูผู้สอนได้พัฒนาด้วยตนเอง โดยเป็นการนำ YouTube จากโรงเรียนเครือข่ายที่ได้พัฒนาขึ้นมาประยุกต์ใช้และปรับให้เข้ากับบริบทนักเรียนในชั้นเรียนและปรับให้เข้ากับวิธีการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาของตนเองที่ทำการสอน ครูผู้สอนบางส่วนก็ได้พัฒนาสื่อดิจิทัลอย่างง่ายด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ของตนเอง โดยใช้ข้อมูลจากเนื้อหาที่เตรียมไว้ในการสอน

“... แล้วก็การใช้สื่อทางเทคโนโลยีก็คือเปิด YouTube ของโรงเรียนบ้านหนองแกให้เด็กเขาได้ดู และอ่านตามซึ่งเด็กเขาก็จะชอบ สามารถจดจำได้และก็นำมาปฏิบัติในห้อง ก็คือสามารถเอาสื่อที่เป็นตัวพยัญชนะและตัวสระให้เด็กหัดประสมคำ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย (สัมภาษณ์)

“... ก็พยายามบอกคุณครูว่าลองทำสื่อ ลองอัปใน YouTube แล้วก็ส่ง ผอ.เทอมละ 1 คลิปได้ไหม ครูเขาก็ทำแล้วก็ส่งมา ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราสามารถบันทึกเสียงเข้าไปแล้วนำภาพที่เรามีหรือภาพที่เราไปค้นหามาได้มาทำการนำเสนอผลงาน ก็คือเรานำเอาตัวนั้นมาทำเป็นสื่อการสอนของเรา เรามีข้อมูลอยู่แล้วจากข้อมูลที่เราจะต้องมาให้เด็กดูในหนังสือแต่เรามาพัฒนาก็คือเอามาเข้าในโปรแกรม Canva คือเราทำให้เด็กได้ดูแล้วก็แปลกตามากยิ่งขึ้นครับ ...”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ก็จะเป็นการทำเกี่ยวกับพวกวิดีโอสอนพยัญชนะและสระของนักเรียนชั้น ป.1 ครับ เวลาว่างหรือตอนพักเที่ยงซึ่งผมก็จะให้เด็กมาอ่านหนังสือแล้วก็ดูวิดีโอต่าง ๆ ที่เราทำไว้ แล้วก็เสริมสร้างดูจาก YouTube จากทีวีในห้องเรียนครับ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย (สัมภาษณ์)

3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยสุขภาพกายนั้นโรงเรียนมีมาตรการเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยให้บริการตรวจโควิดกับผู้เรียนและครูรวมถึงผู้ปกครอง (ในบางกรณี) โดยใช้งบประมาณที่จัดสรรโดยโรงเรียน ส่วนด้านสุขภาพจิต ทางโรงเรียนมีการเสริมแรงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การชมเชย การให้รางวัลสำหรับนักเรียนที่มีพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียน เป็นต้น นอกจากนี้โรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการมาทำการแสดงให้นักเรียนได้ดูเพื่อการเรียนรู้ควบคู่ไปกับความบันเทิงและให้นักเรียนได้ผ่อนคลาย รวมถึงการปรับภูมิทัศน์ของโรงเรียนโดยคณะจิตอาสาจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียน เป็นต้น

“... การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ในเรื่องของสุขภาพกายสุขภาพจิตนะค่ะ ตัวนี้ก็คือเราก็ทำทุกอย่างที่เกี่ยวกับมาตรการป้องกันโควิดนะค่ะ โรงเรียนเราเป็นโรงเรียนเดียวที่ตรวจโควิดให้ทั้งเด็กและผู้ปกครองที่มีภาวะสงสัยว่าติดเชื้อ ช่วงที่ ATK ราคาแพงเราก็แบกรับภาวะตรงนี้ เพราะว่าเรารู้ว่าชุมชนผู้ปกครองบางคนไม่มีเงิน บางทีถ้าสงสัยว่าเป็น ก็มาเอา ATK ที่โรงเรียนไปตรวจได้ แต่ว่าไม่ได้ให้บริการทั้งหมดเพราะว่ามันไม่พอนะค่ะ แต่ว่าเด็กเราให้บริการตรวจร้อยเปอร์เซ็นต์โดยที่โรงเรียนใช้จ่ายงบตรงนี้ ทั้งขอบริจาคและเป็นงบประมาณที่มันสามารถใช้ได้เราก็ใช้ ให้บริการเด็กรวมถึงผู้ปกครองเด็กบางส่วนนะค่ะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ส่วนการเสริมพลังเด็กคือตัวดิฉันเองก็เข้าไป มีโอกาสเข้าไปสอนบ้างสำหรับ ป.1 ก็มีมาให้รางวัลเด็กที่อ่านได้ สมมติว่าคำพื้นฐาน 10 คำ เด็กคนไหนอ่านได้หรือเขียนถูกก็จะมีมาให้รางวัลเด็ก ๆ เพราะว่าเป็นการริเช็กไปในตัว พอเรียนกับคุณครูมาแล้ว พอ ผอ.เข้าไปสอนบ้างเด็กทำได้ไหม ก็จะมีเช็คว่าเรามีพัฒนาการเพิ่มขึ้นเราก็จะให้รางวัลเด็ก ๆ บ้างในส่วนของการพัฒนา เป็นแรงเสริมในการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของเด็ก ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ส่วนสุขภาพจิตตรงนี้ก็จะมีคณะครูที่เข้ามาแสดงให้เห็นเด็กคุณนะค่ะ แล้วก็จะมีจิตอาสาที่ช่วยเข้ามาพัฒนาปรับปรุงทัศนคติของโรงเรียน แล้วก็คณะครูทำการแสดงให้เห็นเด็กดูเพื่อให้เด็กได้ผ่อนคลายในเรื่องของสุขภาพจิตก็มีค่ะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยมีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแพลตฟอร์มออนไลน์ โปรแกรมและแอปพลิเคชันที่ใช้ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครู โดยมีการให้ครูนำเทคโนโลยีสำเร็จรูปที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสำหรับการสอนเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และเผยแพร่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้น

“... ในเรื่องของการยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ก็พยายามทำให้คุณครูหรือตัวเองก็อบรมการใช้โปรแกรม Zoom การใช้โปรแกรมอย่างอื่นให้คุณครูแล้วก็รวมทั้งพาครูอบรมกับหน่วยงานอื่นนะค่ะ ก็มีทั้งสองอย่างก็คือตัวเองเป็นวิทยากรพาคุณครูทำบ้างว่ามันเข้าแบบนี้ เราก็มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้นะค่ะ ส่วนระบบอื่นก็ให้คุณครูอบรมกันเองแล้วเราพาอบรมก็มีนะค่ะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... แล้วก็การใช้สื่อทางเทคโนโลยีก็คือเปิด YouTube ของโรงเรียนบ้านหนองแกให้เด็กเขาได้ดูและอ่านตามซึ่งเด็กเขาก็จะชอบ สามารถจดจำได้และก็นำมาปฏิบัติในห้อง...”

ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย (สัมภาษณ์)

“... ข้อจำกัดของเราในเรื่องของบุคลากรแล้ว เราก็เป็นโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งภาระงานแต่ละคนก็คือสอน 2 ห้อง ตรงนี้เราจะไม่มีเวลาแต่ถามว่าทำไหม เราก็พยายามนะคะ ก็พยายามบอกคุณครูว่าลองทำสื่อ ลองอัฟใน YouTube แล้วก็ส่ง ผอ.เทอมละ 1 คลิปได้ไหม ครูเขาก็ทำแล้วก็ส่งมา ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“...ตอนช่วงนั้นจะเป็นช่วงการให้คุณครูมาศึกษาโปรแกรม Canva ก็คือเราสามารถบันทึกเสียงเข้าไปแล้วนำภาพที่เรามีหรือภาพที่เราไปค้นหามาได้มาทำการนำเสนอผลงาน ก็คือเรานำเอาตัวนั้นมาทำเป็นสื่อการสอนของเรา เรามีข้อมูลอยู่แล้วจากข้อมูลที่เราจะต้องมาให้เด็กดูในหนังสือแต่เรามาดูพัฒนาการก็คือเอามาใช้ในโปรแกรม canva คือเราทำให้เด็กได้ดูแล้วก็แปลกตามากยิ่งขึ้นครับ ...”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูศึกษาศึกษา) มีการจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยมีการจัดงานวันแสดงความยินดีกับความสำเร็จของครูและนักเรียน การจัดงานเลี้ยงช่วงเปิดและปิดภาคเรียน และในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 รวมถึงช่วงที่กลับมาเปิดเรียนตามปกติ โรงเรียนมีบริการตรวจ ATK ให้กับครูและนักเรียนเพื่อตรวจสอบความปลอดภัยและความเสี่ยงในการติดเชื้อและแพร่ระบาดภายในโรงเรียน

“... ส่วนในเรื่องของการจัดสวัสดิการความปลอดภัยและสร้างขวัญกำลังใจ ก็จะมีวันแสดงความยินดี เลี้ยงเปิดเทอมปิดเทอมอะไรแบบนี้ก็จะจะมีสวัสดิการ และในเรื่องความปลอดภัยก็คือให้บริการตรวจ ATK กับคุณครูและนักเรียนค่ะ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

สรุปกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูศึกษาศึกษา)

โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูศึกษาศึกษา) มีบริบทที่น่าสนใจโดยเป็นโรงเรียนขนาดเล็กนอกเมือง มีทั้งนักเรียนคนไทยและนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มาศึกษาร่วมกับนักเรียนไทย ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชน การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น โรงเรียนมีกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินศักยภาพการเรียนรู้เบื้องต้นของผู้เรียน การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน และการประชุมติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสะท้อนคิดการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหาร นอกจากนี้ โรงเรียนมีการชื่นชมให้กำลังใจ กระตุ้นการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน รวมถึงการให้อำนาจความรู้และทักษะกับครูผู้สอนผ่านการสอนงาน การเป็นวิทยากรอบรม และแนะนำครูผู้สอนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และมีการให้รางวัลสำหรับนักเรียนที่มีพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียน รวมถึงโรงเรียนมีการประสานเครือข่ายเขตพื้นที่และโรงเรียนในพื้นที่ในการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน โดยเป็นการนำมาประยุกต์ใช้และปรับให้เข้ากับบริบทนักเรียนในชั้นเรียน และปรับให้เข้ากับวิธีการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาของตนเองที่ทำการสอน

กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร

1. บริบทโรงเรียน

โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ตั้งอยู่เลขที่ 19/99 หมู่ 5 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จัดการเรียนการสอนระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 10-11 คน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 113 คน จำนวนครู 14 คน ประกอบด้วยครูประจำการ 10 คน และครูอัตราจ้าง 4 คน ที่ตั้งของโรงเรียนติดแม่น้ำป่าสักและวัดตองปุ ชุมชนรอบโรงเรียนจะเป็นโรงสีไฟ นักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและอาศัยอยู่กับญาติเนื่องจากผู้ปกครองต้องไปทำงานที่ต่างจังหวัด ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบอาชีพเกษตรกร ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป

“โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนเทศบาลที่เราอยู่ในสังกัดเทศบาลนะครับ ที่พระนครศรีอยุธยามีทั้งหมดอยู่ 8 โรงเรียน แล้วก็ 1 ศูนย์เด็กเล็ก และเราก็เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่สุดในกลุ่มเทศบาลของเรา ตอนนี่ยังจะมีเด็กอยู่ประมาณ 113 คน โดยทั่วไปโรงเรียนก็จะมีลักษณะเป็นชนบท สมัยก่อนรอบ ๆ จะเป็นพวกโรงสี ก็จะมีเด็กเยอะ แต่ตอนนี้โรงสีก็ทยอยปิดกิจการไปบ้างอะไรบ้าง ก็เลยทำให้เรามีเด็กลดลง ก็เลยทำให้เด็กเหลืออยู่แค่ 113 คนครับ สภาพก็คือว่าเป็นเด็กที่ค่อนข้างมีฐานะยากจนเยอะ เพราะว่าอาชีพก็เป็นพวกเกษตรกรรับจ้างหรือรับจ้างทั่วไปบ้าง ก็ยากจนอยู่...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“มีห้องเดียวครับ ระดับชั้นละ 1 ห้องเท่านั้นครับ ก็จะมีประมาณ 10 คนต่อห้อง จะอยู่ประมาณนี้ครับ จะไปเยอะที่อนุบาลนิดนึงเด็กเล็ก แต่พอเป็น ป.1 ป.2 จะเหลือชั้นละ 10-11 คน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ส่วนใหญ่ผู้ปกครองจบการศึกษาน่าจะเป็นมัธยมต้น มีเทคนิคหรืออาชีพะบ้าง แต่ก็ไม่ได้เยอะอะไร และเด็กส่วนใหญ่จะอยู่กับตายาย อันนี้เลยครับคือปัญหาใหญ่ของเราที่เขาไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ บางทีพ่อแม่ไปทำงานต่างจังหวัดก็จะอยู่กับตายาย อยู่กับญาติ ๆ อะไรแบบนี้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“อาชีพหลากหลายมากเลยคะ ทั้งค้าขาย โรงงาน บริษัท ข้าราชการก็มี แต่ข้าราชการจะน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพค้าขาย”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.10 บริบทโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคดีสสร

ครูส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่จึงทำให้มีอัตราการลาออกน้อยมาก และครูมีความทุ่มเทในการสอนเป็นอย่างมากจึงทำให้ได้รับรางวัลมากมาย เช่น รางวัลพระพยุหส์บดีจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) รางวัลครูดีเด่นจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น รางวัลชนะเลิศการประกวดสื่อนวัตกรรมทางการศึกษาระดับปฐมวัย รางวัล “ครูขวัญศิษย์” ประจำปี 2564 จากมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี เป็นต้น นอกจากนี้ แม้นักเรียนจะขาดความพร้อมในด้านต่าง ๆ แต่ครูก็ช่วยพัฒนานักเรียนจนทำให้ได้รับรางวัลและมีผลงานเชิงประจักษ์มากมาย เช่น รางวัลชนะเลิศการประกวดแข่งขันในเวทีต่าง ๆ และผลการทดสอบระดับชาติ NT ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ O-NET ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

“ส่วนใหญ่ที่นี่เขาจะเป็นครูท้องถิ่นครับ จะเป็นครูในอยุธยาเนี่ยแหละครับ เป็นคุณครูใกล้บ้าน ก็จะไม่มีการย้ายกัน น้อยมากครับที่จะย้าย นอกจากว่าบางคนอาจจะต้องย้ายกลับภูมิลำเนา ก็จะเป็นครูใหม่ ๆ ที่บรรจุมา แล้วก็ขอย้ายกลับแบบนั้นก็มี ก็จะมีอยู่แค่ท่านเดียว นอกนั้นก็อยู่กันมานานแล้ว”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ครูที่นี่ต้องยอมรับว่ามีความมุมานะพยายาม และคุณครูของเราที่นี่ได้รับรางวัลอยู่หลายรางวัล เป็นรางวัลเจ้าฟ้าของพระเทพก็ได้รางวัล แล้วก็เราส่งเด็กเข้าแข่งขัน เราก็ได้รับรางวัลมากที่สุดในกลุ่มโรงเรียนเทศบาลด้วยกัน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“...เมื่อปี 63 ของเราได้คะแนน O-NET ภาษาอังกฤษกับคณิตศาสตร์ได้ที่ 2 ระดับประเทศนะ ครับ ในโรงเรียนขนาดเล็กนะครับ แล้วพอปี 64 เราได้ NT วิชาภาษาไทยได้คะแนนเต็ม 100 ก็เพิ่งจะไป รับใบประกาศที่จังหวัด”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสรมีปรัชญา คือ “ความคิดทำให้เกิดปัญญา การพัฒนาทำให้ คนมีคุณภาพ” มีวิสัยทัศน์ คือ “จัดการศึกษาได้มาตรฐาน วิชาการก้าวไกล รู้จักใช้เทคโนโลยี มีคุณธรรม จริยธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง หลีกเลี้ยงยาเสพติด ใกล้ชิดชุมชน ดำรงตนตามวัฒนธรรมและประเพณี ไทย” และมีพันธกิจ 3 ประการ ได้แก่ 1) จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้พัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการ และ 3) พัฒนาอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ อนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ลักษณะภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ครูจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร สามารถ แบ่งได้เป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ผู้เรียนขาดอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเรียนออนไลน์ 2) สภาพแวดล้อมที่บ้านของผู้เรียนไม่เหมาะสมกับการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ออนไลน์มีประสิทธิภาพน้อยกว่าการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติ 4) ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านวิชาการ และ 5) ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านคุณลักษณะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้เรียนขาดอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเรียนออนไลน์

ปัญหาหลักของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร คือ ผู้เรียนไม่มีอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเรียนออนไลน์ คือโทรศัพท์มือถือ หรือคอมพิวเตอร์ เนื่องจากช่วงกลางวัน พ่อแม่ผู้ปกครองต้องนำโทรศัพท์มือถือติดตัวไปทำงาน ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องนัดหมายผู้เรียนให้มาเรียนออนไลน์ในช่วงเย็นหลังจากที่พ่อแม่ผู้ปกครองกลับถึงบ้านแล้ว

“บอกตรง ๆ เลยว่าเด็กของเราไม่มี คือผู้ปกครองอาจจะมี แต่ว่าก็ต้องเอาไปใช้ที่ทำงาน จะมีที่พอทำได้บ้างก็มีนะครับที่ผู้ปกครองอยู่บ้านแล้วก็ให้ลูกเขาเรียนจากโทรศัพท์มือถือ ถามว่าดีไหมก็ตามสภาพครับ แต่ว่าออนไลน์นี่ก็บอกเลยว่า 10-20% เท่านั้นที่พอเรียนได้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ปัญหาจะตกไปอยู่ที่เด็กเพราะว่าเด็กไม่มี ไม่ใช่ไม่มีสัญญาณนะครับ แต่ว่าไม่มีตั้งแต่โทรศัพท์นี่แหละครับ ส่วนใหญ่แล้วก็อาจจะเน้นเป็น on hand แล้วก็ใช้ไลน์เอา เพราะว่าผู้ปกครองเลิกงานแล้ว ช่วงกลางวันโทรศัพท์จะอยู่กับผู้ปกครองที่เขาไปทำงาน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ปัญหาก็ออย่างที่บอกครับว่าเด็กมีอุปกรณ์แค่ 2-3 คน เรียนออนไลน์ไปเด็กก็จะได้แค่ 2-3 คน แล้วครูก็สอนไป บางทีเด็กก็ปิดกล้องบ้าง ครูคะหนูอาจจะไม่อยู่นะคะแม่หนูเอาน้องไป หนูต้องไปช่วยงานแม่ด้วย จบแล้ว อันนี้คือปัญหาใหญ่อุปกรณ์เราไม่พร้อม”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

2.2 สภาพแวดล้อมที่บ้านของผู้เรียนไม่เหมาะสมกับการเรียนรู้

นักเรียนของโรงเรียนเทศบาลวัดตองบุโบราณคณิศรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน พ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพ จึงทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลเอาใจใส่เรื่องการเรียนของบุตรหลาน ส่งผลให้นักเรียนบางคนไม่สนใจการเรียนและขาดความรับผิดชอบในการเรียน

“จริง ๆ แล้วมันก็จะมี DLTV นะครับ ก็มีให้เด็กได้ดูบ้าง แต่ต้องยอมรับว่าถ้าเด็กอยู่ที่บ้านก็ค่อนข้างยากครับ เขาก็จะสนใจอย่างอื่น เพราะบางครั้งผู้ปกครองก็จะมาบอกว่าไม่ได้ดูเลย ดูแต่การ์ตูนเล่นแต่เกม เราก็บอกว่าไม่เป็นไรก็เอาเท่าที่เด็กเขาจะสามารถศึกษาได้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เด็กอยู่ที่บ้านบางที่ผู้ปกครองก็ไม่มีเวลาเพราะว่าต้องหาเช้ากินค่ำ เขาก็ไม่มีเวลามาดูลูกเขา ผู้ปกครองก็บ่นว่าอยากให้โรงเรียนเปิดจ้งเลย เพราะว่าลูกเขาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

2.3 การเรียนรู้ออนไลน์มีประสิทธิผลน้อยกว่าการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติ

การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นเรื่องยากสำหรับครูที่ไม่คุ้นชินกับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียนและไม่กล้าถามครูผู้สอน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนลดลงเมื่อเทียบกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติ

“ถ้าเป็นคุณครูอาวุโสเขาก็จะบ่นว่ามันยาก คือเรามีคุณครูที่อาวุโสเขาจะชำนาญที่จะอยู่ในห้องเรียน ในรูปแบบ on site คุณครูเขาจะมีประสบการณ์ในการสอนสูงแล้วก็มีประสบการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ แต่พอเปลี่ยนมาเป็นในลักษณะออนไลน์หรือ on hand ทำให้การสอนของเขามันรู้สึกว่ายากขึ้น แล้วก็ครูเขาก็ไม่สามารถที่จะดูเด็กได้ที่ละคน ครูเขาก็เลยรู้สึกลำบากที่จะต้องสอนผ่านโปรแกรม แต่สำหรับคุณครูที่เป็นครูรุ่นใหม่ ๆ เรื่องสื่ออะไรเขาทำได้อันนั้นโอเค แต่ถามว่าในเรื่องของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก ผลสัมฤทธิ์ก็จะไม่ค่อยดีเท่าไร”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“หนูคิดว่าเวลาเรียนออนไลน์มันดูเหมือนไม่ได้รับความรู้ค่ะ หนูคิดว่าหนูไม่เข้าใจเวลาเรียนออนไลน์ค่ะ เพราะเวลาที่จะถามอะไร ด้วยความที่หนูเป็นคนขี้อายอยู่แล้ว ก็ไม่กล้าจะถามใครค่ะ หนูก็เลยไม่กล้าที่จะถามคุณครูว่าหนูไม่เข้าใจตรงนี้ แล้วเวลาทำงานไม่ได้หนูก็ไม่ค่อยกล้าถามครู เพื่อนก็ไม่รู้ หนูก็ต้องสอบถามพี่ แล้วก็หาดูใน YouTube ค่ะ แต่มันก็ทำความเข้าใจยากมาก”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ช่วงโควิดครูเขาจะให้งานมาทำที่บ้านครับ แล้วก็เรียนออนไลน์เสร็จแล้วก็ทำงานส่ง ก็ไม่ค่อยเข้าใจเหมือนกันครับ เราก็ไม่กล้าถามครูเหมือนกันครับ ก็เลยต้องไปถามแม่หรือว่าคนในครอบครัวว่าข้อนี้ทำยังไง แต่แม่ก็บอกว่าให้ลองถามคุณครูดูครับ”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

2.4 ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านวิชาการ

การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาเกิดปัญหาอ่านหนังสือไม่ออก อ่านหนังสือไม่คล่อง จำสระไม่ได้ เขียนหนังสือไม่ได้ เขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง และลายมือไม่สวย

“เปิดมาเรารู้เลยว่าปัญหาจากที่เราหยุดเรียน มา 2 ปีเด็กที่เขายู่ ป.1 ถึง ป.3 เนี่ย ปัญหาใหญ่เลยคือเด็กอ่านไม่ออก เด็กไม่สามารถที่จะอ่านตามหลักสูตรที่เด็ก ป.3 ควรจะอ่านออกได้ ปรากฏว่าเด็กยังอ่านไม่ได้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“การถดถอยที่เห็นได้ชัดก็คือเรื่องการอ่านของเด็กค่ะ จากที่เด็กเคยประสมคำได้บ้าง สะกดได้บ้าง พอกลับมาจะอ่านไม่ค่อยได้ อ่านไม่ค่อยคล่องเหมือนเดิม บางคนก็จะจำสระอะไรไม่ค่อยได้ ตอนนี้จะมีการอ่านแล้วก็บวกเลขลบเลขอะไรพวกนี้ค่ะ ก็ทำไม่ได้แล้ว อย่างสระง่ายๆ ถ้าเป็นสระเดียวยังพอจำได้ แต่ถ้าเป็นสระประสมจะจำสลับกัน จะจำตัวผิดไปหมดเลย อันนี้ที่เห็นชัดที่สุดก็คือเรื่องของการอ่าน”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“เรื่องของลายมือตอนช่วงก่อนโควิดลายมือก็จะดี แต่พอกลับมาหลังโควิดลายมือก็คือเขียนไม่เป็นตัว สะกดผิดสะกดถูกค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

2.5 ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านคุณลักษณะ

การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะทางสังคม เนื่องจากไม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เข้าออนติงทำให้เกิดอาการง่วงในเวลาเรียน สมาธิสั้น ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ติดโทรศัพท์มือถือ และเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในสื่อสังคมออนไลน์

“ถ้าเป็นเด็กเล็กๆ หน้อยทางด้านปฐมวัยทักษะทางสังคม เพราะว่าถ้าเด็กอยู่โรงเรียนเด็กยังได้สังคม พัฒนาการทางด้านสังคมเด็กยังได้เพราะว่าได้ทำงานร่วมกับกลุ่ม มีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อน แต่พออยู่บ้านมันเหมือนเขาอยู่คนเดียว เพราะฉะนั้นพัฒนาการทางด้านสังคมก็จะดรอปลงไป รวมทั้งทางด้านสติปัญญาด้วยไม่ว่าจะเป็นทางด้านการคำนวณหรืออะไรก็แล้วแต่ที่เด็กเขาต้องใช้สมองอะไรพวกนี้ก็ถดถอยลงไปหมด”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เหมือนพฤติกรรมของเขาก็คือเล่นตีกอนตีกจนเคยชิน นอนเข้าตื่นบ่ายอะไรแบบนี้ พอมาถึงโรงเรียนก็คือจะปรับตัวไม่ได้ หลังเที่ยงไปก็คือจะง่วงแล้ว”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“รู้สึกว่าเขาจะสมาธิสั้นค่ะ เขาก็สนใจสิ่งอื่นมากกว่าเรื่องที่เรียนหรือเรื่องที่ครูสอนบนกระดานอยู่หน้าห้องค่ะ เช่น ครูคะขอเล่นโทรศัพท์หน่อย พฤติกรรมเด็กก็จะเปลี่ยนไปค่ะ เด็กจะติดโทรศัพท์มากขึ้นและก็เหมือนความจำเขาจะมีระยะสั้นค่ะ อย่างเมื่อกี้เพิ่งบอกไปสักพักเขาก็จะถามอีก เมื่อกี้วันที่เท่าไรนะครั้นครุ เหมือนเด็กเขาไม่ค่อยใส่ใจในเรื่องของการเรียนค่ะ...อย่างเช่นแจ้จวันไป ก็ลืม ก็บอกว่าครูเพิ่งบอกไป วันที่นั้นวันนี้ ซึ่งแต่วันที่เขายังสะกดผิดเลย บางวันเขาก็หลงว่าวันนี้วันอะไรครุ เขาชอบเขียนผิด บางทีเราเขียนให้ดูบนกระดานก็ยังเขียนผิด ขนาดลอกนะ”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“ถ้าพูดตามตรงคือหนูเป็นคนเรียนไม่เก่งเลยคะ ตั้งแต่ตอนที่หนูเรียนออนไลน์หนูก็ไม่เข้าใจ แล้วก็เหมือนไม่มีความกระตือรือร้นค่ะ เหมือนขี้เกียจเรียนไม่อยากจะเรียนค่ะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ถ้าอยู่บ้านเรียนออนไลน์ เวลาว่างหนูก็จะเล่นโทรศัพท์ ซึ่งหนูคิดว่ามันดูเหมือนจะติดโทรศัพท์มากเกินไปค่ะ แต่พอมาเรียน on site ได้มาอยู่กับเพื่อนๆ หนูรู้สึกที่หนูไม่ค่อยอยากเล่นโทรศัพท์ค่ะ อยากจะเล่นกับเพื่อนกลับไปก็รีบทำการบ้านให้เสร็จ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ในช่วงที่เรียนออนไลน์ น้อย ๆ เขาก็จะเล่นโทรศัพท์กันนะค่ะ เพราะว่าไม่มีอะไรทำค่ะ เพราะว่าจะไปเล่นกับเพื่อนก็ไม่ได้ หนูคิดว่าน้อง ๆ ติดโทรศัพท์กันมากค่ะ และสังคมในโลกออนไลน์มันก็ไม่ใช่ว่าจะดีค่ะ น้อง ๆ ก็อาจจะติดคำหยาบหรือคำพูดที่ไม่ดี แล้วพอเปิดเทอมก็เอามาพูด อย่างเช่นจากใน Tik Tok ค่ะ เขาก็จะเอาคำพูดจากในนั้นมาแล้วก็มาพูดกับเพื่อน ๆ แบบนี้ค่ะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3. กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุ โบราณคดีสโมสร มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุ โบราณคดีสโมสรมีทั้งหมด 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน 2) การใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน 3) การปรับเปลี่ยนวิธีการวัดประเมินให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ 4) การปรับเปลี่ยนตารางเรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเรียนรู้ออนไลน์ และ 5) การช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

3.1.1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน

ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ครูผู้สอนของโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุ โบราณคดีสโมสรออกแบบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียนให้มากที่สุด ได้แก่ 1) จัดการเรียนรู้ในรูปแบบ on hand โดยให้นักเรียนแต่ละระดับชั้นเรียนหมุนเวียนกันมารับเอกสารประกอบการเรียนที่โรงเรียน การนำเอกสารไปแจกที่บ้าน การเยี่ยมบ้านนักเรียนพร้อมอธิบายเนื้อหาการเรียนให้นักเรียนเข้าใจ และ 2) จัดการเรียนรู้ในรูปแบบ online ด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนและสภาพบริบทของผู้เรียน เช่น สอนด้วยวิธีการสาคิตนัดหมายเวลาเรียนที่นักเรียนสะดวกเข้าเรียน และหยุดให้นักเรียนได้พักเป็นระยะ ๆ ในระหว่างจัดการเรียนรู้

“เราก็เลยมามองกันว่าแล้วทำอย่างไรให้เด็กเราได้เรียนรู้เพราะว่ามาโรงเรียนก็ไม่ได้ ครูจะไปที่บ้านก็ไม่ได้ก็เพราะว่าตอนนั้นก็กำลังแรงและคุณครูก็กลัวว่าจะติดเชื้อ ก็ใช้วิธี on hand เราก็มีเอกสารพวกใบงาน ที่ง่าย ๆ ไม่ได้ยาก เอาให้เด็กสามารถอ่านแล้วเข้าใจทำด้วยตัวเองอ่านด้วยตัวเองได้ ครูก็จะทำหน้าที่คือให้นักเรียนมารับใบงานในจุดนั้นจุดนี้ โดยที่เราจะไม่รับพร้อมกันอย่างสมมุติว่าวันนี้ ป.1 เราก็จะให้ ป.1 กับเพื่อนๆ ครูช่วยกัน กระจายตามจุดให้เด็กมารับใบงานเอกสาร เสร็จแล้ววันต่อไปก็จะเป็น ป.2 ก็คือจะไม่ให้รวมกลุ่มใหญ่ เราจะใช้วิธีการแบบนี้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ถ้าเป็นวิทยาศาสตร์คุณครูเขาก็จะใช้วิธีการสอนแบบสาคิต เพราะว่าอุปกรณ์ที่บ้านเด็กก็คงจะไม่ได้คุณครูก็จะใช้วิธีการสาคิตแล้วก็ทดลองให้เด็กดู แล้วผลมันออกมาเป็นอย่างไรก็เป็นไปตามเนื้อหาวิชา”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ถ้าเป็นวิชาพลศึกษาเท่าที่ผมเข้าไปดูของที่คุณครูเขาสอน คุณครูก็จะตั้งกล่องเลยแล้วก็ทำท่าทางอธิบายกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าในระยะเวลาที่คุณครูอัดคลิป เด็กอาจจะเข้ามาแค่ 1-2 คน แต่เขาก็จะอัดคลิปไว้แล้วก็โยนเข้าไปในไลน์กลุ่มต่อในช่วงตอนเย็นให้เด็กได้ทดลองทำ เสร็จแล้วเขาก็มีการพูดคุยสอบถามกัน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ถ้าได้เนื่อๆ เลยคือตอนเย็นหลังประมาณ 1 ทุ่ม อะไรแบบนี้ ก็จะเข้าเรียน อย่างวิชาคณิตศาสตร์คุณครูเขาก็จะสอนประมาณ 1 ทุ่ม ซึ่งผมเข้าไปในไลน์กลุ่มก็จะพร้อมกันหมด ทุกคนก็จะเข้ามาเรียนกับคุณครูที่สอนคณิตศาสตร์อะไรแบบนี้ สอนเป็นวิดีโอไลน์ แต่ไม่ได้นานนะครึบสัก 15 นาที เพราะเราก็เรียนรู้กับเด็กว่าเขาเรียนได้ไม่เต็มที่ ก็พักสัก 5 นาทีถึง 10 นาทีเสร็จแล้วก็มาเรียนใหม่อะไรแบบนี้ คือไม่ให้นาน เพราะว่าถ้านานแล้วเด็กก็จะไม่ฟัง”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“on hand ก็ต้องทำ ตามเด็กถึงบ้าน กลัวโควิดก็กลัวแต่ก็ต้องไป ไปแจกการบ้านถึงบ้าน ไปแจกไปอธิบายคนต่อคน ไปตามบ้านเหมือนไปเยี่ยมบ้านเลย”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“เด็กที่เลื่อนชั้นมาจากชั้น ป.4 ยังมีพื้นฐานที่ไม่แน่นมาก เรื่องคูณหรือเรื่องหารก็ยังไม่แน่นเลย แล้วพอขึ้น ป.5 เราต้องมาสอนออนไลน์ ในเบื้องต้นสัปดาห์แรกเราใช้วิธีการคิดเลขเร็วก่อน ก็คือปรีนใบงานแจกแบบนี้คะ เด็กก็ทำได้บ้างไม่ได้บ้าง เราก็จะสังเกตเป็นในลักษณะของให้ไปทำที่บ้าน ตอนนั้นยังไม่ได้เป็นออนไลน์นะคะ ก็คือสังเกตก่อนว่าเด็กที่เลื่อนชั้นขึ้นมา เราจะยังไม่คุ้นกับเด็กนะคะ สูตรคูณเด็กท่องไม่ได้เลย จำไม่ได้เลย คุณหมาก็ผิด ๆ ถูก ๆ เราก็สังเกตจากการนัดมาส่งงาน”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“...ส่วนวิทย์หนูคิดว่าครูเขาให้ทำการทดลองเยอะมาก หนูคิดว่าหนูชอบมากเลยคะ แล้วก็ครูเขาจะให้สรุปแบบฝึกหัดแบบนี้ หนูคิดว่าเวลาหนูได้ทำการทดลองแล้วมันสนุกคะ รู้สึกว่ามีความเข้าใจว่าเรื่องนี้มันเป็นอย่างไง แล้วพอที่โต ๆ มาถามหนูก็จะตอบได้ หนูก็จะรู้สึกว่าเราก็ตอบได้ ภูมิใจคะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.11 การจัดการเรียนรู้รูปแบบ on hand และ online

3.1.2 การใช้เกมและสื่อการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

ครูผู้สอนของโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุ้โบราณคดีสรรพายามหาวิธีการจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกมและการใช้สื่อการเรียนรู้ทั้งสื่อทำมือและสื่อดิจิทัลในอธิบายเนื้อหาบทเรียนจากง่ายไปหายาก ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นและมีความสุขในการเรียนมากขึ้น รวมทั้งเข้าใจเนื้อหาบทเรียนมากขึ้น

“การช่วยเหลือนักเรียนก็หาสิ่งที่เร้าใจเขามากขึ้นให้เขาสนใจในการอ่าน เหมือนเราทำสื่อการสอนขึ้นมาแล้วก็พยายามเอาที่ง่ายๆ มาก่อน ไล่ๆ ขึ้นมา ให้เขาได้สัมผัสสื่อตัวนั้นที่เราทำก็จะเป็นสื่อแบบ ประสมคำ ถ้าเป็นสระก็จะเอาสี่ตัวด้วยกัน อย่างสระอะ สระอา พวกนี้ก็จะคนละสี่ แล้วก็เอามาผสม เอาตัวง่าย ๆ ไปหายาก ๆ ค่อย ๆ เพิ่มระดับไปในการผสมคำ ประสมเป็นสระไปเรื่อย ๆ อันนี้ก็จะเป็นการฝึกให้เขาอ่านได้ขึ้นมาในอีกระดับหนึ่ง”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“เรื่องง่วงนอนก็จะหาเกมเกี่ยวกับการเรียนมาให้เล่น ในวิชาที่สอนก็จะเอาพวกเกมต่าง ๆ มาให้เล่น เพราะถ้าช่วงช่วงบ่ายที่เด็กมาเรียนเด็กก็จะง่วงมาก เพราะฉะนั้นเราจะต้องหาเกมเกี่ยวกับการสอน เพื่อที่จะให้เด็กจำตรงนี้ค่ะ จำเกี่ยวกับการอ่านการเขียนอะไรพวกนี้ จะได้หายคลายง่วงไปเลย แต่ตรงนี้ได้ผลนะคะสำหรับเด็ก เด็กก็ขึ้นมากคะจากที่ปกติจะคอยง่วง แต่เด็กจะคอยว่าวันนี้จะมีเกมอะไรมาให้เล่น หรือมีสื่ออะไรมาให้สัมผัสบ้าง เหมือนเด็กรู้ว่าชั่วโมงนี้จะต้องมีเกมมาให้เล่น เด็กจะรอเลย ก็ช่วย ๆ กันคะ แต่ละวิชาก็จะหาเกมกิจกรรมมาให้เล่นให้ทำ”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“เกมส่วนใหญ่เลยจะเป็นภาษาอังกฤษนะคะ ก็จะเป็นคำศัพท์คะ ที่ผ่านมალ่าสุดก็จะเป็นเกี่ยวกับ season weather ก็จะทำให้เด็กประสมคำแยกกลุ่มตัวอักษรแล้วก็ให้เด็กช่วยกัน สมมุติว่าครูยกตัวอย่างขึ้นมา 1 คำเป็นคำว่า summer เด็กก็จะยกตัวอักษรแต่ละตัวขึ้นมาเรียงเลย แล้วก็แข่งกัน 2 กลุ่ม ใครประสมคำได้เร็วกว่ากันก็จะมีคะแนนให้คะ แล้วก็มีการทำเป็นประโยคเอามาประกอบกันเป็นประโยคจริง ๆ ... ก็คือถ้าสอนแรก ๆ เด็กจะยังจำคำศัพท์ไม่ได้ เราก็จะเอาคำศัพท์กับรูปภาพที่มีติดกันกับรูปไว้ให้เด็กดูด้วย เพื่อที่เด็กจะได้รู้ว่าตัวเองมีคำไหนบ้างก็เอามาเรียงกันได้”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“อย่างเช่นครูสอนเรื่องเศรษฐศาสตร์ สินค้าและบริการ ครูก็จะมีรูปสินค้าและบริการให้ เขาก็จะตื่นเต้นว่าได้รูปอะไรอยู่ช่องไหน คุณครูก็จะเรียกมาเติมหน้าห้อง...เขาจะชอบเพราะว่าสีสันมันสวยงามคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“ส่วนมากก็จะใช้พวกเทคโนโลยีคะ เพราะว่าเด็กเขาจะชอบเทคโนโลยีอะไรแบบนี้ มีสีสันสวยงามมีการ์ตูนอะไรแบบนี้คะ หรือบางทีก็มีเสียงพูดออกมา...”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“หนูคิดว่าการทำงานที่มีสื่อหรือคลิปสื่อการสอนที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ หนูรู้สึกว่าได้รับความรู้มากกว่า การสอนปกติค่ะ อย่างวิชาสังคมนะคะ หนูไม่เก่งเลยค่ะ เป็นคนที่ไม่รู้เรื่องเลยค่ะ แต่พอได้มาเรียนรู้ผ่านสื่อ หนูคิดว่ามันน่าสนใจมากค่ะ และก็ได้มีการตอบคำถาม แล้วพอได้ตอบคำถามก็ทำให้หนูเข้าใจมากขึ้นค่ะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“พะยะค่ะ ครูเขาสอนสนุกครับ เขาให้แข่งกับเพื่อนครับ แล้วเรารู้สึกว่าเรามีคู่แข่ง มันก็ทำให้เรา พัฒนาตัวเองอยู่เรื่อย ๆ แล้วครูเขาก็จะสอนซ้ำไปเรื่อย ๆ ครับ จนสามารถทำสิ่งเหล่านั้นได้...บางครั้งอย่าง วิชาวิทย์ ครูเขาก็จะเปิดเป็นกลุ่มดาวครับ ก็เลยดูตื่นเต้นแล้วก็น่ารักเรียนครับ รู้สึกชอบ”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.1.3 การปรับเปลี่ยนวิธีการวัดประเมินให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์

ครูผู้สอนของโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ โดยลดความสำคัญของการสอบให้น้อยลง แต่เน้นการวัดประเมินเพื่อดูความก้าวหน้าในระหว่างเรียนอย่างต่อเนื่อง พิจารณาจากการทำแบบฝึกหัด ใบงาน การตอบคำถาม แล้วนำผลการวัดประเมินที่ได้ไปใช้ในการช่วยเหลือและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

“เราโยนคลิปเข้าไปวันนี้ เราวัดผลได้เลยไหม ก็ไม่ ต้องทิ้งเวลา 1-2 วัน ให้เด็กได้เรียนรู้หรือว่า ศึกษาก่อน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“จริง ๆ แล้วเราวัดกันเป็นระยะอยู่แล้ว อย่างสมมติว่าคุณครูส่งคลิปเข้าไป คุณครูเขาก็จะมีใบงานที่สอดคล้องกับคลิปวิดีโอ นั้น ๆ เขาก็จะให้เด็กทำใบงาน แล้วก็มีการสอบถามกันทางไลน์ เพราะว่าเด็กจะมี ไลน์กลุ่มทุกชั้น คุณครูก็จะมาอธิบายในช่วงเย็น ๆ เพราะว่ากลางวันผู้ปกครองไม่ได้อยู่บ้าน เด็กเขาก็เข้าใจ ครูก็จะให้เด็กทำใบงานส่งมาหรือบางครั้งก็จะให้เด็กอ่านให้ฟัง ก็จะมีการวัดผลเป็นระยะในลักษณะนี้ ก็คือเราก็ทำเท่าที่ได้นะครับ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ถ้าไม่เข้าใจตรงไหนก็จะอธิบายอยู่ แต่ว่าก็อาจจะเป็นช่วงเย็น ๆ มีด ๆ เพราะว่าผู้ปกครองกลับจากเลิกงานแล้ว ก็จะสอบถามเข้ามาในไลน์แล้วคุณครูก็จะอธิบายเข้าไปว่าทำแบบนี้ แล้วเด็กก็จะถ่ายรูปส่งใบงานมา แล้วคุณครูก็จะตรวจให้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ทำ PowerPoint เราก็จะมีแบบทดสอบประมาณ 3-5 ข้อ แล้วก็ให้เด็กตอบแล้วก็มีรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้เด็กเพื่อกระตุ้นให้เขาเกิดการเรียนรู้ แล้วก็ช่วยกันตอบอะไรแบบนี้ค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“เรื่องการวัดผลเราก็จะใช้คะแนนใบงานเยอะ เพราะว่าเราจะไปซีเรียลกับข้อสอบมากก็ไม่ได้ เพราะว่ามันเป็นการเรียนออนไลน์ก็จะใช้ภาระงานมากๆ ทำอันนี้ ๆ ทำส่ง ดูการทำก็รู้คะถึงเขาจะลอกกัน หรือเปล่า แต่ว่าถ้าเด็กมีความตั้งใจที่จะทำ มันดูออกนะคะ เพราะว่าถ้าคนไม่ตั้งใจจะไม่ตั้งใจแม้กระทั่งไปขอดูเพื่อน หรือว่าถ้าใครไม่สนใจจริง ๆ ก็คือจะไม่สนใจเลย แต่อันนี้ก็คือส่งตรงเวลาคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“ตอนนั้นก็ค่อนข้างมาส่งงานทุกเช้าวันจันทร์ เราก็จะตั้งโต๊ะหน้าโรงเรียนแล้วก็กลับเปลี่ยนกันมาส่ง นัดว่ากี่โมงชั้นอะไร แล้วเราก็ดูงานที่เด็กทำ เด็กท่องสูตรคูณไม่ได้ ก็เลยต้องนัดสอนออนไลน์ในเวลาต่อมา”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“พอเรียนออนไลน์ในบทรัน ก็คือทุก 6 โมงครึ่งตอนเย็นครูจะต้องสอนออนไลน์ชั้น ป.6 ทุกวัน เพราะว่ามันใกล้สอบ o-net แล้วก็จะใช้วิธีสุม เช่น วรรณคดีสี่เหลี่ยมคางหมูว่ายังไงบ้างลูก เขาก็จะท่อง เราก็จะเรียกคนในพื้นที่วงกลมว่ายังไงคะ ก็จะสุม พอสุมเสร็จก็เรียน เรียนนี้ก็ไม่ได้ถึงกับว่าเรียนเหมือนตอนที่โควิดคะ เพราะว่าเรียนในห้องกันมาแล้ว ช่วงเย็นจะเป็นการเสนองานในห้อง สมมุติว่าเมื่อเช้าเราเรียนเรื่องการหาเส้นรอบวง ทำอะไรกันมาเรียบร้อยแล้ว การบ้าน 3 ข้อนะคะ เตียวเจอกัน 6 โมงครึ่งตอนเย็น ตอนเย็นก็เฉลย ทำได้ OK เตียวพรงนี้เจอกันเรื่องพื้นที่นะคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.12 การวัดประเมินการเรียนรู้ออนไลน์ รายวิชาคณิตศาสตร์

3.1.4 การปรับเปลี่ยนตารางเรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเรียนรู้ออนไลน์

ผู้บริหารและครูโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคดีสรร่วมกันปรับเปลี่ยนตารางเรียนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบทและความพร้อมของผู้เรียน โดยปรับตารางเรียนออนไลน์ให้ช่วงเช้าเรียนวิชาหลักที่เนื้อหาที่มีความซับซ้อน ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ส่วนช่วงบ่ายเรียนวิชาที่เนื้อหาว่างขึ้นและเน้นการลงมือปฏิบัติ ได้แก่ สังคมศึกษา พลศึกษา ดนตรี ศิลปะ รวมทั้งปรับเวลาเรียนจากปกติเริ่มเรียน 8.30 น. เป็น 10.00 น. แทน นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังมีการนัดหมายให้ผู้เรียนเข้าเรียนออนไลน์ในช่วงเย็น เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองกลับถึงบ้านก่อน ผู้เรียนจะได้มีความพร้อมเรื่องอุปกรณ์ในการเข้าเรียนออนไลน์

“เราสอนไม่ได้ทุกชั่วโมงหรอกเพราะว่าเด็กไม่มีอุปกรณ์ ก็ต้องใช้วิธีการว่าวันนี้จะเรียนอะไรบ้าง ถ้ามีคณิตศาสตร์ เราก็ต้องใช้ว่าถ้ามีวิชาหลักก็จะเรียนคู่กับวิชาที่ไม่ต้องทำอะไรเยอะ อาจจะเป็นวิชาการงาน ก็คือให้จับคู่วิชาหลักกับวิชาที่เบาลงมาหน่อยนึง ก็จะสลับหมุนเวียนกันไปครับ...ก็คือเช้าจะเป็นคณิตศาสตร์เราจะเน้นวิชานี้ก่อนเป็นวิชาหลัก ๆ เลย ช่วงบ่ายก็จะเป็นสังคมบ้าง”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ก็เลยหารือกับผู้ปกครองว่าเอาแบบนี้ไหมคะ ในช่วงเช้าคือวิชาที่สอนออนไลน์ ไม่ได้ครบทุกวิชาซะทีเดียวค่ะ พวกวิชาสุขศึกษาอะไรพวกนี้เขาจะเป็น on hand ก็จะมีครูวิทย์ ครูภาษาอังกฤษอะไรพวกนี้เป็นหลัก ก็เลยตกลงเป็นเวลากันไปเลยคะ อย่างเช่นของ ป.5 คือ 10 โมงของทุกวัน แล้วก็ ป.6 คือ 11 โมงของทุกวัน น้ออีกคนก็จะสลับสอนวิทย์ตอน 10 โมง แล้วก็สลับกับคุณครูไม่ให้ตรงกัน”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“ก็เลยบอกผู้ปกครองว่าพอ 10 โมงแล้วลูกจะทำกิจกรรมอะไรก็ได้แต่ก็ต้องไปนั่งหน้าจอ ผู้ปกครองก็ไม่ต้องมาจำว่าวันจันทร์คือคณิตก่อนแล้วต่อด้วยอันนี้ ก็ด้วยความที่เราเป็นโรงเรียนขนาดเล็กด้วย ก็เลยสอบถามทางผู้ปกครอง เขาก็บอกว่าสะดวกที่ 10 โมง ครูไม่ต้องสอนแล้วค่ะ แปะโมงครึ่งเนี่ยมันไม่ตื่น เขาพูดแบบนี้เลยนะคะ เพราะว่าออนไลน์เด็กก็จะนอน เด็กเขาก็จะไม่ยอมตื่นค่ะ เคยนัด 9 โมงก็เข้าเรียนน้อย เราก็เลยเริ่มที่ 10 โมง”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.1.5 การช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคดีสรร่วมดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้การสอนเพิ่มเติมและการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนเมื่อนักเรียนสามารถกลับมาเรียนในชั้นเรียนปกติได้ ด้วยการเพิ่มจำนวนชั่วโมงเรียนในแต่ละวันอีก 1 คาบ และใช้คาบแรกของแต่ละวันเพื่อสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียน

“ถามว่าการเรียนการสอนดีไหม มันก็ไม่เหมือนกับในห้องเรียน ก็ตามสภาพได้แค่นั้น แต่เราก็มัว
อาศัยตรงที่ว่าเวลาที่เขาให้เปิดเรียนได้เราก็มัวทำกิจกรรมจัดการเรียนรู้สอนเพิ่มเติมให้กับเด็กครับ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“พอโรงเรียนเปิดมาปัญหาใหญ่เลยก็คือ มันมีอยู่ช่วงหนึ่งที่เปิดปลายปีการศึกษาแล้ว เด็ก ป.1-2
อ่านไม่ได้ เราก็เลยต้องแก้ปัญหาเป็น 7 ชั่วโมงต่อวัน โดยคาบแรกเนี่ยเราจะเรียนเป็นซ่อมเสริม ฝึกเด็ก
อ่านแล้วก็คิดเลข เราต้องเอาแบบนี้เลยเน้นสิ่งที่เป็นหลักก่อน ให้เด็กอ่านออกเขียนได้แล้วก็คิดเลขพื้นฐาน
ได้ตรงนี้ก่อน เสร็จแล้วเราก็ทยอยสอนในชั่วโมงเรียน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ครูที่สอนภาษาไทยเขาเหนื่อยมาก เพราะว่าเขาต้องมานั่งฝึกเด็กทีละคน แต่โชคดีที่เราเป็น
โรงเรียนขนาดเล็กคุณครูสามารถทำได้ แล้วไม่ใช่แค่เฉพาะครูภาษาไทยแต่เรายังใช้วิธีครูคนไหนก็แล้วแต่ ก็
จะให้สอนให้ช่วยกันจัดตรงนี้ ประมาณ 1 เทอมนะครับกว่าที่พอจะได้ไม่ถึงขนาดว่าคล่องนะครับแต่ก็ยังดี
คือเด็กสามารถอ่านได้ ก็โอเค”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร
ดำเนินการเสริมพลังพัฒนาครูใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของครูและผู้บริหาร
2) ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองของครู และ 3) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูแบบกัลยาณมิตร

3.2.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของครูและผู้บริหาร

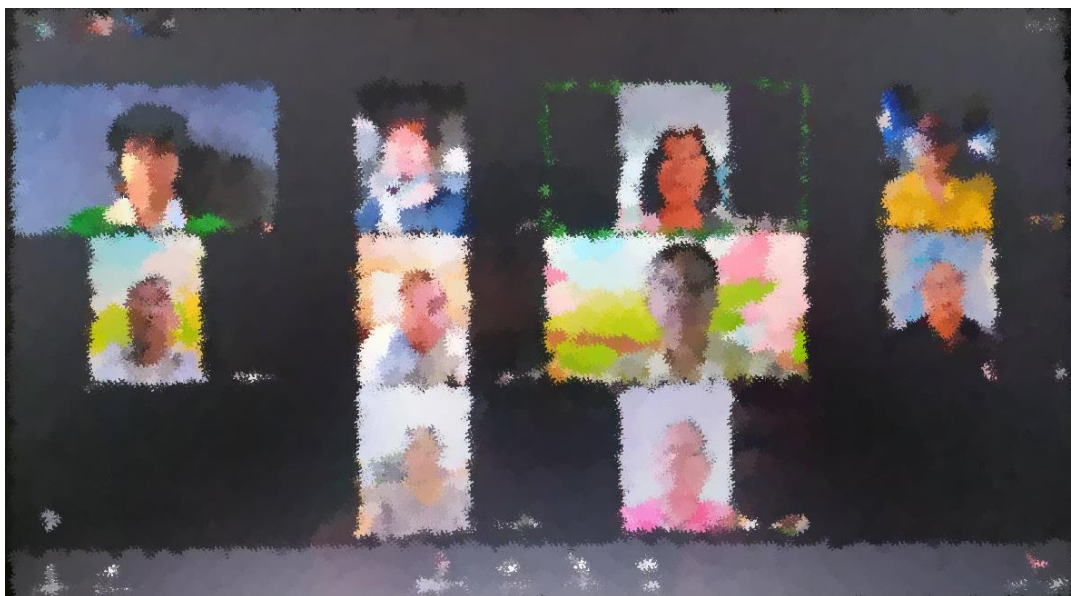
ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสรกำหนดนโยบายให้ครูจัดทำสื่อการเรียนรู้ใน
รายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบสอนภาคเรียนละ 4 ชิ้น หลังจากจัดทำสื่อการเรียนรู้เรียบร้อย ครูก็จะนำไปวาง
รวมกันไว้ที่ห้องวิชาการ หากครูท่านใดสนใจสื่อการเรียนรู้ชิ้นใดก็สามารถยืมไปใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ได้
นอกจากนี้ หากครูท่านใดไปอบรมพัฒนาความรู้เรื่องใดมาก็จะมาถ่ายทอดให้ครูท่านอื่นทราบ ทำให้เกิดการ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

“ทางฝ่ายวิชาการจะเป็นคนรวมสื่อไว้ว่า เอามาเป็นกองกลางไว้ที่ห้องวิชาการคะแล้วครูคนไหนที่
สนใจสื่อชิ้นไหนก็ไปยืมเอาไปใช้ได้ ก็ภาคเรียนละ 4 ชิ้นคะที่ต้องส่งสื่อ ตรงนี้เป็นข้อตกลงที่มีมาตั้งนาน
แล้วคะเพื่อที่จะให้เด็กกระตือรือร้นในการเรียนคะ ครูก็จะได้พัฒนาในด้านสื่อการสอนและสื่อก็จะแตกต่าง
ไปเรื่อยๆ ในแต่ละปีก็จะปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“ไม่ได้มีโอกาสไปอบรมอะไรกัน ก็คือใครทำเป็นก็จะมาบอกกัน หรือเราอยากทำอะไรเป็นแล้ว น้องคนไหนทำเป็นก็บอกว่าเล่าให้ฟังหน่อยว่าทำยังไง เขาก็จะทำให้ดูเลย หรือบางทีก็บอกว่ามานี่คะเดี๋ยวหนูทำให้ น้องเขาก็เอาไปทำให้ แล้วก็บอกเราว่าทำแบบนี้คลิกตรงนี้แบบนี้คะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.13 การประชุมครูเพื่อหาแนวทางแก้ไขในการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์โควิด-19

3.2.2 ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองของครู

การจัดการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ครูทุกคนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูส่วนใหญ่เปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ โดยสมัครเข้าร่วมอบรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ หรือการรับการถ่ายทอดความรู้จากครูที่มีประสบการณ์มากกว่า แล้วนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

“เรียนจาก YouTube ถ้าไม่ได้ก็ถามจากน้อง ๆ ที่เขาเก่งกว่าให้เขาช่วยสอน ต้องฝึกทำให้เป็น ช่วงโควิดเราก็จะเก่งเทคโนโลยีมากขึ้น”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“ช่วงนั้นจะเป็นอบรมออนไลน์ทั้งนั้นเลยคะ โดยเราสมัครเข้าไปเอง ส่วนมากจะฟรีคะ เราสนใจก็เลยเข้าไปดูไปศึกษาและก็ได้เกียรติบัตรกลับมา”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“คือเวลาเราเปิดเข้าไปใน YouTube หรือ Facebook หรืออะไรแบบนี้ เราก็จะเห็นสื่อที่เรายังไม่เคยทำ เราก็อยากจะเอามาทำของเราบ้าง มันก็จะมีมาเรื่อย ๆ เพิ่มขึ้นมาทีละนิดคะ ก็ทำให้เด็กเขาหน่อยคะ เราก็มีสื่อใหม่ ๆ เรื่อย ๆ มาตลอด”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“ครูก็เหมือนสนุกกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่บางคนยังไม่ได้เรียนรู้ ก็ได้เปิดโลกทัศน์ด้วยคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.2.3 การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูแบบกัลยาณมิตร

ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างต่อเนื่องด้วยความเป็นกัลยาณมิตร พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ครูเพื่อนำไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูโดยครูผู้สอนท่านอื่น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู

“ก็มีการนิเทศด้วยโดยเข้าไปในกลุ่ม เราก็จะมีการถามคุณครูก่อนว่าพร้อมช่วงไหนบ้างที่เด็กสามารถที่จะเข้ามาเรียนได้เยอะหน่อย คุณครูก็จะบอกมา บางคนก็บอกว่าอาจจะจะเป็นกลางคืน ซึ่งเราก็ไม่ได้ซีเรียสอะไร แต่ขอให้เราเข้าไปดูบ้าง หลับ ๆ ก็จะเข้าไปช่วยดู แต่ถามว่าตลอดไหม กลางวันนี่ไม่เกิดประโยชน์เลยเพราะเด็กมีแค่วันไม่กี่คน ผมก็ไม่ได้เข้าไปดูครับ ก็อาศัยแค่ตอนเย็นคุณครูก็จะบอกว่าวันนี้ภาษาไทย เราก็จะเข้าไปดูครูสอนภาษาไทย”

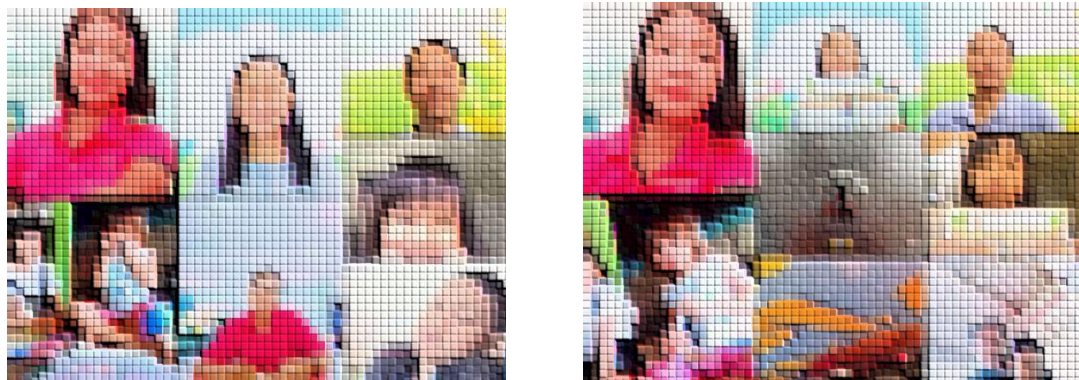
ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“PLC เราก็ทำอยู่นะ ก็จะมีการนำเสนอคะว่าใครทำอะไร ก็จะมีครูประจำกลุ่มที่เวลาเข้าไปนิเทศคะ ก็จะไปแนะนำกันเวลาสอนเสร็จก็เอามาประชุมกลุ่มว่าควรจะต้องปรับตรงนี้นะเพื่อให้เด็กเขาได้สนใจอะไรเพิ่มเติม ก็จะมีการแนะนำเพิ่มเติมในกลุ่มคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“ผู้บริหารจะอยู่ในกลุ่มที่สอนคะ ตลอดเวลาจะเห็นการโต้ตอบในกลุ่มไลน์ของคุณครูด้วย เขาก็จะดูเรา หรือบางครั้งเขาก็จะบอกมาในไลน์ส่วนตัวด้วยว่า ครู...เด็กคนนั้นเหมือนเขียนเครื่องหมายไม่ถูกนะ จะมีการมาบอกเราส่วนตัวหลังจากที่เราสอนเสร็จเพราะว่าท่านจะเห็นตลอดเลย แล้วก็วิดีโอคอลจะเข้ามาเฉพาะวันที่มีนิเทศ เรามีการนิเทศการสอนแบบออนไลน์ด้วยนะคะ เราทำ PLC ที่มีอยู่ในกลุ่มเดียวกันซึ่งเราก็จะบอกเด็กว่าเดี๋ยววันนี้ครูทำ PLC นะคะ เดี่ยวจะมีคุณครูเข้ามาอีก 5 ท่านแล้วก็ผู้บริหารซึ่งเราก็สอนกันปกติแบบนี้แหละคะ แต่จะมีครูและผู้บริหารอยู่ในนั้นก็ทำ PLC ไปด้วยเลย”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.14 การนิเทศการจัดการเรียนรู้ออนไลน์โดยฝ่ายวิชาการของโรงเรียน

3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสรสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง 3) หน่วยงานต้นสังกัดให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้ 4) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูแบบหมุนเวียนโดยศึกษานิเทศก์และฝ่ายวิชาการต่างโรงเรียนในสังกัดเดียวกัน 5) ความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อแนะแนวการศึกษาต่อและช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา

3.3.1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน

ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสรดูแลเอาใจใส่การเรียนรู้ออนไลน์ของผู้เรียนที่บ้านเป็นอย่างดี พร้อมทั้งจะเรียนรู้ไปกับบุตรหลาน ช่วยอธิบายเนื้อหาบทเรียน โดยเฉพาะผู้ปกครองของนักเรียนระดับปฐมวัย คอยติดตามการเข้าเรียนออนไลน์ของบุตรหลาน รวมทั้งช่วยแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุตรหลาน ซึ่งทางโรงเรียนได้มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองให้รับทราบสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างสม่ำเสมอ และหากโรงเรียนจัดกิจกรรมใด ผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างมาก

“ถ้าเป็นของปฐมวัยก็ต้องยอมรับว่าผู้ปกครองให้ความสนใจดีมาก มันเหมือนกับว่าลูกเพิ่งจะเข้าโรงเรียนเขาก็จะเต็มทีกับลูก เพราะฉะนั้นครูกับผู้ปกครองของระดับชั้นปฐมวัยเขาจะมีสัมพันธ์ที่ดีกัน ผู้ปกครองให้ความสนใจมาก เขาจะกระตือรือร้นในการเรียนรู้จากคลิป ใบงานหรือว่าระบายสีอะไรพวกนี้ เขาจะชอบมากเลย”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“สมัยก่อนที่โควิดมันยังแรง ๆ เราก็ไม่สามารถที่จะประชุมผู้ปกครองได้ เราก็ใช้วิธีการส่งข้อความไปขอความสะดวกนะครับ เขาก็ตอบรับมา แต่บางคนไม่สะดวกก็ไม่ใช่ไร เราก็จะพูดคุยกันว่าตอนนี้โรงเรียนเรามีปัญหาจะอย่างไรต่อ เขาก็โอเคเข้าใจเรา ก็ขอความร่วมมือในเรื่องของช่วยดูงานเอกสารของเด็กนี่คิดนี่พวกใบงานหรือใบความรู้พวกนี้ ถ้าไม่เข้าใจก็ให้สอบถามคุณครูมา เราก็มีการสื่อสารกันตลอด ไม่ใช่ว่าปล่อยให้ผู้ปกครองรับภาระไป แต่เราก็มีการติดตามอยู่ทุกวันอยู่แล้ว”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ถ้าเราพูดในระดับของอนุบาลก่อนนะครับ เราต้องชื่นชมผู้ปกครองที่เขาให้ความร่วมมือ มีความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองที่บ้าน เขาจะให้ความร่วมมือกับเราเต็มที่ ไม่ว่าจะเราจะต้องการอะไร เขาจะเต็มที่กับเรามากเลย... บางทีวันเสาร์อาทิตย์คุณครูเขาก็จะเสียสละเวลา และผู้ปกครองบางคนที่เขาอยู่บ้านเขาก็จะมาช่วยครูอีกแรงหนึ่ง ก็จะได้ตรงนี้แหละครับที่ช่วยกันหลาย ๆ ฝ่าย”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ผู้ปกครองก็ให้ความสนใจ ก็คือเวลาเราออนไลน์เขาจะคอยดูแลพวกเด็กเล็กค่ะ เขาจะคอยอยู่ใกล้ ๆ เนื้อหาบทเรียนแบบนี้ถ้าลูกไม่เข้าใจตรงไหนก็จะช่วยอธิบายให้ ก็คือผู้ปกครองจะช่วยอธิบายอีกทางหนึ่งค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“เราก็สังเกตเด็กเป็นรายบุคคลก่อนแล้วเราก็จะคุยกับผู้ปกครองของเด็กคนนั้นเป็นคน ๆ ไป เราคุยเป็นการส่วนตัว ไม่ลงไปในกลุ่ม ว่าเราจะมาช่วยกันปรับพฤติกรรมเด็กคนนั้นนะผู้ปกครองโอเคไหม เพราะว่าเด็กอยู่ที่บ้านเป็นแบบนี้ อยู่ที่โรงเรียนเป็นแบบนี้ใหม่ ถ้าตรงกันก็แสดงว่าเราโอเคสังเกตเห็นตรงกัน ก็จะช่วยกันพัฒนาขึ้นมา ผู้ปกครองก็ต้องช่วยอีกแรงหนึ่ง”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“ก็ถ้าयरูปลงกลุ่มไปเลยว่าการบ้านวิชานี้ก็ข้อ การบ้านวิชานี้ทำอะไรบ้าง ภาษาไทยทำอะไรไหม เราก็จะมีสมุดจดการบ้านให้ผู้ปกครองเซ็นรับรู้อะไร ผู้ปกครองก็ต้องเซ็นรับทราบว่าวันนี้มีกรบ้านวิชาไหน”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“น้องอยู่ในห้องไม่สนใจเรียน มีการรอกแวก น้องเขาอยู่ชั้น ป.5 นะคะ ก็เลยโทรหาคุณแม่ เหมือนกันคะก็อธิบายให้คุณแม่เขาเข้าใจ คุณแม่เขาก็เข้าใจคะว่าน้องอยู่ที่บ้านน้องก็ไม่ทำเหมือนกัน เราก็เลยขอความร่วมมือหน่อยนะคะคุณแม่ช่วยให้น้องทำหน่อย เพราะว่ามาโรงเรียนครูอาจจะต้องทำโทษนะคะถ้าน้องไม่ได้ทำการบ้าน ซึ่งคุณแม่เขาก็เข้าใจดี เขาก็จะคอยโทรมาถามว่าวันนี้มีกรบ้านอันนั้นอันนี้ใช้ไหมคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“ผู้ปกครองที่นี้จะให้ความร่วมมือมากในเรื่องของออนไลน์ ก็จะมีเปิดถามคุณครูว่าลูกหนูเข้าเรียนไหม บางครั้งก็ต้องแคปหน้าจอส่งไลน์ให้ดูว่าวันนี้เข้าเรียนไหม ถ้าเขาไม่เห็นลูกในหน้าจอก็จะไปตามลูกว่าทำไมไม่เข้าเรียนอะไรแบบนี้ค่ะ เขาจะตามให้ตลอดเลย ให้ความร่วมมือดีมากค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง

ครูและผู้ปกครองมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างสม่ำเสมอ เช่น บางกิจกรรมการเรียนรู้ของการเรียนออนไลน์ไม่สามารถหาวัสดุอุปกรณ์ให้เหมือนการเรียนในชั้นเรียนปกติได้ ผู้ปกครองจึงเสนอให้ใช้วัสดุอุปกรณ์อื่นที่อยู่ใกล้ตัวและหาได้ง่ายมาใช้ทดแทน

“...ก็จะมีการติดต่อระหว่างครูกับผู้ปกครองเป็นประจำว่าเป็นอย่างไรบ้างอะไรพวกนี้ครับ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เขาก็จะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน บางที่เราไม่ได้อยู่ที่บ้านกับเด็ก เราก็ไม่ได้เห็นสภาพผู้ปกครองก็จะบอกมาว่าตรงนี้ทำไม่ได้นะค่ะเพราะว่าขาดตรงนี้ เราก็เรียนรู้กัน คุณครูก็จะมาปรับวิธีการสอนใหม่เพื่อให้ทางบ้านได้ใช้อุปกรณ์อะไรต่างๆ ให้เหมาะกับการใช้งานของเด็ก อย่างสมมติว่าถ้าอยู่โรงเรียนเรามีดินน้ำมันเพื่อที่จะให้เด็กฝึกกลิ้งเนื้อมืออะไรพวกนี้ แต่ที่บ้านไม่มี คราวนี้จะทำยังไง ร้านค้าก็ปิดกันหมดในช่วงโควิด ผู้ปกครองเขาก็เลยบอกว่าใช้ดินเหนียวได้ ตรงนี้ก็ไปพัฒนาประยุกต์เอา อันนี้คือต้องยอมรับว่าทางปฐมวัยผู้ปกครองให้ความร่วมมือดีมาก”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.3.3 หน่วยงานต้นสังกัดให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้

โรงเรียนเทศบาลวัดตองบุโบริมาณคณิสสรอยู่ภายใต้สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างมาก โดยให้งบประมาณสนับสนุนเรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การจัดหาคลิปวิดีโอตัวอย่างการสอนที่ตีมาเผยแพร่ให้กับครู รวมทั้งมีการติดตามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง โดยให้ครูจัดทำรายงานสรุปผลการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในทุสัปดาห์ส่งไปยังสำนักงานการศึกษา

“เราก็อิงโชคดีตรงที่ว่าเทศบาลให้งบสนับสนุนในเรื่องของค่าใช้จ่าย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเอกสารต่าง ๆ เราสามารถเบิกได้ เราสามารถไปถ่ายเอกสารมาแล้วก็ทำเรื่องเบิก แล้วก็ส่งเอกสารของคุณครูไปที่บ้านเด็ก”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ท่านรองนายกเทศมนตรีที่อยู่ฝ่ายการศึกษา ท่านก็ให้ความสนใจมากเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก ในช่วงโควิด บางที่ท่านก็โยนคลิปมานะครับเกี่ยวกับเรื่องภาษา การออกเสียงโฟนิกส์อะไรพวกนี้ ท่านก็จะโยนคลิปมาให้ครู ฝากคุณครูศึกษาด้วยนะ แล้วก็เอาไปสอนเด็ก ซึ่งทุกวันนี้เราก้ยังมีอยู่การสอนแบบโฟนิกส์ ก็หลาย ๆ ฝ่ายช่วยกันครับ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ส่วนอื่นๆ ก็จะเป็นงบประมาณของทางเทศบาลมากกว่าคะที่เข้ามาถามไถ่แล้วก็ดูแล แล้วก็ที่ครูทำแผนการสอนส่งแต่ละสัปดาห์คะ เป็นการสรุปส่งสำนักการศึกษาของเทศบาลทุกสัปดาห์คะ จะเป็นการสรุปคนละแผน อย่างสมมติว่าคุณครูมี 15 คน ก็คือในสัปดาห์นี้การสอนออนไลน์เป็นอย่างไรบ้าง ก็แคปหน้าจอ แล้วมีเด็กเข้าเรียนอะไรเป็นยังไง เป็นรายงานสั้น ๆ ที่รวบรวมส่งให้สำนักการศึกษาคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.15 รองนายกเทศมนตรีมาตรวจเยี่ยมโรงเรียนและให้ความช่วยเหลือในช่วงสถานการณ์โควิด-19

3.3.4 การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูแบบหมุนเวียนโดยศึกษานิเทศก์และฝ่ายวิชาการต่างโรงเรียนในสังกัดเดียวกัน

การจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ศึกษานิเทศก์และฝ่ายวิชาการของโรงเรียนในสังกัดจึงร่วมมือกันผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

“ก่อนหน้านี้จะมาแค่เทอมละครั้งเองคะที่ศึกษานิเทศก์จะมาเยี่ยมดู ไม่ได้ถึงกับมานั่งดูการสอนแบบนี้ เมื่อก่อนนี้เพียงแต่แค่มาเยี่ยม มาถามไถ่ผู้บริหารฝ่ายวิชาการว่าขอเอกสารการทำงานของคุณครู หรือว่าขอคู่มือการสอนของคุณครู ซึ่งเราจะจัดเป็นห้องรวมให้ท่านนั่งดู ไม่ได้ถึงกับเรียกคุณครูมาทั้งโรงเรียน เพราะว่าครูเขาก็ขึ้นสอนคะ ก็จะมีแต่ที่กับผู้บริหารก็จะนั่งคุยกันแลกเปลี่ยนเยี่ยมชมกันเท่านั้น”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“พอหลังสถานการณ์โควิดก็มีการห่วงใยกันในเรื่องของภาวะถดถอยนี้แหละค่ะ ก็เลยมานั่งดูการสอนเป็นชั่วโมงเลยคะ ใช้เวลา 4 วัน ของแต่ละโรงเรียนนะคะ โรงเรียนนี้ก็ดูครั้งละ 3 คน อย่างโรงเรียนที่ทั้งหมด 12 คน ศึกษานิเทศก์ก็จะมาทั้งหมด 4 วัน มานั่งดูครบ 3 ชั่วโมงเลยคะ มาสอนให้ดูเลยชั่วโมงละ 1 คน ดูเต็มรูปแบบเลยคะ แล้วก็ให้คำแนะนำ แล้วก็มื่ออะไรที่ควรจะต้องปรับศึกษานิเทศก์ก็จะบอกครูฝ่ายวิชาการและผู้บริหารโรงเรียนอื่น ๆ ที่หมุนเวียนกันมา ก็จะบอกว่าอันนี้ดีไหมหรือว่าเปลี่ยนเป็นอันนี้ดีไหม โครงสร้างหลักสูตรอันนี้ต้องเปลี่ยนนะ ว่าอันนี้น่าจะดีกว่า เราก็รับฟังแล้วก็เอามาแก้ไขคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“ช่วงนี้จะมีศึกษานิเทศก์และฝ่ายวิชาการของโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป ไปดูการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดเดียวกัน อย่างวันนี้พี่ก็เพิ่งจะไปมาดูงานโรงเรียนรัตนชัย แล้วก็ฝ่ายวิชาการกับศึกษานิเทศก์ที่อื่นก็มาดูโรงเรียนครูแบบนี้คะ ซึ่งเราก็จะเวียนกันผลัดกันไปดู แล้วก็แลกเปลี่ยนกัน...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“...ของที่มีสื่อการสอนใหม่ ๆ นะ เขามีรูปแบบการสอนใหม่ ๆ เราก็ไปดูเขาสอนอันนี้น่าสนใจเราก็เอามาใช้ หรือบางอย่างที่เราเห็นครูท่านนั้นเขาสอนแล้วเราอยากให้คำแนะนำ อย่างเช่นวันนี้พี่ไปดู เขาสอนเรื่องฝึกสวนครัวแล้วคุณครูเขาก็ปรับภาพแล้วก็เคลือบแข็งให้เด็กดู พี่ก็บอกว่าอยากให้เอาของจริงมานะ เพราะว่าบางคนเขาสอนไม่ได้ตรงเอก ก็อาจจะไม่ได้มีความถนัด เหมือนอย่างศึกษานิเทศก์ก็ไปผลัดกันให้คำแนะนำไปดูการสอนที่โรงเรียนเลยคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.3.5 ความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อแนะแนวการศึกษาต่อและช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา

โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสรได้รับความร่วมมือจากอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา หันตรา เพื่อมาเป็นจิตอาสาในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ รวมทั้งให้คำแนะนำในการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

“จะมีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา หันตรา ก็คือเข้ามาเป็นจิตอาสา แล้วก็มื่ออาจารย์ท่านนี้กับกลุ่มนักศึกษาที่อยากจะช่วยเด็กที่อ่านหนังสือไม่ออก เขาก็ถามว่ามีเด็กที่มีผลกระทบจากสถานการณ์โควิดบ้างไหมคะที่อ่านหนังสือไม่ออก เราก็บอกว่าชั้น ป.1 มีทั้งหมด 4 คน ในปีนั้นคะอ่านไม่ได้เลย แล้วก็เราก็พยายามที่จะเรียกมาส่วนตัวก็ได้เพราะว่าพ่อแม่อยู่คนละที่อยู่กับคุณปู่คุณย่าอะไรแบบนี้คะ เขาก็อาสาที่จะส่งนักศึกษามาสอนเด็กในช่วงสถานการณ์โควิดนั้นเลยคะ เราก็ให้เขาเซฟ แต่ก็มีนักศึกษามาช่วยฝึกอ่านให้เด็ก ป.1 ค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“หนูก็คุยว่าถ้าหนูโตแล้ว พอเข้ามาวิทยาลัยที่คิดว่าสายไหนมันดี พี่เขาก็แนะนำว่าต้องหาตัวเองก่อนว่าชอบสายไหนคะ อย่างเช่นศิลปะ พี่เขาก็แนะนำแล้วก็จะบอกข้อดีให้”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.4 การพัฒนาค้นสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสรมีการพัฒนาค้นสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การพัฒนาค้นสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย 2) การนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) การใช้เทคโนโลยีในการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.4.1 การพัฒนาค้นสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย

ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ครูผู้สอนของโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสรมีการจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ใบงาน คลิปวิดีโอ แล้วส่งสื่อการเรียนรู้ดังกล่าวให้ผู้เรียนผ่านทางไลน์ หรืออัปโหลดไว้ในช่อง YouTube ของโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่ายในทุกที่และทุกเวลา

“ก็ให้คุณครูพัฒนาพวกสื่อ แรก ๆ ก็จะเป็นพวกใบงานหรือใบความรู้ แต่พอหลัง ๆ เราเริ่มจะให้ คุณครูทำคลิปโยนคลิปเข้าไปในไลน์แล้วก็ให้เด็กไปศึกษา...แล้วก็มีใบงานให้เด็กด้วย เด็กเขาก็จะเรียนรู้จาก สิ่งพวกนี้ เราก็พยายามพัฒนาให้เข้าถึงเด็กได้ง่ายขึ้น”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ตอนนั้นก็พยายามสอบถามคุณครูที่เป็นคุณครูที่มีความสามารถทางคอมพิวเตอร์ เขาก็สามารถ ทำได้นะครับ แต่ว่าจะมีคุณครูบางท่านที่เขาอาวุโส เขาก็จะไม่ค่อยถนัดทางด้านนี้ คุณครูเขาก็จะให้ลูกช่วย ทำคลิปให้ โดยมีคุณครูเป็นคนดำเนินเรื่องและก็ให้ลูกเขาช่วยถ่ายคลิปและตัดต่อ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ผอ. ก็จะให้ครูทำเป็นคลิป แล้วก็โยนเข้าไปในกลุ่มเพื่อที่ผู้ปกครองจะเปิดให้เด็กดูได้...ตอนนี้ คลิปก็ยังใช้ได้อยู่ค่ะ เพราะว่าเด็กที่เลื่อนชั้นมาก็จะเป็นเด็กรุ่นใหม่ ๆ คลิปตัวนั้นก็จะใช้ได้ตลอดไปเลย...อัป ไว้ใน YouTube ของโรงเรียนค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“ครูก็ใช้วิธีอธิบายทีละข้อ ใช้มือถืออัดคลิปเนี่ยแหละค่ะ ก็อธิบายแล้วก็วงในหนังสือหรือใช้ ปากกา iPad วงแล้วก็อัดเสียง แล้วก็ส่งเป็นข้อไป ข้อนี้ทำแบบนี้ พอเด็กไม่เข้าใจก็ให้ฟังซ้ำ แล้วก็ให้ ตัวอย่างหลาย ๆ ตัวอย่างที่คล้าย ๆ กัน...สมมุติว่าทั้งหมดมี 6 ข้อ ก็จะทำข้อ 1 ให้ดูแล้วคุณครูก็อัดคลิปว่า ข้อ 1 ทำแบบนี้เนาะ เราก็จะถามว่าทำได้ไหมเขาก็จะพิมพ์มาว่าทำได้ครับทำได้ค่ะอะไรแบบนี้”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.4.2 การนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้

ครูผู้สอนมีการจัดหาสื่อการเรียนรู้เพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น YouTube, Google แล้วนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้สื่อการเรียนรู้ของสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) เพื่อช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้ง่ายขึ้น

“ถ้าบางคนที่มีเนื้อหาไม่ค่อนข้างยากหรือเยอะขึ้น ก็จะทำให้คุณครูไปหาสื่อใน YouTube แล้วก็ให้มาส่งในกลุ่มไลน์และให้เด็กไปศึกษา”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ส่วนใหญ่คุณครูก็จะ search ใน YouTube บ้าง Google บ้างแล้วแต่ เขาก็จะหามาแล้วก็โยนลงไปในกลุ่มไลน์ให้เด็กไปศึกษา”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“...บางครั้งเราก็ search ตาม YouTube แล้วเปิดให้เขาดู ที่มันน่ารักเหมาะกับวัย ป.1 ถึง ป.6 ก็จะเป็นเรื่องเป็นราวมากขึ้น”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“ก็จะมีเป็นลิงค์ที่เราดูจาก YouTube ค่ะ ของคุณครูท่านใดที่น่าสนใจและไม่ยาวเกินไป เราก็จะเป็นในลักษณะของ on demand ก็มีค่ะ เราก็จะส่งลิงค์ไปให้เด็กลองฟังคุณครูท่านนี้ดู”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“...บางทีก็เปิดให้ดูในห้องได้ค่ะ เพราะว่าแต่ละห้องจะมีทีวีอยู่ แล้วก็สื่อของ DLTV ก็มีอีกทางหนึ่งค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

3.4.3 การใช้เทคโนโลยีในการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

ครูนำเทคโนโลยีที่หลากหลายมาใช้ในการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เช่น การส่งงานทางไลน์ การทำใบงานผ่าน Liveworksheets การทำแบบทดสอบผ่าน Google Form และการใช้ Google Classroom เป็นช่องทางในการมอบหมายงานและส่งสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน

“เราก็จะนัดเวลาส่งงานค่ะ พอถึงเวลาก็ให้ส่ง ช่วงแรก ๆ ส่งในไลน์ส่วนตัว แล้วเด็ก 20 คนส่งเป็นไลน์ส่วนตัวมันก็ตรวจยาก และบางครั้งมันก็มีข้อความอื่นมาแทรก เราก็เลยรู้สึกว่าจะสร้างเป็นอัลบั้มดีกว่า เป็นอัลบั้มละคนค่ะ เป็นชื่อเด็กเลยค่ะ แล้วก็ให้เขาส่งเข้าอัลบั้มตัวเอง ในเวลาที่กำหนด”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“เพื่อนครูหรือพี่ ๆ น้อง ๆ ที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยก็ช่วยสอนในการทำ Liveworksheet ที่ทำแบบนี้ให้เด็กคลิกใบงาน แล้วคะแนนมันก็จะขึ้นเลยนะ ก็สอนค่ะ พวกครูก็ช่วยกัน บางอย่างที่เราทำไม่เป็นก็บอกว่าช่วยพี่ทำหน่อย เช่น ให้เด็กเติมคำในช่องวงกลมอะไรแบบนี้ค่ะ เสร็จแล้วมันก็จะรู้คะแนนเลย เด็กเองก็สนุกเพราะว่าพอทำเสร็จมันจะขึ้นคะแนนทันที ก็สนุกดีค่ะ ครูก็ได้ทำอะไรใหม่ ๆ”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“โดยเฉพาะข้อสอบ Google form เมื่อก่อนไม่ค่อยได้ใช้กัน ก็มาเปิดดู YouTube กันว่ามันทำยังไง พอเราเอาไปใช้เสร็จมันก็ทุนแรงได้เยอะ เพราะว่าเราไม่ต้องขับรถไปเก็บเพื่อเอามาตรวจทีละคน แล้วรู้ด้วยว่าคนไหนทำซ้ำเพราะว่าคุณครูบอกให้ทำครั้งเดียว จะมีที่คะแนนน้อยก็เลยแอบทำซ้ำหรือแอบถามเพื่อนแล้วส่งครั้งที่ 2 อันนี้ก็จะเห็นหมดเลย”

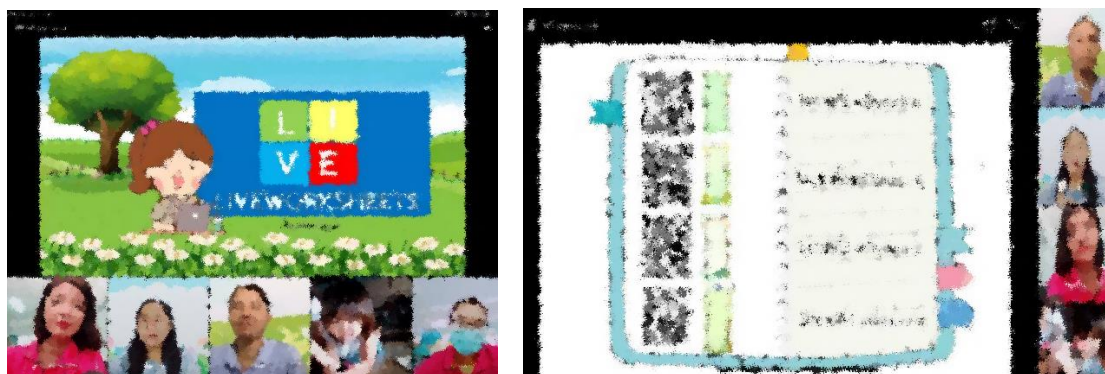
ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“ของหนูจะเป็น Google classroom นะคะ แล้วก็ไลน์ แล้วก็เวลาขึ้นบทใหม่ครูเขาก็จะส่งแนวข้อสอบให้มาทำค่ะ เป็นเนื้อหาบทเก่า ๆ ให้พวกหนูมาทบทวนกันค่ะ พอทำเสร็จแล้วก็ส่งครูค่ะ ครูเขาก็จะส่งสื่อการสอนหรือส่งคลิปมาบ้าง แล้วก็ส่งแนวข้อสอบมาบ้างค่ะ พวกหนูก็ส่งครูค่ะ ส่งทางไลน์ค่ะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“เขาจะสั่งให้ทำข้อนั้นข้อนี้แล้วก็ทำลงสมุดแล้วก็ถ่ายรูปส่งไปทางไลน์ครับ”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.16 การใช้เทคโนโลยีในการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสรมีการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตใน 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เป็นมิตรกับผู้เรียน 2) การดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง 3) การเสริมแรงทางบวกให้กับผู้เรียน 4) การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนให้กับผู้เรียน และ 5) การมีกิจกรรมชุมนุมที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน

3.5.1 การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เป็นมิตรกับผู้เรียน

ครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เป็นมิตรกับผู้เรียน โดยการใช้คำพูดเชิงบวกกับผู้เรียน สอนแบบไม่เคร่งเครียดมากเกินไป เข้าใจเด็ก ทำให้นักเรียนกล้าพูด กล้าซักถามครู มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน และมีผลการเรียนดี

“...อย่างคณิตศาสตร์หนูคิดว่าครูเขามีมิตรระกระการสอนที่ดีค่ะ เวลาพูดอะไรแบบนี้รู้สึกว่าคุณครูเขามีคะ
คะ ทำให้รู้สึกน่าเรียนขึ้นค่ะ เพราะหนูคิดว่าบวกเลขอะไรแบบนี้เวลาที่เรารู้สึกว่าเราเข้าใจแล้วเราจะรู้สึกภูมิใจใน
ตัวเองมากค่ะว่าเราทำข้อนี้ได้...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“...ส่วนวิชาอังกฤษครูเขาเป็นคนใจดีค่ะ เวลาทำอะไรเขาก็จะพูดเลยคะ อย่างหนูเป็นคนที่ยัง
ภาษาอังกฤษไม่เก่ง แต่พอเป็นคุณครูคนนี้นะก็เริ่มพัฒนามาฟังภาษาอังกฤษออก พูดภาษาอังกฤษได้คะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“เวลาคุณครูสอน ครูเขาไม่ได้สอนเคร่งเลย ครูเขาค่อย ๆ สอน ซึ่งหนูคิดว่าเวลาเรียนกับครูคน
นั้นแล้วหนูรู้สึกสบายใจคะ รู้สึกว่าอยากจะมาโรงเรียน”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ส่วนมากครูเขาก็จะเป็นคนใจดี เวลามีปัญหาอะไรพวกหนูก็จะไปถามคะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ครูประจำชั้นคะ หนูคิดว่าครูเขาเหมือนเป็นได้ทั้งพี่ และก็ครู และก็เพื่อนเลยคะ ครูเขาเหมือนมี
ความเข้าใจเด็กว่าแต่ละรุ่นเด็กจะมีนิสัยยังไง”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.5.2 การดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึงโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

นักเรียนของโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสรขาดความพร้อมในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ครูผู้สอนจึงใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อ
ดูแลและช่วยเหลือผู้เรียนทุกคน เช่น แจกอุปกรณ์ประกอบการเรียนที่ช่วยทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้มากขึ้น สอน

ซ่อมเสริมให้กับผู้เรียนที่มีปัญหาในการเรียนเป็นรายบุคคล สอนเนื้อหาให้นักเรียนท่องจำหรือทำซ้ำ ๆ จนนักเรียนจำได้ รวมทั้งคอยดูแลเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง

“มันก็มีในส่วนของเนื้อหาใหม่ ๆ ที่มันก็จะไม่เหมือนเดิมค่ะ เช่นเรื่องการวัดมุม วัดองศาอะไรแบบนี้มันลำบากในการสอนออนไลน์ค่ะ ถึงแม้ว่าเราจะส่งคลิปไปให้ แต่มันก็ไม่เหมือนกับที่คุณครูทำให้ดูจริง ๆ ค่ะ เราก็เลยใช้วิธีไปหาเด็กที่บ้านเป็นรายบุคคล ก็เลยนัดมาทีละ 3 คนไม่ถึงกับที่บ้านค่ะเป็นศาลาของหมู่บ้าน เพราะว่าเด็กมีน้อยมีประมาณ 10 คน เป็นศูนย์ออกกำลังกายของหมู่บ้าน เอามาทีละ 3 คน ผู้ปกครองก็รับทราบ ก็คือมาทำให้ดูเสร็จแล้วเด็กก็เอากลับบ้านไป หลังจากนั้นอีกช่วงเวลานึงก็มาอีก 3 คนอะไรแบบนี้ค่ะ เราก็เสี่ยงพอสมควรค่ะแต่ก็ต้องทำค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“จะมีอยู่คนนึงเป็นเด็กผู้หญิงนะค่ะ แต่ว่าติดเกมไม่ยอมเข้าเรียน คุณแม่เขาก็บอกว่าคุณครูช่วยจัดการให้หน่อย เพราะว่าเขาไปขายปลาตอนกลางวัน ส่วนลูกเขาเขาก็ให้โทรศัพท์ไว้แล้วแต่ไม่ยอมเข้าเรียน ก็เลยเรียกลูกเขามาแล้วก็สอนย้อนหลังเป็น 10 หน้าเลยค่ะ คนที่ไม่ยอมเข้าเรียนนะค่ะ แม่ก็มาดูถึงที่โรงเรียนเลยคะว่าเห็นไหมเนี่ยว่ามันเดือดร้อนคุณครูเขา ทำไมไม่ยอมเข้าเรียน เสร็จแล้วก็มาเรียนไม่ทันเพื่อน ก็มานั่งร้องไห้ไปด้วยเรียนไปด้วยนั่งเรียนย้อนหลังไปเป็น 10-20 หน้าเลยคะ คุณครูก็นั่งสอนเป็นส่วนตัว ก็ปิด mask แล้วเราก็ระวังอยู่ พอสอนเสร็จก็กลับบ้านไป ก็ทันเพื่อนคะ ตั้งแต่นั้นก็เข้าเรียนตลอดคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“ปรับเปลี่ยนตามความพร้อมของเด็ก แล้วก็ดูตามความเหมาะสม บางเรื่องที่เราดูแล้วมันไม่ได้ค่ะ เราต้องเรียกเด็กมา ก็คือลองใช้โทรศัพท์ดูแล้ว ก็คือใช้ขาตั้งแล้วก็วัดให้ดูกับสมุดแบบนี้คะ เขาก็ไม่ได้เป็นบางคน คนที่หัวไวเขาก็จะได้ แต่คนที่ไม่ได้ก็ต้องเรียกมาที่ศูนย์สุขภาพหมู่บ้านคะ ก็จะมีโต๊ะม้าหินอยู่ คุณแม่ก็จะมายืนเฝ้า เพราะบางครั้งมันจะต้องหมุนให้ดูมุมนั้นมุมนี้คะ พอได้แล้วก็ให้กลับบ้านไปเราก็จะเรียกมาเป็นบางคนประมาณนั้นคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“จะมีเด็กอีกคนซึ่งเรียนเก่งแต่ทำผิดตลอดเลยเราก็เลยรู้ว่าเด็กไม่ได้ลอกกัน ก็เลยถามว่าทำไมหนูไม่เข้าใจ หนูไม่เข้าใจคะพอดีว่าโทรศัพท์มีเครื่องเดียว แล้วพี่อีกคนอยู่ ม.1 แล้วต้องใช้เรียนทั้งวันเลยคะ เขาเรียนทุกวิชาเลยคะหนูต้องรอโทรศัพท์จากพี่ ก็เลยถ้าแบบนั้นตอนเที่ยงก็มาที่โรงเรียนแล้วคุณครูก็สอนส่วนตัวไป”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“ก็คือเข้าชั้นเรียนพอหมดชั่วโมงที่ก่อนคุณครู พอครูคนนั้นออกครูจะต้องได้ยินเสียงสูตรคุณเลยเหมือนกับว่าท่องสูตรคุณรอนะระหว่างที่ครูเดินไป ครูก็จะบอกเขาทั้ง ป.5 และป.6 เลยคะ สมมุติว่าครูภาษาไทยจะเดินออก เขาก็จะต้องท่องไปด้วยเก็บหนังสือไปด้วย แล้วเขาก็เก็บหนังสือแล้วก็หยิบคณิตศาสตร์ขึ้นมาขอ พอได้ยินเสียงแสดงว่า ป.6 พร้อมแล้ว ครูก็เดินไป ถึงก็จะจบแม่ 12 ทันทึ ก็จะไม่บอกว่าคุณครูเดินมา พอหนูท่องครูจะรู้ว่าครูท่านนั้นออกแล้วแล้วครูก็จะเดินไป เขาก็จะท่องเป็นนิสัย”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“สมมุติว่าบทนี้มันยังเป็น ห.ร.ม อยู่เลย ครูก็ให้เขียนสูตรทุกวัน เขาก็แจกกระดาษใบนี้แจกจน ตอนหลังไม่ต้องแจกแล้ว เด็กจำได้ว่าพื้นที่สามเหลี่ยมคืออะไร เขาก็เขียนลงสมุด เราก็ประหยัดกระดาษ เราก็บอกว่าวันนี้ลงสมุดนะไม่ต้องปรี้น เขาก็จำได้ เปิดมาก็เจอเลยคะสูตรสามเหลี่ยม $1/2$ คูณสูงคูณฐาน เขาก็เขียนรอเลย แล้วก็ให้ตัวเอง พอดตรวจเองเขาก็เอากะดาษของเขาที่เขาคิดว่าเขาทำสวยที่สุดของเขา ก็คือแผ่นเฉลยเอามานั่งตรวจ ตรวจจนเขารู้ว่าเขาได้จนเขาจำภาพกระดาษนั้นได้แล้ว”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“ตอนที่เรียนออนไลน์ครูเขาก็สอนเหมือนเดิมทุกวันตอนเวลา 10 โมง ครูเขาก็จะนัดให้ ป.5 พวกหนูจะมาเรียนกัน พวกหนูก็เปิดแบบฝึกหัดแล้วก็มาดูหนังสือที่ครูเขาให้ทำ แล้วครูเขาก็จะคอยสอนคะ เวลาขึ้นบทใหม่เขาก็จะถามว่าใครมีปัญหาอะไรไหม แล้วครูเขาก็จะทบทวนอีกรอบแล้วค่อยขึ้นบทใหม่”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“พอตอนกลับมาครูเขาก็สอนเหมือนเดิมคะ ถ้าบทไหนไม่เข้าใจหรือยังไม่ค่อยแม่น ครูเขาก็จะสอนอีกรอบคะ ครูเขาทบทวนดีมากเลยคะ เวลาจะมีอะไรก็ตามได้ ครูเขาก็จะทบทวนบ่อยมากคะ ว่าใครไม่เข้าใจตรงนี้ แล้วเพื่อน ๆ กับหนูก็จะถามกันเรื่องนี้ ครูเขาก็จะทบทวนให้ เวลาขึ้นบทใหม่ครูเขาก็จะคอย ๆ สอนไปที่ละสเต็ป ครูเขาจะบอกแนวทางให้คะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ครูก็เดินเข้ามาในห้องแล้วก็บอกว่าให้นั่งครับ หยิบไม้บรรทัดขึ้นมา ให้ออมาวัด แล้วตรงไหน ใครไม่ได้ครูเขาก็จะเดินดูทุกคนครับ คนไหนที่ยังทำไม่ได้ก็จะให้แก้ใหม่ แล้วก็ให้ทำใหม่นะ”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.17 การนัดหมายนักเรียนมาสอนซ่อมเสริมที่สวนสาธารณะในชุมชน

ภาพ 4.18 การเยี่ยมบ้านเพื่อไปสอนนักเรียนในช่วงสถานการณ์โควิด-19

3.5.3 การเสริมแรงทางบวกให้กับผู้เรียน

ครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลวัดตองบุโบริธานคณิสสรมีการเสริมแรงทางบวกให้กับผู้เรียน โดยมีการแจกของรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับผู้เรียน เช่น อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนและมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น

“การเรียนการสอนในห้องเรียนเองครูเขาก็จะมีรางวัลให้เด็กตลอด ครูเขาจะมีของรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้อยู่แล้ว”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ส่วนมากเราจะมีการให้ของ ก็จะทำเป็นแบบแผงสอยดาว เอาของมาแปะ ๆ เบอร์ี่ใส่ ใครตอบถูกก็ออกมาตั้ง 1 เบอร์อะไรแบบนี้คะ เขาก็จะลุ้นแล้วก็อยากจะแข่งกันต่อคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“เป็นงบส่วนตัวคะ เพราะเห็นว่าไม่แพงก็ให้เป็นรางวัลเด็ก แค่ 10 คนก็ 200 บาทไม่ได้เยอะเท่าไร เรายกให้เป็นรางวัลกับเขา ก็บอกว่าการรักษาให้ดีนะเพราะว่าเท่าที่ครูซื้อมายี่ห้อที่ดีที่สุด ถูกและก็ดีที่สุด เราก็บอกเหตุผลเขาว่าอยากให้ใช้ยี่ห้อนี้เพราะอะไร เพราะว่าเวลาวัดมมมียี่ห้อเดียวที่เริ่มศูนย์ตรงมม ยี่ห้ออื่นที่แพง ๆ เขาเริ่มศูนย์ตรงนี้ แล้วเวลาเด็กแบบเขาก็ต้องยกมือขึ้นมา มันทำให้ไม่แบบ เราก็เลยบอกว่ายี่ห้อที่ดีที่สุด ครูเลยอยากให้หนูเก็บรักษาไว้ให้ดี ของที่ครูให้ไว้เป็นที่ระลึกอะไรแบบนี้และมันก็ใช้ได้จริง ๆ ยี่ห้อนี้ พอใช้แล้วดีเราก็อยากให้เขาแค่ 20 บาท นักเรียน 10 คน มันก็แค่ 200 บาทคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

3.5.4 การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนให้กับผู้เรียน

ครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลวัดทองปุโบบราณคณิสสรมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในระหว่างการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งสอดแทรกเรื่องการประกอบอาชีพในอนาคต ทำให้ผู้เรียนมีเป้าหมายในการเรียนและตั้งใจเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนให้กับผู้เรียน

“เวลาเรียนเราก็จะสอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ เข้าไปให้เด็ก สอดแทรกเรื่องอาชีพอนาคตภายหน้าค่ะ ให้เห็นผลว่าเรายังเล็กอยู่เราเรียนตรงนี้เพื่ออนาคตภายหน้าของเรา เวลาเราเติบโตมาเราอยากเรียนอะไรอยากทำเป็นอาชีพอะไรเราก็จะได้เป็นไปตามนั้นได้ แต่เราต้องตั้งใจในตอนนี้นักก่อน ก็คือพยายามให้สุดความสามารถของเราก่อน”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“ก็จะยกตัวอย่างคนที่เขาประสบความสำเร็จให้เด็กฟัง อย่างประวัติศาสตร์จะมีอยู่แล้วค่ะบุคคลสำคัญอะไรแบบนี้ บุคคลตัวอย่าง เราก็จะเปิดทีวีแล้วเราก็จะพูดสอนไปเลยว่านักเรียนคะก่อนที่จะมาเป็นตรงนี้ก็ตั้งใจเรียนก่อนนะคะ ชยัน ไม่จำเป็นต้องเรียนเก่งมาก ขอให้เป็นคนดีก็พอ จะเน้นย้ำประจำว่าขอให้เป็นคนดี เขาจะดูแลเป็นตัวอย่างค่ะ พวกนักกีฬาหรือไม่ก็ดารา เขาจะชอบ เราก็เอามาเป็นตัวอย่างให้เขาดู”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

3.5.5 การมีกิจกรรมชุมนุมที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน

โรงเรียนเทศบาลวัดทองปุโบบราณคณิสสรมีกิจกรรมชุมนุมให้กับนักเรียน 4 กิจกรรม ได้แก่ ดนตรี ศิลปะ ละคร และงานใบตอง โดยให้นักเรียนเลือกเข้ากิจกรรมชุมนุมตามความสนใจของตนเอง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สามารถช่วยผ่อนคลายความเครียดจากการเรียนของนักเรียนได้

“ของหนูอยู่ดนตรีค่ะ ก็จะเป็นพวกเครื่องเสียง ตอนช่วงเช้าครูเขาก็จะให้ร้องๆ ฝึกกันเอาไว้ค่ะ ส่วนตัวหนูฝึกมาตั้งแต่ ป.3 แล้วค่ะ เพราะหนูเห็นพี่ ๆ ป.6 รุ่นก่อน ๆ ที่เขาดีเป็นแล้วหนูรู้สึกอยากดีเป็นอย่างเขาบ้างค่ะ หนูก็เลยฝึกมาตั้งแต่ ป.3 แล้วพอ ป.4 หนูก็ได้ค่ะ แล้วหนูก็ช่วยพี่ ๆ เขามาตั้งแต่ตอนนั้น”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“อยู่ชุมนุมละครค่ะ เล่นปิงปอง และก็ฟุตบอลค่ะ แล้วเราก็แข่งกันครับ เพราะว่าอยากเล่นให้เก่ง ๆ เพราะว่าพี่ ป.6 ปีก่อนเขาเล่นเก่งครับ ก็เลยอยากจะทำเหมือนเขาบ้างครับ”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ชุมนุมศิลปะค่ะ รู้สึกตื่นเต้นค่ะ เพราะว่าได้ระบายสีกับเพื่อนด้วย ได้คิดกับเพื่อนด้วยว่าจะวาดรูปภาพอะไร”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“เหมือนตอนแรกที่แยกชุมนุม เขาก็จะให้นั่งใต้ถุนค่ะ ก็เรียงเป็นระดับชั้นไว้ ครูเขาก็จะถามว่า ใครอยากจะทำดนตรี ศิลปะ แล้วก็พละ นื่อง ๆ เขาก็จะไปต่อแถวกัน คนที่สนใจดนตรีกับพละก็จะมีนื่อง ๆ ป.1 กับ ป.3 และหนูคิดว่าพละมีคนสนใจเยอะมากเลยค่ะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคดีสรรค้ำเนินการยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพด้วยการเผยแพร่สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่เป็นคลิปวิดีโอการสอนผ่าน YouTube ของโรงเรียน เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่และทุกเวลา

“ทางโรงเรียนก็มีนโยบายให้ครูพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ให้มันเข้ากับยุคสมัยอะไรประมาณนี้นะครับ คุณครูเขาก็ทำได้ดีส่วนใหญ่ แล้วพอทำเสร็จแล้วเราก็จะให้เขาอัปโหลดฝากไว้ใน YouTube”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ผอ.ก็จะให้ครูทำเป็นคลิป แล้วก็โยนเข้าไปในกลุ่มเพื่อที่ผู้ปกครองจะเปิดให้เด็กดูได้...ตอนนี้คลิปก็ยังคงใช้ได้อยู่ค่ะ เพราะว่าเด็กที่เลื่อนชั้นมาก็จะเป็นเด็กรุ่นใหม่ ๆ คลิปตัวนั้นก็ใช้ได้ตลอดไปเลย...อัปไว้ใน YouTube ของโรงเรียนค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคดีสรรค้ำมีการจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน 2) การจัดโครงการประกวดสื่อการเรียนรู้เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู และ 2) การจัดสวัสดิการให้ครูและนักเรียนในโอกาสต่าง ๆ

3.7.1 การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน

บุคลากรของโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคดีสรรค้ำทำงานร่วมกันแบบพี่น้อง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ร่วมมือกันในการทำงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี ทำให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน นอกจากนี้ผู้บริหารก็คอยส่งเสริม สนับสนุน และให้กำลังใจครูอยู่เสมอ ทำให้ครูทุกคนมีกำลังใจในการทำงาน

“ผอ.ก็จะถามก่อนว่าตอนนี้ต้องการความช่วยเหลือแบบไหนบ้าง และถ้าเราเสนอไป ก็โอเคลงมือช่วยกันเลย คุณครูจะช่วยกันค่ะ บางที่เราไม่เก่งแล้วน้องคนไหนเก่งก็มาดูให้พี่คนนี้หน่อย ให้คุณครูมาช่วยกันหน่อย ซึ่งเราจะช่วยกันเสนอไอเดียคิดว่าเราควรจะทำแบบไหนดี จะมารวมกลุ่มกัน เพราะว่าโรงเรียนเราก็เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่กันแบบพี่แบบน้อง ประชุมกันทีนี้เราก็ช่วย ๆ กันค่ะ มีอะไรก็ช่วย ๆ กัน เฮกันไป สนุกกันไป ก็อบอุ่นดีค่ะ ช่วยเหลือกันแบบเป็นพี่เป็นน้อง”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“ก็ให้กำลังใจคณะครูค่ะ ท่านก็จะบอกว่าให้ช่วย ๆ กัน เรามีกันอยู่แค่นี้ เราอยู่กันแบบพี่แบบน้อง เหนื่อยก็พักเฮฮาปาร์ตี้กัน ซึ่้นนั้นนี่มาทานกันในโรงเรียนเล็ก ๆ น้อย ๆ”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

3.7.2 การสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อสื่อและอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้

ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสรสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อสื่อและอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ทำให้ครูมีกำลังใจในการทำงาน นอกจากนี้ หน่วยงานต้นสังกัดมีการแจกหน้ากากอนามัยและแอลกอฮอล์ให้กับคนในชุมชนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รวมทั้งคอยให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ

“งบประมาณมีค่ะ ก็คือเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ในรายวิชาที่อยู่ค่ะ สามารถเบิกเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ได้เลย ถ้าส่วนไหนที่ไม่มีก็อนุญาตให้ไปซื้อข้างนอกมาแล้วเอาใบมาเบิกได้ สนับสนุนทุกรูปแบบสำหรับเด็กได้หมดเลย”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“ผู้บริหารก็ถามตลอดค่ะว่ามีงบประมาณพอกันไหม เพราะว่าช่วงนั้นต้องใช้ on hand เยอะมาก ถึงแม้ว่าจะเรียนออนไลน์ก็อาจจะต้องมีแบบฝึกหัดที่แยกออกมา ก็ให้เราทำต้นฉบับค่ะ แล้วก็ส่งไปถ่ายเอกสารให้ที่ร้าน ค่าถ่ายเอกสารก็หลักพัน เขาก็ให้เบิกหมดเลยค่ะ ก็บอกว่าใช้งบรายหัวอุปกรณ์นี้แหละ เพราะว่าช่วงนี้มันสำคัญ ก็ทำให้ครูมีกำลังใจที่จะทำอะไรมากขึ้น ก็จะสนับสนุนตรงนี้แล้วก็ให้งบประมาณอะไรตลอดเลยค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“มาเยี่ยมชุมชน มาแจกหน้ากากอนามัย แล้วก็มาถามไถ่ ซึ่งท่านก็จะนัดตรงปากซอยโรงเรียนที่มีองค์พระค่ะ ก็คือไม่เข้ามาลึกเกินไป แล้วก็ทางชุมชนก็จะมีชาวบ้านมาเข้าแถวรับแจกหน้ากากอนามัย แจกแอลกอฮอล์ แล้วก็มีการพูดคุยว่าเด็ก ๆ เป็นอย่างไรบ้าง ก็จะคุยไม่นานค่ะ จะได้ไม่มีการรวมกลุ่มกันมาก ก็มาติดตามดูแลผู้ปกครองให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.7.3 การได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขันและการพัฒนาผู้เรียนจนเกิดผลเชิงประจักษ์

โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสรมีการจัดโครงการประกวดสื่อการเรียนรู้อิงหลักสูตรในทุกปี เพื่อให้รางวัลแก่ครู ทำให้ครูมีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการส่งนักเรียนเข้าร่วมการประกวดแข่งขันในเวทีต่าง ๆ และได้รับรางวัลระดับประเทศ 2 รางวัล รวมทั้งการได้รับรางวัลจากการพัฒนาผู้เรียนจนทำให้มีคะแนนผลการทดสอบระดับชาติ O-NET อยู่ในระดับสูงมาก

“โรงเรียนจะมีโครงการจัดทำสื่อทุกปีอยู่แล้ว แล้วก็มีการประกวดศิลปการสอนอะไรแบบนี้ พอคุณครูทำเยอะเข้าเราก็ช่วยกันดูว่าของใครดี ส่วนเด็กก็คือเราได้รางวัลใหญ่ระดับประเทศมา 2 รางวัล เราก็ลง Facebook ประกาศโฆษณาให้กำลังใจเด็ก แล้วก็ส่งไปในไลน์ผู้ปกครองซึ่งเขาก็จะดีใจว่าลูกหลานทำได้ แล้วเราก็จะมีของรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับเด็กที่เขาสามารถได้รับรางวัลมา”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เราไม่ได้เก่งมากแต่ว่าพอเด็กเราได้เรียนทุกวันแล้วก็มีการติว O-NET ด้วยอะไรด้วย ติว O-NET ครูก็ส่งเป็นคลิปทีละข้อเลยคะ พอข้อนี้ครูก็ถ่ายเป็นคลิปทีละข้อแล้วก็ส่งไปให้เขาดู ข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 แบบนี้คะ มันก็เลยทำให้คะแนนเฉลี่ยมันสูงขึ้น แล้วก็สูงกว่าปีก่อน ๆ ด้วย เราจะทำกราฟไว้ก็รู้สึกดีใจมาก ปกติจะลดลงทุกปีเลยคะ แต่ว่าปีนั้นทั้งที่มันเป็นโควิดแต่กราฟมันขึ้น ขึ้นแบบอู้อย่างไรมันขึ้นแล้วเราก็ตีใจ เราก็ดูไม่ได้คิดว่ามันจะมีรางวัลนี้ แต่พอตีว่าท่านผู้อำนวยการที่อยู่ดี ๆ บอกว่าได้หนังสือจากกรมมาว่าโรงเรียนเราได้คะแนนเฉลี่ย O-NET อันดับ 1 ของประเทศ เราก็ดูรู้สึกตกใจว่ามันมีรางวัลนี้ด้วยหรอ แต่เราก็ดูรู้สึกดีใจ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“แล้วก็มีภาษาอังกฤษที่มีเด็กในปีนั้นได้ 95 เต็มร้อย อันนั้นเป็นภาษาอังกฤษของครูอีกคนนี่คะ คะแนนเฉลี่ยของภาษาอังกฤษที่ 2 ของประเทศ ที่คะแนนเฉลี่ย O-NET คะ ก็ดีใจว่าโรงเรียนเราไม่ใช่แค่คณิตศาสตร์อย่างเดียวแต่ยังมีภาษาอังกฤษอีก แล้วก็ภาษาไทยปีที่แล้วยังได้ 100 เต็ม ซึ่งก็รู้สึกดีใจว่าโรงเรียนเราก็ดูโอเคคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.7.4 การจัดสวัสดิการให้ครูและนักเรียนในโอกาสต่าง ๆ

โรงเรียนเทศบาลวัดตองบุโบราณคณิสสรมีการจัดสวัสดิการให้ครูและนักเรียนในโอกาสต่าง ๆ เช่น การจัดหาอาหารกลางวันให้กับผู้เรียน การจัดกิจกรรมพาครูไปทัศนศึกษาในช่วงปิดเทอม การจัดการระเข้าของขวัญเยี่ยมในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุหรือป่วย และการแจกของขวัญในช่วงเทศกาลวันปีใหม่

“เราก็สนับสนุนพวกอาหารกลางวันมากกว่า บางทีผู้ปกครองไปทำงานไม่ได้ เราก็จะจัดหาอาหารกลางวันให้เด็ก เราตั้งใจมากก็จะเป็นลักษณะคือโอนเงินให้เด็กเป็นค่าอาหารกลางวันกันไป อย่างน้อยก็พอช่วยได้บ้าง แล้วเทศบาลก็มีพวกนม เราก็ให้เด็กหรือผู้ปกครองมารับไปอะไรแบบนี้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ก็จะมีการให้ขวัญกำลังใจครู มีเล็ก ๆ น้อย ๆ เวลาที่มีกิจกรรมสิ้นปีหรือปีใหม่ก็จะมีเหมือนทุกที่คะ ก็มีการให้กำลังใจครู เสริมแรงนิดหนึ่งเพราะว่าทำงานกันมากก็เหนื่อยแล้ว ปิดเทอมก็อาจจะมีการไปทัศนศึกษาสักวันสองวัน ป่วยหรือคลอดก็จะมีกระเช้าของขวัญเยี่ยมให้ อย่างคุณครูบางท่านป่วยนอนโรงพยาบาลก็มีการจัดไปเยี่ยม มีสวัสดิการถึงครอบครัวด้วย ถึงสามี ถึงภรรยา ถึงลูก ภายในครอบครัวของคุณครูแต่ละท่านคะ ก็จะมีสวัสดิการไปเยี่ยมให้กำลังใจคนป่วยอะไรแบบนี้”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“นักเรียนก็จะมีกิจกรรมให้ของขวัญปีใหม่ วันเด็กอะไรพวกนั้น อย่างวันศุกร์นี้ก็จะมีการจัด English day ก็จะมีการแจกของขวัญเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับเด็ก เหมือนซานตาครอสมาแจกของ”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

สรุปกรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดทองบุโบราณคณิสสร

โรงเรียนเทศบาลวัดทองบุโบราณคณิสสรมีแนวปฏิบัติที่น่าสนใจในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายตามสภาพบริบทและความพร้อมที่แตกต่างกันของผู้เรียน ครูใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนระดับปฐมวัยและประถมศึกษาสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น Line, YouTube ครูสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เป็นมิตรกับผู้เรียน ใช้การเสริมแรงทางบวก สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนให้กับผู้เรียน ดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง รู้จักและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล และช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเรียนเป็นรายบุคคล รวมทั้งปรับเปลี่ยนตารางเรียนและวิธีการวัดประเมินการเรียนรู้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเรียนออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน นอกจากนี้ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจัง สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันแบบพี่น้อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ใช้การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูแบบกัลยาณมิตร และสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จนทำให้ครูและนักเรียนมีผลงานเชิงประจักษ์และได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ มากมาย

กรณีศึกษาที่ 3 โรงเรียนวัดประสาธ

1. บริบทโรงเรียน

โรงเรียนวัดประสาธเปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ตั้งอยู่เลขที่ 13 ถนนบางพรหม แขวงบางพรหม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่บนที่ดินของวัดประสาธ มีเนื้อที่ 2 ไร่ 1 งาน 70 ตารางวา มีบุคลากรทั้งหมด 11 คน จำแนกเป็นครู 8 คน พี่เลี้ยงเด็ก 3 คน นักเรียน 89 คน ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพหลัก คือ ชาวสวน รับจ้าง ก่อสร้าง สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นประกอบอาชีพชาวสวน รับจ้างทั่วไป ค้าขาย เป็นชุมชนชานเมืองที่มีการย้ายถิ่นตลอดเวลา เนื่องจากส่วนหนึ่งมีอาชีพรับจ้างก่อสร้าง เมื่องานเสร็จก็ต้องย้ายไปรับจ้างที่ใหม่ ทำให้มีเวลาสัมพันธ์กับโรงเรียนค่อนข้างน้อย และเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดี ต้องหาเช้ากินค่ำ ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัด และไม่ค่อยมีเวลาดูแลเอาใจใส่เรื่องการเรียนของบุตรหลานมากนัก (<https://saronline.bangkok.go.th>)

ภาพ 4.19 บริบทโรงเรียนวัดประสาธ

ที่มา: เพจ Facebook โรงเรียนวัดประสาธ สำนักงานเขตตลิ่งชัน

2. ลักษณะภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

โรงเรียนวัดประสาทเมฆิฐภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ และภาวะถดถอยเชิงคุณลักษณะ ดังนี้

2.1 ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์

สถานการณ์การระบาดใหญ่ของโควิด19 ส่งผลให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนลดลง ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิชาภาคปฏิบัติ และวิชาอื่น ๆ สำหรับปัญหาด้านการอ่านและการเขียนพบทั้งในวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพบมากในนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น คือ ป.1 ป.2 และ ป.3 ขณะที่วิชาคณิตศาสตร์พบปัญหากระบวนการทางคณิตศาสตร์ การบวกลบคูณหาร วิชาปฏิบัติ เช่น พลศึกษาพบปัญหาท่าทางการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง

“ติดปัญหาในเรื่องการอ่านของเด็ก เด็กเล็กแบบ ป.1 ป.2 ป.3 เนี่ยจะค่อนข้างมีปัญหาในเรื่องของการอ่าน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ระดับที่โตแล้วเด็กก็จะมีปัญหา แต่ถ้าในระดับ ป.1 ที่เขาต้องการเรื่องการอ่านหรือว่าการเขียนเนี่ย แนนอนคะว่าเขาก็ต้องไม่รู้เรื่องอยู่แล้ว...การเขียนอย่างเปิดเทอมมาชั้น ป.1 นะ เขียนจากหลังมาหน้า ก็จะมีอยู่ประมาณ 2-3 คน ก็คือเขาไม่รู้หลักในการเขียนรู้เพียงแต่ทำให้เขียนตามเส้นประ เพราะเราส่งหนังสือเขียนตามเส้นประไปอันนั้นก็ปัญหาหนึ่งแล้ว แล้วถ้าให้อ่านเด็กที่เขาพอจะมีพื้นฐานซึ่งส่วนใหญ่พื้นฐานเขาก็มาจากอนุบาล เขาก็จะได้ ก ไก่ หรือ ข ไข่อะไรแบบนี้ แต่ประสมคำเขาก็ยังไม่ได้”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ปัญหาของภาษาอังกฤษหลัก ๆ ก็คือเด็กเข้าเรียนไม่ครบ อย่างเช่นว่า ป.6 นะคะจะมีอยู่ 12 คนในช่วงนั้น แต่ว่าเด็กจะเข้าเรียนแค่ 5-6 คนก็คือคิดเป็นประมาณ 40 ถึง 60 เปอร์เซ็นต์ แต่ว่างานมีมาส่งทุกสัปดาห์ตลอดคะ ภาษาอังกฤษก็จะมีปัญหาเข้าเรียนไม่ครบเพราะว่าปัญหาที่เหมือนกันกับทุก ๆ วิชา ก็คือผู้ปกครองบางคนไปทำงานโทรศัพท์มือถือก็ไม่มีให้ลูก เด็กเขาก็ไม่สามารถที่จะเข้าเรียนกับเราได้”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“one two three four five สะกดไม่ได้ นับไม่ได้ นักเรียนชั้น ป.6 ก็เหมือนกันคะอันนี้ก็หนักเลย พวกแกรมม่า is am are was were เด็กลืมไปหมดเลย”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“วิชาคณิตมันจะเป็นเนื้อหาที่ต่อเนื่อง ซึ่งมันต้องใช้กระบวนการจากเทอมแรกเอามาปรับใช้ด้วย คราวนี้พอเราได้เรียนออนไลน์มันก็จะเกิดปัญหาที่ว่าบางครั้งเนี่ย นักเรียนเขาเริ่มกระบวนการในตอนแรกไปพอเอามาปรับใช้เราจะต้องไปทบทวนให้เขา พอเราทบทวนไปให้มันก็จะมึนนักเรียนบางส่วนที่ไม่เข้าใจ เพราะว่าเราใช้การสอนโดยการที่ในช่วงเริ่มแรกก็คือเป็นคลิปวิดีโอ แล้วก็คือเป็นการสอนแบบปากเปล่ามีการอธิบายบ้าง พอเราสอนโดยใช้คลิปวิดีโอบางทีนักเรียนไม่เข้าใจ เพราะว่ามันไม่ได้ทำตาม”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“จากที่เรียนออนไลน์มาพอเราดูแล้วก็คือพื้นฐานเด็กน้อยลง การดูแลสุขภาพบางที่อ่านแล้วดี โจทย์ผิด อ่านโจทย์แล้วไม่เข้าใจโจทย์และก็กระบวนการบางที่การคูณเอาไปทำเป็นหาร การหารเอาไปทำเป็นคูณ แล้วก็การบวกลบง่าย ๆ บางที่การบวกจะมีการทด การลบจะมีการกระจายแบบนี้ก็คือเด็กไม่เข้าใจแล้วเด็กก็ลืม”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“อย่างนักเรียน ป.1 ค่ะอย่างเทอมแรกก็คือเขาเพิ่งจะขึ้นมาจากอนุบาล เราก็ฝึกอ่านฝึกเขียนในระดับพื้นฐาน ซึ่งก็เป็นวัยที่เขาเริ่มจะเข้าใจเขียนหนังสือเป็นตัว สะกดคำได้หรือว่าประสมคำได้ แต่คราวนี้พอมาเทอม 2 ด้วยความที่ว่าสมาธิเขามันค่อนข้างจะสั้น เวลาที่เรียนออนไลน์เขาจะมีสมาธิอยู่กับเราได้แค่ 5 นาที แล้วด้วยความที่สื่อรบกวนรอบข้างมันเยอะมันก็ทำให้เขาเหมือนกับว่าพอเรียนไป 5 นาทีก็หันไปดูในบริเวณที่เขาอยู่แบบนี้ค่ะหรือในบางที่ก็เล่นกับเพื่อน เราก็ไม่สามารถควบคุมเขาได้ในการฝึกให้เขาเขียนหรือว่าฝึกให้เขาอ่านหนังสือ”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“หนูก็รู้สึกว่าการเรียนที่บ้านบางครั้งเน็ตก็หลุดบ้าง แล้วก็ฟังคุณครูไม่ค่อยชัดแต่พอมาเรียนที่นี้คุณครูพูดเสียงดังก็ได้ยินแล้วก็รู้สึกว่าได้ความรู้มากกว่าการเรียนออนไลน์ค่ะ”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ในรายวิชาที่เป็นวิชาทักษะอย่างเช่นพวกพละอะไรแบบนี้ ก็จะมีปัญหาอยู่เหมือนกันเพียงแต่ว่าของบางโรงเรียนที่ช่วงออนไลน์เขาเรียนแค่ 5 วิชา แต่ของวัดประสาทเรียนครบหมดเลย พลศึกษาเราก็ให้เรียนถามว่าคุณครูสอนยังไง คุณครูให้เด็กมาเอาไม้ปิงปองที่โรงเรียน คุณครูเขาจัดเป็นเซตเอาไว้แล้วก็เอาไปฝึกที่บ้านโดยที่คุณครูทำให้ดูแล้วก็ทาคลิวิดีโอมา แล้วก็ให้เด็กซ้อมให้เด็กเรียนรู้ที่บ้านพอเด็กมีอุปกรณ์เด็กก็สามารถที่จะฝึกเองที่บ้านได้ พอกลับมาเด็กก็สามารถปฏิบัติได้ส่วนหนึ่งเพียงแต่ว่ามันอาจจะยังไม่ถูกท่าอะไรแบบนี้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

2.2 ภาวะถดถอยเชิงคุณลักษณะ

ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดประสาทที่พบคือนักเรียนมีพฤติกรรมมารยาทที่ถดถอย มีสมาธิสั้น สน ไม่ตั้งใจ ความรับผิดชอบลดลง นักเรียนบางคนไม่ส่งการบ้าน ไม่ส่งงาน ความเรียบร้อยในการทำงานลดลง

“เริ่มไม่ค่อยยกมือไหว้แล้วต้องคอยบอกให้นักเรียนทำความเคารพอะไรแบบนี้ เริ่มที่จะปล่อยปละละเลย แล้วพอเวลาทำกิจกรรมอะไรแบบนี้เขาจะคอยพูดแทรก...เปิดเทอมยังต้องเอามาปลูกฝังกันใหม่เลยในเรื่องของมารยาทต่างๆ อันดับ 1 เลยคือการไหว้น้อยลง เด็กจะไหว้ไม่ค่อยเป็นเหมือนไม่ค่อยมีใครคอยกำกับ”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“การเรียนรู้ของเขาสมารถก็จะสั้นลง คราวนี้งานเขาก็จะไม่ค่อยทำ ...เปิดกล้องให้ครูเห็นนิดนึงลูก ซึ่งเขาก็จะเขินอาย เปิดกล้องให้ดูแค่แป็บเดียวแล้วเขาก็จะปิด”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“เรื่องความรับผิดชอบค่ะ ก็คือนักเรียนจะไม่ค่อยทำงานส่งนะคะแล้วก็ความเป็นระเบียบของงาน มันเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนเลย..บางครั้งก็ใช้เครื่องคิดเลขแบบนี้ค่ะก็ข้ามขั้นตอนไปเลย หาแต่คำตอบแบบนี้ค่ะก็คือเรื่องความรับผิดชอบก็จะเปลี่ยนไป แล้วก็เรื่องความเป็นระเบียบของงานด้วย ซึ่งพอมารเรียน on site พฤติกรรมที่เห็นชัดเจนในการเปลี่ยนไปก็คือ นักเรียนมีสมาธิสั้นลงมาก ๆ เลยแล้วก็เหมือนขาดความรับผิดชอบไปเลยคะ จากที่เคยตั้งใจเรียน เคยส่งงานทุกครั้งมันก็ลดน้อยลงซึ่งเราก็ต้องค่อย ๆ ปรับเขา แล้วก็การพูดจาหรือการอ่อนน้อมถ่อมตนมันก็ลดน้อยลง”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“เรามารเรียน on site จริง ๆ พฤติกรรมที่เขาเปลี่ยนไป ก็คือเขาชนและเขาอยู่หนึ่งไม่ได้เลย เขาก็จะใช้การนั่งทำงานเขียนได้ 1 บรรทัดแล้วเขาก็จะไปวิ่ง หรือว่า 1 บรรทัดผ่านไปก็เดี๋ยวขออนุญาตไปห้องน้ำ เดี่ยวขออนุญาตไปล้างมือ ก็คือจะขออนุญาตบ่อยมาก เขายังติดพฤติกรรมตรงนั้นอยู่ค่ะ”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“ตอนเรียนออนไลน์เพื่อนเขาไม่เข้าหรือว่าไม่ส่งการบ้าน พอมานี่เพื่อนเขาก็เหมือนเดิมเลยคะ ไม่ส่งงานไม่ทำอะไรแบบนี้ แล้วก็ตอนเรียนเพื่อนเขาก็ชอบเล่นเสียงดังอะไรแบบนี้คะ ส่วนมากจะเป็นเพื่อนผู้ชาย”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3. กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดประสาทมัยรายละเอียด ดังนี้

3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนของโรงเรียนวัดประสาทมัยทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การทบทวนบทเรียน โดยเน้นภาษาการอ่านออกเขียนได้ และ 2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การทบทวนบทเรียน โดยเน้นภาษาการอ่านออกเขียนได้

โรงเรียนวัดประสาทมัยมีการทบทวนบทเรียนเดิมก่อนเริ่มบทเรียนใหม่ และมีโครงการสำคัญที่มุ่งพัฒนาการอ่านและการเขียนภาษาไทย โดยคัดกรองนักเรียนที่มีปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

มาพัฒนาการอ่านและการเขียนในช่วงเล็กเรียนกับครูที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครอง ในอัตราส่วนครู 1 คนต่อนักเรียน 2-3 คน นอกจากนี้ทุกวิชาจะช่วยกันพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียนเป็นอันดับแรก เนื่องจากเป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาอื่น ๆ สำหรับวิชาภาษาอังกฤษมีการทบทวนการอ่านเขียนภาษาไทย และทบทวนบทเรียนภาษาอังกฤษ เริ่มตั้งแต่ a - z ใหม่ การเขียน alphabet ตัวพิมพ์เล็กพิมพ์ใหญ่

“ตอนนี้ได้เข้าร่วมโครงการก็คือ after school ก็คือตอนที่เด็กเล็กเรียนบ่าย 3 โมงครึ่งไปแล้ว โรงเรียนจะมีโครงการ after school ก็คือจะไปทดสอบเด็กว่าคนไหนที่ยังอ่านไม่ออกหรือเขียนไม่คล่อง จะเอาเด็กกลุ่มนั้นมาแยกและมอบให้กับคุณครูที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครอง ก็คือเด็กจะมานั่งเรียนตอนเย็นเรียนอ่านแล้วก็เขียน..ไม่จำเป็นว่าจะต้องไปนั่งอ่านในห้อง ไม่จำเป็นจะต้องไปอยู่ในมุมที่บล็อคไว้อย่างเป็นทางการ จะนั่งตรงไหนก็ได้จะนั่งกลางสนามก็ได้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เด็กที่คัดกรองมาแล้วคะ ที่ยังอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ก็จะมีครูพี่เลี้ยงอนุบาลมาช่วยด้วย แล้วก็จะมีนักศึกษามาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มาช่วยด้วยส่วนหนึ่ง แต่หลัก ๆ เลยก็คือครูโดยที่ครู 1 คนเด็กจะประมาณ 2-3 คน แต่ถ้าเด็กคนไหนที่มีพัฒนาการดีขึ้นเด็กก็จะหลุดออกนอกโครงการก็สามารถกลับบ้านได้ตามปกติเลย...ถ้าซ่อมเสริมส่วนมากครูเขาจะสอนพวกการบ้าน แต่อันนี้คือไม่ใช่อันนี้เป็นเรื่องการอ่านการเขียนไปเลย ชื่อโครงการคือโครงการพัฒนาการอ่านและการเขียนนะคะ จะมีคุณครูอีกท่านหนึ่งที่เขารับผิดชอบตรงนี้อยู่”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ภาษาไทยเรื่องการอ่านแน่นอนเลยเขาก็จะไม่ได้ ไม่ว่าจะเรียนวิชาไหนก็ตามต้องช่วยกันหมดเลย อันนี้ไม่ใช่เฉพาะแค่ครูภาษาไทยนะคะสำหรับ ป.1 พอไปเรียนวิชาไหนก็ต้องเน้นเรื่องการอ่านการเขียนให้เขา..ต้องมาเน้นเรื่องการอ่านการเขียนของเขา ก่อน เขาไม่อย่างนั้นมันจะเป็นพื้นฐานให้กับวิชาอื่นทำให้เขาไปต่อไม่ได้เพราะฉะนั้นก็ต้องมีการซ่อมเสริม ก็จะหนักในเรื่องภาษาไทยหน่อย”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ป.1 คือไม่ได้เลย หนูก็ต้องมาสอน alphabet ใหม่ตั้งแต่ a-z พิมพ์เล็กพิมพ์ใหญ่ 1-3 ส่วน ป.4 ป.5 ป.6 อันนี้หนักพอสมควรเลย เพราะว่าขนาดในชั้นเรียนใช้ใหม่คะ หนูสอนแกรมม่าเปิดดิกดอลทีวีให้เขาดูเป็นการสอนควบคู่กันไป เด็กเขาก็จะเข้าใจถ้ามีสื่อการสอนให้เขาดู”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ต้องเอาหนังสือมาประยุกต์เอาหลาย ๆ เล่มมาให้เขาดู ก็คือเหมือนสอนพื้นฐานใหม่หมดเลย อันนี้คือเฉพาะ ป.4 ป.5 ป.6 นะคะ ก็คือต้อง adapt เอาหลายวิชาเข้าด้วยกัน เอาภาษาไทยมาแทรกบ้างอะไรแบบนี้เพื่อที่จะให้เขาอ่านออกหรือว่าสะกดคำได้ มีการบังคับให้เขาเขาถึงจะสามารถอ่านออกเสียงได้ แต่ว่า 1 2 3 เหมือนหนูได้เริ่มต้นใหม่หมดเลย a - z ใหม่ พาเขียน alphabet ตัวพิมพ์เล็กพิมพ์ใหญ่”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ครูเขาก็สอนย้อนกลับมาสอนบ้าง แล้วก็เอาเรื่องใหม่มาสอนก่อนอะไรแบบนี้ค่ะปนกันไป เป็น บางคาบค่ะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.1.2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ครูโรงเรียนวัดประสาทมมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ปรับการจัดเรียงเนื้อหาให้ เรียงจากง่ายไปยาก และเรียงลำดับตามความสอดคล้องสัมพันธ์กันของเนื้อหา เน้นการปฏิบัติจริง ใช้อุปกรณ์ จริง ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามความสนใจของนักเรียน เชื่อมโยงกับชีวิตจริงนอกห้องเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงผลงานของตนเอง นำเสนอผลงานเพื่อพัฒนาการกล้าแสดงออกและเพื่อให้เกิด ความภาคภูมิใจและแรงบันดาลใจในการเรียน เสริมแรงทางบวกด้วยกิจกรรมเกมและรางวัลรูปแบบต่าง ๆ บูรณาการการเล่นกับการเรียนการสอน มุ่งให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้

“พอเปิดมาทฤษฎีเราก็สอนบ้างแต่ส่วนใหญ่เราจะเน้นปฏิบัติ อยากรทำงานประดิษฐ์อะไรแบบนี้ ก็เน้นที่งานประดิษฐ์เด็กเขาก็จะถามว่าครูคะทำต่อไหมคะ มันไม่เสร็จเลยชั่วโมงแรกอยู่แล้วเราก็บอกว่า ได้ ทฤษฎีเราเรียนไปแล้วแบบนี้เน้นปฏิบัติแล้วกัน เพราะว่ากรรไกรอะไรที่บ้านเขาก็ไม่ค่อยได้จับ อยู่แล้วพอมาทอมนี้ เปิดทอมมาเริ่มเลยนักเรียนอยากประดิษฐ์อะไรเอาไปสืบค้นมา ไปค้นมาจาก อินเทอร์เน็ตอยากทำอะไรถ้าวัสดุเหลือใช้ ถ้าจะทำกล่องหรือทำลังนักเรียนก็ไปดูมาแล้วอาทิตย์หน้า นักเรียนเตรียมของมาซึ่งเขาจะมีความสุข ได้ enjoy ได้จับอุปกรณ์จริงๆแม้กระทั่งถาวรร้อน ถ้าเด็ก ป. 3 เมื่อก่อนไม่ให้จับ แต่ปีนี้ให้จับแล้วเพราะว่าเขาต้องมีความระมัดระวังขึ้น เขาจะต้องทำอะไรให้เป็น ไม่อย่างนั้นเขาทำอะไรไม่เป็นเลย”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“งานเกษตรก็จะเน้นให้เขาได้ลงไปปลูกพืชปลูกอะไรแบบนี้ตามที่เขาชอบ รดน้ำทำอะไร หลังจากที่มีพื้นที่ว่างหายไปแล้ว อันนี้จะเน้นในภาคปฏิบัติมากกว่าในเรื่องของงานอาชีพ แต่ถ้าเป็น วิชาสังคมอะไรแบบนี้ก็มีการให้เล่นเกมบ้าง ทำสื่อหรือบางทีพาไปวัดอะไรแบบนี้ ก็คือให้เขาได้เรียนรู้ใน ของจริงไปเลย”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“เน้นการมีส่วนร่วมของเด็ก เด็กเขาอยากทำ แล้วเขาก็จะบอกว่า ครูคะหนูทำค้างไว้หนูขอทำต่อ เราก็บอกว่าได้เพราะว่าเราไม่เน้นทฤษฎีมากแล้วเราเน้นให้เขาทำจริง ๆ ดีกว่า ให้เขาได้สำเร็จในงานชิ้น นั้น ๆ ของเขา เพราะบางครั้งวิชาการงานมันเป็นงานชิ้นใหญ่หน่อยสำหรับเขา เขาก็จะไม่เสร็จหรอกเราก็ จะให้เขาทำไปเรื่อย ๆ เพราะว่าเขาอยากทำ อาทิตย์หน้าเธออยากทำอะไรก็ไปค้นมาแล้วเอามาแชร์กัน ช่วงห่างหายจากโควิดต้องเน้นปฏิบัติอยู่แล้ว”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ทำอย่างไรเด็กเขาถึงจะมีความสุขในการเรียน...เราก็เลยพาทำสื่อการสอนค่ะ จะเป็น box set...ให้เด็กทำแล้วก็ present ไปแล้ว...แล้วก็มันจะเป็นเกี่ยวกับอาชีพบ้าง เกี่ยวกับสีบ้าง ให้เด็กเขาเขียน คำศัพท์ลงไป อันดับแรกก็คือพาเขาออกเสียงก่อน ออกเสียงคำศัพท์ ให้เด็กเขายกตัวอย่าง เช่น คำศัพท์ เรื่องอาชีพ คำศัพท์คำไหนบ้างที่หนูรู้เป็นภาษาอังกฤษ...ก็จะพาเขาทำสื่อและคุณครูก็จะแทรกคำศัพท์... เข้าไปในสื่อ นั้น แล้วก็ให้เขาเขียนภาษาอังกฤษลงไปแล้วก็วาดรูป อันนี้เด็กเขาถึงจะสามารถที่จะแบบมีความสุขในการเรียน..พอทำเสร็จ ก็เปิดทีวีดิจิทัลให้เขาดู แบบนี้นะคำนี้ออกเสียงแบบนี้ะ เด็กเขาก็จะแบบเหมือนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน..ให้เด็กเขาได้โชว์ผลงานของตัวเองเขาจะมีความสุขมาก”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ระดับชั้นเล็ก ๆ ก็ทำงานในห้องเรียน ป.1 2 3 ก็ทำงานในห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่ ครูก็จะให้ตราบีบโดเรมอนไปใครทำเสร็จเร็วก็จะให้ 2 ตัวนะ ใครทำยังไม่เสร็จก็ได้ 1 ตัวคุณครูจะให้แสดมบีโดเรมอน ลงไปในสมุด เด็กเขาก็จะดีใจจะไปไม้กับเพื่อนว่าเราได้แล้วนะ เด็กที่เขายังไม่เสร็จเขาก็จะรีบทำอันนี้ก็จะสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กเขาทำงานได้เสร็จเร็วขึ้น”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ตอนกลับมาช่วงเดือนแรกนะคะก็ยังไม่เปิดหนังสือเลยคะ ก็คือจะใช้เป็นการทบทวนพื้นฐานทั้งหมดเลย ไม่ว่าจะเป็นการลบการคูณการหาร ทุกระดับชั้นเลยก็คือปูพื้นฐานใหม่หมดเลย บวกลบคูณหาร มากกว่าน้อยกว่า ก็คือให้นักเรียนเขาเข้าใจพวก concept ตรงนี้ก่อน”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“ในหนังสือของหลักสูตร สสวท.ก็จะเรียงบท บางทีก็จะเอาบทที่ยากมาไว้ก่อน หนูก็จะเลือกเอา บทที่คิดว่านักเรียนพอที่จะเริ่มต้นได้ก็จะเอาตรงนั้นมาสอนก่อนบ้างก็มีเหมือนกัน อย่างเช่นเรื่องเวลาแบบนี้คะก็จะเอามาใช้ก่อน หลังจากที่เขาจะเรียนเรื่องจำนวนนับอะไรพวกนี้ไปแล้ว ก็คืออาจจะมีการสลับ บทเรียนบางบทเรียนบ้าง หรืออย่างที่จะเป็นความรู้ต่อเนื่องกันเราก็จะเอาขึ้นมาเรียนก่อน อย่างเช่นถ้า นักเรียนเรียนเรื่องการหารอยู่แล้วมันมีเศษส่วน แล้วเศษส่วนดันไปอยู่ทางด้านหลัง ซึ่งเศษส่วนมันจะใช้ความรู้เรื่องการหารมาด้วย หนูก็จะเอามาสอนก่อนเพื่อที่จะให้ความรู้ของเด็กมันต่อเนื่องกันคะ”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“อย่างคณิตศาสตร์คะด้วยความที่เป็นเนื้อหาวิชาที่มันจะเป็นแบบฝึกหัดเยอะอยู่แล้ว คราวนี้เมื่อเด็กเข้าใจแล้ว เราก็จะจูงใจเขาด้วยการให้เป็นรางวัลแต่รางวัลของหนูก็คือจะเป็นการลดแบบฝึกหัดลงบ้าง เช่น สมมุติว่าแบบฝึกหัดมีทั้งหมด 10 ข้อถ้าเกิดว่านักเรียนทำและส่งทุกคน แล้วก็ระเบียบซึ่งอันนี้ย้ำด้วยนะคะว่าต้องเป็นระเบียบ ถ้าเป็นระเบียบคาบหน้าคุณครูก็จะลดให้เหลือครึ่งนึง แล้วก็นอกจากให้รางวัลเป็นการลดการบ้านแล้วก็ยังมีแบบให้เพื่อนช่วย ก็คือให้ผลัดกันเป็นครูเราก็จะบอกว่าให้สลับกัน ก็คือให้เขาได้ออกมาเฉลยแบบฝึกหัดที่เขาทำหน้าที่ห้องเรียนให้เพื่อนฟัง แล้วก็ให้เขาอธิบายเพื่อนว่าที่เขาทำมาขั้นตอนนี้มันมาจากตรงไหน แล้วก็ทำไมถึงได้ผลเป็นแบบนี้ แล้วก็จะมีการผลัดเปลี่ยนการออกมา นำเสนอข้างหน้าคะ”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“สมมติว่านักเรียนทำไม่เรียบร้อยในวิชาคณิต ก็มีให้ทำใหม่ด้วยเหมือนกันเพราะว่าอย่างบางคน ก็คือบางครั้งไม่ได้คิดเอง ก็คือเขียนมาหรือว่าบางครั้งก็คือลอกเพื่อนมา ก็เลยจะบอกเขาว่าถ้าเกิดมันทำไม่ทันแล้วหนูลอกเพื่อนมาแล้วหนูต้องเข้าใจว่าสิ่งที่หนูลอกมามันได้มาจากไหน แล้วด้วยความที่คณิตศาสตร์ ถ้าลอกมาเราจะรู้ พอเรารู้เวลาที่เราดูผลงานเราก็จะรู้เด็กคนนั้นออกมาทำหน้าที่เรียน”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“แล้วก็จะมีการที่เป็นเกมบ้าง ถ้าเกิดเป็นเกมก็คือจะเอาเกมมาให้เขาทำหลังจากที่เขาเรียนเสร็จในห้องเรียน อย่างสมมติว่าแบบฝึกหัด 5 ข้อถ้าหนูทำเสร็จ 2 ข้อคุณครูอนุญาตให้หนูเล่นเกมได้ เกมก็จะเป็นพวก domino bingo อะไรแบบนี้ค่ะที่เกี่ยวกับพวกคณิตศาสตร์ แต่ว่าจะเป็นเกมง่าย ๆ ต่อรูปภาพ พีระมิดสามมิติ หรือว่าเกมที่เป็นบวกลบคูณหารง่าย ๆ เพื่อที่จะให้เขาฝึกไปตลอดค่ะ...แล้วก็จะมีการ application ที่ทางสำนักการศึกษาเขาส่งมาให้ เป็น cover math ค่ะ เป็นการตอบคำถามมี choice 3 ข้อแล้วก็จับเวลาค่ะ ก็จะผ่านด่านไปเรื่อย ๆ อันนี้ก็ให้เล่นบ้าง แต่ว่าไม่ค่อยได้ให้เล่นบ่อยเพราะมันค่อนข้างใช้เวลา”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“คุณครูก็จะมีการให้บวกเลข หาคูณ ใครตอบถูกก็จะมีรางวัลให้ค่ะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“เกมวาดรูปภาษาอังกฤษค่ะเขียนตัวเลขภาษาอังกฤษอะไรแบบนี้ แล้วก็คุณครูจะปรินงานแล้วก็มาระบายสีเป็นตัวอักษร”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ภาษาอังกฤษส่วนมากครูเขาจะให้ทำเป็นใบงานพวกแบบมีมิติบ้างหรือว่าเป็น pop up บ้าง... ออกไปพูดหน้าห้องกับเพื่อนเป็นภาษาอังกฤษค่ะเป็นประโยค ครูเขาจะพูดให้ฟังแล้วก็ให้เราพูดตาม”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ชอบนาฏศิลป์ค่ะครูเขาจะให้นั่งเป็นวงกลมแล้วก็มีการทำให้เราทำ ถ้าใครทำไม่ถูกครูเขาก็จะให้โดนแป้งทหน้า ครูเขาจะให้ทำเองด้วยค่ะแล้วเข้ามุกหรือว่าเข้าตาเด็ก แล้วก็ถ้าคิดทำได้ก็จะได้ลูกอม”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“คุณครูให้ฝึกความกล้าแสดงออก พูดหน้าชั้นเรียน พูดหน้าเสาธงอะไรแบบนี้ค่ะเป็นต้น แล้วก็คุณครูจะมีงานสื่อแล้วก็ให้ไปพูดหน้าเสาธง”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

เนื่องจากโรงเรียนวัดประสาธเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีครู 8 คน ครูมีภาระงานมาก ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเน้นการบริหารในลักษณะครอบครัว มีการบริหารเชิงบวกเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้ครู และมีกลวิธีในการประชุมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการในเชิงการพูดคุยทุกวันในช่วงเช้า 10-15 นาที และมีการประชุมอย่างเป็นทางการเดือนละ 1 ครั้ง นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังพยายามจัดให้ครูได้สอนตรงวิชาเอกตามความถนัด นับเป็นการเสริมสร้างกำลังใจในการทำงานอีกประการหนึ่ง

“ส่วนตัวเน้นเรื่องการบริหารเหมือนกับเป็นครอบครัวเดียวกันมากกว่า เราจะไม่ค่อยคุยเลย ไม่ค่อยตำหนิครูคือเหมือนเราจะชมเชยในสิ่งที่แจ้ง ตำหนิในที่ลับอะไรแบบนี้ แต่เราจะใช้กลวิธีบอกกับคุณครูว่า ถ้าคุณครูทำแบบนี้คุณครูว่าดีไหมอะไรแบบนี้ ตรงนี้ ผอ.คิดว่าปรับตรงนี้นิดนึงอะไรแบบนี้ค่ะ...แล้วก็เวลาที่คุณครูเขาทำงานหรือทำอะไรเสร็จเนี่ยเราก็จะชมเชย แล้วก็พอถึงเวลาเราก็จะพากันไปทานข้าวข้างนอก บ้างอะไรบ้าง เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับเขา”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ผอ.จะใช้เวลาประชุมครูไม่นานประมาณ 10-15 นาที หลังจากทีตอนเช้าเด็กเข้าแถวเสร็จแล้ว ผอ.จะประชุมเหมือนญี่ปุ่นค่ะก็คือจะประชุมเตรียมงานวันละนิด...เป็นการประชุมที่เหมือนมาพูดคุยกันเฉย ๆ ค่ะว่าคุณครูจะต้องทำนั่นนี้ ทำไปถึงไหนแล้วให้ ผอ.ช่วยอะไรไหมหรือตรงไหนยังขาดเหลืออะไรบ้าง ก็คือจะประมาณ 10-15 นาทีเป๊ะจะไม่เกินจากนั้น...แต่ในกรณีที่ถ้ามันเป็นภาระงานที่มีงานเร่งด่วนมาจากเขต หรือเป็นวาระงานที่เราจะต้องมาทำงานร่วมกัน ต้องมาประชุมกัน ก็จะมีการประชุมประจำเดือนใหญ่ 1 ครั้ง”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เหนื่อยนะคะเงินเดือนก็น้อย ถึงนักเรียนน้อยก็จริงแต่เราก็ต้องสอนเหมือนโรงเรียนใหญ่เลยนะคะวันละ 5-6 คาบอะไรแบบนี้ แล้วก็กิจกรรมข้างนอกก็ต้องทำส่ง...ก็มีการประชุมมีการมอบปลอกกำลังใจให้ที่เราเหนื่อยกันขนาดนี้ ดูแลใจก็คือเวลาสอนก็ให้หาคอนสอนมาช่วยซึ่งอันนี้ก็ช่วยได้บ้าง ก็ช่วยไปหนึ่งคาบจาก 6 คาบอะไรแบบนี้ก็ช่วยได้ ท่านก็พยายามหาอะไรที่แบบว่าให้เราสอนน้อยลงหน่อยแต่จริง ๆ แล้วมันก็ไม่ได้มันน้อยลงหรอก ก็คือให้ครูได้พักบ้างประมาณแบบนี้”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“รู้สึกดีใจที่ได้กลับมาสอนแค่วิชาเอกของตัวเอง เพราะว่าเมื่อก่อนหนูสอนวิชาศิลปะด้วยสอนตั้งแต่ ป.1 ถึง ป.6 เลย แล้วก็พอมาเทอมนี้ปีนี้ได้สอนภาษาอังกฤษ ป.1 ถึง ป.6 ก็รู้สึกว่ามันดีใจที่ได้สอนในวิชาของตัวเอง ...พอมัน้องฝึกสอนมาเป็นคุณครูศิลปะและคุณครูนาฏศิลป์มา ก็ได้วิชาศิลปะกับนาฏศิลป์ไทย ตรงนี้ก็ช่วยแบ่งเบาหนูอยู่เพราะว่าหนูก็ไม่ได้เก่งด้านศิลปะนะคะ ตอนที่หนูเป็นนักเรียนหนูก็ไม่ค่อยเก่งศิลปะเท่าไร...ตรงนี้ก็รู้สึกดีใจที่ได้สอนแต่วิชาภาษาอังกฤษแล้ว เป็นวิชาเอกของตัวเองมันทำให้เราเต็มร้อยขึ้น...รู้สึกดีมาก ๆ เลย”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“พูดคุยถึงปัญหาแลกเปลี่ยนปัญหากัน มันเหมือนเป็นการได้ระบายออกมาค่ะด้วยการพูดคุย มันก็เหมือนกับเราไม่ได้เจอปัญหาคนเดียวนะต่างคนก็ต่างเจอปัญหา บางปัญหามันแก้ไม่ได้ก็คือแบบมอง ๆ ผ่านไปแบบนี้ค่ะ ก็คือมันทำให้เรามีแรงที่จะสอนขึ้นมาเหมือนเดิมค่ะ”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ครูประจำชั้นจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง โดยได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองเป็นอย่างดีในการดูแลนักเรียนในเรื่องมารยาทต่าง ๆ การควบคุมเวลาและช่องทางในการใช้โทรศัพท์มือถือ รวมทั้งการทำแบบฝึกหัด ทั้งนี้ในส่วนของการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก พบว่าศึกษานิเทศก์มีบทบาทในการให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี สำหรับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภายนอกพบว่าโรงเรียนวัดประสาธต์ได้รับสื่อสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ในบางกิจกรรม เช่น การสนับสนุนอุปกรณ์ในกิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากโรงเรียนวัดประสาธต์เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จึงไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของกิจกรรมสำหรับหน่วยงานภายนอกโดยส่วนใหญ่

“เวลาประชุมผู้ปกครองก็คือผู้อำนวยการก็คือคุยกับผู้ปกครองด้วย เราก็มีครูประจำชั้นคุยค่ะ บางครั้งก็มีผู้ปกครองมารับเด็กแบบนี้ค่ะถ้าเกิดว่าเด็กคนไหนที่เราอยากให้เราช่วยเหลือเป็นพิเศษเราก็จะคุยกับเขาโดยตรงเลย ฟุ่งไปหาเลย”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“ส่วนใหญ่แล้วผู้ปกครองก็ให้การช่วยเหลือแล้วก็สนับสนุนไม่ว่าคุณครูจะให้ดูแลด้านไหน ก็จะมาตอบรับเรามาตามที่เราให้ช่วยเหลือค่ะ..ส่วนใหญ่ก็ให้ช่วยดูเรื่องแบบฝึกหัดแล้วก็การพูดเรื่องมารยาทต่าง ๆ แล้วก็เรื่องความรับผิดชอบค่ะอันนี้ก็จะเป็นเรื่องที่ยากให้ผู้ปกครองเขาช่วยดูแล้วก็ช่วยย้ำนักเรียน อย่างเช่นกลับบ้านไปผู้ปกครองคะวันนี้ช่วยดูน้องหน่อยนะคะว่าน้องมีอะไรที่จะต้องทำบ้าง”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“เรื่องการติดโทรศัพท์มือถือก็ช่วยได้เยอะค่ะ เพราะว่าเด็กเนื่องจากว่าเราเรียนออนไลน์มาเขาก็จะติดโทรศัพท์มือถือ คราวนี้พอกลับบ้านแล้วก็คุยกับเขาบอกว่าผู้ปกครองคะน้องไม่ค่อยทำงานส่งนะค่ะ เขาก็บอกว่าส่วนใหญ่กลับบ้านก็คือจะเอามือถือขึ้นมาเล่นก่อน อันนี้ก็เลยคุยกับผู้ปกครองว่าให้น้องทำงานให้เสร็จก่อน แล้วก็ให้เขาช่วยกำหนดเวลาว่าใน 1 วันให้..เท่านั้นเท่านั้นนะค่ะ แล้วก็ให้ดูว่าพวกประวัติการเข้าดูโทรศัพท์ค่ะว่าส่วนใหญ่แล้วเขาดูอะไรแบบนี้ ก็คือจะให้เขาปรับเปลี่ยนจากที่ดูการ์ตูน 1 ชั่วโมง ดูความรู้ที่เป็นประโยชน์อีกสักครึ่งชั่วโมง...อันนี้ผู้ปกครองก็ช่วยเยอะค่ะ”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“เป็นครูประจำชั้น ป.4 ไซ้ใหม่คะ เราก็จะคุยกับผู้ปกครองว่าเด็กนักเรียนคนนี้นะคะคุณครูมีการบ้านนั้นนี่ หน้านั้นหน้านี้นะคะเดี๋ยวรบกวนผู้ปกครองช่วยดูให้หน่อยนะคะ เพราะว่าเด็กนักเรียนบางคนเขายังเขียนไม่ได้ก็จะให้ผู้ปกครองช่วยดูแลตรงนี้...ผู้ปกครองเขาก็จะ LINE ส่วนตัวมาว่าครูคะเด็กคนนี้นั้นคนนี้เป็นแบบนี้คะ เราก็ให้คำแนะนำไป แล้วพอตอนเช้ามาเด็กเขาก็มาบอกว่าครูคะแม่หนูให้ทำแบบนั้นแบบนี้คะ ก็เป็นความรู้สึกที่เราได้มาคุยกัน...ถ้าระดับชั้นที่โตหน่อยผู้ปกครองก็ไม่ต้องช่วยมาก”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ส่วนใหญ่ถ้าจะคุยกับผู้ปกครองก็จะเป็นช่วงที่เวลามีกิจกรรมหรือว่าเวลาไปวัดอะไรแบบนี้ เพราะว่าไม่ได้เป็นครูประจำชั้น”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“มีสื่อมาสนับสนุนค่ะแต่ส่วนมากจะเป็นกิจกรรมบางกิจกรรมอย่างเช่นค่ายวิทยาศาสตร์ ก็จะมีหน่วยงานอื่นมาสนับสนุนพวกอุปกรณ์อะไรแบบนี้ค่ะ ในการจัดกิจกรรมก็จะเป็นประมาณนี้ ส่วนใหญ่น้อยคะไม่ค่อยมี”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ศึกษานิเทศก์จะให้คำแนะนำดิฉันคะ...ด้วยความที่ไม่เคยสอนเด็กเล็ก แล้วก็ไม่เคยประจำชั้น ป. 1 เขาก็เลยให้คำแนะนำอะไรหลาย ๆ อย่าง วิธีการปรับตัวกับเด็ก วิธีประมวลการสอนและก็การใช้สื่อต่าง ๆ ค่ะ เขาก็ให้คำแนะนำดี”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“(หน่วยงานอื่น ๆ) เขาไม่ค่อยมาลงเท่าไหร่นะคะโรงเรียนนี้เขาจะมองเห็นแต่โรงเรียนใหญ่ ๆ”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“(หน่วยงานอื่น ๆ) เขาไม่โฟกัสโรงเรียนเล็ก ๆ ค่ะ เราต้องขอไปว่าเด็กที่นี่ต้องการแบบนี้ ต้องการแบบนี้ ต้องขอไปบางทีก็ยังไม่ได้ซึ่งคุณครูจะต้องหากันเองมากกว่า”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

โรงเรียนวัดประสาธต์เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา เมื่อกลับมาสู่สถานการณ์การเรียนตามปกติจึงเน้นการผลิตสื่อที่นักเรียนสามารถจับต้องได้ สื่อสิ่งประดิษฐ์ สื่อทำมือ โดยครูโรงเรียนวัดประสาธต์ต้องนำเสนอสื่อการเรียนรู้ปีละ 1 ครั้ง สำหรับสื่อที่ใช้ในชั้นประถมศึกษาตอนต้นจะมีลักษณะไม่ซับซ้อน ขณะที่สื่อที่ใช้ในชั้นประถมศึกษาตอนปลายจะมีหลากหลายมิติ รวมทั้งมีการใช้คลิปวิดีโอที่ครูผลิตเอง ร่วมกับการคัดเลือกคลิปวิดีโอที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาจาก YouTube และการใช้ DLTV เป็นสื่อประกอบการเรียนรู้

“เป็น on site 100% เลยค่ะคุณครูต้องผลิตสื่อเอง ผลิตสื่อที่เป็นสื่อสิ่งประดิษฐ์ค่ะซึ่งของเขตราก็ได้มีการประกวดสื่อไปแล้ว...ได้ทุกคนก็จะจะเป็นเหรียญทองซะส่วนมาก แล้วก็เหรียญเงิน...สื่อสิ่งประดิษฐ์ทำมือค่ะ เพราะว่าที่นี่จะต้องนำเสนอสื่อด้วย ปีละ 1 ครั้งคุณครูจะต้องนำมาเสนอในที่ประชุมต้องมีสื่อคนละ 1 ชิ้นค่ะ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ประถมต้นสื่อจะไม่ซับซ้อน อย่างบางทีอนุบาลสื่อก็จะเป็นรูปผักหรืออะไรแบบนี้ให้เด็กจำอักษร ก็จะเป็นสื่อโชว์ให้เด็กดูตามได้เลย ก็คือทำให้มันดูน่ารักแล้วก็ทำให้น่าสนใจกับสื่อ แต่ถ้าเป็นสื่อของระดับประถมปลายก็จะมีหลากหลายมิติ...ซึ่งสื่อชิ้นหนึ่งสามารถสอนได้หลายเรื่องแล้วแต่เนื้อหาที่เขาจะเอามาใส่”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“สื่อ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษนะก็จะเก็บไว้ตามช่องในห้องเรียนที่มันเป็นชั้นวางของค่ะ ส่วนมากของภาษาอังกฤษจะเป็นสื่ออุปกรณ์แบบสื่อกระดาษ จะเก็บไว้ตามชั้นเราก็จะบอกว่าอันนี้ของชั้น ป.4 ป.5 ป.6 หรือ ป.3 อะไรแบบนี้ เวลาที่จะหยิบมาใช้ก็สะดวกมากขึ้นเพราะว่าเด็กเขาก็จะได้เห็นสื่อที่เป็นผลงานของเขา จะเป็นสื่อจริง ๆ ที่จับต้องได้ ส่วนมากภาษาอังกฤษจะเป็นสื่อกระดาษ”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“สื่อออนไลน์ก็ใช้เหมือนกันค่ะ ถ้าอยู่ในห้องเรียนก็ใช้ทีวีดิจิทัลเพราะว่าให้เด็กเขาฟัง ให้ฟังจากเจ้าของภาษาจริง ๆ แล้วเด็กเขาก็จะอ้อ”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ของคณิตถ้าเป็นสื่อที่ให้เด็กได้ทบทวนจะเป็นคลิปวิดีโอค่ะ ซึ่งในแต่ละบทเรียนแรก ๆ คุณครูทำเองแต่ด้วยความที่สอนในหลายระดับชั้นมันไม่สามารถที่จะสอนทัน ก็เลยปรับมาใช้เป็นคลิปวิดีโอใน YouTube แทน แต่คุณครูก็จะเลือกว่าถ้าเกิดเป็นเรื่องนี้จะต้องดูคลิปของอันนี้ จะมีคลิปวิดีโอที่มันเหมาะสมกับนักเรียนเข้าใจง่ายกับนักเรียน ก็คือจะแบ่งไว้ตามเรื่องเลยว่าถ้าเกิดนักเรียนไม่เข้าใจคุณครูจะส่งลิงค์นี้ให้เขา”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“ส่วนใหญ่จะเป็นคลิปเป็นอะไรมากกว่า เอาไว้ในมันจะมีกลุ่ม Facebook ต่างหากเอาไปแชนไวต์ตรงนั้น เด็กเขาสามารถไปเปิดดูได้ตลอดเวลา หลายอย่างเวลาเขามาเรียนในห้องคอมอะไรแบบนี้เขาก็สามารถไปค้นหาข้อมูลแล้วก็เปิดดูได้ตลอดเวลาเหมือนกัน ยังอยู่เป็นบางคลิปที่เราไว้ให้เขาไปทบทวน”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ครูเขาจะให้เปิดในทีวีเป็น DLTV ค่ะ เกี่ยวกับพวกเรียนภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย หรือว่าสังคมอะไรพวกนี้ค่ะ ครูเขาก็จะเปิดให้ดู แล้วก็บางอันที่ครูเขาก็จะเปิดคลิปวิดีโอแบบว่ามีการ์ตูนให้พวกเราฝึกอ่านแล้วก็ฝึกเขียนอะไรแบบนี้ค่ะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

โรงเรียนวัดประสาธต์ดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยมีการจัดหาเงินทุนการศึกษาให้นักเรียน เช่น ทุนเรียนดี เพื่อเสริมกำลังใจให้กับนักเรียน ครูดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด และแสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถพูดคุยปรึกษาหารือกับครูได้ สอนนักเรียนให้รู้จักมารยาทโดยการอุปมาเปรียบเทียบให้ง่ายต่อความเข้าใจของนักเรียน นอกจากนี้โรงเรียนวัดประสาธต์ยังมีความโดดเด่นในด้านการจัดการอาหาร โดยสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครเป็นผู้จัดการอาหารให้นักเรียน แต่พบว่านักเรียนบางคนไม่มารับประทานอาหารเช้า โรงเรียนวัดประสาธต์จึงจัดกิจกรรมรับประทานอาหารเช้าแลกตราแสดมภ์ ที่สามารถนำมาลุ้นสิทธิ์แลกรางวัลในงานกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ทำให้นักเรียนโรงเรียนวัดประสาธต์รับประทานอาหารเช้ามากขึ้น เสริมสร้างสุขภาวะที่ดีของนักเรียน

“มีเรื่องของทุนการศึกษาเราก็จะพยายามระดมให้เด็กให้ได้มากที่สุด ก็จะมีช่วงวันเด็กที่ผ่านมาพ่อแม่ของเด็กบางคนเขาก็จะโพสต์เลยว่าลูกเขาได้ทุนการศึกษานะ เขาก็จะดีใจเลยเหมือนกับว่า ลูกเขาเรียนดีซึ่งเราก็ให้เป็นทุนเรียนดีนั่นแหละแต่ส่วนใหญ่ก็จะกระจายให้ อันนั้นก็เป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้เขาอยากจะมาแต่ว่าโดยส่วนใหญ่แล้วเด็กเขาก็อยากจะมาเรียนนะคะเพราะว่าเขา ก็เพื่อที่จะอยู่บ้านแล้ว”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ที่สังเกตได้ก็จะเป็นโรงอาหาร เพราะว่าเขาจะมีการให้เด็กทำสมุดแสดมภ์ค่ะถ้าใครมาทานอาหารเช้าเขาก็จะแสดมภ์ให้ วันละ 1 อย่างเช่นแสดมภ์เป็นตุ๊กตาวันละ 1 แล้วก็เมื่อวันเด็กก็คือสัปดาห์ที่แล้วให้เอาสมุดแสดมภ์มาจับฉลากว่า ถ้าใครมีแสดมภ์เยอะหมายถึงว่ามาทานอาหารเช้าทุกวัน ๆ ก็มีสิทธิ์ที่จะจับฉลากของขวัญในวันเด็กนะ แบบนี้ก็ทำให้เด็กเขาไปทานอาหารเช้าเยอะขึ้นรักสุขภาพตัวเองมากขึ้น”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“เพราะว่าส่วนมากปีก่อน ๆ เด็กเขาจะไม่ค่อยอยากทานอาหารเช้าเท่าไร พอเขามาเขาก็จะเล่นกับเพื่อนมากกว่าเพราะว่าเขาหยุดไม่ได้เจอหน้ากันไป 1 ปีเต็ม ๆ แบบนี้ พอเข้ามาถึงโรงเรียนเด็กก็ไม่

ทานข้าวเลยเราก้เลยใช้วิธีการแบบนี้...บางคนอยากเล่นกับเพื่อนมากจนโกหกคุณครูว่าทานข้าวเข้ามาแล้ว แต่ที่จริงเขาไม่ได้ทานนะเพราะว่าถามผู้ปกครองแล้ว”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“เวลาเรียนคุณครูเน้นเรื่องความรับผิดชอบและความเป็นระเบียบ แต่ถ้าเกิดเป็นนอกเหนือจากเวลาเรียนก็มักจะพูดคุยกับเขามากกว่า ให้เขาได้เห็นเราเหมือนเพื่อนกล้าพูดกับเราเพราะว่าหลาย ๆ อย่างเขาไม่กล้าพูดกับผู้ปกครอง และด้วยความที่ว่าสื่อโซเชียลมันค่อนข้างไปเร็วก็เลยทำให้เด็กโตเร็ว ดังนั้นเพื่อที่อยากให้เขามาโรงเรียนเราก้ต้องเป็นเหมือนกับเพื่อนเขาละ พูดคุยกับเขาให้เขากล้าพูดกล้าเล่าซึ่ง”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“แล้วก็หลาย ๆ อย่างพฤติกรรมคำพูดคะบางครั้งเขาให้ความเคารพเรา แต่กับเพื่อนเขายังใช้คำพูดแรง พูดจาไม่เพราะเราก้เลยถามว่าถ้าคุณครูเรียกหนูว่ามึงบ้างละ หนูรู้สึกอย่างไรซึ่งเราก้เปรียบเทียบกับเขาดู ถึงมันจะไม่สุภาพ แต่เราก้เปรียบเทียบกับเขาดูว่าถ้าครูเรียกหนูว่ามึงมาซี เขาจะรู้สึกอย่างไรซึ่งเขาก้เห็นพฤติกรรมและพฤติกรรมเขาก้เปลี่ยน”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“เพื่อนเขาจะเลือกกินแต่อาหารที่ตัวเองชอบ อย่างบางคนก็ห่วยเล่นบ้างหรือบางคนเขาก้บอกว่าเขากินมาจากบ้านแล้ว”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“บางคนก็สนใจแต่ทำการบ้านไม่ยอมลงมากินข้าวกันคะ...ครูเขาก้มีแสดมภ์ให้คะแต่ถ้าใครแสดมภ์เยอะสุดครูก้จะมีรางวัลให้คะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“เราเป็นคนคิดเมนู แล้วก็คำนวณว่าเด็กก้คนอะไรแบบนี้คะ เขากจะมี Thai school lunch ให้คำนวณอยู่คะ แล้วเราก้กะปริมาณอาหารว่าจะสั่งอันนี้ก้ก็โลกริมอะไรแบบนี้คะ สั่งไปทางบริษัท แล้วบริษัทก้จะมาส่ง แล้วก้มีพ่อครัวเป็นคนทำ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนวัดประสาธ มี 2 ลักษณะ คือ 1) การใช้งานเทคโนโลยีในการบริหารจัดการการเรียนรู้ผ่านระบบไลน์ และ 2) การใช้งานเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ

3.6.1 การใช้งานเทคโนโลยีในการบริหารจัดการการเรียนรู้ผ่านระบบไลน์

โรงเรียนวัดประสาธใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการการเรียนการสอนผ่านระบบไลน์เป็นช่องทางหลักในการติดต่อประสานงานกับนักเรียน เนื่องจากเป็นแนวทางของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร และเป็นเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อน เหมาะสมกับบริบทนักเรียนระดับประถมศึกษา สามารถแนบสื่อการสอน อาทิ PowerPoint คลิปสั้น ๆ ได้สะดวก

“ส่วนมากจะเน้นไลน์เพราะว่ามันใช้ในระบบ...คือระบบมันไม่ต้องการมาก แต่ถ้าเป็นพวกชุมชนบางที่มันดีดี แต่ระยะแรก ๆ เลยตอนปี 63 ใช้ชุมชนเพราะตอนนั้นกำลังตั้ง เด็กก็เริ่มเข้าแต่มันมีปัญหาเยอะ เพราะว่าเขามีการใช้ทรัพยากรในระบบมือถือของเขาค่อนข้างเยอะ ทีนี้สำนักการศึกษาพอปี 64 เขาก็เริ่มบอกว่าควรจะเป็นในระบบไลน์ ก็คือให้จัดกลุ่ม ก็คือ ป.1 2 3 ต้องมีกลุ่มไลน์ของเขาให้เขาเข้าไปเรียน ก็จะไม่ค่อยมีปัญหาเยอะเท่าไรมีการสอนแบบเอาสื่อเข้ามาสอนก็ได้ PowerPoint ก็ใส่ได้อะไรก็ได้...หรือว่ามีคลิปสั้น ๆ คลิปยาวไม่ได้ก็บางทีอินเทอร์เน็ตของนักเรียนไม่ดีหรือไม่ใช่แค่นักเรียนบางที่คุณครูก็ด้วย”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“สำนักการศึกษาเขาจะมีเป็นระบบออนไลน์ site นะคะ ไม่ใช่ออนไลน์ที่เป็น Google อะไรแบบนี้ นะคะคำว่าออนไลน์ของเขาก็คือ LINE application ค่ะ เขาให้มุ่งเน้นไปตรงนั้น จะเป็นหนึ่งใน on hand on site แล้วก็ on Line ก็คือไลน์กลุ่มของนักเรียนค่ะ”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“เป็น application LINE เดี่ยวเขาจะสะดวกตรงนี้มากกว่าค่ะ...กลุ่มห้องเรียน ป.4 5 6 ก็จะมีกลุ่มใครกลุ่มมันคุณครูก็สอนตามชั่วโมงตามตารางที่ตัวเองได้มาค่ะ”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ป.1 ก็จะมี 1 ไลน์ค่ะ แต่ถ้าสมมุติว่าคุณครูแต่ละวิชาเขาก็จะเข้าไปตามห้องที่ตัวเองสอน อย่างสมมุติว่าคาบนี้หนูมีสอน ป.3 หนูก็จะเข้าไปที่กลุ่มของ ป.3 แล้วก็สอน คาบนี้ ป.1 หนูก็จะเข้าไปที่ ป.1 แล้วก็สอนตามตารางที่เรามีค่ะ ซึ่งเด็กเขาก็จะมีระดับชั้นละ 1 กลุ่มเพื่อให้ไม่เป็นการรบกวนของเขา แต่คุณครูก็จะมีตามระดับชั้นเองค่ะ”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“ช่วงแรกที่เป็นโควิดทุกคนจะไปวนวายเป็น Google chrome กับ Zoom มากกว่า ซึ่งเราก็เลยลองใช้แต่พอลองใช้แล้วด้วยความที่โทรศัพท์มันจะใช้ความจำเยอะในการใช้ application คราวนี้ในเมื่อคุณครูก็มี LINE กลุ่มที่เอาไว้ประสานงานกับผู้ปกครองอยู่แล้ว ซึ่งพอเราเห็นว่าในเมื่อ LINE มันสามารถ video call ได้เราก็เลยทดลองใช้ และก็พอใช้แล้วมันก็มีประสิทธิภาพที่ดีกว่าชุมชนเราก็เลยเปลี่ยนมาใช้เป็นทุกระดับชั้น”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“ใช้ Line ไว้ประสานข่าวสารอะไรแบบนี้ค่ะ บอกว่าวันนี้มีงานอะไรบ้าง งานกิจกรรมอะไรบ้าง ไว้ประสานข่าวค่ะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.6.2 การใช้งานเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ

ในส่วนของการใช้เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าครูโรงเรียนวัดประสาธน์ใช้เทคโนโลยีที่หลากหลาย เช่น การสอนใช้คอมพิวเตอร์ การใช้ Notepad ในการเขียนและแชร์หน้าจอเพื่ออธิบายกระบวนการคิด การใช้เทคโนโลยีในรูปแบบเกมที่ดึงดูดความสนใจในการเรียน การใช้สื่อเพลงภาษาอังกฤษ แอปพลิเคชัน TikTok Facebook YouTube ฯลฯ เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

“สมมติว่านักเรียนทำแบบฝึกหัดอยู่ที่บ้าน แล้วไม่เข้าใจ...ก็จะถ่ายรูปมา เราก็บอกว่าคุณครูช่วยอธิบายหน่อย...จะใช้เป็น application notepad ที่มันสามารถเขียนแล้วก็สกรีนได้เลย ก็คือเราจะให้เขาวิดีโอคอลมาแล้วมันจะสามารถเขียนแล้วก็แชร์หน้าจอที่เราเขียนได้ เขาก็จะเข้าใจมากขึ้นอันนี้ในกรณีที่มันไม่ใช่ในคาบเรียนค่ะ แล้วก็พอเราอธิบายแล้วแต่เขายังไม่ได้หาคำตอบให้เขาก็คือเราจะแนะวิธีการทำให้เขา พอเราสอนอธิบายเขาเสร็จแล้วก็จะส่งคลิปวิดีโอในเรื่องนั้นไปให้เขาดูแล้วก็บอกว่า ถ้าหนูยังไม่เข้าใจหรือว่าอยากทบทวนทีหลังสามารถดูได้จากคลิปนี้นะคะ ถ้าเป็นคณิตก็จะเน้นตรงนี้มากกว่าเพราะว่ามันจะต้องรู้ขั้นตอนวิธีการทำค่ะ”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“ส่วนใหญ่เทคโนโลยีจะใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนมากกว่าค่ะ จะใช้เป็นเกมแต่ถ้าถ้าเป็นการสอนโดยตรงมันใช้กับเด็กเราไม่ได้ เนื่องจากว่าอย่างที่หนูบอกว่าความพร้อมของครอบครัวแต่ละครอบครัวไม่เหมือนกันด้วย..แต่ว่าสิ่งที่เอามาใช้ได้ก็จะเป็นพวกสื่อการสอนหรือไม่อย่างนั้นก็พวกการสืบค้นข้อมูลเป็นเกมเป็นอะไรที่ดึงดูดใจเด็กแล้วก็ทำให้เด็กอยากเรียนมากกว่าค่ะ”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“ในมุมมองภาษาอังกฤษ...เด็กเขามีมือถือกันอยู่แล้ว...ก็บอกว่าเด็ก ๆ ค่ะเดี๋ยววันนี้ไปฟังเพลงภาษาอังกฤษนะ...แล้วเด็กเขาก็จะจำมาแล้วก็มาเปิดให้คุณครูฟัง ครูคะ คำนี้ออกเสียงแบบนี้ครูก็จะฟังแล้วว่าถูกต้อง ซึ่งเด็กเขาก็จะติดการฟังเพลงสากลไปเรื่อย ๆ...เขาก็สามารถบอกด้วยว่าเป็นคำประเภทไหนเป็น verb หรือว่าเป็น noun แบบนี้ค่ะ อันนี้คือใช้กับชั้น ป.5 อยู่ค่ะ ป.6 ก็เหมือนกันก็ให้ไปฟังเพลงสากลอะไรก็ได้...เขาก็ไปฟังใน TikTok หรือว่ามีใน Facebook ใน app ต่าง ๆ เขาก็ไปฟังเพลงมาแล้วเขาก็มาบอกว่าครูคะหนูได้คำนี้”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ถ้าเป็นเด็กเล็กหรือจะต้องมี YouTube ให้เขาแล้วก็อธิบายภาษาไทยแทรก แต่ถ้าเป็นอย่าง ป.4 ก็คือสามารถที่จะใช้ application ได้ มันสามารถที่จะทำแบบนั้นได้แล้วมันก็ทำให้คุณครูรู้สึกโล่งใจและมีกำลังใจในการสอนมากขึ้นค่ะ”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ถ้าเป็นคอมพิวเตอร์อันนี้หลอกล่อได้ง่ายอยู่อย่างชั้น ป.2 เนี่ย เขาจะรอเลยว่าครูคะวันจันทร์ เราเจอกันคะ เพื่อที่เขาจะได้เรียนคอมพิวเตอร์ที่บ้านโดยส่วนใหญ่โรงเรียนนี้เท่าที่ถามมา ที่บ้านมีคอมพิวเตอร์ประมาณ 3-4 คน ประมาณเท่านั้นเอง นอกนั้นไม่มี บางคนจาก ป.1 มาเขาไม่ได้เรียนพอมมา ป.2 เขาก้าวกระโดดขึ้นมาเรียนเลย เขาบอกว่าหนูดีใจมากเลยที่ได้เรียนคอมพิวเตอร์หนูไม่ได้เคยจับมาเลย จะต้องทำยังไงคะ”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“โปรแกรมสแครชที่ใหม่ เด็กก็จะชอบตรงที่ว่ามันมีตัวละครที่สามารถขยับเขยื้อนได้ เขาสามารถเขียนโปรแกรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ของเขาได้ซึ่งอันนี้เขาชอบ ไปอย่างถ้าไปเรียนโปรแกรมพวกออฟฟิศ อะไรแบบนี้อันนี้เขาก็ชอบเพราะว่าเขาได้ใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างพิมพ์อะไรแบบนี้ขอให้ได้ทำเถอะเขาจะชอบตรงนั้น อย่างสืบค้นข้อมูลซึ่งตรงนี้ห้องคอมก็จะมีปัญหาอยู่ที่ว่ามันเป็นคอมเก่าแล้ว 10 ปีอะไรแบบนี้เน็คก็ใช้ไม่ได้ทุกเครื่องหรอก บางทีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่นักเรียนเคยทำได้วันนี้ก็ทำไม่ได้อีกซึ่งครูก็ต้องหาเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

ครูโรงเรียนวัดประสาธต์ได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน เช่น กระดาษ หนังสือนิทาน เป็นต้น โดยมีการเบิกจ่ายตามระเบียบ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูตามโอกาส โดยโดดเด่นในเรื่องการพูดที่สร้างขวัญกำลังใจได้อย่างดี สำหรับการจัดอบรม/โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนวัดประสาธต์ ต้องดำเนินการภายใต้ระเบียบของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งจะมิงงบประมาณในการจัดประชุมและจัดอบรมครู ปีละ 1 ครั้งก่อนเปิดภาคเรียน โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง

“คุณครูเนี่ย เวลา ผอ.ให้ทำสื่อเขาก็จะเขียนมาว่าเขาต้องการอะไรบ้าง แล้วตรงนี้เราก็จะ support ในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ ว่าคุณครูเขาอยากได้เรื่องอะไร ผอ.ก็จะหางบประมาณแล้วก็จัดซื้อให้คุณครูตรงนี้ เพียงแต่ว่าขอให้เต็มที่ในเรื่องของการสอนในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ ผอ.ให้ไม่อันอยู่แล้ว”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“สวัสดิการก็จะเป็นเหมือนคำพูดให้กำลังใจมากกว่าคะ แล้วก็หนังสือต่าง ๆ อะไรมาเป็นนิทาน ภาษาอังกฤษอะไรแบบนี้ก็ช่วยได้อยู่คะ แล้วก็กระดาษสามารถที่จะเบิกได้ซึ่งก็สะดวกหน่อย มันแล้วแต่นโยบายคะแต่มันก็โอเคอยู่คะดีอยู่คะ”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“เรื่องขวัญกำลังใจมันก็ตามเทศกาลอยู่แล้ว ซึ่งอันนี้ท่านผู้อำนวยการก็ดูแลอย่างดีแต่ถ้าเป็นเรื่องสวัสดิการที่ครูได้อามาปรับใช้ถ้าในมุมมองของหนูนะคะ มันก็มีแต่หนูคิดว่ามันยังไม่เพียงพอค่ะ อย่างเช่นสมมุติว่า มีของกลุ่มนี้จะเอามาให้ใช้กับนักเรียนอย่างเช่นไปอบรมเรื่องการพัฒนา IQ และ EQ เด็ก ซึ่งสำนักการศึกษาเป็นคนจัดให้เขาก็จะมีอุปกรณ์มาให้แต่ว่าอุปกรณ์ที่เขาให้มามันไม่สามารถใช้ได้ทั้งโรงเรียนค่ะ มันก็สามารถใช้ได้แค่เด็กกลุ่มหนึ่งซึ่งส่วนที่เหลือก็คือคุณครูจะต้อง support เอง”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“จัดอบรมคุณครูจะเป็นหน้าที่ของสำนักการศึกษา เพราะว่าตัวนี้ต้องอิงงบประมาณ...ของโรงเรียน กทม.อันนี้จะแตกต่างจากโรงเรียน สพฐ. แล้วก็แตกต่างจากสังกัดอื่น ๆ ที่เขาสามารถที่จะใช้งบประมาณในการดำเนินการตรงนี้ได้เลย แต่ของ กทม.เราจะจัดอบรมอะไรแต่ละอย่างที่เป็นในเรื่องเฉพาะของโรงเรียนเนี่ย เราจะต้องของงบประมาณ ซึ่งตรงนี้เขาไม่ได้มีงบประมาณมาให้แต่ละโรงเรียน เวลาเราจะจัดประชุมที่จะเป็นเรื่องของเขต ของศูนย์วิชาการเขตซึ่งเขาจะมีงบประมาณในการจัดประชุม และก็จัดอบรมครู ปีละ 1 ครั้งก่อนเปิดเทอม โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการด้วยตัวเองได้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

สรุปกรณีศึกษาโรงเรียนวัดประสาธ

โรงเรียนวัดประสาธเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีบริบทตั้งอยู่ในเมือง มีแนวปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่น่าสนใจด้วยการจัดโครงการพัฒนาการอ่านเขียนภาษาไทย โดยคัดกรองนักเรียนที่มีปัญหาพัฒนาในช่วงเล็กเรียนกับครูที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครอง นอกจากนี้ทุกวิชาจะช่วยกันพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียนเป็นอันดับแรก เนื่องจากเป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาอื่น ๆ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกบูรณาการการเล่นกับการเรียนการสอน มุ่งให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ เน้นการผลิตสื่อที่นักเรียนสามารถจับต้องได้ โดยครูต้องนำเสนอสื่อการเรียนรู้อีกปีละ 1 ครั้ง โรงเรียนมีความโดดเด่นในด้านการจัดการอาหาร แต่เมื่อพบว่านักเรียนบางคนไม่มารับประทานอาหารเช้า โรงเรียนจึงจัดกิจกรรมรับประทานอาหารเช้าแลกตราแสดมภ์ ที่สามารถนำมาลั่นสิทธิ์แลกรางวัลในงานกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ทำให้นักเรียนรับประทานอาหารเช้ามากขึ้น ในด้านการบริหารผู้บริหารสถานศึกษามีกลวิธีในการประชุมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการในเชิงการพูดคุยทุกวันในช่วงเช้า 10-15 นาที และมีการประชุมอย่างเป็นทางการเพียงเดือนละ 1 ครั้ง

กรณีศึกษาที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยต่อ

1. บริบทโรงเรียน

โรงเรียนบ้านห้วยต่อ ตั้งอยู่เลขที่ 150 หมู่ที่ 1 ถนนตรัง-สิเกา ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตรัง เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโรงเรียนขนาดกลางบริบทนอกเมือง โรงเรียนตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองตรังประมาณ 15 กิโลเมตร เปิดการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลถึงประถมศึกษา มีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน ครูประจำการจำนวน 12 คน ครูธุรการ 1 คน ครูอัตราจ้าง 3 คน นักการภารโรง 1 คน และมีนักเรียนจำนวนรวมทั้งสิ้น 240 คน จำแนกเป็นระดับชั้นอนุบาล 58 คน และระดับประถมศึกษา 182 คน นักเรียนโรงเรียนนี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนโดยรอบ และผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และค้าขาย

ภาพ 4.20 บริบทโรงเรียนบ้านห้วยต่อ

โรงเรียนบ้านห้วยต่อ มีวิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ “โรงเรียนบ้านห้วยต่อมุ่งเน้นการบริหารจัดการทั้งระบบ เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และมีคุณลักษณะของเด็กไทยในโลกศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และได้กำหนดเป้าหมายของโรงเรียน 7 ประการ ดังนี้ 1) ประชากรวัยเรียนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน ได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาคและทั่วถึง 2) นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามหลักสูตร มีทักษะความรู้ตามมาตรฐานการศึกษา และพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพก้าวสู่ประชาคมอาเซียน 3) นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ยึดหลักประชาธิปไตย และดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) นักเรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีทักษะความสามารถทางด้านกีฬาและห่างไกลยาเสพติด 5) โรงเรียนมีสื่อเทคโนโลยีการศึกษาที่เพียงพอ ทันสมัย มีแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีนวัตกรรมและใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย หลากหลาย และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 7) โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มุ่งสู่มาตรฐานการจัดการศึกษา เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งให้ความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนและองค์กรอื่น ๆ

2. ลักษณะภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านห้วยต่อ ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมถึงพัฒนาการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การขาดพัฒนาการด้านการเรียนรู้โดยรวมของผู้เรียน 2) ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ 3) ข้อจำกัดด้านการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (เช่น ขาดอุปกรณ์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือในการเรียน) 4) ปัญหาด้านพฤติกรรมการเรียนและความสามารถในการเรียนรู้ 5) ปัญหาด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คุณธรรม จริยธรรม และ 6) ปัญหาความสามารถในการสื่อสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การขาดพัฒนาการด้านการเรียนรู้โดยรวมของผู้เรียน

การเรียนตั้งแต่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผู้เรียนไม่สามารถจดจำความรู้ในเนื้อหาและทักษะพื้นฐานเดิมที่ครูเคยสอนไว้ได้ ส่งผลกระทบให้เมื่อเปิดเทอมมาผู้เรียนเลื่อนระดับไปยังชั้นถัดไปแต่ครูผู้สอนยังไม่สามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้ตามระดับชั้นที่ควรจะเป็น ต้องใช้เวลาในการทบทวนความรู้เดิมและปรับพื้นฐานความรู้ให้ก่อนที่จะจัดการเรียนการสอน

“...ตอนเปิดเทอมใหม่ ๆ ในเดือนแรกก็คือ สอนในวิชาปัจจุบันไม่ได้ อย่างเด็กป. 2 ชั้นป. 3 เรา จะสอนในเนื้อหาของป. 3 เลยทันทีไม่ได้ ใน 1 เดือนแรกจะปรับจนใหม่หมดเลย ก็คือใน 1 เดือนแรก ทบทวนความรู้เก่าทั้งหมด เพื่อให้เสมอดันเสมอปลายในห้องเรียนเดียวกันให้มีความรู้พื้นฐานเท่ากัน...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ภาวะถดถอยตอนเรียนออนไลน์ พื้นฐานมาจากที่ว่านักเรียนได้เรียนไม่เต็มร้อย เราให้งานไป ก็มารับไม่สม่ำเสมอ บางคนรับไปแล้วก็ไม่ส่ง พอเข้ามาเรียน onsite ปีป คุณครูสังเกตอยู่ประมาณ 1 อาทิตย์ พื้นฐานเด็ก ๆ ที่น้อยลงก็จะเป็นเรื่องสระ วรรณยุกต์หรือพยัญชนะอะไรพวกนี้ค่ะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

2.2 ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ

ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะในวิชาภาษาไทย โดยผู้เรียนไม่สามารถอ่านออกเสียงหรืออ่านจับใจความได้ เพราะอ่านไม่ออกและอ่านใจยังไม่เข้าใจ ไม่รู้ว่าใจที่ถามอะไร จึงส่งผลให้ตอบคำถามไม่ได้แม้จะเป็นคำถามง่าย ๆ ก็ตาม นอกจากนี้ผู้เรียนยังมีปัญหาด้านการเขียน โดยไม่สามารถเขียนสื่อความได้ เนื่องจากไม่มีคลังคำศัพท์และลืมคำศัพท์ที่ถูกต้องที่ครูเคยสอนไว้ ผนวกกับในช่วงเรียนออนไลน์เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนผู้เรียนไม่สามารถสอบถามครูผู้สอนได้เหมือนเรียนที่โรงเรียน ทำให้ความสามารถในการเขียนลดน้อยลง

“... มันต้องอาศัยความต่อเนื่อง แต่ 1 ปีที่หายไป ทักษะตรงนี้เขาไม่ได้เน้นซ้ำ ย้ำ ทวน เท่าที่ควร ทำให้เขาอ่านจับใจความไม่ได้ มันสะท้อนผลออกมาเลยแม้กระทั่งการทำข้อสอบของโรงเรียนค่ะ พอเขาอ่านใจยังไม่เข้าใจจับใจความไม่ได้ว่าใจที่ถามอะไร การตอบคำถามของเขาก็ไม่ถูกต้องเลย ทั้ง ๆ ที่มันเป็นคำถามที่ง่ายมาก เป็นคำถามที่แบบเขาเพิ่งจะเรียนผ่านไปเมื่อตอนต้นชั่วโมง แต่พอท้ายชั่วโมงเขาก็อาจจับใจความไม่ได้แล้ว ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... เราทดสอบในเรื่องการอ่านออกเสียงของเด็กป. 5 ป. 6 ปริมาณเปอร์เซ็นต์ของเด็กที่อ่านออกเสียง เด็กที่อยู่ในชั้นของควรปรับปรุงมันเพิ่มขึ้นมา จากเดิมที่ไม่มีเด็กอยู่ในชั้นของควรปรับปรุงเลย พออ่านออกเสียงเสร็จก็จะมาอยู่ในชั้นของการอ่านจับใจความ ซึ่งเขาก็จะอ่านจับใจความไม่ได้เพราะเขาอ่านไม่ออก ดังนั้น การอ่านจับใจความหรือการคิดวิเคราะห์ตรงนี้เขาก็จะไม่ได้เลย เพราะว่าการอ่านจับใจความตรงนั้นมันต้องอาศัยการอ่านออก แต่มันขาดตอนในช่วงโควิดไป...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... พอเขาเขียนคำศัพท์ไม่ได้ ไม่ต้องไปพูดถึงการเขียนอย่างอื่นหรือการเขียนเรียงความอะไรพวกนี้ค่ะ เขาจะเขียนสื่อความออกมาได้ไม่ครบองค์ประกอบ อันนี้คือที่เราค้นพบนะค่ะเพราะว่าพอเขาเขียนสื่อเอาประโยคสั้น ๆ เขาไม่มีคลังคำศัพท์ หรือว่าเขาลืมคำศัพท์ที่ถูกต้องไปแล้วซึ่งอันนี้ก็จะพบบ่อยก็คือนักเรียนเขียนผิดบ่อยมาก ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ของหนูมันจะเขียนไม่คล่องมากขึ้น เพราะว่ามันไม่ได้สื่อสารกันโดยตรงกับคุณครูเหมือนอยู่ที่โรงเรียนค่ะ แล้วก็มันไม่ค่อยเข้าใจบทเรียนค่ะไม่ได้ถามคุณครูโดยตรง ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

2.3 ข้อจำกัดด้านการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (เช่น ขาดอุปกรณ์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือในการเรียน)

สถานการณ์การจัดการเรียนรู้ในช่วงโควิด-19 ที่มีข้อจำกัดบางประการที่อาจส่งผลให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ไม่เต็มศักยภาพเท่าที่ควร เช่น ไม่สามารถสอบถามข้อสงสัยเมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัยในระหว่างการเรียนรู้ออนไลน์เพราะผู้ปกครองมีภาระต้องไปทำงานนอกบ้าน บางครั้งไม่สามารถมารับงานหรือเอกสารจากทางโรงเรียนแบบ on hand ไปให้ผู้เรียน และด้วยข้อจำกัดด้านความพร้อมเกี่ยวกับการเข้าถึงอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี และสัญญาณอินเทอร์เน็ต รวมถึงมือถือสำหรับการเข้าเรียนด้วย

“... อยู่คนเดียวพ่อแม่ออกไปทำงานหมดทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเข้าใจ อันดับ 2 ก็คือในเรื่องของสัญญาณอินเทอร์เน็ตมันไม่เสถียร แล้วก็อีกอย่างนึงในกรณีที่มีรับเอกสารออนไลน์บางครั้งผู้ปกครองไม่มีเวลามารับให้ ก็เลยอาจจะประสบปัญหาว่านักเรียนไม่ได้สนใจในการเรียน ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนจึงลดลง ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... บางคนเรียนอยู่ที่บ้านอุปกรณ์ก็ไม่พร้อมค่ะ บางคนก็มีอินเทอร์เน็ตบ้างหรือมีโทรศัพท์หรือบางคนไม่มีอุปกรณ์ในการเรียนค่ะ ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ส่วนใหญ่คุณครูจะใช้ LINE เพราะว่าผู้ปกครองจะสะดวก แต่ถามว่าได้ 100% ไหม ในเด็กชั้นเล็ก ๆ แทบจะไม่ได้เลย แทบจะเขาเรียกว่ามารับใบงานที่โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ป. 6 อาจจะมีได้บ้างนิดหน่อยเพราะว่าเด็กเขาใช้เองเป็นแล้ว ส่วน ป.1 หรือว่าเด็กเล็ก ๆ จะต้องใช้มือถือของผู้ปกครองประมาณนี้ค่ะ ก็จะมีปัญหาในเรื่องของออนไลน์เยอะมาก ก็คือในเรื่องของความพร้อมค่ะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

2.4 ปัญหาด้านพฤติกรรมการเรียนและความสามารถในการเรียนรู้

พฤติกรรมการเรียนในระหว่างการเรียนแบบออนไลน์ผู้เรียนจะมีอิสระค่อนข้างมากเพราะอยู่ที่บ้านตนเอง ทำให้เกิดความไม่ชอบ ไม่อยากมาเรียน สมาธิสั้น รวมถึงไม่อยู่ในกฎกติกา มารยาท บางครั้งอาจแสดงพฤติกรรมการเรียนที่ไม่เหมาะสมทำให้ครูต้องคอยตักเตือน ทั้งนี้ จากการที่ไม่สามารถสอบถามปัญหาหรือข้อสงสัยได้ตอนเรียนออนไลน์ส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจเนื้อหาที่สะสมจนไม่อยากเรียน ขณะที่ผู้เรียนบางส่วนขาดสมาธิในการเรียน เนื่องจากในช่วงการเรียนออนไลน์มีการเล่นโซเชียลผ่านโทรศัพท์มือถือถือมาก ส่งผลให้เมื่ออยู่ในชั้นเรียนไม่มีสมาธิ ขอบพูดคุยกันในชั้นเรียนเสียงดัง ครูต้องใช้เวลาในการปรับพฤติกรรมก่อนที่จะเรียนจัดการเรียนการสอนได้

“... ในช่วงออนไลน์เด็กเขาจะมีการเล่นโซเชียลผ่านโทรศัพท์มือถือถือมาก ทำให้เขามีสมาธิลดน้อยลงซึ่งตรงนี้ก็เป็นเรื่องของสมาธิที่มันจะส่งผลต่อเรื่องของการปรับตัว พอกลับมาในห้องเรียนเขาไม่มีสมาธิก่อนที่จะเริ่มเรียน ระหว่างที่คุณครูกำลังเดินขึ้นไปบนห้องเขาจะเริ่มจับกลุ่มคุย เขาจะคุยกันเสียงโหวกเหวกโวยวาย เขาจะเสียบก็ต่อเมื่อคุณครูเข้าไปในห้องแล้วหรือแม้กระทั่งคุณครูเข้าไปยืนแล้วเขาก็ยังคุยกันอยู่ แล้วก็เหมือนกับว่ายิ่งช่วงแรก ๆ คุณครูจะต้องใช้เวลาในการเก็บเด็ก ปรับพฤติกรรมเด็กให้เขากลับมาในการเรียน บางครั้งกินเวลาไปถึง 10 นาทีเลย...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... พฤติกรรมที่เห็นชัดก็คือเด็กจะไม่ชอบไม่อยากเรียน สมาธิสั้นอะไรแบบนี้ แล้วก็กลายเป็นว่าเราต้องมานั่งคุยกันใหม่ถ้าอยู่ในห้องกฎกติกา มารยาทต้องทำแบบนี้ และเป็นเรื่องที่ค่อนข้างหนักกับครูประจำชั้นนะคะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ด้วยความที่ออนไลน์มันเหมือนกับว่า 1 ปีเต็ม ๆ ที่เราไม่ได้เจอหน้ากัน เด็กเขาจะกินเพราะว่าบางทีเรียนอยู่บ้านปิดก้องบ้างเปิดก้องบ้าง ครูก็จะเห็นหรือเพื่อนเห็น แล้วเราก็ไม่สามารถที่จะห้ามเขาได้ คือพูดเตือนแต่ว่าเราก็ดูเขาไม่ได้ เขาจะทำไหมอีกเรื่องหนึ่งเพราะว่ามันก็อยู่ใกล้กัน แต่พอมาเรียนในห้องเรียนนักเรียนก็จะติดนิสัย เหมือนต้องทำเสียงหรือทำปากเคี้ยวอยู่ตลอด หรือว่าบางครั้งก็คืออาจจะไม่ได้เคี้ยวจริงแต่ว่ามันติดนิสัย ...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... นักเรียนบางคนเขาเรียนไม่ค่อยเข้าใจ พอเรียนแล้วไม่เข้าใจเด็ก ๆ เขาก็ไม่อยากเรียนแล้วก็ไม่ได้ถามคุณครูโดยตรง อย่างเราก็ต้องเก็บคำถามไว้แบบเยอะ ๆ ถ้าจะได้ถามก็จะมี 1 วันต่อ 1 สัปดาห์ เพราะว่าจะต้องมาส่งงานวันนั้นถึงจะได้ถามคุณครูโดยตรง ... หรือบางทีมาโรงเรียนเขาก็ไม่ตั้งใจเรียน คุยกับเพื่อนอย่างเดียว พอเขาไม่ตั้งใจเรียน มันก็เลยทำให้เขาซี้เกียจมาโรงเรียนเพราะว่าเขาคุยกับเพื่อนเยอะไม่ตั้งใจเรียน ...”

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... บางคนเขาไม่ตั้งใจเรียนค่ะ เขาก็เลยซี้เกียจมาโรงเรียนแล้วก็เขาอาจจะแบบไม่ทำการบ้าน ซี้เกียจค่ะเอาแต่เล่นโทรศัพท์ ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

2.5 ปัญหาด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คุณธรรม จริยธรรม

หลังจากผู้เรียนกลับเข้ามาสู่การเรียนในโรงเรียน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรม คุณธรรมจริยธรรมหลายมิติ อาทิ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ พฤติกรรมเลียนแบบ พฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งเป็นไปในทางที่ถดถอยลงแตกต่างจากช่วงก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโควิด 19 เนื่องจากช่วงของการเรียนออนไลน์ผู้เรียนมีอิสระในการเรียน และการใช้ชีวิตประจำวันมากขึ้น ผนวกกับ ผู้ปกครองยังคงต้องไปประกอบอาชีพนอกบ้านทำให้ไม่มีคนช่วยกำกับดูแลควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้ เมื่อกลับสู่สังคมในโรงเรียนครูผู้สอนจึงต้องดูแล ควบคุม และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างเข้มงวดมากขึ้น

“... แม้แต่เรื่องของการชักธงชาติเขาก็ลืมนะ เราก็ต้องมาสอนมาเย็นกันใหม่ คุณต้องทำยังไง คำนับ ถอนสายบัว วิธีการชักธง วางมือเป็นยังไง คือเราต้องมาเริ่มนับหนึ่งกันใหม่ แถวยืนไม่เต็มอะไรแบบนี้ การเดินไปโรงอาหารการไปกินข้าว...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... คุณธรรมจริยธรรม แล้วก็จะระเบียบวินัยยิ่งถ้าระเบียบวินัยของโรงเรียนก็คือไม่ต้องพูดถึง เรา ต้องมาเริ่มต้นกันใหม่ จัดระเบียบใหม่เพราะว่าเด็กทิ้งร้างไป 1 ปี ส่วนคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากเด็กยุค ใหม่บางครั้งผู้ปกครองจะรักลูกมากทำให้คุณธรรมจริยธรรมกับที่โรงเรียนบางเรื่องก็ยั้งสวนทางกันอยู่ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ดูนาย ๆ จากเรื่องของการเข้าแถวหรือการเดินแถวคะ การเข้าแถวหน้าเสาธง เมื่อก่อนก็คือ เด็ก ๆ เขาจะรู้เวลาของเขา พอเข้าแถวเขาก็จะเป็นระเบียบ ไม่ต้องใช้เวลาในการจัดแถวนานมากแต่พอ กลับมาเรียน on site เหมือนกับว่าคุณครูจะต้องควบคุมระเบียบแถวและใช้เวลานานพอสมควร ก็คือ คุณครูจะต้องคอยคุมถี่เพราะว่าถ้าไม่คุมเมื่อไหร่เขาก็จะมีการขยับอยู่ไม่นิ่ง เหมือนกับเขาไม่มีสมาธิคะ เหมือนกับว่าเขาชินกับการที่ว่าจะไม่โดนควบคุม ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... แล้วก็เรื่องของความรับผิดชอบอย่างเช่น การทำความสะอาดเขตสีในตอนเช้า จากเดิม ก่อนที่จะมีโควิดเด็ก ๆ เขาสามารถดูแลตัวเองกันได้โดยที่ว่ามีแค่สถานักเรียนเป็นคนคอยควบคุมน้อง ปล่อยให้เด็กทำความสะอาดเขตสี เด็ก ๆ เขาก็จะมีความรับผิดชอบของตัวเองและเขาก็จะทำความสะอาด ของเขาไป แต่กลายเป็นว่าจากที่กลับมาในปัจจุบันเด็ก ๆ เขาจะเริ่มละเลยแล้วก็ไม่ได้ความร่วมมือในการ ทำความสะอาดเขตสี คุณครูจะต้องคุมเขตสีคะเป็นจุด ๆ เลย คือทุกอย่างจะต้องถึงมือคุณครูมากกว่า เมื่อก่อน...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... หลัก ๆ เลยก็คือเด็กโตจะเจอในเรื่องของความรับผิดชอบที่น้อยลง ในเรื่องของการส่งงานนะ คะ แล้วก็ในส่วนของคุณธรรมก้าวร้าวก็จะมีส่วนคะ เนื่องจากเขาเป็นเด็กถึงจะวัยรุ่นแล้วก็พฤติกรรมที่เคย เขาจะค่อนข้างรวมกลุ่ม ก็คือมันเป็นเรื่องที่ไม่มาโรงเรียน เขาจะรวมกลุ่มกันอยู่แถวบ้านเที่ยว เล่นแถวบ้าน อย่างแถวข้างบ้านมีฟุตที่โตกว่าก็จะอยู่ในกลุ่มฟุตที่โต เรียนรู้พฤติกรรมของฟุตที่โตมาใช้กับน้อง ในโรงเรียนหรือกับเพื่อนในโรงเรียนซึ่งพฤติกรรมก็จะแตกต่างออกไปเลย แล้วก็ก็เป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้าง จะเอามาปรับใช้กับเพื่อนไม่ค่อยได้เพราะเขาอยู่กับพฤติกรรมเด็กที่โตแล้ว ...”

ครูผู้สอนรายวิชาการงานฯ (สัมภาษณ์)

“... ส่วนใหญ่แล้วผู้ปกครองทำงานนอกบ้านหรือว่าประกอบอาชีพกรรตียงแบบนี้ค่ะ ก็น้อยที่จะเข้ามาดูแลในเรื่องของการเรียนการสอนในช่วงของเด็กระยะนี้ ทำให้เด็กขาดวินัยในตนเองไม่ค่อยจะเรียนรู้ด้วยตัวเอง... หลังจากกลับมาจากโควิด เรียน on site ปกตินะค่ะ พฤติกรรมเหล่านั้นในเรื่องของการลอกการบ้านหรือการขาดความซื่อสัตย์ในการทำข้อสอบหรือทำแบบฝึกหัดก็ยังคงมีเหมือนเดิม ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

2.6 ปัญหาความสามารถในการสื่อสาร

เนื่องจากในช่วงของการเรียนออนไลน์ผู้เรียนมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สื่อโซเชียลมากขึ้น ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิด จึงทำให้เกิดปัญหาความสามารถในการสื่อสาร ไม่สามารถสื่อสาร จับใจความ ส่งต่อข้อความได้อย่างถูกต้อง รวมถึงนำคำพูดไม่สุภาพที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อออนไลน์มาใช้กับเพื่อนในโรงเรียน เพราะคิดว่าเป็นเรื่องปกติ ขาดความสามารถในการสร้างสัมพันธ์กับเพื่อนในชีวิตจริง จึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและได้รับคำแนะนำจากครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด

“... สำหรับเด็กเล็กปัญหาอีกอย่างที่ปวดหัวก็คือการสื่อสารผิดปกตินะ ในปีการศึกษาี้ หลังจากโควิดแล้วนะค่ะ ก็คือสื่อสารกันไม่ค่อยรู้เรื่อง พอส่งแบบนี้ก็จะไปทำแบบนั้น บางทีการสื่อสารสื่อสารในโรงเรียนแล้วก็ยังต้องลงไปกับผู้ปกครองด้วย ลงในห้องเรียนค่ะสื่อสารกับผู้ปกครองด้วย ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... เด็กป. 6 ก็คือจะรับรู้ถึงพฤติกรรมอย่างมากเลยก็คือหนึ่งเลย พฤติกรรมที่เปลี่ยนโดยที่เขาเลียนแบบและรับอิทธิพลมาจาก social ทั้งหมดเลย โดยส่วนมากนะค่ะไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคำพูดหยาบคายที่รับมาจากโซเชียล ซึ่งตัวเขาเองไม่ทราบว่ามันเป็นคำหยาบคายแต่นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยที่คิดว่ามันเป็นสิ่งปกติ ... แล้วก็จะมีพฤติกรรมต่อต้านหลาย ๆ อย่างในเรื่องของระเบียบวินัยของโรงเรียน ...”

ครูผู้สอนรายวิชาการงานฯ (สัมภาษณ์)

“... คือเวลาอยู่บ้านเราไม่ได้เจอกับคนอื่นช่วงโควิดเราจะไม่ค่อยได้ทักทายกับคนอื่น พอมาโรงเรียนเราก็จะทำตัวไม่ถูกเพราะว่ามีเพื่อนเยอะแยะแล้วก็คุณครูอีก ...”

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3. กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านห้วยต่อมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนของโรงเรียนบ้านห้วยต่อ มีทั้งหมด 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน 2) การประเมินศักยภาพทางการเรียนรู้เบื้องต้นและความพร้อมของผู้เรียน 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน 4) การปรับรูปแบบการมอบหมายงานและลดปริมาณงานให้เหมาะสม 5) การใช้ชั่วโมงซ่อมเสริมเพื่อเติมเต็มความรู้/ สอนเสริมนอกเวลาเรียน และ 6) การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน

3.1.1 การวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน

ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านห้วยต่อได้จัดให้มีการทดสอบวัดความรู้พื้นฐานกับผู้เรียนภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 เริ่มลดลง โดยร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียนกับครูในโรงเรียนเพื่อวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของนักเรียน ซึ่งปัญหาของผู้เรียนที่เกิดขึ้นคือ การไม่ส่งงาน และการอ่านหนังสือไม่ออก เนื่องจากข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ เมื่อได้ทราบรายชื่อและจำนวนผู้เรียนแล้วจึงประสานเชิญผู้ปกครองมารับทราบปัญหาและแนวทางการช่วยเหลือจากทางโรงเรียน โดยจะขอให้ผู้เรียนมาเรียนที่โรงเรียนในขณะที่เพื่อนยังคงเรียนแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้สอนสามารถดูแลได้อย่างใกล้ชิด และยังได้มีการทำ MOU ร่วมกับครูประจำชั้นทุกคนเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ โรงเรียนยังได้นำโมเดลในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความเฉพาะกับบริบทของโรงเรียนชื่อว่า “ห้วยต่อโมเดล” มาใช้เพื่อช่วยลดภาวะถดถอยการเรียนรู้ของผู้เรียนในครั้งนี้ด้วย

ภาพ 4.21 ห้วยต่อโมเดล

“... ประมาณปลายเทอมของปีการศึกษา 64 เราให้เด็กทดสอบผ่าน LINE กลุ่มนี้แหละ ทดสอบแล้วปรากฏว่าจะมีกลุ่มที่งานไม่ส่ง ชิ้นงานไม่ทำ อ่านหนังสือไม่ออก ตอนนั้นก็เลยมานั่งคุยกันเรา PLC ทั้งโรงเรียนเพราะว่ามันมีทุกห้องโงะ ... ก็เลยหาแนวทางว่าจะทำอย่างไรดี เพราะว่าตรงนี้นั้นค่อนข้างเยอะ เราก็เลยให้คุณครูเขียนรายชื่อมาว่ามีเด็กของห้องไหนบ้างที่มีปัญหาตรงนี้อากกลุ่มที่หนักสุดก่อน...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... สุดท้ายเราได้ข้อสรุปว่า ตอนนั้นปลายปีการศึกษา 64 โควิดจะเริ่มลดลงแล้ว ทางจังหวัดเขาก็เลยอนุญาตให้รวมกลุ่มได้ไม่เกิน 50 คนในตอนนั้น เราก็เลยเชิญผู้ปกครองมาคุยดีกว่า เพราะว่า 45 คนเราไม่ต้องขออนุญาตอำเภอ ก็เลยมาประชุมกันและพอประชุมกันเสร็จก็ได้ข้อสรุปว่าให้เด็กทั้ง 45 คนนี้มาเรียนที่โรงเรียน ก็คือในขณะที่คุณครูสอนออนไลน์เด็กกลุ่มนี้ก็นั่งอยู่ในห้อง เรียนสด คุณครูสอนออนไลน์อยู่แต่ว่ากลุ่มนี้จะดูสุดเลย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... พอเริ่มปีการศึกษา 65 โรงเรียนก็ดำเนินการต่อเขามองว่ามันยังไม่จบ ภาวะถดถอยมันยังมี ถ้าเทียบกับก่อนหน้านี้เราก็เลยทำ MOU กับครูประจำชั้นทุกคน ไม่ใช่แค่ครูประจำชั้นครูผู้สอนด้วยนะคะ เราทำ MOU รับทราบกันเรียบร้อย ว่าอย่างน้อยที่สุดคุณครูจะต้องทำให้เด็กอ่านออกเขียนได้ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... การเปิดการเรียนการสอนแบบ on site เราก็มีการทดสอบความรู้ของนักเรียนก่อน เพื่อดูว่าในช่วงสถานการณ์โควิดที่ผ่านมาเด็กมีความรู้ความสามารถในแต่ละวิชาอย่างไรบ้าง ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... เราเอาประสบการณ์สิ่งที่เจอในการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาในทุกกลุ่มสาระมาบูรณาการทำ PLC กันบ้าง ว่าเราจะบูรณาการอย่างไรในภาวะที่เด็กมีความถดถอยในด้านการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่ำอย่างไรบ้าง แล้วก็มาประชุมพร้อมกัน เราก็สรุปมาได้ในเรื่องของจากบทเรียนที่ผ่านมาเราถอดบทเรียนมาว่าเราจะดำเนินการ “ช่วยต่อโมเดล” ก็ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาก็สามารถตอบโจทย์นักเรียนได้ พุดง่าย ๆ ว่า 100% ค่ะ แต่ว่าคุณภาพของเด็กก็อย่างที่บอกว่าเด็กของเรามีความแตกต่างกันในทุก ๆ ด้านนะคะ จะเพิ่มขึ้นมาน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับนักเรียนแต่ละคน ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.1.2 การประเมินศักยภาพทางการเรียนรู้เบื้องต้นและความพร้อมของผู้เรียน

เมื่อการจัดการเรียนรู้เข้าสู่รูปแบบ onsite ในช่วงเปิดเทอม ผู้สอนได้ดำเนินการทดสอบความรู้และความพร้อมของผู้เรียน พบว่าความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาของผู้เรียนนั้นถดถอยลง ยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาตามระดับชั้นนั้น ๆ ได้ทันที จึงได้ทำการแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามระดับความมากน้อยของปัญหาเพื่อจะได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างตรงจุด โดยได้แบ่งผู้เรียนออกเป็น 4 ระดับ ตั้งแต่ 0 คือ ไม่มีความรู้พื้นฐานเหลืออยู่เลย ไปจนถึงระดับ 3 คือ มีความรู้พื้นฐานอยู่ ซึ่งในช่วงเดือนแรกของการเปิด

เทอมถือเป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อทบทวนความรู้เดิม ปรับปรุง และสร้างบรรทัดฐานของความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนจัดการเรียนการสอนในเนื้อตามหลักสูตรของแต่ละระดับชั้นต่อไป

“... พอมา on site เราสามารถดูได้ทันทีเลยว่า เด็กคนนี้มีความรู้ในเรื่องนี้มากน้อยเพียงใด เพราะว่าเราจะต้องมีการทดสอบ การทดสอบเราสามารถมองเห็นเป็นรายบุคคลว่าเด็กคนนี้ทำได้ด้วยตัวเอง ซึ่งถ้าเรารู้เราก็จะแก้ปัญหาได้ตรงจุด เด็กคนนั้นก็มีความสุขในการเรียนมากขึ้น เนื่องจากเขามีความรู้ความเข้าใจและก็สามารถทำได้ด้วยตัวเอง ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... ตอนเปิดเทอมใหม่ ๆ ในเดือนแรกก็คือ สอนในวิชาปัจจุบันไม่ได้ อย่างเด็ก ป. 2 ชั้น ป. 3 เราจะมาสอนในเนื้อหาของ ป. 3 เลยก็นั่นไม่ได้ ใน 1 เดือนแรกนะคะปรับปรุงใหม่หมดเลย ก็คือทบทวนความรู้เก่าทั้งหมด เพื่อให้เสมอดันเสมอปลายในห้องเรียนเดียวกันให้มีความรู้พื้นฐานเท่ากัน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราจะมาวิเคราะห์นักเรียนคะ 1 อาทิตย์เราก็จะวิเคราะห์ว่าความแตกต่างของนักเรียนเป็นอย่างไรแล้วเราก็จะมาแยกกลุ่มนักเรียน ว่าคนอยู่ใน 3 2 1 หรือบางคนไม่ถึงก็ 0 ไปเลยคะ แล้วก็เราก็ให้ไปตามหลักสูตร...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... เราก็ตรวจสอบคะแนนก่อนว่านักเรียนมีทักษะในการคิดคำนวณอยู่ในระดับใดบ้างในแต่ละคนนะคะ ก็พูดง่าย ๆ ว่าเหมือนกับการเอาทุกอย่างในช่วงป. 4 ถึงป. 6 มาหลอมใหม่หมดเลย เพื่อสร้างบรรทัดฐานของพื้นฐานความรู้ก่อนว่าในช่วงป. 4 กับป. 6 นักเรียนจะต้องมีทักษะการคิดคำนวณในด้านไหนบ้าง ก็คือมาจัดองค์ประกอบใหม่เหมือนกับการเรียนรู้เริ่มต้นใหม่ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.1.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน

ผู้สอนมีความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 เป็นอย่างดี จึงได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเกม เพลง แบบฝึก สื่อการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมที่น่าความสนใจ และเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงมากขึ้น โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของเนื้อหารายวิชาที่ระดับและความต้องการของผู้เรียน นอกจากจะเป็นการพัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ แก่ผู้เรียนแล้ว ผู้สอนยังมุ่งหวังให้กิจกรรมเหล่านี้ช่วยดึงดูดความสนใจหรือจูงใจผู้เรียนให้อยากเรียนรู้และอยากกลับเข้าสู่ระบบการเรียนในสถานศึกษาด้วยเช่นกัน

“... ในช่วงหลังโควิดนี้พอเปิดเทอมมาครูจะเปลี่ยนรูปแบบ ก็คือจะเน้นเพลง เกม และการปฏิบัติจริง และก็ปริศนาคำทายค่ะ แล้วก็ใช้คอมจนเริ่มเป็นนิสัยแล้ว แต่ก่อนครูรุ่นนี้ไม่ค่อยใช้หรอกค่ะ... เพราะสมาธิของเด็กที่หลังจากปิดโควิดไปเพิ่งจะเริ่มมาพื้นตัวก็เลยจะเน้นตรงนี้เป็นหลัก แล้วก็บัตรภาพหรือบัตรคำที่เป็นสื่อที่เป็นรูปธรรม ใช้กิจกรรมหลากหลายมากแล้วก็มากกว่าปกติที่ผ่านมา ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... คุณครูก็ต้องมีการเปลี่ยนวิธีการสอนใช้สื่อประกอบ บางทีภาษาไทยด้วยมันจะต้องเป็นวิชาการ ชั่วโมงแรก ๆ เราก็จะต้องเน้นให้องค์ความรู้กับนักเรียนก่อน ก่อนที่จะไปทำกิจกรรม เพราะว่าหลังจากกลับจากโควิดมาถ้าจะมาใส่เลยเขาก็อาจจะรู้สึกเบื่อไม่อยากไปต่อหรือเริ่มดับแล้ว เราก็ต้องมีการค้นพบเทคนิคหรือนวัตกรรมสื่ออะไรเพิ่มเติมเพื่อดึงดูดความสนใจเขา ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ในส่วนของการเขียนก็จะมีการทำวิจัยและทำนวัตกรรมนะคะ เป็นแบบฝึกหัดที่ส่งเสริมในเรื่องของการเขียน โดยแบบฝึกหัดที่ตัวเองออกแบบก็จะเป็นแบบฝึกหัดที่มีสีสันสดใสเพื่อดึงดูดความสนใจของเด็กในเรื่องของการเขียน เพราะว่าเดิมนักเรียนก็อาจจะเขียนไม่ได้อยู่แล้วเพราะว่าเขาอ่านหนังสือน้อยลงใช้ไหมคะ แล้วเราก็ต้องมีการสร้างแบบฝึกหัดที่น่าสนใจเพื่อเขียน เพื่อพัฒนาและเตรียมเขาค่ะ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ของ ป. 4 ก็สามารถมาฝึกทักษะการทำอาหารเช่นการใช้มีด การคิดว่าจะนำอะไรมาประกอบประกอบให้ออกมาเป็นแซนวิชแบบนี้ค่ะ วิชาพวกนี้เกิดความสุขกับเขาเพราะว่าเขาได้ปฏิบัติจริง ได้ลองทำจริงหันฝึกแบบนี้หันฝึกนี้ก็ได้เกิดการเรียนรู้ว่าอาหารแบบนี้มันฝึก ก็คือได้เรื่องทักษะง่าย ๆ ในการใช้ชีวิตของเขา ...”

ครูผู้สอนรายวิชาการงานฯ (สัมภาษณ์)

“... ต้องมีการปรับเปลี่ยนการทดลองนี้ใช้เด็ก 2 คน หรือการทดลองนี้ใช้เด็ก 6 คน เราจะปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ นะคะ แล้วก็เรื่องวัสดุอุปกรณ์เราก็ต้องคุยกันให้ได้แล้วก็แบ่งงานกันให้รู้เรื่อง ใครเอาอะไรหรือใครเตรียมอะไรมา ส่วนการประเมินผลก็คือดูจากการตอบคำถามของนักเรียน ... ก็คือให้มีการขยายความรู้ให้หลากหลายขึ้น ไม่ใช่แค่เรียนในห้องอย่างเดียว ...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.1.4 การปรับรูปแบบการมอบหมายงานและลดปริมาณงานให้เหมาะสม

จากการที่พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปด้วยความสนใจและความสำคัญกับเทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นทำให้ขาดความรับผิดชอบในการทำงานหรือการบ้านส่ง ผู้สอนจึงใช้วิธีแก้ปัญหาด้วยการปรับลดปริมาณงานที่มอบหมายโดยพยายามให้ผู้เรียนสามารถทำงานส่งได้ทันภายในชั่วโมงเรียนเพื่อไม่ให้เป็นการเมื่อยมือกลับบ้าน ในกรณีที่เป็นการบ้านที่ต้องใช้ลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างสรรค์ชิ้นงานผู้สอนจะย้ำเตือนและกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน แต่ละระยะที่ชัดเจนมากขึ้น

“... เด็ก ป. 1 ก็คือฝึก ซ้ำ ย้ำ ทวน แล้วก็การบ้านจะมีทุกวันอาทิตย์ เราจะบอกกับนักเรียนเลย ว่า การบ้านทุกวันอาทิตย์จิตแจ่มใสจะลูก ให้วันอาทิตย์เพราะว่าสอนอยู่คนเดียวจะรู้ว่าเด็กมากน้อยแค่ไหน เราจะมีการประจำวิชาแต่ก็จะรู้ว่าจะมากน้อยประมาณไหน แต่การบ้านจะไม่ขาดเราจะให้ทุกวัน”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ตอนนี้ต้องแก้ปัญหาโดยให้เป็นการโรงเรียน เราจะไม่ให้การบ้าน ให้ทำงานให้เสร็จในชั่วโมงเรียนหรือในโรงเรียนเท่านั้น เพราะว่าเมื่อกลับบ้านไปเด็กส่วนใหญ่ 50% เลยเขาจะไม่มิงานกลับมาส่งเรา เราจึงต้องมีการแก้ปัญหาที่คือ ให้ปริมาณงานที่พยายามให้จบในชั่วโมงหรือไม่ก็ภายใน 1 วัน เพื่อที่เราจะได้ลดภาระของการบ้านให้น้อยลง เพราะว่าตอนนี้ความใส่ใจของเขาส่วนใหญ่จะอยู่ที่โทรศัพท์มือถือหรือโซเชียลมากกว่า ในเรื่องของพฤติกรรมก็คือตรงนี้จะชัดเจน ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... เราก็ต้องมีการกระตุ้นกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมที่จะสามารถใช้กับตัวนักเรียนในทุก ๆ กลุ่มได้ ว่ามีเวลาในชั่วโมงกี่นาทีและเขาจะสามารถทำได้เสร็จ เขาก็จะต้องกลับไปเรื่อย ๆ ว่างานชิ้นนี้มอบหมายเสร็จแล้ว อันนี้เสร็จภายในกี่นาทีเราก็ต้องปรับให้เขา ปรับในเรื่องของการสอนเนื้อหา ประเด็น เนื้อหาแค่นี้เสร็จแล้วที่เหลือก็จะเป็นส่วนของการลงมือทำ ก็จะเป็นในลักษณะนี้มากกว่าคะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาการงานฯ (สัมภาษณ์)

3.1.5 การใช้ชั่วโมงซ่อมเสริมเพื่อเติมเต็มความรู้/ สอนเสริมนอกเวลาเรียน

เมื่อผู้สอนพบว่าผู้เรียนมีปัญหาในการเรียน เช่น อ่านไม่ออก อ่านไม่คล่อง เขียนไม่ได้ จะใช้วิธีการให้ผู้เรียนมาเรียนเสริมเพิ่มเติมในชั่วโมงซ่อมเสริม ชั่วโมงวิชาแนะแนว หรืออาจสอนเสริมนอกเวลาเรียน ในช่วงพักกลางวันหรือช่วงตอนเย็นหลังเลิกเรียน ทั้งนี้ เนื้อหาในการสอนเสริมอาจเป็นการทวนเนื้อหาเพิ่มหรือทบทวนเนื้อหาเดิม เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มที่มีปัญหาคคล้ายคลึงกันโดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทันตามเพื่อนและช่วยลดภาระของผู้ปกครอง โดยจะมีการแจ้งแก่ผู้ปกครองให้รับทราบด้วยเช่นกัน

“... ในส่วนของครูประจำชั้นเอง ถ้าเจอเด็กคนไหนที่อ่านไม่คล่องเขาก็จะใช้วิธีการพักกลางวันหรือช่วงเย็นก่อนที่ผู้ปกครองจะมารับเป็นการสอนเสริมให้ โดยเฉพาะคุณครูป. 1 เขาจะย้ำตรงนี้มากเลย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่ไม่มีใคร พ่อแม่ทำงานกลับมาค่ำมืดแล้วก็อยู่กับปู่ย่า ซึ่งปู่ย่าก็อ่านหนังสือไม่ออกสอนก็ไม่ได้ กลุ่มนี้ส่วนใหญ่ครูจะสอนตอนเที่ยงกับตอนเย็นก่อนที่ผู้ปกครองจะมารับคะ เพราะว่าที่นี้เลิก 4 โมงเย็นเลย จริง ๆ แล้วเรียนถึง 3 ครั้งแต่ทำให้ผู้ปกครองมารับ 4 โมง ก็คือช่วงบ่าย 3 ครั้งถึง 4 โมงตรงนั้นครูเขาจะได้ช่วยนักเรียน...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราคุยกับคุณครูในหลาย ๆ วิชาเป็นการคุยกันว่า เราก็ต้องรวบรวมจำนวนเด็กที่สอบถามมาแต่ละวิชาว่าตอนนี้คนไหนมีปัญหาเรื่องอะไรในวิชานี้บ้าง รายวิชาไหนเยอะสุดก็จะเรียกมาแต่ละคน มันจะมีชั่วโมงซ่อมเสริม ครูประจำชั้นก็สามารถใช้ชั่วโมงนี้ซ่อมเสริมเขา คนไหนไม่เข้าใจในแต่ละรายวิชาของเขา”

ครูผู้สอนรายวิชาการงานฯ (สัมภาษณ์)

“... การอ่านการเขียนตรงนี้พอคุณครูเราพบปัญหาในช่วงระยะเดือน 2 เดือนแรก ก็คือพอเขากลับมาเรียนในระบบ กิจกรรมของโรงเรียนแล้วก็ยังสานต่ออย่างต่อเนื่อง ก็คือเราก็มีการสอนเสริมเขาก็ดีขึ้น แต่ว่าก็ไม่ได้ดีขึ้นมากถ้าเทียบกับรุ่นก่อนหน้านี้ค่ะ ... รุ่นนี้ครูต้องสอนถึง 5 ชั่วโมง เรียน 2 ชั่วโมงแล้ว ก็มีการซ่อมเสริมเพิ่ม เพราะว่าเขาสีมองศึ่ความรู้เดิมหมดเลย ... แต่ถ้าคนไหนที่หนักมาก ๆ ครูจะต้องมาซ่อมเสริมนอกเวลา เพราะถ้าในเวลาจะไม่ทันหลักสูตรก็เลยจะมาเสริมนอกเวลา ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ก็จะมีการติวเพิ่มของวิชาแนวแนวของคุณครูท่านอื่น วิชาแนวแนวมันก็จะว่างไม่ได้ทำอะไร คุณครูบางคนก็จะมาขอติวเพิ่ม เพื่อให้นักเรียนมีความรู้มากขึ้น ... ครูก็จะหาเวลาว่างหรือคาบแนวแนวคาบซ่อมเสริมอะไรแบบนี้ค่ะ มาติวสิ่งที่เราเรียนไปแล้วไม่เข้าใจ เนื้อหาของป.5 ที่เราไม่เข้าใจแบบนี้ค่ะ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... คุณครูก็จะหาเวลาสอนเพิ่มเติมค่ะ จากในตารางสอนอยู่แล้วค่ะ แล้วก็คุณครูก็จะทบทวนบทเรียนให้ค่ะที่ย้อนหลังไป ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.1.6 การพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน

ในช่วงเช้าและช่วงกลางวันโรงเรียนบ้านห้วยต่อจะมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการและการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยปรับลดเวลาในการทานอาหารกลางวันเพื่อสอดแทรกกิจกรรมฝึกสมาธิผ่านการเล่นเกมเพื่อเตรียมความพร้อมรับความรู้ในวิชาคาบบ่าย ทั้งนี้ กิจกรรมเพื่อพัฒนา “ทักษะการพูด” ของผู้เรียนจะดำเนินการโดยผู้สอนวิชาภาษาไทยเป็นผู้นำกิจกรรม ด้วยเปิดการเพลงจาก YouTube ที่ผู้สอนคัดสรรเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และมีความหลากหลายให้ผู้เรียนได้ร้องตามจนเกิดความชำนาญ ขณะที่กิจกรรมเสียงตามสายดำเนินการโดยตัวแทนนักเรียนหรือสภานักเรียน นอกจากนี้จะมีเป้าหมายเพื่อให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ข้อมูลสู่ผู้เรียนในโรงเรียนแล้วยังเป็นการพัฒนาทักษะการพูดได้อีกทางหนึ่ง

“... ของที่นี่เขาจะเป็นลักษณะของการเล่น เดือนแรกที่มาพักเที่ยงก็คือให้พักปกติ 1 ชั่วโมงใช้ไหมคะกินข้าวเสร็จแล้วก็เล่นไป แต่ว่ามองแล้วว่าไม่สำเร็จแน่ ๆ เลยถ้าเป็นแบบนี้ ก็เลยคุยกับคุณครูว่าพักเที่ยงให้กินข้าวครึ่งชั่วโมง กลายเป็นว่าเด็กที่นี่ไม่ได้เล่นนะคะพักเที่ยงกินข้าวเสร็จปั๊บ ต้องไปรวมตัวกันที่ใต้ถุนอาคารฝึกสมาธิโดยการใช้เกมเข้ามา แต่ว่าคุณครูเขาเก่งเขาก็จะใช้ลักษณะของเกมแบบการเล่นเพื่อสร้างสมาธิ กรรไกรไข่ม้วนอะไรแบบนี้ แล้วก็มีการเล่นแบบทำทาง ... ก่อนเรียนคาบบ่ายให้มารวมตัวกัน แล้วก็ให้มีสมาธินั่งพอที่จะไปเรียนสู่คาบบ่าย ก็จะเป็นแบบนี้ทุกวัน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เปิดดู YouTube และ YouTube จะต้องมียุทธศาสตร์เพื่อป้องกันนักเรียนเบื่อ ตอนเช้าก็ฟังเฉย ๆ เพราะว่ามีกิจกรรมตอนเช้า แต่พอมาตอนเที่ยงทานข้าวเสร็จ มาฟังเพลงเราเปิดเอง คราวนี้พาเดินด้วยคะเด็กเล็ก ๆ เขาก็จะซึมซับไปเรื่อย ๆ ทั้ง YouTube และก็ร้องสดเลยคะ แล้วเพลงก็เปลี่ยนให้มีความหลากหลายไป เกี่ยวกับในเรื่องความรู้ณะคะ ไม่ใช่เพลงนอกเรื่อง เราเอาที่ความรู้ เด็กจะเริ่มพยัญชนะ สระ โดยเฉพาะสระผสมคะจะยากมากสำหรับเด็ก เด็กก็จะร้องอยู่ทุกวัน แล้วเด็กก็จะนำไปเขียนเพราะว่าพอร้องได้แล้วเด็กก็จะเขียนได้ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... กิจกรรมเสียงตามสายในช่วงเวลาพักเที่ยง จะมีตัวแทนนักเรียนหรือว่าสภานักเรียน หรือตัวแทนห้องคะคอยพูดเสียงตามสายเพื่อให้ความรู้หรือว่าประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียนด้วย ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

สำหรับการพัฒนาความสามารถด้าน “การอ่าน” โรงเรียนบ้านห้วยต่อได้นำกิจกรรมภาษาไทย ภาษาอังกฤษวันละคำ รวมถึงการเสริมสร้างการอ่านด้วยการให้ผู้เรียนสามารถหยิบหนังสือที่สนใจจากตะกร้าความรู้ไปอ่านในห้องเรียนช่วงเวลาว่างได้อย่างอิสระ ขยายพื้นที่ในการเพิ่มความรู้ โดยจะมีการหมุนเวียนตะกร้าเพื่อให้ผู้เรียนได้อ่านหนังสือที่มีความหลากหลาย เช่น นิทาน ความรู้รอบตัว ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และป้องกันมิให้ห้องสมุดมีความหนาแน่นมากเกินไปลดความเสี่ยงการแพร่กระจายของโควิด 19 อีกทางหนึ่ง

“... มีกิจกรรมย่อยในระดับโรงเรียนก็คือ กิจกรรมภาษาไทย ภาษาอังกฤษวันละคำ ในช่วงก่อนเข้าห้องเรียนก็คือช่วงพักเที่ยงคะ เด็ก ๆ เขาจะเข้าชุมนุมสื่ ก็จะเป็นการเสริมสร้างคำศัพท์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษวันละคำให้แก่เด็ก ... นักเรียนสามารถไปนำหนังสือที่ห้องสมุดมาใส่ตะกร้าของห้องเรียนแล้วก็นำกลับไปอ่านที่ห้องเรียนได้ ก็เป็นกิจกรรมที่พัฒนาเรื่องการอ่านของผู้เรียน ซึ่งเขาสามารถอ่านในช่วงเวลาว่างก็เป็นการส่งเสริมเรื่องการอ่านของเขาได้ เนื่องจากสถานการณ์โควิดนะคะ และห้องสมุดเราก็แคบนิดนึงก็เลยเปลี่ยนมาเป็นกิจกรรมอ่านเสริมสร้างความรู้ ก็คือให้ไปอ่านในห้องเรียน จะได้ไม่ต้องไปแน่นในห้องสมุด เพื่อป้องกันตามมาตรการโควิด ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... จะเป็นสมุดความรู้เป็นตะกร้าท่องโลกกว้างก็จะแจก ห้องละตะกร้า 1 อาทิตย์ก็จะไปเอา 1 ครั้งจะกลับไปสลับมาเอาไปอ่านหน้าห้อง เพราะบางทีคุณครูก็จะแบบเอาไปสอนจับใจความเพิ่มเติม

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... คุณครูจะส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือมากยิ่งขึ้น ก็เลยให้เด็ก ๆ ไปเอาได้ที่ห้องสมุดคะเป็นเหมือนหนังสือนิทานแล้วก็หนังสือความรู้คะ ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... มันสนุกค่ะมันเหมือนได้อ่านนิทานแล้วก็ได้รับความรู้ด้วย แล้วก็ได้อ่านกับเพื่อน ๆ ทุกคนด้วย ค่ะ บรรยากาศในห้องก็จะเจิบค่ะเพราะว่าทุกคนก็จะนั่งอ่าน บางทีก็จับกลุ่มนั่งอ่าน เหมือนทำเวลาว่าง ให้เกิดประโยชน์ค่ะ ... ตอนนั้นก็จะมี 2 คนค่ะออกไป 2 คน ไปตามเลขที่ค่ะเพราะว่ามันจะมีแผ่นกระดาน อยู่ 2 แผ่นค่ะอีกคนจะได้ภาษาไทยส่วนอีกคนก็จะได้อังกฤษค่ะ แล้วก็มาอ่านให้ห้อง ๆ ฟัง ห้อง ๆ ก็ จะมีสมุดแล้วก็เอามาจด ทุกวันเลยค่ะ ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... ภาษาไทยภาษาอังกฤษวันละคำค่ะ คือตอนเที่ยงหลังจากที่เรากินข้าวเสร็จจะมีห้องป. 1 ถึงป. 6 เลยค่ะก็จะมานั่งได้อาคารที่ตึกอาคารเรียน 4 ค่ะ แล้วก็จะมีพี.6 จะมีกระดานจะมีภาษาไทยกับ ภาษาอังกฤษมาแนะนำให้ห้อง ๆ ฟังแล้วก็จดในสมุดค่ะ ... เหมือนทำให้เด็กมีแรงกระตุ้นในการอ่านออก เสียงสะกดคำค่ะ ทำให้มีความรู้เพิ่มเติมด้วยค่ะ ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.1.7 การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน

วิธีการช่วยเหลือเพื่อนเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่คุณสอนนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้ปรับปรุงพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบและยังทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะเข้าสู่สังคมได้เป็นอย่างดี ขณะที่เพื่อนนักเรียนก็มีความเสียสละและยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือเพื่อนหากพบว่าได้รับการร้องขอ ซึ่งอาจเป็นการช่วยอธิบายเนื้อหาที่ไม่เข้าใจ สอนการบ้าน เป็นต้น

“... เราจะใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อนหรือเพื่อนนำเพื่อน ถ้าเพื่อนยังมีนิสัยแบบนี้หรือไม่มีความรับผิดชอบอีก เพื่อนก็ไม่เอาเข้ากลุ่มและคราวนี้จะอยู่คนเดียว เขาก็จะปรับปรุงตัวแต่หลัง ๆ นี้ก็จะดีขึ้นบ้าง แต่เราก็ต้องดึงเข้ามาในกลุ่มเพื่อให้เขาอยู่ในสังคมได้เขาจะรู้ว่าเพื่อนไม่ชอบ ถ้ายังทำแบบนี้ก็เด็กผู้หญิงก็ไม่เอาเข้ากลุ่มแล้วนะ หรือเด็กผู้ชายเขาก็จะทำกันแรง ๆ นะซึ่งอันนี้เธอก็ต้องเรียนรู้ด้วยตัวเอง เพราะถ้าคนที่ปัญหาอยู่มาอยู่ด้วยกันมันก็จะไปด้วยกันไม่ได้ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... ก็ช่วยเพื่อนในกลุ่มคนที่เขาไม่ยอมมาหรือว่าเขาเรียนไม่ทัน ก็ไปช่วยเหลือเขาบ้างคะเวลามีคนมาขอความช่วยเหลือเรา ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... เขาก็จะมาบอกว่าช่วยสอนการบ้านหน่อย หนูก็จะไปสอนมันก็ทำให้เขาเข้าใจมากยิ่งขึ้นค่ะ แล้วหนูก็จะอธิบายว่าตรงนี้ทำยังไงอะไรแบบนี้ค่ะ ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

3.2.1 การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน

ในบริบทการทำงานของครูและบุคลากรในโรงเรียนบ้านห้วยต่อมีความเอื้อเพื่อช่วยเหลือดูแลกันเป็นอย่างดี เมื่อครูพบเจอปัญหาในชั้นเรียนหรือมีข้อสงสัยในการทำงานด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านการวิจัย หรือค้นพบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพกับผู้เรียน ก็จะสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และสอบถามกันได้ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เป็นเหมือนครอบครัวที่มีเป้าหมายเดียวกันในการพัฒนาผู้เรียนทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน

ภาพ 4.22 บรรยากาศในการทำงานร่วมกันของครูโรงเรียนห้วยต่อ

“... ส่วนมากครูแต่ละคนที่เวลาตัวเองไม่ได้เข้าสอนหรือว่าเวลาหลังเลิกเรียนทุกวัน เราก็จะมีเรื่องมาเล่าสู่กันฟังทุกวันว่าวันนี้ที่สอนไปเจอปัญหาอะไรบ้าง หรือไปเจออะไรที่เป็นประเด็นเป็นจุดเด่น หรือวิธีการอะไรที่เราลองเอาไปใช้แล้วมันดี เราก็จะพูดคุยกันทุกวัน ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... ในครอบครัวของห้วยต่อเราก็จะช่วยเหลือกันทุกด้านพูดง่าย ๆ ว่าเราทำงานแบบครอบครัว ดังนั้น เลยมองว่าในเรื่องของการส่งเสริมการให้กำลังใจเรามีทุกวันค่ะ แล้วก็ถือว่าเราเป็นครอบครัวใหญ่ที่ต้องช่วยดูแล ต้องช่วยพัฒนาต่อเติมไม่ว่าในด้านของความรู้ ในเรื่องของงานวิชาการหรือการทำวิจัยอะไรต่าง ๆ คนไหนไม่เข้าใจเราก็จะสอบถาม ถ้าคนไหนเข้าใจแล้วเราก็จะช่วยกันอธิบายเพิ่มเติม หรือบางครั้งก็ช่วยกันทำงานเหล่านั้นเสร็จให้อยู่ในระดับดีถึงดีมากทุกครั้ง ...”

หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ (สัมภาษณ์)

3.2.2 การพัฒนาตนเองของครูผู้สอน

ผู้สอนในโรงเรียนบ้านห้วยต่อมีความสามารถในการพัฒนาตนเองเพื่อสืบค้นข้อมูล ความรู้ รวมถึงเทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ที่ต้องใช้สื่อวัตกรรมการทางเทคโนโลยีตั้งแต่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 โดยมีผู้บริหารเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา ทั้งนี้ จากความสามารถและความตั้งใจในการพัฒนาตนเองของผู้สอนโรงเรียนบ้านห้วยต่อทำให้สามารถผลิตและพัฒนาสื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น เลือกรูปจาก YouTube มาใช้ในการสอน ผลิตสื่อจากโปรแกรม CANVA ใช้ Liveworksheet ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

“... เรื่องวิธีการสอนเด็ก ๆ ส่วนใหญ่แค่แนะนำเฉย ๆ ค่ะ เหมือนกับว่าครูเขาไปหาข้อมูลเองว่าทำอย่างไร ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ในเรื่องของการใช้สื่อวัตกรรมการที่เป็นเทคโนโลยีต่าง ๆ ค่ะ ก็คือพวกครู ก็มีความพร้อมและมีความสามารถในการที่จะใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น YouTube CANVA หรือว่า Live worksheet อะไรพวกนี้เรานำมาใช้ได้หมดเลย ซึ่งทางนักเรียนเองเขาก็จะมีทักษะเดิมในช่วงโควิดเขาก็จะใช้พวกอะไรเหล่านี้อยู่แล้ว ดังนั้นพอมาเป็น on site เขาก็จะสามารถไปพร้อม ๆ กับเราได้ด้วย”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.2.3 การขับเคลื่อนในการพัฒนาครูโดยผู้บริหาร (ส่งเสริม สนับสนุน เสริมแรง)

ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยต่อมีส่วนสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้ครูผู้สอนนำสื่อและนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการสอนอยู่แล้วมาส่งเข้าประกวดในระดับต่าง ๆ โดยไม่ทำให้ผู้สอนคิดว่าเป็นภาระงานเพิ่มเติม เป็นการขับเคลื่อนโดยใช้หลักการบริหารของโรงเรียน “ห้วยต่อโมเดล” ซึ่งผลจากการประกวดนอกจากจะผู้สอนจะได้รับการยอมรับ ได้รับรางวัลในระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่ ระดับภูมิภาคแล้ว ส่งผลให้ผู้สอนเกิดความภาคภูมิใจ มีความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง และสามารถพัฒนาสื่อการสอนที่มีคุณภาพส่งเข้าประกวดได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้สอดคล้องกับการนำผลงานมาใช้เพื่อพัฒนาทางวิชาชีพในการรับการประเมิน PA ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ ทุกครั้งที่มีการประกวดและได้รับรางวัลผู้บริหารสถานศึกษาจะชื่นชมและประชาสัมพันธ์ในช่องทางออนไลน์ของโรงเรียนด้วย

“... คุณครูทำแล้วคุณครูต้องได้งานด้วย เมื่อคุณครูทำงานคุณครูก็ต้องได้อะไรตอบแทนมาบ้างก็ คือจะมีลักษณะของการส่งรายการแข่งขันเข้าร่วม ทีนี้ในส่วนนี้หลังจากที่เราทำตรงนี้แล้วเราก็ให้คุณครูภาษาไทยเขาส่งนวัตกรรมเข้าร่วมประกวด เพราะว่าคุณครูทุกคนที่โรงเรียนมีเรื่องของการผลิตสื่อโน่นนี่นั่นอยู่แล้ว มีเรื่องของนวัตกรรมเข้ามาก็เลยส่งในเรื่องของการบริหารจัดการการศึกษาเข้าประกวดของระดับจังหวัดนะคะ ของศึกษาธิการจังหวัด ก็ปรากฏว่าได้ลำดับที่ 4 ของจังหวัดนะคะ เราใช้ห้วยต่อโมเดลในการบริหารจัดการตรงนี้และก็ได้รางวัลมา ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... คือจะคุยกับคุณครูว่าคุณไม่ต้องสร้างงานใหม่นะเอางานที่คุณทำอยู่นั้นแหละแล้วส่งเข้าประกวด เพราะถ้าสร้างงานใหม่มองว่าเป็นการเพิ่มภาระให้เขา เราก็เลยเอางานเดิมที่มีอยู่ส่งเข้าประกวด รายการไหนที่ส่งได้เราก็ส่งรายการไหนที่ไม่มีเราก็ไม่ต้องเข้าร่วม ปรากฏว่าใน 1 ภาคเรียนของปีการศึกษา 65 นะคะคุณครูมีรางวัลรองรับครบ 100% เพราะว่าเหมือนครูภาษาไทยบังเอิญโชคดีด้วยว่าเขตพื้นที่เขาก็เปิดโอกาสในเรื่องของการประกวดครั้งนี้ ครูภาษาไทย 3 คนเขาก็ได้รางวัลระดับยอดเยี่ยมของการประกวดนวัตกรรมกรรมการอ่านการเขียนค่ะ ได้ยอดเยี่ยมทั้ง 3 คน...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... จากเมื่อก่อนที่เขาไม่เคยมีเขาก็รู้สึกภูมิใจจนหลัง ๆ ผอ. ไม่ต้องบอกว่าส่งอะไรเข้าประกวด กลายเป็นว่าเราบอกว่าอะไรไม่ต้องก็ได้บ้าง ถ้าเกิดว่าไม่ไหวก็ไม่ต้องทำแต่เขาก็ส่ง คือมันเหมือนได้เป็นแรงเสริมเปิดทางให้เขา ก็ดีนะเขาได้มีผลงานเป็นของตัวเองแล้วเหมือนเวลามันมาควบคู่กับตรงนี้ พอเขาให้ทำ PA ทุกอย่างมันก็เลยรองรับหมด ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราจะขึ้นเพจทุกครั้งที่มีการขึ้นรางวัล ก็เป็นการเสริมกำลังใจค่ะเพราะว่าเหมือนล่าสุดที่ผ่านมาส่งนักเรียนเข้าร่วมแข่งขันประกวดระดับภาคใต้ ก็ได้รางวัลที่ 6 ของภาคใต้ ในระดับประถมนะคะ ก็จะชื่นชมทุกรายการที่ทำ ก็จะขึ้นหน้าเพจค่ะ ชื่นชมเขาแล้วก็ประชาสัมพันธ์ทุกเรื่อง อย่างอันนี้เขาได้รางวัลคุณธรรมสพฐ.มา 2 ท่าน คนนี้ก็ได้รับระดับประเทศ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ในด้านของวิชาการเราก็สนับสนุนครูผู้สอนในด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่นะคะ เติมความสามารถ ไม่ว่าจะคุณครูต้องการจัดการเรียนการสอนรูปแบบไหนหรือว่าคุณครูท่านใดขอความร่วมมือ คุณครูในช่วยต่อทุกคนถือว่าเราเป็นครอบครัว เราไม่ได้มองว่าเป็นเพื่อนร่วมงานเรามองว่าเป็นครอบครัว เมื่อคนในครอบครัวของเราประสบความสำเร็จเราก็ชื่นชมยินดี ...”

หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ (สัมภาษณ์)

3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

3.3.1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้

ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนบ้านห้วยต่อเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพใน 3 ประเด็น คือ ด้านการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ ด้านการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และด้านการแก้ปัญหาพฤติกรรม/คุณลักษณะของผู้เรียน ดังนี้

1) ด้านการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้

ผู้ปกครองของผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านห้วยต่อ โดยเล็งเห็นความสำคัญของกิจกรรมที่จัดขึ้นจึงมักจะติดตาม สอบถาม อยากรู้ ต่อเนื่อง เช่น ร่วมสมทบทุนทำบุญ สนับสนุนการแข่งขันโครสเวิร์ด ผู้ปกครองเป็นผู้สมัครให้แก่ลูกด้วยตนเอง รวมถึงเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้วิธีการเล่นเพื่อกลับไปฝึกฝนให้กับลูกที่บ้าน นอกจากนี้ ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาก็มีส่วนสำคัญอย่างมากในการสนับสนุนทุกกิจกรรมของทางโรงเรียนด้วยเช่นกัน

“... ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเยอะ เพราะว่าพอคุณครูให้การบ้านไปก็คือผู้ปกครองเขาก็ต้องช่วย มันจะเห็นชัดว่าถ้าเกิดคนไหนที่ผู้ปกครองไม่ได้ดูแลความต่างมันจะเห็นชัด ทีนี้ถามว่ารู้ได้ยังไงว่าผู้ปกครองเขามาดูแลตรงนี้ เห็นได้ชัดจากกลุ่มโครสเวิร์ด คือตอนแรกผู้ปกครองเขาไม่มีพื้นฐานเรื่องพวกนี้ ก็มาส่งลูกซ้อมเสร็จแล้วปรากฏว่าเวลาเขามารับเด็กยังค้างอยู่ คือยังไม่จบเกมเขาก็ต้องรอ พอเขาต้องรอเขาเลยเข้ามาดูด้วยแล้วก็เริ่มเรียนรู้ คุณครูก็เลยเอาแบบนี้สอนแม่สอนผู้ปกครองด้วยว่าวิธีการมันเล่นแบบนี้ละ คุณเอาไม้กระดานกลับไปแล้วลูกไปแข่งกับแม่นะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ตอนนี้ผู้ปกครองเขาสนับสนุนและเขาสนใจ ปรากฏว่าตอนนี้โรงเรียนสภาราชนิตรีงเขาเปิดอบรมโครสเวิร์ด ผู้ปกครองสมัครให้ลูกเองเลยนะคะคือด้วยความที่เขาารู้สึกว่ามันดีและเด็กได้ไปแข่ง ไม่ใช่แข่งธรรมดาจะจะเป็นการแข่งขันระดับภาค ไม่ใช่แค่จังหวัด เหมือนมันเปิดโอกาสให้ลูกเขาแล้วก็เรียนรู้ร่วมกัน เขาก็เห็นความสำคัญแล้วก็สมัครให้ลูกเองเลย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ชุมชนที่นี่เข้มแข็ง เหมือนเรามีคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ใหญ่บ้านที่นี่ แล้วก็คณะกรรมการสถานศึกษาที่เหลือจะเป็นผู้ปกครองเด็กหมดเลย ก็คือลูกเขาก็อยู่ที่นี้อยู่แล้วเขาเป็นตัวแทนของศิษย์เก่าก็จริง เป็นตัวแทนของชุมชนก็จริงแต่กลายเป็นว่าลูกเขาอยู่ที่นี้เขาก็เลยสนับสนุนค่อนข้างเยอะและทุกเรื่อง คือทุกกิจกรรมที่โรงเรียนทำเขาจะมีส่วนร่วม แล้วก็ถ้าไม่ได้ประชุมก็จะยกโทรศัพท์ถามว่าเราจะทำกิจกรรมอันนี้นะ ... เขาก็จะช่วยเยอะและก็ในส่วนของผู้ปกครองและชุมชนอย่าง กคน.อะไรพวกนี้เขาก็จะเข้ามาช่วย...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... สมทบทุนนักเรียนอะไรแบบนี้คะ จัดกิจกรรมคะ ทำบุญให้โรงเรียน จะมีผู้ปกครองมาร่วมทำบุญด้วย เขาก็จะมาช่วยมีส่วนร่วมงานโรงเรียนด้วย เช่นทำความสะอาดโรงเรียน ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

2) ด้านการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยการเข้าร่วมประชุมกับทางโรงเรียนเมื่อรับทราบปัญหา ทั้งนี้ ผู้ปกครองจะอยู่ในกลุ่ม LINE จึงสามารถรับทราบข้อมูลโดยตรงจากผู้เรียน โดยจะช่วยติดตามดูแลนักเรียนทั้งในเรื่องการส่งงาน ส่งการบ้านตามที่ครูมอบหมาย เพื่อแก้ปัญหาการถดถอยด้านความรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการอ่าน การเขียนของผู้เรียน ถือเป็น การเชื่อมรอยต่อการพัฒนาผู้เรียนจากโรงเรียนและบ้านได้เป็นอย่างดี

“... ปัญหาอุปสรรคมันคือ ภาวะถดถอยของเด็กซึ่งเด็กที่เรารวบรวมแล้วว่า มีปัญหาจริง ๆ ก็จะมีทั้งหมด 45 คน โรงเรียนก็ดำเนินการแก้ปัญหาโดยการประชุมผู้ปกครองเหมือนเดิมนะคะ เราก็ใช้วงจรเดิมเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ครั้งนี้ผู้ปกครองจะต้องมาส่งนักเรียนที่โรงเรียน โดยการเซ็นชื่อมาส่งและเซ็นชื่อมารับเพราะว่า 45 คนนี้จะประสบปัญหาที่แตกต่างกัน ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... แล้วยังมีการส่งการบ้านก็คือกลุ่มไลน์เดิมยังอยู่คุณครูก็จะให้เด็กทำการบ้าน เหมือนป.2 ตอนนีเขาก็จะให้เด็กอ่านคำพื้นฐาน เขาก็จะมีของเขาแล้วก็ให้เด็กอัดคลิป ให้ผู้ปกครองอัดคลิปส่ง มาว่าเด็กอ่านออกไหม ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เมื่อเราเปิด on site เต็มรูปแบบสิ่งที่เห็นได้ชัดก็คือเราใช้ในเรื่องของหัวข้อโมเดล ซึ่งจะ เป็นตัวตอบโจทย์ในภาวะถดถอยในด้านขององค์ความรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เราเอามาใช้กับทุกคน ในโรงเรียนใหม่ก็เอามาใช้กับทุกคนในโรงเรียน รวมไปถึงกลุ่มที่มีปัญหาค่ะ ... เพราะว่าขั้นตอนต่าง ๆ จะเป็นใช้วงจรของ PDCA มารวมในเรื่องของการทำงานของหัวข้อโมเดลอีกรอบหนึ่งนะคะ ... ไม่ว่าจะเป็น ชุมชน ผู้ปกครองหรือว่าคุณครูทุกคนในโรงเรียนรวมถึงผู้บริหาร ซึ่งเครือข่ายผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยติดตามดูแลนักเรียนกลุ่มที่เราเจาะจงโดยเฉพาะ แล้วเราก็ร่วมมือกันในเรื่องของการแก้ปัญหาค่ะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... ผู้ปกครองจะอยู่ในกลุ่มไลน์ ก็จะมีเลยว่าคุณครูให้ทำอะไร เด็กบางคนบอกว่าไม่อยากจะ การบ้านกลับไปแล้วก็เล่นเลย แต่แม่เห็นอยู่ว่ามันมีอะไรแบบนี้ค่ะ

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... ถ้าเด็กมีปัญหามากเกินไปก็จะเชิญผู้ปกครองแล้วร่วมด้วยช่วยกัน บางคนผู้ปกครองบอกเลย ว่าลูกทำไม่ได้ อ่านไม่ได้ มีปัญหา ... เราจะมีรู้อย่างไรว่าเด็กเขียนไม่ได้ เพราะว่าเวลาเด็กมาโรงเรียน คุณครูจะมีสมุดให้กลับไปเขียนแล้วก็ตรวจงานกับผู้ปกครอง ก็จะทำให้ทราบว่าเด็กเป็นอย่างไรและ ผู้ปกครองก็ต้องเซ็นรับทราบมาให้ครูด้วยทุกครั้ง ในแต่ละวิชาไม่ว่าจะเป็นหนังสือ แบบฝึก หรือใบงาน เป็นการเอาใจใส่ต่อยอดให้กับคุณครูด้วย เพราะว่าจะได้รู้ด้วยว่าลูกตัวเองอยู่ในระดับไหน ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3) ด้านการแก้ปัญหาพฤติกรรม/คุณลักษณะของผู้เรียน

สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่มีส่วนส่งผลให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น เมื่อผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนเกิดปัญหาการแสดงผลพฤติกรรม คุณธรรมจริยธรรม หรือมีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ จึงต้องแจ้งไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบปัญหา ซึ่งผู้ปกครองได้เห็นถึงความรักและความตั้งใจของโรงเรียนที่มีแนวทางการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น จึงดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างกระตือรือร้นมากขึ้นและเข้ามาติดตามการแก้ปัญหาพร้อมกับผู้สอน อย่างไรก็ตามกลไกซึ่งขณะเดียวกันชุมชนก็ให้ความร่วมมือในเรื่องของการบริหารจัดการของโรงเรียนเป็นอย่างดีด้วยเช่นกัน

“... ในกรณีที่เด็กคนไหนที่มีปัญหาเราก็จะโทรติดต่อประสานผู้ปกครองให้ช่วยดำเนินการ หรือ LINE ส่วนตัว อย่างของเด็ก ป. 1 ถ้าบอกว่าเด็กคนนี้นั้นไม่ได้เอาแบบฝึกมานะคะ แบบเดียวเดียวตามเอา มาให้แล้ว ผู้ปกครองจากกระตือรือร้นมาก อย่างเด็กโตเขาจะมีเดี่ยวเพื่อนล้อ แต่ถ้าเป็นเด็กเล็กผู้ปกครองจะดูอยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับวัยของนักเรียนด้วย ถ้าไม่แจ้งงานหรือการบ้านไปเลยผู้ปกครองก็จะมีความรู้สึกว่าครูไม่ได้ใส่ใจ หรือว่าจะสอบเรื่องนี้ทำไมครูไม่บอกหรือไม่แจ้งก็จะมีปัญหา หรือว่าครูไม่ให้การบ้านอะไรเลย การที่เราบอกว่าเราทำอะไรในแต่ละวันไปใน LINE มันเป็นผลดีแล้วก็ข้อดี เป็นการร่วมมือกันระหว่างครูและผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... บางทีก็ต้องพูดคุยกับผู้ปกครองนะคะต้องพาผู้ปกครองมาอธิบายว่าเด็กคนนี้คุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างไร ผู้ปกครองเขายากที่จะยอมรับว่าบางครั้งเขารักลูกมากเกินไป รักหลานมากเกินไป เพราะเด็กส่วนใหญ่ที่อยู่ที่นี่จะแตกแยกจะอยู่กับปู่ย่าตายาย ดังนั้นปู่ย่าตายายจะมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม บางครั้งรักมากไปจนลืมตัว ที่จะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... คือเราทำให้เขาเห็นว่าเราสามารถที่จะช่วยเขาได้ทุกด้านแค่เขาเปิดใจ ดังนั้นผู้ปกครองก็เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมอะไรก็ตามในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับเปิดใจว่าลูกฉันเป็นแบบนี้ ก็คือมาเข้าหาครูมากกว่าที่ครูเข้าหาผู้ปกครอง เพื่อร่วมด้วยช่วยกันในการแก้ปัญหาเด็กในด้านของการเรียน ด้านของพฤติกรรมหรือปัญหาต่าง ๆ ที่เจอ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... ครูประจำชั้นไปไหนไม่ได้ต้องอยู่ตลอดเวลา เพราะผู้ปกครองจะเข้ามาทุกวันมาสอบถามว่าลูกฉันเป็นยังไง โดยเฉพาะ ป. 1 อย่างที่บอกคือบอกตรง ๆ ว่าครูน่ารักมาก คือจะมองเหมือนเด็กก็คือลูก ลูกศิษย์คือลูกทุกอย่างคือไม่ต้องบรรยายนะคะ ถ้าเรารักเขาเรารักเด็ก แน่นนอนผู้ปกครองก็รักเรา เราเชื่อแบบนั้น ก็เลยบอกว่าชุมชนให้ความร่วมมือในเรื่องของการบริหารจัดการของโรงเรียนเป็นอย่างดี ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน สื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้อะหว่างเพื่อนครู

กลุ่มผู้สอนในโรงเรียนบ้านห้วยต่อมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเทคนิคการสอน สื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้อะหว่างเพื่อนครู และสื่อประกอบการสอนที่นำมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อะหว่างเพื่อนครู รวมถึงได้สะท้อนถึงผลลัพธ์จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อะหว่างเพื่อนครูที่ประสบผลสำเร็จและยังคงเป็นปัญหา โดยเป็นการสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละภาคเรียน จึงทำให้ผู้สอนเกิดการพัฒนาและปรับปรุงประยุกต์เทคนิคการสอนเพื่อนำมาใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

“... ในของกลุ่มสาระภาษาไทยส่วนใหญ่ก็คือ เวลาเราเจอปัญหาเราก็จะแชร์เทคนิค ส่วนนวัตกรรมอาจจะใช้ด้วยกันไม่ได้ เพราะว่าความเข้มข้นของเนื้อหาไม่เหมือนกัน แต่เราก็จะเอาเทคนิคและวิธีการนั้นมาประยุกต์ใช้แล้วก็ปรับความเข้มข้นของเนื้อหาให้ดียิ่งขึ้น ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“...คือเราจะคุยกันตลอดว่าเราทำดำเนินการอะไรบ้างแล้วอันไหนดี อันไหนเป็นปัญหา เพราะว่าใน 1 ภาคเรียน เราต้องสรุปในเรื่องของการปฏิบัติงานการนำเสนอ VTR ว่าเราประสบความสำเร็จในเรื่องของการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง หรือประสบปัญหาอย่างไรบ้าง แล้วเราก็ปัญหาอย่างไร เพื่อที่จะได้แลกเปลี่ยนวิธีการและความคิดเห็นกัน เช่น ที่มีวิธีนี้น้องลองทำวิธีนี้ดูสิมันก็ดีเหมือนกันนะ อะไรประมาณนี้ค่ะ เพื่อที่จะต่อยอดวิธีการสอนหรือว่าแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดค่ะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... ในเรื่องของการเผยแพร่สื่อการเรียนการสอน รูปแบบเทคนิควิธีการนะคุณครูแต่ละกลุ่มสาระก็จะพยายามเพิ่มเติม เหมือนน้องที่สอนคณิตศาสตร์เด็กเล็กเขาจะบอกว่าเขามีปัญหาในเรื่องของการบวกลบ พี่ก็เลยบอกว่าถ้าแบบนั้นน้องใช้ในเรื่องของจินตคณิต การแยกด้วยนิ้วมือมาเป็นตัวช่วย ก็บอกกล่าวในเรื่องของเทคนิควิธีการในฐานะที่ว่าเคยเป็นครูผู้สอนคณิตศาสตร์มาก่อนก็จะบอกเรื่องราวดี ๆ ...”

หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ (สัมภาษณ์)

3.3.3 ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อช่วยเหลือผู้เรียน

แม้ว่าโรงเรียนบ้านห้วยต่อจะเป็นโรงเรียนขนาดกลางที่อยู่นอกเมืองแต่ได้รับความช่วยเหลือและความร่วมมืออย่างดีจากหน่วยงานภายนอก อาทิ เทศบาล เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานเอกชนภายนอก ในด้านวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงทุนสนับสนุน และงบประมาณบางส่วน สำหรับใช้ดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู และสามารถเป็นแหล่งศึกษาดูงานให้แก่บุคคลภายนอกได้

“... เราก็สามารถโทรบอกได้ว่าเราขออ้อมอันนั้นอันนี้หน่อยนะ โตะเก้าอี้ มีรถกระเช้าอะไรพวกนี้ เรายืมหมดจากเทศบาล อย่างล่าสุดเราจะจัดกิจกรรมวันที่ 10-11 นี้ เราก็ให้ครูมาศึกษาดูงาน เราก็จะโทร

หาเทศบาลโทรหานายกนะคะให้เขาช่วยสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณ เขาก็ยินดีคะเราก็ไปรับมาเรียบร้อยแล้ว เราก็เหมือนเวลาอบรมให้คุณครูอะไรแบบนี้เทศบาลเขาก็ช่วยเหลือ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ตอนนี้อยู่ปกครองมีโทรศัพท์ที่มันสามารถอัดคลิปได้ 100% แล้วแหละเพราะว่าจะมีบางส่วนที่ยังไม่มีเราก็ได้สนับสนุนจากเขตพื้นที่มาบ้างหรือว่าจากที่เขาบริจาคมาบ้าง ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ทุนยากจนจะได้มาจากผู้ใหญ่ใจดี บางทีก็จะมาจากรัฐบาลอะไรแบบนี้ก็จะมาแจกเด็กยากจน เขามีการเยี่ยมบ้านไปดูบ้านของเด็กนักเรียนว่าเด็กนักเรียนคนไหนยากจนทางโรงเรียนก็จะใส่ทุนให้ บางครั้งก็คนละ 500 บาทหรือ 1,000 บาท อะไรแบบนี้ครับ ...”

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

3.4.1 การพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้โดยครูผู้สอน

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระได้พัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้สำหรับการสอนผู้เรียนแบบออนไลน์ เช่น คลิปการสอนของตนเอง โดยได้นำมาเผยแพร่ผ่านทางช่อง YouTube ของตนเอง และการส่งในกลุ่มไลน์ของผู้เรียนแต่ละระดับชั้นเพื่อให้ผู้เรียนที่เข้าชมได้เรียนรู้หรือทบทวนความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตนเองสามารถนำความรู้ไปแข่งขันในระดับต่าง ๆ จนได้รับรางวัล โดยผู้บริหารสถานศึกษาให้อิสระแก่ครูในการบริหารจัดการการใช้สื่อต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้น แม้ว่าการเรียนการสอนจะกลับเข้าสู่ภาวะปกติหรือเรียนที่สถานศึกษาแล้ว จึงพบว่าผู้สอนยังคงได้นำสื่อดิจิทัลมาปรับใช้ในชั้นเรียนปกติอยู่

“... คลังสื่อการสอนอะไรพวกนี้หรือว่าคลิปที่คุณครูอัดไว้ พอกลับมา on site ตามปกติยังได้ใช้อยู่คะ ใช้เรียนจริง ๆ ด้วยแล้วก็บางเรื่องบางเนื้อหาที่แล้วแต่คุณครูบริหารจัดการ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... การจัดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงก็คือเรื่องของการใช้สื่อนะคะ เพราะว่าก่อนหน้านี้ก่อนหน้าที่จะมีโควิดคุณครูก็สอนปกติ เขาก็สอนไปเรื่อย ๆ ของเขาตามวิชาตามกลุ่มสาระของเขา แต่พอช่วงโควิดเขามีการใช้สื่อมากขึ้นมีออนไลน์มากขึ้น มีการทำคลิปนั้นนี่มากขึ้นมองว่ามันคือส่วนดี แล้วก็เอาส่วนนี้มาสานต่อส่งผลให้นักเรียนได้รับรางวัลต่าง ๆ ก็คือมองว่าถ้าอะไรที่ดีอยู่แล้วคุณทำต่อนะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ส่วนใหญ่คุณครูเขาก็จะมี YouTube เป็นของตัวเองก็จะมีการอัปเดตไว้ในส่วนตัวของตัวเอง คุณครูก็จะมีแชร์ในกลุ่มไลน์ของแต่ละระดับชั้นให้นักเรียนเข้าชมได้ แล้วก็มีการกดติดตามเวลาที่คุณครูมีการอัปเดตก็จะมีแจ้งเตือน ซึ่งเด็กก็สามารถเข้าไปดูได้ ก็จะเป็นสื่อเทคโนโลยีนะคะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.4.2 การนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้

นอกจากผู้สอนจะพัฒนาสื่อการสอนโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ขึ้นใช้เองเพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้แล้ว ยังได้สืบค้นและแสวงหาสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งเรียนรู้อื่นเพิ่มเติม เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และความรู้ที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียน และรองรับความแตกต่างของผู้เรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

“... เราก็อพยายามหาใน YouTube ของติวเตอร์ต่าง ๆ มาให้นักเรียนได้ดูว่า เพราะเห็นโจทย์แบบนี้มันเดียวกันกับที่คุณครูสอนไป คุณครูให้วิธีไปแล้วยังมีวิธีอื่นอีกที่สามารถคิดได้ และก็ง่ายกว่าที่คุณครูสอนไปหรือบางครั้งก็ยากกว่า เพราะว่าบางคนอาจจะมีความแตกต่างในเรื่องของการเรียนรู้ที่ต่างกัน เราจึงไม่ได้ปิดกั้นในเรื่องของการแสดงวิธีทำ ทักษะการคิดว่าคิดยังไง นักเรียนคิดอย่างไรก็ได้ที่จะมีคำตอบ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

3.5.1 การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรกับผู้เรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน

ผู้สอนมีความเข้าใจความต้องการของผู้เรียน มีความสามารถในการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ และการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเรียนภายใต้บรรยากาศที่ผ่อนคลายแม้ว่าจะเป็นวิชาที่ควรจะเคร่งเครียด ปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการเรียนโดยเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิด จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุขและสนุกในการเรียนมากขึ้น

“... คือเปลี่ยนทัศนคติเขาใหม่ว่าคณิตมันไม่ได้เป็นวิชาที่ยากนะ แต่คณิตมันอยู่ในชีวิตประจำวันของเรา ถ้าเรามีความคิดว่าคณิตศาสตร์ง่ายทุกอย่างก็จะง่ายหมด จะให้เด็กคิดว่าคณิตมันเป็นเรื่องง่ายนะ ก็จะมีพูดเล่น ๆ ในห้องว่า คณิตเป็นเรื่องง่าย คณิตทำไม่ได้ บอกทิพย์ ประมาณนี้ ก็ไม่ได้มีความคิดที่ว่าไม่อยากจะเรียนคณิต แต่ว่าเราต้องปล่อยให้เขามีอิสระทางด้านการคิดมากขึ้นคะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... ครูก็จะมีแบบ หยอกล้อกับนักเรียนให้นักเรียนรู้สึกไร้แรง มีการเรียกชื่อตั้งฉายากัน ถ้าอย่างผู้หญิงบางคนแสบ ๆ ก็จะเรียกป้าอะไรแบบนี้ แต่ว่าเราไม่โกรธกัน ...”

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ครูก็จะสอนแบบสนุกค่ะไม่เครียดเกินไป ทำให้เด็กอยากเรียน เราชอบมากเลย ชอบคุยกับครูอะไรแบบนี้ค่ะ ครูสอนสนุกค่ะไม่ทำให้เด็กเครียด ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... หนูก็ชอบคณิตมากเลย เพราะว่ามันสนุกค่ะ ที่จริงคณิตจะเรียนแล้วเครียดใช้ไหมคะแต่คุณครูเขาสอนไม่เครียดเลยค่ะ ผ่อนคลายสนุกมาก ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.5.2 การดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง

นอกจากโรงเรียนบ้านห้วยต่อจะมีรูปแบบและแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้แล้ว ยังให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมสุขภาพร่างกายที่ดีและการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ โดยการพูดคุย ให้ความรู้และคำแนะนำแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของการกระทำที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย เช่น การนอนเล่นมือถือจนอาจส่งผลกระทบต่อสายตา และหากพบว่าผู้เรียนมีปัญหาสุขภาพเกิดขึ้นก็จะส่งต่อไปยังโรงพยาบาลเพื่อเข้ารับการรักษาทันที ขณะที่ผู้สอนยังดูแลเอาใจใส่อธิบายเหตุผลเชื่อมโยงความสำคัญของการเรียนกับการใช้ชีวิตจริง ลงพื้นที่เยี่ยมบ้านเพื่อเข้าใจบริบทสภาพความพร้อมของผู้เรียนตามสภาพจริง ดังนั้น กรณีที่มีผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญต่อการเรียน หรือ มีปัญหาการเรียน ผู้สอนจึงส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้อีกขึ้น และติดตามผู้เรียนเป็นรายบุคคล ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเมื่อพบปัญหา ก็สามารถคิดแก้ไขได้ด้วยตนเอง

“... เราจะพูดถึงข้อดีข้อเสียว่าถ้าทำแบบนี้สายตามันจะไม่ดี เขาก็จะเข้าใจมากขึ้นว่าสิ่งที่เขาได้รับจากโทรศัพท์ เกี่ยวกับสายตาจะมีอยู่แค่สองตอนนี้อยู่ชั้น ป. 2 ตอนที่อยู่ชั้น ป. 1 ก็ยังเป็นปกติ แต่เราก็ได้พาไปหาหมอถึงระดับโรงพยาบาลจังหวัด โรงพยาบาลในเมืองเลย สืบเนื่องมาจากสถานการณ์โควิดก็เลยเอาเคสนั้นมาพูดให้เด็กฟังอยู่เรื่อย ๆ แล้วก็เด็กเขาก็จะมีสายตาเอียงเพราะว่าเด็กเขาจะนอนเล่นโทรศัพท์ คือบางครั้งเด็กไม่รู้ตัวว่าสายตาเอียง แต่พอเราทดลองปิดที่สายตาเราจะรู้ ส่วนใหญ่เด็กจะนอนเล่น ...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... ในฐานะครูประจำชั้นก็ต้องเข้าไปคุยบ่อยหน่อย ใกล้ชิดกับเขาหน่อยว่าชี้ให้เห็นว่าเด็กที่เขาเป็นอยู่ดีหรือไม่ดีอย่างไร แล้วก็สิ่งที่เขาต้องเรียนเรียนไปเพราะอะไร เขาต้องการความเข้าใจ บางครั้งเขาต่อต้านไม่เข้าใจว่าทำไมไปเพื่ออะไร ทำไมต้องเรียนวิชาคณิต อยากเรียนแต่พละ ... เราก็ต้องแนะนำทางให้เขาว่าเรียนไปเพื่ออะไรต่อให้เขานักกีฬาที่ต้องมีความรู้แน่ ก็ใช้วิธีหลักการคุยแบบเข้าใจว่าชีวิตจริง ๆ หรือทำไมต้องใส่เสื้อไว้ในกางเกง แต่ชีวิตจริงจะสอนเขาว่า เสื้อไม่เอาใส่ไว้ในกางเกงผิดระเบียบนักกีฬา เขาจะเข้าใจทันทีว่าการที่มาโรงเรียนเขาก็ต้องแต่งตัวให้เรียบร้อย เขาต้องมีระเบียบในบางเรื่องในชีวิตของเขา ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... พุดง่าย ๆ ว่าเด็กต้องมีประสบการณ์จริงทุกอย่างในชีวิตเขาถึงจะเชื่อ ถ้าเราไปบอกให้ทำแบบนั้น เช่น บอกว่าเธอทำการบ้านมาส่งครูเขาก็จะเฉย ๆ ไม่มีอะไรเกิดขึ้น แต่ถ้าเขาเจอว่าเหตุผลที่เขาไม่ได้ทำ คนที่เขาไม่ปฏิบัติตามที่ครูบอกเขาจะเกิดอะไรขึ้น เขาจะเกิดผลเสียอย่างไรเขาจะมีข้อดีข้อเสียคือตรงนั้นถ้าเขามีปัญหาจริง ๆ เขาก็จะคิดได้เองอัตโนมัติว่าเขาจะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... เราก็มักมีการสร้างทัศนคติที่ดีก็คือเริ่มจากการเอาใจใส่ก่อน เพราะว่าตามทัศนคติของเด็กแต่ละวิชาที่จะไม่เหมือนกันด้วยนะคะ บางครั้งวิชาภาษาไทยเขาโอเคตั้งใจเรียนให้ความร่วมมือดี แต่พอไปเป็นวิชาศิลปะเขากลับมีความเป็นตัวของตัวเองมาก เขาจะเป็นอีกบุคคลหนึ่ง เราก็ต้องมีการสร้างทัศนคติที่ดีให้กับวิชา อย่างเช่นวิชาภาษาไทยเด็กส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าภาษาไทยมันยาก มันเป็นเรื่องของวิชาการและก็น่าเบื่อ บางคนก็รู้สึกว่าเขาไม่เก่งเลยเขาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ก็มีการบอกกับนักเรียนว่าเราอย่าเอาตัวเองไปวัดหรือไปเปรียบเทียบกับคนอื่นเพราะเด็กแต่ละคนศักยภาพไม่เหมือนกัน ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... มีครูมาเยี่ยมบ้านด้วยค่ะ มีประโยชน์นะคะ เพราะว่าคุณครูจะได้รู้ว่าแต่ละบ้านของเด็กนักเรียนเขาอยู่กันยังไง พ่อแม่หย่าร้างกันไหม บางทีก็จะมาแบบ คุณครูก็จะมาพูดเรื่องการเรียนของเราว่าเป็นยังไงบ้างให้พ่อแม่ฟัง ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... เวลานั้นนักเรียนไม่มาโรงเรียนหลายวันติดกัน คุณครูก็จะลงไปเยี่ยมบ้านดูว่าสภาพนักเรียนเป็นอย่างไรบ้างหรืออยู่กันยังไง แล้วก็ตามกลับไปเรียนแบบนี้ บางคนก็ตามกลับมาได้บางคนก็ไม่ได้ บางคนก็มาคิดย้อนหลังว่าเราทำไม่ดีเราต้องไปขอคุณครูแก้ไข จะเรียกมาแก้ 0 ที่โรงเรียน คุณครูจะให้ไปงานต่าง ๆ ช่วยในการแก้ 0 ...”

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.5.3 การเสริมแรงทางบวกให้กับผู้เรียน

ผู้สอนสามารถมองเห็นศักยภาพของผู้เรียนในหลากหลายมิติและสามารถดึงศักยภาพของผู้เรียนออกมาได้สร้างความมั่นใจให้เกิดในตัวผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ เกิดความรู้สึกทำทนายตนเองอยากทำสิ่งต่าง ๆ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนมากขึ้น สำหรับที่ผู้เรียนที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและขาดความกล้าแสดงออกนั้น ผู้สอนจะให้กำลังใจ สร้างขวัญกำลังใจ และเสริมแรงโดยไม่ปิดกั้นความคิดเห็นหรือการแสดงออกของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนกล้าที่จะแสดงความสามารถของตนเองมากขึ้น ขณะที่ผู้เรียนกลุ่มใดที่ทำความดีก็จะได้รับรางวัลและการยกย่องชมเชย กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากทำความดีต่อไป

“... คนที่ไปแข่งทักษะวิชาการรอบล่าสุดคะ ก็จะมีตัวแทนที่ไปแข่งอ่านทำนองเสนาะ ซึ่งคนนี้ภาษาไทยเขาไม่ได้อ่านเก่งหรือเขียนเก่ง แต่เขามีทักษะในเรื่องของการอ่านทำนองเสนาะ เราก็ดึงเอาศักยภาพของเขาตรงนี้คะ ทำให้เด็กรู้สึกว่าจะจริง ๆ แล้วภาษาไทยมันก็สนุกนะเรียนได้ เราอาจจะไม่เก่งตรงนี้แต่เราอาจจะเก่งอีกจุดหนึ่งที่เพื่อนทำไม่ได้แต่เราทำได้ ซึ่งมันก็ได้เหมือนกัน ... เด็กคนอื่นเขาจะมีความรู้สึกว่าคุณนี่ก็ไปแข่งได้ เขาก็ต้องทำได้ ดังนั้น พอเขาเริ่มเปิดใจเขาก็มีความรู้สึกว่าคุณภาษาไทยมันไม่ได้ยาก เราก็เลยสามารถพาเขาไปได้โดยที่เขาไม่ได้รู้สึกว่าเขาไม่ได้ทั้งภาษาไทยหรือว่าเข้ามานั่งให้มันจบชั่วโมงไป แต่ว่าเขามีทัศนคติที่ดีอยากจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... เป็นสิ่งที่แปลกมากเลยในปีที่แล้วพูดได้เลยว่าในปีนี้ได้ก็ขาดความเชื่อมั่นมาก นักเรียนไม่กล้าแสดงออก ขาดความเชื่อมั่นตั้งแต่ในบ้านแล้ว ให้ออกเสียงเราก็จะเน้นการออกเสียงรายบุคคลเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการเรียนรู้ ที่สะกดพยัญชนะภาษาไทยได้ถูกต้อง แล้วก็สิ่งที่เปลี่ยนแปลงตอนนี้ก็คือถ้าตอนนี้รายบุคคลนักเรียนจะมีความเชื่อมั่นมากขึ้น แล้วก็พยายามสร้างขวัญกำลังใจให้กับเขาผิดถูกไม่ว่าพูดมาเลยลูก ครูจะารู้และก็จะแยกประเภทว่าคนนี้เสียงดังฟังชัด ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ในแต่ละเขตลี้จะมีน้องป. 1 ถึงป. 6 จะเป็นหัวหน้าแล้วรองคะเพื่อน้อง ๆ ให้ออกไปทำตามเขตลี้ แล้วก็พอทำเสร็จก็จะมาเข้าแถวแล้วก็จะมีคนพูดไมค์นะคะคอยรายงานว่าเขตลี้ไหนสะอาดหรือไม่สะอาด ก็จะไปติดตามคะ แล้วก็ถ้าใครได้ดาวนัยยะสุดก็จะมีการรางวัลเป็นขนม ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... ครูก็จะแบบช่วยผลักดันให้มีกำลังใจในการเรียนต่อคะเพราะว่าจะได้เรียนจบสูง ๆ ค่ะ ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.5.4 การมีกิจกรรมและชุมนุมที่หลากหลายช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน

โรงเรียนบ้านห้วยต่อจัดให้มีกิจกรรมและชุมนุมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเข้าร่วมได้ตามความสนใจ โดยแต่ละกิจกรรมชุมนุมจะมีครูเป็นผู้รับผิดชอบ ออกแบบกิจกรรม รวมถึงเชิญชวนให้ผู้เรียนเข้าร่วม บางกิจกรรมช่วยเสริมหนุนความเข้มแข็งด้านความรู้ ขณะที่บางกิจกรรมช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านร่างกาย จากการศึกษาพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมที่โรงเรียนจัดขึ้นนั้นมีส่วนช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนอยากมาโรงเรียนมากขึ้น และต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ภาพ 4.23 กิจกรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยต่อ

“... คุณครูแต่ละท่านก็จะมีภารกิจรับผิดชอบชุมนุม 1 ชุมนุม เด็กในชุมนุมก็จะมีประมาณ 13-15 คนในแต่ละชุมนุม ก็จะเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเองเลือกตามที่ตัวเองสนใจ ... อย่างเกม bingo เนี่ยค่ะ แถวบ้านหรือว่าในชุมชนเขาเรียกว่าโย หลักการเหมือนบิงโกทุกอย่างค่ะเพราะเปลี่ยนชื่อเราก็มีแต่คนบอก ว่าใครจะมาอยู่ชุมนุมโยบ้าง ดังนั้นในช่วง 2-3 สัปดาห์แรกก็ต้องโยกันก่อน ก็คือเป็นบิงโกกันก่อนแล้ว ค่อยเติมเต็มว่าจากอันนี้นะเรานำความรู้ตรงนี้ไปใช้แบบนี้ละลูก ก็คือต้องไปที่ละนิดจนปัจจุบันรู้จักแล้วค่ะ ว่าเอเมทคืออะไร ใช้กลยุทธ์การเปลี่ยนชื่อเรียกลูกค้า ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... บางคนเขาชอบคอมพิวเตอร์เขาก็อยากเล่นเกมคอมพิวเตอร์อะไรแบบนี้ก็จะมาอยู่ชุมนุมคอมพิวเตอร์ บางคนอยากเล่นเกมกีฬาก็จะอยู่ชุมนุมกีฬาเพราะได้เล่นเกมกีฬาจะมีแรงบันดาลใจในการมาเรียน บางคนชอบการรำนโนราห์อะไรแบบนี้ก็จะอยู่นาฏศิลป์ ...”

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... อันนี้ก็จะเป็นที่ทักษะที่จะติดตัวเขาในการที่จะใช้ปฏิบัติเป็นอาชีพในอนาคต เขาอาจจะค้นพบ ความถนัดของเขาเพราะมีบางกลุ่มที่ชอบกีฬา มีความถนัดในเรื่องของกีฬาหรือบางกลุ่มเด็กมีความชอบในเรื่องของการประกอบอาหาร หรือว่ามองเห็นตัวเองในอนาคตว่าเขาสามารถทำแบบนี้ได้ ... การทำกิจกรรมนอกห้องหรือการเรียนนอกห้องเป็นสิ่งที่สามารถผ่อนคลายสำหรับตัวเด็กนักเรียนได้ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาการงานฯ (สัมภาษณ์)

“... นักเรียนจะมีแรงบันดาลใจในการมาเรียนเพิ่มขึ้นก็คือชุมนุมกีฬา เขาคิดว่าส่วนมากนักเรียน ที่นี้ชอบเล่นกีฬา ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“พอเราอยู่บ้านเราจะเล่นโทรศัพท์เพราะมันไม่มีอะไรทำ อีกวิธีหนึ่งก็คือจะปลูกผักอะไรแบบนี้ข้างบ้าน ขวนที่มีมาปลูกผักอะไรแบบนี้แล้วก็เก็บมากิน จะได้ลดการเล่นโทรศัพท์ด้วยเพราะเดี๋ยวสายตาสั้น”

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.5.5 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้วยกิจกรรมและการอบรม

ชี้แนะตักเตือน

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้เกิดภาวะถดถอยด้านคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีการแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากขึ้น อาทิ การมาโรงเรียน การใช้คำพูด ความมีระเบียบวินัย ทำให้ผู้สอนต้องใช้การตักเตือนด้วยความเข้าใจ ใช้หลักการทางจิตวิทยาในการพูดคุย รวมถึงการใช้เหตุผล เพื่อทำความเข้าใจผู้เรียนและให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจระเบียบของสังคม ยอมรับที่จะปรับตัวในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น

“... เดี่ยวนี้ต้องเตือนนักเรียนเรื่องการมาโรงเรียน การพูดจา ระเบียบแถว การอยู่ร่วมกันเป็นส่วนรวม ลูกไม่ได้อยู่กับคุณเดียวที่บ้านที่จะทำอะไรก็ได้ แต่เมื่อมาอยู่ในสังคมจะต้องมีระเบียบอย่างน้อยที่สุดก็ในเรื่องการเรียนการสอน หรืออย่างน้อยลูกจะพูดลูกก็ต้องรู้จักปรับตัวว่าจะพูดในระดับไหนเพราะว่าลูกไม่ได้อยู่ที่บ้าน ในสิ่งเหล่านี้เล็ก ๆ น้อย ๆ เราต้องเก็บรายละเอียดมากและที่สำคัญคือมารยาทต่าง ๆ ต้องฝึกมากเลยคะ ระเบียบวินัยต้องมาปรับตามกฎระเบียบของโรงเรียนที่วางเอาไว้ ไปทีละเรื่อง ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... เรื่องอะไรเพื่อนในห้อง ก็จะคอยบอกว่าเพื่อนขาดเรียนหรือว่าคนนี้มีแบบนี้แบบนั้น เพื่อนเขาทำแบบนี้ ซึ่งเราก็จะรับจากเด็กแล้วก็รายงานคุณครูขึ้นมา เสร็จแล้วเราก็จะเรียกเขามาคุยอีกทีหนึ่ง ซึ่งก็ต้องใช้จิตวิทยาค่อนข้างเยอะ เราต้องอาศัยความใกล้ชิดและความสนิทใจกับเราก่อน เราต้องเริ่มจากทำความเข้าใจเขาก่อนว่าสิ่งที่เขาจะทำมันคืออะไร ถ้ามองความคิดของเขาว่าแบบนี้มันผิดหรือแบบนี้ทำได้แคไหน คือจะไม่ตัดแบบทันที แต่จะพยายามเข้าใจเขาก่อนอันดับแรกว่าสิ่งนี้เขาเรียนรู้อมาจากไหน แล้วก็สิ่งนี้ที่เขาทำมันเริ่มมาจากอะไร เด็กเขาก็ต้องปรับตรงนั้นคะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาการงานฯ (สัมภาษณ์)

3.5.6 การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน

จากการที่โรงเรียนได้นำข้อมูลข่าวสาร ผลงานจากการเข้าร่วมประกวดแข่งขัน รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เผยแพร่ในแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยมีความกล้าแสดงออกในทางที่ดีมากขึ้น นอกจากนี้ การใช้ LINE เป็นเครื่องมือในการสื่อสารข้อมูลความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ผู้ปกครองรับทราบข้อมูลและปัญหาที่เกิดขึ้นของผู้เรียน เช่น การไม่ส่งงาน ไม่ส่งการบ้าน จึงมีส่วนช่วยติดตามกระตุ้นการทำงานของนักเรียนให้แก่โรงเรียนอีกทางหนึ่ง

“... ส่วนหนึ่งที่เราเห็นชัดหลังจากที่เราลงกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ในหน้าเพจเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ทำแบบนี้คือเด็กมีความกล้ามากขึ้น อย่างวันนี้ส่งเบรคเด็กกะคะจะมีเด็กอยู่กลุ่มหนึ่งที่ตอนนีเขาแข่งขันศิลปหัตถกรรมระดับเครือข่ายเสร็จเรียบร้อยแล้ว แล้ววันที่ 17-18 นี้เขาจะต้องไปแข่งระดับเขตพื้นที่ ปรากฏว่าหลังจากที่เราทำแบบนี้เด็กมองว่าเขาอยากนำเสนอตัวเอง เวลาที่มีแขกมาทุกคนเด็กกลุ่มนี้จะวิ่งมาจะขออนุญาตนำเสนองาน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... คุณครูก็มีการตามงานผ่าน LINE กลุ่ม วิชาวิทยาศาสตร์เราจะมีแบบว่า ผู้ปกครองบางคนมาผอ. บอกว่าทวงงานเยอะแบบนี้แล้วจะทำยังไง เราก็บอกว่าคุณพ่อตามงานสิ เขาก็จะทวงไปมีการทวงงานทางกลุ่มไลน์ว่าคนนี้ยังไม่ส่งงานนั้นนะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... นอกจาก YouTube แล้วเรายังมีในเรื่องของกลุ่มไลน์ ที่จะเป็นรายชั้นเรียนเป็น open chat ว่าเรามีประวัติในเรื่องของการพูดคุย หรือว่าอธิบาย หรือว่าจะทำคลิปการสอนสั้น ๆ ส่งลงไปในกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนเข้าไปดูว่าวิธีคิดหรือแนวคิดทำอย่างไรบ้างในสัปดาห์นั้น ๆ หรือคุณครูในแต่ละกลุ่มสาระมีการอธิบายการบ้านหรือมีการอธิบายในเรื่องของผลงานชิ้นงานหรือการทำงานต่าง ๆ เพื่อติดตามในเรื่องของงานต่าง ๆ ที่ได้รับผิดชอบ ก็คือเพื่อให้ผู้ปกครองรับทราบได้ว่าโรงเรียนหรือว่าชั้นนั้น ๆ เขาทำอะไรกันอยู่ เขาสอนอะไรกันบ้างหรือว่าเขามีผลงานอะไรบ้าง มีชิ้นงานอย่างไรบ้าง เป็นการทบทวนเด็กแล้วก็เป็นการบอกกล่าวให้ผู้ปกครองทราบว่าเราไม่ได้นิ่งเฉยในเรื่องของการจัดการศึกษานะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.5.7 การใช้ระบบบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกรณีมีผู้สอนหรือนักเรียนติดโควิด

แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 จะลดลงแล้ว แต่ผู้สอนและผู้เรียนในโรงเรียนบางส่วนยังคงมีการติดเชื้อ ดังนั้น โรงเรียนบ้านห้วยต่อจึงวางระบบการบริหารจัดการเพื่อช่วยเหลือและลดปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อจัดการการเรียนรู้ โดยกำหนดให้ผู้เรียนที่ติดโควิด 19 จัดส่งหลักฐานการติดอย่างเป็นทางการเพื่อช่วยตรวจสอบ ยืนยันและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นภายหลัง และจัดให้มีผู้สอนแทนผู้ที่ติดโควิด 19 เพื่อมิให้ผู้เรียนเสียโอกาสในการเรียนรู้

“... เด็กติดเราให้หยุดค่ะแต่ถามว่านับเวลาเรียนให้ใหม่ก็นับค่ะเพราะว่าครูเขาก็จะส่งลิงค์ออนไลน์ไป แล้วก็ผู้ปกครองจะต้องเอาใบรับรองแพทย์มายืนยัน ถ้าตรวจ ATK เองให้ยืนยันด้วยการถ่ายรูปมาค่ะว่าติดนะ แล้วก็ถ่ายรูปยาถ่ายรูปอะไรมาให้ดูด้วย ยืนยันยังไงก็ได้ให้รู้ว่าคุณติดจริง เพราะว่ามันจะมีบางคนทีแอบ หมายถึงว่าไม่สบายเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ถึง LINE ว่าติดกันไปจะได้หยุดหลายวัน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ครูคนไหนติดเราก็ให้หยุดไปเลยแล้วก็ให้คนอื่นมาสอนแทน จะจัดชั่วโมงสอนแทนเพราะว่าที่นี้คือครูประจำชั้นแล้วก็มีครูที่ไม่ได้ประจำชั้น สำรองเอาไว้ เขาก็จะมีคาบว่างใน 1 วันก็จะประมาณ 1-2 คาบอะไรแบบนี้ เราก็จะเอาคนที่ชั่วโมงว่างมาสอนแทน แต่ว่าจะไม่กระทบกับห้องเรียน หมายถึงว่าก็ต้องดูตารางด้วยว่าใครว่าง ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.5.8 การจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต

นอกเหนือจากการที่โรงเรียนบ้านห้วยต่อได้จัดให้มีกิจกรรมและชุมนุมที่หลากหลายแล้ว ในช่วงนอเวลาเรียน เช่น ช่วงพักกลางวัน หรือช่วงตอนเย็นหลังเลิกเรียน ยังได้จัดให้มีกิจกรรมผ่อนคลายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจ เช่น กิจกรรมที่จำลองแนวคิดของ BBL ช่วงพักกลางวันที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้และเตรียมพร้อมต่อการเรียนในคาบบ่าย กิจกรรมกีฬาช่วงเย็น เพื่อ

ส่งเสริมสมรรถนะทางร่างกายของผู้เรียนควบคู่ไปกับการพัฒนาทางสมอง ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนจึงเป็นอีกแรงจูงใจหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนอยากมาโรงเรียน

“... ในส่วนของจิตใจเป็นการผ่อนคลายจากการเรียนในวิชาการที่ตึงเครียดของเขาเยอะ ๆ เขาก็ได้รู้สึกว่าได้ออกมานอกห้องเป็นการผ่อนคลายให้จิตใจเขาได้สนุกสนานและเราก็สามารถเป็นการเปิดโอกาสให้เขาได้ปฏิบัติอย่างเต็มที่ แล้วก็ได้ในส่วนของสมรรถนะร่างกายของเขา จากช่วงโควิดเขาอาจจะไม่ได้ออกกำลังกายเยอะมาก ซึ่งทำให้สมรรถนะทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหวของเขา ...”

ครูผู้สอนรายวิชาการงานฯ (สัมภาษณ์)

“... เป็นกิจกรรมเสริมค่ะ โดยเฉพาะพักเที่ยงก่อนที่จะเข้าเรียนภาคบ่าย แล้วก็เน้นหนักนาการตอนเที่ยง เริ่มต้นจุดประกายก็คือเราจำลองเอาของ BBL มาใช้ แล้วก็หลาย ๆ อย่างจะเป็นคำเป็นข้อความหรือเป็นเพลง ให้นักเรียนใส่ภาพประกอบ เป็นความรู้และเป็นการผ่อนคลายด้วย แล้วก็เตรียมรับการเรียนภาคบ่าย อย่างน้อยก็ให้เด็กตื่นตัว มีรางวัลด้วย ...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... เราก็จะมีเวลาเล็ก ๆ น้อย ๆ ก่อนกลับบ้านนะคะ เป็นช่วงที่วันนี้อาจจะเป็นวันจันทร์ วันจันทร์ก็ทำเวรไปส่วนที่เหลือก็ลงมาเล่นกิจกรรม เล่นกีฬาตามที่ตัวเองสนใจหรือตามกลุ่มเพื่อนแบบนี้ค่ะ เราก็เปิดอิสระให้ประมาณ 15-20 นาที ออกจากบ้านเพื่ออย่างน้อยก็คือมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาร่างกาย ก็คือต้องคู่กับการพัฒนาสมองไปด้วย ก็อยากให้เด็ก ๆ ได้มีความโดดเด่นในเรื่องของด้านร่างกายด้วย ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... เราก็จะแบ่งเวลาให้ถูกต้องค่ะ เล่นกีฬาที่ประมาณช่วงเย็นค่ะ แล้วก็เหมือนทำให้เด็กทุกคนอยากมาโรงเรียนมากขึ้นค่ะ เพราะว่าทำให้เด็กได้เล่นกีฬาด้วยค่ะ ... เหมือนเป็นการสร้างแรงบันดาลใจค่ะ เรามีอุปกรณ์กีฬาที่โรงเรียนอยู่แล้ว ก็คือเป็นจะเล่นฟุตบอล วอลเลย์บอล หรือว่าแชร์บอลอะไรพวกนี้ค่ะ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... มีการเน้นหนักนาการตอนเที่ยงเหมือนกันค่ะ มันจะมีเพลงเหมือนให้นักเรียนเอามาร้องค่ะ พวกเราสภานักเรียนจะแบ่งเวรประจำวันกันคะวันละ 3 คน น้องเขาชอบมากเลย ... โรงเรียนเรานะคะก็มีกิจกรรมให้ทำเยอะแยะเลยคะ ทำให้เด็ก ๆ อยากมาเรียน แล้วก็เวลามีกิจกรรมใหม่คะเราก็จะสนุกในการทำกิจกรรมนั้น ๆ ค่ะ ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

3.6.1 การใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและเผยแพร่สื่อการเรียนรู้

โรงเรียนบ้านห้วยต่อมีการเผยแพร่สื่อการเรียนรู้ดิจิทัล Facebook ของโรงเรียนเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่และทุกเวลา โดยผู้สอนจะอัปสื่อการสอนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนที่อาจจะขาดเรียน หรือต้องการเรียนเพื่อทบทวนความรู้สามารถเข้าชมย้อนหลังได้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาตามความสนใจ

“... แล้วแต่ว่าใครอัปก่อนคะ ก็คือทุกคนสามารถอัปได้ ใครจะดูก็ได้ตามหาเอาเอง ไม่ได้แยกชั้นไว้เพราะว่าเหมือนของเรานั้นเป็นแค่เพจ เพราะว่าเราไม่ได้ซื้อโดเมนเว็บไซต์ อันนี้ก็คือใช้เป็นแบบฟรีอยู่ ส่วนใหญ่ก็จะผูกไว้ใน Facebook ค่ะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ถ้าสมมุติว่านักเรียนไม่ได้มาโรงเรียนในบางเรื่องนะคะ ถ้าเรามองว่าเด็กเขาจะต้องจบแล้วเราก็จะมีการสร้างคลิปการสอนแล้วก็อัป YouTube เพื่อให้นักเรียนเขาสามารถเรียนย้อนหลังได้ ก็คือนักเรียนก็จะสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอนคะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

3.7.1 การช่วยเหลือด้านสุขภาพแก่นักเรียนจากหน่วยงานภายนอก

โรงเรียนบ้านห้วยต่อได้รับการสนับสนุนจากสโมสรโรตารีในการช่วยเหลือผู้เรียนด้านสุขภาพทางสายตา เนื่องจากช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้ผู้เรียนใช้สื่อออนไลน์ สื่อโซเชียล และเล่นโทรศัพท์มือถือมากเกินไปจนส่งผลกระทบต่อสุขภาพสายตา ดังนั้น สโมสรโรตารีจึงสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการตรวจวัดค่าสายตา โดยอบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการวัดค่าสายตา การสังเกตความผิดปกติของสายตา เพื่อให้สามารถกลับมาให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

“... เขามีอุปกรณ์มาให้แล้วก็มีการอบรมพาครูไปเรียนรู้ในเรื่องของการวัดค่าสายตา ว่าต้องดำเนินการอย่างไรบ้างในเรื่องของการวัดสายตาเด็กนักเรียนว่าเด็กคนไหนมีปัญหา ก็คือต้องให้ความรู้ความเข้าใจมาก่อน ก็นัดเด็กไปวัด เหมือนเป็นชั่วโมงที่ว่างหรือว่าเป็นชั่วโมงก่อนเลิกเรียนคะ ก็คือจะไปเป็นห้อง ๆ ไป ตอนนี้นักเรียนก็วัดสายตาเสร็จเรียบร้อยแล้ว 100% ค่ะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... การวัดสายตาให้นักเรียนเราได้งบประมาณมาจากสโมสรโรตารีคะ ก็คือเราวัดให้เด็ก เพราะว่าเด็กบางคนในห้องอะเขาดูเหมือนมีปัญหา ตอนแรกเราก็ไม่รู้ว่าเขามีปัญหาและตัวเด็กเขาเองเขาก็ไม่รู้ว่าเขามีปัญหา ไม่มีใครรู้ตัวหรอกว่ามีปัญหาบางคนก็สายตาสั้น บางคนก็สายตาเอียง ด้วยความที่เวลาเราจัดที่นั่งเด็กที่สายตาเอียงเขานั่งตรงกลาง เขาจะรู้ทันที่ว่าเขามีปัญหาสายตา พอเราได้อุปกรณ์มาก็เลยเป็นการดีที่ว่าเด็ก 100% เราได้วัด ตอนนี้อย่างไรคะ 100% นะคะในเรื่องของค่าสายตา ส่วนด้านอื่น ๆ ก็จะเป็นมีแว่นบ้าง เด็กมีแว่นบ้างมีปัญหาด้านใดบ้างอะไรแบบนี้คะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... เรื่องของการตรวจแว่นสายตาเขาจะนำนักเรียนไปวัดสายตา มีการพาไปวัดสายตาด้วยเพิ่งไม่นานมานี้ เดือนนี้แหละครับ ก็พาไปตั้งแต่อุนบาลแล้วก็ ป. 1 ถึงป. 6 ครับ ไปวัดที่ห้อง ป.2 ครับ ก่อนจะอ่านคุณครูก็จะบอกว่านักเรียนถ้าเล่นโทรศัพท์มากเกินไป บางคนก็จะมีแสงในตามากเกินไป ...”

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... นักเรียนทุกคนจะต้องไปวัดสายตาแล้วก็มีนักเรียนบางคนที่ยาตาสั้น ครูก็จะมาคอยบอกคอยสอนว่าอย่าเล่นมากเกินไปให้ลดลงหน่อย ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.7.2 การสนับสนุนอุปกรณ์ในการตรวจโควิด

โรงเรียนบ้านห้วยต่อได้จัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งสำหรับการจัดซื้อเครื่องตรวจ ATK เพื่อคัดกรองบุคลากร ผู้สอน และผู้เรียนที่คาดว่าจะติดโควิด 19 โดยสังเกตจากผู้ที่มีอาการหรือความเสี่ยง

“... เราก็เลยใช้งบประมาณโรงเรียนในการตรวจ ATK ค่ะแต่เราก็ไม่ได้ตรวจหมดทั้ง 100% นะคะ ก็คือสุ่มตรวจเฉพาะคนที่คิดว่า ถ้าเด็กบอกว่าผมไม่สบายมีอาการเป็นหวัดอะไรพวกนี้เราก็จะตรวจ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

สรุปกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยต่อ

โรงเรียนบ้านห้วยต่อเป็นโรงเรียนขนาดกลางและตั้งอยู่ในบริบทนอกเมืองมีแนวปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่น่าสนใจ โดยผู้บริหารสถานศึกษาเน้นหลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรในท้องถิ่น ทำให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน โรงเรียนดำเนินการทดสอบวัดความรู้พื้นฐานของผู้เรียนเพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหา วางแผนการดำเนินงาน โดยเชิญผู้ปกครองมาร่วมรับทราบปัญหาและแนวทางการช่วยเหลือผู้เรียนจากทางโรงเรียน ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย เน้นการลงมือปฏิบัติจริง ส่งเสริมให้ผู้สอนนำสื่อการสอนที่พัฒนาในช่วงสถานการณ์ออนไลน์มาเผยแพร่ความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น YouTube เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียน การมอบหมายงานที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมช่วยในการติดตามงานเพื่อเชื่อมรอยต่อการพัฒนาผู้เรียน การออกแบบกิจกรรมเสริมการเรียนรู้นอกเวลาเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการพูดและการอ่าน รวมถึงได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียนมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรม ภายใต้ชื่อ “ห้วยต่อโมเดล” ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายังได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริม สนับสนุน และสร้างพลังใจให้แก่บุคลากร ครูผู้สอน ในการพัฒนาตนเอง ด้วยการผลักดันให้ครูนำสื่อและนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเข้าร่วมประกวดแข่งขันจนได้รับรางวัลในระดับต่าง ๆ จนสามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนาทางวิชาชีพได้ ขณะที่ชุมชนและองค์กรภายนอกก็มีส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เช่น ด้านสุขภาพทางสายตา ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความรู้ของผู้เรียน ทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่งผลให้ปัจจุบันโรงเรียนบ้านห้วยต่อเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสามารถเป็นสถานศึกษาต้นแบบสำหรับการศึกษาดูงานให้แก่สถานศึกษาอื่น ๆ ได้ด้วย

กรณีศึกษาที่ 5 โรงเรียนบ้านโคกยาง

1. บริบทโรงเรียน

โรงเรียนบ้านโคกยาง ตั้งอยู่เลขที่ 100 หมู่ที่ 2 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตรัง เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลางบริบทนอกเมือง โรงเรียนตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองตรังประมาณ 12 กิโลเมตร เปิดการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น มีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน ครูประจำการจำนวน 17 คน จำแนกเป็นข้าราชการครู 15 คน ครูช่วยราชการ 1 คน ครูอัตราจ้าง 1 คน และมีนักเรียนจำนวนรวมทั้งสิ้น 270 คน จำแนกเป็นระดับชั้นอนุบาล 23 คน ระดับประถมศึกษา 155 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 92 คน นักเรียนโรงเรียนนี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนโดยรอบ และผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ภาพ 4.24 บริบทโรงเรียนบ้านโคกยาง

โรงเรียนบ้านโคกยาง มีวิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ “สุขภาพดี มีคุณธรรม สำนึกความเป็นไทย ยึดหลักประชาธิปไตย ใส่ใจศิลปวัฒนธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สิ่งแวดล้อมดี มีความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน บริหารสัมฤทธิ์ผล ชุมชนประสานบุคลากร ปฏิบัติงานมีอาชีพ” มีปรัชญาคือ "การศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต" มีพันธกิจที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ แบ่งได้เป็น 7 ประการ คือ 1) ส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี 2) ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) ส่งเสริมความเป็นไทย อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย และแนวเศรษฐกิจพอเพียง 4) ส่งเสริมสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 6) ส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาแบบทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และ 7) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสู่บุคลากรมืออาชีพ และได้กำหนดเป้าหมายของโรงเรียน 7 ประการ ดังนี้ 1) มีสุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี 2) มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) นิยมไทย ภูมิใจในความเป็นไทย รักษาศิลปวัฒนธรรม ดำเนินชีวิตตามหลักประชาธิปไตย และแนวเศรษฐกิจพอเพียง 4) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ พัฒนาสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติ 5) มีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ มีความรู้ความสามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น 6) มีการบริหารจัดการศึกษาที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน และกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และ 7) บุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ลักษณะภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านโคกยาง ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะด้านพัฒนาการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การขาดพัฒนาการด้านการเรียนรู้โดยรวมของผู้เรียน 2) ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ 3) ข้อจำกัดด้านการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (เช่น ขาดอุปกรณ์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือในการเรียน) 4) ปัญหาด้านพฤติกรรมการเรียนและความสามารถในการเรียนรู้ และ 5) ปัญหาด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คุณธรรม จริยธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การขาดพัฒนาการด้านการเรียนรู้โดยรวมของผู้เรียน

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้ทุกโรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากเรียนในสถานศึกษาหรือ onsite เป็นการเรียนในรูปแบบ online ซึ่งโรงเรียนบ้านโคกยางมีรูปแบบการเรียน 3 แบบ คือ on-demand on-hand และ online ขณะที่ผู้ปกครองของผู้เรียนประกอบอาชีพการเกษตรและไม่สามารถช่วยเหลือหรือกำกับผู้เรียนให้เรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้พัฒนาการด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนลดลง ซ้ำลง เรียนไม่เข้าใจ ทำแบบฝึกหัดไม่ได้ ถึงแม้ว่าจะเคยเป็นผู้เรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้มาก่อนก็มีความเข้าใจเนื้อหาได้น้อยลงเช่นกัน

“... เด็กไม่รู้เรื่องเลย เพราะ 1 ปีเต็ม ๆ ที่เด็กไม่ได้เรียน เขาจะมี 5 ออนไลน์ใหม่คะ เด็กไม่ได้เรียนออนไลน์ และโรงเรียนเราเด็กก็ไม่ได้เรียนผ่านโครงการดาวเทียม เราจะเรียนแค่ 3 ออน ก็คือออนติมานด์ ออนแฮนด์ และออนไลน์ ถามว่า 3 ออนนี้เด็กเรียนเต็มทีไหม ไม่ใช่ เพราะอยู่บ้านไม่เหมือนกับอยู่โรงเรียน ผู้ปกครองไม่สามารถที่จะบังคับได้เลย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ตั้งแต่เปิดเรียนมาจากเด็กที่เขามีความสามารถที่เขาเรียนและสามารถทำได้ทุกสิ่งทุกอย่างตอนก่อน online แต่กลายเป็นว่าเขาไม่สามารถไปถึงจุดตรงนั้นได้ ก็คือการเรียนรู้ของเขาช้าลงอย่างบางคนที่เคยเรียนเก่ง ๆ หรือว่ามีคะแนนสูง ๆ แต่พอเปิดมาเรียน on site ปกติเขาก็จะมีภาวะถดถอยทางด้านการศึกษา ... เด็กขาดช่วงความรู้ไป ขาดสิ่งที่เขาควรจะได้รับไป อย่างเช่น ป. 6 นะครับแต่ว่าความรู้เขามีเท่า ป.4 แล้วก็วิชาคณิตศาสตร์ที่ผมสอนก็เชื่อมั่นเป็นวิชาทักษะ นักเรียนจะต้องอ่านเขียนตัวอย่างหรือว่ายกตัวอย่างให้ดูและแน่นอนว่าทุกคนจะต้องมีข้อสงสัยใช่ไหมครับ พอมีข้อสงสัยเขาจะต้องถามคุณครูแต่พอช่วงเรียนออนไลน์เขาไม่รู้อะไร ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ในบางรายวิชาอย่างเช่นของผมในเรื่องของการเขียนโปรแกรม ต้องถ่ายทอดให้เด็กเต็ม ๆ แต่ในเมื่อเด็กอยู่ตัวคนเดียวจะหันไปปรึกษาพ่อก็ไม่ได้ แม่ก็ไม่ได้ เพราะว่าที่บ้านก็เขียนโปรแกรมกันไม่เป็นดังนั้นก็เลยต้องพึ่งพาสื่อหรือว่าเทคโนโลยี ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคอมพิวเตอร์ (สัมภาษณ์)

“... บางที่เราเคยสอนไปแล้ว แล้วเอามาทบทวนก่อนที่จะสอนต่อแต่เด็กไม่มีอะไรในสมองเลยของระดับชั้นมัธยมณะคะ ที่เราเคยสอนอยู่มันไม่หลงเหลืออะไรอยู่เลย ตอนแรกก็คิดว่าอย่างน้อยที่สุดมันก็ดีที่มันเป็นโอกาส เราก็คงคิดว่าให้เด็กหาข้อมูลอะไรด้วยความที่มันเป็นออนไลน์ได้ แต่ความจริงแล้วมันเป็นแค่ส่วนหนึ่งเท่านั้น เพราะพอไปค้นหากลายเป็นสิ่งที่มีมันช่วยนำเสนอใจมันมีมากกว่าเนื้อหาวิชาอยู่แล้ว ก็เลยกลายเป็นว่าพอล้อมกลับมามันก็เหมือนเป็นการเริ่มต้นใหม่ ก็คือสิ่งที่หายไปมันหายไปเยอะมาก ...”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาฯ (สัมภาษณ์)

“... เรียนไม่ค่อยรู้เรื่องแล้วก็ไม่ค่อยเข้าใจในเนื้อหาคะ ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... เรียนไม่รู้เรื่องแล้วก็ทำแบบฝึกหัดไม่ได้คะ ...”

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

2.2 ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ

เนื่องจากในช่วงของการเรียนออนไลน์ผู้เรียนไม่สามารถซักถามข้อสงสัยหรือซักถามปัญหากับผู้สอนได้ทันที ผนวกกับขาดการฝึกฝนด้านการอ่าน การเขียน และการทบทวนเนื้อหาในบทเรียน ส่งผลให้ความสามารถในการอ่าน การเขียน รวมถึงการคิดคำนวณของผู้เรียนถดถอยลง เมื่อกลับสู่สภาวะการเรียนรู้ในชั้นเรียน ผู้สอนจึงไม่สามารถสอนเนื้อหาใหม่ได้ทันทีที่เปิดเทอมต้องมีการทบทวนความรู้เดิม ใช้เวลาในการอธิบายและจัดการเรียนรู้นานมากขึ้น เพราะผู้เรียนลืมความรู้เดิมที่ได้เคยสอนไปแล้ว

“... พอเราออนไลน์เนี่ย เพราะว่าไม่มีคนคอยควบคุมในเรื่องการเรียน เขาว่าตอนนี้ระดับชั้นป.3 เท่ากัน แต่ว่าความสามารถเขาเทียบเท่าแค่ ป. 1 เพราะว่าเมื่อ 2 ปีก่อนเขาไม่ได้รับการฝึกเขียนเลย การอ่านการเขียนและการคิดของเขาตกลงเยอะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคอมพิวเตอร์ (สัมภาษณ์)

“... ตอนที่เด็กเรียนออนไลน์เขาไม่สามารถถามผู้ปกครองได้ เพราะว่าหนึ่งเลยผู้ปกครองไม่มีเวลาและข้อ 2 อย่างระดับมัธยมผู้ปกครองเขาตอบคำถามเด็กไม่ได้ เพราะว่าผู้ปกครองที่นี้ก็ไม่ได้มีการศึกษามากมายที่จะสอนลูกได้ ประมาณนั้นค่ะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคม (สัมภาษณ์)

“... ในขณะที่จะสอนเรื่องต่อไป มันก็สอนไม่ได้ต้องย้อนกลับไปทบทวนใหม่ ก็คือพอจะก้าวไปข้างหน้า 1 ก้าว ก็ต้องถอยหลังไปซึ่งมันก็ใช้เวลาในการเรียนมากขึ้น ก็คือเหมือนกับว่าเป็น 2 เท่าเลยในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ค่ะ เหมือนเรียนเรื่องเศษส่วนแต่ว่าการบวกลบคูณหารยังไม่โอเค เขาก็ไปต่อไม่ได้แบบนี้ค่ะคือคุณครูก็ต้องย้อนกลับไปทบทวน เพราะว่าพอเด็กไม่ได้เรื่องนี้ก็ต้องย้อนกลับไปแล้วก็กว่าจะไปต่อได้ก็ใช้เวลานาน ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... มีเด็กป. 3 อยู่คนนึง ทักษะทางด้านคำนวณของเขาค่อนข้างดีแต่ปัญหาก็คือ เขาอ่านโจทย์ไม่ออก ถ้าเป็นโจทย์ตัวเลขไม่มีตัวหนังสือภาษาไทยเขาสามารถคิดคำนวณได้ บวกลบคูณหารปกติเขาสามารถทำได้ แต่เมื่อไหร่ที่เป็นโจทย์ปัญหาที่มีเงื่อนไขเป็นสถานการณ์มา เขาจะไม่เข้าใจเพราะว่าอ่านหนังสือไม่ออก ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... อนุบาลก็หนักตรงที่ว่าเด็กไม่ได้เรียนเลย มันก็เท่ากันหมดถ้าให้ดูจริง ๆ เพราะว่าผลสัมฤทธิ์ตกต่ำ เด็กไม่ได้อ่านได้เขียนเลย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

2.3 ข้อจำกัดด้านการเรียนรู้ที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (เช่น ขาดอุปกรณ์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือในการเรียน)

สถานการณ์การจัดการเรียนรู้ในช่วงโควิด-19 ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านโคกยางมีข้อจำกัดที่เป็นปัญหาสำคัญและส่งผลให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ไม่เต็มศักยภาพเท่าที่ควร กล่าวคือ ครอบครัวของผู้เรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพสวนยาง บ้านอยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต และขาดแคลนอุปกรณ์ในการเรียน บางครอบครัวต้องสลับกันใช้งานโทรศัพท์มือถือกับผู้ปกครองหรือกับพี่น้องที่ต้องเรียนออนไลน์ในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนขาดความต่อเนื่อง และเรียนรู้ได้ไม่เต็มที่

“... เด็กประถมลำบากมาก บางคนพ่อแม่มีโทรศัพท์เครื่องเดียว แล้วลูก 2 คน 3 คนก็ต้องเปลี่ยนกันเรียน ก็เลยใช้ลักษณะว่าบางทีก็ใช้ออนไลน์คือได้มีใบงานไปทำด้วยประกอบกัน จะใช้ออนไลน์มาดก็คือการทำใบงานบางคนก็เรียนทางออนไลน์ก็คือเรียนครูสอนไป เรียนสวดเลย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... หลาย ๆ คนหลาย ๆ บ้านขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ แล้วก็อินเทอร์เน็ตเข้าไม่ถึงบ้านทำให้เด็กขาดโอกาสตรงนั้นไปหลายคนเหมือนกัน ทำให้การเรียนรู้ของเด็กไม่ต่อเนื่อง ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ในช่วงที่เรียนออนไลน์นี้เด็กของเรามีอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ไม่ใช่ทุกคนจะได้เรียนนะคะ เพราะว่าเด็กของเราเขาไม่สามารถที่จะซื้อมือถือหรืออะไรมาได้ แล้วก็ยังมีหลายคนที่จะต้องสลับกันใช้ผู้ปกครองบ้างตัวเองบ้างแบบนี้ ก็ทำให้ได้เรียนไม่เต็มที่ในการเรียนออนไลน์ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... เน็ตไม่ค่อยเสถียรครับบ้านผมอยู่ในสวนยาง ได้เรียนแบบหายไประยะต่อครั้งเลยครับ ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

2.4 ปัญหาด้านพฤติกรรมกรเรียนและความสามารถในการเรียนรู้

ภายหลังจากที่โรงเรียนบ้านโคกยางกลับมาจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้และความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเฉพาะผู้เรียนที่ไม่ได้เข้าเรียนไม่ตั้งใจตั้งแต่ในระหว่างการเรียนรู้แบบออนไลน์ เห็นได้ว่าผู้เรียนมีความรักในการเรียนลดน้อยลง สมาธิสั้น ไม่อยากมาโรงเรียน ไม่สามารถนั่งเรียนในชั้นเรียนขณะที่ครูสอนได้ ชอบที่จะทำกิจกรรมนอกชั้นเรียนมากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ขณะที่ผู้เรียนที่มีความตั้งใจและสนใจเรียนนั้นไม่พบว่ามีปัญหาพฤติกรรมการเรียน

“... ตอนนี้เด็กไม่ชอบที่จะเรียนนะ เด็กซีเกียจ เนี่ยแหละภาวะถดถอย learning loss อันนี้ที่เห็นชัด ๆ เลยที่เป็นภาวะถดถอย คือก็เกิดจากสถานการณ์โควิดนั่นแหละ พอเด็กเขาไม่ได้มาเรียนเขาก็ซีเกียจ ... สังเกตได้เลยค่ะถ้านั่งเรียนจะมีความรู้สึกว่าเขาจะไม่นั่ง แต่ถ้าครูพาทำกิจกรรม พาไปทำจิตอาสาไปนั่นไปนี่เด็กจะชอบมาก ดังนั้น เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงได้เลยนะคะ ความรักในการเรียนน้อยลง เพราะ 1 ปีเต็ม ๆ ที่เด็กไม่ได้เรียน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“...พฤติกรรมกรเรียนและความสนใจในการเรียนก็ลดลงอย่างเห็นได้ชัดเลย จากคนที่เขาเรียนไม่ค่อยได้อยู่แล้ว พอมาเจอสถานการณ์แบบนี้ทำให้ภาวะการเรียนรู้ของเขาก็มีน้อยลงไปอีก ... การเรียนรู้ของเด็กทุกระดับคือลดลงทั้ง ๆ ที่เขาควรจะเป็น ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“...นักเรียนที่ว่าคนที่สนใจเรียนก็ยังเหมือนเดิมนะคะ แต่เด็กที่เขาไม่ได้เรียนในช่วงที่เรียนออนไลน์ค่ะรู้สึกว่าเขาจะไม่ได้กลับมาเหมือนเดิม ก็คือปกติเขาก็เรียนช้านอยู่แล้ว แล้วทีนี้ตรงนั้นมันเหมือนเป็นการไปซ้ำเติมเขา แล้วก็มีหลายคนที่ไม่ค่อยอยากจะมาโรงเรียนประมาณนั้นค่ะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... มีเหมือนกันนะคะ เด็กสมาธิสั้นลง อย่างชั่วโมงสุดท้ายก่อนจะเลิกหรือว่าชั่วโมงสุดท้ายก่อนรับประทานอาหารกลางวัน ถ้าเราเลิกช้าไปสัก 2-3 นาที เด็กจะเริ่มไม่อยู่นิ่ง ...”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาฯ (สัมภาษณ์)

2.5 ปัญหาด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คุณธรรม จริยธรรม

การเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ส่งผลให้พฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากผู้เรียนได้รับอิสระในการเรียนเพราะเรียนที่บ้าน ไม่ต้องมาโรงเรียนที่มีกฎระเบียบ รวมถึงใช้เวลาในการเสพสื่อสังคมออนไลน์มาก ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ ส่งผลให้เมื่อกลับเข้าสู่บริบทในโรงเรียนจึงมีความรับผิดชอบน้อยลง มาโรงเรียนสาย ขาดระเบียบวินัย ขาดความอดทน ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ค่อยเชื่อฟังครู ขาดเรียนบ่อย รวมถึงมีการใช้คำพูดที่ก้าวร้าวมากขึ้น

“... ก่อนที่เราจะมาเรียนออนไลน์ นักเรียนของเราก็ไม่เชิงว่าเรียบร้อยอะไรมากมาย แต่อย่างน้อยที่สุดก็คือเราก็คูยกกันรู้เรื่อง ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย มันยังอยู่ในลู่วางที่เราต้องการได้ แต่หลังจากที่เริ่มเรียนออนไลน์พอลกลับมาอีกทีนี่ ความรับผิดชอบลดน้อยลงค่ะ เปลี่ยนเป็นคนละคนเลย มาโรงเรียนสาย แล้วก็เวลามาโรงเรียนก็ไม่ค่อยตั้งใจ มีความรู้สึกว่าเขาอยู่ในโลกของความเป็นส่วนตัวมานาน แล้วพอมาอยู่ในระบบของโรงเรียน มาอยู่ในกรอบของความมีระเบียบวินัยเขาก็ยังปรับตัวไม่ค่อยได้ค่ะ...”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... สิ่งแรกที่เห็นได้ชัดเลยก็คือ เด็กค่อนข้างที่จะก้าวร้าวพูดคุยด้วยยาก ซึ่งปกติเด็กของเราไม่เป็นถึงขนาดนั้น เด็กค่อนข้างจะก้าวร้าวพูดคุยไม่ค่อยเชื่อฟังครูและก็ยังเป็นมาจนถึงตอนนี้ค่ะ สิ่งที่เราเปรียบเทียบตั้งแต่ภาวะที่ก่อนจะเกิดโควิดค่ะ แม้กระทั่งตอนนี้แล้วที่เราพยายามทำให้เด็กเข้ามาอยู่ในช่องทางของเรา ก็ยังไม่เหมือนเดิมเด็กพูดคุยยาก ... แล้วคือเด็กขาดเรียนบ่อยมาก ขาดเรียนเป็นระยะเวลาเนานาค่ะ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบก็ลดน้อยถอยลง และก็ขาดความอดทน ”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เด็กใช้สื่อเทคโนโลยีและหลงเข้าไปอยู่ในสื่อออนไลน์มาก เขาอาจจะไม่ได้อยู่ในวิชาเรียนจริง ๆ แล้วเขาก็จะเสฟสื่อตลอด ทำให้พฤติกรรมต่าง ๆ มันเปลี่ยนไปมาก ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้บางคนก็เล่นโทรศัพท์ยาวเลย พ่อแม่ถามก็บอกว่าออนไลน์อยู่ ทั้ง ๆ ที่บางทีก็ไม่ว่าทำอะไรอยู่ ทำให้พฤติกรรมของเด็กเปลี่ยนแปลงไปเยอะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคอมพิวเตอร์ (สัมภาษณ์)

“... พฤติกรรมเพื่อนจะก้าวร้าวขึ้น เช่น ไม่ค่อยเชื่อฟังครูค่ะ เพราะว่าโรงเรียนปิดเรียนออนไลน์ก็ไม่ค่อยมีใครคอยอบรมหรือว่าคอยเตือนค่ะ ... บางคนก็ติดโลกออนไลน์ เล่นเกมส์ พูดคุยกับเพื่อน ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... หนูเคยเจอเหมือนกันค่ะเพื่อนไม่ค่อยตั้งใจเวลาครูสอนก็จะนอนหลับ ครูก็ตักเตือนแล้วก็ให้ไปล้างหน้าค่ะ ...”

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3. กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านโคกยางมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนของโรงเรียนบ้านโคกยาง มีทั้งหมด 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การประเมินศักยภาพทางการเรียนรู้เบื้องต้นและความพร้อมของผู้เรียน 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน 4) การปรับรูปแบบการมอบหมายงานและลดปริมาณงานให้เหมาะสม 5) การใช้ชั่วโมงซ่อมเสริมเพื่อเติมเต็มความรู้/ สอนเสริมนอกเวลาเรียน และ 6) การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน

3.1.1 การวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านโคกยางได้พัฒนาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนชื่อว่า **โคกยางโมเดล** ที่เป็นการนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง มาใช้บูรณาการไปกับการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยได้ดำเนินการมาตั้งแต่ช่วงก่อนโควิด 19 เป็นการจัดกิจกรรมที่หลากหลายมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ลดลง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงยังคงเน้นให้นำโคกยางโมเดลมาใช้ในการออกแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เมื่อผู้สอนพบปัญหาของผู้เรียนก็จะนำมาพูดคุยแลกเปลี่ยนหรือ PLC กัน เพื่อวางแผนหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ซึ่งปัญหาที่ผู้สอนเห็นตรงกันว่าควรเร่งแก้ไขคือ ด้านทักษะการอ่านของผู้เรียน

“... โรงเรียนนี้มันอยู่ระหว่างกึ่งกลางจะเมืองก็ไม่เมือง ชนบทก็ไม่ชนบท เด็กก็จะไปทางนั้นที่ทางนี้ที่ อยู่กับเราก็น้อยถึงเวลาไปไม่ไหวก็กลับมา ลองดูเลยนะคะว่าเราก็ใช้ฐานเศรษฐกิจนี้แหละ อันนี้แหละเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวเด็กทำให้เด็กรักในเรื่องของทักษะชีวิต แล้วมันก็จะลงไปสู่ในเรื่องของการเรียนรู้ เพราะว่าให้เขารัก เอาไปปลูกผักแล้วเราก็ค่อย ๆ สอนเขาไปบูรณาการเข้าไปในส่วนของเศรษฐกิจก่อนว่า มันจะไปโยงไปสู่กลุ่มสาระไหนได้บ้าง ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... คือ เราเอาโคกยางโมเดลมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ทำให้โรงเรียนเราอยู่ได้ โคกยางโมเดลเป็นนวัตกรรมที่ตอนที่มาที่คิดเลยว่าจะต้องเดินตามลักษณะนี้ นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบูรณาการการเรียนของเขา ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ก็เราจะคุยกับคุณครูภาษาไทยด้วยนำปัญหาตรงนี้มาคุยกัน เรามา PLC กันแล้วก็ค่อนข้างเห็นตรงกันว่าด้านทักษะการอ่านของเขาค่อนข้างมีปัญหา ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ปกติโรงเรียนของเราก็ใกล้ชิดกันอยู่แล้วเราจะ PLC ด้วยกันตลอดเวลาเจอกันก็จะคุยแต่เรื่องเด็กว่าเราจะแก้ปัญหากันยังไง ก็คือช่วยกันนะคะว่าถ้าสมมุติว่าเด็กมีปัญหาตรงนี้เราจะทำอย่างไร ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.1.2 การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

สำหรับการพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้ของโรงเรียนบ้านโคกยางนั้น ผู้สอนได้มีการพัฒนาสื่อการสอนนอกเหนือจากการจัดการเรียนรู้ตามปกติ อาทิ การให้แบบฝึกเพิ่มเติม การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยใช้โปรแกรมต่าง ๆ เพื่อช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียน เช่น PowerPoint Kahoot และ Application ต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งสื่อที่นำมาจากอินเทอร์เน็ตและสื่อที่ผู้สอนผลิตขึ้นเอง นอกจากนี้ในบางวิชายังได้พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้สื่อของจริงในชีวิตประจำวัน บูรณาการร่วมกับการให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นความรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้และมีความสุข สนุกในการเรียน

“... นอกจากสอนปกติแล้ว ก็มีแบบฝึกเพิ่มเติมให้เขาได้กลับไปเรียนเพิ่มเติมที่บ้าน ... ตอนเรียนเด็กเขาก็สนุกสนานเวลาที่เรานำสื่อใหม่มา เคยได้เล่นเกมโน่นนี่นั่น แทนที่จะลุ่มจับฉลากในกระดาษก็ตอนนี้เปลี่ยนมาเป็นลุ่มจับบน PowerPoint บนโปรแกรม ประมาณนี้คะ ก็จะมีพวกเกม พวกคาฮูต อะไรพวกนี้คะจริง ๆ application มันมีเยอะแยะแต่ว่ามันก็ไม่เพียงพอต่อการใช้งานของเรา อันนี้สำหรับสื่อเทคโนโลยีนะคะ แต่ว่าก็จะมีสื่อที่คุณครูผลิตเองที่ใช้ในแต่ละเรื่องอีก ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ถ้าเป็นคณิตศาสตร์ตอนนี้ที่สอนเรื่องค่ากลางของข้อมูล ก็คือใช้ข้อมูลของเด็กในชีวิตจริงนั่นแหละมาใช้เป็นสื่อก็เรียกว่าเป็นสื่อของจริง ก็คือคณิตศาสตร์มันเป็นของจริงในชีวิตประจำวันอยู่แล้วก็สามารถใช้ตรงนี้เป็นสื่อได้เลย ก็คือจะได้เอาไปรวมกับทางของเทคโนโลยี แทนที่จะให้เขาทำโจทย์เองก็ให้เขาไปหาโจทย์มาจากอินเทอร์เน็ตให้นำเสนอให้เพื่อนดูด้วย ว่าที่เราลองหามันก็เกี่ยวกับเรื่องที่เราเรียนนั่นแหละ จากที่ว่าเราเรียนแต่ในหนังสือเราไม่เอาแล้ว เราให้เด็กเปิดโลกไปหาจากในอินเทอร์เน็ตมาแล้วนี่เราก็จะได้โจทย์ที่มันหลากหลายมากขึ้น ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... สำหรับนักเรียนก็นอกจากที่เราทำการเรียนการสอนกันตามปกติ ทำแบบฝึกหัดในหนังสือหรือสื่อต่าง ๆ แล้ว อย่างที่บอกว่าจะให้นักเรียนสัมพันธ์กับสภาพจริงในชีวิตประจำวัน เหมือนอย่างเช่นเรื่องของการซื้อขายในเนื้อหาบทเรียนก็ ให้นักเรียนไปหาสินค้าแต่ละประเภทมา เช่น ถ้าเป็นปากกา ก็

ให้ตั้งโจทย์ ปากกาว่าถ้าต้นทุนเท่านี้ขายเท่านี้แล้วจะขาดทุนเท่าไร คิดเป็นเงินเท่าไร เป็นร้อยละเท่าไรหรือเป็นกี่ปเปอร์เซ็นต์อะไรแบบนี้ครับ ... นักเรียนสามารถตั้งโจทย์เอง แสดงวิธีทำและหาคำตอบเอง โดยที่ครูแค่ชี้แนะว่าแบบนี้หรือวิธีการแบบนี้ถูกไหม ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... เด็กจะชอบเป็นผู้นำไม่ชอบฟัง โดยเฉพาะวิชาสังคมและประวัติศาสตร์เป็นอะไรที่น่าเบื่อสำหรับเขา ถ้ามาอธิบายให้เขาเขาไม่อยากจะฟังคะแต่บางวันก็จะมีการ์ตูนประวัติศาสตร์ให้เขาดู แต่มันก็ดูได้ในระยะเวลาที่จำกัดเพราะว่าความสนใจของเขาตามประสาเด็กคะ แต่ลักษณะว่าถ้าเขาได้มีส่วนร่วมอย่างอันนี้ก็จะเป็นเรื่องของการสอนวิชาสังคม การเพิ่มผลผลิตกระบวนการในท้องถิ่นเราก็ให้เขาหาผลผลิตในจังหวัดจริง ที่ว่าเราสามารถเพิ่มมูลค่าได้อย่างไรบ้างให้เขาได้คิดคะ ซึ่งเขาจะมีความรู้สึกชอบแบบนี้มากกว่า ...”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ชอบเรียนคณิตศาสตร์ครับ เพราะว่าได้คิดเลขแล้วก็ได้รับความรู้ด้วยครับ สนุกด้วยครับ ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.1.3 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูเพื่อติดตาม/แก้ปัญหา ผลการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียน

ผู้สอนในโรงเรียนบ้านโคกยางมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้ในรายวิชาและปัญหาด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากผู้เรียนกลับสู่การเรียนในสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นการคุยแบบไม่เป็นทางการเนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้ผู้สอนรู้จักผู้เรียนทุกคนรวมถึงเข้าใจบริบทและสภาพความพร้อมของครอบครัวผู้เรียน ดังนั้น ไม่เพียงแต่ครูประจำชั้นแต่ผู้สอนทุกคนจึงสามารถร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนได้

“... ครูคณิตศาสตร์มีกันอยู่ 2 คนเราก็จะคุยกันตลอดว่าประถมเป็นยังไงแล้วมัธยมเป็นยังไง ปัญหาของเราตรงกันหรือเปล่าแล้วถ้าตรงกันจะแก้ยังไงก็คือเราก็คุยกันตลอดเลยคะ คือเราคุยกันตลอดไม่ใช่ว่าต้องมานั่งแบบนี้ เป็นแบบไม่เป็นทางการอย่างกินข้าวเราก็คุยกัน ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... เรา PLC กันระหว่างกลุ่มสาระก็จะคุยกันเรื่องเนื้อหาวิชา การแก้ปัญหาวิชา แต่ถ้าคุยข้ามกลุ่มสาระเราก็จะใช้เพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน เพราะว่าส่วนใหญ่แล้วโรงเรียนของเรามันเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก คุณครูก็จะรู้จักนักเรียนทุกคนเราก็จะช่วยกันแก้ไขปัญหา บางคนถึงแม้จะไปอยู่ ม. 1 แล้วเราก็ยังดูแล เรารู้ว่าครอบครัวเขาเป็นแบบนี้มันมีพฤติกรรมสืบเนื่องมาจากตรงนั้นแล้วเราจะแก้ไขปัญหากันอย่างไร ไม่ใช่แค่เฉพาะครูประจำชั้นที่มีส่วนในการแก้ปัญหาคือทางโรงเรียนพยายามช่วยกันคะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

3.1.4 การปรับปรุงแบบการมอบหมายงานและลดปริมาณงานให้เหมาะสม

เนื่องจากพฤติกรรมการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนไปในทางถดถอย โดยผู้เรียนใช้เวลากับการเล่นโทรศัพท์มือถือและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น ผู้สอนจึงได้สอดแทรกความรู้ให้แก่ผู้เรียนผ่านการมอบหมายงานโดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีมากขึ้น เช่น ให้ผู้เรียนใช้โทรศัพท์มือถือสืบค้นข้อมูลหรือข่าวที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตมาส่ง ให้การบ้านโดยใช้โทรศัพท์ รวมถึงการจัดการเรียนการสอนแบบทำโครงการ ที่ให้ผู้เรียนได้ออกไปสัมภาษณ์ข้อมูลและใช้ความสามารถทางเทคโนโลยีในการตัดต่อคลิปเพื่อนำเสนอ นอกจากนี้จะเป็นเทคนิคในการดึงผู้เรียนออกจากโลกออนไลน์และการใช้เทคโนโลยีที่ไม่พึงประสงค์แล้ว ยังเป็นการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอีกทางหนึ่ง

“... ตอนที่เรียนออนไลน์มากก็จะเพิ่มในเรื่องของข่าว พวกการทุจริตอะไรแบบนี้ ก็คือจะเป็นข่าวลือวน ๆ เลยค่ะที่เราหาได้ในโลกของสื่อที่เป็นออนไลน์ เด็ก ๆ เขาก็ชอบที่จะอยู่ในโลกของออนไลน์ ก็พยายามดึงส่วนนั้นเข้ามาใช้ประโยชน์บ้าง เราได้อยู่แล้วว่าพอลบบ้าน 2-3 ชั่วโมงเขาก็เล่นโทรศัพท์อยู่แล้วค่ะ ก็เลยพยายามให้การบ้านโดยใช้โทรศัพท์นั้นแหละ อย่างน้อยที่สุดเราก็พยายามดึงเขาออกมาจากส่วนที่ว่า บางอย่างมันไม่พึงประสงค์ในโทรศัพท์ก็ให้มันมีคุณลักษณะที่ดีขึ้นมาบ้าง ...”

หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ (สัมภาษณ์)

“...การจัดการเรียนการสอนที่รู้สึกว่าคุณมีความสุขและครูเองก็มีความสุขก็คือเรื่องของการจัดการเรียนแบบโครงการค่ะ โดยเฉพาะเด็กมัธยมในช่วงนี้จะทำโครงการเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เขาออกไปหาภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้วก็ไปสัมภาษณ์ตัดต่อคลิปวิดีโอผสมผสานการใช้เทคโนโลยี แล้วก็มานำเสนอลักษณะแบบนั้นก็เป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเองก็ถือว่าเป็นวิธีการที่ใช้ได้อยู่ค่ะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

3.1.5 การสอนเสริมเพื่อเติมเต็มความรู้/ สอนเสริม/ทบทวนความรู้

ในช่วงของการเรียนออนไลน์ผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ถดถอยลง เนื่องจากด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตรได้มีการปรับเปลี่ยนไป โดยมีเนื้อหาและความลุ่มลึกมากขึ้น ขณะที่ผู้ปกครองไม่สามารถช่วยเหลือหรืออธิบายข้อสงสัยได้ แต่มีความยินดีที่จะสนับสนุนเมื่อผู้สอนใช้วิธีการทบทวนความรู้และสอนเสริมเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนหลังเลิกเรียน ขณะที่ในระหว่างการสอนผู้สอนก็จะมีความเข้มงวดมากขึ้น

“... คณิตศาสตร์หลักสูตรมันเปลี่ยนไป พอเปลี่ยนไปความลุ่มลึกของเนื้อหามันเยอะกว่าผู้ปกครองบางท่านก็จะช่วยเหลืออะไรไม่ได้เลย ยิ่งถ้าเป็นระดับมัธยมไม่ต้องพูดถึงเลยเพียงแต่ว่าส่วนหนึ่งที่เขาช่วยได้ก็คือพยายามสนับสนุน เช่น ถ้าครูจะสอนเสริมเพิ่มเติมเริ่มจาก 15:30 น แล้วครูจะสอนเสริมเขาก็ยินดีที่จะคอยอะไรประมาณนี้ค่ะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... พอเปิดเทอมมาครูก็ทบทวนให้คะแล้วก็เข้มงวดในการสอน ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... ของหนูก็เหมือนกันคะ เข้มงวดแล้วก็ทบทวนในเรื่องที่ไม่รู้เรื่องตอนเรียนออนไลน์ให้คะ ...”

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ครูทบทวนครับโดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ เข้มงวดมาก ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.1.6 การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนทำงานแบบเน้นกระบวนการกลุ่ม หรือจัดกิจกรรมแบบจับคู่ เพื่อนช่วยเพื่อน คนเก่งและคนอ่อนรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ถือเป็น การช่วยเหลือภาวะถดถอยของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแล้ว เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แลกเปลี่ยนความรู้ความสามารถกัน ช่วยกันแก้ไขปัญหา และลดความแตกต่างระหว่างบุคคลแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนที่ขาดความรับผิดชอบมีความรับผิดชอบในการเรียนมากขึ้น ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุขและมีความเครียดในการเรียนน้อยลง

“... ระดับชั้นป. 4 - ป. 6 จะเน้นก็คือนอกจากการเรียนการสอนในระดับปกติ ก็จะใช้สื่อที่ทำมือ อย่างที่ครูมักบอกอันนั้นก็ เป็นปกติอยู่แล้ว แล้วก็ที่สำคัญจะเน้นกระบวนการกลุ่มนะครับ เพราะว่า เหมือนกับเด็กเขาขาดหายไปตรงนั้น การหายจากสังคมเพื่อนไปนานเหมือนกันดังนั้นการที่มาอยู่ร่วมกันและ มีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้ไม่ชอบคนนั้นคนนี้บ้างก็เลยใช้วิธีการจัดกลุ่มเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของเด็ก แล้วก็ใช้ลักษณะเหมือนคนที่เก่งกว่าก็ได้ช่วยคนที่อ่อนกว่าอะไรแบบนี้ด้วย ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... การใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อนก็คือ ให้จับคู่กันกับคนที่เรียนได้และคนที่เรียนไม่ได้ เป็นการช่วยส่งเสริมกันประมาณนี้คะ ... เวลาในการทำงานกลุ่ม บางกลุ่มเขาจะมีสมาชิกที่ไม่ค่อยจะตอบสนองต่อคำสั่ง เหมือนบางที่ส่งไปแต่ว่าไม่น่าอะไรมาเลยสุดท้ายคนที่กระตุ้นก็คือ เพื่อนในกลุ่มกระตุ้นเพื่อนก็ทำให้ เห็นว่าการที่เพื่อนช่วยเพื่อน ก็มีข้อดี เพื่อนเขาจะกระตุ้นกันเองว่าคนอื่นเอามาได้แล้วทำไมไม่เอามา เพราะเขาจะกลัวเสียคะแนนไปด้วย ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... หลังจากที่เราปิดสถานศึกษา มา 1-2 ปี รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนจะเน้นเป็นกลุ่มมากกว่า จะให้นักเรียนทำงานเน้นอิงกลุ่ม เพราะว่าจะได้แชร์ความรู้ความสามารถของแต่ละคนด้วย จะได้ ไม่เป็นการกดดันคนใดคนหนึ่งเพราะเราต้องประคองให้ไปพร้อม ๆ กัน เพราะว่าบางคนเก่งมากแล้วก็ พอที่จะช่วยได้ก็ให้เพื่อนช่วยกันประคองกันไป ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคอมพิวเตอร์ (สัมภาษณ์)

“... เพื่อนมีส่วนเยอะเลยคะ ก็แบบว่ามีปัญหาอะไรก็จะช่วยกัน อย่างเช่นเราทำงานแล้วเพื่อนไม่ได้ทำก็จะสอนหรือให้ดูเป็นแนวทางคะ ถ้าเพื่อนดีก็จะพากันไปได้คะ ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... เพื่อนช่วยเราก็สนุกครับเวลาเรียนก็ไม่เครียดเลย ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

3.2.1 การพัฒนาตนเองของครูผู้สอน

สืบเนื่องจากช่วงสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลให้หน่วยงานทุกที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดอบรมสัมมนาเผยแพร่ความรู้เป็นแบบออนไลน์ และไม่เก็บค่าใช้จ่าย จึงถือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สอนสามารถเข้ารับการอบรมได้อย่างสะดวก สถานศึกษาไม่ต้องเสียงบประมาณในการสนับสนุน ซึ่งผู้สอนทุกคนในโรงเรียนบ้านโคกยางมีความกระตือรือร้นเข้ารับการพัฒนาตนเอง ผนวกกับปัจจุบันหน่วยงานทางการศึกษาหลายแห่งเข้ามาให้การอบรมพัฒนาครูในโรงเรียนร่วมด้วย ทำให้ครูสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการเทคนิคการจัดการเรียนรู้ เช่น Active Learning การพัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้ มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“... ตั้งแต่โควิดมาอันนี้ถือว่าเป็นข้อดีของโควิดเลยนะคะ เพราะว่าเราได้มีโอกาสไปเข้ารับการอบรมแบบออนไลน์เยอะมาก ๆ เลย เพราะว่าก่อนหน้านี้อีกมีงบในการสนับสนุนให้คุณครูไปอบรมเพื่อรับการประเมิน ว21 แล้วหลังจากนั้นก็หยุดไป กลุ่มที่เขาสร้างรายการที่จะอบรมให้คุณครูอยู่แล้วกลายมาเป็นว่าอบรมฟรี ก็คือได้ประโยชน์จากตรงนั้นมากเลยคะ เป็นการอบรมแบบออนไลน์ครูทุกคนก็ได้เข้ารับการอบรม ด้วยความที่พวกเราเป็นครูอายุเยอะแล้วเราก็กลัวว่าเด็กจะเบื่อเราหรือเปล่า เราก็เลยพยายามหาความรู้เพิ่มเติมด้วยความที่เราทำงานเป็นหัวหน้าวิชาการด้วย ถ้าเขาพูดอะไรมาแล้วเราฟังไม่รู้เรื่องมันก็จะยิ่งหนักเราก็เลยพยายามที่จะกระตุ้นตัวเองคะ ครูแต่ละคนก็ขยันคือเรื่องพัฒนาตัวเองเนี่ยคุณครูทำตลอดอยู่แล้ว การไปอบรมแบบ on site ก็ลดลงนะคะ ลดลงกว่าก่อนที่จะเป็นโควิดเยอะ ...”

หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ (สัมภาษณ์)

“... เขาเรียนรู้ด้วยตัวเองแล้วก็มีการจัดอบรม มันจะมีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชเขาจะมาให้ความรู้เรื่อง active learning แล้วก็ PLC ทำเรื่องของนวัตกรรมอะไรต่าง ๆ เยอะแยะไปหมดเลย เขาจะพาทำพาเรียนอะไรเยอะแยะ มีการสนับสนุนเรื่องสื่อนวัตกรรมบูรณาการต่าง ๆ ... ครูเราก็เก่งมากครูที่นี้ทำวิจัยกันทุกคนนะ ครูทุกคนได้ทำวิจัยหมดเลยตามกลุ่มสาระของตนเอง ครูทุกคนมีวิจัยเป็นของตัวเองเลย”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เขาก็ไปร่วมอบรมสัมมนาแล้วเขาก็ไปเป็นวิทยากรไปรู้อะไรต่าง ๆ มา เหมือนที่ว่าตลาดนัด
จันทร์เกษมเขาก็อบรมกันนะ เขาก็เอาความรู้ที่นำมาใช้กับเด็ก ครูเก่งเรื่องเทคโนโลยีนี้ครูเก่งมากเลย เราไม่
ต้องมาเป็นภาระแทนเขายังได้มาช่วยเหลืองานเราอีก ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.2.2 การขับเคลื่อนในการพัฒนาครูโดยผู้บริหาร (ส่งเสริม สนับสนุน เสริมแรง)

ผู้บริหารโรงเรียนบ้านโคกยางมีการส่งเสริมให้ผู้สอนในโรงเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งใน
ด้านการเพิ่มคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นตามความต้องการของผู้สอน และการเพิ่มพูนความรู้
ความสามารถในสาขาวิชาของตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยได้ตั้ง
งบประมาณสนับสนุนไว้รองรับทุกปีและกำหนดให้ผู้สอนทุกคนจะต้องได้รับการอบรมอย่างน้อย 20 ชั่วโมงต่อ
ปี ทั้งนี้ มีความมุ่งหวังให้ผู้สอนเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความชำนาญ และต้องการกระตุ้นให้ผู้สอนพัฒนาตนเอง
และพัฒนางานอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป้าหมายสำคัญในการนำความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญมา
ใช้ถ่ายทอดเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

“... มันก็เป็นโอกาสของเขาเราที่ต้องส่งเสริมให้เขาพัฒนา ให้เขาเกิดการเรียนรู้ ไม่อยากให้เขา
ถดถอย เพื่อให้เขาได้ไปศึกษาสิ่งใหม่ๆ ใหม่ๆ มาถ่ายทอดให้กับลูก ๆ เรา ... มันก็เป็นลักษณะว่าทุกคน
จะต้องพัฒนาตัวเองพัฒนางาน มันจะได้ลงสู่เด็ก ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ท่านผู้อำนวยการก็ได้มีการจัดอบรมส่งเสริมให้ไปพัฒนาตัวเอง ในเรื่องของการใช้สื่อหรือ
เทคโนโลยีอะไรที่จะนำมาใช้สอนนักเรียนซึ่งก็ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... การพัฒนาครูนะคะเรามีโครงการพัฒนาครู แล้วก็อย่างน้อยครูทุกคนต้องได้รับการอบรม
20 ชั่วโมงต่อปี แล้วก็มีการตามคุณครูไปยังแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ สำหรับการพัฒนางานในทั้งระบบของทาง
โรงเรียนและก็ของตัวเองเองก็ปีละ 2 ครั้ง อันนี้คือมีแผนอยู่แล้ว ... เป็นงบของโรงเรียนตั้งทุกปี คือตั้ง
เป้าไว้เลยว่าครูทุกคนต้องได้รับการอบรมพัฒนาในสาขาวิชาของตนเอง แล้วก็คือได้ไปดูโรงเรียนอื่นเป็น
การไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งอันนี้เราตั้งเป้าไว้อยู่แล้ว ...”

หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ (สัมภาษณ์)

“... ผู้บริหารก็มีให้กำลังใจนะ ให้โอกาสในการไปพัฒนาตนเอง อย่างพี่กับน้อง 2 คนก็ไปเรียน
ปริญญาโทอยู่ ก็ให้โอกาสในการไปเรียนรู้ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

3.2.4 การเสริมแรงกันและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ภายในกลุ่มเพื่อนครู

บรรยากาศการทำงานของผู้บริหารและครูสอนทุกคนในโรงเรียนบ้านโคกยาง เป็นแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ให้กำลังใจกัน มีความปรารถนาดีต่อกัน เมื่อมีข้อมูลข่าวสารการอบรมหรือการพัฒนาที่น่าสนใจก็จะบอกเล่าสู่กันฟัง สนับสนุนความก้าวหน้าและดูแลกันเหมือนพี่น้อง ดังนั้น เมื่อพบปัญหาของผู้เรียนหรือภาระกิจที่ต้องทำเพิ่มเติมนอกเหนือจากการสอน จึงพร้อมจะช่วยเหลือและให้คำแนะนำปรึกษากันได้ตลอด เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน

“... เมื่อก่อนมีประเมินคุณครูชั้นที่ 5 ก็จะต้องมีคุณครูที่ได้รับการประเมิน 3 ท่านแล้วก็ต้องมีครูไปช่วยจัดกิจกรรม ซึ่งคุณครูเขาก็ช่วยเหลือกันดีนะ ไม่เคยทิ้งกันเลย เขาช่วยกันที่ 4-5 คนส่วนคนที่สอนก็สอนไม่หยุดไม่หย่อน ไม่ได้ให้พักให้หยุดเลยใครที่ไม่มีกิจกรรมก็ต้องเรียนต้องสอน แล้วเทอมนี้มีแข่งขันทักษะวิชาการเป็นงานสานฝันของเขต เพื่อว่าจะหาทักษะของเด็กเพื่อไปแข่งระดับชาติที่สตูลอีก ... คือตัวพี่เองนั้นก็ช่วยเท่าที่ช่วยได้ ... ครูเราก็ออกไปช่วยลงไปสนับสนุนส่วนอื่น ครูเหนื่อยล้าที่ได้สำคัญเลยก็คือกำลังใจ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เวลาประชุมก่อนที่จะเข้าสู่อะไรก็จะแสดงความยินดี ให้พวกเพื่อนน้องพี่ช่วยกันแสดงความยินดีกับคนที่เขามีผลงานก่อน ปรบมือให้กำลังใจและขอบคุณในนามโรงเรียนที่เขาสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ก็คือให้กำลังใจและให้คำชื่นชมก็คือให้เกียรติเขานั่นแหละ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... การเสริมแรงมันไม่ได้มีเป็นรูปร่างชัดเจนนะคะก็อาศัยที่เรามองตาก็มองใจ เราก็พยายามช่วยเหลือกันอยู่ตลอดให้กำลังใจกันอยู่ตลอด ... ที่เราทำกันก็จะมีกลุ่มไลน์ มีข้อมูลอะไรเกี่ยวกับการอบรมใหม่ ๆ เราก็จะส่งให้น้องหรือว่าน้องก็จะส่งให้พี่ เราก็จะเชิญชวนกันพยายามช่วยเหลือเราไปด้วยกันเดินไปด้วยกัน ไม่มีการทิ้งใครไว้ข้างหลัง ... ถ้าในลักษณะของเพื่อนครูด้วยกันคะ คือมันไม่ได้เป็นลักษณะรูปธรรมอย่างชัดเจน มันจะเป็นลักษณะที่ว่าความสัมพันธ์ส่วนตัว ช่วยเหลือกันอยู่ตลอด ...”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ในกลุ่มครูก็ช่วยเหลือกันนะคะลักษณะเหมือนพี่เหมือนน้องปรึกษาหารือกันตลอด ไม่มีก็ไม่มีเหล่านะคะอันนี้พูดกันตรง ๆ เราก็ช่วยเหลือกันตลอด มีกลุ่มเดียว เป็นพี่น้องกัน น้องก็พึ่งพาพี่พี่ก็พึ่งพาน้องไปด้วยกัน มีอะไรก็คอยส่งเสริมแล้วก็ support กัน บางทีเดินสวนกันแป๊บหนึ่งก็สามารถปรึกษากันได้เลยทันที ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.2.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน สื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู

จากการที่ผู้สอนในโรงเรียนบ้านโคกยางมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แล้วได้ผลดีระหว่างเพื่อนครู การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำสื่อการสอน การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ในช่วงการเรียนออนไลน์ รวมไปถึงการขอยืมสื่อการสอนของเพื่อนครูในกลุ่มสาระ โดยมีครูคอมพิวเตอร์เป็นผู้อบรมความรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรม Google Classroom การทำข้อสอบออนไลน์แก่เพื่อนครู จนทำให้ผู้สอนทุกคนมีทักษะและสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และสามารถนำมาประยุกต์ได้จนถึงการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปัจจุบัน

“... เพื่อนในโรงเรียนสามารถยืมสื่อของคนอื่นไปใช้ได้โดยเฉพาะในกลุ่มที่สอนสาระเดียวกัน ยืมกันได้มีการเผยแพร่ คือนำไปใช้ไปบูรณาการ คนนี้จะสอนเรื่องนี้ก็มายืมของคนนี้ไปได้โดยที่ถ้าไม่ต้อไปเปลืองงบ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... สืบเนื่องมาจากตอนที่สถานการณ์โควิดเข้ามา คุณครูหลายท่านยังไม่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี บางท่านอาจจะใช้ไม่เป็นอาจจะเพราะอายุเยอะด้วย เราในฐานะที่เป็นฝ่ายเทคโนโลยีเราก็เลยเสริมแรงให้กำลังใจว่าทุกท่านทำได้ เราก็พยายามอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ ในสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ google classroom หรือว่าทำข้อสอบออนไลน์ แรก ๆ ก็อาจจะมีปัญหาบ้างแต่หลังจากสถานการณ์โควิด ความรู้ต่าง ๆ ได้รับการพัฒนา จากหลาย ๆ ท่านที่ทำอะไรไม่ได้ก็สามารถที่จะทำข้อสอบออนไลน์ต่าง ๆ ได้มากขึ้น ทำให้ครูหลาย ๆ ท่านก็ปรับเปลี่ยนตัวเอง โดยการนำสื่อที่มีมาใช้ให้มากขึ้น ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคอมพิวเตอร์ (สัมภาษณ์)

“... ตอนนี่ครูก็เก่งแล้วทำเป็นกันหมดแล้ว แต่พอครูเก่งแล้ว อันนี้ก็ขอชื่นชมน้องที่สอนคอมพิวเตอร์นะคะ น้องเขาเป็นคนที่ยอมให้กับครูทุกคนเลย เราติดขัดอะไรเราไปถามน้องได้หมดซึ่งเราโชคดีที่เรามีครูคอมพิวเตอร์ ...”

หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ (สัมภาษณ์)

“... คุณครูก็จะช่วยกันแต่ในเรื่องของการเรียนการสอนแต่ละคนก็จะมีเทคนิคที่แตกต่างกัน ก็มาแชร์กันว่าถ้าอย่างของสังคมใช้แบบนี้แล้วได้ผล พอคณิตศาสตร์เราลองเอาของพี่เขามาใช้ดูเหมือนเวลา ในเมื่อเด็กชอบเทคโนโลยีเราก็เปลี่ยนระบบการสอนใหม่ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

3.3.1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้

ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนบ้านโคกยางในการส่งเสริมการศึกษา การเรียนรู้ รวมถึงการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน โดยมีช่องทางการสื่อสารผ่านทาง LINE ที่มีผู้บริหาร ผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้เรียน อยู่ในแต่ละกลุ่ม ซึ่งผู้ปกครองจะช่วยติดตามการเรียนรู้ การบ้านและงานที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงกรณีที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมทำให้โรงเรียนสามารถติดต่อกับผู้ปกครองได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ทำให้สามารถช่วยกันแก้ไขปัญหาของผู้เรียนได้อย่างทันท่วงที ส่งผลให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้สอนมีความชัดเจนและใกล้ชิดกันมากขึ้น

“... ผู้ปกครองจะต้องอยู่ทุกกลุ่มไลน์ ทุกชั้น จะให้เขาเปิดกลุ่มไลน์ตั้งแต่อนุบาลจนถึงมัธยมและคุณครูประจำชั้นก็อยู่ ครูประจำวิชาที่อยู่ ผอ.ก็เข้าไปอยู่ แล้วเขาจะคอยถามมาว่าวันนี้มีการบ้านใหม่คะ วันนี้เด็กต้องใส่ชุดอะไรคะ หรือวันนี้ไปโรงเรียนใหม่คะ ผู้ปกครองจะถามมาเลย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ชั้น ป. 6 ก็จะมีอยู่กรณีหนึ่งก็คือจะขาดเรียนบ่อยในช่วงแรก หลังจากนั้นก็จะเริ่มพฤติกรรมมีการโดดเรียน แล้วก็ด้วยความที่ว่าผมเป็นคนในชุมชนอยู่แล้วบ้านก็อยู่ใกล้โรงเรียนด้วย แล้วก็ผู้ปกครองหลายท่านก็รู้จักกัน ก็เคยปรึกษาปัญหาที่บ้านก็มีไปที่บ้านของเราเอง ก็คือไปนั่งปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมของลูกเขาหลานเขาว่าเราจะช่วยกันแก้ปัญหาอย่างไร ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ก่อนหน้านั้นเวลาเด็กมีปัญหาที่หาเบอร์กันให้วุ่นวาย แต่ว่าตอนนี้มีปัญหาอะไรก็ส่งไลน์ บางครั้งผู้ปกครองไม่ได้อ่าน แต่เขาอยู่บ้านใกล้เคียงกันเขาก็สามารถบอกกันได้ว่าเด็กคนนี้กำลังมีปัญหา บางทีก็บอกให้มารับเด็กที่โรงเรียนเวลาไม่สบายอะไรแบบนี้คะ มันก็ช่วยได้ส่วนหนึ่งเลย ...”

หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ (สัมภาษณ์)

“... ในส่วนของผู้ปกครองก็จะมีกลุ่มไลน์ของห้องเรียนระหว่างผู้ปกครองกับครูประจำชั้น แล้วก็ท่าน ผอ. ก็จะเข้าไปอยู่ในกลุ่มไลน์ทุกห้องเรียนคะ พอมีปัญหาอะไรก็สามารถติดต่อกับผู้ปกครองได้ เด็กที่มีพฤติกรรมที่มีปัญหาที่สามารถพูดคุยกับผู้ปกครองได้ เด็กที่ไม่ทำการบ้านเราก็สามารถพูดคุยกับผู้ปกครองได้ก็ถือว่าแก้ปัญหาได้ทันท่วงทีคะ ถ้าเปรียบเทียบกับครั้งก่อนที่เราจะเรียนแบบออนไลน์คะ ก็คือ แก้ปัญหาได้ในลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์กับครูและผู้ปกครองมีความชัดเจนมากขึ้น ...”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราก็อด้วยความที่รู้จักกันอยู่แล้วก็จะรู้ว่าพื้นฐานทางด้านครอบครัวของเขาเป็นอย่างไรด้วย สามารถสื่อสารได้เต็มที่ เพราะเหมือนบางทีถ้าผู้ปกครองกับครูหรือนักเรียนไม่ได้รู้จักกัน หรือว่าไม่เคยคุย

กันบางทีการที่จะพูดปัญหาอะไรตรง ๆ เราไม่รู้ว่ามีอีกฝ่ายจะรับได้ไหม หรือว่าจะเข้าใจแบบที่เราสื่อสารไปหรือเปล่า แต่ตอนนี้คือเราสามารถสื่อสารได้เต็มที่แล้วเขาก็พร้อมที่จะรับฟัง ทำให้ง่ายต่อการช่วยกันแก้ปัญหา ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.3.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมของโรงเรียน

นอกจากผู้ปกครองจะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการติดตามข่าวสารและร่วมแก้ปัญหากับผู้สอนแล้ว ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา รวมถึงชุมชน ยังได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ทั้งในรูปแบบร่วมแรง ร่วมกิจกรรม และร่วมสมทบทุน ตามกำลังและความสามารถ นอกจากนี้ ตามที่โรงเรียนได้นำโคกยางโมเดลมาใช้ในการบริหารจัดการการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ มากมายที่ส่งเสริมทักษะอาชีพ จำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยวัสดุ อุปกรณ์ ทางการเกษตรเพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ผู้ปกครองและชุมชนจึงมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนสิ่งของต่าง ๆ ทำให้โรงเรียนสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

“... การจะทำงานถ้าเราทำคนเดียวมันไม่ประสบความสำเร็จมันต้องช่วยกันทั้งภาคีเครือข่ายต้องช่วย โรงเรียนถ้าไม่มีผู้ปกครองชุมชนหรือนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาเราไปไม่ได้ เราเก่งคนเดียวไม่ได้เพราะว่าเราต้องอยู่กับชุมชน ... เราจะต้องแก้ปัญหาด้วยกัน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ชุมชนสนับสนุนอย่างทำแล้วไปเปิดค่ะ เขาก็มาช่วย ก็เหมือนเราทอดกฐินผ้าป่าในนามโรงเรียนเขาก็จะฝากงบมากับลูก ตามศรัทธาคะมีน้อยเขาก็ช่วยน้อยมีมากเขาก็ช่วยมาก เราขอสนับสนุนเรื่องต้นไม้ปลูกเขาก็ให้มา ขอซื้อเปิดซีไอเขาก็ฝากลูกมากก็ช่วยกันค่ะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ถ้าพูดถึงเรื่องของแรงงานหรือว่าการสนับสนุนด้านอื่น ก็จะเป็นผู้ปกครอง เหมือนเวลาเราจัด open house ค่ะผู้ปกครองก็ยินดีที่จะมา เขาจะชอบเข้ามามีส่วนร่วมมาดูกิจกรรมของนักเรียน ...”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เมื่อก่อนเขาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาก็เลย support แต่ว่าตอนนี้ท่านออกไปแล้วแต่ก็ยังช่วยเหลือเหมือนเดิม หมายถึงว่ามีอะไรก็สามารถพูดคุยได้เลยเขาก็พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ เขาก็เต็มใจที่จะช่วยเพราะส่วนใหญ่ก็เป็นลูกหลานของเขา มีความผูกพันด้านชุมชนกับโรงเรียนที่รามิค่ะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ส่วนมากผู้ปกครองในชุมชนก็จะคอยสนับสนุนอยู่ตลอดในเรื่องของการจัดโครงการต่าง ๆ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

3.4.1 การนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกจากผู้สอนจะผลิตสื่อการสอนโดยใช้เทคโนโลยีหรือโปรแกรมต่าง ๆ ด้วยตนเองแล้ว ยังได้นำสื่อที่มีการเผยแพร่ในระบบการสอนทางไกล คือ DLTV มาใช้ โดยเลือกเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนผ่อนคลายจากการเรียนแบบปกติมากขึ้น ทั้งนี้โรงเรียนบ้านโคกยางมีข้อจำกัดประการสำคัญคือ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องเรียนมีระยะเวลาในการใช้มายาวนาน ทำให้คอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่มีสภาพชำรุดผนวกกับมีงบประมาณไม่เพียงพอที่จะซื้อใหม่หรือซ่อมแซม ทำให้เมื่อกลับเข้าสู่สถานการณ์การเรียนในชั้นเรียน ผู้สอนจึงไม่สามารถใช้สื่อออนไลน์/ สื่อดิจิทัลได้อย่างเต็มที่ มีเพียงบางห้องเรียนเท่านั้นที่ยังคงใช้งานได้ แต่ผู้สอนก็ได้ปรับประยุกต์สื่อมาใช้เพื่อให้สามารถคงคุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

“... สำหรับเด็กป. 3 ก็จะเรียนที่อาคารเรียนเก่าอยู่แล้วก็มีทีวีที่พร้อมใ้ช้อยู่แล้ว ตรงนั้นก็ใช้สื่อ DLTV เข้ามาใช้ด้วย แล้วก็ให้ดูวิดีโอหรือว่าให้เล่นเกมอะไรแบบนี้ครับ เพื่อให้เด็กผ่อนคลายและรู้สึกว่าจะไม่เครียดมากเกินไป ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ปกติเวลาเราสอนในห้องเรียนก็ใช้ PowerPoint แล้วก็ใช้สื่อจาก DLTV เพราะว่าเรามี PowerPoint สำเร็จรูปอยู่แล้ว แล้วก็ดึงเอาตรงนั้นมาใช้หรือว่าบางครั้งให้ดูคลิปหรือดูอะไรบ้างค่ะ ..”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

3.5.1 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้วยกิจกรรมและการอบรมชี้แนะตักเตือน

การพัฒนาผู้เรียนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์นั้น โรงเรียนบ้านโคกยางจะใช้เวลาในช่วงเช้าของทุกวันคือ ชั่วโมงรวม โดยครูประจำชั้นจะเข้ามาให้คำแนะนำ ตักเตือนการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ทั้งที่ควรทำและไม่ควรทำให้ผู้เรียนรับทราบ ขณะที่ในระหว่างการสอนหากพบเห็นผู้เรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมเช่นนำโทรศัพท์มือถือขึ้นมาใช้จะมีการตักเตือนในเบื้องต้นก่อนที่จะเก็บไว้ นอกจากนี้ ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ผู้สอนจะสอดแทรกความรู้เพื่อให้ผู้เรียนระมัดระวังและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง เนื่องจากผู้เรียนเริ่มคุ้นชินกับการใช้สื่อดิจิทัล สื่อออนไลน์แต่ไม่ได้รู้เท่าทันสื่อออนไลน์ที่ดีพอ สำหรับกรณีที่นักเรียนมีพฤติกรรมขาดเรียนบ่อยผู้สอนจะใช้เวลาเยี่ยมบ้านเพื่อติดตามผู้เรียนให้กลับมาสู่การเรียนปกติ และใช้ชั่วโมงวิชาซ่อมเสริมจัดกิจกรรมช่วยทบทวน

ความรู้ให้แก่ผู้เรียนที่มีปัญหาภาวะถดถอยในช่วงการเรียนออนไลน์ และวิชาแนะแนวเพื่อแนะนำข้อมูลแนวทางเกี่ยวกับการศึกษาต่อเพิ่มเติม

“... ตอนเช้าก็มีชั่วโมงโฮมรูม คุณครูประจำชั้นจะเข้าเลย 5 นาทีหรืออะไรก็แล้วแต่ ก่อนที่ครูประจำวิชาเขาจะเข้าเขาจะต้องพูดคุยกับลูกเขาก่อน แล้วก็จะมีชั่วโมงแนะแนวสัปดาห์ละครั้ง แล้วเราก็จะมีวิชาเสริมเพิ่มเติม โฮมรูมของโรงเรียนเราใช้หลักโคกยางโมเดล คือนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รางวัล 2 ปีซ้อนแล้ว ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เด็กก็สามารถปฏิบัติงานคอมพิวเตอร์ได้อย่างคล่องแคล่ว แต่ว่าที่เพิ่มเติมคือจะพยายามสอดแทรกในเรื่องของการใช้สื่อการเสฟสื่ออะไรต่าง ๆ จะพยายามแทรกเรื่องกฎหมายไปเรื่อย ๆ เพราะเด็กบางคนไม่รู้ว่าการกดแชร์จริง ๆ แล้วผิดเมื่อคุณอยู่ในโลกออนไลน์ ... พยายามพูดทุกครั้งที่มีการเรียนการสอนว่าเขาควรจะปรับตัวอย่างไร ในเรื่องของการใช้สื่อออนไลน์ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคอมพิวเตอร์ (สัมภาษณ์)

“... บางคนก็หยุดไม่มาโรงเรียน ครูก็ไปตามแล้วก็ตาม บางคนก็ไม่มาค่ะ หรือมาแล้วก็หยุดไปอีก หรือว่าถ้าครูเห็นว่าใครเอาโทรศัพท์ขึ้นมาใช้ในห้องเขาก็จะยึดค่ะ แต่ส่วนมากก็จะตักเตือนก่อน ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... ในบทบาทของสถานักเรียนเราก็ช่วยโรงเรียนครับ ใครที่ทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทางก็จะตักเตือนครับ ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... อบรมภายในโรงเรียนเรื่องที่จะศึกษาต่อ มีครูมาแนะแนวให้เราว่าเราควรทำอะไรยังไงบ้าง แล้วก็เตรียมความพร้อมให้ก็ปีนี้ก็จะมีการติว o-net ด้วยค่ะ ...”

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.5.2 การใช้ระบบบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกรณีมีผู้สอนหรือนักเรียนติดโควิด

แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 จะเริ่มดีขึ้น แต่กรณีที่โรงเรียนบ้านโคกยางพบว่าครูผู้สอนหรือผู้เรียนติดโควิด 19 โรงเรียนจะให้หยุดมาโรงเรียนเพื่อลดการแพร่ระบาด โดยฝ่ายวิชาการจะมีระบบบริหารจัดการจัดให้ครูคนอื่นมาช่วยจัดการเรียนการสอนทดแทน อาจเป็นการทบทวนความรู้หรือทำกิจกรรมเสริมสร้างทักษะ เพื่อมิให้ผู้เรียนที่เหลือน้อยขาดโอกาสในการเรียนรู้

“... ถ้ามีครูติดโควิดเราจะให้หยุดเพื่อลดการแพร่ระบาด ส่วนคุณครูที่อยู่เราก็จัดตารางสอนแทน เราไม่ปล่อยเด็กนะคะ เราจะไม่ปล่อยเด็กให้ว่างเว้นเราต้องหาครูสอนแทน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... บางวันถ้าพบว่ามีการติดโควิดก็จะให้ครูที่มาช่วยกันสอนทดแทนแม้ว่าครูเราจะมีน้อยก็จะช่วย ๆ กันค่ะ หรือให้เด็กทำกิจกรรมไม่ได้ก็ทำอย่างอื่นช่วยทดแทนความรู้ เพราะช่วงนี้ก็ยังคงมีการติดกันอยู่ค่ะ ...”

หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ (สัมภาษณ์)

3.5.3 การจัด/ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม โครงการนอกเวลาเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สุขภาพกายและสุขภาพจิต

โรงเรียนบ้านโคกยางได้นำหลักการของโคกยางโมเดลที่พัฒนาขึ้นมาใช้เพื่อส่งเสริมและขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีเป้าหมายเฉพาะสอดคล้องกับสภาพชุมชนและบริบทความพร้อมของครอบครัวนักเรียน ดังนั้น ภายใต้โคกยางโมเดลจึงเป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีครูผู้สอนรับผิดชอบดำเนินการและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายนอกเวลาเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะชีวิต เช่น การเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา การปลูกพืชผักสวนครัว การเล่นดนตรี กีฬา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีส่วนช่วยกระตุ้นและดึงดูดใจให้ผู้เรียนอยากมาโรงเรียน ช่วยคลายเครียด มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น รวมถึงเห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำด้วยเช่นกัน

ภาพ 4.25 กิจกรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกยาง

“... ผอ. เปิดดูโครงการทุกเล่มค่ะ ครูทุกคนในโรงเรียนจะต้องทำ 1-2 โครงการ อันนี้อาหารกลางวัน อันนี้คุณธรรมสพฐ. เพราะมันต้องอ่านดูว่าโครงการได้ทำตามวัตถุประสงค์ที่เราตั้งไว้ไหม ว่าทำเรื่องนี้แล้วผลลัพธ์มันเป็นอย่างไร บางครั้งก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จไปจนหมดแต่ว่ามันก็ได้เป็นแนวว่าเราจะได้อะไรมาปรับปรุง เหมือนเราเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ถามว่ามันก็พอเลี้ยงตัวเองได้ มีไข่เป็ดก็เอามาขาย ขายได้ก็เอามาเป็นอาหารกลางวัน แต่สิ่งที่ได้รับสำคัญที่สุดก็คือ ทักษะชีวิต เพราะว่าเด็กเขาต้องเอาทักษะไปใช้ในชีวิตของเขาอยู่แล้ว ส่วนในห้องเรียนเขาก็ได้ความรู้ถือว่ากำไรมากนะของการเรียนรู้...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... โรงเรียนมีชุมชนให้เราเลือกเยอะค่ะ มีกีฬา มีดนตรีด้วย บ่อปลาตุ๊กก็มี เก็บเห็ด ดูแลมะละกอ ...”

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... วันพุธปกติจะมาทุกคนเลยครับไม่ขาดเลย เพราะอยากเรียนด้วยบังคับแล้วก็เพราะอยากเล่นกีฬากับเพื่อนด้วย ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ตอนเปิดเทอมเขามอบรมให้เล่นกิจกรรมที่ห้องประชุม เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์สนุก ๆ ครับ แล้วก็มีการแบบกีฬา ปลูกผัก เลี้ยงไก่ ทำนองนี้ กิจกรรมนั้นแหละครับที่ทำให้ผมรู้สึกว่าการทำกิจกรรมเราเปลี่ยนไป เพราะว่าเคยมีเพื่อนคนนึงของผมที่เขาตามรุ่นพี่ แล้วผมก็ชวนมาเล่นฟุตบอลตอนเย็นแล้วก็ได้ไปแข่งด้วยกันครับ ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... มันเป็นการปลูกผักในของเราค่ะเพื่อลดต้นทุนอาหารกลางวัน เราปลูกผักแล้วเราก็สามารถเอาไปทานได้ อย่างเลี้ยงปลาตุ๊กก็นำไปขาย ไข่เป็ดไข่ไก่ก็เอามาขาย เห็นก็มี ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.5.4 การดูแล ช่วยเหลือ กระตุ้น/สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนให้กับผู้เรียน

การเยี่ยมบ้านถือเป็นระบบช่วยเหลือผู้เรียนที่สำคัญของโรงเรียนที่ถูกนำมาใช้เพื่อดูแลช่วยเหลือ ติดตาม ทำความเข้าใจบริบทและสภาพพื้นฐานความพร้อมของครอบครัวของผู้เรียน รวมถึงเป็นการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัวและโรงเรียน โดยโรงเรียนบ้านโคกยางกำหนดให้ผู้สอนทุกคนต้องไปเยี่ยมบ้านผู้เรียนภาคเรียนละ 2 ครั้ง (ปีละ 4 ครั้ง) ต่อคน เพื่อติดตามผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเรียนและทางพฤติกรรมด้วยการพูดคุยกับผู้ปกครองสร้างความเข้าใจและความร่วมมือร่วมกัน นอกจากนี้ กรณีที่ผู้เรียนมาพูดคุยถึงปัญหาต่าง ๆ ผู้สอนจะใช้วิธีการเสริมแรงทางบวกในการให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดขวัญกำลังใจและได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง

“... เราเยี่ยมบ้านเทอมละ 2 ครั้งไม่ใช่ปีละ 2 ครั้งนะคะ ...”

หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ (สัมภาษณ์)

“...การเยี่ยมบ้าน เราจะรู้หมดเลยเพราะว่าเราดูจากบ้านมาแล้วนะคะ ว่าความพร้อมของที่บ้าน เป็นอย่างไรบ้าง ถ้าบ้านไหนพร้อมลูกเขาก็พอจะไปได้ แต่ถ้าบ้านไหนไม่พร้อมก็คือเรื่องของการกินการอยู่ อะไรทุกอย่าง มันทก็ส่งผลหมดเลย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เด็กเขาเรียนอ่อนแล้วก็ไม่อยากมาโรงเรียน อันนี้คุณครูก็จะตามไปถึงบ้านแล้วก็คุยกับผู้ปกครองซึ่งก็มีหลายคนที่ตั้งกลับมาได้ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“.. เราจะมึระบบช่วยเหลือนักเรียนก็คือเราจะมีการลงไปเยี่ยมบ้านนักเรียน เด็กป. 3 ป. 4 ป. 5.”

ครูผู้สอนรายวิชาคอมพิวเตอร์ (สัมภาษณ์)

“... ก็เสริมแรงทางบวกอย่างเดียวคะ เพราะไม่รู้จะทำยังไงเนื่องจากโดยพื้นฐานของครูแต่ละคน ก็รู้จักเด็กดี พูดถึงระบบดูแลช่วยเหลือของเรามันค่อนข้างจะเข้มแข็ง เรารู้จักนักเรียนทุกคนแล้วเราจึงจะไป ถึงพื้นฐานของครอบครัวอยู่แล้วคะ วิธีการที่ทำได้ตอนนี้ก็คือการเสริมแรงทางบวกให้กับเขา พยายามทำความเข้าใจเขา อย่างของเด็กมัธยมเมื่อไหร่ที่เขาเข้าหาเราโอกาสที่ปัญหาต่าง ๆ ที่เขาจะคุยให้กับเราฟัง ที่เรามีโอกาสช่วยแก้ช่วยแนะนำก็มี ส่วนใหญ่แล้วเราจะช่วยแนะนำ ก็ใช้วิธีการแบบนั้นการเสริมแรงทางบวกให้กับนักเรียน พยายามช่วยเหลือช่วยแก้ปัญหาเท่าที่ครูจะทำได้ เราก็ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้กับเขาคะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

3.5.5 การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรกับผู้เรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน

ผู้สอนและผู้เรียนโรงเรียนบ้านโคกยางมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ผู้สอนทุกคนจะรู้จักผู้เรียนทุกคนเนื่องจากมีจำนวนนักเรียนไม่มากนัก ดังนั้น ผู้สอนจึงดูแลช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้ความรักเสมือนเป็นครอบครัว และมีความเป็นกันเองกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนกล้าที่จะเข้ามาเปิดใจพูดคุยและปรึกษาปัญหา ทั้งที่เป็นเรื่องการเรียนรู้และเรื่องปัญหาส่วนตัว

“... สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือเหมือนถ้าต้องการให้เด็กเชื่อว่า กล้าที่จะปรึกษาก็ต้องให้ครูเป็นกันเองกับนักเรียนก่อน ทำให้เขารู้สึกว่าเราให้ความรักเขาเราเหมือนพ่อเขาในห้องประจำชั้น พอถึงตรงนั้นไม่ว่าเขามีปัญหาอะไรไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่เขาก็กล้าที่จะเข้ามาปรึกษา กล้าที่จะมาพูดคุยกับเราว่าผมเจอมาแบบนี้หนูเจอมาแบบนี้ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ก็คือบอกเด็กทุกคนว่า ม.1 ก็คือมีทั้งพ่อและแม่ เวลาจะปรึกษาอะไรก็ขอให้มาบอกซึ่งก็มีบางคนนะคะ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ครูใจดีค่ะมีอะไรก็ปรึกษาได้กับครูทุกคนเลย หนูเคยไปคุยกับครูเรื่องการเรียนเนี่ยแหละค่ะ อย่างเราอยู่ ม. 3 แล้วก็ไปปรึกษาว่าจะเรียนต่ออย่างไร แล้วก็ให้แกตัวให้ ครูก็แนะนำว่าโรงเรียนนี้ดีนะ แบบนั้นแบบนี้ ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... ถ้าของคุณครูก็เปิดใจพูดคุยกันแหละค่ะ เช่นว่าถ้ามีปัญหาอะไรก็มาบอกครู ครูเขาก็จะช่วย แนะนำค่ะเผื่อมันจะดีขึ้น ...”

นักเรียน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“.. ครูประจำชั้นดีค่ะมีเรื่องอะไรก็ปรึกษาได้ เวลาไปเยี่ยมบ้านก็ไปด้วยกันค่ะ ก็สนิทกันเยอะอยู่ค่ะ ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนบ้านโคกยางมีเว็บไซต์ของโรงเรียนใช้ในการสื่อสารข้อมูลเพื่อการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม ผลงานผู้สอน ผลงานผู้เรียน ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้แก่ ผู้ปกครองและผู้สนใจสามารถเข้าเยี่ยมชมได้ รวมถึงยังคงใช้ LINE เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารแจ้งเตือน ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การดูแลสุขภาพของผู้เรียนไปยังผู้ปกครอง และจัดส่งคลิปการสอนเพื่อให้ ผู้เรียนและผู้ปกครองสามารถเปิดดูเพื่อศึกษาเพิ่มเติมหรือทบทวนความรู้ร่วมกันได้ นอกเหนือจากการเรียนใน ชั้นเรียนปกติ นอกจากนี้ ผู้สอนยังได้ใช้ google classroom อย่างต่อเนื่องสำหรับการมอบหมายและจัดส่ง งานของผู้เรียน

“... โรงเรียนนะค่ะก็จะมีเว็บไซต์ของโรงเรียน เราจะนำเสนองานของเราแต่ว่าของใหม่ยังไม่ได้ลง นะค่ะ อย่างเอาวันพ่อเอามาลง แล้วก็เขาแสดงความยินดีกับ ผอ. ที่ได้รางวัลครูชนคนคุณธรรม อันนี้เขา จัดกิจกรรมพาเด็กไปร่วมกับจังหวัด พวกกิจกรรมโรงเรียนต่าง ๆ เราลงหมดเลย เปิดดูได้เลยค่ะว่าโรงเรียน ทำกิจกรรมอะไร ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ก็จะมี LINE กลุ่มใหญ่ของโรงเรียนอยู่แล้ว แล้วก็ LINE ของทุกห้องเรียนที่มีทั้งผอ. ครูและ ผู้ปกครองแล้วเดี๋ยวก่อน ตอนนี้คุณครูฝ่ายสื่อสารเขาจะคอยบอกใน LINE ว่าตอนนี้มีโรคสายพันธุ์อังกฤษ เขาก็จะแจ้งไปว่าเป็นอย่างไร เป็นข่าวสารเขาก็จะลงไปให้เด็กนะค่ะ หรือฝากการบ้านให้ ม. 2 ไปศึกษาหา ความรู้เพิ่มเติมในรายวิชาประวัติศาสตร์ด้วยนะค่ะ คุณครูแต่ละวิชาเขาก็จะ พิมพ์ลงไป ต่อมาอันนี้ป. 5 คุณครูเขาก็แจ้งเหมือนกัน คนนี้จะแจ้งเรื่องโรคส่วคนนี้จะแจ้งให้ไปฉีดวัคซีนก็จะบอกกันไป มีทุกระดับชั้นเลย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... LINE นี้ก็น่าจะเป็นช่องทางหลักในการสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน เขาจะได้ไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางมาให้เขาเอาเวลาไปทำมาหากินซะเยอะกว่า ... หรือถ้าส่งคลิปสอนอะไรก็สามารถส่งไปแชร์กันได้เลย ผู้ปกครองกับเด็กก็สามารถเปิดดู หรือผู้ปกครองจะสอนหนังสือลูกก็ดูคลิปเรียนไปด้วยกันเลย แสดงว่าครูเขาก็ต้องมีความสามารถรอบด้าน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ครูส่งกิจกรรมโรงเรียนมาในกลุ่มไลน์ครีว่าต้องเตรียมอะไรบ้าง พ่อแม่ก็อยู่ในกลุ่มด้วยครับ ใช้มาตั้งแต่ช่วงโควิดยาวมาถึงตอนนี้เลยครับ ส่วนใหญ่ก็จะมีการส่งงานแล้วก็ส่งงาน มีอะไรก็แจ้งทางนั้น อย่างเช่นโรงเรียนปิดก็แจ้งก่อน ...”

นักเรียน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... บางวิชาครูจะส่งงานแล้วก็ให้เราไปทำใน google classroom นั้น แล้วก็ก็จะเก็บงานเราไว้ด้วยเลย ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

3.7.1 การสนับสนุนอุปกรณ์ในการตรวจโควิด และดูแลทำความสะอาด

โรงเรียนบ้านโคกยางเปิดเรียนก่อนโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนในการกลับเข้าสู่การเรียนในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนผ่านการจัดกิจกรรมนันทนาการ ดังนั้น จึงมีมาตรการรักษาความปลอดภัยป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จึงได้มีการแจกหน้ากากอนามัย อุปกรณ์ตรวจ ATK เจลล้างมือ เพื่อการใช้งานระหว่างอยู่ในสถานศึกษา ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) นอกจากนี้ ยังสนับสนุนอุปกรณ์สำหรับผู้สอนจัดเป็นกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเจลล้างมือด้วยตนเองอีกด้วย

“... ในช่วงโควิดที่ผ่านมาโรงเรียนเราเป็นโรงเรียนที่เปิดก่อนโรงเรียนอื่น ๆ ในของระดับมัธยมค่ะ ที่นี้ก็ขอสนับสนุนไปทางอบต.ค่ะ เขาก็จะให้ที่ตรวจ ATK ให้หน้ากาก อุปกรณ์เจลล้างมืออะไรพวกนี้ให้มาหมดเลย แล้วก็ให้อุปกรณ์ในการที่จะให้เราอบรมเด็กทำเจลล้างมือ ทำสบู่ล้างมือพวกนี้ค่ะ อบต.จะเป็นคนส่งเสริม เรื่องของงบประมาณทางอบต.จะสนับสนุน ...”

หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ (สัมภาษณ์)

3.7.2 การจัดสรรทุนสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้เรียนจากโรงเรียนและหน่วยงานภายนอก

โรงเรียนบ้านโคกยางเป็นโรงเรียนขยายโอกาส โดยสภาพทางเศรษฐกิจในครอบครัวของผู้เรียนส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างยากจน ในช่วงของการเรียนออนไลน์ที่ผ่านมาปัญหาสำคัญของผู้เรียนคือ การขาดแคลนอุปกรณ์ทางการเรียนคือ โทรศัพท์มือถือ ก็ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกในการให้ยืมโทรศัพท์ยืมเรียน ขณะที่โรงเรียนได้มีการจัดสรรทุนสนับสนุนการศึกษาสำหรับนักเรียนยากจนไว้ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งจะเป็นทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภายในชุมชน เช่น โรงงานทำไม้ ที่เมื่อโรงเรียนมีกิจกรรมและความช่วยเหลือก็จะสนับสนุนผู้เรียนทั้งในด้านทุนการศึกษา ด้านอาหารและเสื้อผ้า อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ

“... นักเรียนเราก็จะสนับสนุนโดยการหาทุนให้กับเด็กที่ยากจน ซึ่งทุนเราก็จะติดต่อไปยังหมู่บ้านเพราะว่าเขาจะมีโรงไม้ แล้วก็ฝากขอไปทางกรุงเทพฯ อย่างช่วงโควิดคะ เราก็ติดต่อขอสนับสนุนขอโทรศัพท์มาให้เด็กยากจนยืมเรียน มีโทรศัพท์แล้วก็ให้ทุนให้ ขอเป็นพวกขนม นมแล้วก็ข้าวสารอาหารแห้งเล็กน้อย เท่าที่จะหามาได้ เวลาทำกิจกรรมก็จะเสริมเช่น ทำน้ำแดง น้ำหวาน หรือนมเย็น ให้เด็กเขาทาน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เรื่องของทุนการศึกษา อันนั้นก็จะมีอยู่หลายหน่วยงานเหมือนกันที่สนับสนุนมาจากของรัฐบาลเองที่เป็นเด็กยากจนและเด็กยากจนพิเศษ อันนั้นเขาจะให้อยู่แล้ว ก็จะมีส่วนอื่นบ้างที่แจ้งความจำนงมาว่าอยากจะช่วยเด็กสัก 2 คนนะในโอกาสทำบุญของเขาอะไรพวกนี้ ก็คือมีบ้างอยู่คะ ก็จะมีมาเรื่อย ๆ แต่ไม่ถึงกับว่าเยอะ จะมีหลัก ๆ ก็คือโรงงานที่เป็นโรงงานทำไม้คะอันนั้นคือเหมือนกับว่าเป็นสปอนเซอร์รายใหญ่ แข่งขันกีฬาเราก็บอกเขาว่าชุดกีฬาเราไม่มีเขาก็จะจัดมาให้ เด็กเขาก็ support ในเรื่องอาหารแล้วก็ทุนการศึกษา ...”

หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ (สัมภาษณ์)

“... โรงงานไม้เขาก็มองว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของเขาคะ และอีกอย่างหนึ่งก็คือมีครูในท้องถิ่นในชุมชนสัก 2-3 คนที่เป็นคนคอยประสาน เขาก็เลยให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ... เรื่องทุนยากจนอะไรพวกนี้เด็กจะได้อยู่แล้ว แต่ว่าทุนอื่น ๆ ก็มีเข้ามาเรื่อย ๆ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ตอนนี้หนูไม่ต้องเสียค่าเทอมคะตอนนี้เรียนฟรีอยู่ เป็นโรงเรียนขยายโอกาส ...”

นักเรียน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.7.3 การจัดสวัสดิการ สร้างขวัญกำลังใจ ความปลอดภัย ให้ครู และนักเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านโคกยางให้ความสำคัญต่อการสร้างขวัญกำลังใจ ดูแลช่วยเหลือบุคลากรครูผู้สอน ผู้เรียน รวมไปถึงจนถึงครอบครัว โดยการสนับสนุนเรื่องการพัฒนาตนเอง การพาผู้สอนและผู้เรียนไปเพิ่มพูนความรู้นอกสถานศึกษาด้วยการไปทัศนศึกษา การดูแลความเป็นอยู่การเจ็บป่วยของผู้สอนและครอบครัว มีการเสริมแรงด้วยการมอบรางวัลแก่ผู้เรียนที่มีความสามารถแข่งขันจนได้รับรางวัล รวมถึงให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยของทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษาแห่งนี้

“... ถ้าเป็นงบประมาณก็จะสนับสนุนสร้างขวัญกำลังใจ อย่างเช่น การไปทัศนศึกษาทางโรงเรียน ก็ช่วยแบ่งเบาทางบุคลากรมาช่วย เมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วยเราก็ให้พักหรือมีธุระจำเป็น เราก็มีการอนุญาตให้เข้าสายกลับก่อน แต่ต้องขออนุญาตเพราะว่ามันต้องเป็นไปตามระบบระเบียบ เมื่อเรามีการเจ็บไข้ได้ป่วยพักฟื้นกลับมาเราก็มีขวัญกำลังใจเป็นกระเช้าเล็ก ๆ น้อย ๆ ของโรงเรียนมอบให้เขา สร้างขวัญกำลังใจ ส่วนใน LINE ก็จะเป็นการถามข่าวคราวเป็นอย่างไรดีขึ้นไหม ... ถ้าเป็นโควิดเราก็รอเยี่ยมที่โรงเรียน แต่เราจะคอยถามข่าวคราวกัน ญาติพี่น้องเราก็ฝากกันดูแล เราก็จะฝากกระเช้าไปตามวาระและโอกาสหรือเมื่อมีงานเราก็จะฝากเป็นเงินไปสมทบ งานบุญ งานศพอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ปีที่แล้วเด็กได้รางวัลเด็กและเยาวชนดีเด่นซึ่งที่เคยสัญญากับเด็กว่า ถ้าลูกได้รางวัล ผอ.จะพาไปกรุงเทพฯ พาไปขึ้นเครื่องบินไปรับรางวัลกับนายกรัฐมนตรี แล้วก็ได้ แต่เขายกเลิก คือเขาได้ แต่เราไม่ได้ไป พี่ก็จองตั๋วเครื่องบินแล้ว เด็กเขาก็ร้องไห้เขาบอกว่าชีวิตหนึ่ง ลูกเขาเพิ่งจะเคยได้ขึ้นเครื่องบิน พี่ก็เลยพาไป พาไปถ่ายรูปที่หน้ากระทรวง แล้วก็พาไปอุทยานรัตนโกสินทร์ พอวันรุ่งขึ้นก็พากลับ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ทางโรงเรียนซื้อผ้าลายประจำท้องถิ่นให้ แล้วเราก็มัดดกกันเองเป็นผ้าปาเต๊ะของภาคใต้ไว้ให้ตัดใส่วันที่โรงเรียนที่กิจกรรมค่ะ ใครอยากตัดแบบไหนก็ไปออกแบบเลยแต่ว่าสีจะเป็นแบบเดียวกัน ...”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ตอนนี้นำกำลังเข้าสู่สถานศึกษาปลอดภัยประตูหน้าพี่ให้ปิดเลยพี่ไม่ให้ใครเข้ามาขายของไม่ให้คนนอกเข้ามาเลย เห็นไหมว่าเราติดป้ายเบอร์โทรเลย ... เราทำเราป้องกัน แต่ผู้ปกครองตอนช่วงแรก ๆ เขาไว้วางใจ ผมอยู่มา 20-30 ปีแล้วไม่เคยมีหกรอก มากวาดยิง เราก็บอกว่าเราดูสถานการณ์จากหนองบัวลำภู เคยคิดใหม่ละว่าเขาจะไปกวาดยิง แล้วถ้าเราเปิดแบบนี้ใครก็เข้า เราไม่สามารถรู้ได้เลยว่าใครคือใคร เพราะนโยบายสพฐ.ตอนนี้เขาบอกเลยว่าสถานศึกษาปลอดภัยต้องมาอันดับ 1 ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

สรุปกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโคกยาง

โรงเรียนบ้านโคกยางเป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลางและตั้งอยู่นอกเมือง มีแนวการปฏิบัติที่น่าสนใจเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นแบบ Active Learning ผู้สอนใช้โปรแกรมและสื่อที่ผลิตขึ้นเองและคัดสรรจากอินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้บูรณาการความรู้จากสื่อของจริงในชีวิตประจำวันเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง รวมถึงการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ทำให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีความรับผิดชอบมากขึ้น และทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน มีความเครียดลดน้อยลง ผู้สอนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาสื่อการสอน นวัตกรรมการเรียนรู้ ทั้งแบบทางการผ่านกระบวนการ PLC และแบบไม่เป็นทางการอย่างต่อเนื่องภายใต้การดูแลส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา และมีการเผยแพร่คลิปการสอนผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเพิ่มเติมหรือทบทวนความรู้ได้นอกชั้นเรียนตามความต้องการ ทั้งนี้ ด้วยบริบทของโรงเรียนบ้านโคกยางที่มีจำนวนผู้เรียนไม่มากนัก ทำให้ผู้บริหารและผู้สอนรู้จักผู้เรียนรวมถึงเข้าใจบริบทและสภาพความพร้อมทางครอบครัวของผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึง ซึ่งถือเป็นจุดแข็งสำคัญที่เมื่อพบปัญหาเกิดขึ้นกับผู้เรียน ทำให้สามารถร่วมกันหาแนวทางแก้ไขและพูดคุยกับผู้ปกครองได้อย่างทันท่วงที ด้วยการสื่อสารผ่าน LINE กลุ่มและใช้กระบวนการเยี่ยมบ้านที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้สอนมีความชัดเจนและใกล้ชิดกันมากขึ้น เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนที่เข้มแข็ง เมื่อโรงเรียนมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนโดยรอบเป็นอย่างดี ส่งผลให้การพัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กรณีศึกษาที่ 6 โรงเรียนกุดจิกวิทยา

1. บริบทโรงเรียน

โรงเรียนกุดจิกวิทยาคือโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ตั้งอยู่เลขที่ 64 บ้านใหม่ หมู่ที่ 4 ตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เขตเทศบาลกุดจิก มีพื้นที่ 33 ไร่ 1 งาน 99 ตารางวา เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เปิดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีบุคลากรทั้งหมด 37 คน นักเรียน 415 คน นักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ดังนี้ “โรงเรียนกุดจิกวิทยา ก้าวนำระบบสารสนเทศและเทคโนโลยี มีการเรียนการสอนที่ทันสมัย เน้นคุณธรรม รักความเป็นไทย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง” นักเรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียนกุดจิกวิทยามีพื้นฐานมาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์

ภาพ 4.26 บริบทโรงเรียนกุดจิกวิทยา

ที่มา: เพจ Facebook โรงเรียนกุดจิกวิทยา

“ส่วนใหญ่เด็กเกิน 50% เลยคะที่ครอบครัวไม่สมบูรณ์...อยู่กับตายายไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ พ่อแม่หย่าร้าง แล้วผู้ปกครองของนักเรียนจะทำงานที่ทำงานโรงงานเป็นกะ เมื่อเป็นกะโอกาสที่เขามาดูแลลูกเขามั่นก็น้อยคะ บางทีเขาเข้าบ้านเขานอนแต่ลูกต้องมาโรงเรียน พอลูกกลับไปเขาก็ต้องไปทำงาน แล้วก็ความรู้ของผู้ปกครองอาจจะน้อยถ้าไปเปรียบเทียบกับเด็กที่อยู่ในเมืองแล้ว โอกาสที่เขาจะมาสอนลูกก็น้อย...อย่างห้องครูเยอะมากเลยคะที่อยู่กับปู่ย่าตายายหรืออยู่กับคนอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ตัวเอง พ่อแม่หย่าร้าง พ่อไปมีครอบครัวใหม่หรือแม่ไปมีครอบครัวใหม่ ที่โรงเรียนของเราเยอะนะคะ”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

2. ลักษณะภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

โรงเรียนกุฎจิกวิทยาเผชิญภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ และภาวะถดถอยเชิงคุณลักษณะ ดังนี้

2.1 ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์

การเรียนออนไลน์ทำให้นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้เต็มที่ นักเรียนขาดเรียนเนื่องจากอุปกรณ์การเรียนไม่พร้อม ความสนใจในการเรียนลดลง วิชาปฏิบัติไม่ได้สามารถให้นักเรียนปฏิบัติได้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง

“ในช่วงออนไลน์นักเรียนจะขาดตอน เพราะว่าเด็กรุ่นจะเกินครึ่งที่ไม่ได้เรียน อาจจะมีปัญหาจากเครื่องมือไม่พร้อมแล้วก็อินเทอร์เน็ตไม่มี บางคนก็มีงานผู้ปกครองก็จะใช้งานนักเรียนเพราะว่านักเรียนอยู่บ้าน ก็ไม่ได้เข้าเรียน พ่อไม่ได้เข้าเรียนก็จะขาดช่วงก็ทำให้การเรียนรู้ในช่วงนั้นนักเรียนก็มีผลการเรียนที่ถือว่าต่ำ ติด 0 เยอะนะครับหลายคน เราก็เลยใช้วิธีการให้นักเรียนมาในช่วงปิดเทอมมาทำการแก้ไข โดยให้คุณครูที่ปรึกษาเป็นผู้ควบคุมนักเรียน ให้นักเรียนนั่งเป็นกลุ่มเป็นห้องแล้วก็ให้ครูที่ปรึกษาคอยกำกับนักเรียนในเรื่องของการตามแก้ไขผลการเรียนหลังจากโควิดครับ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“จากการที่นักเรียนได้เรียนออนไลน์นะคะ ทำให้วิชาที่เป็น 5 วิชาหลัก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงเป็นอย่างมาก จากการที่สัมภาษณ์นักเรียนเนื่องจากว่านักเรียนขาดอุปกรณ์ทางการเรียน...”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“นักเรียนที่จะจบ ม. 3 เขาจบไม่ทันเพื่อนเขามาจบที่หลัง แล้วตอนนั้นทำงานทะเบียนวัดผลไม่ได้เป็นที่ปรึกษาเขา ก็เลยสอบถามเขาว่าเพราะอะไรทำไมเขาถึงติด 0 ทำไม่ถึงไม่จบพร้อมเพื่อน เขาพูดออกมาคำแรกก็คือเขาเรียนออนไลน์แล้วเขาเรียนไม่รู้เรื่อง ทำให้มันก็สะท้อนถึงว่าการเรียนออนไลน์มันไม่ประสบความสำเร็จเท่าไร ต้องตามเก็บนักเรียนเยอะมาก”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ไม่รู้จะทำยังไงก็ใส่แต่เนื้อหาครับ อย่างก็ตำราก็สอนพวกประวัติก็ตำรมีอะไรบ้าง ตั้งสายก็ตำราอะไรยังไงแต่เด็กไม่ได้จับเลย ไม่ได้เล่นเลย”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“เรียนออนไลน์มันจะไม่มีแรงมาเรียนเหมือนตอนเรียนที่โรงเรียนคะ เพราะว่าไม่มีเพื่อนเรียนด้วยคะ ก็ต้องแบบว่าตื่นมาเรียนแบบง่วง ๆ ความรู้มันก็ไม่เหมือนกับตอนที่มาเรียนในห้อง”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“เรียนออนไลน์ตื่นเข้ามาเราเรียนคนเดียว แต่ก่อนที่เราเรียนกับเพื่อนมีเพื่อนที่เรียนด้วยกัน การที่เราเรียนกับเพื่อนร่วมกันสนุกสนาน เดี่ยวพอเรียนคนเดียวมันอ้างว้างแล้วเวลาเรียนไม่รู้เรื่องหรือไม่เข้าใจตอนที่อาจารย์เขาสอน เราก็ไม่สามารถที่จะถามใครได้ต่อให้ถามอาจารย์บางทีก็ไม่ได้อย่างที่เราร้องการถาม”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“รู้สึกว่ามี passion ในการเรียนออนไลน์ค่ะ แล้วก็รู้สึกว่าเกรดตอนนั้นคือแย่มาก ๆ”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

2.2 ภาวะถดถอยเชิงคุณลักษณะ

ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนกุดจิกวิทยาที่พบเด่นชัดคือนักเรียนติดโทรศัพท์มือถือ ขาดความใฝ่เรียนรู้ ขาดความสนใจในการเรียน เร่งทำใบงานเพื่อให้สามารถใช้โทรศัพท์มือถือได้ นักเรียนมีระเบียบวินัยลดลง

“คนที่หนักจริง ๆ ก็จะหายไปบ้าง แต่ที่กลับมาแล้วมีปัญหาในการ on site ก็คือการใช้เทคโนโลยี ก็คือใช้โทรศัพท์มือถือติดมือถือมากวางไม่ได้เลย แม้แต่ในขณะเวลาที่เรียนก็ยังแอบใช้แอบเล่น โดยไม่ได้ใช้ในบทเรียน มีปัญหาทุกชั้นเลยคะ เป็นปัญหาคือทำให้ขาดความสนใจในขณะที่ทำการเรียนการสอนเขาจะคอยเล่นอยู่ตลอดเวลา”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“บางทีเขาก็จะรีบทำงานเพื่อที่จะได้เล่นโทรศัพท์ บางทีผลงานของเขาก็เหมือนเขาเร่งรีบเพื่อที่จะได้เล่นโทรศัพท์ มันก็แก้ปัญหาคิดแค่บางส่วนเท่านั้นเองแต่ก็ดีขึ้นคะ ให้แต่ไม่มีช่วงเวลาที่ว่างแล้วก็มาจับกลุ่มกันเขาก็จะเป็นแบบนี้คะก้มหน้าก้มตา ในช่วงเวลาเรียนบางทีเราให้ทำงานผ่านโทรศัพท์ขณะที่เขาก้มหน้าก้มตา เราก็นึกว่าเขาทำงานเราแต่พอเดินไปใกล้ก็เป็นว่าเล่นโทรศัพท์ พอใกล้หมดชั่วโมงเขาก็จะรีบทำงานของเขาอันนี้ก็เป็นปัญหา”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ในช่วงที่เราปิดโควิดเขาไม่ได้พบกับคุณครูไม่ได้รับการอบรม แบบถ้าอยู่ในห้องเราจะต้องแบบนั้นแบบนี้ ระเบียบมารยาทอะไรพวกนี้มันขาดหายไป เพราะฉะนั้นเปิดเทอมมาโกลาหลมากคะ”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“อยู่บ้านเรียนออนไลน์แล้วมันหดหู่...มันไม่ได้พักคะ หนูก็เห็นครูกับเพื่อนคะแต่ว่าไม่สามารถที่จะถามตอบกันได้”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3. กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนกุดจิกวิทยามีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนของโรงเรียนกุดจิกวิทยามีทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งการแก้ปัญหาผู้เรียนติดโทรศัพท์มือถือ และ 2) การออกแบบใบงานบูรณาการรายวิชาต่าง ๆ และปรับการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งการแก้ปัญหาผู้เรียนติดโทรศัพท์มือถือ

ครูโรงเรียนกุดจิกวิทยามีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งแก้ปัญหาผู้เรียนติดโทรศัพท์มือถือตามบริบท โดยในบางเนื้อหาที่ไม่ต้องใช้โทรศัพท์มือถือ ครูจะให้นักเรียนวางโทรศัพท์ไว้ที่โต๊ะครูและส่งมอบคืนให้หลังเรียน หรือให้นักเรียนวางโทรศัพท์มือถือไว้ที่มุมโต๊ะของนักเรียน เพื่อป้องกันการใช้โทรศัพท์มือถือระหว่างการเรียนการสอน ในอีกทางหนึ่งสำหรับเนื้อหาที่สามารถใช้โทรศัพท์มือถือได้ ครูจะแก้ปัญหาผู้เรียนติดโทรศัพท์มือถือด้วยการนำมาใช้เป็นสื่อการสอน เช่น เกมแข่งขันตอบคำถามทางไลน์ การส่งงานทางไลน์ ซึ่งสามารถกระตุ้นความสนใจในการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

“วิธีแก้ปัญหาของครูก็คือชั่วโมงไหนที่เราไม่ต้องใช้โทรศัพท์ ที่เด็กต้องใช้หนังสือหรือต้องอ่าน ครูก็จะให้เขาวางโทรศัพท์วางไว้ตรงหน้าโต๊ะครู เรียนเสร็จทำอะไรเสร็จเหลือเวลา 5 นาทีครูก็จะคืนเขา เขาก็จะใช้เวลาตรงนั้นเล่น หรือถ้าบางทีเราเห็นว่าเขาห่วงหาอาทรโทรศัพท์มาก เราก็จะไม่เก็บไว้ที่โต๊ะครู แต่เด็กทุกคนจะต้องวางหงายตรงมุมโต๊ะด้านขวาเพื่อให้คุณครูเห็น แค่นี้ค่ะม. 1 ม.5 กับม. 3/1 ที่คุณครูสอน”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“เขาชอบเล่นโทรศัพท์ใช้ใหม่คะพี่ก็ให้เขาตอบคำถามใน LINE แข่งกัน แล้วแบบว่าทุกคนชอบจิ้มโทรศัพท์อยู่แล้วใช้ใหม่คะ เขาก็จะตอบแข่งกัน...แล้วก็ใครตอบก่อนแล้วตอบถูกพี่ก็จะให้คะแนนคะคะแนนของพี่ infinity มากแล้วแต่ครูจะคิด 30 100 11,000 เขาถามว่าคะแนนของครูเท่าไรเราก็บอกว่าคะแนนเต็มของครูเป็นแสน ทำงานเสร็จแล้วอันนี้คะสมมติว่าใครทำงานเสร็จส่งหาครู เสร็จก่อนมาก่อน 100 คะแนนก่อน แล้วบางทีครูก็คลายเครียด ใครคิดว่าส่งภาพที่ตลกที่สุดมาหาครูเอาไปเลยคะ ปรากฏว่าเขาสงใจ”

ครูคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“...ดูเขาพิมพ์มากัน พี่ก็บอกว่าถูกใจเอาไปเลย นี่ค่ะวิธีการที่พี่คิดว่ากำลังแก้ปัญหาเรื่องการใช้โทรศัพท์มือถือของเด็ก เราจะทำอย่างไรที่ทำให้มันมาสัมพันธ์กับวิชาเรา ทำแล้วรู้สึกว่าเขาสนใจ แต่ตอนนี้พี่กำลังมีปัญหาว่ามันมีเด็กบางคนที่ไม่อินเตอร์เน็ต เด็กบางคนไม่มีโทรศัพท์ก็มีค่ะจะทำอย่างไรพี่ก็ให้เขาเขียนใส่กระดาษแล้วโชว์..แต่ของพี่นี่คือใช้เพื่อการเรียนการสอน แล้วสมมุติว่าเด็กได้พิมพ์คำตอบอย่างน้อยเขาต้องสะกดได้...บางทีก็ให้หาความหมายเป็นภาษาไทย มันก็ต้องไป search ใน google หรือว่าขอคำศัพท์คำนี้แล้วส่งรูปภาพมาให้ครู บางทีรูปภาพมันจะติดตริงใจมากกว่า ได้ผล ใช้สอนภาษาอังกฤษ”

ครูคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“ในวิชาของพี่อย่างเช่นให้เขาร้องเพลงค่ะแล้วก็อัดคลิปส่งมาบ้าง พี่สอนภาษาอังกฤษก็เลยมีกิจกรรมได้หลากหลายค่อนข้างเยอะ เขาร้องเพลงแล้วบางที่เราเห็นว่าอ้าวเด็กคนนี้เขาทำได้ มันก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้เด็กเขาสนใจไม่น่าเบื่อ พี่คิดว่าเด็กคนนี้นี่ทำไม่เป็นคนเรียบร้อยแต่พอเขาร้องเพลงเขาร้องเพลงเพราะ แล้วด้วยความที่เด็กเขามีเทคโนโลยีที่ล้ำหน้ากว่าครู หลายสิ่งหลายอย่างเขาทำได้โดยที่เราคาดไม่ถึง อย่างเขาตัดต่อวิดีโอแบบนี้ค่ะเขาเอาเพลงมาใส่ เอาสีแสงอะไรของเขามาใส่ เราก็รู้สึกว่าเขาเก่งกว่าครูจริง ๆ ต้องเปิดโอกาสให้เขาแสดง”

ครูคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

3.1.2 การออกแบบใบงานบูรณาการรายวิชาต่าง ๆ และปรับการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ

ครูโรงเรียนกุดจิกวิทยาได้ร่วมกันออกแบบใบงานบูรณาการรายวิชาต่าง ๆ โดยนักเรียนสามารถทำใบงานเดี่ยว แต่ตอบโจทย์หลากหลายวิชา อาทิ กำหนดหัวข้อชิ้นงานรวมวิชาศิลปะให้วาดรูป วิชาภาษาอังกฤษให้เขียนคำศัพท์ และวิชาภาษาไทยให้เขียนคำราชาศัพท์ นอกจากนี้ยังมีการปรับการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติ รวมทั้งกำหนดสอนเสริมเก็บตกความรู้ให้นักเรียน

“ครูจัดทำรายงานแบบบูรณาการ ตัวอย่างเช่นนักเรียนชั้น ม.1 เขาจะทำเป็นวิชาศิลปะมีให้นักเรียนวาดรูปเกี่ยวกับหัวข้อนั้นหรือวิชาภาษาอังกฤษก็เขียนคำศัพท์เกี่ยวกับหัวข้อนั้น ภาษาไทยก็เขียนคำศัพท์คำราชาศัพท์แบบนี้ค่ะ ทำใบงานบูรณาการ”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“มีวิชาซ่อมเสริมในแต่ละคาบของนักเรียนนักเรียนเขามีงานอะไรเราก็จะ让他ไปทำในตรงนั้น เป็นเหมือนคาบว่าง 1 คาบ หนูมีงานอะไรค้างคาหรือเปล่า บริหารจัดการอะไรตัวเองได้ในตรงนี้”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ถ้าเป็นสายทางวิทยาศาสตร์ส่วนมากก็จะให้เด็กทดลองหรือว่าปฏิบัติอะไรแบบนี้ค่ะ แต่เขาก็ชอบอยู่เพราะว่าเขาไม่ค่อยชอบบรรยายหรือว่าเขียนเท่าไรหรอก เขาจะชอบลงมือปฏิบัติ”

ครูคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“ตั้งแต่ว่าอุปกรณ์อันนี้เรียกชื่ออะไรเลยคะตั้งแต่ ม.1 เลยคะ อันนี้บีกเกอร์นะ อันนี้กระบอกตวงนะอันนี้เรียกเทอร์โมมิเตอร์นะ ต้องเริ่มตั้งแต่อันนั้นเลยคะของ ม.1 ให้รู้จักอุปกรณ์ต่าง ๆ แต่ถ้าตอนช่วงออนไลน์ก็เปิดคลิปเอา หรือไม่ก็เห็นจอเราแล้วก็ให้รู้ว่าอันนี้เป็นอันนี้ละ ก็ให้เขาดู เขาก็จะชอบ”

ครูคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“พอเป็น on site ถึงรู้สึกว่ามันเข้าใจมากขึ้นมันไม่เหมือนออนไลน์เพราะเราได้มาโรงเรียนมาเจอเพื่อนด้วย แล้วก็ครูก็สอนแบบเข้าใจคะ...เป็นเกมภาษาอังกฤษคะ เขาจะสร้างห้องคะแล้วก็มีคนเข้าไปเล่นแล้วก็แข่งกันตอบคำถามสนุกมากคะ”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“วิชาชีววิทยาคะเมื่อตอนที่เรียนออนไลน์จะเป็นแคสไลด์โชว์ แต่พอเป็น on site เราได้ทดลองคะ ได้ส่องกล้องคะ ดูเซลล์คะ ครูเขาจะมีกล้องเราก็ให้เราเอาสิ่งที่เราอยากส่องมาดู...อาจารย์เขาจะให้เราไปหาดอกไม้ที่เราสนใจคะแล้วก็เอามากรีด ส่องเซลล์ พวกท่อรังไข่อะไรพวกนี้คะแล้วก็ให้เราดูรูปสิ่งที่เราเห็น”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“เมื่อวันวิทยาศาสตร์ที่ผ่านมาอาจารย์ให้เราทำจัดบุธคะ เป็นแบบว่าบุธหนึ่งทำน้ำยาล้างจานอีกบุธทำเทียนหอม บุธนี้ทำสบู่อะไรพวกนี้คะ มันสนุกคะมันได้ทำจริง ๆ”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

เนื่องจากโรงเรียนกุดจิกวิทยาเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จึงประสบปัญหาครูไม่เพียงพอและไม่ครบวิชาครูต้องรับผิดชอบสอนในวิชาที่ไม่ถนัด หากสามารถแก้ปัญหาในส่วนนี้ได้จะช่วยเสริมพลังแรงใจของครูในการพัฒนาตนเองและนักเรียนต่อไป

“18 คนคะ ไม่พอคะเพราะว่ามันไปขาดในบางเอก เพราะว่าตอนนี้ครู 18 แต่ถ้าไปจัดตารางจริง ๆ แล้วครูในกลุ่มสาระอื่นต้องไปช่วยครูการงานอาชีพ เพราะว่าครูกลุ่มการงานอาชีพไม่เหลือเลยสักคนเดียวเกษียณไปหมด เหมือนที่เอกภาษาไทยแบบนี้แต่พี่ต้องไปสอนมนุษยสัมพันธ์ธุรกิจ ครูพลศึกษาต้องไปสอนไม้ดอกไม้ประดับอะไรแบบนี้ ตอนนี้เริ่มที่จะเป็นแบบนี้”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“โรงเรียนของเรามี 2 สาย 2 โปรแกรม โปรแกรม 1 คือวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โปรแกรม 2 คือทั่วไป ตั้งแต่อดีตคือกลุ่มการงานอาชีพของพวกเราครูจะเยอะมาก แยกเป็นพณิชย คอมพิวเตอร์ หรือช่างยนต์ได้ แต่ตอนนี้คือไม่มีครูกลุ่มการงานอาชีพก็เลยต้องเอาครูสาขาอื่นไปสอน”

ครูคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“ครูก็ต้องใช้ประสบการณ์ของตัวเองไปสอน ตอนจะให้เราไปทำออกแบบโครงสร้างรายวิชามันก็ไม่ได้ ว่าเอามาจากตรงไหน ยากมาก...ถ้าเปิดโปรแกรมมันจะต้องสัมพันธ์กับสิ่งที่บุคลากรที่พอเพียงที่จะให้ความรู้”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนกุดจิกวิทยา ได้แก่ การลงพื้นที่ตามจุดนัดพบเพื่อสอนการใช้งานระบบห้องเรียนออนไลน์กับผู้ปกครอง การเยี่ยมบ้านนักเรียนทำให้ครูเข้าใจนักเรียนมากยิ่งขึ้น

“พอเรารู้ว่าจะต้องสอนออนไลน์ อันดับแรกเราจัดให้ครูรับผิดชอบไปตามหมู่บ้านค่ะ เรานั่งรถ 6 ล้อไปกันค่ะไปแจกสมุดแจกหนังสือ ไปสอนวิธีการเข้าเรียน google classroom ตามหมู่บ้านเลยนะคะ ที่บอกว่าหนักใหม่ก็คืออันนี้ค่ะ เราจะมีเป็นเหมือนจุดนัดพบกันแล้วเราก็จะไปตามจุดนัดพบ สอนการเรียนรู้แบบ google classroom การเข้ารหัสวิชา”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“มีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน พวกที่ต้องไปเยี่ยมบ้านทุกหลังเลยนะคะ...พอพี่ไปเยี่ยมบ้านที่เห็นสภาพเด็กแล้วมันทำให้เราปรับทัศนคติของเรา ปรับปรุงความคิดของเราปรับวิธีการอะไรหลาย ๆ อย่าง...บ้านบางหลังเท่าแล้วไก่ เท่าแล้วเปิด ... แล้วเขาจะเอาสมองหรือเอาปัญญาเอาหลังจากไหนมาเรียน เราก็เลยเข้าใจเขา”

ครูคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

3.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

โรงเรียนกุดจิกวิทยาส่งเสริมการพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ โดยให้ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ตามกลุ่มความสามารถและผลักดันส่งประกวดสื่อการเรียนการสอน และต้องรายงานการจัดการเรียนการสอนให้ผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งการรายงานการสอนตามแบบฟอร์มติดตามทุกสัปดาห์เสนอต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“มีนโยบายให้ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอน ที่ดึงดูดความสนใจในการเรียนของนักเรียนค่ะ พยายามให้มีการอบรม พยายามให้มีการแยกกลุ่มในการพัฒนาสื่อของครู ซึ่งจะนำครูที่มีความสามารถในการทำสื่อแต่ละด้าน เช่น ได้โปรแกรมต่าง ๆ ค่ะคุณครูคนไหนที่จะไปกับคุณครูที่มีความสามารถด้านไหนก็แยกกลุ่มกันไปแล้วก็ทำเป็นผลงานหรือชิ้นงานขึ้นมา แล้วก็มีการส่งเสริมให้คุณครูได้ส่งสื่อในการจัดการเรียนการสอน แล้วก็มีการผลักดันให้ส่งไปประกวดด้วยค่ะ”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“โรงเรียนของเราก็ได้ส่งประกวดคุณครูดีเด่น พวกสื่อการเรียนการสอนที่เรานำเสนอก็คือในการประเมินออนไลน์ ตัวนั้นก็คือ โรงเรียนของเราก็ได้หลายกลุ่มสาระอยู่”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“บางทีครูลาภิจ ลาป่วยหรือว่าไปราชการ นักเรียนก็สามารถเรียนเพิ่มเติมได้จาก google classroom ที่ครูไปฝากงานเอาไว้”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“ผอ. ท่านได้ตัดสินใจให้พวกเราจัดการเรียนแบบออนไลน์โดยใช้ google classroom...ท่านก็ได้ส่งเสริมให้เราได้มีการจัดอบรมเรียนรู้วันนี้เพื่อให้มันเป็นแนวทางเดียวกัน...พอเรามาจัดเป็น google classroom เป็นแนวทางเดียวกันเราก็ดีขึ้นและนักเรียนก็ได้เข้าเรียนมากขึ้นค่ะ และที่ทุกสัปดาห์ที่คุณครูทุกท่านจะต้องมีการรายงานการสอนออนไลน์ให้ผู้บริหารทราบทุกคน ทุกสัปดาห์ต้องรายงานแล้วก็มีการรายงานไปถึง อบจ. เขามาติดตามด้วยเพราะว่าเขาก็มีแบบฟอร์มให้ติดตามว่าครูคนไหนสัปดาห์นี้สอนคาบที่เท่าไร ใช้โดยวิธีไหนเรื่องอะไร เด็กก็คนเข้าเรียนกี่คน ใช้สื่ออะไรด้วยค่ะ ซึ่งนี่ก็จะเป็นคนรายงานเอง”

ครูคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

โรงเรียนกุดจิกวิทยาดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การใช้โปรแกรมระบบกลางของโรงเรียนในการเพิ่มและลดคะแนนความประพฤติ และ 2) การมีระบบดูแลช่วยเหลือจัดหาทุนการศึกษา/อุปกรณ์การเรียนให้นักเรียนซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.5.1 การใช้โปรแกรมระบบกลางของโรงเรียนในการเพิ่มและลดคะแนนความประพฤติ

โรงเรียนกุดจิกวิทยามีโปรแกรมระบบกลางในการเพิ่มและลดคะแนนความประพฤติของนักเรียน โดยนักเรียนทุกคนจะมีบัตรใช้สแกนยืนยันการเข้าเรียน ระบบจะตัดคะแนนกรณีนักเรียนไม่เข้าเรียนหรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม และได้รับคะแนนเพิ่มในกรณีทำความดี

“มันเป็นโปรแกรมแล้วนักเรียนก็จะมีบัตรทุกคน เวลามาเรียนก็เอาบัตรอันนี้ไปสแกนที่ตู้ ตู้ก็จะขึ้นมาให้ว่านักเรียนคนนี้มาแต่ถ้ายังไม่มาจริง ๆ คนที่ยืนยันก็คือครูที่ปรึกษาจะไปยืนยันที่จุดเข้าแถว เพราะไม่อย่างนั้นก็จะมีการฝากบัตรมาสแกนกัน ก็เลยต้องให้ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ยืนยันว่านักเรียนมาเรียน ถ้านักเรียนไม่มาระบบก็จะไปขึ้นที่ LINE ผู้ปกครองเลย แล้วก็จะมีระบบตัดคะแนนครบเวลาที่นักเรียนหนีเรียนหรือว่ามีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูก็สามารถที่จะแจ้งไปที่ admin แล้ว admin เขาก็จะเก็บข้อมูลก็จะตัดก็คะแนน ก่อนที่จะตัดก็จะมีการประกาศก่อนว่าความผิดขนาดนี้ถูกตัดคะแนนก็จะมีรายการ เป็นระเบียบของฝ่ายกิจการนักเรียน แล้วก็มีความดีด้วยถ้านักเรียนมาช่วยงาน มาทำความสะอาด”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เมื่อสัปดาห์ที่แล้วจะมีเด็ก ม.2 คนนึง คือเขาผิดโทษสถานเบาแต่เขาก็ถูกตัดคะแนนไปเยอะ ตอนนี้เขาก็จะมาตามเรา อาจารย์แม่คะให้หนูทำอะไรคะหนูขอเพิ่มคะแนน โดนตัดไปเยอะ แล้วก็เวลาที่เขาสแกนทุกครั้งเวลามาเรียนและกลับบ้านคะแนนมันจะขึ้นคะว่าเขามีคะแนนเท่าไร แล้วเขาก็จะอวดกันว่าของฉันทัน 105 คะแนนของเธอทำไมเหลือแค่ 90 เขาก็จะแข่งกันในเรื่องนี้”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“อย่างของวิชาของ ม.5 เขาไม่เข้าเรียนบางทีก็เข้าซ้ำอีก 20 นาทีจะหมดคาบ ก็เลยหักคะแนน เมื่อก่อนไม่มีระบบหักคะแนนความประพฤติครูจะหักในวิชาของครู เขาไม่กลัวแต่ทีนี้เราก็มารัดคะแนนให้เขาเห็น ว่าครูตัดคะแนนเธอจริง ๆ นะในระบบ เราตัดคะแนนเขาไป 2 ครั้งแล้วทุกวันนี้เขาขึ้นครบ ก็ถือว่าได้ผลอยู่คะ ม.1 ก็ขึ้นครบ”

ครูคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

3.5.2 การมีระบบดูแลช่วยเหลือจัดหาทุนการศึกษา/อุปกรณ์การเรียนให้นักเรียน

นักเรียนโรงเรียนกุดจิกวิทยาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน นักเรียนบางคนต้องทำงานหาเงินมาจุนเจือครอบครัว นักเรียนบางคนผู้ปกครองไม่มีศักยภาพในการส่งบุตรหลานมาเรียนทุกวัน โรงเรียนกุดจิกวิทยาส่วนจึงมีระบบดูแลช่วยเหลือจัดหาทุนการศึกษาให้นักเรียน รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์การเรียน เช่น โทรศัพท์มือถือ ให้นักเรียนยืมเรียน โดยการหาทุนสำหรับนักเรียนนับเป็นจุดเด่นของโรงเรียนกุดจิกวิทยาส่วน เนื่องจากโรงเรียนเล็งเห็นว่าหากขาดปัจจัยพื้นฐานขาดทุนการศึกษา นักเรียนย่อมไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

“ความใส่ใจของครู ครูที่ปรึกษาที่มีบทบาทที่จะช่วยให้เด็ก ช่วยติดตาม อย่างสมมุติว่าเขาสอนแล้วเขาเจอว่าเด็กในที่พักครองของเรามีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เขาก็จะช่วยกัน”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“จุดแข็งของเราน่าจะเป็นเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคะ...ที่ทุกคนจะเป็นเหมือนอาจารย์ พ่ออาจารย์แม่ของเขาคะ ก็คือมันจะเข้าถึงไปถึงอย่างที่พวกที่ว่ามันจะมีโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน พวกที่ต้องไปเยี่ยมบ้านทุกหลังเลยนะคะ เนี่ยแหละอย่างที่พี่บอกเมื่อกี้ปัญหาพอที่ไปเยี่ยมบ้านที่เห็นสภาพเด็ก แล้วมันทำให้เราปรับทัศนคติของเรา ปรับปรุงความคิดของเราปรับวิธีการอะไรหลาย ๆ อย่าง”

ครูคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“มีอยู่วันนึงเด็กในห้องพี่คะวันนั้นเชิญผู้ปกครองมา ก็บอกกับพ่อของเด็กว่าคุณพ่อคะ...ไม่ค่อยมาเรียนเลยคะคุณพ่อเป็นเพราะอะไรคะ เขาตอบพี่มาว่ายังไม่รู้ใหม่คะ ไม่มีเงินให้ลูกมาโรงเรียนเพราะว่าเขามีลูกเรียนที่นี้ 2 คน ประถมอีกคนนึง พี่ไม่พูดต่อเลย ไม่มีเงินให้ลูกมาโรงเรียนเพราะว่าพ่อเขาเป็นข้าราชการบำนาญเกษียณแล้ว แล้วแม่ก็เป็นแม่บ้าน ใน 1 อาทิตย์เขาจะต้องขาด 1-2 วัน”

ครูคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“เรามีทุนจอร์จนมูลนิธิอะไรของเราแบบนี้ ที่หาทุนมาสนับสนุนเด็กทางยากจนและเรียนดี...อีกอันหนึ่งที่เป็นจุดเด่นของโรงเรียนก็คือเรื่องทุนค่ะ ถ้านักเรียนได้ผลการเรียน 3.00 ขึ้นไป นักเรียนก็จะได้รับรางวัลเรียนดี ทุกปีเลยคะ แล้วพวกเราก็ช่วยกันหาทุนข้างนอกมาสนับสนุนนักเรียนยากจน”

ครูคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“มีน้องอยู่คนหนึ่งเขาจะขาดทุกวันพุธเพราะว่าเขาไม่มีชุดลูกเสือ วันนั้นไปแอบถาม ไม่มาครับ เพราะว่าไม่มีชุดลูกเสือเราก็เลยให้เบิกตั้งคูปองซื้อ โรงเรียนจะมีธนาคารโรงเรียน ก็มาจากปัจจัยพื้นฐานก็มาจากทุนต่าง ๆ อะไรพวกนี้ จะเอาเงินตรงนี้เข้าบัญชีให้เด็กไว้ เด็กทุกคนจะมีสมุดบัญชี”

ครูคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“จะส่งไปรษณีย์ไปให้กับเด็กที่ขาดอุปกรณ์ เด็กบางคนก็ยังไม่มียุทธภัณฑ์มือถือแต่โรงเรียนและอบจ.สนับสนุนให้ ให้ทางโรงเรียนไปจัดซื้อยุทธภัณฑ์มือถือให้ในราคาที่ถูก แต่คุณภาพไม่โอเคแต่ว่าก็ยังพอใช้ได้ เราให้ยืมเรียน”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“เขาไว้ใจใครเขาก็จะเข้าหาคนนั้น คนนั้นก็ไปลอบประโลมกันไป เป็นที่ปรึกษา ที่ปรึกษาเขาก็จะต่อ ยอดเพราะว่าที่ปรึกษาเขาจะรู้ภูมิเดิมมาแล้วว่าครอบครัวเป็นอย่างไร ก็จะประมาณนี้คะจากที่เจอ นะคะ ก็ยังมีอยู่เราก็จะดูแลลอบโยน”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“บางทีเราคาดหวังไว้กับเขาว่าเขาจะต้องทำการบ้านมาส่งเรา แต่พอเราไปดูบ้านเขาบรรยากาศมันไม่ได้มันไม่ให้ เราก็ต้องเปลี่ยนวิธีการของเราใหม่...บางทีก็มาสายแต่พอเราอ่อนไปดูครอบครัวเขา ก็คือเขาไปทำงานไปเสิร์ฟ ถามว่าทำไมถึงไม่ทำงานมาส่งก็เขาอาจจะไม่มีเวลาตรงนั้น เพราะว่ามีแต่เวลาที่ จะต้องไปช่วยผู้ปกครองหาเงิน หารายได้มาสู่ครอบครัว”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนกุดจิกวิทยา มีการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน เช่น ระบบไลน์ Google classroom และใช้ระบบไลน์รายวิชาในการติดต่อประสานงานกับนักเรียน

“ตอนที่เรารู้ว่าเราจะต้องสอนออนไลน์...ครูทั้งหมดของเราประมาณ 90% ที่ยังไม่รู้จัก google classroom ท่านก็ได้ส่งเสริมให้เราได้มีการจัดอบรมเรียนรู้ตัวนี้เพื่อให้มันเป็นแนวทางเดียวกัน”

ครูคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“นอกจาก google classroom แล้ว บางรายวิชาเขาจะตั้งกลุ่มไลน์ขึ้นมาเป็นรายวิชาของเขาเอง ซึ่งครูผู้สอนก็จะดึงนักเรียนในห้องนั้นเข้ามาหากกลุ่มไลน์ของเขา เช่น ไทยน่ารัก6/1 ไทยน่ารัก 6/2 อะไรแบบนี้ค่ะ เราก็จะติดต่อกันในนั้น ผ่านทาง LINE กลุ่มรายวิชาด้วย งานที่เราส่งได้โดยไม่ต้องเข้า google classroom เราก็ใช้ทาง Line”

ครูคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

โรงเรียนกุดจิกวิทยาได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนให้กับครู จากองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“ท่าน ผอ. ก็สนับสนุนอุปกรณ์ ในการสอนออนไลน์ให้กับเราหมดค่ะ มีไฟ มีกล้อง มีไมค์...ทางอบจ.เขาก็สนับสนุนงบตัวนี้ให้เราในการจัดสอนออนไลน์ค่ะ...มีถ้ารูปส่งรายงานด้วยนะในกลุ่ม เนี่ยค่ะ เขากำลังนำเสนอนายกในจังหวัดนครราชสีมา ที่เขาจะมาเยี่ยมชมห้องสี่ของเราจะใช้ตัวนี้ เป็นตัวนำเสนอว่าให้คุณได้ห้องมาแล้วสี่คุณอยู่ไหน”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

สรุปกรณีศึกษาโรงเรียนกุดจิกวิทยา

โรงเรียนกุดจิกวิทยาเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในบริบทนอกเมือง มีแนวปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่น่าสนใจ โดยการแก้ปัญหาผู้เรียนติดโทรศัพท์มือถือด้วยการนำมาใช้เป็นสื่อการสอน เช่น เกมแข่งขันตอบคำถามทางไลน์ การออกแบบใบงานบูรณาการรายวิชาต่าง ๆ อาทิ กำหนดหัวข้อชิ้นงานรวมวิชาศิลปะให้วาดรูป วิชาภาษาอังกฤษให้เขียนคำศัพท์ และวิชาภาษาไทยให้เขียนคำราชาศัพท์จัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ติดตามการสอนโดยให้รายงานการสอนตามแบบฟอร์มทุกสัปดาห์ และส่งเสริมให้ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอนออนไลน์และผลักดันส่งประกวด โรงเรียนใช้โปรแกรมระบบกลางของโรงเรียนในการเพิ่มและลดคะแนนความประพฤติ และโดดเด่นด้านระบบดูแลช่วยเหลือจัดหา/จัดกิจกรรมเพื่อระดมทุนการศึกษาให้นักเรียนซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์การเรียน เช่น โทรศัพท์มือถือให้นักเรียนยืมเรียน เนื่องจากโรงเรียนเล็งเห็นว่าหากขาดปัจจัยพื้นฐานขาดทุนการศึกษา นักเรียนย่อมไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

กรณีศึกษาที่ 7 โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม

1. บริบทโรงเรียน

โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม ตั้งอยู่เลขที่ 153 หมู่ 2 ตำบลท่าเตื่อ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นโรงเรียนประจำอำเภอดอยเต่า เปิดทำการสอนในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 กระทรวงศึกษาธิการ

ภาพ 4.27 บริบทโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม

ลักษณะของนักเรียนโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคมนั้นมีความหลากหลายในเชิงสภาพของฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้มีความพร้อมในการเรียนที่แตกต่างกัน นักเรียนบางคนอยู่ในครอบครัวที่มีความพร้อมสูง นักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนเป็นชนพื้นเมือง ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลกระทบต่อภาวะทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนและครอบครัวของนักเรียน ผู้ปกครองของนักเรียนบางคนเริ่มประสบปัญหาครอบครัว มีการย้ายไปทำงานนอกชุมชน ทำให้นักเรียนได้อาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่ และนักเรียนบางคนต้องช่วยเหลือครอบครัว ด้วยการทำงานควบคู่ไปกับการเรียนไปด้วย

“... สภาพเด็กส่วนใหญ่จริง ๆ แล้วเขาเป็นชนพื้นเมือง พวกเขาเขาบางส่วนที่เป็นปกากะญอ หรือว่ากะเหรี่ยงคะ แล้วก็ในส่วนของเด็ก ๆ ที่เป็นชาวพื้นเมืองเมื่อก่อนคนดอยเต่าเศรษฐกิจค่อนข้างที่จะดี ด้วยเรื่องลำไยที่เรามีค่อนข้างจะเยอะแต่พอระยะหลังมาลำไยราคาตกต่ำ แต่ชาวบ้านเขาปลูกพืชเชิงเดี่ยวก็เลยทำให้ยังมีลำไยเป็นหลัก สภาพคลองของเขาที่เคยค่อนข้างที่จะลำบาก ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ยิ่งมาเจอโควิดคะ ปัญหาการหย่าร้างสูงมากพ่อแม่ทิ้งลูกไว้กับปู่ย่าตายาย แล้วก็ไปหางานทำข้างนอกเพราะว่ามันไม่มีงานอะไรที่จะทำในชุมชน แล้วก็ยังมีปัญหาทางครอบครัวค่อนข้างเยอะ ผู้ปกครองชุมชนก็คงจะเหมือนกันทุกที่สำหรับรอบนอกนะคะ แต่ก็ยังมีอีกกลุ่มที่ผู้ปกครองมีกำลังส่งได้ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคมของเรามีนักเรียนที่หลากหลาย ในเรื่องฐานะ มีความแตกต่างกันไปบางคนก็คือพร้อม แต่บางคนก็คือจิตใจพร้อมเรียนแต่สภาพแวดล้อมครอบครัวก็ไม่ใช่พร้อม โรงเรียนของเรามีความหลากหลายประสบปัญหาหนึ่งเลยก็คืออินเทอร์เน็ต ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ในยุคโควิดนะคะเราก็จะประสบกับปัญหาสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอยู่แล้ว นักเรียนบางคนก็
จะไปช่วยผู้ปกครองทำงานค่ะจึงไม่สามารถมีเวลาเรียนมานั่งจ้องจอานาน ๆ หรือว่ามาเรียนต้องค้ความรู
แบบเต็ม ๆ ค่ะ เขาก็ต้องไปช่วยผู้ปกครองบ้าง ไปทำสวนลำไยไปช่วยพ่อแม่เก็บลำไยประมาณนี้ค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... นักเรียนก็หาอาชีพรายได้เสริมช่วยเหลือเพราะว่าช่วงเศรษฐกิจตกต่ำรายได้เราก็จะลด
น้อยลง แล้วก็บางคนที่เขาแบบสภาพแวดล้อมที่บ้านเขาไม่พร้อม อีกอย่างก็คือมีผลในเรื่องค่าใช้จ่าย
เพิ่มขึ้นที่จะต้องใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น ค่าใช้จ่ายมากขึ้นซึ่งมาสวนทางกับตอนที่สภาพเศรษฐกิจตกต่ำแต่
ว่าการเงินเราต้องใช้มากขึ้นค่ะ อันนี้ก็คือเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่นักเรียนเราก็ต้องไปช่วยผู้ปกครองทำงาน
บ้าง ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคมมีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนี้

ด้านผู้เรียน ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำคัญ 8 ประการ ผู้เรียนตระหนักถึงการมีวัฒนธรรมที่
แตกต่างกัน เช่น การแต่งกาย การใช้ภาษาพูด การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและมีกิจกรรมตาม
อัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ ยิ้มง่าย ไหว้สวย โรงเรียนได้จัดกิจกรรมรักการอ่านและนำการอ่านมาบูรณาการทั้ง
8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และได้จัดโครงการเข้าค่ายวิชาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และผู้เรียนทุกคนได้ใช้
เทคโนโลยีในการเรียนรู้และสืบค้นข้อมูล มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและออกกำลังกายสม่ำเสมอ มีน้ำหนั
กส่วนสูงและมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน รู้จักป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยง
ตนเอง จากสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคร้าย อุบัติเหตุและปัญหาทางเพศ เห็นคุณค่าในตนเองมีความ
มั่นใจกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น สร้างผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรม
ในระดับต่าง ๆ เป็นที่ประจักษ์ต่อชุมชน ผู้เรียนแสวงหาความรู้และสรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง และดูตาม
ความสนใจและสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเอง นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมค่ายวิชาการตาม ความสนใจและ
ผู้เรียนมีทักษะในการวางแผนการทำงานจนสำเร็จ มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีความสุขในการทำงาน
ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถผลิตผลงานของตนเองจนสำเร็จ โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมและเห็น
ความสำคัญของผู้เรียน โดยมีการวางแผนโครงการ กิจกรรมตอบสนองนโยบายของสถานศึกษา มีการจัดทำ
หลักสูตรสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการ ของผู้เรียนและชุมชน จัดทำแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ
หลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ ผลการ
ทดสอบระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์

ด้านการจัดการศึกษา ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ สามารถใช้กระบวนการบริหารจัดการแบบมี
ส่วนร่วม มีการพัฒนาบุคลากรให้พร้อมรับกับการกระจายอำนาจครอบคลุมงานทั้ง 4 ด้าน มีโครงสร้างองค์กร
ที่ชัดเจน มีความเอาใจใส่การจัดการศึกษา นิเทศกำกับ ประเมินผลและนำผลไปพัฒนาหรือปรับปรุงอย่าง
ต่อเนื่อง บุคลากรในองค์กรมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรและจัดกระบวนการ
เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำมา

พัฒนา จัดหาสื่อ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายและครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผลการเรียน และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียนอย่างเป็นระบบต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการวางแผนให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้แหล่งเรียนรู้ วิทยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้คณะครูได้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรแกนกลาง จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยสอดคล้องตามหลักสูตรแกนกลาง ตลอดจนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยการส่งเสริมให้ ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มีความสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและผู้เรียน โดยใช้คอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อและใช้เป็นสื่อการสอน มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่หลากหลายสอดคล้องกับสภาพเรียนรู้ตามสภาพ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกำหนด โดยการกำกับ ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ตามแผนปฏิบัติการ มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมีชมรมผู้ปกครอง ครูและชมรมศิษย์เก่าโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม มีส่วนร่วมในการส่งเสริมนักเรียน เช่น การให้ทุนการศึกษาและการพัฒนาสถานศึกษา โรงเรียนได้ดำเนินการตรวจสอบสภาพอาคารเรียนในเรื่องความมั่นคงปลอดภัยของนักเรียน มีการปรับปรุงพัฒนาห้องปฏิบัติการ มีการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณต่าง ๆ ปรับปรุงระบบไฟฟ้า ปรับปรุงระบบน้ำ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน ได้แก่ โครงการ อย.น้อย ด้านการจราจร โครงการสาธารณสุขโรงเรียน มีการใช้ซอฟต์แวร์เพื่อระบบยืม ค้นหนังสือห้องสมุดและการสืบค้นความรู้ โรงเรียนมีโครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัดและจากหน่วยงานภายนอก (สมศ.รอบ 3) และ สอดคล้องตามมาตรฐานของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และมีการติดตามตรวจสอบอย่าง เป็นระบบและต่อเนื่อง

ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนได้จัดสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จนเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างสูงสุดต่อนักเรียน ทั้งในห้องเรียนและในบริเวณโรงเรียนที่สร้างแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ศูนย์อาเซียน สวนพฤกษศาสตร์ ทั้งนี้ยังมีการสร้างแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน นอกสถานศึกษาควบคู่ไปกับการเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์จริงและเกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามวิสัยทัศน์ปรัชญา จุดเน้นที่กำหนดขึ้น เช่น โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระ โครงการค่ายวิชาการ โครงการค่ายยกระดับผลสัมฤทธิ์ระดับชาติ โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ โครงการส่งเสริมระเบียบวินัยนักเรียน ส่งผลให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญาและจุดเน้นที่กำหนดขึ้นและมีการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมโครงการงานสร้างการเรียนรู้

ด้านมาตรการส่งเสริม สถานศึกษามีผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษาในโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาเข้าสู่ชุมชน ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการดำเนินงานตามฐานความรู้ทั้ง 9 ฐานอย่างถาวร และได้นำความรู้ในงานอาชีพสู่ชุมชนของตนเอง เป็นผลให้ผู้ปกครองและคนในชุมชนได้รับแนวทางในการพัฒนาอาชีพของตนเองให้ มีความมั่นคง และกิจกรรมมุ่งความเป็นเลิศ (กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี) แข่งขันชนะเลิศทักษะวิชาการระดับชาติและระดับภาค และนำศิลปะ ความรู้ทางอาชีพมาเผยแพร่สู่โรงเรียนและชุมชน

2. ลักษณะภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคมประกอบด้วยภาวะถดถอยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมถึงคุณลักษณะของผู้เรียนโดยแบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การขาดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในช่วงโควิด 19 2) การขาดทักษะพื้นฐานและทักษะการปฏิบัติ 3) การขาดการเรียนรู้เนื้อหาสาระที่ครบถ้วนตามหลักสูตร และ 4) การขาดแรงจูงใจและขาดวินัยในการเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การขาดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในช่วงโควิด 19

นักเรียนแต่ละคนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากการเรียนที่ไม่ต่อเนื่องอันเนื่องมาจากการเข้าเรียนที่ไม่สม่ำเสมอ การขาดการศึกษาองค์ความรู้จากสื่อหรือแหล่งเรียนรู้ตามที่ครูมอบหมายให้ รวมถึงการขาดสมาธิในการเรียนในการเรียนประกอบกับเนื้อหาที่เป็นนามธรรมมีความซับซ้อนและมีความยาก ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างไม่เต็มที่

“... ถ้าเป็นอย่างของภาษาต่างประเทศนะคะ ถ้าพูดในช่วงออนไลน์ก็คือบอกได้เลยว่ามันได้ผลน้อยมากที่สุด เพราะปกติเวลา on site มันก็ยากพอตัวอยู่แล้ว โดยธรรมชาติของวิชานะคะ ยิ่งถ้าเราเรียนออนไลน์แล้วเด็กไม่ได้เข้ามาเรียนออนไลน์ด้วย อ่านแค่จากคู่มือที่คุณครูให้ไปเด็กจะไม่ได้อะไรเลย ...”

ครูภาษาต่างประเทศ (สัมภาษณ์)

“... เราเรียนออนไลน์ไปด้วยแล้วก็ส่งลิงก์ให้เด็กไปด้วยก่อนที่เราจะเข้าสอนเราจะส่งลิงค์ให้เขาศึกษา ก่อน ซึ่งผลตอบรับก็คือคนศึกษามาก่อนน้อยมาก เราส่งให้ไปเด็กก็ไม่เข้าไปดู คนที่ดูมีไม่ถึง 10% ค่ะ เพราะว่าเราจรรู้เลยว่าเด็กคนนี่คือไม่ได้ดูจากสิ่งที่เราส่งไปให้ ... แต่ว่าพอเราส่งไปให้เด็กไม่ดูค่ะ...”

ครูวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... เราก็มีการส่งคลิป project ให้เด็กดูแล้วเราก็นั่งดูด้วยนะคะแต่ว่ามันเป็นลักษณะของครั้งละ 30 นาที เด็กจะไม่อยู่นานขนาดนั้นและเนื้อหา มันยากด้วยค่ะ เด็กเขาก็เลยไม่เข้าไปดูค่ะ ...”

ครูคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

2.2 การขาดทักษะพื้นฐานและทักษะการปฏิบัติ

จากการเรียนการสอนช่วงโควิด-19 ในลักษณะของการเรียนออนไลน์ที่มุ่งให้เนื้อหาสาระความรู้ภาคทฤษฎีเป็นหลัก ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการได้ฝึกทักษะการปฏิบัติ เช่น ทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์รวมถึงทักษะในการสื่อสารต่าง ๆ

“... เด็กไม่มีพื้นฐานของคอมพิวเตอร์เลยเยอะมาก อย่างล่าสุดที่เราไปแข่งศิลปหัตถกรรมคุณครูแทบจะหาเด็กที่เป็นตัวแทนไม่ได้เลย เพราะว่าเด็กไม่ได้จับคอมพิวเตอร์มา 2 ปี คือเหมือนกับว่าทักษะเขาได้แต่มือถือค่ะ ...”

ครูวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... ส่วนของในกลุ่มสาระภาษาไทยนะคะ ก็จะเริ่มต้นก็คือพอเป็นจากเดิมที่เราออนไลน์นะคะ จากการทำเราแจกใบงานอะไรกลับมา ก็คือเราก็ได้ใบงานกลับมาแต่ก็ยังมึนนักเรียนบางส่วนที่ยังเขียนไม่ได้ หรือเขียนได้แต่อาจจะเขียนไม่คล่อง ...”

ครูภาษาไทย (สัมภาษณ์)

“... เนื่องจากปัญหาที่ว่าเวลาในการเรียนน้อยอยู่แล้ว บางวิชาแค่ทฤษฎีเหมือนจะไม่พอเราต้องทำในภาคปฏิบัติด้วย เช่น วิชากลุ่มวิทยาศาสตร์แต่ละคนก็มีวิธีการเรียนรู้ที่ต่างกันไป บางคนอาจจะทฤษฎีก็เข้าใจเลยแต่บางคนอาจจะต้องมองเห็นหรือว่าต้องปฏิบัติถึงจะเข้าใจ ให้มาแค่ทฤษฎีบางคนอาจจะไม่เข้าใจครับ ...”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

2.3 การขาดการเรียนเนื้อหาสาระที่ครบถ้วนตามหลักสูตร

จากการเรียนออนไลน์ทำให้นักเรียนขาดการเรียนเนื้อหาสาระที่ครบถ้วนตามหลักสูตร หรืออาจเรียนครบถ้วนตามหลักสูตรแต่ยังไม่ลงลึกเท่าที่ควร ซึ่งเป็นผลจากการปรับลดเวลาในการจัดการเรียนรู้ อันเนื่องมาจากความสามารถในการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนมีอย่างจำกัด ทำให้ผู้เรียนขาดการฝึกฝน การปฏิบัติ หรือการลงรายละเอียดอย่างลึกซึ้งในการเรียน

“... สอนปกติเราสอน 4 คาบต่อสัปดาห์แต่พอมาออนไลน์เราจะเหลือแค่ 1 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ คือมันหายไปถึง 3 ชั่วโมง ก็คือทักษะการคิดคำนวณของเด็กก็จะลดลงมาเยอะ ส่วนตัวก็คือสอนวิชาฟิสิกส์ ซึ่งเด็กจะต้องทำโจทย์เยอะ ถ้าเด็กทำโจทย์น้อยผลของการคิดคำนวณของเขาเขาจะเรียนรู้ได้นะคะ แต่ว่าพอเขาทำข้อสอบเขาทำไม่ได้ เพราะว่าโจทย์ที่เขาทำมันน้อยข้อมากค่ะ ...”

ครูวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... ปัญหาที่พบตอนเด็กกลับมาเรียนแล้วก็คือ เด็กไม่ได้ครบตามหลักสูตร 100% หลักสูตร 2 ชั่วโมงออนไลน์จริงแค่ 1 ชั่วโมงแบบนี้ค่ะ เราก็ต้องเลือกว่าตอนที่เราสอนเราจะลงลึกเนื้อหาแค่แต่ละๆ หรือว่าถ้าจะลึก ถ้าลึกก็คือไม่ครบตามหลักสูตรแน่นอนก็เลยโดยรวมแล้วก็คือไม่ครบ ...”

ครูคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... การสอนออนไลน์ทั้งหมดซึ่งครูในกลุ่มสาระสังคม ก็จะจัดทุกกระบวนการท่าค่ะเพื่อให้นักเรียน เรียนรู้ แต่มันก็ไม่ได้นะคะที่จะให้ครบทุกสาระเต็ม ไม่ว่าจะป็นออนไลน์ออนดีมานด์หรือออนแฮนด์อะไรก็ตาม เด็กก็จะปฏิเสธเสมอ ...”

ครูสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

2.4 การขาดแรงจูงใจ ปฏิสัมพันธ์ และวินัยในการเรียน

นักเรียนที่เรียนออนไลน์ในช่วงโควิด19 เป็นระยะเวลาสั้นๆ เมื่อกลับมาเรียนในโรงเรียนในภาวะปกติแล้ว นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ความท้อถอยสะสมในการเรียนที่สืบเนื่องมาจากการเรียนในช่วงที่ผ่านมา การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนและครูลดน้อยลงเพราะไม่ได้พบกันแบบเผชิญหน้า ซึ่งทำให้ต้องปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น รวมถึงการขาดวินัยในการเรียนและวินัยตามกฎระเบียบของโรงเรียน เช่น การตรงต่อเวลา การแต่งกาย ฯลฯ เนื่องจากการติดนิสัยจากการเรียนอยู่ที่บ้านตามความสะดวกของตนเอง

“... บางทีการที่เราจะต้องมานั่งจ้องจอนาน ๆ ก็ทำให้เราเบื่อใช้ไหมคะ มันก็ไม่สามารถทำให้เรียนได้เต็มที่ใน 1 วัน มันไม่เหมือนกันเรียนปกติคะที่ใน 1 วันเรียน 8 ชั่วโมงแต่ว่าการเรียนออนไลน์จะมาเรียน 8 ชั่วโมงเลยก็ไม่ได้ เพราะว่าโทรศัพท์เราก็คงไม่ไหวแน่นอน ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... เรื่องระเบียบวินัยก็ด้วย จากการที่เราเรียนออนไลน์ใช้ไหมคะไม่ได้มาโรงเรียน การฝึกระเบียบวินัยการแต่งกายเรียบร้อยหรืออะไรพวกนี้ก็เริ่มลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ ค่ะ ถ้าเราไม่ได้ทำตามกฎระเบียบนาน ๆ วินัยของเราก็จะหย่อนยานลงไปเรื่อย ๆ ...”

นักเรียนคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“... การนั่งจ้องจอาน ๆ ก็ทำให้เบื่อค่ะ อันนี้อาจจะเป็นหนึ่งเหตุผลที่ทำให้ให้นักเรียนไม่สนใจและไม่อยากเรียนออนไลน์ ต้องจ้อง 1 วันแล้วก็เป็น 1 เดือน มันก็ขยับไปเรื่อย ๆ ใช้ไหมคะเพราะว่าตั้ง 2 ปีที่เราจะต้องเรียนออนไลน์นาน ๆ อันนี้ก็คืออาจจะเป็นหนึ่งเหตุผลที่ทำให้สภาวะการเรียนถดถอยลง ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ด้วยความที่เราเรียนออนไลน์ทำให้ครูเราไม่รู้ถึงว่าสภาพแวดล้อมเป็นอย่างไรหรือว่าเราตั้งใจเรียนไหม เพราะบางคนก็อาจจะเข้าไปเฉย ๆ หรือบางคนก็มีปัญหาเรื่องอินเทอร์เน็ตด้วยบางทีเน็ตไม่แรงแบบนี้ครับ ...”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“... คือถ้าเรียนออนไลน์มันเชื่อมต่อกันไม่ได้ค่ะ ถ้าเรียนในห้องเรียนงงหรือว่าไม่เข้าใจตรงไหนก็คือยกมือถามแล้วครูก็สามารถอธิบาย คือมันโอเคกว่าการที่เราต้องเรียนออนไลน์ค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... เรากลับมา on site ได้เต็มตัวสิ่งหนึ่งที่พบเลยอย่างมากเลยก็คือ ปฏิสัมพันธ์ของครูกับเด็กค่อนข้างจะห่างกัน เด็กไม่เข้าใกล้ครูและครูก็ยังไม่รู้ว่าฉันจะไปเริ่มตรงจุดไหน เหมือนว่าเราต้องมาเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่เลย ...”

ครูภาษาต่างประเทศ (สัมภาษณ์)

3. กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคมมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนของโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคมมีทั้งหมด 11 ประเด็น ได้แก่ 1) การประเมินศักยภาพ ความพร้อม ความต้องการ และการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การปรับพื้นฐานทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียน 4) การใช้การเรียนรู้เชิงรุกแบบร่วมมือและการใช้กิจกรรมกลุ่มในการจัดการเรียนรู้ 5) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 6) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง 7) การพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน 8) การประยุกต์ใช้แนวคิดการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ 9) การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 10) การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน 11) การต่อยอดแนวคิดการจัดการเรียนรู้จากช่วงโควิด โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การประเมินศักยภาพ ความพร้อม ความต้องการ และการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน

โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคมมีการประเมินศักยภาพของผู้เรียนด้วยกระบวนการคัดกรองนักเรียนเกี่ยวกับการอ่านการเขียน โดยมีพัฒนาและประเมินนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สารสนเทศเหล่านี้จะทำให้ครูผู้สอนเข้าใจ ดูแล และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างตรงจุด นอกจากนี้ ครูผู้สอนมีการประเมินความพร้อม ความต้องการ และความคาดหวังเกี่ยวกับการเรียนด้วยการสอบถามนักเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการรับฟังข้อคิดเห็นและการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

“... เราก็จะมาคัดกรองนักเรียน คัดกรองจากโรงเรียนของเราด้วยแล้วก็มีข้อสอบจากเขตด้วย ในการคัดกรองนักเรียนเรื่องการอ่านการเขียน พอนักเรียนที่ควรปรับปรุงเราก็จะมาประเมินอีกครั้ง แล้วเราก็จะมีการแจ้งให้คุณครูทุกคนในโรงเรียนทราบว่าเด็กคนนี้จะมึลักษณะของการเรียนรู้ที่ช้ากว่าเดิม อ่านได้หรือไม่ได้อ่านได้แต่บางทีอาจจะต้องใช้เวลาในการทำงานหน่อยนึง ก็คือให้คุณครูคนอื่นรับทราบด้วยเพื่อที่จะได้ดูแลนักเรียนได้ทั่วถึงกันทุกคนนะคะ ...”

ครูภาษาไทย (สัมภาษณ์)

“... คาบแรกของวิชา ครูบางท่านก็แจกเป็นเปเปอร์หรือบางท่านก็แจกในออนไลน์ เขาก็ให้สะท้อนว่าคิดเห็นอย่างไรกับครูคนนี้และคาดหวังอะไรไว้กับวิชานี้ ...”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“... ก็ให้นักเรียนสะท้อนว่าการเรียนการสอนของครูเป็นอย่างไรแล้วเขาก็จะมาปรับปรุงค่ะ ครูเขาจะให้สะท้อนตลอดค่ะ แม้แต่ตัว ผอ. ก็ยังให้นักเรียนสะท้อน สะท้อนเรื่องการบริหารการจัดการ ...”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“... สิ่งหนึ่งที่คุณครูจะต้องทำความเข้าใจเขาก็คือตอนนั้นเขาคาดหวังอะไรกับเรา และเราคาดหวังอะไรกับเขา เธอจะต้องถามเขาก่อนว่าในรายวิชาของครูเธออยากให้คุณครูทำอะไร เราฟังเขาก่อนเริ่มแรกเราก็จะสำรวจให้เขาเขียนเป็นจดหมายน้อยมาให้เราแล้วเราก็มารอ อ่าน เสร็จแล้วเราก็เลือกข้อที่มันซ้ำ ๆ กันมา ซึ่งสิ่งหนึ่งที่เด็กเขาสะท้อนมากก็คือเขาอยากเรียนอย่างมีความสุข ไม่ต้องเครียดแต่เขาต้องได้รับความรู้ด้วย ...”

ครูภาษาต่างประเทศ (สัมภาษณ์)

“... เราได้วิธีการสอนและสื่อมาแล้ว ได้แหล่งการเรียนรู้มาแล้วและจะอย่างไรให้เขามีความสุข บางทีเขาอาจจะไม่มีความสุขกับนวัตกรรมที่เราสร้างขึ้นมาก็ได้ เราก็ต้องมาหาวิธีกันดีกว่าสิ่งที่จะทำให้อะไรมีความสุขในห้องก็คือ เราจะไม่ทิ้งใครไว้หลังห้อง ...”

ครูภาษาต่างประเทศ (สัมภาษณ์)

3.1.2 การปรับพื้นฐานทางการเรียนให้กับผู้เรียน

โรงเรียนมีการดำเนินการปรับพื้นฐานทางการเรียนให้กับผู้เรียนเนื่องจากการเลื่อนระดับชั้นเรียนนั้น นักเรียนหลายคนอาจมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน ทั้งส่วนที่เข้าใจและไม่เข้าใจในเนื้อหาของระดับชั้นก่อนหน้า ครูผู้สอนจึงทำการสอนปรับพื้นฐานเพื่อให้นักเรียนมีองค์ความรู้เพียงพอที่จะทำการศึกษาเพื่อต่อยอดในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

“... พอเด็กกลับมาเรียนมันก็จะมีปัญหาเรื่องการส่งต่อเด็ก จาก ม.1 ขึ้น ม.2 หรือ ม.2 ขึ้น ม.3 แบบนี้ค่ะ ก็คือเราต้องมาคุยกันในกลุ่มสาระว่าสอนไปถึงไหน อย่างเนื้อหาเรื่องการแก้สมการดิกรี 1 กับดิกรี 2 จริง ๆ มันต้องอยู่ตอน ม.ต้นแต่พอเด็กขึ้นมาตอน ม.4 เนื้อหาที่จะไปข้างหน้ามันไม่ได้เราก็ต้องมาปรับใหม่ ก็คือทุกคาบที่เข้าครูทุกคนจะต้องมีการปรับพื้นฐานให้เด็กก่อน ก็คือต้องถามเด็กก่อนว่าตรงนั้นถึงไหนแล้วเรียนไปหรือยัง ก็ต้องปรับพื้นฐานก่อน แล้วก็การสอนต้องกระตุ้นเด็กค่ะ ...”

ครูคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... จากความเหลื่อมล้ำที่บางคนเข้าใจไม่เข้าใจในะครับ ครูเขาจะมาปูพื้นฐานก่อนครบบอย่างเช่นว่าเรื่องการแยกองค์ประกอบถ้าเราไม่เข้าใจตั้งแต่พื้นฐานตอน ม.2 ม.3 นะครับ เราจะมาเพิ่มทฤษฎีขั้นสูงตอน ม.ปลายอย่างเดียวมันจะยากครับ คุณครูเขาก็เลยจะมาปูพื้นฐานให้นักเรียนทุกคนได้เข้าใจก่อน คนที่รู้อยู่แล้วก็จะเพิ่มให้มันแน่นขึ้นส่วนคนที่ไม่รู้ก็จะได้รู้เพิ่มขึ้น จะได้มีพื้นฐานไปพร้อม ๆ กันครับ ...”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... คณิตศาสตร์นะครับจากที่ตอนแรกผมพูดว่าถ้าไม่มีพื้นฐานก็ไปต่อยาก ครูเขามีการปรับเพื่อปูพื้นฐานให้เราแน่นขึ้นและสอดแทรกทริคเล็ก ๆ น้อย ๆ เพราะว่าคณิตศาสตร์ถ้าเราคิดไปที่ละสเต็ปมันจะเข้าใจ ดูเขาก็จะมีเทคนิคเล็ก ๆ เพื่อช่วยให้เราคิดได้ง่ายขึ้นมันก็เหมือนทำให้เราสนุกในการเรียนคณิตศาสตร์มากขึ้นครับ ...”

ครูคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.1.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียน

ครูผู้สอนดำเนินการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียน โดยพิจารณาจากความแตกต่างของลักษณะผู้เรียน รวมถึงรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคน โดยครูผู้สอนเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เข้ากับบริบทและลักษณะของผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ

“... หลังจากที่เรารุ้กันในกลุ่มสาระฯ เสร็จเรียบร้อยก็เริ่มเรียนรู้ว่าเด็กมีความแตกต่าง นั่นก็หมายความว่าในแต่ละชั้นเรียนที่เราเข้าเด็กมีความแตกต่างกัน เมื่อแตกต่างกันแล้วเราจะทำอย่างไร ถ้าเด็กกลุ่มนี้สนใจแบบนี้เราก็หาวิธีการ ห้องเรียนที่เป็นห้องเรียนศิลป์กีฬา ไม่ค่อยอยากจะเรียนรู้เท่าไรเราก็ให้ทำในเรื่องของคลิปวิดีโอ ในเรื่องของการนำเสนอเรื่องราวที่เขาได้ค้นพบ ส่วนกลุ่มที่สามารถเรียนได้เราก็จะมีเป็นเอกสาร เพื่อที่จะฝึกเขา ...”

ครูสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ห้องเรียนที่เป็นห้องเรียนที่ดี ๆ วิทยุคณิตแบบนี้ก็จะชอบมากเลยที่จะ active กับการเรียนรู้ของเขา แต่ว่าถ้าเป็นห้องเรียนที่ไม่ค่อยเรียนเท่าไรเขาก็จะพยายามเข้าไปให้ได้ค่ะ ก็คือพยายามให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลแล้วก็จัดให้ตรงกับเขา ...”

ครูสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

3.1.4 การใช้การเรียนรู้เชิงรุกแบบร่วมมือและการใช้กิจกรรมกลุ่มในการจัดการเรียนรู้

ครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เน้นการทำกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ การสร้างชิ้นงานร่วมกันระหว่างผู้เรียน ทั้งในลักษณะกิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม รวมถึงกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเพื่อนในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มุ่งเน้นการสื่อสารที่ดี การเรียนรู้จักการทำงานเป็นทีมภายใต้บรรยากาศเชิงบวก ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้

“... กิจกรรมในการเรียนการสอนของกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ จะไม่เน้นให้เด็กทำเดี่ยวแต่จะเน้นให้เด็กทำเป็น group work คือทุกอย่างมันจะเป็น corporate ด้วยกันหมด เพราะฉะนั้นเด็กเขาก็จะมีความสุขขึ้น ไม่ต้องคิดคนเดียวหรือทำคนเดียวมีเพื่อนช่วย แล้วก็รู้สึกว่าการเรียนเขาก็โอเคขึ้นค่ะ เพราะบางอย่างเวลาที่เขาทำเป็นกลุ่มมาแล้วเราก็จะเอาไปแปะไว้หลังห้องให้เขาไปข้อปั้งความรู้ โดยเฉพาะห้องที่เขาเรียกว่าทักษะเขาดีกว่าห้องอื่น ๆ เขาก็จะอาศัยจากการที่ว่าเอาผลงานห้องอื่นมาให้เขา shopping ความรู้ ก็คือเรียนรู้จากของเพื่อนห้องอื่นแล้วก็เอามาเป็นคลังความรู้ของตัวเองเอาไว้ต่อยอด เน้นให้เด็กมีความสุขกับการเรียนในกิจกรรมที่เป็นรูปแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ...”

ครูภาษาต่างประเทศ (สัมภาษณ์)

“... ห้องที่ไม่เก่งนะคะเขาไม่ต้องคิดคนเดียว เขาสามารถไปดูตัวอย่างของเพื่อนแล้วก็ค่อยมาสร้างเป็นตัวอย่างของเขาได้ เพราะเราจะเน้นที่ว่าอย่างน้อยมันจะเป็น learn and share เรียนรู้แล้วก็มาแบ่งปันกันนะมาแชร์กัน แต่ถ้าเป็นในระดับ ม.ปลายความยากมันก็จะอีกประเภทหนึ่ง ก็เหมือนกับว่าเราจับกลุ่มให้เขาเรามอบโจทย์ให้เขาแล้วให้เขาไปศึกษามา เสร็จแล้วเขาก็มาคุยกันแล้วเราก็เป็นคนสรุปแล้วตกผลึกให้เขา แล้วก็ค่อยขอให้เขาสร้างชิ้นงานขึ้นมาได้ แต่ในม.ต้นก็อาจจะต้องอาศัยดูตัวอย่างของห้องอื่นแล้วค่อยมาคิดเป็นของเขา ...”

ครูภาษาต่างประเทศ (สัมภาษณ์)

“... จากแบบฝึกที่เคยทำให้เด็กทีละ 6 ข้อก็ทำไม่ได้แล้ว ก็คือลดมา 3 ข้อหรือครึ่งนึงแล้วก็ค่อย ๆ ปรับขึ้นไปเหมือนกัน เด็กจะทำได้ไม่เยอะเหมือนแต่ก่อนก็ต้องลดลงคะ เราก็มีสอนกระตุ้นเด็กแบบ active learning เราก็ใช้กิจกรรมเป็นฐานคะ เพื่อให้กลับเข้าไปอยู่ในห้องเรียนให้ได้แบบนี้คะ ...”

ครูคณิตศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... เราต้องการที่จะเน้นให้เด็กมีความรักในเรื่องของถิ่นฐานบ้านเกิด แล้วก็ให้เกิดสมรรถนะในการอยู่ร่วมกันการทำงานเป็นทีมหรือการสื่อสาร คือหลอมสมรรถนะทั้งหมดเข้าด้วยกัน ทีนี้ในส่วนของคุณครูก็หล่อหลอมเหมือนกัน ทุกคนมาจากความสามารถที่หลากหลายคะ คือมาจากทุกกลุ่มสาระแล้วก็มารวมกันร่วมมือกันจัดการเรียนการสอนในลักษณะของการจัดเป็นทีมคะ ก็แล้วแต่ระดับคุณครูก็จะรับผิดชอบในส่วนของแต่ละระดับชั้นก็จะร่วมเป็นทีมการทำงาน ตัวนี้จะเป็นวิชาที่ทำให้เด็กรู้สึกคลี่คลายปลดปล่อยได้เยอะขึ้น ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ครูจะพยายามให้เข้าใจทุกคนคะไม่ทิ้งใคร อีกอย่างเลยนักเรียนเราจะเป็นเพื่อนช่วยเพื่อนคะ อันนี้คือสำคัญเลย คนที่ได้ก็ต้องช่วยเหลือคนที่ไม่ได้คะก็คือเพื่อนช่วยเพื่อน ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ครูเขาจะมีการจัดกลุ่มให้เรียนรู้ด้วยกันเรียนรู้เป็นคู่ ให้มีการช่วยเหลือกันในกลุ่มด้วยคะ มีการเปิดคลิปเสียงภาษาอังกฤษให้เราช่วยฟังและแปลเองแบบนี้คะ ก็ให้นักเรียนได้ฝึกการฟังและฝึกการสื่อสาร มีการสื่อสารทำเป็นกลุ่มจับกลุ่มกันแล้วก็มาพูดสื่อสารกันคะ ...”

นักเรียนคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

3.1.5 การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

ครูผู้สอนมีการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ เช่น การใช้สื่อของจริง/ของจำลองที่เห็นเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น รวมถึงการใช้สื่อเทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์ผ่านรูปแบบของเกมและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“... คุณครูมีการเอาหุ่นตัวสรีระมาให้คุณคะทั้งในจอคอมพิวเตอร์ แล้วก็แบบที่เราสามารถหยิบจับได้ ครูคุณนี่ชอบหากิจกรรมมาให้นักเรียนแข่งกัน ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... กลุ่มวิชาสังคมเนี่ยจะเป็นรายวิชาที่มีสาระที่หลากหลายค่ะ ก็คือพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์และเศรษฐศาสตร์นะคะ แต่ละสาระมันก็จะมัลักษณะรูปแบบที่แตกต่างกัน ดังนั้นเราก็ต้องหาทุกรูปแบบค่ะที่จะสามารถที่จะนำพาให้นักเรียนไปถึงเป้าหมายให้ได้ อย่างเช่นจะสอนในเรื่องของประวัติศาสตร์ ก็จะพยายามหาและใช้ YouTube ให้นักเรียนเรียนในทุกคาบ เสร็จแล้วเราก็มานั่งคุยกัน ...”

ครูสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ส่วนตัวเลยหนูชอบกิจกรรมในห้องเรียนค่ะ เนื่องจากว่าสื่อที่คุณครูจะทำไว้ก่อนโควิดอยู่แล้ว มันก็มีอยู่แล้วนะคะ แต่ว่าพอโควิดมันมีเยอะขึ้นสร้างสรรค์มากขึ้น เช่น การ random หรือการทำงานเป็นกลุ่มอะไรแบบนี้ค่ะ มันก็เหมือนกับว่าได้สามัคคีกับเพื่อนมากขึ้นได้รู้จักกับเพื่อนใหม่ด้วยเพราะว่าการที่เราขึ้นมา ม.4 มันก็ได้รู้จักกับเพื่อนใหม่ คุณครูก็เลยอยากให้นักเรียนปรับตัวดีกว่าอยู่คนเดียว ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... คุณครูก็จะมีกิจกรรมมีเกมอะไรสอดแทรก เหมือนมีการเรียนรู้ไปด้วยแล้วก็ผ่อนคลายไปด้วยค่ะ เวลาที่เราไม่เข้าใจหรือบางคนไม่ยอมเรียนภาษาอังกฤษเพราะมันยาก เขาก็จะมีเกมมาให้เล่นเป็นเกมที่สอดแทรกเกี่ยวกับภาษาอังกฤษค่ะให้เราารู้สึกว่าเรียน ...”

นักเรียนคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

3.1.6 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง

การจัดการเรียนรู้ของครูนั้นมุ่งเน้นการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงที่มากกว่าการเรียนออนไลน์ในช่วงที่ผ่านมา เช่น กิจกรรมการทดลองที่ให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนมากกว่าการเรียนในภาคทฤษฎี นักเรียนได้ฝึกการสังเกต ทักษะกระบวนการกลุ่ม รวมถึงทักษะการแก้ปัญหา นอกจากนี้ครูผู้สอนได้จัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติตามสภาพจริงตามบริบทของผู้เรียนผ่านเหตุการณ์และเรื่องราวในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน

“... กระบวนการทดลองของทางวิทยาศาสตร์ทั้งหลาย มันจะต้องเกิดจากทักษะการปฏิบัติ เพราะฉะนั้นเราพอลงมาก็พยายามวางแผนให้เด็กได้ทำกิจกรรมมากขึ้น ให้เขาได้ลงมือปฏิบัติมากขึ้น เพราะว่าหลักสูตรของเรามีเวลาอยู่แค่นี้ ...”

ครูวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... เราให้ concept ที่เขามีสินค้าที่อยู่ในหมู่บ้านและในขณะที่เดียวกันเขาก็มีความรู้ในเรื่องของ ICT ซึ่งเด็กสมัยนี้เขาเก่งมากนะคะเราก็ให้แนวคิดเขาในการนำสินค้านั้นมาทำให้เกิดนวัตกรรมก็คือ ดอยเต่าน้อยโมเดล เขาก็จะเกิดเป็นงานช่าง หรือเกษตรอะไรทุกอย่างบวกกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและก็นำเรื่องของระบบการทำบัญชี ซึ่งเด็กสามารถผลิตสินค้าที่บ้านแล้วก็โยนไปถึงการขายออนไลน์ผ่าน Facebook ที่เด็กมี ในตอนนั้นถ้าคิดก็คือประเมินแล้วร้อยละ 60 ที่เด็กมีรายได้ แล้วเราก็ให้เขาเขียนว่าสิ่งที่สะท้อนกลับมาเขาได้คืออะไร สิ่งที่สะท้อนกลับมาว่าเขาได้มีอยู่ 2 ส่วนก็คือในเรื่องของเทคโนโลยีและในส่วนที่ 2 ก็คือเขามีรายได้ที่ช่วยพ่อแม่ ...”

ครูการงานอาชีพ (สัมภาษณ์)

“... จากการที่เปิด on site มาพวกหนูได้ลงมือปฏิบัติอะไรของจริง อยู่ที่บ้านก็ได้แต่ดูเขาทดลอง เป็นคลิปวิดีโอเราไม่ได้หยิบจับหรือสังเกตด้วยตาเปล่าที่เห็นการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจน ครูก็พยายามให้ทำการทดลองให้สังเกตการทดลอง ให้บันทึกก็คือได้ทำแบบมีความสุขมากค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ครูเขามีการนำอุปกรณ์ อย่างเช่นวันนี้มีการทดลอง ครูเขาก็จะแนะนำ ก่อนอื่นครูเขาจะให้ไปศึกษาวิธีการใช้ อุปกรณ์อันนั้นอันนี้เสร็จแล้วก็แนะนำให้รู้จัก สอนวิธีการใช้เสร็จแล้วก็ให้ลงมือปฏิบัติเองค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... สาระการงานคือเรื่องของทักษะการจัดการ เขาเคยอยู่คนเดียวตัดสินใจคนเดียว คิดของเขา มาคนเดียวตลอด แต่พอมาทำงานเป็นกลุ่มการตอบรับเราก็ต้องค่อย ๆ เสริม ทักษะกระบวนการจัดการ การทำงานเป็นกลุ่ม แล้วก็ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาที่เราเอามาเพิ่มตรงนี้ให้เขาอยู่ร่วมกันได้ค่ะ ...”

ครูการงานอาชีพ (สัมภาษณ์)

3.1.7 การพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน

ครูผู้สอนมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียนของผู้เรียน เนื่องจากการเรียนออนไลน์ในช่วงที่ผ่านมาทำให้นักเรียนบางคนขาดทักษะในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน ภาษาเขียนที่ไม่เป็นทางการ การอ่านที่ไม่คล่องแคล่ว การจับสาระสำคัญจากการฟัง เป็นต้น

“... สิ่งที่สอนออนไลน์นักเรียนทำได้มากที่สุดก็คือเรื่องของการพูด เพราะว่าจะชินกับการทำคลิป Tiktok หรือพวกนั้นนะคะ คือพอเราให้อัดคลิปเกี่ยวกับการพูดนักเรียนจะทำได้ดีมากเลย มีท่าทางประกอบอะไรพร้อมอย่างโฆษณาขายสินค้านักเรียนจะทำได้ดีมาก ...”

ครูภาษาไทย (สัมภาษณ์)

“... แต่พอกลับมา on site เราก็จะเริ่มเน้นเกี่ยวกับเรื่องการอ่านเขียนเพราะว่านักเรียนจะใช้ภาษาในการเขียน ในการใช้กับสื่อโซเชียลซะมากกว่า เราก็จะเริ่มพัฒนาเรื่องของการเขียนให้เยอะมากยิ่งขึ้น ... ตอนนี้มีปัญหาในเรื่องของการใช้คำเพราะว่าเด็กจะติดใช้ภาษาพูดเยอะมาก เราก็เลยต้องมาช่วยกันขัดเกลา ...”

ครูภาษาไทย (สัมภาษณ์)

“... ครูพยายามจับคู่ให้พูดด้วยกันสื่อสารด้วยกัน สนทนาเป็นประโยคภาษาอังกฤษด้วยกันค่ะ อันนี้คือเกมที่ครูพยายามให้ทำ แล้วก็เกมที่สอดแทรกเข้ามาก็จะเป็นเนื้อหาที่เราเรียน ของคุณครูก็ค่อย ๆ ไปทีละ tense ไม่ได้ไปแบบอัดทีเดียว ก็คือพยายามให้ทุกคนเข้าใจใน tense ที่ครูจะสอนก่อนแล้ว คุณครูก็จะค่อย ๆ ไปค่ะ ครูไม่ได้เน้นว่าวันนี้ เรียนอันนี้แล้วจบแค่นี้ ก็คือทยอยป้อนเนื้อหาให้เรื่อย ๆ จนกว่าเราจะเข้าใจค่ะ แล้วค่อยขึ้นเนื้อหาใหม่ค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.1.8 การประยุกต์ใช้แนวคิดการบูรณาการการจัดการเรียนรู้

โรงเรียนมีการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ด้วยความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ PLC ของโรงเรียน ในรูปแบบของการบูรณาการภายในและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์ภาระงานของนักเรียนและปรับลดจำนวนชิ้นงานของนักเรียนให้มีความเหมาะสม ชิ้นงานหนึ่งสามารถประเมินการเรียนรู้ได้ในหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ การบูรณาการในลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนมีปริมาณงานที่เหมาะสมและสามารถวางแผนการทำงานและดำเนินการได้อย่างเต็มที่

“... ตารางบูรณาการปรับลดชิ้นงานนะครับ ก็เกิดจากการหลอมระหว่างครูแต่ละกลุ่มสาระ เราใช้วิธีก็คือแยกแต่ละห้องเอาแต่ละวิชามาใส่ เช่น ผมขอยกตัวอย่างนะครับวิชาภาษาไทย เราจะบอกเด็กเลยครับว่าในช่วงนั้นเราจะเก็บชิ้นงานอะไรบ้าง เหมือนเด็กเขารู้ตัวล่วงหน้า ซึ่งงานบางงานจะบูรณาการร่วมกัน พุดง่าย ๆ ก็คือลดภาระชิ้นงานของเด็กลงไป แล้วพอเด็กทราบล่วงหน้าว่าเขาต้องเตรียมตัวอะไรบ้าง จากที่ไม่รู้มันจะดูเหมือนเยอะแต่ถ้าเขารู้ล่วงหน้ามันจะเกิดผลตอบรับค่อนข้างดีครับ ...”

ครูพลศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ในส่วนของตารางบูรณาการปรับลดชิ้นงาน ... ถ้าคุณครูต่างคนต่างสั่งงานเด็กตายแน่ ก็เลยกลายเป็นว่าลองเอามาหลอมรวมกันอย่างไรในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใน 1 ห้องสั่งงานก็ขึ้นแล้วตอนนั้นตกอยู่ประมาณเป็น 100 ชิ้น 80 ชิ้น ในช่วงโควิดด้วยนะคะที่เราจะต้องให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มันไม่ไหวทั้งเด็กและครู ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราคิดว่าเราจะทำอย่างไรคือการบูรณาการโดยที่จะลดภาระชิ้นงาน เป็นการบูรณาการในกลุ่มสาระก่อน เราสามารถบูรณาการตรงนั้นได้และเราสามารถไปบูรณาการกับกลุ่มสาระอื่น อย่างเช่น สาระของวิทยาศาสตร์และคอมพิวเตอร์ ...”

ครูการงานอาชีพ (สัมภาษณ์)

“... การบูรณาการชิ้นงานโรงเรียนเราก็จะมีคาบ PLC ให้ ในเรื่องของชิ้นงานหรือว่าในเรื่องของปัญหาในการจัดการเรียนการสอน เมื่อเรายุกันในกลุ่มสาระเสร็จเราจะมี PLC ของโรงเรียน โรงเรียนก็จะให้ครูทุกกลุ่มสาระมาทำตารางเกี่ยวกับการบูรณาการชิ้นงาน ดังนั้นงานของเด็ก 1 ชิ้นสามารถนำมาวัดผลได้ในหลายวิชา ...”

ครูวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... เวลาที่เรา PLC เราจะรู้อยู่แล้วตามหลักสูตรว่าวิชานี้ห้องนี้เขาเรียนอะไรบ้าง เราก็จะมาทำ 1 ชิ้นงานที่จะสามารถโยงเข้ากับวิชาภาษาไทยก็ได้ อย่างเช่นการเขียนบท การจะเขียนภาษาให้มันสละสลวยก็ต้องขอคำแนะนำจากคุณครูภาษาไทย ซึ่งคุณครูภาษาไทยสามารถนำไปตรวจได้ ส่วนของเคมีก็คือความถูกต้องของเนื้อหาที่เด็กทำ ในเรื่องของเทคโนโลยีภาพองค์ประกอบของภาพ หรือว่าการตัดต่อคลิปพวกนี้ ทักษะศิลป์ก็ได้เรื่องแสงเรื่องเงา ส่วนการงานอาชีพจะเห็นได้ว่าเด็กมีการแต่งกายด้วยชุดพื้นเมือง หรือแม้กระทั่งวิชาสังคมก็ ในเรื่องของประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งเด็กก็จัดฉากมาให้เป็นเรื่องราวแบบนี้ เราสามารถนำสิ่งที่เด็ก create ออกมาไปใช้กับในทุกวิชาได้ ซึ่งถ้าเป็นงานแบบนี้คุณครูแค่แนะแนวทางนิดเดียว เด็กเขามีความชอบอยู่แล้วเด็กเขาก็ทำร้อยได้ล้านจริง ๆ ...”

ครูวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.1.9 การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ครูผู้สอนมีกระบวนการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมีการใช้เกณฑ์การประเมินโดยแยกเป็นประเด็นย่อยพร้อมระบุน้ำหนักการให้คะแนนในแต่ละรายวิชา รวมถึงการทำความเข้าใจและข้อตกลงเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลกับผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนวางแผนในการเรียนหรือการทำงานและยอมรับในผลการเรียนที่ได้รับ

“... ในเรื่องของเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลที่เราใช้อยู่ เพราะว่าเรามีเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลเด็กรู้ตัวก็คือได้สร้างข้อตกลงกับเด็กในชั้นเรียน มันทำให้เขาลดปัญหาและความกังวลใจและตั้งเป้ากับตัวเองได้ เช่น ถ้าเธอยังไปเก็บลำไยกับพ่อแม่เธอจะไม่ติด 0 แน่ แต่เธอจะทำได้แค่นี้ ถ้าสามารถไป 1.5 ได้ไปเกรด 2 ได้ถ้าหนูพยายามอีกนิดนึง ครูก็จะกระตุ้นค่ะก็จะเป็นการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... การวัดผลประเมินผลครับ เหมือนเดิมครับเราก็จะจัดทำเป็นรายบุคคลรายวิชาเลยนะครับ เราจะมีหัวข้อเกณฑ์คะแนนเรียบร้อยหมดครับ ว่าเรื่องนี้หน่วยนี้เราจะเก็บคะแนนเท่าไรซึ่งนักเรียนก็จะทราบน้ำหนักของคะแนน ...”

ครูพลศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เมื่อเราสร้างเกณฑ์หรือข้อตกลงมา เด็กก็รับรู้เกณฑ์เหล่านี้ตั้งแต่แรกเพราะฉะนั้นเด็กก็จะรู้ตัวตั้งแต่แรกแล้วว่าเราทำประมาณนี้ เราทำอยู่แค่นี้ก็จะได้เกรดเท่านี้ ดังนั้นเด็กเขาจะยอมรับในเรื่องของผลการเรียนของเขา เมื่อโรงเรียนประกาศผลการเรียนเด็กก็จะยอมรับด้วยตัวของเขาเองเพราะว่ามีข้อตกลงเรียบร้อยแล้ว ...”

ครูวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... ก็คือช่วงที่ผ่านมานักเรียนมีปัญหาเรื่องการติด 0 ร มส เป็นอย่างมากครับ ครูก็เลยทำข้อตกลงในห้องครับว่าจะแบ่งกันอย่างไรแล้วจะมีการเก็บคะแนนเท่าไร เพื่อให้เด็กเรียนรู้ว่าเรื่องนี้จะเน้นเรื่องนี้ ...”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“... ใ้คะสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน ประมาณว่าในตัวนักเรียนต้องการอย่างไร ต้องการประมาณไหน เกณฑ์การเก็บคะแนนเป็นอย่างไร แล้วก็ครูก็จะนำของครูมาเข้าด้วยกันคะ ทุกรายวิชาเลยคะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.1.10 การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน

โรงเรียนมีการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามศักยภาพ ความพร้อม และความสนใจของผู้เรียน โดยจัดในลักษณะของกิจกรรมชุมนุม ชมรม เช่น กิจกรรมดนตรี กีฬา การทัศนศึกษาและเรียนรู้นอกสถานที่ เพื่อสร้างความผ่อนคลายให้กับนักเรียน และเพื่อให้เกิดความสุขในการเรียนรู้ และให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถที่มีได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

“... โรงเรียนมีกิจกรรมชุมนุมด้วยค่ะ คือผลักดันไปในด้านที่ตัวเองชื่นชอบ สามารถเลือกเข้าไปในสายที่ตัวเองชอบ ...”

นักเรียนคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“... มีกิจกรรมก็คือวิชาของเยาวชนค่ะ จะเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับว่าเป็นที่มาของดอยเต่า เรียนรู้ถึงรากเหง้าวัฒนธรรมประเพณีทุกอย่างในดอยเต่าที่เราสืบสานกันมา แล้วก็มีการเรียนรู้นอกสถานที่ เช่น วัดพระพุทธรบาท ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... เป็นวิชาเยาวชนเน้นถึงความเป็นมาของดอยเต่า แล้วก็จุดของดอยเต่าเรามีอะไรบ้างก็คือเน้นให้อนุรักษ์ความเป็นดอยเต่าของเรา ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ครูมีความยืดหยุ่นให้พวกเรามากขึ้นแล้วก็อีกหนึ่งหัวข้อที่คุณครูทำให้เลยก็คือสร้างความสุขค่ะ คือเป็นการสร้างกิจกรรมให้นักเรียนผ่อนคลายโดยมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมากขึ้นค่ะ มีการร้องเพลงสร้างกิจกรรมช่วงพักเที่ยง จัดกิจกรรมสร้างให้เราเหมือนแบบจากบางคนอยู่บ้านใช้ชีวิตอยู่คนเดียว พอมาโรงเรียนก็มาเจอเพื่อนมีสีสันอะไรประมาณนี้ค่ะ สร้างความสุขมีกิจกรรมให้พวกเราเยอะขึ้นก็เลยทำให้เรามี energy ที่อยากจะมาโรงเรียนค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... เนื่องจากโรงเรียนแต่ละโรงเรียนนักเรียนแต่ละคนก็มีความสามารถที่แตกต่างกัน ของเราก็มีนักเรียนที่มีความสามารถในเรื่องของการร้องเพลง ตีกลองหรือเล่นกีตาร์พวกนี้ครับคุณครูก็เลยให้โอกาสนักเรียนได้โชว์ความสามารถให้กับเพื่อน ๆ ได้เห็น ก็เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กด้วยครับ แล้วพอคุณครูเห็นว่านักเรียนมีพรสวรรค์แล้วก็มีความตั้งใจชื่นชอบในสิ่งสิ่งนี้ ครูก็พาไปแข่งศิลปหัตถกรรม ...”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“... ชุมนุมนักก็ภูวิทยา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแมลง ในการศึกษาเกี่ยวกับแมลงอยู่แล้ว ทำให้เกิดชุมนุมนี้ขึ้นมาเพราะว่าเราเห็นแมลงที่อยู่ในโรงเรียนแล้วเราก็อยากจะมาศึกษา มาเจาะลึกดูองค์ประกอบสัณฐานภายนอกของแมลงค่ะ นำแมลงพื้นเมืองของดอยเต่ามาดูและศึกษาแล้วก็ทำเป็นโครงการไปแข่งขัน เราก็มาศึกษาดูโครงสร้าง มีการไปเก็บแมลงมาทำเป็น collection เลยนะคะ ...”

“... โรงเรียนมีกิจกรรมชุมนุมด้วยค่ะ คือผลักดันไปในด้านที่ตัวเองชื่นชอบ สามารถเลือกเข้าไปในสายที่ตัวเองชอบ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.1.11 การต่อยอดแนวคิดการจัดการเรียนรู้จากช่วงโควิด

โรงเรียนได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้จากช่วงของการเรียนออนไลน์มาประยุกต์ต่อยอดถึงในปัจจุบันที่กลับมาเรียนในห้องเรียนตามปกติ เช่น การใช้ระบบการวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ รวมถึงกิจกรรม สื่อ แหล่งเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ฯลฯ

“... ในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ในช่วงของรอยต่อที่เราจะต้องพัฒนาต่อค่ะ เพราะว่างานพวกนี้มันใช้เชื่อมมาจนถึงปัจจุบันค่ะอาจารย์ แล้วก็วิธีคิดบางอย่างตอนที่โควิดเกิดแล้วเราจัดการเรียนรู้ตรงนั้นมันก็เชื่อมมา สิ่งไหนที่มันดี ๆ เราก็เก็บเอามาใช้สอนต่อค่ะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... สำหรับโรงเรียนเรานะคะหลังจากที่เราได้ดำเนินการในเรื่องของการบูรณาการชิ้นงานนะคะ แม้ว่าจะเข้าสถานการณ์ปัจจุบันกลับมาเรียน on site แล้ว เกณฑ์พวกนี้ก็ยังคงอยู่เพราะว่าพอเราสร้างแล้วมันลดปัญหาหลายอย่างที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการติด 0 ร มส ...”

ครูวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

โรงเรียนมีการเสริมพลังพัฒนาครูและผู้บริหารด้วยการจัดประชุมอบรมครูและบุคลากรในโรงเรียน โดยการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ครูเกิดความคิดที่หลากหลาย เกิดแนวปฏิบัติที่ดี และต่อยอดจากความรู้และประสบการณ์เดิมที่มี รวมถึงการนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเป็นกัลยาณมิตร

“... ทีมบริหารของเรามีหน้าที่ในการนิเทศกำกับติดตามและกัลยาณมิตร...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... จัดกิจกรรมให้คุณครูได้มีโอกาสประชุมอบรมหรือพัฒนาตนเอง ในบางส่วนเราก็เชิญอาจารย์มาสอนให้กับคุณครูของเราในเรื่องของการเขียนแผนที่เป็น active learning เราก็จัดอาจารย์มาทำ workshop ให้ ท่านก็มาแล้วเราก็เชิญคุณครูโรงเรียนข้างเคียงมาร่วมด้วย ... ทำให้ครูเรามีความคิดที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ในส่วนของการพัฒนาครูในเรื่องของการจัดการเรียนรู้เป็น active learning แต่ครูสมัยนี้น้อง ๆ เก่งค่ะ แล้วก็จะไปพัฒนากันในกลุ่มสาระซึ่งจริง ๆ แล้วทุกกลุ่มสาระเขามีนวัตกรรมของคุณครูที่ทำกันอยู่ แต่เรากำลังเพิ่งเริ่มต้นก็ตะาะแตะกันไปค่ะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคมมีทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ PLC ของผู้บริหารและครู 2) การใช้กิจกรรมการสื่อสารประจำวันในช่วงเช้าของครู 3) การสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจในแนวทางการบริหารโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ และ 4) การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ PLC ของผู้บริหารและครู

โรงเรียนเน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ PLC ที่มีบรรยากาศแบบไม่เป็นทางการ โดยมุ่งเน้นให้ครูได้คิด วิเคราะห์ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน และนำเสนอแนวทางเพื่อพัฒนาเป็นนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน และเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีการกำหนดช่วงเวลาในกิจกรรม PLC อย่างชัดเจน ให้เวลาครูได้ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเต็มที่เพื่อขับเคลื่อนองค์ความรู้และแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียน

“... เราก็เลยเกิดการที่มาร่วมในเรื่องของวง PLC ตอนนั้นครูก็ทำงานหนักมากในโรงเรียนก็ช่วยกันคิดรูปแบบ เพราะครูกลุ่มสาระมาคุยกันแล้วพอครูในระดับเดียวกันมาคุยกัน ชิ้นงานบางงานก็คือเป็นบูรณาการร่วมเลย ให้เด็กทำแค่ 1 ชิ้นแต่ไปตัดสินใจในเรื่องของคะแนนได้ถึง 4-5 รายวิชา ก็ช่วยทำให้เด็กคลายเครียดและคลายกังวลได้เร็วขึ้น ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราเลยกลับมาคุยว่าจริง ๆ แล้วเราต้องมาทำอย่างไรก็ได้ให้เด็กเขาเกิดความรู้สึกว่ามันง่ายที่สุด แต่ไม่ขาดการเรียนรู้ค่ะ หนังสืออะไรที่เขาเอากลับไปที่บ้านถ้าติดขัดตรงไหนก็ได้เอามาทบทวนหมดค่ะ ก็คือคุยกันไปในลักษณะนี้แล้วมันก็เชื่อมโยงมาจนถึงปัจจุบันค่ะ เราก็ยังนำสิ่งเหล่านี้มาคุยกันในวง PLC อยู่ว่าเรื่องของการปรับลดชิ้นงานมันดีจริง ๆ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราปรับชั่วโมงให้ครูมีเวลา PLC กันเยอะขึ้น อย่างวันนี้เราก็เริ่มตั้งแต่ 14:20 น แล้วเราก็ขอแจ้งผู้ปกครอง คุยกับผู้ปกครองค่ะว่า 14:20 น จะเป็นเวลาที่จะไปอยู่ที่บ้านนะ ไปช่วยเก็บลำไย ช่วยทำงานบ้านอะไรก็แล้วแต่ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... มันก็เลยมี 1 วันที่ทำให้เราได้คุยกันในทุกสัปดาห์ที่มีอยู่ 2 ชั่วโมง บางทีก็เลยตอบไปจนถึง 5 โมงเย็น 6 โมงเย็นแล้วแต่ในช่วงของการคุยกัน เพราะฉะนั้นตัวนี้มันเป็นสิ่งสำคัญมากในการที่จะขับเคลื่อนการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะว่าเรามาวិเคราะห์กันว่าในกลุ่มสาระทำงานเต็มที่เลย ทุกคนหาอะไรดี ๆ มาป้อนให้นักเรียนเพื่อที่จะพัฒนาองค์ความรู้ตัวนี้ให้ดีที่สุด อันนี้ก็ถือเป็นหน้าที่ของคุณครูในการขับเคลื่อน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... กระบวนการที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นแบบนี้ ของเราน่าจะเป็นเรื่องของกระบวนการ PLC ที่ไม่เป็นทางการ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... แต่จริง ๆ แล้วถ้าเปิดใจและมาคุยกันในวงของกลุ่มสาระหรือในวงของครูด้วยกันเอง อันนี้คือสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน และก็ระบบของกลุ่มสาระมีความเป็นพี่เป็นน้องกันสูง มีอะไรก็พูดคุยกันนำเสนอ ร่วมกันแบบนี้ค่ะ PLC มันทำให้เกิดสมรรถนะครูในการทำงานเป็นทีมได้เยอะมากค่ะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.3.2 การใช้กิจกรรมการสื่อสารประจำวันในช่วงเช้าของครู

โรงเรียนได้กำหนดกิจกรรมการสื่อสารประจำวันในช่วงเช้าของครูบริเวณหน้าเสาธงในช่วงเช้า โดยให้ครูทุกคนพูดคุยแลกเปลี่ยนประเด็นสำคัญระหว่างกันเกี่ยวกับการวางแผนการทำงาน การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพในการทำงานของครูและให้นักเรียนเกิดประสิทธิผลทางการเรียน

“... กิจกรรม morning brief ตอนเช้า 7 โมงครึ่งให้ครูมาที่โรงเรียนเราอยากพูดอะไรคุยอะไรใน ส่วนของการบริหาร ในส่วนของงานแต่ละงานเราก็คุยกันตรงหน้าแถวเลยคะ เราก็คุยกันตรงหน้าเสาธงเลยคะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ตัวนี้ก็คือเป็นกิจกรรมที่ดีมากที่เห็นตัวนี้เนอะก็คือ morning brief คุยกันตอนเช้าแล้วก็จบ ตอนเย็นเราจะไม่ก้าวล่วงเวลาของคุณครู แล้วก็ให้คุณครูได้มีอิสระในการทำงาน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ผอ.ก็จะบริหารกันหน้าแถวทุกเช้าคะ ประมาณว่าแบ่งงานกันค่อย ๆ ทำไปนะ เพราะว่าถ้า นักเรียนสบายคุณครูก็จะโอเคไปด้วยมันจะควบคู่กันไป เขาก็จะค่อย ๆ แบ่งงานกันเลยว่าอาทิตย์นี้ทำอันนี้ วางแผนการจัดการเรียนการสอนไปเลย ก็จะให้นักเรียนและคุณครูไปควบคู่กัน ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... วิธีการทำงานที่มันเปลี่ยนแปลงไป ก็ทำให้เราสามารถพัฒนาในเรื่องของการทำงานใน โรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้เยอะขึ้น ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.3.3 การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจในแนวทางการบริหารโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้

โรงเรียนมีกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจในแนวทางการบริหารโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ด้วยช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนและผู้ปกครองสามารถสอบถาม ปรีกษา หรือขอคำแนะนำจากครูและผู้บริหาร รวมถึงการสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูล ประกาศข่าวสาร สร้างข้อตกลงต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครอง

“... แต่อย่างผู้ปกครองนี้เราบอกไว้ก่อนนะคะว่าถ้ามีธุระอะไรให้ติดต่อครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นได้เลยเพราะว่าเขาจะมีเบอร์มือถือกันในสำหรับเรื่องเร่งด่วน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ผอ.ท่านจะให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นที่ 1 ค่ะ แล้วอีกอย่างท่านจะมีเข้าถึงกำนันผู้ใหญ่บ้าน อีกอย่างหนึ่งเลยคือเข้าถึงผู้ปกครองค่ะ ทุกอย่างผอ.จะสร้างข้อตกลงกับผู้ปกครองโดยเฉพาะไม่ว่าจะเป็นเรื่องทรงผมหรืออะไร ผอ.จะเอานักเรียนมาสร้างข้อตกลงแล้วก็หาแนวทางร่วมกันในทางที่ดีที่สุดค่ะ ใส่ใจในทุกรายละเอียดของนักเรียนเลยก็ว่าได้ค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ผอ.ให้ความสำคัญในเรื่องมาตรการโควิด แล้วก็ถึงขั้นอัดคลิปตัวเองแล้วก็บอกว่าฝากความเป็นห่วงเป็นใยถึงนักเรียน ลูก ๆ ที่อยู่ที่บ้านอะไรประมาณนี้ค่ะ ประชุมออนไลน์กับผู้ปกครองผอ.ทำหมดเลยคะ 3-4 ทุ่มก็ยังทำ ตั้งแต่ 6 โมงถึง 3 ทุ่มอะไรแบบนี้ค่ะ ประชุมผู้ปกครอง ในช่วงออนไลน์ตอนโควิด ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... สำหรับผอ.นะครับ ตอนที่เข้ามาเขาพูดกับพวกผมว่าจะมี generation เราแตกต่างกัน mind set ของเราก็เลยแตกต่างกัน โรงเรียนเรามีครูที่ generation ใกล้เคียงกับนักเรียนครับ ผอ.เขาจึงให้มาคอยสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนแล้วก็ให้ไปนำเสนอเพื่อให้ไปปรับจูนทัศนคติให้เข้ากันครับ ...”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... เป็นเปเปอร์ให้กรอกข้อความ เป็นแบบสอบถามว่าเรามีข้อเสนอแนะอะไรประมาณไหน การทำงานการบริหารของท่านหรือว่าอยากให้ท่านปรับตรงไหนก็สามารถเขียนลงไปได้นั้นได้หมดเลยคะ ท่านยินดีรับฟังแล้วก็ปรับปรุง ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

โรงเรียนมีพัฒนาระบบสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูในโรงเรียน โดยใช้ในการบันทึกสารสนเทศสำคัญของผู้เรียนแต่ละคน ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนแต่ละคน และใช้ในการเก็บรวบรวมคลังสื่อและแหล่งเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ครูได้พัฒนาขึ้น

“... เราจะทำตัวฝังงานเอาไว้โดยใช้สารสนเทศเข้ามาให้คุณครูทุกคนไปเก็บข้อมูล ในกรณี big data โรงเรียนเราจะมีข้อมูลตรงนี้เป็น real time ของนักเรียนแต่ละชั้น ครูจะสำรวจครับ มีนักเรียนกี่คนเบอร์โทรศัพท์ผู้ปกครอง เบอร์นักเรียนหรือหมู่บ้านนักเรียนที่อยู่ เราจะมีข้อมูลตรงนี้หมด ...”

ครูพลศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ถ้าคนใดมีปัญหาที่จะมาที่ center ก็คือสามารถประสานกับนักเรียนได้โดยตรง เราจะมี data ตรงนี้ไว้ ส่วนงานอื่น ๆ เราจะมีเก็บในรูปแบบสารสนเทศ ยกตัวอย่างการรวบรวมชิ้นงานของคุณครู อย่างชิ้นงานเราก็จะสร้างข้อตกลง เราจะมีบอกเลยว่าวิชานี้เราจะเก็บเท่าไร จะมีบอกหมดเลยทุกวิชา ...”

ครูพลศึกษา (สัมภาษณ์)

“... คุณครูผู้สอนเขาก็ต้องปรับวิธีการเรียนการสอนโดยใช้มือถือค่ะ ให้เข้ากับ application อย่างเช่นการตัดต่อวิดีโอจากที่ต้องใช้โปรแกรมขั้นสูงเขาก็จะปรับมาเป็น ใคร ๆ ก็ตัดต่อวิดีโอได้ค่ะ ...”

ครูวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตของโรงเรียนโดยแต่ละวิทยาลัย มีทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การสร้างระเบียบวินัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีให้กับผู้เรียน 2) การสร้างความคุ้นเคยและปรับตัวกับการเรียนรู้ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงให้กับผู้เรียน 3) การสร้างความตระหนักและการส่งเสริมสุขภาพที่ดีของผู้เรียน และ 4) การจัดกิจกรรมชุมนุมเพื่อสร้างความสุขและผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.5.1 การสร้างระเบียบวินัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีให้กับผู้เรียน

ในช่วงของการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของผู้เรียนนั้น โรงเรียนให้ความสำคัญและมุ่งเน้นการสร้างระเบียบวินัยของผู้เรียน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความพร้อมในการเรียนรู้ เนื่องจากการเรียนที่บ้านเป็นระยะเวลาอันยาวนานทำให้วินัยในโรงเรียนของนักเรียนต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะพฤติกรรมมารยาทโทรศัพท์มือถือของนักเรียน ซึ่งมีผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ของครูและกระทบการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยมีการกำหนดข้อปฏิบัติสำหรับนักเรียนในการใช้โทรศัพท์มือถือขณะอยู่ที่โรงเรียนและขณะอยู่ในห้องเรียน นอกจากนี้ยังมีระเบียบวินัยในด้านอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน เช่น การเข้าเรียน การแต่งกาย เป็นต้น

“... ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับเด็กนักเรียนให้เกิดในเรื่องของระเบียบวินัยก่อน เป็นลำดับแรกค่ะ เพราะว่าตอนมาแรก ๆ ค่อนข้างที่จะหนัก สิ่งที่ดีชัดก็คือต้องมาคอยห้ามเด็กว่าอย่าเล่นนะ บางทีก็เช็ค Line โลกโซเชียลมันเยอะกว่า ... เราก็เลยต้องจัดการเรื่องนี้ก่อน เพราะฉะนั้นก็คือสร้างเรื่องวินัยในโรงเรียนก่อน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เพราะว่าเราสังเกตเห็นแล้วว่าในช่วงของการฟื้นฟูภาวะถดถอยของการเรียนรู้ มันไม่ใช่แค่เรื่องของการเติมเต็มองค์ความรู้อย่างเดียว เด็กติดโทรศัพท์ซึ่งปัญหานี้มันเป็นปัญหาที่อาจจะถูกชกไว้ได้พรมแต่ละโรงเรียนไม่กล้า แต่วิธีการในส่วนของโรงเรียนเราตอนนี้ก็คือเรากลับมาคุยกัน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ทางโรงเรียนตอนนี้ก็มีมาตรการนโยบายในเรื่องของระเบียบวินัย ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ดีมาก ๆ เลย ค่ะ เพราะมันตรงกับจริตของวิชาสังคมมาก ๆ เมื่อเรามีระเบียบวินัยแล้วก็คือการต่อยอดไปในการเรียนรู้ค่ะ มันก็ทำได้ง่าย นักเรียนมีความตรงกับสิ่งที่เขาเป็นอยู่ ก็คือสามารถที่จะดำเนินงานของเขาได้ ...”

ครูสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เวลาเรียนเขาก็จะให้เก็บโทรศัพท์ไว้เวลาเข้าเรียนเพื่อให้นักเรียนสนใจกับการเรียนกับการที่ครูสอนมากขึ้น มากกว่าการที่จะมาแอบเล่นโทรศัพท์ค่ะ ... แต่ว่าวิชาไหนที่ไม่ได้ใช้เขาก็เก็บไว้ก่อนค่ะ คือเขาจะมีตะกร้าประจำห้องเรียนค่ะ เด็กก็จะรู้หน้าที่ของตัวเองค่ะ พอเข้าห้องเรียนเด็กก็จะต่อแถวไปวางโทรศัพท์กันเลยค่ะ ถ้าหมดคาบแล้วถึงจะหยิบออกมาแล้วก็เดินไปเป็นแถวไปเรียนวิชาต่อไปค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“... เวลาเข้าเรียนคุณครูก็พยายามจะให้นักเรียนกลับมาวินัย หลังจากที่อยู่บ้านเป็นเวลานาน เพราะปัญหาของเราอีกอย่างก็คือความมีวินัยลดน้อยลงค่ะ เราก็เลยพยายามสร้างวินัยให้นักเรียนและอีกหนึ่งอย่างที่ท่านผอ. เน้น ก็คือพยายามปลูกฝังให้มีกำลังใจที่จะกลับมาเรียน on site อีกครั้ง อยากเรียนหนังสือมากขึ้นหลังจากที่ปิดไปอยู่ในเวลานานที่ชินกับการอยู่บ้าน ใช้ชีวิตแบบสบาย ๆ ง่าย ๆ ก็คือผอ. ต้องการให้กลับมามีความสนใจในการเรียนมากขึ้นใส่ใจในการเรียนมากขึ้นค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... อย่างการแต่งกายก็เช่นกันค่ะเราจะแบ่งออกเป็น ห้องนี้เทอมนี้ ใครที่แต่งตัวมีระเบียบที่สุด ในชั้นเรียนหรือในห้องเรียน จะเอามาติดบอร์ดตรงหน้าห้องสภาเลยค่ะ การคัดเลือกก็จะเป็นเพื่อนในห้องเรียนค่ะ แล้วก็ก็มีคุณครูร่วมด้วย เราจะเอามาติดเป็นรูปเลยค่ะถ่ายรูปดูเลยว่าคนไหนแต่งตัวดี แต่งตัวมีระเบียบ เป็นตัวอย่างที่ดีเป็นตัวแทนของห้องของชั้น ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.5.2 การสร้างความคุ้นเคยและปรับตัวกับการเรียนรู้ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงให้กับ

ผู้เรียน

ครูผู้สอนในแต่ละรายวิชามุ่งสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้โดยเริ่มจากการสร้างความคุ้นเคยและการปรับตัวกับการเรียนรู้ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงให้กับผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนห่างจากการเรียนในโรงเรียนเป็นระยะเวลาานาน เช่น การค่อย ๆ เพิ่มปริมาณและความเข้มข้นของเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามลำดับทีละเล็กทีละน้อยให้ผู้เรียนได้ปรับตัวจนเกิดความคุ้นชินในการเรียนรู้

“... จนมาถึง on site พอเราจะให้โจทย์เยอะเขาก็เริ่มบอกว่าไม่ไหว เขาเหมือนติดพฤติกรรมที่เราพยายามปรับให้เขาในช่วงนั้นแต่พอขึ้นมาถึงในสถานการณ์ที่เราต้องเต็มที่แล้ว เขาเหมือนกับว่าไม่ชินเราก็ต้องค่อย ๆ ปรับทัศนคติของเขาไป ...”

ครูวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... อย่างตอนแรก ๆ ที่ให้ไป 3 ข้อก็เริ่มบ่น เราก็ค่อย ๆ ขยับขึ้นเอาค่ะ เพราะว่าถ้าไปครั้งเดียว เด็กเขาก็จะเริ่ม ถ้าเขาไม่รับมันจะมีผลกับเรามากกว่า ตอนนั้นก็เลยบอกว่าครูเชื่อว่าทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้หมด ทุกคนสามารถพัฒนาได้แต่อยู่ที่ว่าวันนี้หนูพร้อมจะเรียนรู้หรือยัง ...”

ครูวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“... ตอนนี่ก็คือพยายามที่ว่าคุยกับเขา เอาแค่ไหนมาตรฐานที่เขาต้องการ แล้วเราก็พยายามจะจูนเรียกว่าค่อย ๆ เพิ่มเอาค่ะ ถ้าเรามาถึงจะให้เขาเยอะ ๆ ที่เดียวเลยมันไม่ได้ค่ะ เหมือนกับว่าเขาจะเริ่มจะมีการบอกมาว่ายากแล้วก็เยอะ ซึ่งเด็กเขาจะต้องค่อย ๆ ได้รับความรู้ค่อย ๆ ได้รับความรู้ตัวว่าเขาถูกฝึก ก็ค่อย ๆ ฝึกไปส่วนของวิทยาศาสตร์ตอนนี่ก็มีการทดลองในห้องมากขึ้น ถ้าเรามีโอกาสเราก็ใส่กิจกรรมให้เขามากขึ้น ...”

ครูวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.5.3 การสร้างความตระหนักและการส่งเสริมสุขภาพที่ดีของผู้เรียน

โรงเรียนได้สร้างความตระหนักให้กับนักเรียนเกี่ยวกับสุขภาวะ โรคติดต่อ รวมถึงการส่งเสริมสุขภาพที่ดีของผู้เรียน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับวัคซีนโควิด 19 อย่างทั่วถึง มุ่งเน้นให้นักเรียนออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ โดยเน้นการสอดแทรกตลอดการจัดการเรียนรู้ตามบริบทสภาพจริงในชีวิตประจำวันของนักเรียน รวมถึงการจัดระบบฐานข้อมูลด้านสุขภาพของผู้เรียน

“... ผลตอบรับที่เราทำและเห็นว่าดีก็คือพอใหม่ ๆ ช่วงที่เด็กฉีดวัคซีนครบ เด็กเกิดความตระหนักตรงนี้เพราะว่าได้รับความรู้ไปแล้ว ผมสำรวจเรื่องการฉีดวัคซีนเดี๋ยวผมเปิดให้ดูเลยครับ เป็นโรงเรียนเดียวที่นักเรียนมีความสมัครใจฉีดเยอะที่สุดของ สพม.ของเชียงใหม่ครับ 97.39% เพราะว่ามันเกิดจากการที่เด็กตระหนักจากที่เราให้ความรู้ไปครับ ...”

ครูพลศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราใช้วิธีสร้างความแข็งแรงทั้งกายและใจเอาง่าย ๆ ครับเพราะเราก็เน้นให้เด็กออกกำลังกาย เพราะว่ามันจะได้ทั้งสองอย่างครับ ก็ให้เด็กเขาออกกำลังกายแล้วก็มี app วัด เขาก็ส่งผลมาในกลุ่มส่วนเรื่องสุขภาพเราก็สอดแทรกเอาโควิดเป็นหลักแล้วก็ประยุกต์กับชีวิตประจำวัน ...”

ครูพลศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ตอนนี่กลายเป็นว่าเด็กบางคนตอนเย็นต้องไปวิ่งเพราะช่วงโควิดถูกบอกให้ไปวิ่ง โรงเรียนเราจะเน้นเรื่องการวิ่งครับ แล้วก็เด็กมีความตระหนักในเรื่องของสุขภาพค่อนข้างสูงครับ เอาง่าย ๆ ครับว่าประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เลยเพราะเกิดโควิดเด็กจะรู้ว่าขั้นตอนต้องทำอะไร แล้วเราก็จะมีระบบของเราเป็นระบบฐานข้อมูลข่าวสารให้เด็กได้รับทราบหมดทุกอย่าง ...”

ครูพลศึกษา (สัมภาษณ์)

3.5.4 การจัดกิจกรรมชุมนุมเพื่อสร้างความสุขและผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน

โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมและชุมนุมต่าง ๆ อย่างหลากหลายในลักษณะของกิจกรรมนันทนาการผ่านเกมและกีฬา กิจกรรมทัศนศึกษาออกสถานที่ เพื่อสร้างความสุขและผ่อนคลายความเครียดจากการเรียนให้กับผู้เรียน และเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความสามารถพิเศษได้อย่างเต็มศักยภาพ

“... กิจกรรมนันทนาการช่วงเทศกาลต่าง ๆ ครับ บางทีการเรียนในห้องเรียนมากเกินไปจะทำให้เราเกิดความเครียดเราก็ต้องผ่อนคลายกับกิจกรรมนันทนาการหรือกิจกรรมสร้างความสุขต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนมีความสุขในการเรียน ที่ชื่นชอบจะเป็นกิจกรรมร้องเพลงครับ ...”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... จากที่เราเรียนยาวจนมาใช่ไหมคะก็จะมีการเรียนรู้ออกสถานที่ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ต่าง ๆ คุณครูก็จะพาไป ไปเรียนรู้เหมือนเป็นทัศนศึกษาแบบนี้คะ ก็เสริมสร้างความสุขคือไปกับเพื่อน ๆ ได้ไปเรียนรู้ด้วยกัน ...”

นักเรียนคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“... บรรยากาศในชุมนุมนะครับเนื่องจากว่าเป็นชุมนุม e-sport ก็คือเป็นศูนย์รวมของคนที่ชอบเล่นเกมนะครับ ดังนั้นเรามีเคมีตรงกันก็จะทำให้คุยกันง่ายครับ แล้วก็มีการช่วยปรึกษา คือการเล่นเกม บางครั้งมันต้องใช้เทคนิคมาก บางครั้งการประขุมหัวก็จะช่วยกันพัฒนาฝีมือแล้วก็ไปแข่งต่อได้ เมื่อเทอมที่แล้วมีการแข่งขันกีฬา e-sport ด้วยครับ ...”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... ของผมก็จะเป็นชุมนุมด้านของกีฬานะครับ ซึ่งผมชื่นชอบกีฬาแบดมินตันนะครับ ผมอยากจะทำที่บ้านมาก แต่ว่าที่บ้านไม่ค่อยมีคนที่เป็นเคมีเดียวกันที่ชอบกีฬาเหมือนกันครับ ตอนเขาประกาศรับสมัครของชุมนุม โดยเฉพาะชื่อชุมนุมครับน่ารักมาก ชื่อแบดมินตันกับครูฟี่หมี ทำให้เราได้เจอกับเพื่อน ๆ ที่เล่นด้วยกันได้ครับ เพราะว่าที่บ้านไม่มีคนเล่นด้วยครับ ...”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“... อย่างดีแบดเขาก็จะมีสอนทำสอนทักษะ แล้วก็นอกคาบก็มีนะจะอย่างเช่น ถ้าสมมุติว่าเป็นตัวแทนของโรงเรียนไปแข่ง อย่างของหนูเป็นนักวอลเลย์โรงเรียนก็มีการซ้อมเพื่อไปแข่ง คว่ารางวัลมาได้หลายเหรียญเลยคะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพของโรงเรียนโดยแต่่วิทยาคม มีทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การพัฒนาระบบสารสนเทศการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน และ 2) การใช้เทคโนโลยีอย่างหลากหลายในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.6.1 การพัฒนาระบบสารสนเทศการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

โรงเรียนมีกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในลักษณะของคลังข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และแต่ละระดับชั้น เช่น ข้อมูลด้านการสอน การวัดและประเมินผล การบันทึกหลังสอน รวมถึงสารสนเทศของนักเรียนรายบุคคลในการสร้างระบบการดูแลติดตามและช่วยเหลือนักเรียน

“... เราจะเก็บในรูปแบบของ big data นะครับ ก็จะได้ง่ายต่อการดูแลเมื่อต้องการเอาไปใช้งาน ส่วนอย่างอื่นที่เราทำงานต่อเนื่อง เราใช้สารสนเทศเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น รูปแบบการบันทึกหลังสอน เราก็จะแจ้งลงมาในกลุ่มเลย และบางที่เราก็สามารถเอามาวิพากษ์เก็บเป็น data ไว้ รวมทั้งแบบประเมินแต่ละกลุ่มสาระซึ่งเราก็จะทราบว่าแต่ละกลุ่มสาระมีปัญหาเรื่องอะไร เขาก็จะส่งเข้ามาในรูปแบบที่เราทำไว้ในระบบ โรงเรียนจะค่อนข้างมีเรื่องเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครับในส่วนตรงนี้ เพราะฉะนั้นโรงเรียนของเราใช้สารสนเทศ 100% โรงเรียนเราจะมีโปรแกรม โปรแกรมตรงนี้พัฒนาโดยโรงเรียนครับ ...”

ครูพลศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เรามีคุณครูที่เก่งด้าน ICT ก็คิดระบบแต่ก็ไม่ได้ยุ่งยากซับซ้อน ทำให้ง่ายต่อการใช้งาน มันก็ดีตรงที่ว่าพัฒนาโดยครูเราเอง ซึ่งเข้าใจในบริบทของโรงเรียนและก็ออกแบบเป็นแพลตฟอร์มของโรงเรียนที่ทำขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระบบติดตามนักเรียน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.6.2 การใช้เทคโนโลยีอย่างหลากหลายในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

ครูผู้สอนมีการใช้เทคโนโลยีอย่างหลากหลายในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้เว็บไซต์ สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ สังคมออนไลน์ แอปพลิเคชันต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสื่อสำเร็จรูปและสื่อที่ครูพัฒนาขึ้นด้วยตนเองมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างความสนใจ กระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้เทคโนโลยีร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิผลทางการเรียนสูงสุด

“... เราก็อายุได้ใจหทัยมาว่าไหน ๆ เด็กก็อยู่กับเทคโนโลยีตลอดอยู่แล้ว เราก็อเอาเทคโนโลยีนั้นมากระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ถูกทางดีกว่า มันก็เลยเกิดเป็นนวัตกรรมของกลุ่มสาระขึ้นมา ก็คือเป็นในเรื่องของการใช้เว็บมาช่วยในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ แล้วแต่ละคนก็จะมีโมเดลการสอนเป็นของตัวเองว่าจะเอาไปใช้อย่างไร ...”

ครูภาษาต่างประเทศ (สัมภาษณ์)

“... เว็บ 2.0 ก็ถ้าเป็นยุคนี้ก็จะ เป็น YouTube Facebook แล้วก็จะมีเว็บไซต์ที่ครู ภาษาต่างประเทศใช้อยู่ก็จะเป็นของ British council แล้วก็จะมี application อย่างคุณครูก็จะชอบให้ เด็กทำงานและส่งผ่านแท็บเล็ต แล้วก็เด็กคนไหนที่ทำคะแนนเป็นก็สอนเขาทำด้วย ได้ทั้งครูและเด็กคะ ของภาษาต่างประเทศค่อนข้างจะได้เปรียบตรงที่ว่ามันมี application ให้เราเลือกใช้เยอะ เราก็จะได้พวก นี้คะ ...”

ครูภาษาต่างประเทศ (สัมภาษณ์)

“... พวกเราก็เลยตัดสินใจสร้างความรู้เป็นเว็บไซต์ในนามของกลุ่มสาระครับ วิธีการง่าย ๆ ก็คือ เราก็ประยุกต์กับการเรียนเลยครับตอนมาใหม่ ๆ เด็กยังไม่ค่อยรู้เรื่อง ต้องยอมรับครับว่าเด็กคอยแต่เรา ต้องแถมบังคับให้เด็กเข้ามาเรียน แล้วเราก็ล่อเด็กด้วยเกียรติบัตรออนไลน์ด้วย google form ครับเด็กก็ ให้ความสนใจตรงนี้ ...”

ครูพลศึกษา (สัมภาษณ์)

3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจของโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม มีทั้งหมด 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การให้การดูแลช่วยเหลือครอบครัวของนักเรียน 2) การสร้างขวัญ กำลังใจ และการเสริมแรงในการทำงานของครู 3) การให้กำลังใจและให้คำปรึกษานักเรียนเกี่ยวกับการเรียนและการใช้ชีวิต 4) การปรับปรุงภูมิทัศน์กายภาพของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 5) การกำหนดมาตรการการดูแลความ สะอาดและความปลอดภัยเกี่ยวกับโควิด 19 โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.7.1 การให้การดูแลช่วยเหลือครอบครัวของนักเรียน

โรงเรียนมีกระบวนการให้การดูแลช่วยเหลือครอบครัวของนักเรียน ด้วยการลดค่าใช้จ่าย คิน ค่าเทอมเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองนักเรียน รวมถึงการแนวทางการเยียวยาช่วยเหลือนักเรียนที่มีความ ยากลำบากและขัดสนในการเรียนเพื่อให้นักเรียนได้กลับมาเรียนในโรงเรียนได้ตามปกติ

“... แต่สิ่งหนึ่งเลยที่โรงเรียนต้องทำก็คือตามไปช่วยเหลือผู้ปกครองลดค่าใช้จ่าย คินค่าเทอม อะไรแบบนี้คะ ที่นี้เราเก็บน้อยนะแค่พันกว่าบาทแต่เราคิดเป็นรายวันก็คือไม่ถึงวันละ 20 บาทต่อเทอม แต่ว่าเรารู้สึกเห็นใจและสงสาร ก็เอาเงินกลับไปคินค่าเทอมที่หมู่บ้านคะ ที่พวกเราไปกันคุณครูแต่ละ หมู่บ้านก็จะคินเงินด้วยแล้วก็แจกใบงานด้วย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เขาเข้าถึงนักเรียนทุกคนไม่มีการแบ่งชนชั้นคะ อย่างเพื่อนที่ยากจนมาก ผอ.เขาไปที่บ้าน ไป ให้ความช่วยเหลือถึงที่บ้านเลยคะ เข้าไปพูดคุยกับพ่อแม่ ต้องการอะไรหาแนวทางช่วยเหลือร่วมกัน ผอ. จะเป็นคนที่เข้าถึงทุกส่วนเลยคะเข้าถึงผู้ใหญ่บ้านอะไรประมาณนี้ คือมาหาแนวทางแก้ไขร่วมกันคะ ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ไปที่บ้านเลยนะคะนักเรียนคนไหนมีปัญหาอะไร มีเพื่อนคนหนึ่งที่ยากจนมาก อยู่กันสองคน กับแม่แล้วแม่ก็พิการ ผอ.เขาก็ไปช่วยเหลือถึงที่บ้าน ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.7.2 การสร้างขวัญ กำลังใจ และการเสริมแรงในการทำงานของครู

ผู้บริหารโรงเรียนมุ่งเน้นให้ครูมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการทำงาน แบบองค์รวมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการชมเชย ให้กำลังใจ ให้การเสริมแรงครูในโอกาสต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมความก้าวหน้าในการเลื่อนวิทยฐานะของครูจากการปฏิบัติงานที่เห็นผลจริงเชิงประจักษ์

“... การบริหารจัดการในช่วงสถานการณ์ที่มันไม่ปกติหรือว่าในช่วงนี้ สิ่งจำเป็นมาก ๆ ก็คือ การรวมใจครูให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวในการที่จะทำงานต่าง ๆ ร่วมกัน ทำงานวิชาการร่วมกัน การที่ให้ครูตื่นขึ้นมา 7:30 น แล้วมายืนคุยงานด้วยกันตอนเช้าทุกเช้า ... ครูที่นี้ต้องยอมรับน้ำใจค่ะว่าครูทุกคนพยายามมาก ครูหลายคนมีภาระหน้าที่ที่บ้านแต่คุณครูเขาก็ยอมที่จะมา มาคุยกันทำงานหน้าแถวในแต่ละกลุ่มสาระค่ะ ไม่ได้บังคับให้เข้าแถวนะคะ แต่เขาจะรู้วินัยเป็นระเบียบวินัยเลย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... อย่างกลุ่มสาระภาษาไทยใครครบก่อนเขาก็จะเฮ คนในกลุ่มที่มาสายก็จะกดดันกันแล้วว่าอยู่ไหนตามหากัน ก็เป็นภาพที่น่ารักตั้งนั้นในเรื่องของการทำงานร่วมกัน ในส่วนของบริหารมองว่าในเรื่องของการพัฒนาครู ในเรื่องของการหลอมใจครูให้เป็นหนึ่งเดียวที่จะไปสู่กับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สำคัญมาก เพราะว่ามันจะเกิดการกระจัดกระจายมากถ้าสมมุติว่าการพัฒนามันไม่เป็นองค์รวม ทั้งโรงเรียนไม่เป็นไปในแนวทิศทางเดียวกันแบบนี้ค่ะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เขามีความสุขในเรื่องของการได้ลงมือทำแล้วได้รับคำชมเชย การเสริมแรงนี้เป็นสิ่งสำคัญเลยคะในการสร้างวินัยในโรงเรียน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ามุ่งแต่เรื่องของวิทยฐานะจนเกินไปแต่ว่าทำแล้วผลพลอยได้ที่เกิดกับตัวครูที่เราอยากให้มีมันเกิดขึ้นที่ตอยเต่าวิทยาคม ก็คือทำแล้วคุณครูมีความสุขในเรื่องการสอนครูก็อึดอ้อมใจที่นักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปอันนี้เป็นสิ่งที่ดีแน่ แต่สิ่งที่คุณครูต้องได้ตามมาด้วยก็คือไม่ใช่ทำงานแบบฉาบฉวยแล้วก็ไปเอาผลงาน แต่ต้องเป็นผลงานที่คุณครูเขาสามารถจะระยะเวลาพอสมควรถึงจะได้ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.7.3 การให้กำลังใจและให้คำปรึกษานักเรียนเกี่ยวกับการเรียนและการใช้ชีวิต

ผู้บริหารและครูมีการให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ รวมถึงการแก้ไขปัญหาของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนและการใช้ชีวิต ด้วยวิธีการเข้าถึงนักเรียนให้ได้มากที่สุด สร้างความเป็นกันเอง มีการปรับตัวเข้าหานักเรียน เป็นที่พึ่งทางใจ ที่พึ่งทางความรู้สึก และเป็นที่ยึดเหนี่ยวใจของนักเรียน รวมถึงการผลักดันและส่งเสริมนักเรียนตามศักยภาพ

“... ครูเขาก็บอกว่าค่อย ๆ ไปนะลูก ค่อย ๆ ตั้งใจเรียนไม่เข้าใจตรงไหนก็ถามครูได้ ครูจะเข้าใจและพยายามเข้าถึงทุกคนค่ะ เด็กคนนี้ได้ ครูก็จะบอกว่าช่วยเพื่อนหน่อยนะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ตอนเริ่มเรียนคาบแรกนะครีบริบเรารู้สึกว่าไม่ค่อยเข้าใจเท่าไรครีบริบอาจจะเป็นเพราะว่าครูเขาพูดเร็วด้วย ก็เลยบอกให้คุณครูช่วยปรับให้ช้าลงนิดนึงก็เข้าใจและรู้สึกชอบมาก ๆ ...”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“... ครูทุกคนให้คำปรึกษาได้ทุกคนค่ะ แล้วก็ห่วงความรู้สึกของนักเรียน ปัญหาครอบครัวก็ปรึกษาได้ คือเขาเข้าถึงนักเรียนได้ค่ะ นอกจากครอบครัวเรายังมีโรงเรียนนี้แหละค่ะที่เป็นหนึ่งในความสบายใจของนักเรียน ...”

นักเรียนคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“... ครูเขาพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือกับพวกเราค่ะ อันนี้ก็เลยเป็นอีกหนึ่งความสบายใจของพวกเราค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ผอ.เป็นคนที่พยายามเข้าถึงนักเรียนทุกจุด ช่วยนักเรียนแก้ไขปัญหาคอยบอกนักเรียนว่าถ้ามีปัญหาอะไรก็ให้มาคุยกัน เรามาหาวิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกันค่ะ ช่วยนักเรียนในทุกด้านค่ะ ต้องการเข้าใจนักเรียนในทุกด้าน ไปเรียนรู้กับนักเรียนโดยตรงเลยนะค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... เพราะว่าครูเป็นกันเองมากครีบริบสนิทสนมกับนักเรียนมาก ...”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“... เขามองเห็นพรสวรรค์ของนักเรียนสมมุติว่า นักเรียนคนนี้ชอบชิวะครูก็จะชวนไปแข่งอัจฉริยภาพ หรือว่าระดับประเทศ สอนอะไรแบบนี้ค่ะ ครูให้คำแนะนำและส่งเสริมดีมาก ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.7.4 การปรับปรุงภูมิทัศน์กายภาพของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

โรงเรียนมีการปรับปรุงภูมิทัศน์กายภาพของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยพัฒนาอาคารสถานที่ให้มีความใหม่ แปลกตา สะอาด ใช้งานได้อย่างปลอดภัย เพื่อให้พร้อมต่อการปฏิบัติหน้าที่และการจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียน

“... ตอนนั้นห้องน้ำเราก็ไม่ค่อยดีเท่าไรรมีกลิ้นและเก่าด้วย เน่าเลยคะ เป็นล่วมซึมไม่ใช่ชักโครกด้วยคะแต่ว่าตอนนี้เปลี่ยนเป็นชักโครกแล้ว ผอ.ก็พาคุณครูมาช่วยกันปรับปรุงซ่อมแซมห้องน้ำให้ดีขึ้น แล้วก็เอาเงินจากการทอดผ้าป่าที่บริจาคกันมามาส่งสร้างห้องน้ำใหม่ให้นักเรียนคะ ...”

นักเรียนคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“... ครูทุกคนในโรงเรียนเป็นแรงงานช่วยกันสร้างห้องน้ำใหม่ปรับปรุงห้องน้ำให้น่าใช้มากขึ้น ...”

นักเรียนคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“... ผอ.เรา ปรับภูมิทัศน์โรงเรียนหมดเลย สีที่เห็นก็คือครูเราทำกันเองหมดเลย ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ผอ.ก็ลงไปทำทั้งทาสีรั้ว ทาสีฟุตบอลหรือทาสีตึกก็ทำกันเองหมดเลยครับ เแต่นี้ครูเราก็ปั้นกันเองนะครับ เแต่หน้าโรงเรียน ...”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“... ผอ.เขาบอกว่าอยากจะเซอร์ไพรส์นักเรียน เขาช่วยกันทำก่อนที่จะเปิดเรียนเพื่อให้นักเรียนมาเห็นอะไรใหม่ ๆ ให้น่าเข้าเรียน ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... พอเปิดมานักเรียนก็ไปถ่ายรูปกับตาม landmark ต่าง ๆ ของโรงเรียนเยอะเลยคะ”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“... ก็คือตื่นตื่นได้ดูอะไรใหม่ ๆ สภาพภูมิทัศน์มันดูดีขึ้นน่าเข้าเรียน อยากมาโรงเรียน ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... รู้สึกว่าโรงเรียนน่าอยู่น่าที่จะเข้ามาเรียนมากขึ้นคะ มีอะไรแปลกใหม่ ...”

นักเรียนคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“... จากการที่เปิดมาแล้วเห็นสภาพภูมิทัศน์ที่เปลี่ยนไปแล้วก็มีกำลังใจในการเรียน จากปกติที่ห้องเรียนพัสดุมันดีบ้างไม่ดีบ้าง แต่พอเปิดมา ผอ.เปลี่ยนพัสดุใหม่ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.7.5 การกำหนดมาตรการการดูแลความสะอาดและความปลอดภัยเกี่ยวกับโควิด 19

โรงเรียนมีการกำหนดมาตรการการดูแลความสะอาดและความปลอดภัยเกี่ยวกับโควิด 19 โดยผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีการร่วมมือกันด้วยการแบ่งเวรกันคัดกรองผู้ที่มีอาการเสี่ยง การบริการฉีดพ่นแอลกอฮอล์ รวมถึงการประสานสถานพยาบาลในการให้บริการฉีดวัคซีน การดูแลช่วยเหลือบุคลากรและนักเรียนในกรณีติดเชื้อโควิด 19 และการประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

“... หลังจากที่โควิดมา เรายังต้องคงรักษามาตรการทางโครงการอนามัย ก็ช่วยกันคัดกรองบริเวณตรงหน้าโรงเรียน เราจะแบ่งเวรกันเป็นวัน แต่วันก็แบ่งเป็นแต่ละจุดอีกครั้ง จะมีประมาณทั้งหมด 3 จุด จุดที่ 1 เป็นส่วนมากที่นักเรียนจะเข้ามาจะมีการฉีดแอลกอฮอล์ วัคซีน ส่วนจุดที่ 2 ก็จะเป็นการจัดระเบียบรถจักรยานยนต์ ...”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“... ทางผู้อำนวยการได้ประสานไปยังโรงพยาบาล ในช่วงโควิดเป็นช่วงของต้นเทอม ทางคุณหมอก็ได้มาให้ความรู้คำแนะนำ คุณหมอบอกว่าโควิดอย่าไปกลัว ถ้าติดก็ค่อย ๆ รักษา มันรักษาได้ ...”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“... เรื่องวัคซีน ที่โรงเรียนให้ความสำคัญและติดต่อมาฉีดให้เลยนะ ฉีดที่โรงพยาบาลคะแต่ว่ามารับเอกสารที่โรงเรียนแล้วก็ไปโรงพยาบาลคะเพราะว่ามันใกล้โรงเรียน แล้วเขาก็มีรถรับส่งให้พวกเราเลยคะดูแลตอนฉีดวัคซีน โรงเรียนดูแลอย่างดีเลยคะเดินเรื่องอะไรให้ เขาจะลือกันว่าวันนี้ที่นักเรียนโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคมฉีดวัคซีนนะ ก็จะมีแต่นักเรียนโรงเรียนเราอย่างเดียว ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ผมมีคำปรึกษาให้นักเรียนทุกคนบอกอย่าไปกลัวนะ พวกเราต้องช่วยกันให้ผ่านพ้นวิกฤตนี้ไป ผมจะมาคุยกับพวกเราทุกเช้า จะมาคอยเติมกำลังใจเติมพลังแล้วก็งานพยาบาลของโรงเรียนเรา ก็จะมารายงานสถานการณ์ให้พวกเราฟังทุกวัน ติดตามข่าวสารของพวกเราทุกวันคะ ก็คือถ้ามีการพบโควิดในโรงเรียนเรา ครูก็มีการช่วยเหลือ ก็มีการบริการส่งถึงบ้าน ก็คือไม่สร้างสถานการณ์ให้นักเรียนตื่นตระหนกคะ ทำให้นักเรียนเรียนรู้ว่าต้องอยู่กับมันให้ได้ ก็คือช่วยกันหามาตรการที่อยู่ร่วมกันให้ได้คะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ครูที่ทำให้พวกเราไม่ได้กลัวโควิด ก็คือว่าสมมุติว่าถ้าห้องไหนเป็น ทางครูอนามัยเขาก็จะติดต่อให้ไปพ่นฆ่าเชื้อเลยคะ ...”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“... คือเราก็จะมาคัดกรองกัน พวกเราจะไม่ตื่นตระหนกว่าคนนี้เป็นก็ต้องหยุดทั้งห้อง พวกเราก็จะคัดกรองกันไปทีละระดับตามความเสี่ยงที่มีคะ เช่นถ้าคนนี้ได้ดื่มน้ำร่วมด้วยก็ให้หยุดเรียนไปก่อน ไปสังเกตอาการที่บ้านถ้าไม่มีอาการอะไรก็กลับมาเรียนเหมือนเดิม แต่คนที่เป็นก็คือรักษาตัวให้หายเสร็จแล้วก็กลับมาเรียน กลับมาตามงานอะไรแบบนี้คะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

สรุปกรณีศึกษาโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม

โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคมมีบริบทความน่าสนใจในการเป็นโรงเรียนนอกเมืองที่มีความหลากหลายในเชิงสภาพของฐานะทางเศรษฐกิจ นักเรียนมีความพร้อมในการเรียนที่แตกต่างกัน นักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนเป็นชนพื้นเมือง ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลกระทบต่อภาวะทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนและครอบครัวของนักเรียน ผู้ปกครองมีการย้ายไปทำงานนอกชุมชน นักเรียนบางคนต้องช่วยเหลือครอบครัวด้วยการทำงานควบคู่ไปกับการเรียนไปด้วย ส่วนการดำเนินงานของโรงเรียนมีกระบวนการที่หลากหลายและชัดเจนเป็นระบบ ได้แก่ การประเมินศักยภาพ ความพร้อม ความต้องการ มีการปรับพื้นฐานทางการเรียนให้กับผู้เรียน การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียน การใช้การเรียนรู้เชิงรุกแบบร่วมมือและการใช้กิจกรรมกลุ่มในการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง การพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน การประยุกต์ใช้แนวคิดการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน และมีการต่อยอดแนวคิดการจัดการเรียนรู้จากช่วงโควิด นอกจากนี้ โรงเรียนให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยเฉพาะด้านระเบียบวินัยซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ อย่างค่อยเป็นค่อยไปของผู้เรียนและครูผู้สอน

กรณีศึกษาที่ 8 โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย

1. บริบทโรงเรียน

โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย ตั้งอยู่เลขที่ 451 หมู่ 3 ถนนมหิดล ตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดแห่งที่ 3 เปิดทำการสอนในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ภายใต้การเป็นองค์กรชั้นนำ ก้าวล้ำสู่มาตรฐานสากล (Lab School Leadership Centre – the Leading Organization Heading Towards International Standards) โรงเรียนเป็นผู้นำด้านไอซีที (Worldclass Standard School) และเป็นโรงเรียนผู้นำด้านสิ่งแวดล้อม (Leader School of Environment) มีนักเรียนจำนวน 1,345 คน มีบุคลากรจำนวน 90 คน ประกอบด้วยข้าราชการครู ครูอัตราจ้าง เจ้าหน้าที่สำนักงาน ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว

“โรงเรียนของเรามีนักเรียน 1,345 คน เป็นโรงเรียนรัฐบาลและเป็นโรงเรียนมัธยมประจำจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งน่าจะเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดที่มีอายุน้อยที่สุดก็คือ 40 ปี ปีนี้เราอายุครบ 40 ปีครับ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.28 บริบทโรงเรียนกาวิละวิทยาลัย

โรงเรียนกาวิละวิทยาลัยมีคำขวัญของโรงเรียน คือ “ใฝ่เรียนรู้ เชิดชูคุณธรรม เลิศล้ำปัญญา พัฒนาสังคม ชื่นชมภูมิปัญญาไทย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม” และปรัชญาของโรงเรียน คือ ปณญา โลกสมมิ ปชโชโต” “ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก”

โรงเรียนกาวิละวิทยาลัยมีความโดดเด่นด้านระบบบริหารจัดการอิเล็กทรอนิกส์ มีการแบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายพัฒนาองค์กร ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายงบประมาณ ฝ่ายกิจการนักเรียน ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ดังตัวอย่างฝ่ายกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 1) งานสำนักงานและสารสนเทศ (Office work and Department Information Division) 2) งานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม (Moral and Ethical Development Division) 3) งานส่งเสริมประชาธิปไตย /พิทักษ์สิทธิเด็ก (Democracy Promotion /Children’s Right Protection Division) 4) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Care and Support System Division) 5) งานป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งเสพติด

(Prevention and Solution to Drugs Problems Division) 6) งานคณะสี (School Color Committee Division) 7) งานหัวหน้าระดับชั้น (Class Leader Division) 8) งานกิจกรรมพิเศษ (Special Event Division) 9) งานรักษาความปลอดภัย (Security Division) 10) งานสารวัตรนักเรียน (Student Inspector Division) 11) งานกิจกรรมหน้าเสาธง (Morning Assembly Division)

บริบทของนักเรียนโรงเรียนกวิละวิทยาลัยมีความแตกต่างของครอบครัวทางด้านเศรษฐกิจค่อนข้างมาก นักเรียนแต่ละคนมีต้นทุนชีวิตที่แตกต่างกัน ดังนั้น การบริหารจัดการของโรงเรียนจึงมุ่งเน้นการสนับสนุนและส่งเสริมนักเรียนให้มีโอกาสและมีความเท่าเทียมกัน

“... เด็กของเรามีความแตกต่างทางเศรษฐกิจที่เรียกว่าค่อนข้างจะแตกต่างกันมาก เด็กที่มีเศรษฐกิจดีเราใช้ลักษณะว่าเป็นกลุ่มพรีเมียม ... กลุ่มกลางของเราจะถือว่าเป็นกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่โอเคระดับหนึ่ง และก๊กลุ่มล่างเลยก็คือนักเรียนที่มีต้นทุนชีวิตต่ำ ที่บ้านไม่มีห้องน้ำ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... อันนี้คือกลุ่ม premium บ้านหรูหรานในหมู่บ้านชื่อดังของเชียงใหม่ จนกระทั่งกลุ่มที่เรียกว่าต้นทุนชีวิตไม่ถึง 0 แต่เรียกว่าติดลบเยอะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เพราะฉะนั้นการบริหารจัดการของเราจึงมีความท้าทายตรงที่ว่าเด็กกลุ่มพรีเมียมเขาก็พร้อมที่จะไปเรียนต่อที่อื่นเพราะว่าผู้ปกครองเขา support ได้ ส่วนกลุ่มที่มีฐานะยากจนก็พร้อมที่จะไปเรียนโรงเรียนขยายโอกาสหรือโรงเรียนรัฐบาลที่เขาเปิดถึง ม.3 ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

นอกจากความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจของนักเรียนแล้ว ยังมีความแตกต่างทางด้านศาสนาโดยนักเรียนในโรงเรียนมีทั้งศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม แต่ในช่วงหลังมีนักเรียนศาสนาอิสลามเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการได้รับความไว้วางใจในการบริหารจัดการของโรงเรียนที่สนับสนุนและส่งเสริมนักเรียนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ

“... นอกจากจะแตกต่างทางเศรษฐกิจแล้วเด็กก็มีความแตกต่างทางด้านศาสนา ปกติทั่วไปถ้าเป็นโรงเรียนรอบนอกเราอาจจะเจอไทยพุทธหรืออาจจะเจอคริสเตียนบ้าง แต่ที่นี้คือจำนวนนักเรียนที่เป็นศาสนาอิสลามหรือมุสลิมมีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เพราะว่าจากเดิมเรามีเด็กมุสลิมแค่ 1-2 คน ก็ปรับเป็นหลักสิบถึง 20 จนปัจจุบันนี้เรามีนักเรียนที่เป็นศาสนาอิสลามเกือบ 60 คน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... โรงเรียนที่สอนเด็กกลุ่มมุสลิมน่าจะมี ความไว้วางใจโรงเรียนของเราเพราะสังเกตจากเด็กในนี้ซึ่งเดิมเป็นโรงเรียนมุสลิมหรืออิสลามล้วน ส่งเด็กมาเรียนที่เราค่อนข้างจะมีการเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจุดหนึ่งที่เราได้รับเสียงสะท้อนมากก็คือที่นี้ดูแลเด็กไม่ว่าจะมีความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจหรือด้านศาสนา ด้วยความ smooth คือเราไม่ได้มีการแบ่งกลุ่มเด็กออกเป็น level หรืออะไรต่าง ๆ อันนี้ก็คือเมื่อเขาอยู่ที่เราแล้วเขารู้สึกว่าเขาไม่ได้มีความรู้สึกเกิดการบูลลี่ในเชิงชีวิตหรือว่าศาสนา อันนี้คือจุดเด่นของเราซึ่งมันเลยทำให้ 3 ปีที่ผ่านมาเด็กเราเพิ่มขึ้น ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

2. ลักษณะภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโรงเรียนกวิละวิทยาลัยประกอบด้วยภาวะถดถอยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมถึงคุณลักษณะของผู้เรียนโดยแบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาการเรียนรู้ที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์จากผลกระทบด้านสุขภาพและความเครียด 2) การขาดการฝึกทักษะในรายวิชาปฏิบัติ 3) การขาดการมีส่วนร่วมในการเรียน ความมีวินัย และความรับผิดชอบ และ 4) ปัญหาการปรับตัวในการเรียนและการเปลี่ยนแปลงในการใช้ชีวิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัญหาการเรียนรู้ที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์จากผลกระทบด้านสุขภาพและความเครียด

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนเกิดจากการเรียนรู้ที่ไม่ครบถ้วนจากการปรับลดเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการเรียนรู้ตามตารางสอนเต็มเวลาเหลือเพียงบางส่วน เพื่อให้ผู้เรียนผ่อนคลาย ลดความเครียดจากการเรียนอย่างต่อเนื่อง และลดการใช้สายตาจากการจ้องมองหน้าจอเป็นระยะเวลานาน นอกจากนี้ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เกิดจากความรู้พื้นฐานและความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน ทำให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน

“... อันนี้คือเราคุยกับครูตั้งแต่เริ่มต้นเลย ตอนแรก ๆ ก็เจอปัญหา ผอ.คะเต็กอ่านไม่ออก เด็กทำอะไรอันนี้ไม่ได้ก็บ่นใจครับ *learning loss* ที่เขาพูดกันทุกวันนี้เรื่อง *learning loss* ทำไม่ ผอ. ต้องเอาเด็กมาประมวลความรู้ดูว่า เด็กมีความรู้แค่ไหนเพราะว่าเราจะได้ทำใจว่าเราไม่ได้รับเด็กที่มาแบบ 100% ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เรายอมรับครับว่าเราเจอปัญหาเรื่อง *learning loss* เราไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่เหมือนกับการ *On site* เพราะการ *On site* คือเด็กต้องอยู่กับเราตั้งแต่เช้าจรดเย็น เราสามารถ *relax* เด็กได้ในช่วงพักเที่ยงด้วยการเล่นกีฬา แต่พอช่วงที่เราเรียนออนไลน์เต็ม 100% เราต้องลดเวลาการเรียนลง ไม่ได้จัดการเรียนการสอนเต็มวัน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เพราะเด็กมีปัญหาเรื่องสายตา เราก็เจอเสียงสะท้อนว่าเด็กอยู่หน้าจอตลอดเวลาซึ่งเราก็ต้องปรับลดการเรียนลง จากเดิมที่เคยเรียนเต็มที่มาเราก็ต้อง จาก 3 ชั่วโมงหรือ 3 คาบอาจจะต้องเหลือแค่ 2 คาบหรือคาบเดียว บางวิชาอาจจะต้องลดลงหรือบางวิชาที่อาจจะเจอแค่ครั้งเดียวใน 1 สัปดาห์ เด็กก็จะเรียนถึงแค่ประมาณ 14.00น. เริ่มที่ 9 โมง 14.30น. ต้องจบแล้วเพราะเด็กไม่สามารถที่จะมานั่งเหมือนในสิ่งที่เราต้องการได้ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ทุกอย่างที่เราให้กับเด็กเราก็ไม่สามารถที่จะให้ได้อย่างเต็มที่นะครับ หลังจากที่เราจัดการเรียนการสอนไปยิ่งนโยบายบอกว่าไม่ให้เด็กติด 0 ร มส และเด็กคนนี้ต้องจบในสถานการณ์นั้น เราเรียนรู้เลยว่าเด็กที่จบไปเราคงให้เด็กได้ไม่เต็มที่ แต่สิ่งที่เราคุยกับคุณครูก็คือเราทำเต็มที่แล้วนะคุณครู แล้วเราก็เชื่อมั่นว่าเราให้เด็กได้มากกว่านี้ แต่เราเต็มที่แล้วมันอาจจะไม่ 100% อย่างที่เราตั้งไว้ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ก็คือตอนที่เรียนออนไลน์ค่ะ เหมือนเราจะเรียนตามเพื่อนไม่ค่อยทันค่ะ เพราะว่าเพื่อนที่นี้ที่เขาเรียนมาตั้งแต่ ม.1 ถึง ม.3 เขาจะเรียนปูพื้นฐานไว้อยู่แล้วค่ะ หนูมาจากอีกโรงเรียนหนึ่งซึ่งเป็นโรงเรียนประถมหลักสูตรมัธยมเพิ่งจะเปิดก็จะมีพื้นฐาน พอเจอโควิดอยู่ ม.4 ก็ตามเพื่อนไม่ค่อยทัน ...”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... เราเรียนออนไลน์เราตามเก็บความรู้ไม่ค่อยได้เยอะค่ะพอมาดอน On site ก็รู้สึกว่ายากไม่ค้อยู่เรื่อง ครูเขาก็จะทบทวนบทเรียนเน้นย้ำอะไรแบบนี้ค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

2.2 การขาดการฝึกทักษะในรายวิชาปฏิบัติ

การเรียนออนไลน์ในช่วงโควิดที่ผ่านมาในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเรียนได้เพียงส่วนที่เป็นเนื้อหาภาคทฤษฎีเท่านั้น แต่ในส่วนของ การฝึกปฏิบัติอาจยังไม่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้เท่าที่ควร ดังเช่น รายวิชาที่มีการปฏิบัติ การทดลอง ทำให้นักเรียนเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมยังไม่ชัดเจน

“... ในเชิงทฤษฎีเขาได้อยู่ค่ะแต่ทักษะกระบวนการจะหายไป เพราะว่ามันไม่มีการทดลอง ...”

ครูวิชาวิทยาศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... อย่างสมมุติเครื่องมือบางอย่างเขาไม่เคยเห็นเลย เราก็สอนตรงนั้น แต่ถ้าสมมุติว่าเขาเคยผ่าน ม.4 เรื่องเครื่องมือเราก็ไม่พูดถึงแล้ว เราก็ต่อไปเลยแต่กรณีแบบนี้เขาไม่เคยผ่านมาเราก็ต้องสอน ...”

ครูวิชาวิทยาศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... แต่วิทย์จะมี application ที่เป็นแอปพลิเคชันที่จะช่วยเราได้ที่มีนเกี่ยวกับการทดลอง วิทย์จะไม่ค่อยมีปัญหาเท่าไรนอกจากทักษะการใช้อุปกรณ์ ...”

ครูวิชาวิทยาศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ถ้าถามถึง content เขาได้อยู่จะค่ะแต่ว่าสิ่งที่ไม่มีเลยก็เหมือนเคมีค่ะก็คือทักษะการทดลอง แต่ว่าฟิสิกส์จะมีพวกโปรแกรม simulation ค่ะ ก็คือฟิสิกส์จะเห็นภาพชัดกว่าเคมี ดังนั้นทักษะพวกการทดลองของฟิสิกส์จะไม่ค่อยมี แต่ถ้าถามว่าพอเขามาทดลองในห้องจริง ๆ เขาก็ยังขาดทักษะนี้อยู่จะค่ะเราก็ค่อย ๆ เสริมให้เขาเอาค่ะ ...”

ครูวิชาวิทยาศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

2.3 การขาดการมีส่วนร่วมในการเรียน ความมีวินัย และความรับผิดชอบ

การเรียนออนไลน์ในช่วงที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนบางส่วนขาดการมีส่วนร่วมในการเรียน และผู้สอนไม่อาจทราบถึงความเข้าใจของนักเรียนได้อันเนื่องจากการขาดการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน รวมถึงไม่สามารถกำกับติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ทั้งนี้ผู้เรียนบางส่วนมีความรับผิดชอบและมีวินัยที่ลดลงอันเนื่องมาจากการขาดการควบคุมตนเองระหว่างการเรียนได้

“... คือแบบนี้ค่ะพอออนไลน์แล้วเด็กจะไม่ค่อยเปิดกล้อง มันจะมีคนเปิดไม่ค้ตอบอยู่แค่ 4-5 คน พอ on site เราจะเห็นแววตาเราจะรู้ว่าใครสนใจบ้าง ...”

ครูระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

“... ถ้าเป็นช่วงเรียนออนไลน์ใช้ใหม่คร้บการเรียนออนไลน์กับการเรียน On site มันจะแตกต่างกันแบบเห็นได้ชัด ตรงที่ว่าการเรียนออนไลน์เราจะอยู่หน้ากล้องคร้บซึ่งโรงเรียนเราไม่ได้บังคับให้เราเปิดกล้องตลอด ทำให้ส่งผลให้นักเรียนอาจจะมีการแอบเล่นเกม ทำกิจกรรม หรือหลับ ทำอย่างอื่นนอกเหนือจากการเรียนคร้บ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... แล้วยังเกี่ยวกับคะแนนด้วยคร้บเพราะว่ามันทำให้ความรับผิดชอบของเราน้อยลง การส่งงานของเราคะแนนเราก็จะต่ำลงทำให้เราปรับเปลี่ยนตัวเอง ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

2.4 ปัญหาการปรับตัวในการเรียนและการเปลี่ยนแปลงในการใช้ชีวิต

นักเรียนโรงเรียนกวิละวิทยาลัยบางส่วนออกกลางคันหรือประสบปัญหาการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากสภาพปัญหาในครอบครัวโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงของสังคมในการเรียนรู้ จากการเรียนรู้ที่บ้านและการเรียนที่โรงเรียน รวมถึงการเข้าสังคมกับกลุ่มเพื่อนในการกลับมาเรียนที่โรงเรียนอีกครั้ง

“... อาจจะมีบางคนที่หลุดออกจากระบบก็มีนะคร้บ ก็คือพอออนไลน์ไปแล้วสุดท้ายก็ไม่สามารถกลับเข้ามาเรียนได้มันก็มีคร้บแต่เราก็ตามเติมที่ เพราะบางคนต้องยอมรับว่าพ่อแม่หมดตัวไปเลยโอกาสที่จะกลับมามันก็ยาก ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... สิ่งที่เราได้เรียนรู้จากสถานการณ์โควิดก็คือบางครอบครัวจากเดิมที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีอยู่ แล้วอยู่ดี ๆ มันเหมือนเป็นการล้มละลายเปลี่ยนจากคนที่รวยมีเงินถุงเงินถัง บางทีก็เป็นผลเสียกับตัวเด็กเหมือนกันเพราะว่าเด็กไม่มีภูมิคุ้มกันจากที่เคยรวยมาก่อน แล้วพอต้องมาล้มละลายหรือว่าต้องมาใช้ชีวิตอยู่แบบนี้เด็กบางคนปรับตัวไม่ได้ ก็เลยกลายเป็นสิ่งที่ผมบอกกับคุณครูทุกคนว่าเด็กต้องมีทักษะชีวิต เด็กจะต้องรู้ต้องอยู่ได้ในสังคมไม่ว่าคุณจะได้รวยหรือคุณจะได้จนหรือคุณจะได้ตรจนจะต้องอยู่ได้ในสังคม อันนี้คือเป็นหนึ่งในนโยบายของผมที่จะต้องมีการเรื่องทักษะชีวิต ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... หลังจากเปิดเรียนมาใช้ใหม่คะหนูรู้สึกที่เราได้มาเจอสังคมใหม่ ๆ ที่เราเคยเจอแล้วแต่มันเหมือนว่าเราไม่คุ้นชินคะเพราะว่ามันมีปิดไปช่วงนึงแล้วก็เปิดแล้วก็ปิดสลับกันแบบนี้คะ ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ใช้คะมันก็เลยรู้สึกเหมือนกับว่าเราต้องปรับตัวในการเข้าสังคมมากขึ้น ต้องปรับตัวในเรื่องต่าง ๆ ค่ะ แต่การเรียนมันก็ยังโอเคอยู่ ...”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3. กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนกวิละวิทยาลัยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนของโรงเรียนกวิละวิทยาลัยมีทั้งหมด 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การนิเทศและการกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู 2) ความพร้อมในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนในทุกรูปแบบ 3) การขยายระยะเวลาเรียนเพื่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย 5) การประเมินการเรียนรู้และการสอนเสริมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน และ 6) การเน้นการจัดการเรียนรู้และความใส่ใจนักเรียนอย่างเต็มที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การนิเทศและการกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู

โรงเรียนกวิละวิทยาลัยมีกระบวนการนิเทศและกำกับการติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู โดยเป็นการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้ เช่น การเข้าสอนของครูแต่ละรายวิชา กระบวนการจัดการเรียนรู้ การมอบหมายงานให้กับนักเรียนอย่างเหมาะสม โดยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่ทำการนิเทศการสอนรวมถึงผู้ปกครองสามารถติดตามการจัดการเรียนของครูผู้สอนได้ในทุกระดับชั้น ทุกห้องทุกรายวิชา โดยมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเสริมในการดำเนินการ

“... เราไม่สามารถนิเทศครูได้เลยครับในช่วงแรก เราไม่สามารถควบคุมคุณภาพของครูได้เลยเด็กเข้าบ้างไม่เข้าบ้าง เราก็เจอปัญหาว่าครูสั่งงานซ้ำซ้อน ครูคนนี้เข้ามาก็สั่ง ครูแต่ละคนก็ไม่รู้ว่าใครสั่งอะไรบ้าง ผอ.ก็นิเทศไม่ได้ ส่วนผู้ปกครองก็คุมชั้นเรียนไม่ได้ว่าลูกเข้าหรือไม่เข้าเพราะว่าผู้ปกครองก็ไปทำงาน อันนี้คือสิ่งที่เราเจอและเป็นปัญหาจากการที่เราทำไปในระยะที่ 2 ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... จนกระทั่งเราก็มาค้นพบว่าแบบนั้นวิธีการที่ถูกต้องเอาใหม่ google classroom ก็คือ 1 ห้องเรียนใช้ระบบคุณครูเว็บบนเข้าไปสอน ก็จะกลายเป็น google classroom สำหรับห้องเรียน ม.1/1 ซึ่งเราสามารถตั้งคุณครুর่วมได้ดังนั้นเราก็จะมีคุณครูในห้องนี้ สมมุติว่ามีอยู่ 13 คนก็ 13 คน แต่ในทุกห้องเรียนจะมี ผอ.และรอง ผอ.เป็น co-teacher ร่วมอยู่ทุกห้อง อันนี้คือสิ่งที่เราแก้ปัญหาครับ ดังนั้นแสดงว่าเวลาที่ครูจัดการเรียนการสอนไปเราก็สามารถที่จะเปิดหน้าจอได้เป็น 10-20 ห้องเลยครับ ดูได้เลยว่าคุณครูสอนหรือไม่สอน อยากเข้าห้องไหนก็คลิกเข้าไป ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราก็เข้าไปดูการเรียนการสอนของคุณครูได้ คุณครูทุกคนสั่งงานก็จะรู้เลยเพราะว่าในห้อง google classroom เราก็จะทำเป็นห้องย่อยไว้ เวลามันขึ้นผมก็จะรู้เลยว่าครูคนนี้สั่งงานอะไรและส่งงานเมื่อไหร่ ดังนั้นทุกคนก็จะรู้ว่าเพื่อนที่สอนอยู่ในห้อง 1/1 คุณในทำงานเด็กเยอะหรือไม่เยอะ ถ้างานมันเยอะเกินไปเราก็จะสามารถ inbox แต่ละเบรคครูว่าทำไมงานมันเยอะแบบนี้ ผู้ปกครองก็เช็คได้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เราทำแล้วรู้สึกว่ามันโอเคมากกับการเรียนออนไลน์แบบ 100% ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.1.2 ความพร้อมในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนในทุกรูปแบบ

โรงเรียนกาวิละวิทยาลัยมีการเตรียมความพร้อมในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เข้ากับบริบทและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน (Onsite) การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid learning) แบบผสมผสาน (Blended learning) และในรูปแบบที่ผู้เรียนไม่มีความพร้อมหรือไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีในการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบ On hand โดยมุ่งเน้นการเข้าถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างทั่วถึงทุกคน และมีกระบวนการปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อรับมือในทุกกรณี

“... เราก็จัดการเรียนการสอนในแบบไฮบริด ก็คือในช่วงที่สถานการณ์โควิดเริ่มคลี่คลาย ผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็ยังไม่ไว้วางใจ ผู้ปกครองส่วนหนึ่งก็มีปัญหาว่าอยากจะไปทำงานแต่ก็ไม่อยากทิ้งลูกไว้บ้าน เขาก็อยากให้ลูกมาโรงเรียน ดังนั้นเด็กที่มาโรงเรียนกับเด็กที่อยู่บ้านผู้ปกครองก็มองแล้วว่าเกิดการได้เปรียบเสียเปรียบ เราก็เลยจัดการเรียนการสอนแบบ hybrid ก็คือสอนในห้องแบบ on site และออนไลน์ไปให้เด็กดูที่บ้านได้ด้วย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ครูของเราก็ต้องพร้อมตลอดเวลาไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น โควิด-19 จะไปหรือจะมาผมเชื่อว่าครูของเราเข้าใจ concept แผนที่ 1 ทุกคนเข้าใจเพราะว่าตอนนี้ทุกคนรู้อยู่แล้วว่า ออนไลน์ 100% แผนของเราคืออะไรเพราะฉะนั้นถ้าเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินมาผมก็จะบอกเลยว่า ให้เราไปทำในสิ่งที่เราเรียนรู้มาจาก 3 กระบวนการ จากสิ่งที่เราเจอปัญหา 3 รอบ แล้วเรารับรู้ว่าผู้บริหารก็ฟังพอใจ ครู เด็กหรือผู้ปกครองก็ฟังพอใจ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราพยายามจัดการเรียนการสอนบนความยืดหยุ่นก็คือเด็กของเรามีความพร้อมแบบไหนออนไลน์ก็ให้ออนไลน์หรือสะดวกแบบ On hand แม้กระทั่ง On hand ก็ยังมีหลายรูปแบบ ผมก็บอกเลยว่าลูกไม่จำเป็นต้องพิมพ์มา พิมพ์มาแล้วก็ส่งเอกสารเป็นรายงาน ลูกสามารถส่งแต่ไฟล์หรือเขียนในกระดาษก็ได้แล้วถ่ายรูปให้ ผอ. รับได้หมดทุกรูปแบบเราพยายามยืดหยุ่นให้เด็ก ไม่ต้องมาส่งไฟล์พิมพ์หน้าจอใช้โทรศัพท์เพราะว่าเด็กไม่สามารถมานั่งพิมพ์ เด็กไม่ได้มี notebook ทุกคน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.1.3 การขยายระยะเวลาเรียนเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

โรงเรียนกวีละวิทยาลัยมีการออกแบบระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีการขยายช่วงเวลาในการเรียนรู้โดยทำการเปิดภาคเรียนล่วงหน้าประมาณ 1 สัปดาห์เพื่อเป็นการเสริมและปรับพื้นฐานเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อไม่ให้เกิดกระทบกับช่วงเวลาในการเรียนในบทเรียนใหม่ และใช้การบริหารจัดการเวลาเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิผลทางการเรียนอย่างสูงสุด

“... พอเราเริ่มเปิดเรียนมาเราแก้ปัญหา learning loss โดยเราเริ่มเปิดเรียนก่อน เพราะฉะนั้นการแก้ปัญหา learning loss ของกวีละวิทยาลัยอันดับที่ 1 เลยก็คือเราขยายเวลาเรียน จากเดิมที่ สพฐ. ให้เราภาคเรียนละ 100 วัน ปีละ 200 วันก็คือ 20 สัปดาห์ก็ตีไปเป็น 200 วัน สำหรับ 1 ภาคเรียน แต่ของเราเปิดทำการมากกว่า 100 วัน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราก็ต้องหากระบวนการที่จะเติมความรู้ให้กับเด็กไป เพราะฉะนั้นก็จะขยายเวลาและหากิจกรรมเสริม คือปกติสมมุติบางอย่างมันต้องใช้เวลา 1 เดือนแบบนี้ เราทำอย่างไรให้มันใช้เวลาน้อยแต่ว่าได้ผลตามเป้า อย่างเราจะปลูกผักชนิดหนึ่งใช้เวลา 2 เดือนเราถึงจะเก็บเกี่ยวได้แต่เราทำอย่างไรให้ปรับให้มันเหลือแค่ 1 เดือน แล้วเราก็ให้มันได้ตามเป้าอย่างที่เราต้องการอันนี้คือโจทย์ที่เราต้องการ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.1.4 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนกวีละวิทยาลัยมีกิจกรรมที่หลากหลายโดยการประยุกต์ใช้รูปแบบการสอนในลักษณะต่าง ๆ เช่น การประยุกต์ใช้เกม การกระตุ้นผู้เรียนด้วยการสอนที่มุ่งเน้นความท้าทาย การสอนตามแนวคิดสะเต็มศึกษา และมีการใช้แอปพลิเคชันหรือเทคโนโลยีเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ดึงดูดความสนใจ กระตุ้นการเรียนรู้ และให้เกิดประสิทธิผลทางการเรียนที่ดีของผู้เรียน

“... จริง ๆ เปลี่ยนเยอะมากเลยคะอย่างถ้าเป็นออนไลน์แล้วก็จะหาพวกวิดีโอที่น่าสนใจหรือว่า application ที่สามารถเล่นกับเด็กออนไลน์ได้ เช่น Kahoot อะไรแบบนี้คะ แต่ว่าพอไป On site เราจะเอาวิธีสอนที่เราเคยเรียนรู้มา เช่น สะเต็มศึกษาให้เด็กสามารถคิดค้นนวัตกรรมได้ ให้เขามี reaction กับเราในห้องเรียน หรือถ้าเขาเรียนออนไลน์มา เราก็เอา Game-based learning มาลงเลยที่เป็นลักษณะที่เขาชอบเล่นคะ ให้เขาสนใจเนื้อหาในห้อง ก็คือเราเอาเนื้อหาที่ยาก ๆ ไล่เข้าไปในเกม ให้เด็กได้เรียนรู้มากขึ้นหรือว่าจะเป็น challenge ในห้องเรียน ฝึกให้เขามีปฏิสัมพันธ์กับเราให้มากที่สุดในห้องเรียน แต่ว่าถ้าเป็นออนไลน์ต้องใช้แอปพลิเคชันอย่างเดียวที่ทำให้เขาอยากมีปฏิสัมพันธ์กับเรา แต่ถ้าเป็น On site ก็คือเราสามารถสอนเลย ...”

ครูผู้สอนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... จริง ๆ มันเห็นความแตกต่างก่อนที่จะมีโควิด เราสอนในห้องเรียนอย่างเดียวเราจะมอง application น้อยมาก พอมาโควิดเราเล่น application อย่างเดียว แต่พอเปิดมาอีกรอบมันเหมือนกัน เอา 2 อันนี้มาผนวกกัน อันนี้คือเห็นความแตกต่างในการจัดการเรียนการสอน ...”

ครูผู้สอนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.1.5 การประเมินการเรียนรู้และการสอนเสริมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน

โรงเรียนกวีลวะวิทยาลัยมีกระบวนการประเมินการเรียนรู้ทั้งในส่วนที่เป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่วนที่เป็นคุณลักษณะของผู้เรียนทั้งก่อนและหลังเรียนเพื่อให้ได้สารสนเทศที่แสดงถึงศักยภาพทางการเรียนของผู้เรียน และการประเมินการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายทั้งจากการสอบและการปฏิบัติงาน และมีกระบวนการสอนซ่อมเสริมหลังจากการสอบปลายภาค เพื่อสรุป ทบทวน และปรับแก้ไขผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

“... เราจะมีกิจกรรมที่เรียกว่าเป็นกิจกรรมประมวลความรู้ ประเมินสมรรถนะเรื่องของความสามารถทางด้านวิชาการ ก็คือภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ 4 skills ครบ ฟัง พูด อ่าน เขียน ทักษะการคำนวณไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือการคำนวณของคณิตศาสตร์ แล้วก็เรื่องของสมรรถภาพทางกายสำหรับเด็ก ม.1 และ ม.4 ที่เข้าใหม่ มันทำให้เรารู้ว่า เด็กที่มาส่งต่อให้กับเรากลายเป็นเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือครบหลักสูตรเลย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... การตัดสินผลการเรียนด้วยกระบวนการวัดผลที่หลากหลาย เราตัดสินผลการเรียนด้วยกระบวนการวัดผลที่หลากหลาย ซึ่งอันนี้คุณครูของเรารับรู้ และที่เราทำก็คือเมื่อมีการสอบปลายภาคแล้วเด็กทุกคนที่จะเข้ามาในอีก 1 สัปดาห์ เราใช้ชื่อว่าเป็นสัปดาห์ของการประเมินความรู้ปลายภาค นั้นแสดงว่าถ้าเรียนหรือสอบได้คะแนนน้อย ก็มีโอกาสดูใจมีโอกาสได้พัฒนาเด็ก ซึ่งอันนี้เราทำในภาคเรียนที่ 1 ได้รับการตอบรับจากผู้ปกครองดีมาก ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... โรงเรียนก็จะมีกระบวนการซ่อมเสริมอยู่แล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นการปรับเกรดมากกว่า แต่ว่าการสอนเสริมมันจะเป็นเหมือนการสอนย้อนทั้งห้องมันจะไม่เหมือน On site ค่ะ ไปข้างหน้าได้ แต่พอออนไลน์เราต้องกลับไปสอนอันเดิมให้เด็กใหม่แล้วถึงจะไปต่อข้างหน้ามันก็จะซ้ำนิดนึงค่ะ อันนี้คือสิ่งที่มันเกิดขึ้น แต่ว่าส่วนใหญ่แล้วเราก็จะใช้ระบบการเรียนรู้ห้องเรียนออนไลน์อยู่แล้ว เด็กก็เลยสามารถย้อนกลับไปดูได้ แล้วเราก็ให้งานเด็กย้อนหลังได้ ...”

ครูผู้สอนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.1.6 การเน้นการจัดการเรียนรู้และความใส่ใจนักเรียนอย่างเต็มที่

การเน้นการจัดการเรียนรู้และความใส่ใจนักเรียนของโรงเรียนกาวิละวิทยาลัยนั้นมุ่งเน้นการให้ครูผู้สอนใช้เวลาอยู่กับนักเรียนตลอดเวลาในการสอน โดยไม่นำครูออกจากชั้นเรียนเพื่อทำกิจกรรมหรืองานอื่น เพื่อให้ครูมีเวลาในการเอาใจใส่ในการจัดการเรียนรู้และการดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง และใช้เวลาในการให้คำปรึกษา อธิบาย สอนเสริมในเนื้อหาต่าง ๆ ให้กับนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือจากครูผู้สอน

“... ในการบริหารงานโรงเรียนเราจะสื่อสารกับคุณครูเสมอว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้นโยบายกับคุณครู ในการดูแลเรื่องของชั้นเรียนเป็นภารกิจหลักของคุณครู คุณครูจะต้องบริหารเรื่องของเวลาคุณครูในแต่ละคาบ โดยเราจะไม่ดึงคุณครูออกมาทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธงของเราก็พยายามให้จบก่อน 8:30 น. เพราะเราเริ่มวิชาแรกตอน 8 โมงครึ่ง จากเดิมที่อาจจะมีกิจกรรมยาวเสียเวลาไปเป็น 20 นาทีที่เราก็ไม่เอา เราจัดการเวลากิจกรรมอะไรก็ตามเราบูรณาการให้มันได้ ใช้เวลาตามเป้าที่เราวางเอาไว้ 8.30น. จะต้องพร้อมรับความรู้ และเราก็ไม่ดึงครูออกมาจากห้องเรียน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... จัดการเกี่ยวกับบุคลากรหรือว่าเนื้อหาแบบนี้ครับ พวกเนื้อหาการเรียนหรือว่าคุณครูก็ให้ความใส่ใจนักเรียนในระดับที่สูงครับ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... แต่พอเปิดกลับมาเรียน on site ก็เห็นว่าคุณครูเขาก็ใส่ใจ เห็นว่าตามเพื่อนไม่ทัน ครูเขาก็ช่วยปูพื้นให้ค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... อันนี้คือความเห็นจากนักเรียนคนหนึ่งที่หยุดบ่อยเพราะว่าจะต้องไปรักษาตัวนะคะ ก็เลยจะมีปัญหาเรื่องเรียนช้ากว่าคนอื่นแล้วก็ต้องมาตามเก็บเนื้อหาที่หลัง แต่ครูก็เข้าใจว่าเราไม่สบายต้องรักษาตัวก่อน แล้วค่อยตามมาเรียน แล้ววันไหนที่มีคาบว่างก็สามารถเข้าไปหาครูได้เลยค่ะ ครูก็จะถามว่าเป็นยังไงบ้างแล้วครูก็จะเริ่มจากเบา ๆ ค่อย ๆ ปูเนื้อหา เขาก็เข้าใจว่าเราเป็นอะไรเขาก็จะไม่อัดเนื้อหามาเยอะ ...”

นักเรียนคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“... ผมเป็นคนที่มีกระบวนการรู้และคิดแทบจะช้ากว่าเพื่อนทุกคนในห้อง ผมเป็นคนที่ไม่เข้าใจช้ามาก แล้วเวลาเรียนถ้าผมไม่ได้ใส่ใจหรือว่าไม่ได้สนใจมันจริง ๆ ไม่ได้ไปย่ำด้วยตัวเองก็จะไม่เข้าใจในบทเรียนหรือเนื้อหาที่นั่นเลย อย่างเช่นตัวอย่างก็คือวิชาฟิสิกส์ครับ ในตอนที่ผมได้เรียนกับคุณครูท่านหนึ่งเพื่อน ๆ เขาจบบทนี้หรือจบในส่วนนี้ขั้นตอนนี้ไปแล้วแต่ผมยังไม่เข้าใจครับ หลังจากเลิกเรียนในคาบนั้นผมก็จะเข้าไปถามครู ครูเขาก็จะนั่งเลคเชอร์ให้เลย เอาแบบละเอียดเลยว่าขั้นตอนไหนมันเป็นยังไงจนผมเข้าใจครับ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... วิชาคณิตศาสตร์ก็เช่นเดียวกันครับ ช่วงแรกคุณครูเขาก็อาจจะมีสอนเร็ว ผมก็อาจจะตามไม่ค่อยทันบ้างแต่พอได้รู้ว่าศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนเป็นอย่างไรเขาจะเริ่มมีการถามว่าใครไม่เข้าใจตรงไหนไหม แล้วก็จะเป็ผมที่คอยถามครับเพราะผมไม่เข้าใจเองด้วยครับ ก็แสดงให้เห็นว่าบุคลากรหลาย ๆ ท่านคุณครูให้ความสำคัญกับนักเรียนและเป็นห่วงนักเรียนด้วยครับ ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

การเสริมพลังพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนกาวีละวิทยาลัยมีกระบวนการอบรมการใช้เทคโนโลยีและแอปพลิเคชันในการจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ครูสามารถเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายได้ในทุกสถานการณ์ บางส่วนเป็นการหาความรู้เพิ่มเติมของครูตามความสนใจด้วยตนเอง บางส่วนเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างครูผู้สอน และมีการเชิญวิทยากรภายนอกมาอบรมให้ความรู้กับครู

“... โรงเรียนเรามีการอบรมคุณครูในการใช้ application ก็จะใช้โปรแกรมเหมือนกันหมด คือครูทุกคนจะต้องผ่าน application พวกนี้ค่ะ เราจะใช้ Google form, Quizizz, Socrative มี 3 applications ค่ะ ...”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... โรงเรียนจัดอบรมให้ครูเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ ระบบอินเทอร์เน็ตต้องแน่นเพราะว่าคุณครูมาสอนที่โรงเรียนทุกคนทุกรายวิชา เพราะฉะนั้นต้องใช้อินเทอร์เน็ตพร้อมกัน ...”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ครูเรียนรู้โปรแกรมและแอปกันเองค่ะ เราอบรมให้ครูกันเอง ...”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... ส่วน application เราเชิญวิทยากรภายนอกมาอบรม แต่ว่าเป็นอบรมแบบออนไลน์ พอดีเขาขอให้เราด้วยก็เลยเป็นออนไลน์แล้วเราว่างพอดี ...”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... โรงเรียนจัดโปรเจกต์ให้เพราะว่าเราต้องใช้คุณครูทุกคนต้องทำได้ เพราะว่ามันออนไลน์ 100% ...”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... เหมือนข้อสอบเราต้องสอบแบบออนไลน์เท่านั้น เพราะฉะนั้นคุณครูทุกคนจะต้องทำข้อสอบเป็น เพราะว่างที่โควิดมันมา 2 ปีติดนะค่ะ ถ้าเราสอนหน้าจอลงแล้วมันหมดมุกเราก็ต้องหาให้คุณครูมี application มาช่วยในการสอน เราก็เลยจัดอบรมตรงนี้ ...”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนกวิละวิทยาลัย มีทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การสร้างความตระหนักในความร่วมมือและความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและผู้บริหาร 2) การช่วยเหลือกันในการเรียนรู้และการร่วมกิจกรรมกันระหว่างนักเรียน และ 3) การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอก โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 การสร้างความตระหนักในความร่วมมือและความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและผู้บริหาร

โรงเรียนกวิละวิทยาลัยมีการสร้างความตระหนักในความร่วมมือและความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและการบริหารงานของผู้บริหาร โดยมุ่งเน้นการสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารและสถานการณ์ของโรงเรียนให้ครูทุกคนได้รับรู้ร่วมกัน เน้นการสร้างความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมโดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาระบบและการดำเนินการในฝ่ายงานต่าง ๆ ของโรงเรียน

“... เราก็มเปลี่ยนสไตล์ความคิดของคุณครู เปลี่ยนทัศนคติและกระบวนการบริหาร ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมก็บอกรู้ ข้อมูลบางอย่างที่ทีมงานไม่เคยรู้มาก่อนเลยเราก็เปิดเผย เช่น ข้อมูลฐานะทางการเงินของโรงเรียน ... เพราะฉะนั้นเราก็รู้ว่าเราจะต้องเซฟทุกอย่าง ใช้เงินน้อยลงแต่ได้ประโยชน์เท่าเดิม ...”
 “... เราก็มสื่อสารกับคุณครูตั้งแต่เริ่มต้นแล้วว่าคุณครูจะต้องเจอสถานการณ์แบบนี้ ถ้าเด็กไม่มาโรงเรียนเลยโรงเรียนเราไม่มีเด็กเลย ... ซึ่งเราก็มบอกว่าเราก็มพูดเผื่อไว้เตรียมการเอาไว้ถ้าเด็กไม่มาโรงเรียนเลยคุณครูจะทำยังไง ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ถ้าท่านเดินเข้ามาในโรงเรียน ท่านจะเห็นประโยชน์ของเราติดตามผนังแต่ละจุดก็คือ WFSST working forward stronger together KWC looking forward stronger together ก็แปลความหมายได้ว่าโรงเรียนเราจะก้าวไปข้างหน้าได้ก็ด้วยความร่วมมือ ด้วยความแข็งแกร่งของพวกเราทุกคนเพราะตอนนั้นเป็นสถานการณ์ที่เราก็มยอมรับว่า ตอนนั้นก็เป็นสถานการณ์ที่วิกฤตพอสมควร เด็กไม่เข้าโรงเรียน ... เราก็มเลยใช้ประโยชน์นี้ว่าเราจะดูแลกันและเราก็มจะก้าวไปข้างหน้าด้วยความแข็งแกร่งและความร่วมมือกันของทุกคน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... พอโรงเรียนพร้อมแล้วตัวที่ 2 คือ Staff พร้อม ก็หมายถึงครูของผมเอง พร้อมในที่นี้ก็คือพร้อมในเรื่องของการทำงานเป็นทีม พร้อมในเรื่องของการเสียสละ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... พอเราคุยกับรองแล้วรองเขากำกับอยู่ 2 ฝ่าย ที่จริงมีถึง 6 ฝ่ายเพราะว่ารองมีอยู่ 3 ท่าน รอง 1 ท่านกำกับอยู่ 2 ฝ่าย เราก็เช็คตั้งแต่ข้างบน รองไปจนถึงหัวหน้าฝ่ายแล้วแต่ละฝ่ายก็เอา staff มาแล้วก็มา workshop กันว่าอันนี้ทำไปเพื่ออะไร เราทำเพื่ออะไร ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.3.2 การช่วยเหลือกันในการเรียนรู้และการร่วมกิจกรรมกันระหว่างนักเรียน

นักเรียนโรงเรียนกวีละวิทยาลัยมีการร่วมมือให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการสื่อสารทั้งเชิงวิชาการและไม่เชิงวิชาการ เช่น การสอบถามการบ้าน การแลกเปลี่ยนความรู้ การติวหนังสือ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ได้แก่ กิจกรรมดนตรี กีฬา เป็นต้น

“... ส่วนตัวหนูรู้สึกว่ามี การช่วยเหลือค่ะ จากที่ได้ไปคลุกคลีกับห้องอื่นมาก็มีการช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องของการบ้านหรือว่าเรื่องงานต่าง ๆ ก็จะเป็นเหมือนกับว่าเราไม่เข้าใจอะไรเราก็ไปถามเพื่อนให้เพื่อนช่วยสอนค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ส่วนตัวหนูนะคะหนูก็มีเพื่อนอยู่ห้องอื่นหลายคนค่ะ เขาก็ช่วยบ้างแล้วเราก็ช่วยเขาคิดบ้าง อย่างการกระจายข่าวสารหรือว่าแลกเปลี่ยนความรู้ค่ะ แบบว่าเรื่องนี้เราไม่ได้เราก็มาช่วยกันคิดช่วยกันทำ ค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... เพื่อนที่สามารถสอนเราได้ก็จะมีเพื่อนหลาย ๆ คน ที่บางคนเขาเข้าใจในเนื้อหา ส่วนใหญ่จะเป็นผมเข้าไปหาเพื่อนมากกว่า ... ส่วนเรื่องอื่น ๆ บางเรื่องบางส่วนก็จะ support ในเรื่องของการเล่นกีฬา บางคนก็จะ support ในเรื่องของการเล่นดนตรี อย่างเช่นคนนี้ถนัดแบบนี้แล้วถ้าเราชอบดนตรี จังหวะไหนที่มันว่างผมก็เข้าไปคลุกคลีกับเขา หรือว่าช่วงเย็นเล่นกีฬา เพื่อนในห้องผมก็ไม่ได้เล่นกีฬากันทุกคน ครบในกลุ่มผู้ชาย ก็จะมีเพื่อนห้องอื่นที่เล่นด้วย เราก็จะเข้าไปเติมเต็มในตรงนั้นของเราครับ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... สังคมในห้องเรียนก็คือก็จะเป็นเหมือนว่าใครเก่งด้านไหนคนนั้นก็จะเป็นเหมือนหลักให้เพื่อนทุกคนในห้อง วิชานี้คนนี้ พอมีคนไม่เข้าใจก็เดินเข้าไปถามเขาก็ยินดีที่จะตอบ พอขยับจากกลไกลในห้อง เป็นระดับชั้นก็จะมีเพื่อนห้องอื่น เวลาทำกิจกรรมอะไรเราก็จะทำด้วยกัน จะมีเพื่อนสนิทแบบนี้ค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.3.3 การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอก

โรงเรียนกวีละวิทยาลัยมีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอกเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยการร่วมถ่ายทอด นำเสนอ เกี่ยวกับกระบวนการ แนวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียน กรณีศึกษานวัตกรรม การบริหารจัดการงานวิชาการ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นตัวอย่างให้หน่วยงานภายนอกได้นำไปปรับประยุกต์ใช้ต่อไป

“... สิ่งที่เราได้รับรางวัลจากสภาการศึกษาภาคใต้คือเรื่องของการจัดการเรียนการสอน ภายใต้สิ่งที่เรียกว่า Problem-based learning เราเรียนรู้จากปัญหา ซึ่งเราก็ได้รับเจอปัญหามาวงรอบและเราก็ได้รับการคัดเลือกจากสภาการศึกษาให้ไปนำเสนอในภาคเหนือ เราเรียนรู้จากปัญหาอะไรเราเจอปัญหา รอบแรกโอเคเราต้องใช้ google classroom แล้วละ พอเราทำไปทำมาเราก็เจอว่าเด็กบางคนมีปัญหา เรื่องอินเทอร์เน็ต เราก็เอาปัญหาจากที่เราทำมาแก้ไขในรอบที่ 2 และสุดท้ายสิ่งที่ได้มากก็ต้องเรียกว่าถ้าเราเจอสถานการณ์แบบนี้เราก็จะใช้กระบวนการได้ เพราะมันผ่านมา 3 วงรอบ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... วันที่เขตเข้ามา ผมก็เปิดให้ดูเลยว่าใน notebook ของผมจะมีห้องเรียน 1/1 1/2 เรียงเลย ครบ ม.1 มีกี่ห้อง ม.2 มีกี่ห้อง เรียงในหน้าจอละ ผมอยากคลิกห้องไหนผมก็คลิกให้ดูเลยว่าตอนนี้ผมอยากดูห้อง 1/1 ก็ double click เข้าไป พอเข้าไปก็เห็นครูกำลังสอน ... เราสามารถดูห้องเรียนทีเดียวได้ 10-20 ห้องทีเดียว ก็ให้เขตาจุดแล้วเขาก็เห็นเลย แล้วเรายังขึ้นจอโปรเจคเตอร์ เขาเห็นมาจากห้องประชุม แล้วก็บอกว่าแบบนี้เราก็สามารถโฟนอินจากห้องประชุมได้ ก็เลยทำให้เขตมีความรู้สึกว้าวกับเรา ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

โรงเรียนกาวิละวิทยาลัยดำเนินการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อในรูปแบบ On demand ที่เป็นคลิปวิดีโอ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนและเข้าถึงได้ตลอดเวลา ทั้งนี้สื่อการเรียนรู้ที่ครูได้พัฒนามา ตั้งแต่ช่วงการสอนออนไลน์ยังคงใช้อย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะกลับมาสู่การเรียนในสภาวะปกติแล้วเพื่อให้นักเรียน ได้ทบทวนบทเรียนได้เมื่อต้องการ โดยสื่อดังกล่าวนั้นครูผู้สอนนำไปเผยแพร่ในแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Youtube เว็บไซต์ Google classroom ฯลฯ

“... ทางโรงเรียนจะมีระบบ On demand ก็คือมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นคลิปวิดีโออะไรแบบนี้ค่ะ เราจะมีอยู่แล้วซึ่งเด็กสามารถกลับไปดูได้ อย่างที่น้องบอกว่าในส่วนของที่มันเป็นที่เราออนไลน์ เราก็ยังเอามาใช้ใน on site เพราะฉะนั้นทุกอย่างมันก็จะป็นกิจกรรมต่อเนื่องอยู่แล้ว ...”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... บางทีครูก็บันทึกการสอนแล้วก็มีคลิปวิดีโอส่วนตัวของคุณครูด้วยที่เด็กสามารถย้อนดูได้ ...”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ระบบของโรงเรียนจะมีการสร้าง google site ให้นักเรียนเขาสามารถไปเรียนย้อนหลังได้ ตอนที่เรียนออนไลน์แล้วก็บันทึกไว้แล้วเราก็มีคลิปวิดีโอ แล้วคนที่ไม่เข้าใจมีคำถามหรือว่าเรียนไม่เข้าใจ หรือว่าเขาขึ้นไปในระดับอื่นหรือที่อื่นแล้ว เขาก็ยังสามารถมาเรียนย้อนหลังในสิ่งที่เราอัดเอาไว้ ก็ยังคงอยู่ไม่ได้ลบหายไปไหน ...”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... สร้าง YouTube เองมีเว็บไซต์ของตัวเองแล้วให้เด็กเข้าไปดู เอาแผนงานหรือคลิปสอนทั้งหลายก็เอาลิงค์แปะไว้ใน platform ในนั้นมันก็จะเป็น application ต่าง ๆ ...”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตของโรงเรียนกาวิละวิทยาลัย มีทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การเยี่ยมบ้านเพื่อทำความเข้าใจบริบทผู้เรียน และ 2) การเข้าถึง รั้งฟัง และให้คำปรึกษาผู้เรียนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.5.1 การเยี่ยมบ้านเพื่อทำความเข้าใจบริบทผู้เรียน

โรงเรียนกาวิละวิทยาลัยมีกระบวนการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อทำความเข้าใจบริบทของผู้เรียน และนำไปสู่การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล และนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้มาร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาในกรณีที่พบนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ

“... จากการที่เราไปเยี่ยมบ้านของเด็กสิ่งที่เราสื่อสารกับครูเสมอก็คือเราต้องการดูแล จึงเป็นประโยชน์ที่ผมบอกว่าที่กาวิละวิทยาลัยความเอาใจใส่ของเรามีมากกว่าที่คุณเห็น เพราะทุกคนคือคนสำคัญ การที่เราไปเยี่ยมลูก ๆ เพราะเราต้องการรับรู้ชีวิตความเป็นอยู่ของลูก ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... สิ่งที่เราสื่อสารกับเด็กและคุณครูก็คือว่า คุณครูไปเพื่อรู้ว่าชีวิตของลูกเป็นอย่างไรเพื่อที่เราจะร่วมกันดูแลลูก อันนี้ก็ทำให้เด็ก ๆ กับผู้ปกครองปลอดภัยเรื่องการเยี่ยมบ้าน เพราะปกติกลุ่มข้างล่างนี้เขาจะไม่อยากให้เราไปเยี่ยมบ้าน อะไรที่เป็นปัญหาของการเยี่ยมบ้านเราก็เอาข้อมูลเหล่านี้มาคุยกัน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.5.2 การเข้าถึง รั้งฟัง และให้คำปรึกษาผู้เรียนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

ผู้บริหารและครูโรงเรียนกาวิละวิทยาลัยได้ตระหนักถึงการเข้าถึงนักเรียนด้วยการรับฟังความคิดเห็น ความต้องการและเสียงสะท้อนของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน รวมถึงการให้คำปรึกษาและการแนะแนวนักเรียนเกี่ยวกับการเรียน การศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยนักเรียนสามารถพูดคุยกับผู้บริหารและครูได้ตลอดเวลาและในทุกช่องทาง

“... การที่เราเดินเจอเด็ก ๆ เราก็จะรับรู้เสียงสะท้อนของเด็กตลอดเวลาว่าเด็กเป็นอย่างไรบ้าง เด็กแอบบ๊อแคไหน มันก็เลยทำให้เราได้รับข้อมูลจากตัวเด็กถึงเราโดยตรง แต่สิ่งที่เราพยายามบอกครูก็คือเราไม่ได้แค่เซฟเด็กแต่เราเซฟคุณครูด้วย ... นี่คือการที่เราทำความเข้าใจกับคุณครูก่อน แล้วก็เป็นการกระบวนการหนึ่งที่เราเรียกว่าเป็นการแก้ไขปัญหา learning loss ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ต้องมีความพร้อม ความพร้อมตัวที่ 1 ของเด็กก็คือเด็กต้องมีทักษะชีวิต ... ผมพยายามจะบอกคุณครูเสมอว่าเด็กของเราต้องมีทักษะชีวิต เขาต้องพร้อมที่จะไปอยู่ในสังคมให้ได้ต้องมีทักษะชีวิต ตัวที่ 2 ครบ service mind เด็กของเราต้องมีจิตสาธารณะ ... และที่ตัวที่ 3 ที่เราพยายามบอกเด็กของเราทุกคนก็คือนอกจากตัวนี้แล้ว เด็กของเราก็คือมีความสามารถที่จะอยู่กับเทคโนโลยี เพราะเราปฏิเสธไม่ได้ที่นี้ไม่ได้ห้ามให้เด็กใช้โทรศัพท์นะครับ แต่เราจะทำอย่างไรให้เด็กใช้เทคโนโลยีได้ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เขาค่อนข้างที่จะใส่ใจนักเรียนค่ะ แล้วก็ค่อนข้างที่จะเข้าใจในตัวของการเรียนว่าต้องการอะไรหรือไม่ต้องการอะไร มันก็เลยทำให้เรารู้สึกเหมือนว่าเราสามารถที่จะสนทนากับคุณครูได้ค่อนข้างที่จะปรึกษาเรื่องที่เราารู้สึกว่าไม่อยากจะพูดให้ใครฟังได้ ...”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... อย่างตอนนี้หนูอยู่ ม.6 ครูบางคนก็กระตุ้นเรื่องมหาวิทยาลัย พูดถึงเรื่องมหาวิทยาลัย การเตรียมตัวเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งหนูคิดว่าครูก็มีส่วนในการทำให้รู้เรื่องในการเรียน บางทีถ้าใครไม่เข้าใจ ครูก็จะย้ำให้อีกที แล้วครูบางคนนะคะเขาก็จะย้ำในเรื่องการสอบเข้ามหาวิทยาลัย การติว เน้นกิจกรรมให้กับเด็กเขาจะใส่ใจว่าเด็กคนนี้จะเรียนต่อที่ไหน เด็กคนนี้จะเรียนใหม่หรือว่าอะไร เขาก็จะหากิจกรรมหรือว่าครูติวครูแนะแนว หรือว่าถ้าใครไม่เรียนครูก็จะให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำงานค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพของโรงเรียนกาวิละวิทยาลัย มีทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ปัญหาและเริ่มต้นพัฒนาระบบเทคโนโลยีจากต้นทุนเดิมของโรงเรียน 2) การสื่อสารเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอน 3) การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลการบริหารงานของโรงเรียน และ 4) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชาของครูและนักเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.6.1 การวิเคราะห์ปัญหาและเริ่มต้นพัฒนาระบบเทคโนโลยีจากต้นทุนเดิมของโรงเรียน

โรงเรียนกาวิละวิทยาลัยมีการวิเคราะห์ปัญหาและสภาพเบื้องต้นของการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน ภายใต้ระบบที่ดำเนินการภายในโรงเรียนด้วยการพัฒนาเป็นทีมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อน ออกแบบ วางแผนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่เน้นการลงทุนด้วยเงิน แต่ใช้ศักยภาพของบุคลากรในการสร้างแพลตฟอร์ม และเน้นการใช้ประโยชน์ได้จริงร่วมกันภายในโรงเรียน

“... เราเริ่มพัฒนาหลังจากเราเจอโควิดตอนปีการศึกษา 2563 ตอนเทอมที่ 2 ครบ เริ่มใช้งานเลยครับ ตอนนั้นด้วยโจทย์ของเราคือเราไม่ได้ใช้เวลาในการพัฒนาแพลตฟอร์มตัวนี้นาน พอเราเจอสถานการณ์โควิด 19 ตอนแรกเราก็ยังเปิดเรียนแบบสลับ ... เราเริ่มเห็นแล้วว่าทิศทางในการบริหารของเรามันไม่ไป มันหยุดชะงัก ผมก็คิดว่าทำอย่างไรจะให้เราสื่อสารกับครูได้โดยไม่ต้องคอยโทรศัพท์หรือ LINE ไปติดต่อครู เราก็เลยคิดและปรึกษากับทีมงานเพราะผมมองว่าตายแน่เลยเราบริหารไม่ได้ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... โรงเรียนนี้เป็นผู้นำด้าน ICT เป็นศูนย์เทคโนโลยีของเชียงใหม่ เราก็มาดูว่า ผอ.อยากได้แพลตฟอร์มแบบนี้ เราจะทำยังไงบ้างใครมีองค์ความรู้เรื่อง platform เราก็มาออกแบบกัน แต่ผมก็ไม่อยากให้คุณครูคนนี้ทำ platform เป็นแล้วเอาทุกอย่างมารวมกัน เราก็บอกว่าเรามีเป้าแบบนี้ที่ทีมงานเราต้องการแบบนี้ ทีมงานก็มา create แล้วก็เอามาดูว่าอันไหนโอเค อันนี้มันน่าจะเติมตรงนั้นตรงนี้หน่อย หลังจากนั้นทำยังไงต่อครับรอบประชุมทีมงานของแต่ละฝ่ายซึ่งจะต้องมาขับเคลื่อนแพลตฟอร์ม ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราก็เสริมด้วยเทคโนโลยี คนของเราเหนื่อยเวลาเราจะมาทำงานที่เราเป็นผู้นำทางด้าน ICT และระบบของเราก็ไม่ได้ลงทุนแพงอย่างที่ผมบอก platform เราก็ทำเองตอบโจทย์เอง ไม่สวยไม่เป็นไรแต่เราเน้นเรื่องการใช้งาน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.6.2 การสื่อสารเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอน

ผู้บริหารโรงเรียนได้มีนโยบายและสื่อสารกับครูผู้สอนโดยให้มีการใช้ระบบ Google classroom ในการจัดการชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้ของครูในแต่ละระดับชั้น ระดับห้องเรียน และระดับรายวิชาที่ผู้บริหาร ครู นักเรียนผู้ปกครองสามารถเข้าถึงได้และเป็นแพลตฟอร์มที่ไม่มีค่าใช้จ่าย

“... เราก็เตรียมตั้งแต่เริ่มต้นแล้วจะให้คุณครูของเราได้มี google classroom เราก็เตรียมของเราให้ได้มากที่สุด พอดีเรามีเว็บไซต์ที่ลงท้ายด้วย ac.th อันนี้เรามีช่องทางของเราที่เราสามารถจดโดเมนเนมของเราเอง ซึ่งมันก็ทำให้คุณครูทุกคนสามารถรู้จักกับ google classroom ได้ตั้งแต่เริ่มต้น ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เพราะฉะนั้นตอนที่เรวางแผนทำ google classroom เราเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับครูเรามากที่สุด เราเลือกจากสิ่งที่ฟรีที่สุด เราไม่เลือกโดยลงทุนกับโปรแกรมอื่นที่ต้องไปเสียเงิน เพราะเราไม่รู้ว่าเราจะพยากรณ์ถูกหรือผิดถ้าโควิดมาแค่แป๊บเดียวสิ่งที่เราลงทุนไปเป็นแสนเป็นล้าน มันก็จบเลย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราก็เลยเลือกจากสิ่งที่มีโดยเราก็พัฒนาคุณครูจาก google classroom จำได้ว่าตอนที่เราทดลองในเรื่องของการเรียนการสอนออนไลน์ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.6.3 การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลการบริหารงานของโรงเรียน

โรงเรียนกาวิละวิทยาลัยได้มีการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลการบริหารงานของโรงเรียนที่ร่วมกันพัฒนาโดยผู้บริหารในแต่ละฝ่ายร่วมกับครูในโรงเรียน โดยเป็นแพลตฟอร์มที่ใช้งานง่ายที่บุคลากรในโรงเรียนสามารถเข้าถึงและใช้งานได้ โดยใช้เกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนที่สามารถกำกับ นิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและดูพัฒนาการความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนได้

โดยระบบที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นารดำเนินการใช้และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงของการเรียนการสอนออนไลน์จนถึงการสอนในสภาพการณ์ปกติ

“... เราพัฒนาสิ่งที่เรียกว่า KWCEMS Kawila College Electronics Management System ระบบการบริหารจัดการอิเล็กทรอนิกส์โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย ก็หมายความว่าเราทำแพลตฟอร์มของตัวเองเป็นแพลตฟอร์มระบบการบริหารงานของโรงเรียน ซึ่งเราก็พัฒนาครูจากการที่เอาแต่ละฝ่ายมาแล้วก็ปรับระบบที่เรียกว่า e-school ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราก็เลยเอาระบบที่เรียกว่า e-school เข้ามาซึ่งของเราเป็น freeware หมดเลยนะครับ ที่พูดมาเราไม่ได้เสียเงิน เพราะผมบอกเลยว่าถ้าจะให้เราลงทุนเราไม่รู้ว่ามันจะจบเมื่อไหร่ แต่เราเริ่มจากสิ่งที่เรามีต้นทุนกับพันธมิตรของเรา ซึ่งทุกวันนี้เราก็ใช้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ของเรา ผังอยู่ใน platform ของ KWCEMS เพราะฉะนั้นครูทุกคนก็จะเข้าไปตรงนี้ ...”

“... เราก็เช็คได้ว่าครูคนไหนเปิดงานหรือไม่เปิดงานอันนี้ก็คือในเชิงบริหารของผม ดั่งนั้นงานในเชิงการบริหารจัดการของเราก็เดิน การเรียนการสอนของเราตรวจสอบได้ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... แพลตฟอร์ม KMCEMS ที่เข้ามาช่วยแก้ปัญหา เราก็มีระบบแก้ไขผลการเรียนผ่านแพลตฟอร์ม เด็กก็อยู่ที่บ้าน ครูก็อยู่ที่บ้าน แต่เด็กสามารถยื่นคำร้องขอแก้ไขผลการเรียนโดยการเปิดเข้าไปในแพลตฟอร์ม แล้วก็เลือกวิธีแก้ไขกับครู ก ครู ข ครู ค กลุ่มสาระไหนเขาก็ออกแบบ platform เอง ... เพื่อลดปัญหาเรื่องการไม่จบหลักสูตร เราก็ลดเรื่องการแก้ไขผลการเรียนในนี้ก็ส่งผลให้เด็กของเราจบเยอะขึ้น ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... คุณครูถามเราตั้งแต่วันแรกเลยว่า google classroom จะชั่วคราวหรือถาวร สิ่งที่ผมพยายามตอบก็คือว่าไม่ว่าโควิดจะมาหรือจะไป มันมีประโยชน์นะเราสามารถที่จะพัฒนาและต่อยอดมันได้ เพราะฉะนั้นทุกวันนี้เรายังใช้อยู่และจริง ๆ ผมก็จะมี notebook ที่โต๊ะทำงานเปิดเอาไว้ หรือสามารถใช้จากโทรศัพท์ก็ได้ครับเราสามารถเปิดดูได้เลย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... คุณครูหลายท่านก็ถามมาว่า ผอ.จะทำเรื่องนี้ชั่วคราวหรือถาวรหรือก็วันก็เดือน สิ่งที่เราตอบคุณครูไปก็คือว่าไม่ว่าโควิดจะอยู่หรือจะไปสิ่งที่เป็นการเรียนการสอนออนไลน์ของเราก็จะต้องพร้อมอยู่เสมอ แล้วเราก็พยายามทดลองไปทำให้เห็นว่าสิ่งที่เราทำอยู่นั้นโอเค เสร็จแล้วเราก็ทดลองไปเรื่อย ๆ ค่อย ๆ เรียนรู้กันไปแล้วก็ปรับ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.6.4 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชาของครูและนักเรียน

ครูโรงเรียนกวิละวิทยาลัยมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งใช้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยรวมถึงอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ เช่น โปรแกรม แอปพลิเคชัน แพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ สร้างและกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน

“... ใบงานที่ใช้ application หมดเลย ทำ worksheet อะไรพวกนี้...”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ด้วยระบบ application ที่เขาผลิตให้เราขึ้นมามันเยอะด้วย อันไหนที่มันหมดช่วงฟรีแล้วก็สามารถเปลี่ยน application ได้ เราก็จะใช้ที่ฟรีและต้นทุนน้อยที่สุด อันนี้เริ่มมีเงื่อนงำแล้วก็เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ เพราะว่ามันออกมาเยอะ แต่มันก็ดีเพราะว่ามันก็เห็นการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาการเรียนการสอนด้วย ...”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... พอเราเห็นโรงเรียนมีห้องที่พร้อม มันก็จะเป็นการส่งเสริมให้ครูมีสื่อเทคโนโลยีมากขึ้น เพราะว่ามันต้องใช้อยู่แล้วคะในอนาคต ...”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ถ้าเป็นเมื่อก่อนเปิดคอมใช้เวลา 10 นาทีกว่าจะได้สอนแต่ถ้าเสีย iPad คือจบเลย มันสะดวกกว่าคะ ...”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... บางวิชาครูก็อาจจะสะดวกให้ส่งใน google classroom ก็จะทำให้ฝากไว้เป็นชิ้นงาน ก็จะเป็นห้องให้ส่งงาน อย่างเช่นวิชาชีวะ ครูจะให้สรุปแต่ละบท เราก็สรุปแล้วครูจะสร้างห้องส่งงานแล้วเราก็เอาเป็นไฟล์เข้าไปส่ง ครูเขาก็จะเช็คจากตรงนั้นได้ครับ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... โรงเรียนเราส่วนมากจะเน้นใช้ google classroom ค่ะด้วยความที่เหมือนจะลดปัญหาเรื่องกระดาษด้วยคะ ก็เลยจะมาเป็นพวกสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากกว่า ...”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจของโรงเรียนกวีละวิทยาลัย มีทั้งหมด 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การปรับปรุงทัศนคติของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลรักษาความปลอดภัย 2) การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียน 3) การเสริมแรงเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน 4) การเปิดให้มีการร้องเรียนและสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และ 5) การเป็นต้นแบบในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูโดยมีรายละเอียดดังนี้

3.7.1 การปรับปรุงทัศนคติของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลรักษาความปลอดภัย

โรงเรียนกวีละวิทยาลัยมีการปรับปรุงทัศนคติที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยโรงเรียนจัดให้มีห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ อุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่ครบถ้วน สนามกีฬาที่พร้อมใช้งานอยู่เสมอ นอกจากนี้โรงเรียนมีมาตรการรักษาความสะอาดและความปลอดภัยในทุกจุดทุกมุมของโรงเรียน

“... เรามีสิ่งทีบริการเด็ก ๆ มากกว่าคำว่าโรงเรียนรัฐบาล เรามีสนามกีฬาที่บางที่อาจจะไม่ได้หรูหราเหมือนเอกชนแต่สนามหญ้าเราเขียว support เด็กและดูแลเด็กได้ อันนี้คือ accessories ที่เราทำเราทำให้เด็กเข้ามาและอยู่อย่างมีความสุข เพราะฉะนั้นจะมีประโยชน์ที่ผมจะพูดอยู่เสมอกับผู้ปกครองและครูเราก็คือ ความคุ้มค่าคือสัญญาของเรา ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ผมก็ประกาศนโยบายไปว่า เราใช้นโยบาย 3S ก็คือ school พร้อม โรงเรียนของเราต้องพร้อมและพร้อมตลอดเวลา หมายความว่าใครรับ สะอาดปลอดภัยและพร้อมให้บริการ ... เพราะฉะนั้นโรงเรียนของเราไม่ว่าจะปิดเทอมหรือว่าจะเจอสถานการณ์ออนไลน์ที่เด็กไม่ได้มาโรงเรียน โรงเรียนก็ต้องเนียบตลอดเวลา ... ผมจะให้นโยบายเสมอว่าถ้าพรุ่งนี้เด็กมาโรงเรียนได้เด็กจะได้สิ่งที่ดีที่สุด ไม่ต้องมาเจอบรรยากาศโรงเรียนรกหรือว่าโรงเรียนร้าง ไม่ว่าจะเป็นวันหยุดเสาร์อาทิตย์หรือว่าช่วงปิดภาคเรียนโรงเรียนก็ต้องเนียบอยู่ตลอดเวลา ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... อันนี้คือนโยบายที่เราเน้นย้ำกับทีมงานก็คือ school พร้อม เราต้องสะอาดครับ ต้องมีความปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นเครื่องใช้อุปกรณ์ทุกอย่างในการดูแลเด็ก อุปกรณ์รักษาความปลอดภัย กล้องวงจรปิดเราก็ต้องดูแลเพราะว่าผู้ปกครองเขามาส่งเด็กไว้กับเราเราก็ต้องมั่นใจว่าเราต้องดูแลเด็กได้ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เรื่องสภาพแวดล้อมในโรงเรียนค่ะ อย่างเช่นสังคมที่ดีขึ้นแล้วก็เรื่องอาคารเรียนสถานที่อะไรแบบนี้ค่ะ ก็จะมีการจัดระบบที่ดีขึ้นค่ะ ...”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... เมื่อก่อนพื้นปูนมันเป็นพื้นปูนเรียบซัดมันปกติเลยครับแล้วมันก็จะมึนๆ มีปัญหาแบบว่าเวลาเราเดินถ้าไม่ดูเราก็จะเตะเข้าใส่หลุม ท่านก็มาเปลี่ยนทั้งกระเบื้องใหม่ประตูใหม่เลยครับ ก็ดีขึ้นเยอะเลยครับ ...”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.7.2 การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียน

โรงเรียนกาวิลละวิทยาลัยมีการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียน โดยมีชุดอุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับครูผู้สอนเป็นรายบุคคล และจัดห้องเรียนที่มีความพร้อมต่อการเรียนรู้ รวมถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เสถียรและพร้อมใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครูและใช้ในการสืบค้นข้อมูลหรือการเรียนรู้ของนักเรียน โดยทางโรงเรียนมีการสอบถามและวิเคราะห์ความต้องการของครูผู้สอนเพื่อสนับสนุนได้ตรงตามการใช้งาน

“... ห้องเรียนของเราทุกห้อง เราจะติดตั้งโปรเจคเตอร์อุปกรณ์เครื่องเสียง ไฟทุกอย่าง และครูของเรามีอุปกรณ์ที่เรียกว่า teacher kit คุณครูทุกคนของเราที่เป็นครูกาวิลละวิทยาลัยจะได้รับกระเป๋าใบนี้ ช่างในก็จะไม่มีใครพกมีอุปกรณ์สาย HDMI มีสายเสียง ซึ่งตอนนั้นเราไม่ได้คิดหรอกว่าสถานการณ์โควิดมาแล้วเราจะให้ทุกคนแยกใช้ คุณครูทุกคนที่เข้ามาในโรงเรียนของเราก็จะไม่ต้องกลัวเรื่องการใช้ไมโครโฟนปนกัน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราก็เลยเลือกการบริการเรื่องสัญญาณ WiFi เพราะคุณครูเลือกใช้ WiFi เป็นหลัก เราก็พยายามทำให้การเรียนการสอนของคุณครูสะดวกขึ้น ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ครูจะอยู่กับการเรียนการสอนค่อนข้างเยอะ นี่คือนี่ที่เรา support คุณครูให้กับเรื่องการเรียนการสอนที่สามารถใช้ได้ ในห้องเรียนของเรามีเด็กอยู่ประมาณ 40 คนดังนั้นเราก็จะมีบริการในเรื่องของไมโครโฟนให้กับครู ถ้าไม่มีไมโครโฟนนี้เจ็บคอตายเลยตะโกนแข่งกับเด็ก ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ในนี้เขาจะมีสายเสียงมีไมโครโฟน ที่แปลงสัญญาณต่อ iPad เพราะว่าอุปกรณ์แต่ละคนไม่เหมือนกัน ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... หลังจากที่เราสอบถามคุณครูมาแล้วว่า ถ้าเราติดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ไว้ประจำในห้องทุกห้องอย่างทีหลายโรงเรียนทำ เราประเมินแล้วว่าที่นี่เราไม่คุ้ม คุณครูไม่ใช่ ครูไม่ชอบที่จะเอา handy drive มาเสียบ ครูเขาจะชอบใช้ iPad ของตัวเองหรือว่า notebook ของตัวเอง ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราไม่ติดตั้งทีวี 50 นิ้วครับเพราะว่าเราไปยืนอยู่ในห้องแล้วเด็ก 40 กว่าคนข้างหลังมองไม่เห็น ครึ่งหนึ่งของเด็กมองไม่เห็น เราใช้โปรเจคเตอร์ ซึ่งโปรเจคเตอร์ของเราก็ตัดสินใจเลือกใช้ระบบการควบคุมการขึ้นลงด้วยรีโมท ของเราเลือกติดตั้งอีกแบบนึงเลยก็คือเลื่อนขึ้นลงด้วยรีโมทและกักคูปุ่มก็ได้ ยังไม่เจอเรื่องจอโปรเจคเตอร์เสียเลยแม้แต่จอเดียว นั่นแสดงว่าเราตอบโจทย์ความคุ้มค่าอันนี้ได้แล้ว ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.7.3 การเสริมแรงเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน

โรงเรียนกาวิละวิทยาลัยมีการเสริมแรงเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยการมอบเกียรติบัตรให้กับนักเรียนที่มีผลการเรียนดีเด่นในวันประชุมผู้ปกครองเพื่อเชิดชูเกียรติให้กับนักเรียนและเป็นแบบอย่างในการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนคนอื่น ๆ

“... เราก็ดูเรื่องผลการเรียน พอเราตรวจสอบดูก็ผลการเรียนเด็กก็โอเคนะ ภายใต้อุณหภูมิที่เราควบคุมแล้วก็เสริมแรงด้วยการมอบเกียรติบัตร ให้กับนักเรียนที่มีผลการเรียนดีเด่นซึ่งรับเกียรติบัตรในวันประชุมผู้ปกครอง ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.7.4 การเป็นต้นแบบในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู และการเปิดให้มีการสะท้อนการปฏิบัติงาน

ผู้บริหารและครูโรงเรียนกาวิละวิทยาลัยมุ่งเน้นการเป็นต้นแบบที่ดีให้กับนักเรียน โดยใช้วิธีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นอกจากนี้ทางโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูได้ในช่องทางต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบทางการและไม่ทางการ เพื่อนำสารสนเทศที่ได้ไปสู่การปรับปรุงในการบริหารจัดการของผู้บริหารและการจัดการเรียนรู้ของครูต่อไป

“... สิ่งที่ดีที่สุดคือการที่เราต้องทำให้เป็นแบบอย่าง ผมก็เลยมายืนหน้าประตูตอนเช้ารับเด็ก ... จนวันนี้ยืนมา 3 ปีแล้ว การที่เราไปยืนหน้าประตูโรงเรียนเราทำให้เราเห็นเด็กและผู้ปกครองที่มาส่งเด็ก แต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... การที่เดินตรวจตราโรงเรียนก็เป็นส่วนหนึ่งครับถ้าสังเกตนะครับ ผู้บริหารโรงเรียนเรา ครูเขาจะมายืนอยู่หน้าประตูทางเข้าคอยต้อนรับนักเรียนทุกเช้าเลยครับ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... การที่เขาเหมือนพยายามจะมีส่วนร่วมกับเด็กทุกอย่าง แล้วก็เรื่องการบริหารหนูก็คิดว่ามันก็โอเคนะคะด้วยความที่เขาใส่ใจรายละเอียดเด็กต่าง ๆ อย่างอาคารก็เดินตรวจทุกเช้าทุกเย็นคะ แล้วการเข้าแถวเขาก็จะยืนเข้าแถวกับเด็กด้วยคะ การที่เด็กเลิกเรียนหรือว่าเข้าโรงเรียนเขาก็จะยืนหน้าประตูทุกเช้าแล้วก็ทุกเย็นเลยคะ ...”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... ผอ.ซีเรียสมากกับเรื่องการเรียนการสอน คุณต้องเต็มทีและเด็ก ๆ สามารถ feedback การเรียนการสอนของคุณครู ให้กับทีมผู้บริหารโรงเรียนได้ในหลายช่องทางไม่ว่าจะ LINE เข้ามาหรือว่า direct message เข้ามา ในช่องแสดงความคิดเห็นของแฟนเพจ Facebook ของกาวิละวิทยาลัย คือเด็กสามารถติดต่อถึง ผอ. ได้หลากหลายรูปแบบ ไม่รวมการเขียนจดหมายเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือ walk in เข้ามาพบ ผอ. ที่ห้องเลย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เขาจะชอบมาคุยกับนักเรียนตอนเช้าแถวคะ ชอบเอาเรื่องนั้นนี่มาพูดให้ฟังแล้วก็เหมือนเวลาเราร้องเรียนอะไรไปเขาก็ปรับแก้ให้เราทันที รับฟังคะ ...”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

สรุปกรณีศึกษาโรงเรียนกาวิละวิทยาลัย

โรงเรียนกาวิละวิทยาลัยเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีบริบทความน่าสนใจของนักเรียนที่มีความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ ศาสนา นักเรียนแต่ละคนมีต้นทุนชีวิตที่แตกต่างกัน ดังนั้น การบริหารจัดการของโรงเรียนจึงมุ่งเน้นการสนับสนุนและส่งเสริมนักเรียนให้มีโอกาสและมีความเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ โดยโรงเรียนดำเนินการนิเทศและการกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู การส่งเสริมความพร้อมในการปรับเปลี่ยนการสอนในทุกรูปแบบ การขยายระยะเวลาเรียนเพื่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย การประเมินการเรียนรู้และการสอนเสริมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน รวมถึงการเน้นการจัดการเรียนรู้และความใส่ใจนักเรียนอย่างเต็มที่ ผู้บริหารสร้างความตระหนักในความร่วมมือและความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอก มีการเยี่ยมบ้านเพื่อทำความเข้าใจบริบทผู้เรียน และการเข้าถึง รับฟัง และให้คำปรึกษาผู้เรียนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง และมีความโดดเด่นในด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีจากต้นทุนเดิมของโรงเรียน การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลการบริหารงานของโรงเรียน และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชาของครูและนักเรียน นอกจากนี้ มีการปรับภูมิทัศน์ของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลรักษาความปลอดภัย การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียน การเสริมแรงเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน การเปิดให้มีการร้องเรียนและสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และการเป็นต้นแบบในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู

กรณีศึกษาที่ 9 โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์

1. บริบทโรงเรียน

โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 1128 ถนนลาดพร้าว แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนสหศึกษาขยายโอกาสขนาดใหญ่ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นก่อนประถมศึกษา ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยในปีการศึกษา 2565 โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้จัดการเรียนการสอนโดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับปฐมวัย คือ อนุบาล 1-3 ระดับชั้นละ 2 ห้อง (2) ระดับประถมศึกษา คือ ประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวนระดับชั้นละ 4 ห้อง และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 จำนวนระดับชั้นละ 3 ห้อง (3) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวนระดับชั้นละ 5 ห้อง และ (4) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวนระดับชั้นละ 3 ห้อง และในปีการศึกษา 2565 จำนวนนักเรียนรวมทุกระดับชั้นของโรงเรียน คือ 1,400 คน และบุคลากรของโรงเรียนมีจำนวนทั้งสิ้น 111 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครู จำนวน 65 คน ครูผู้ช่วย จำนวน 3 คน ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ และลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 40 คน

ภาพ 4.29 บริบทโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์

สภาพที่ตั้งและชุมชนโดยรอบของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ตั้งอยู่ริมถนนลาดพร้าวซึ่งมีสภาพการจราจรหนาแน่น และอยู่ในระหว่างการดำเนินการสร้างรถไฟฟ้าสายสีเหลือง ตั้งอยู่บนพื้นที่สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเดินทาง และการคมนาคมที่สะดวกสบายที่สามารถเดินทางเข้าสู่สถานศึกษาได้จากถนนลาดพร้าว และถนนรัชดาภิเษก ชุมชนโดยรอบบริเวณของโรงเรียนเป็นย่านธุรกิจการค้า และมีชุมชนแออัดและสังคมที่มีประชากรอพยพเคลื่อนย้ายสู่สถานประกอบการและผู้ใช้แรงงานที่เป็นรายได้ในย่านธุรกิจการค้าดังกล่าว ผู้ปกครองในพื้นที่ส่วนใหญ่มีเศรษฐฐานะทางสังคมที่มีรายได้ระดับปานกลางถึงค่อนข้างน้อย ให้ความสำคัญกับการทำงานหารรายได้เป็นส่วนใหญ่ อาคารสถานที่ของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ตั้งอยู่ในพื้นที่ของโรงเรียนขนาด 20 ไร่เศษ ประกอบด้วย อาคารเรียน จำนวน 5 หลัง และอาคารโรงฝึกงาน หอประชุม อาคารประชาสัมพันธ์/อำนวยการ อาคารโดมกิจกรรม จำนวนอย่างละ 1 หลัง อีกทั้งยังมีสนามเด็กเล่น สนามฟุตบอล สนามบาสเก็ตบอล สนามวอลเลย์บอล สนามเปตอง และสนามตะกร้อ จำนวนอย่างละ 1 สนาม

ปรัชญาของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ คือ “สุปฏิปันโน ภวิหตุ” ผู้ประพฤติดี เป็นผู้เจริญ โดยมีวิสัยทัศน์ในความเป็นเลิศด้านการบริหาร และการจัดการเรียนรู้ เน้นการจัดการศึกษาทุกช่วงชั้นที่ก้าวไกลสู่มาตรฐานสากล บุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม และความโปร่งใส เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา และผู้เรียนมีสมรรถนะสำคัญของศตวรรษที่ 21 โดยมีเอกลักษณ์ของโรงเรียน คือ การเป็นโรงเรียนคุณภาพของชุมชน กีฬาเด่น เป็นคนดี และมีความรู้ อีกทั้งทางโรงเรียนยังมุ่งเน้นในการพัฒนาอัตลักษณ์ของโรงเรียนให้แก่ผู้เรียน คือ ตรงต่อเวลา เดินแถว ยิ้มง่าย ไหว้สวย ช่วยจิตอาสา

2. ลักษณะภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ลักษณะของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์เป็นไปในลักษณะของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งสามารถแบ่งประเด็นได้จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาทางความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามสาระการเรียนรู้ 2) ปัญหาทางคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลง และ 3) ข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัญหาทางความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามสาระการเรียนรู้

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้จัดการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ซึ่งเมื่อกลับสู่สถานการณ์ปกติที่สามารถจัดการเรียนรู้ ณ สถานที่ตั้งได้นั้น กลับพบว่าความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทุกระดับชั้นนั้นอยู่ในระดับที่ลดน้อยลง และพร้อมในทักษะและองค์ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการศึกษาในระดับชั้นที่สูงขึ้น

“...เราจะพูดคุยแลกเปลี่ยนกันตลอดว่ามีความรู้สึกว่าได้เข้า เด็กเฉื่อย ขาดความกระตือรือร้น และก็การที่เขาได้มาโรงเรียนเขาก็จะตื่นเต้น ได้เจอเพื่อนแล้วได้เจอสิ่งใหม่ๆ เพราะฉะนั้นพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้านก็แทบจะเริ่มต้นและสตาร์ทในส่วนของอนุบาล 2 เลย ก็คือจะเข้าไป 1 ปีและในด้านร่างกาย อย่างกล้ามเนื้อใหญ่และมัดเล็ก การควบคุมการป้อนดินน้ำมัน การจับดินสอ มันจะขาดความแข็งแรง การเคลื่อนไหวในการเล่นสนามหรือว่าการพาเขาไปวิ่ง ก็คือเหมือนต้องมาฟื้นฟูเขาใหม่ทั้งหมดเลย...”

ครูผู้สอนระดับชั้นปฐมวัย (สัมภาษณ์)

“...ด้วยความที่เด็กไม่ได้เรียนไปประมาณเกือบ 2 ปี เราก็จะมีเปิดเทอมบ้าง มาเรียน on site อย่างเช่นตอนที่เด็กขึ้นมาเรียน ป.3 เราก็จะมี on site ประมาณ 1 เดือน แต่ว่าก็ไม่เพียงพอ ป.1 ก็ยังค่อนข้างพัฒนาการตามวัย แต่ว่า ป.2 เราจะรู้สึกได้เลยว่าเหมือน ป.1 แต่ว่าเป็น level 2 คือเหมือนกับว่า เขาโตแล้วแต่ทางด้านวิชาการเขายังไม่ค่อยได้...”

ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น (สัมภาษณ์)

“...สำหรับวิทยาศาสตร์ นักเรียนก็มีพื้นฐานมากขึ้น แต่ไม่เหมือนกับนักเรียนที่เรียน ป. 4-5-6 มา ต้องบอกว่านักเรียน ป.6 ที่สอนความรู้เหมือน ป.4 การสอนมีปัญหาเพราะเนื้อหาตอน ป.4 นักเรียน ไม่ได้เลย พอสอบถามนักเรียนนักเรียนก็อ้างว่า บางที่ไม่ค่อยเข้าเรียนอันนี้ คือปัญหาเหมือนเข้ามาแล้ว มีคนคอยช่วยเหลือ เขาไม่ได้ทำเองหรือเรียนด้วยตัวเอง ความรู้เกือบจะเป็นศูนย์ ก็คือเราจะต้องปูใหม่ ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นเหมือนนับหนึ่งตั้งแต่ ป.4 ให้นักเรียนได้เริ่มใหม่...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษา คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

2.2 ปัญหาทางคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่ลดน้อยลง และไม่เป็นที่พึงประสงค์เช่นสถานการณ์ปกตินั้นเป็นอีก หนึ่งภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้ประสบปัญหาทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะของผู้เรียนตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน ทั้งในเรื่องของการไหว้ มารยาทต่าง ๆ ซึ่ง ส่งผลต่อการปลูกฝังคุณลักษณะ คุณธรรมจริยธรรม ความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบซึ่งมีส่วนสำคัญ ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นต่อไป

“...มองว่าด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ค่อนข้างแย่กว่า เพราะว่าเด็กค่อนข้างเหมือนกับว่า พฤติกรรมเปลี่ยนไป ก็คืออาจจะด้วยความที่เขาไม่ได้อยู่ในระบบระเบียบ มารยาทเขาก็จะน้อยลง ประมาณนี้ เช่น การพูดหรือการปฏิบัติ เห็นครูก็เดินชน ในส่วนของเด็กเล็ก มารยาทถือว่าน้อยแต่ว่า ใน ส่วนเท่าที่รู้สึกได้ก็คือเด็กมีการพูดคำหยาบมากขึ้น ซึ่งโดยปกติแล้วในระดับเด็ก ป.1 และ 2 เท่าที่เคยสอน มาในระดับนี้เขาจะยังไม่ค่อยพูดคำหยาบ แต่ว่า ป.2 ปีนี้ 80% คือพูดคำหยาบ...”

ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (สัมภาษณ์)

“...แล้วก็ตามพฤติกรรมของนักเรียน จากที่เราเคยให้นักเรียนได้ช่วยเหลือตัวเองในหลายด้าน และตอนนี้ก็มีครูประจำชั้นต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิดมากกว่าเดิม อันนี้คือที่เราพบนะ...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษา คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“...สิ่งที่ถดถอยมากที่สุดที่เห็นชัดตั้งแต่เรียนออนไลน์ คือ มัธยมศึกษาตอนปลาย เราจัดการเรียนการสอนแบบ online 100% ดังนั้นนักเรียนจะมีการเช็คชื่อเข้าเรียนและส่วนตัว online ผ่านระบบ ZOOM ก็จะมีประเด็นที่เริ่มรู้สึกตั้งแต่ตอนที่สอนใน ZOOM แล้ว คือสอนคาบที่จะไปพักเที่ยงพอดี พอจะพักเที่ยงแล้วเด็กก็จะว่าง พอเด็กใกล้จะว่างก็จะมีเด็กที่จะรอให้เพื่อนออกจาก ZOOM ก่อน เขาจะบอกว่าอาจารย์หนูคุยกับอาจารย์ด้วยได้ไหมเพราะว่าเขาจะมีเรื่องที่บ้าน...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สัมภาษณ์)

2.3 ข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ก่อให้เกิดผลกระทบและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐฐานะ และการสนับสนุนทาง สังคมและครอบครัวที่ส่งผลให้เกิดการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างไม่เต็มศักยภาพ เช่น ความพร้อมทางด้านเศรษฐฐานะทางสังคม การดูแลช่วยเหลือบุตรหลานในกิจกรรมการเรียนรู้และงานที่ได้รับ มอบหมาย ความพร้อมเกี่ยวกับการเข้าถึงอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี และสัญญาณอินเทอร์เน็ตซึ่งล้วนแล้วแต่เป็น ข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนจากสถานการณ์การแพร่ ระบาดของโรคโควิด-19

“... ก็คือต้องเข้าใจว่าโรงเรียนเราก็เป็นโรงเรียนขยายโอกาสและพ่อแม่ที่อยู่ทางบ้านส่วนใหญ่ ก็คือไม่ได้มีเวลาฝึกหรือว่าไม่ได้มีเวลาพอที่จะให้เวลากับลูกในสิ่งที่ควรจะเป็น เขาก็จะมุ่งเน้นไปในเรื่อง ของการประกอบอาชีพ ส่วนเด็กก็จะอยู่ที่บ้าน เราก็จะรู้เลยว่า อย่างเวลาเราสอนออนไลน์เราจะรู้เลยว่า เขาไม่ตั้งใจหรือว่าเขาไม่สนใจ เขาจะสนใจของเขาเองในสิ่งที่อยู่ในแท็บเล็ตหรือในโทรศัพท์มากกว่า ...”

หัวหน้าระดับชั้นปฐมวัย (สัมภาษณ์)

“... นักเรียนบางคนเขาก็จะมีปัญหาในเรื่องของอุปกรณ์การเรียนไม่มีอินเทอร์เน็ต ไม่มีโทรศัพท์ หรือคอมพิวเตอร์ อันนั้นก็ปัญหาที่นักเรียนไม่ค่อยพร้อมเท่าไรในส่วนนี้ ...”

ครูผู้สอนงานอาชีพและเทคโนโลยี (สัมภาษณ์)

“... สำหรับเด็กมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะว่าเขาจะต้องแบกรับอะไรหลายอย่างในชีวิตของ เขา รวมถึงการถูกคาดหวังจากผู้ปกครองเพราะว่ามัธยมปลายก็ต้องเข้ามหาวิทยาลัยด้วย แล้วก็การช่วย ที่บ้าน ทำงานพิเศษระหว่างเรียน เพื่อที่จะจุนเจือครอบครัวในระหว่างที่เกิดสภาวะวิกฤตโควิด ...”

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3. กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์มีการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนโดยสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การประชุมวางแผนร่วมกันเพื่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การประเมินความพร้อมและความสามารถทางการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน 4) การจัดกิจกรรมปูพื้นฐานและส่งเสริมความรู้ทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ และ 5) การออกแบบและพัฒนาสื่อ แหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการติดตามผลการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การประชุมวางแผนร่วมกันเพื่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

เมื่อโรงเรียนได้เริ่มดำเนินการจัดการเรียนการสอน ณ สถานที่ตั้งภายหลังจากการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ทดแทนการจัดการเรียนการสอน ณ สถานที่ตั้งเนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทางผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้วางแผนร่วมกันโดยจัดการประชุมครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อการวางแผนการดำเนินกิจกรรม และเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ดังสถานการณ์ปกติ โดยเปิดโอกาสให้แต่ละระดับชั้นได้ระดมสมองและนำเสนอถึงปัญหาทางการเรียนรู้ในช่วงที่ผ่านมา และแนวทางการจัดกิจกรรมของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นเพื่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

“... พอได้มาเข้าเรียนท่านผู้อำนวยการก็ได้มีแนวคิดในเรื่องของภาวะ *learning loss* และเราก็ได้ประชุมกันในสายชั้น ก็มีการได้พูดคุยกันว่าเด็ก ๆ ควรจะได้เริ่มต้นทำอะไรบ้าง กิจกรรมเราก็จะไม่เน้นไปในเรื่องของการเขียนการอ่านแต่เราจะมุ่งเน้นไปในเรื่องของการฝึกกล้ามเนื้อ การเรียนรู้ผ่านเกม และกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เกมการศึกษา หรือว่าเพลง คำคล้องจองต่าง ๆ เหล่านี้เราก็ฝึกให้เขาไปก่อน ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาล 3 (สัมภาษณ์)

“... ทีนี้ในการดำเนินการของเราก็คือเรามาคุยกันว่าเราจะทำอย่างไรดี ข้อดีของเรา ก็คือครู ป. 4-5 และ 6 เราจะช่วยเหลือนักเรียนอย่างไรให้สามารถกลับเข้าสู่สภาวะในห้องเรียนให้ได้ ก็คือ ทั้งทางด้านพฤติกรรมและวิชาการเป็นหลักเลย ...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับประถมศึกษา คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... อย่างเช่นของตัวเองทุกสายชั้นก็เอาปัญหามาแล้วก็เอามานำเสนอให้ผู้บริหาร เมื่อเราคุยกันแล้วนำเสนอทุกสายชั้นว่า เราต้องทำกิจกรรมไปในแนวไหนหรือแบบไหน แล้วก็มึงงบประมาณให้เราในการจัดทำกิจกรรมนั้น ๆ ...”

ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา (สัมภาษณ์)

3.1.2 การประเมินความพร้อมและความสามารถทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ก่อนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทางโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นต่าง ๆ ได้ประเมินความพร้อมและความสามารถทางการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายตามมิติข้อตกลงและการพิจารณาของครูผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ โดยทางระดับปฐมวัยอาศัยการประเมินผู้เรียนจากความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และการอยู่ใกล้ชิดผู้เรียน จากนั้นนำข้อมูลจากการประเมินผู้เรียนมาใช้ในการแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ต้องการได้รับกิจกรรมเสริมในระดับน้อย ปานกลาง และมาก ในขณะที่ระดับประถมศึกษาได้นำผลการทดสอบจากการสอบเพื่อประเมินความสามารถในการอ่าน (Reading Test : RT) มาใช้ในการแบ่งกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาได้แบ่งกลุ่มผู้เรียนแบบความสามารถเพื่อการจัดกิจกรรม และแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

“... อย่างเด็กที่เรามีความพร้อมอยู่แล้วเราก็จะจับกลุ่มเด็กที่เรามีความพร้อม เราจะแบ่งเป็นเหมือนสามก๊ก กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ต้องเสริมนิดนึง กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่อยู่ในระดับที่พัฒนาได้แต่ว่าอาจจะต้องใช้เวลานิดหน่อยแล้วก็ให้ความเอาใจใส่กับเด็กที่จะต้องได้รับการพัฒนามากกว่าเด็กกลุ่มอื่น ...”

หัวหน้าระดับชั้นปฐมวัย (สัมภาษณ์)

“... ในส่วนตัวในสายชั้นก็มีการประเมินก่อนด้วยข้อสอบ RT ที่เป็นข้อสอบมาตรฐานทางด้าน การอ่าน การเขียน เราก็จะดูด้วยว่าใครที่เรียนออนไลน์หรือไม่ได้เรียนออนไลน์ ก็พบว่าประมาณแค่ 20% ที่ outstanding มาก ๆ ส่วนประมาณอีก 30% ก็คือไม่ได้เลย ก็คือเหมือนกับว่าพญูชนะ เขาก็ยังไม่รู้เลยส่วนที่เหลือประมาณ 50% ก็อยู่ในระดับปานกลาง ก็อาจจะอนุมานได้ว่าก็เรียนออนไลน์มาประมาณนึง หลังจากนั้นก็จะพยายามมีการประเมินในทุกเดือน เพราะว่าเราจะมีชั่วโมงที่เป็น PLC ใน 2 คาบสุดท้ายเมื่อเทอมที่แล้วเราก็เอาชั่วโมงนั้นมาเพื่อประเมินเด็ก ...”

คุณครูประจำชั้นระดับประถมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... อย่าง ป.4-5-6 ก็จะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มโดยมีทั้งหมด 8 กลุ่มละกันทั้ง 3 สายชั้น ทำให้ไม่ถึงให้อยู่ด้วยกันเพราะช่วยในเรื่องของสังคมโรงเรียน เพราะจากที่ผ่านมามีความรู้สึกรู้สึกว่าเปิดเรียนมาสัก 1 เดือนก่อนที่จะมาเรียนเต็ม การอยู่ด้วยกันของนักเรียนมีสถานะที่เปลี่ยนแปลงไป เราก็ได้เริ่มดำเนินการก็คือให้เป็นกลุ่มและเรียนตามฐานกิจกรรม ให้เขารู้สึกว่าเขามาโรงเรียนแล้วมีความสุขหลังจากที่เขาห่างหายไป 2 ปีเต็ม ๆ และก็มีมีการปรับพฤติกรรมทั้งหมด 2 วันไม่ว่าจะเป็นเรื่องของมารยาท...”

ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา (สัมภาษณ์)

3.1.3 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน

โรงเรียนได้ดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ ตรงต่อเวลา เดินแถว ยิ้มง่าย ไหว้สวย ช่วยจิตอาสา ร่วมกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ 3R8C (Reading, Writing, Arithmetic, Critical thinking and problem-solving, Creativity and innovation, Cross-cultural understanding, Collaboration teamwork and leadership, Communication information and media literacy, Computing and IT literacy, Career and learning skills และ Compassion) เนื่องด้วยจากการประชุมก่อนการดำเนินการกิจกรรมฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนได้สังเกตเห็นและตระหนักถึงความสำคัญของการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในด้านของคุณลักษณะของผู้เรียนร่วมด้วย ประกอบกับการสังเกตของครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ของระดับชั้นต่าง ๆ ที่สังเกตเห็นถึงภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในด้านของคุณลักษณะของผู้เรียน จึงได้จัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนใน 2 วันแรกของการจัดกิจกรรมการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ อีกทั้งกิจกรรมดังกล่าวยังสามารถช่วยให้นักเรียนใหม่ที่เข้าศึกษาในโรงเรียนเป็นครั้งแรก เช่น ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้เรียนรู้กับอัตลักษณ์ของโรงเรียนและสามารถปรับตัวกับการเรียนในโรงเรียนได้มากยิ่งขึ้น

“...ส่วนของฐานมารยาท มีการตรงต่อเวลา แล้วก็ เราจะล้อกับอัตลักษณ์ของโรงเรียนเป็นหลัก ในการปรับพฤติกรรมนักเรียน เช่น ตรงต่อเวลา เดินแถว ยิ้มง่าย ไหว้สวย แล้วก็ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน แต่เราจัดกิจกรรมบนพื้นฐานให้เด็กสนุกและมีความสุข ...”

ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... แล้วก็จะมีเสริมคือการใช้อัตลักษณ์เสริมด้วยเพราะว่าทางโรงเรียนของเรามีอัตลักษณ์ แล้วก็เพื่อให้เป็นการปูพื้นฐานของแต่ละคน แล้วก็มีการทำให้เด็กทำในแต่ละฐาน เช่น เราต้องมีการปรับสังเกตได้ว่า ม. 1 เขายังไม่ค่อยมีความกล้าที่จะแสดงพฤติกรรม ก็มีการแนะนำแล้วก็พานักเรียนเดินว่าสถานที่ตรงนี้เป็นบริเวณไหนของโรงเรียน อันนี้ก็ไม่ใช่เหมือนคนอื่นเลยเหมือนเรานับหนึ่งใหม่...”

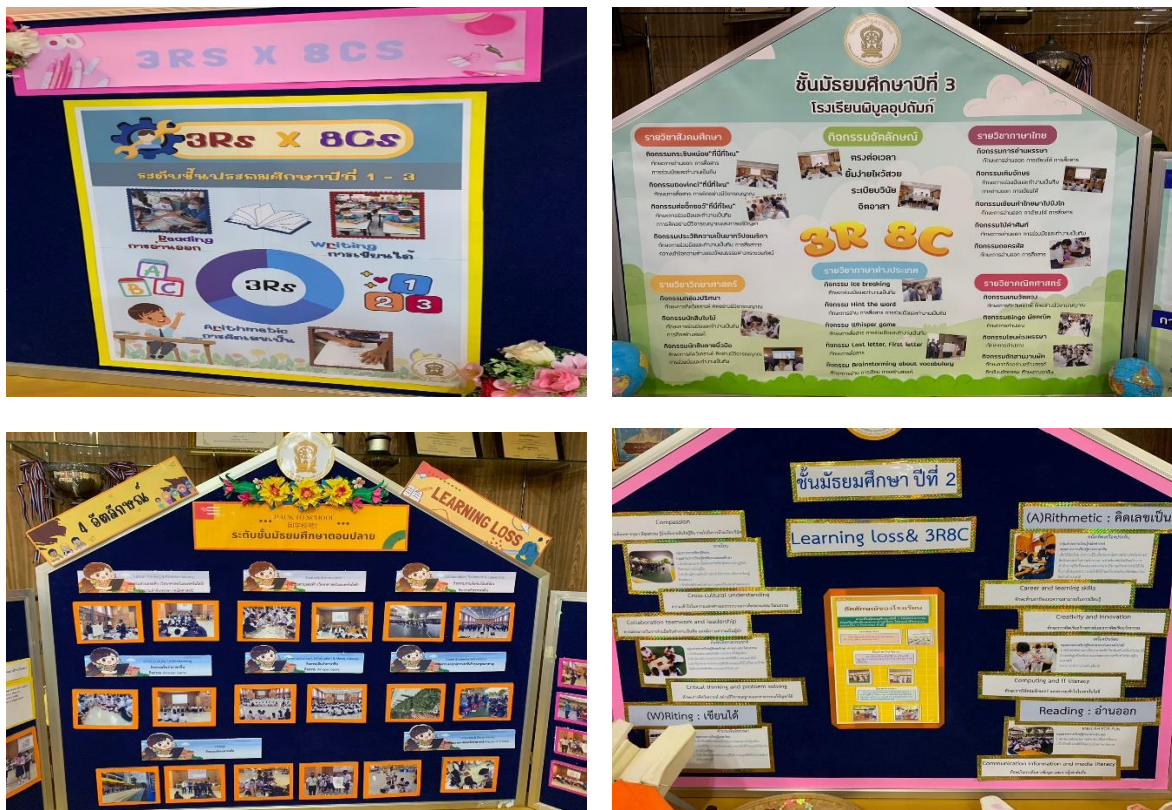
ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ทบทวนอัตลักษณ์ของโรงเรียน ให้เด็กได้รู้ว่าอัตลักษณ์ของโรงเรียนมีอะไรบ้าง ยิ้มง่าย ไหว้สวย ตรงต่อเวลาอันนี้เราก็เหมือนมาทบทวนกับเขา แล้วก็ในส่วนของสาระของสายชั้น ของชั้น ม.2 เราก็จะมีการบูรณาการกัน ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... learning loss ต่อไปก็จะเป็นกิจกรรมอัตลักษณ์ ด้วยอัตลักษณ์ก็คือจะสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของโรงเรียน เป็นยิ้มง่าย ไหว้สวยและก็ตรงต่อเวลา จิตสาธารณะ ก็ให้นักเรียนเข้ามาของแต่ละฐานแต่ละกิจกรรมตรงนี้ แล้วก็ให้นักเรียนออกมานำเสนอของแต่ละฐานว่า การยิ้มง่าย ไหว้สวยที่ถูกต้องเป็นอย่างไรหรือว่าระเบียบวินัยเป็นอย่างไร และการตรงต่อเวลาควรจะเป็นแบบไหน จิตสาธารณะนักเรียนควรจะมีแบบไหนในสังคมอะไรประมาณนี้ ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.30 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3.1.4 การจัดกิจกรรมปูพื้นฐานและส่งเสริมความรู้ทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้

นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนแล้ว ทางโรงเรียนได้มุ่งเน้นในการจัดกิจกรรมปูพื้นฐานและส่งเสริมความรู้ทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ร่วมด้วย เช่น สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นต้น โดยการจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อการปูพื้นฐานและส่งเสริมความรู้ทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นเป็นเวลา 6 วันต่อเนื่องจากการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนซึ่งได้จัดกิจกรรมเป็นเวลา 2 วัน โดยในแต่ละระดับชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ร่วมกันออกแบบและวางแผนกิจกรรมและเนื้อหาต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานและสามารถฟื้นฟูองค์ความรู้ที่สำคัญจำเป็นต่อการเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนได้ และดำเนินการจัดกิจกรรมปูพื้นฐานและส่งเสริมความรู้ทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนก่อนเปิดภาคการศึกษาโดยจัดเป็นสัปดาห์ของกิจกรรมฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

“...จริง ๆ แล้ววิชาการงานจะเป็นวิชาที่ฝึกทักษะเป็นส่วนใหญ่ ถ้าเด็กฝึกได้ก็คือ เด็กได้วิชาของเรา แต่ในส่วนเขียนหรืออ่านเขาก็ต้องมีด้วยเพราะว่าถ้าเขาไม่มีเขาก็จะไปหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องของการอ่านการเขียนไม่ได้ วิชาการงานจะเน้นหนักในเรื่องการใช้ทักษะในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้มันเกิดขึ้นมาบางคนถึงแม้เขาจะอ่านออกเสียงไม่ได้แต่เขาทำได้เราก็โอเค ...”

ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (สัมภาษณ์)

“...ในส่วนของเพื่อนูบาล 3 ที่จะต้องเพิ่มในส่วนของการวิชาการมากขึ้นเพราะว่าเขาจะต้องไปเรียนในระดับประถมศึกษาแบบนี้ บางคนยังไม่รู้จักตัวเลขหรือว่าค่าจำนวน ชี้ตัวพยัญชนะ อะไรแบบนี้ก็ยังไม่คล่อง ตรงนี้เราก็อาจจะเสริมในส่วนของหลังจากที่น้อง ๆ ตื่นนอนเราก็อาจจะมาให้เขียนบ้าง ก่อนกลับบ้านสัก 1 ชั่วโมง ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาล (สัมภาษณ์)

“...ใน 2 วันแรก อีก 6 วันเราก็จะเป็นกิจกรรมตามฐานในทั้งหมด 8 วิชาหลัก ก็คือ วิทย์ คณิต ภาษาไทย อังกฤษ แล้วก็มีการศิลปะ แล้วก็รู้สึกละจะเป็นภาษาไทย ทั้งหมด 8 กลุ่มสาระวิชา โดยทั้ง 8 วันนี้เด็กจะต้องอยู่ด้วยกันตลอด มีที่ดูแลน้อง สังเกตได้ชัดเจนอย่างหนึ่งเลยคือวันแรก ๆ ที่กับน้องอยู่ด้วยกันไม่ได้ ... อันนี้คือสิ่งที่ได้จากกิจกรรม learning loss หลังจากนั้นในแต่ละวิชาที่เราเรียน 6 วัน เหมือนเป็นการปูพื้นฐาน อย่างเช่นวิทยาศาสตร์ สอนในเรื่องของการรู้เทคนิคในเรื่องของการใช้อุปกรณ์ ซึ่งนักเรียนจะต้องใช้ในกิจกรรมการทดลองไม่ว่าจะเป็น ป.4-5-6 แล้วก็ในเรื่องของการคิดวิเคราะห์บ้างนะคะแต่ไม่ได้หนักเหมือนการเรียนปกติ...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษา คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.31 การจัดกิจกรรมปูพื้นฐานและส่งเสริมความรู้ทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้

3.1.5 การออกแบบและพัฒนาสื่อ แหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการติดตามผลการเรียนรู้

โรงเรียนได้มีนโยบายให้ครูผู้สอนในแต่ละระดับชั้นได้ร่วมกันวางแผนในการออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้ในกิจกรรมฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน และใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนภายหลังการเปิดเรียนในสถานที่ตั้งร่วมด้วย อีกทั้งสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนร่วมกันพัฒนาได้ใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง เช่น คลิปการสอน เว็บไซต์ครู เป็นต้น อีกทั้งในการด้านวัดและประเมินผลผู้เรียนในกิจกรรมฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน ครูผู้สอนในแต่ละระดับชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ร่วมกันออกแบบและจัดทำใบงานและเอกสารการวัดและประเมินผลเพื่อใช้ในการประเมินผู้เรียน และนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไปใช้ในการติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละรายวิชาและระดับชั้นต่าง ๆ ได้ต่อไป

“... เป็นครูผู้สอนสำหรับ learning loss ในทุกกิจกรรม เพราะว่าเราจะมีใบวัดและประเมินผลในการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมอยู่แล้ว และก็มานำเสนอกับท่านผู้บริหารในการดำเนินงานของเรา ว่าประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหน สิ่งที่ได้อย่างแรกก็คือเขามีความสุขกับการมาเรียนอยู่แล้ว...”

ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ก็จะมีของ ป.1 และ 2 คือ ป.1-ป.2 จะเป็นครูประจำชั้นสอนทุกวิชา ก็จะมีการแบ่งกันทำอย่างรับมาในส่วนของคณิต ส่วนครูอีกท่านนึงจบเอกภาษาไทยเขาก็จะรับทำภาษาไทย ...”

หัวหน้าระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น (สัมภาษณ์)

“... เราก็จะมีให้น้องนักศึกษาที่มาฝึกประสบการณ์ช่วยด้วยกัน ทำด้วยกัน อย่างของน้องอนุบาล ก็จะมีพวกเกมหรือนิทานอะไรแบบนี้ ก็จะมีพูดคุยกันก่อนว่าน้องอยากทำอะไร แล้วก็เอามานำเสนอ แล้วก็ใช้ร่วมกันใน 1 สัปดาห์นั้น ...”

หัวหน้าระดับชั้นปฐมวัย (สัมภาษณ์)

“... สำหรับชั้นมัธยมปลายก็จะเป็นการบูรณาการ อย่างเช่นวิชาสังคมศึกษาที่เขาจะต้องสอนในเรื่องของภูมิศาสตร์ มีเรื่องของปรากฏการณ์เอลนีโญและลานินญาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่ง ม. 6 ก็จะมีวิชาวิทยาศาสตร์ที่จะต้องเรียนเรื่องพวกนี้อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเราก็จะเหมือนทำ design เนื้อหาออกมาแล้วก็อาจจะสอนในวิทยาศาสตร์ไปแล้ว ก็ให้คุณครูสอนในวิชาสังคมแล้วก็เก็บคะแนนทั้ง 2 วิชา ก็จะพยายามเพราะว่าเด็กมัธยมเราจะต้องมีเวลาว่างให้เขาสำหรับมัธยมปลาย ให้เขาว่างที่จะไปศึกษาว่าแนวทางการเข้ามหาวิทยาลัยเป็นอย่างไรบ้าง เพราะฉะนั้นครูในสายชั้นมัธยมปลายก็จะคุยกันว่าภาระงานในส่วนไหนที่นักเรียนสามารถลดได้หรือตรงไหนที่แต่ละวิชามีความเหมือนกันของตัวชีวิต หรือว่าหลักสูตรก็ให้เรียนรู้ในเรื่องเดียวกันก็จะให้ทำเป็นชิ้นงานหรือสื่อวิธสอนที่เป็นอันเดียว ก็คือทำครั้งเดียวให้เรียนรู้ได้ครบทั้ง 2 กลุ่มสาระประมาณนี้ ...”

หัวหน้าระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สัมภาษณ์)

3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์มีการเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองของครูผู้สอน และ 2) การส่งเสริมและอบรมพัฒนาครูโดยผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองของครูผู้สอน

ในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ ครูผู้สอนได้มีกระบวนการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย หนึ่งในวิธีการหลักที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้นำมาใช้ในการพัฒนาตนเอง คือ การเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อทางออนไลน์ต่าง ๆ ตลอดจนการเรียนรู้จากประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน จากนั้นได้เรียนรู้จากการทดลองและลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และค่อย ๆ พัฒนาตนเองในด้านอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งการติดต่อคลิปวิดีโอเพื่อนำมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน การจัดทำสื่อต่าง ๆ การใช้แพลตฟอร์มในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ และการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“... มีครบทุกคน คุณครูทุกคนสร้างเหมือนกันหมดเลย...แชนเอง เพราะว่าป็นนโยบายของท่านผู้อำนวยการที่จะให้ส่วนกลางทำเว็บไซต์ให้คุณครูทุกคน เพื่อใช้ในช่่วงที่นักเรียนเรียนที่บ้าน...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (สัมภาษณ์)

“...ในส่วนของตัวเว็บไซต์ก็ยังมีระบบประกาศคะแนนแบบ real time เราก็ยังคงใช้ตรงนี้อยู่ แล้วก็ยังมีพวกคลิปวิดีโออย่างของวิทยาศาสตร์แบบนี้ ก็จะมีการแขวนคลิปวิดีโอวิทยาศาสตร์ของแต่ละเรื่องเอาไว้เวลาที่นักเรียนไม่เข้าใจหรือว่าสอนไม่ทันบ้าง หรือว่าเวลาที่มีการทดลองอะไรที่โรงเรียนเราทำไม่ได้อาจจะติดในเรื่องของอุปกรณ์ที่ไม่มี...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (สัมภาษณ์)

“...เป็นคลิปวิดีโอที่เอามาติดต่อ เราก็เอามาติดต่อใส่เสียงใส่ effect เข้าไป เพลง อะไรแบบนี้ ตอนนี้อยู่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนอยู่ ก็มีการอัปเดตวิดีโอทุกเรื่อง เวลาที่นักเรียนเรียนไม่ทันในห้องก็สามารถเข้าไปดูย้อนหลังได้ ในส่วนตัวของรายวิชาภาษาไทย ...”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย (สัมภาษณ์)

“...เรียนรู้เองเป็นส่วนใหญ่ ช่วงแรกก็มีการอบรมให้แต่เราก็ไปหาความรู้เองเพิ่มเติมแล้วก็มีคำถามกันเองบ้าง ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (สัมภาษณ์)

3.2.2 การส่งเสริมและอบรมพัฒนาครูโดยผู้บริหารสถานศึกษา

การพัฒนาครูผู้สอนในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ นอกเหนือจากการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองของครูผู้สอนดังกล่าวไว้ในประเด็นข้างต้นนั้น ทางผู้บริหารสถานศึกษายังได้เข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการส่งเสริมและอบรมพัฒนาครูด้วยการจัดการอบรมจากวิทยากรภายนอกโรงเรียน เช่น การอบรมวิจัยในชั้นเรียน การอบรมด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา อีกทั้งยังได้มีการอบรมพัฒนาครูด้วยการจัดอบรมจากวิทยากรภายในโรงเรียนจากครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ หมุนเวียนมาเป็นวิทยากรเสริมสร้างสมรรถนะในด้านต่าง ๆ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันระหว่างครูผู้สอนในโรงเรียน

“... โดยทางโรงเรียนก็จะมีคณะมาฝึกอบรมให้ เพื่อให้คุณครูได้เรียนรู้วิธีการทำเว็บไซต์และเติมในแต่ละครั้งที่จะให้นักเรียนได้เรียนในแต่ละวันค่ะและเราก็ทำเองนับตั้งแต่นั้น ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... เวลาที่ท่าน (ผู้อำนวยการ) จะจัดกิจกรรมอะไรหรือว่าพัฒนาครูก็จะดูตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ อย่างเช่น เกณฑ์วิทยฐานะตามมก. 9 ที่กำหนดว่าครูจะต้องมีการอบรมเรื่องของภาษาไทย ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยี ท่านก็จะจัดอบรมภาษาไทย ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีรวมถึงจัดอบรมการวัดและประเมินผล การวิจัยในชั้นเรียนซึ่งอันนี้ก็จะทำทุกปีในเรื่องของการวิจัย โดยปกติถ้าสมมติว่าถ้ามีการเปิดแบบ on site ก็จะมีการประกวดวิจัยและนวัตกรรมของโรงเรียนเพื่อที่จะหาผู้ที่ชนะและมีรางวัลให้สำหรับงานวิจัยที่ชนะเลิศรวมถึงนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ชนะเลิศก็จะมีรางวัลให้ ก็จะมีประมาณนี้ ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (สัมภาษณ์)

“... ในการอบรมภาษาไทย ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยี อันนี้จะจัดโดยบุคลากรภายในโรงเรียน อย่างภาษาไทยก็จะเป็นคุณครูภาษาไทยเป็นคนจัด ภาษาอังกฤษก็จะเป็นกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ แล้วก็เทคโนโลยีก็จะเป็นฝ่ายเทคโนโลยีของโรงเรียนเป็นคนจัด ก็จะมีกิจกรรมบางการอบรมที่อาจจะต้องเชิญวิทยากรภายนอกก็คือการอบรมการวิจัยในชั้นเรียน อันนี้ก็จะมีการเชิญวิทยากรภายนอกและก็ล่าสุดที่เป็นการอบรมการวัดและการประเมินผล อันนี้ก็จะประยุกต์เทคโนโลยีมาใช้ก็คือวิทยากรก็เป็นระดับมหาวิทยาลัย ก็จะมีประมาณนี้ ก็จะมีทั้งภายนอกและภายใน ...”

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สัมภาษณ์)

3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้อาศัยการสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การใช้สื่อทางสังคมออนไลน์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 การใช้สื่อทางสังคมออนไลน์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้ใช้สื่อทางสังคมออนไลน์ เช่น LINE Group กับผู้ปกครองของนักเรียนในทุกระดับชั้นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและใช้ในการติดต่อสื่อสารต่าง ๆ กับผู้ปกครอง โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง ตลอดจนการประกาศข่าวสารต่าง ๆ กิจกรรมต่าง ๆ ของระดับชั้น และโรงเรียนให้แก่ผู้ปกครองได้รับทราบผ่านทางคุณครูประจำชั้น อีกทั้งช่องทางการสื่อสารด้วยสื่อทางสังคมออนไลน์นี้ยังเป็นช่องทางที่ผู้ปกครองสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนแก่ครูประจำชั้นและผู้ปกครองของผู้เรียนรายอื่นได้รับทราบและแสดงความคิดเห็นร่วมกันอีกด้วย

“... เช่นเดียวกับน้องประมม เวลาส่งเขาไม่ได้เดินทางมาส่งแต่ว่าเขาจะใช้วิธีการถ่ายเป็นรูปภาพ แล้วก็ส่งใน group LINE ของเขา น้องประมมเขาจะมี group LINE ของเขาเอาไว้ส่งการบ้าน แล้วก็ยกตัวอย่างเช่นวิชาภาษาไทย เขาก็จะมีการอัดวิดีโอแล้วก็ส่งให้คุณครู คุยกันเรื่องการอ่านภาษาไทย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากที่กล่าวมาก็คือคล้าย ๆ กับประมม ผู้ปกครองก็จะมีส่วนร่วมใน LINE กลุ่ม สอบถามหรือจะแจ้งอะไรครูก็จะประสานกับผู้ปกครองทางไลน์ จะมีกิจกรรมอะไรหรือเชิญผู้ปกครองมาก็จะติดต่อทาง LINE กลุ่ม ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

“...ถ้าเป็นประมมต้นส่วนใหญ่ ผู้ปกครองเขาก็จะให้ความร่วมมือและติดตามการเรียนของลูกดีอยู่แล้ว มีอะไรเราก็จะประกาศไปใน LINE...”

ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ของ ม.ปลาย จะไม่ค่อยมีเท่าไร ของ ม.ปลายนะ ก็จะเหมือนกับของน้องประมม ก็คือจะมี LINE กลุ่มของครูที่ปรึกษาและผู้ปกครอง โดยส่วนใหญ่นะ ระดับชั้น ม.ปลาย ผู้ปกครองจะไม่ค่อยมีบทบาทเท่าไรเพราะถือว่าลูกเขาโตแล้วก็ค่อนข้างที่จะปล่อย แต่ก็อาจจะมีปัญหาในเรื่องพฤติกรรมของนักเรียนอะไรแบบนี้เรื่องชู้สาว หรือกลับบ้านดึกเกินไป อันนี้เขาก็จะบอก อย่างเช่นอยู่โรงเรียนเป็นอีก บุคลิกนั่งอยู่บ้านก็เป็นอีกบุคลิกหนึ่ง ผู้ปกครองก็จะสะท้อนมาแล้วครูก็จะนำมาปรับพฤติกรรมเพื่อรู้ เพื่อให้รู้ว่าจริงๆแล้วโดยเนื้อแท้เด็กคนนี้เป็นอย่างไร แต่ว่าถ้าจะให้มาเจอตัวกันส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีส่วนใหญ่จะเป็นการคุยผ่าน LINE กลุ่มและ LINE ส่วนตัว ...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สัมภาษณ์)

3.3.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผู้ปกครองและชุมชนบริเวณที่ตั้งใกล้เคียงของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ล้วนแต่เป็นเครือข่ายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนที่ดีในด้านการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ของผู้เรียน ในทุกระดับชั้น ทั้งในเรื่องของงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมในการสอน การบ้าน จัดเตรียมอุปกรณ์ในการเรียนรู้ การติดตามการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนการสื่อสารพูดคุยกับ ครูผู้สอนและครูประจำชั้นอย่างต่อเนื่องถึงการเรียนรู้ คุณลักษณะ และผลการศึกษาของผู้เรียน

“... ผู้ปกครองก็จะให้ความร่วมมือคอยจัดหา อย่างเช่นช่วงลดยกกระทง ก็จะถามว่าคุณครูต้องการใบตองไหม เราจะมี LINE กลุ่มของห้องเรียนอยู่แล้วแล้วก็ถ้าเป็นในเรื่องของปัญหา หรือว่าอะไรที่มันคุยกันในกลุ่มใหญ่ไม่ได้แบบนี้ เราก็จะแยกออกมาคุยส่วนตัวกับผู้ปกครองแต่ละท่านไปแบบนี้ ก็จะเจอผู้ปกครองบ่อยเจอกันทุกวันมีอะไรก็คุยกันต่อหน้าได้ คุยกันใน LINE หรือว่าปรึกษากันได้ ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นปฐมวัย (สัมภาษณ์)

“... ก็ค่อนข้างที่จะได้รับความร่วมมือในทุกกิจกรรมตลอด เช่น กิจกรรมทุกวันศุกร์ก็จะมีการจัดเต็มเตรียมของมาใส่บาตรให้บุตรหลานเขาเต็มทีเลย แล้วก็ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเล็ก ๆ ในห้องเรียนหรือการเชียร์กีฬา การแต่งกายตามวันสำคัญต่าง ๆ แบบนี้ ถ้าเราบอกเขาแล้วก็แจ้งเขาเขาก็พร้อมที่จะ support แล้วก็ให้ความร่วมมือได้ดี ...”

หัวหน้าระดับชั้นปฐมวัย (สัมภาษณ์)

“... ส่วนของน้องประถมก็จะเป็นการใช้แบบ on hand ก็คือคุณครูเขาก็จะมีการจัดทำใบงานหรือการบ้านในรูปแบบกระดาษที่เป็น paper แล้วก็ส่งให้กับผู้ปกครองในบางสายชั้นก็จะมีการนัดกันแล้วก็รับที่หน้าประตูโรงเรียนในช่วงของที่มีการแพร่ระบาดโควิด-19 แล้วก็ในบางงานในบางรายวิชาที่มีการแจกใบความรู้ ใบงาน เช่นเดียวกับน้องประถม เวลาส่งเขาไม่ได้เดินทางมาส่งแต่ว่าเขาจะใช้วิธีการถ่ายเป็นรูปภาพแล้วก็ส่งของเขา ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... บทบาทของผู้ปกครองก็จะเป็นในระดับชั้นอนุบาล เทศบาลมารับมาส่งในเรื่องของใบงาน ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา (สัมภาษณ์)

3.4 การพัฒนาลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้มีการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยได้ร่วมมือกันภายในโรงเรียนในการพัฒนาลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ทั้งแบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การพัฒนาเว็บไซต์ครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ และ 2) การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลอย่างง่ายเพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.4.1 การพัฒนาเว็บไซต์ครูเพื่อการจัดการเรียนรู้

ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้และสื่อทางดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จึงได้กำหนดนโยบายในการให้ครูผู้สอนได้พัฒนาและจัดทำเว็บไซต์ครูรายบุคคลเพื่อการใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านทางระบบออนไลน์ โดยครูผู้สอนสามารถนำสื่อการสอน สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสื่อที่ครูผู้สอนได้พัฒนาและจัดทำขึ้นด้วยตนเอง หรือนำมาจาก YouTube มาใส่ไว้ในเว็บไซต์ครู และให้ผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาทบทวนความรู้ต่าง ๆ ได้อยู่ตลอดเวลา

“...ท่านผู้อำนวยการท่านเดิมก็ยังมีการทำเว็บไซต์ส่วนตัวของคุณครูด้วย คุณครูทุกท่านมีเว็บไซต์ส่วนตัว ในเว็บไซต์ก็จะประกอบไปด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ของคุณครูรวมถึงสื่อการสอนต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น พวก PowerPoint ต่าง ๆ คุณครูของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์พวกเด็กมัธยมเขาจะโตแล้ว ก็จะมีการใช้สื่อที่เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์อะไรต่าง ๆ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“.....ก็มีในอินเทอร์เน็ต ใน YouTube อะไรแบบนี้ อย่างอนุบาลก็จะสร้างคลิปเอง ก็แล้วแต่ ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาล (สัมภาษณ์)

“... อาจารย์สามารถเข้าศึกษาได้ในเว็บไซต์ของโรงเรียนได้หมดเลย...อาจารย์ลองเข้าเลยได้ไหม มีครบทุกคน (เว็บไซต์ครู) คุณครูทุกคนสร้างเหมือนกันหมดเลย...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.32 การพัฒนาและจัดทำเว็บไซต์ครูรายบุคคล

3.4.2 การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลอย่างง่ายเพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้

นอกเหนือจากการพัฒนาเว็บไซต์ครูดังกล่าวไว้ในประเด็นข้างต้น โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ยังได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลอย่างง่ายที่ครูผู้สอนสามารถผลิตขึ้นมาได้ด้วยตนเอง เช่น การอัดคลิปวิดีโอ การจัดทำสื่อการสอน ใบงาน การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ การจัดฐานกิจกรรม เพื่อใช้ในการประกอบการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน หรือใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิมจากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ มาใช้ในการประกอบการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อให้เกิดความง่าย สะดวก และเข้าถึงได้แก่ครูผู้สอน และผู้เรียน

“... สำหรับ ม.2 ก็จะมีคุณครูบางท่านที่เก็บ ครูบางท่านก็จะไม่เก็บ ถ้าอย่างของครูที่สอนวิชาการงานอาชีพ ครูจะทำใบความรู้แต่ใบความรู้จะใส่ไว้ใน LINE กลุ่ม ครูจะมี LINE กลุ่มของนักเรียนที่เรียน การงานอาชีพกับครูแล้วครูก็จะเอาใบความรู้ตรงนี้ใส่ไว้ให้เขา เพื่อที่เขาจะหนึ่งเลยก็คือเราเซฟกระดาษเพื่อที่เขาจะไม่ต้องถือหนังสือ ...”

ครูผู้สอนรายวิชาการงานอาชีพ (สัมภาษณ์)

“... วิชาภาษาอังกฤษก็จะทบทวนในเรื่องของพื้นฐานในเรื่องของคำศัพท์ ก็จะสร้างพวกกิจกรรมหรือพวกเกมให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันนะคะ โดยแบ่งกลุ่มเป็นสี่โต๊ะประมาณ 10 สีแล้วก็ให้นักเรียนได้เรียนรู้พวกกิจกรรมเกมหรือคำศัพท์ แล้วก็จะมีการสรุปการทำชิ้นงานออกมาว่าพื้นฐานที่เขามีอยู่ได้มากน้อยแค่ไหน ถ้าเปิดมาปกติคำศัพท์เหล่านี้เขาจะยังใช้ได้อยู่ไหมหรือว่าลืมไปแล้ว อันนี้ก็คือในเรื่องของภาษาอังกฤษนะคะ ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... ถ้าเป็นในเรื่องของวิชาวิทยาศาสตร์ก็จะมีกรหีบยกพวก เขาเรียกว่ากิจกรรมเหมือนให้นักเรียนป้อนลายนิ้วมือแล้วก็หาพวก DNA ซึ่งก็จะสอดคล้องกับตัวชีวิตและมาตรฐานการเรียนรู้ของวิทยาศาสตร์ในระดับชั้น ม.3 แล้วก็เอามาเปรียบให้นักเรียนได้เรียนรู้ในโรงเรียน เหมือนกับว่าให้หาพวกไปไม้แต่ละชนิดแต่ละสายพันธุ์ มาวิเคราะห์สังเคราะห์ และก็ไปกันออกมาว่าใบนี้คือใบอะไร เขาจะเปรียบเทียบกันแบบนี้ของวิทยาศาสตร์ ...”

หัวหน้าระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (สัมภาษณ์)

3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้ให้ความสำคัญกับสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งในด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตด้วยการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการส่งเสริมสุขภาวะที่ดีร่วมกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต และ 2) การดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล ร่วมกับการสังเกตพูดคุยผู้เรียนรายบุคคลเพื่อการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.5.1 การใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเป็นหนึ่งในวิธีการที่โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้นำมาในการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมานักเรียนประสบกับปัญหาทั้งทางสุขภาพกายและสุขภาพจิตมากขึ้น ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาจึงได้ใช้ข้อมูลสารสนเทศจากระบบดูแลช่วยเหลือในการดำเนินการเฝ้าระวัง และติดตามภาวะสุขภาพของนักเรียน

“... ชั้นแรกของคุณครูที่มาก็คือใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนก่อนก็คือเราจะดูข้อมูลของนักเรียนก่อนว่าสภาพทางครอบครัวหรือฐานะเป็นอย่างไรบ้าง พบว่านักเรียนของคุณครูมีทั้งหมด 38 คน มีครอบครัวไม่สมบูรณ์อย่างเช่นพ่อแม่แยกทางเกือบ 80% เยอะมาก และก็อยู่กับพ่อแม่ก็ประมาณ 10% นอกนั้นก็จะเป็นอยู่กับปู่ย่าตายายเป็นหลักเสียส่วนใหญ่ ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... อย่างระบบของคุณครูจะเป็นแม่ปกครองลูกต้องบอกแบบนี้ ครูจะดูแลเด็ก ๆ ของครูตั้งแต่มาโรงเรียน 7:30 น. ครูติดเด็กตลอดเวลา ตั้งแต่เด็กนักเรียนมาขึ้นห้อง ลงมาเข้าแถวดูแลกินนมพากินข้าว แล้วก็ไปส่งนักเรียนกลับบ้านและถ้าเราใช้ระบบที่เราดูแลเขาอย่างดี ถ้ามีปัญหานักเรียนเขาจะเอ่ยกับเราเองและเราก็ใช้วิธีสังเกต แล้วก็เขามาหาเราเอง ...”

ครูประจำชั้นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.5.2 การดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนรายบุคคลเพื่อ การดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคลซึ่งเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติขั้นพื้นฐานในการดูแลสุขภาพกายของผู้เรียนด้วยการสังเกต ตักเตือน และดูแลเอาใจใส่ถึงการดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคลอย่างเป็นประจำสม่ำเสมอ อีกทั้งยังได้ปฏิบัติตามมาตรการเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ร่วมกัน ในขณะที่การดูแลด้านสุขภาพจิตนั้น ครูผู้สอนยังได้อาศัยการสังเกต และความใกล้ชิดกับผู้เรียนในการพูดคุยและให้คำปรึกษา ตลอดจนการเสริมแรงทางบวกให้แก่ผู้เรียนในการดูแลสุขภาพจิตของผู้เรียน

“... พฤติกรรมของเด็กค่อนข้างเยอะมากเขาโตเป็นวัยรุ่น แล้วก็หลายคนเลย ที่อาจจะเป็นเรื่องทางครอบครัวเขาด้วย บางคนมีปัญหาครอบครัวจนทำให้เวลามาโรงเรียนพฤติกรรมเขาเปลี่ยนไป เอมแรกเขายังไม่เปลี่ยนแต่เทอม 2 เขาเปลี่ยน คุณครูก็สอบถามไปเรื่อย ๆ เริ่มมีปัญหาทางครอบครัวเกิดขึ้น และก็คุณครู ด้วยความที่เป็นคุณครูเราก็แก้ไขได้เท่าที่แก้ไข แล้วก็พูดคุยกับนักเรียนเท่าที่พูดคุยได้ ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ในส่วนของสุขภาพกายครูก็อาจจะให้เขาดูแลตัวเองอย่างเรื่องระเบียบวินัย การแต่งกายก็ให้เรียบร้อยเพราะว่าบางคนก็แต่งกายไม่เรียบร้อย เล็บยาวอะไรประมาณนี้ก็ให้เขาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเขาให้เหมาะสมกับความเป็นนักเรียน ...”

ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา (สัมภาษณ์)

“... ส่วนสุขภาพจิตคุณครูต้องหลายกำแพง ซึ่งถ้าเกิดคนนี้เขามีปัญหาคุณครูพูดคุยเขาก็จะเหมือนเด็กปกติ ดูได้ยากมากเลยว่าเขามีความผิดปกติ คุณครูคุยไปคุยมามันเริ่มมีอะไรบางอย่างที่บอกว่าเด็กคนนี้ผิดปกตินะ คุยไปคุยมาเราก็เริ่มสังเกตพฤติกรรมว่าเขากลับบ้านช้าเราก็เลยถามว่าทำไมถึงกลับบ้านช้า ...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (สัมภาษณ์)

3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพเพื่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และ 2) การสร้างและพัฒนาเว็บไซต์การเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.6.1 การกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ด้วยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จึงได้กำหนดนโยบายและส่งเสริมให้ครูผู้สอน ทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ เช่น ZOOM Meeting, Google Meet, LINE ตลอดจนการใช้เว็บไซต์ครูในการจัดการเรียนรู้ทั้งในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ในสถานที่ตั้ง

“... เราปิดเรียนในช่วงการระบาดของโรค COVID-19 ก็ทำให้เราหยุดการเรียนไปประมาณ 2 ปี แต่ว่าถึงปิดเรียนไปแต่เราก็ไม่ได้มีการหยุดการจัดการเรียนการสอน เรายังคงมีการจัดการเรียนการสอน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ของเราก็มีการเรียนออนไลน์โดยเฉพาะของพี่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 เรามีการเรียนออนไลน์กันอย่างจริงจัง ส่วนตัวมีการกำกับติดตาม 100% ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... เราก็จะจัดการเรียนรู้แบบ Google Meet และที่ Google Classroom อันนี้ก็จะสร้างเป็น LINE ในสายชั้นไว้ เพื่อที่จะให้นักเรียนติดตามส่งงานทางออนไลน์ ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... เราสอนออนไลน์กัน 2 ปีเราก็จะใช้โปรแกรม LINE และที่โปรแกรมที่ครูพัฒนาในการที่จะสอนเด็ก...เราก็ต้องใช้ทุกวิถีทางไม่ว่าจะเป็นใบงานหรือใบความรู้ที่เราจะสามารถใส่ลงไป drive หรือใน ส่วนไหนที่เด็กเขาจะสามารถสื่อสารกับเรา ที่เราจะให้เขาสามารถสื่อสารได้ให้เขาเปิดดูเองได้หรือว่าให้เขาไปหาความรู้ด้วยตัวเองได้ แล้วเขาก็จะทำงานในส่วนของเราที่เราใส่ไปแล้วก็ส่งกลับมาให้ครูทุกคนซึ่ง อันนี้ก็ต้องเป็นความสามารถของครูที่จะต้องหาวิธีที่จะสื่อสารและติดต่อกับเด็ก และให้เขามี feedback ย้อนกลับมาเพื่อที่เราจะตรวจงานเขา พอในช่วงเปิดเทอมมาที่ต้นเทอม ...”

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (สัมภาษณ์)

3.6.2 การสร้างและพัฒนาเว็บไซต์การเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน

โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ยังได้ยกระดับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้จากการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้สู่การสร้างและพัฒนาเว็บไซต์การเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียนตามนโยบายและแนวคิดของผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีความตั้งใจให้เว็บไซต์การเรียนรู้นี้เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางออนไลน์สำหรับนักเรียนในการใช้ทบทวนบทเรียน เรียนซ้ำ เน้นย้ำ และทบทวนบทเรียนต่าง ๆ ในประเด็นที่อาจยังมีข้อสงสัยจากการเรียนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

“... ก็จะมีการแขวนคลิปวิดีโอวิทยาศาสตร์ของแต่ละเรื่องเอาไว้เวลาที่นักเรียนเรียนไม่เข้าใจ หรือว่าสอนไม่ทันบ้าง หรือว่าเวลาเธอมีการทดลองอะไรที่โรงเรียนเราทำไม่ได้อาจจะติดในเรื่องของ อุปกรณ์ที่ไม่มี หรือว่าไม่เพียงพอ แม้แต่ตัวที่เป็น visual lab ที่ทาง สพฐ. เขาทำออกมาที่เป็น project เราก็จะแขวนไว้ตรงนั้นซึ่งนักเรียนเขาก็จะคุ้นเคยถ้าเราบอกว่าเว็บไซต์ครู เขาก็จะเข้าไปได้ง่ายเพราะว่าเขาจะรู้ แต่ถ้าบอกว่านักเรียนไปดู visual lab ของ สสวท. ลี เขาก็จะไม่ไป แต่ถ้าเราเอามาแขวนไว้มันก็จะง่ายสำหรับตัวนักเรียนเอง ...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สัมภาษณ์)

“... ก็ยังมีการทำเว็บไซต์ส่วนตัวของคุณครูด้วย คุณครูทุกท่านมีเว็บไซต์ส่วนตัว ในเว็บไซต์ก็จะประกอบไปด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ของคุณครูรวมถึงสื่อการสอนต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น พวก PowerPoint ต่าง ๆ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“... นโยบายของท่านผู้อำนวยการที่จะให้ส่วนกลางทำเว็บไซต์ให้คุณครูทุกคน เพื่อใช้ใน ช่วงที่นักเรียนเรียนที่บ้านคะ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษา (สัมภาษณ์)

3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้เล็งเห็นและตระหนักถึงสวัสดิการ ความปลอดภัย และขวัญและกำลังใจของครู และบุคลากรทางการศึกษาผู้ปฏิบัติงานจึงได้จัดให้มีการส่งเสริมสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

- 1) การจัดสวัสดิการส่งเสริมการทำงานและการพัฒนาผู้เรียน และ
- 2) การเชิดชูเกียรติและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.7.1 การจัดสวัสดิการส่งเสริมการทำงานและการพัฒนาผู้เรียน

โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้มีการจัดสวัสดิการในด้านของการส่งเสริมการทำงานให้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ตลอดจนงานในด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนของครูผู้สอน ในทุกระดับชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งการสนับสนุนงบประมาณในการเบิกจ่ายอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เป็นต้น

“... ที่ผ่านมา ท่านผู้บริหารจะให้ครูทุกคนเขียนในสิ่งที่ตัวเองต้องการหรือว่าสิ่งที่ตัวเองต้องใช้ ใ้งบประมาณคนละ 1,500 บาทต่อ 1 ภาคเรียน เราสามารถซื้ออะไรก็ได้หรือจะเป็นสิ่งที่เราต้องการใช้ ก็ได้ หักเดือนละ 1,500 บาทต่อครู 1 คน คือเราสามารถซื้ออุปกรณ์มาทำสื่อหรือเราสามารถซื้อสื่อสำเร็จ อะไรได้หมดเลยแล้วแต่เรา เอาตามที่คุณครูต้องการ ไม่มีการบังคับตามงบประมาณที่กำหนด ...”

ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ส่วนใหญ่ก็จะเป็นอันนี้เอาตัวเองเป็นเกณฑ์ หนึ่งเลยก็คือมีพวกกระดาษ กระดาษในที่นี่ก็คือ A4 ที่ไว้ใช้สำหรับปรินต์งาน ไม่ว่าจะป็นใบงานหรือเอกสาร แล้วก็มีกระดาษสีในการทำสื่อ ส่วนงบประมาณ ที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ จะเป็นโครงการของทางกลุ่มสาระฯ ก็มีให้อยู่แล้ว ก็คือ 1,500 บาทเป็นเรื่องของ ส่วนตัวที่เกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนและพัฒนาตัวเอง ...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (สัมภาษณ์)

3.7.2 การเชิดชูเกียรติและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา

การจัดให้มีรางวัลและการเชิดชูเกียรติในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์เป็นอีกหนึ่งในการจัดการสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจที่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ได้เล็งเห็นและตระหนักถึงความสำคัญในประเด็นดังกล่าว โดยทางโรงเรียนได้มีรางวัลเชิดชูเกียรติทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการพัฒนาผู้เรียนเพื่อก่อให้เกิดผลลัพธ์ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพจากการเสริมแรงทางบวก และเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์

“... ได้รับรางวัลวิจัย ตอนนั้นก่อนโควิด-19 ทำเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบ STEM ครบ แล้วก็ไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของเด็ก ตอนนั้นพัฒนาความสามารถทางวิทยาศาสตร์และการแก้ปัญหาของนักเรียน และก็ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งจริง ๆ ไม่ได้ตั้งใจจะพัฒนาผลสัมฤทธิ์แต่ว่ามันพ่วงมาด้วยเฉย ๆ เพราะว่าจริง ๆ แล้วเรารู้อยู่แล้วว่า STEM มันช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ... ”

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สัมภาษณ์)

“... โดยปกติถ้าสมมติว่าถ้ามีการเปิดแบบ on site ก็จะมีการประกวดวิจัยและนวัตกรรมของโรงเรียนเพื่อที่จะหาผู้ที่ชนะและมีรางวัลให้สำหรับงานวิจัยที่ชนะเลิศรวมถึงนวัตกรรมการเรียนรู้อื่นๆที่ชนะเลิศ ก็จะมีรางวัลให้ ... ”

หัวหน้าระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สัมภาษณ์)

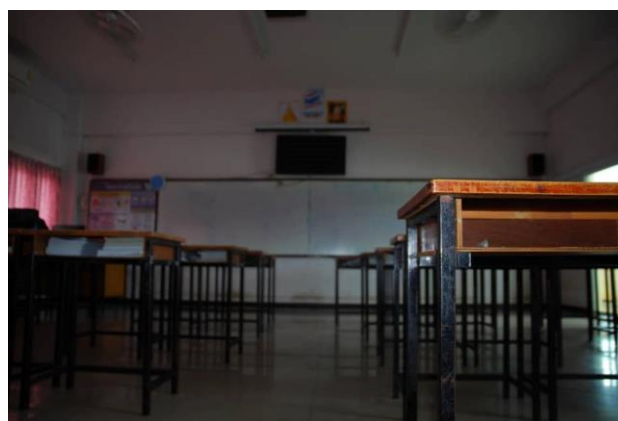
สรุปกรณีศึกษาโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์

การดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่มีการปฏิบัติที่น่าสนใจจากการดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยเริ่มต้นจากการประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษา และครู ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการประเมินความพร้อมและจัดกิจกรรมการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งยังมีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ของโรงเรียนด้วยการจัดทำเว็บไซต์ครู เพื่อให้ครูผู้สอนใช้เว็บไซต์ดังกล่าวที่พัฒนาขึ้นในการจัดการเรียนรู้และเป็นแหล่งการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายังได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในการจัดฝึกอบรมทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา การเสริมสร้างความมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนของสถานศึกษา ตลอดจนการจัดสวัสดิการเพื่อส่งเสริมการทำงานและการพัฒนาผู้เรียน การเชิดชูเกียรติและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นประจำและต่อเนื่องเพื่อนำมาซึ่งการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความร่วมมือในการดำเนินงาน เครือข่ายที่เข้มแข็ง และเกิดการพัฒนาวงอย่างยั่งยืน

กรณีศึกษาที่ 10 โรงเรียนด่านขุนทด

1. บริบทโรงเรียน

โรงเรียนด่านขุนทด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ตั้งอยู่เลขที่ 602 หมู่ที่ 2 ถนนสีคิ้ว-ชัยภูมิ ตำบลด่านขุนทด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ 29 ไร่ 2 งาน โดยมีระยะทางจากโรงเรียนถึงอำเภอประมาณ 0.2 กิโลเมตร เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ เปิดการจัดการศึกษาในระดับอนุบาล 2 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนจำนวน 2,919 คน มีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน (ผู้อำนวยการ 1 คน และรองผู้อำนวยการ 4 คน) ครูประจำการจำนวน 113 คน และครูอัตราจ้าง 7 คน

ภาพ 4.33 บริบทโรงเรียนด่านขุนทด
ที่มา: เพจสถานักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด

2. ลักษณะภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

โรงเรียนด้านขุนทดเผชิญภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ และภาวะถดถอยเชิงคุณลักษณะ ดังนี้

2.1 ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์

การเรียนออนไลน์ทำให้นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้เต็มที่ นักเรียนระดับประถมศึกษาในหลายครอบครัวไม่สามารถดูแลการเรียนออนไลน์ของบุตรหลานได้ บางครอบครัวมีอุปกรณ์ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนออนไลน์ทำให้นักเรียนไม่สามารถเข้าเรียนได้ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาบางคนต้องทำงานพิเศษ ช่วยผู้ปกครองทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ไม่มีเวลาเรียน ทำให้ขาดความรู้พื้นฐานในวิชาต่าง ๆ เมื่อโรงเรียนกลับมาจัดการเรียนการสอนตามปกติพบว่านักเรียนประสบปัญหาองค์ความรู้ไม่ต่อเนื่อง ไม่สามารถจำเนื้อหาในบทเรียนได้ นักเรียนหลายคนมีผลการเรียนติด 0 ร มส

“สภาพเอาประมก่อน... 1 เทอมที่ผ่านมาก็คือเทอมที่แล้วเดิมอย่างเดียวของใหม่ยังแทบจะแทรกไม่ได้ เพราะต้องเก็บของเก่าทั้งหมดเลยคะ ยิ่งคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษมันเป็นวิชาที่เป็นพื้นฐาน ต้องค่อย ๆ เรียนไล่กันขึ้นไปจะเป็นวิชาที่มีปัญหามากก็คือคณิตกับภาษาอังกฤษนะคะ ส่วนพวกวิทยาศาสตร์มันก็เป็นภาพความเข้าใจมันก็ยังพอที่จะแทรกและเติมกันเข้าไปได้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“แล้วพอมาม.ปลาย สหสตรงไหน ก็คือเด็กเข้าแรงงานได้แล้วช่วงโควิดก็คือเขาไปทำงานกันเขาไม่ได้เรียน...กลายเป็นว่าเด็กไปรับจ๊อบไปทำงานพิเศษ แล้วก็มากระหืดกระหอบตามงานกันตอนเย็นคนรับผิดชอบก็คือตามงาน คนไม่รับผิดชอบก็ไม่ตามเลย เพราะว่าที่โรงเรียนประสบกก็คือเด็กมีการติด 0 ร มส ค่อนข้างเยอะ...ด้านความรู้พื้นฐานหายแน่นอนเพราะมันหายไปพอสมควรคะ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ที่นี้สอนตั้งแต่อนุบาลถึงชั้น ม.6 นะคะ ความแตกต่างระหว่างวัยมันมีอยู่ ตอนช่วงของโควิดสิ่งที่เราช่วยกันมาก ๆ ก็คือการเรียนออนไลน์ ก็จะเป็นภาระของผู้ปกครอง เพราะอย่างประมเราต้องเรียนตอนเย็นเนื่องจากกลางวันให้อยู่กับปู่ย่าตายายก็ช่วยอะไรไม่ได้ เพราะฉะนั้นก็ต้องไปรอเรียนเอาตอนเย็นแล้วถามว่าการเรียนเต็มเม็ดเต็มหน่วยไหม พ่อแม่กลับมาจากทำงานก็เหนื่อยแล้วก็ช่วยได้เท่าที่ช่วย”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ไม่ค่อยมีปัญหาที่ห้องเรียนพิเศษแต่ถ้าเป็นห้องเรียนทั่วไปเราเจอกระทั่งว่า คุณครูเขาเช็คว่าหนูเข้าเรียนไหมเขาจะมีระบบของการเช็คเข้าเรียน ครูหนูก็เรียนอยู่แต่ว่าอยู่กลางทุ่งก็คือไปรับจ้างถางมันก็เปิดไปแล้วก็ทำงานไปด้วย”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

ช่วงออนไลน์เราก็จะมีการอัดวิดีโอต่าง ๆ ลงไปทางช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น google meet google site หรือ google classroom ... เราก็มี YouTube หรือ Facebook พวกนี้ก็จะมีมีการอัดลงไป เพื่อที่เด็กคนไหนติดโควิดหรือคุณครูท่านไหนติดโควิด งานมันก็ยังสามารถเดินต่อไปได้ การเรียนการสอน ยังเดินต่อไปได้...ก็คือส่วนมากผู้ปกครองก็จะทำอาชีพเกษตรกร เขาก็จะมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายอะไรต่าง ๆ เช่น...ที่อยู่ ม. 4 น้อยอยู่ ม. 3 โทรศัพท์ที่บ้านมีอยู่เครื่องเดียวผู้ปกครองก็ต้องเติมเน็ตรายวันเพื่อให้ลูกมาเรียน บางทีตารางเรียนของพี่ชนกับน้องพี่ก็อาจจะไม่ได้เรียนเสียสละให้น้องได้เรียน ”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ได้น้ำลิมหลัง ความรู้เขาไม่ต่อเนื่องซึ่งโดยธรรมชาติของวิชาคณิตศาสตร์ก็คือมันต้องมีพื้นฐาน มาตั้งแต่ ป.1 พอ ป.6 บวกลบคูณหารเสร็จ ม.1 ม.2 ม.3 ก็จะเป็นแยกตัวประกอบพหุนาม อันนี้จะเป็น เรื่องหลัก ๆ เลยที่เด็กส่วนมากจะไม่ค่อยได้ เขาก็จะมีปัญหาองค์ความรู้เขาไม่ต่อเนื่อง เรียนแล้วก็ปล่อยผ่านไปเลย”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ชั้น ม. 4 ม. 5 ม. 6 ค่ะ ถ้าพูดตามสภาพจริงเด็กเหมือนไม่ได้เก็บความรู้ที่เรียนมาเลยคะ เรียน แล้วก็จบไปเลยแล้วก็มาเอาใหม่ พอถามความรู้ที่มันเป็นความรู้เก่าเด็กจะตอบไม่ค่อยได้ นอกจากว่าจะ เป็นเด็กที่เขาสนใจจะเปลี่ยนเขาก็จะตอบได้ แต่ว่าเด็กที่เรียนบ้างเล่นบ้างบางทีก็จำเนื้อหาเก่าไม่ได้แล้วมา เอาใหม่ไปเรื่อย”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“เป็นเรื่องงานมากกว่าค่ะที่ตามไม่ทัน หนูก็เป็นหนึ่งในนั้นที่ตามไม่ทันแต่ก็ช่วย ๆ กันค่ะ”

นักเรียนคนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

2.2 ภาวะถดถอยเชิงคุณลักษณะ

นักเรียนมีภาวะถดถอยเชิงคุณลักษณะอย่างชัดเจน โดยปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนที่โรงเรียนด้าน ขุนทดพบคือ นักเรียนก้าวร้าว อารมณ์หงุดหงิด ติดโทรศัพท์ เกือบตัว ไม่อยากเข้าห้องเรียน และขาดความใฝ่ เรียนรู้

“พฤติกรรมนักเรียนที่เป็นความต่างออกไปที่เห็นได้ชัดเลย เด็กมีความก้าวร้าวสูง กลับมาเรา ตกใจเลยเด็กเดินมาไม่ใส่รองเท้า เราก็บอกว่าไปสวมรองเท้ามานะลูก เด็กมีอาการหงุดหงิดเหมือนเขา หงุดหงิดและไม่อยากฟังในสิ่งที่คุณครูกำลังบอก อยู่กับโทรศัพท์เยอะมากเลยกลายเป็นว่าเราเครียด บาง เกล็ดเด็กประถมไม่เข้าห้องเรียนมาถึงก็ร้องไห้หน้าประตูอยากกลับบ้าน ถามว่ากลับไปทำอะไรลูกก็คือเขา อยู่บ้านพ่อแม่ก็ให้โทรศัพท์ไว้แล้วเขาก็ไปทำงาน เขาก็อยู่กับโทรศัพท์...ปัญหานี้คือไม่อยากมาโรงเรียน ถ้า เป็นเด็กมัธยมก็จะเป็นภาวะเด็กติดห้องค่ะ ก็คืออยู่แต่ในห้อง”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เด็กติดโทรศัพท์ทั้งอมแงมค่ะ ลังเกตจากตอนกลางวันบางที่เด็กเขาจะเข้าห้องสมุดบ้างทำกิจกรรมอะไรบ้าง แต่เดี๋ยวนี้ไปอยู่ตามมุมตึกต่าง ๆ แม้แต่เดินก็เล่นโทรศัพท์...ตอนนี้เด็กไม่ใ้รู้ใ้เรียน... เขาจะสนุกกับความบันเทิงที่มีอยู่ในโทรศัพท์”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ในเวลาเรียนตามกฎเลยก็คือห้ามเล่นโทรศัพท์จนกว่าจะหมดคาบเรียน อย่างเช่นตอนเที่ยงคะ ถึงจะเอามาเล่นได้ ตอนเช้ากับโฮมรูมเอามาได้แต่ถ้าถึงในคาบเรียนแล้วห้ามเล่นโทรศัพท์ แต่ก็ยังมีคนเล่นอยู่นะคะหนูก็ว่ายังทำตามไม่ได้”

นักเรียนคนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

3. กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนด้านชุมชนที่มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนของโรงเรียนด้านชุมชนทั้งหมด 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การเติมเต็มความรู้เดิมโดยการทบทวนบทเรียนก่อนเริ่มเนื้อหาบทเรียนใหม่ 2) การวางแผนให้นักเรียนทุกคนมีเป้าหมายในการเรียนผ่านระบบครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว 3) การเพิ่มจำนวนวันและชั่วโมงในการเรียนรู้ในชุมชนเสริมทักษะตามแนวกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ 4) กรณีที่ครูไม่สามารถปฏิบัติการสอนได้ การกำหนดครูสอนแทนในลักษณะการแลกชั่วโมงสอนตามเนื้อหาบทเรียนของตนเอง 5) การใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ในกรณีนักเรียนไม่สามารถมาเรียนได้ และ 6) ระบบบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ การทดลองขับเคลื่อนกิจกรรมก่อนนำไปขยายปฏิบัติทั้งโรงเรียน การควบคุมคุณภาพหลักสูตรตามกลุ่มสาระ และการควบคุมกระบวนการเข้าสอนตามสายชั้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การเติมเต็มความรู้เดิมโดยการทบทวนบทเรียนก่อนเริ่มเนื้อหาบทเรียนใหม่

เนื่องจากภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ เมื่อกลับสู่การเรียนการสอนตามสภาพปกติ ครูจึงต้องเติมเต็มความรู้เดิมโดยการทบทวนบทเรียนก่อนเริ่มเนื้อหาบทเรียนใหม่ และการสอนเสริมนอกเหนือจากตารางเรียนที่กำหนด

“พอมารโรงเรียนที่คุนครูทำก็คืออันไหนไม่ได้ก็ต้องกลับไปเก็บข้างล่างขึ้นมาใหม่ แล้วค่อย ๆ ป้อนใหม่เดินกันไปข้างหน้าซึ่งมันทำให้การเรียนช้าขึ้นไปอีก...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เราก็ต้องทบทวนให้มันนิ่งแต่ว่าถ้าจะให้ทบทวนทั้งหมดเลยตั้งแต่ต้นเนื้อหา ม.4 เราก็จะไม่ได้เรียน ก็เคยคิดอยู่ว่าจะอย่างไรจะเริ่มสอนใหม่ตั้งแต่ ม. 1 ถึง ม. 3 เลยใหม่ หรือจะสอนทบทวนให้มันน้อยแค่พอให้ไปต่อของ ม. 4 ได้ แต่โดยส่วนตัวแล้วผมจะใช้วิธีหลังมากกว่าเพราะว่าถ้าทบทวนให้ตั้งแต่แรกเลย มองตามสภาพความเป็นจริงมันเป็นไปได้ที่จะไปทำแบบนั้น เพราะว่าถ้าเราทำแบบนั้น ม. 4 ก็ไม่ได้ไปต่อ”

ครูคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“อาจจะมีการสอนเสริมให้บ้างและอย่างเนื้อหาบางเรื่องบางบทมันจะมีตัวเตอร์เขาทำเป็นคลิปวิดีโอใน YouTube ไว้บ้างแล้ว เราก็ส่งไปให้เด็กศึกษาเพิ่มเติมแต่ว่าตรงนั้นมันก็ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของเด็กมากกว่าด้วย แต่ถ้าอันไหนไม่มีคลิปหรือว่ามันอาจจะไม่ครบถ้วนเราก็จะมีการทบทวนให้มันมาเรียนเพิ่มเติมค่ะ”

ครูคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“อย่างเช่น วิชาคณิตก็จะมีการทวนเอาความรู้เก่ามาเสริมใหม่ อย่างสมมุติว่าตอนนี้เราเรียนเรื่องนี้ยังไม่ทันก็จะสอนซ้ำแล้วก็สอนให้เข้าเนื้อหาใหม่ไปด้วยค่ะ”

นักเรียนคนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

3.1.2 การวางแผนให้นักเรียนทุกคนมีเป้าหมายในการเรียนผ่านระบบครูที่ปรึกษาและครู

แนะแนว

โรงเรียนด้านชุมชนตระหนักกิจกรรมโฮมรูมในช่วงเช้า และในระดับชั้นประถมศึกษาจะมีครูประจำชั้นเข้าสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการเรียนการสอนของครูในแต่ละรายวิชานอกจากนี้โรงเรียนด้านชุมชนยังให้ความสำคัญกับการวางแผนการเรียนของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนมีเป้าหมายในการเรียน โดยมีครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน

“เราก็เน้นกิจกรรมโฮมรูมตอนเช้าให้คุณครูได้พบเด็ก ที่นี้จะน่ารักอย่างหนึ่งก็คือคุณครูประถมเขาจะไม่อายกันเวลาสอน ครูประจำชั้นแต่ละห้องเขาจะนั่งหลังห้องแล้วข้างหน้าก็สอนไป ข้างหลังก็อยู่หลังห้อง เพราะฉะนั้นครูประจำชั้นจะสามารถสังเกตระหว่างเรียนได้ว่าเด็กสนใจไหมหรือว่าใครเป็นอย่างไร”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ครูที่ปรึกษาสำคัญที่สุดเลยคะ ครูแนะแนวคะก็จะช่วยกัน ครูแนะแนวจะเป็นคนป้อนข้อมูลและครูที่ปรึกษาจะเป็นคนที่เจอกับเด็ก ท่าน ผอ.ชั้น ม. 4 ท่านให้นโยบายว่าต้องมาเล่าให้ฟังให้ได้เลยนะว่าเด็ก 40 คนคนนี้อะไรไปเรียนอะไร เพราะฉะนั้นถ้าทุกคนมีเป้าหมายได้แบบนี้มันก็สามารถเดินต่อได้ท่านจะบอกแบบนี้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“คุณครูที่นี่ก็แนะนำว่าถ้าเธอถนัดช่างเธอก็ไปเลย ไม่ต้องมาฝืนเรียนที่นี่ แต่ผู้ปกครองบางที่เขาไม่นิยม คาดหวังว่าลูกเรียนที่นี่มันจะได้ดีกว่า ได้เข้ามหาวิทยาลัย แต่พอเด็กเขาเรียนไปแล้วเขาไม่ไหวเราก็ต้องพุดคุยกัน เราก็เลยทำหลักสูตรระยะสั้นให้เลย”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.1.3 การเพิ่มจำนวนวันและชั่วโมงในการเรียนรู้ในชุมชนเสริมทักษะตามแนวกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

การปรับเปลี่ยนที่สำคัญอีกประการหนึ่งของโรงเรียนด้านชุมชนคือการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายเน้นวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพ ผ่านการเพิ่มจำนวนวันและชั่วโมงในการเรียนรู้ในชุมชนเสริมทักษะ ซึ่งเป็นไปตามแนวการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โดยโรงเรียนด้านชุมชนเพิ่มชั่วโมงชุมชนเสริมทักษะเป็นสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 2 ชั่วโมง รวม 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะสำคัญตามความถนัดและความสนใจของตนเอง อันจะเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในอนาคต ทั้งนี้ชุมชนจะกำหนดขึ้นตามความถนัดของครูและความสนใจของนักเรียน

“มีนโยบาย 3 อย่าง...วิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพ...จัดชั่วโมงใน 1 สัปดาห์ 2 ชั่วโมงสุดท้าย...ให้เป็นเหมือนลดเวลาเรียน แต่ว่าถ้าเด็ก ๆ ถ้าเป็นห้องเก่งก็จะไปเรียนทางด้านวิทย์ คณิตหรืออังกฤษเต็มให้เต็มทั้งด้านนั้นเลย ส่วนเด็กที่ไม่ค่อยเก่งนักก็เลือกได้เลยว่าจะไปกีฬา ศิลปะดนตรีหรือนาฏศิลป์ ทุกวัน 2 ชั่วโมงสุดท้าย...เด็กก็จะแยกเข้ากิจกรรมเหล่านี้ มีหลายรูปแบบค่ะ...ตัวนี้ก็คือช่างจะเป็นตัวนี้ที่ทำให้เด็กรู้สึกอยากมาโรงเรียน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เหมือนมีเด็กคนหนึ่งเป็นเด็กพิเศษของเรา เป็นนักเรียนประจำวงเขามีความสุขกับการได้มาโรงเรียนเพราะเขาได้มาร้องเพลง ถึงเวลาจะไปซ้อมร้องเพลงเป็นนักเรียนประจำวง มาเขาก็หน้าบานทุกวันคือเขาได้เต็มเต็มด้วยสิ่งเหล่านี้ สร้างกิจกรรมเสริมทักษะเราเรียกว่าเป็นชุมชนเสริมทักษะ ซึ่งตรงนี้ท่านผอ.มองว่ากลุ่มวิชาการก็ได้วิชาการ ส่วนกลุ่มนี้ก็จะจับผ้าจนสามารถออกงานได้ เป็นวิชาชีพของเขาหรือพวกกีฬาก็ให้ไปแข่ง เขาก็ได้รางวัลกลับมาเป็นความภาคภูมิใจของเขา...ท่าน ผอ.ให้นโยบายมาว่าต้องเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบ และครูถนัดเพราะว่าถ้าครูไม่ถนัดก็คงพาเด็กไปไม่ถึง”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“มีวันหยุดถึงวันศุกร์จะมีกิจกรรมเสริมทักษะในสองคาบสุดท้าย ก็จะเป็นเหมือนชมรมอะไรประมาณนี้ค่ะ ของหนูเป็นตัวค่ะ A level...วันหยุดถึงวันศุกร์ค่ะ 2 คาบสุดท้าย...มีเยอะมาก ๆ มีแข่งพวกภาษาอังกฤษ ครอลเวิร์ด มีหลายชุมนุมมากค่ะ...เพิ่งจะเริ่มมีปีนี้เลยค่ะ”

นักเรียนคนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

“หนูอยู่ชมรมแดนซ์ค่ะ...มันก็จะมีการไปเป็นแดนซ์ cover แล้วก็ของแดนซ์ที่เขาจะไปแข่งกัน ค่ะ ส่วนของหนูก็จะอยู่แดนซ์ cover เขาก็จะให้เลือกเพลงมาแล้วก็ซ้อม เพื่อที่จะให้แสดงงาน open house...รู้สึกดีค่ะ เพราะว่าป็นงานอดิเรกด้วยหนูชอบเต้นอยู่แล้ว พอมีชุมนุมก็เลยเข้าเลย”

นักเรียนคนที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

3.1.4 กรณีที่ครูไม่สามารถปฏิบัติการสอนได้ การกำหนดครูสอนแทนในลักษณะการแลก ชั่วโมงสอนตามเนื้อหาบทเรียนของตนเอง

ในสถานการณ์ปัจจุบัน หากมีครูติดโควิด-19 โรงเรียนด้านชุมชนที่มีการดำเนินการหลายรูปแบบตามแต่กรณี ในกรณีที่ครูสามารถปฏิบัติการสอนได้ จะจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โดยครูสอนจากบ้าน นักเรียนเรียนร่วมกันที่ห้องเรียนปกติผ่านจอโทรทัศน์แบบประสานเวลา แต่ในกรณีที่ครูไม่สามารถปฏิบัติการสอนได้ หัวหน้าสายชั้นจะกำหนดครูสอนแทน ในลักษณะการแลกชั่วโมงสอน ครูที่สอนแทนจะสอนตามเนื้อหาบทเรียนของตนเอง และเมื่อครูหายจากโควิด-19 สามารถสอนชดเชยเนื้อหาเดิมของตนในชั่วโมงของครูที่มาสอนแทนได้ ทำให้การเรียนการสอนของทั้งระดับชั้นดำเนินไปได้ตามปกติ

“จัดสอนแทนถ้าจัดสอนแทนไม่ได้ อย่างคุณครูบางคนเขาห่วงชั่วโมงของเขา คือเขากลัวสอนไม่ทัน โควิดมันมีหลายแบบนะจะเป็นไข้จนลมเลยก็มีแต่บางราย 2-3 วันก็หาย บางคนก็บอกว่าขอหน่อยเถอะขอสอนออนไลน์ ก็จะมีบ้าง อาจจะส่งมาผ่านโทรทัศน์ ที่เขาคุยกันก็จะมีแบบนี้บ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็คือโรงเรียนก็มีเวลาให้พัก 5 วัน ลา 5 วันจบเลย”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เราไม่เอาเป็นกลุ่มสาระแต่เราเอาใช้เป็นสายชั้น เหตุผลก็คือเราเคยสังเกตแล้วว่าถ้าเอากลุ่มสาระบางที่คุณครูก็เข้าไปว่าเธอทำงาน มีอะไรก็เอาขึ้นมาทำแล้วแกก็นั่งเฉย ๆ แล้วเด็กก็ทำไป เราก็เลยให้สายชั้น อย่างสมมติว่าพี่สอนคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ พอพี่เข้าไปพี่ก็เอาคณิตศาสตร์ที่สอน พี่สอนของพี่ไปพี่ก็ได้ของพี่ไปแล้วเด็กไม่ขาด แต่คุณครูภาษาอังกฤษกลับมาขอชั่วโมงคืน แบบนี้มันจะพอดีกัน แต่ถ้าเกิดว่าเป็นคุณครูกลุ่มสาระเขาไม่เคยสอนเนื้อหาที่เขาจะไปนั่งเฝ้า...ยกเว้นว่าไม่ได้จริง ๆ ก็จะไปเอาสายชั้นอื่นมา แต่คุณครูที่นี้เขาก็จะทราบล่วงหน้าเช่นถ้ารู้ตัวว่า เขาจะมีใบงานฝากพวกกิจกรรมหรือใบงานฝาก ก็จะมีหลายรูปแบบ”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.1.5 การใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ในกรณีนักเรียนไม่สามารถมาเรียนได้

กรณีนี้นักเรียนติดโควิด-19 โรงเรียนด้านขุนทดมีนโยบายให้นักเรียนลาเรียน และเมื่อหายป่วยสามารถมาเรียนเสริมหรือพูดคุยกับครูได้ โดยมีเพื่อนนักเรียนเป็นผู้ช่วยประสานติดตามการส่งงานและการอธิบายบทเรียน

“พักเหมือนกัน แต่เท่าที่ผ่านมาเหมือนไม่ได้รับแจ้ง เหมือนเด็กเราแกร่งจึงเลยแต่คุณครูติด แล้วคุณครูชอบติดเป็นกลุ่มเพราะว่าไปกินข้าวด้วยกัน รู้เลยว่าไปด้วยกันอย่างวันนี้ก็ 2 ราย แต่ว่าถ้าเป็นเด็กก็คือกลับมาครูจะต้องซ่อมเสริมคะเรียกมาคุย ตามการบ้านกัน...ไม่กล้าสอนออนไลน์เพราะว่าเด็กป่วยแล้วยังจะมาบังคับให้ลูกฉันเรียนเราก็เลยต้องให้พัก”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ถ้าเป็นโควิดก็จะให้หยุดเรียนอยู่ที่บ้านแล้วก็ให้แจ้งงานผ่านทางเพื่อนคะ...ช่วยตามงานคะครูจะตามจนกว่าจะมา ช่วยกันบอกช่วยกันถามคะให้ไปถามครูได้”

นักเรียนคนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

“จะมีเพื่อนสนิทส่งการบ้านให้กันดูว่าวันนี้มีเรียนอะไรบ้าง ก็อยู่ที่บ้านแล้วก็ทำงาน”

นักเรียนคนที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

3.1.6 ระบบบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ การทดลองขับเคลื่อนกิจกรรมก่อนนำไปขยายปฏิบัติทั้งโรงเรียน การควบคุมคุณภาพหลักสูตรตามกลุ่มสาระ และการควบคุมกระบวนการเข้าสอนตามสายชั้น

ก่อนจะเริ่มขับเคลื่อนทั้งโรงเรียน โรงเรียนด้านขุนทดจะต้องมีการทดลองปฏิบัติกับกลุ่มย่อย อาทิ ห้องเรียนพิเศษ เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จและปัญหาอุปสรรค เมื่อผ่านกระบวนการทดลองใช้แล้วจึงจะขยายปฏิบัติทั้งโรงเรียนต่อไป

นอกจากนี้โรงเรียนด้านขุนทดยังมีระบบการควบคุมคุณภาพหลักสูตรตามกลุ่มสาระ โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้จะรับผิดชอบจัดครูผู้สอนแต่ละวิชาให้เหมาะสม และดูแลนิเทศการสอน ขณะที่มีระบบสายชั้นในการควบคุมกระบวนการเข้าสอนต่าง ๆ รวมทั้งการบริหารครูสอนแทน โดยระบบสายชั้นแบ่งเป็น 11 สายชั้น คือ (1) สายชั้นอนุบาล 2 และ 3 (2) สายชั้น ป.1 ถึง ป.3 (3) สายชั้น ป.4 ถึง ป.6 (4) สายชั้น โครงการห้องเรียนพิเศษ ป.1 ถึง ป.6 (5) สายชั้น ม.1 (6) สายชั้น ม.2 (7) สายชั้น ม.3 (8) สายชั้น ม.4 (9) สายชั้น ม.5 (10) สายชั้น ม.6 (11) สายชั้นโครงการห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ทั้งนี้ สายชั้น ม.1 ถึง ม.3 จะมีหัวหน้าสายชั้น ม.ต้น เป็นผู้ดูแล และสายชั้น ม.4 ถึง ม.6 จะมีหัวหน้าสายชั้น ม.ปลาย เป็นผู้ดูแลอีกชั้นหนึ่ง

ในการประชุมระดับสายชั้น เช่น การประชุม PLC จะจัดประชุมแยก 5 กลุ่ม คือ (1) PLC สายชั้นอนุบาล (2) PLC สายชั้นประถมศึกษา (3) PLC สายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (4) PLC สายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ (5) PLC โครงการห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์

“โรงเรียนนี้เวลาจะทำอะไรต้องทดลอง กลุ่มเล็ก ๆ ก่อน อย่างเทอมที่แล้วพี่ทดลองกับกลุ่มย่อย ลองเอามาทำ...พอเริ่มได้แล้วก็เอามาถอบทเรียนแล้วก็ขยายทั้งโรงเรียน ที่พวกที่มีห้องพิเศษเริ่มต้นมันเหมือนเป็นแล็บของโรงเรียน...เพราะว่าโรงเรียนเรามันเป็นโรงเรียนใหญ่ถ้าเราไปเปลี่ยนอะไรโดยที่ไม่ทดลอง บางทีถ้ามันล้มมันก็ล้มเลยนะ อย่างพี่ทำกิจกรรมห้องเรียนสีเขียวพี่ก็จะเอาไปทดลองกับเด็กห้องเรียนพิเศษ ทำได้ซิก 2-3 ปีก็โอเคอดอันนี้ไปใช้กับห้องเรียนข้างนอก แล้วห้องข้างนอกก็เรียนรู้ไปด้วยกัน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“กลุ่มสาระเมนใหญ่ ๆ ก็คือต้องคุมหลักสูตรเราให้อยู่ จัดครูเข้าสอนทุกอย่างจัดให้เหมาะสมแล้วก็จะมาเป็นเรื่องหนังสือเรียนเครื่องมือการเรียน แล้วก็เรื่องการนิเทศกลุ่มสาระจะเล่นตรงนี้...สายชั้นจะควบคุมเรื่องกระบวนการเข้าสอนต่าง ๆ ...ที่นี้ครูทุกคนจะต้องเป็นครูประจำชั้น...เพราะว่าเวลาเขาทำ PA มันจะมีข้อหนึ่งที่ต้องเขียนชั่วโมงที่ทำงานพวกนี้ก็ชั่วโมง ดังนั้นทุกคนต้องได้เป็นสายชั้นหมด...เราจะดูว่าส่วนใหญ่สอนอยู่อันไหนก็ให้ไปอยู่ประจำสายชั้นนั้น ก็มีที่เขียงมากกว่า 1 ก็มี...ประเด็นที่ 1 สอนอันไหนมากกว่าและประเด็นที่ 2 ตอนนี่ครูผู้ชายมีน้อยก็ต้องกระจายเฉลี่ยกันไป ให้มีครูผู้ชายช่วยงานในแต่ละสายชั้น”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ถ้าเป็นประถมจะเป็น ป.1 ถึง ป.3 เป็น 1 ระดับ ป.4 ถึง ป.6 ก็จะเป็นอีกหนึ่งระดับ แล้วก็จะมีโครงการห้องเรียนพิเศษ อันนี้สอน ป.1 ถึง ป.6 ก็จะเป็นอีกหนึ่งกลุ่ม เป็น 3 กลุ่มแล้ว แล้วก็อนุบาลแยกเป็นกลุ่มอนุบาลอยู่แล้วก็ป.4 แต่ถ้าเป็นมัธยมจะมีทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ จะมีกลุ่ม ม.1 ม.2 ม.3 แล้วก็รวมทั้ง 3 ก็คือจะมีหัวหน้าใหญ่ดูแลกลุ่ม ม.1 ม.2 ม.3 เลย เพราะบางที่จัดสอนแทนไม่ได้ก็จะต้องมีหัวหน้าใหญ่ที่จะต้องช่วยอาจจะไปเฉลี่ยจากสายชั้นอื่นลงมาช่วยกัน 4 5 6 ก็เหมือนกันคณะมีแยก ม.4 ม.5 ม.6 แล้วก็มีหนึ่งคนรวม แต่ว่าเวลารวมแล้วก็ให้เกียรติคนใหญ่อย่างเช่น ม.4 ถึง ม.6 เราก็ให้คนใหญ่เป็นคนประชุม PLC พร้อมกันทั้ง 3 ระดับ เราไม่ไปย่อยเราเอามาทำด้วยกันเลย”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

การเสริมพลังพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนด้านขุนทดมีทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การถ่ายทอดความรู้และประชุมระดมพลังสมองเปิดโอกาสให้ครูมีเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ และ 2) การวางระบบการประชุมและควบคุมเวลาไม่ให้อ่างสร้างภาระน้อยล้าให้ครู โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การถ่ายทอดความรู้และประชุมระดมพลังสมองเปิดโอกาสให้ครูมีเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้

ในสถานการณ์ระบาดใหญ่ของโควิด-19 โรงเรียนด้านขุนทดมีการจัดอบรมพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นไปที่การเสริมความรู้ด้านเทคโนโลยี มีการส่งตัวแทนครูไปร่วมฝึกอบรม และนำมาถ่ายทอดส่งต่ออบรมภายในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีบรรยากาศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการส่งต่อโปรแกรมที่มีประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนภายในคณะครู โดยโรงเรียนด้านขุนทดมีการเสริมพลังครูโดยวิธีการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ และการจัดกระบวนการ PLC ซึ่งจัดทุกสัปดาห์ในระดับสายชั้น ร่วมระดมสมองแก้ปัญหาทั้งในเชิงวิชาการและอื่น ๆ ผู้บริหารกระจายอำนาจในการบริหารจัดการโรงเรียนผ่านการใช้กระบวนการ A-I-C (A: Appreciation สร้างความรู้, I: Influence สร้างแนวทางการพัฒนา, C: Control สร้างแนวทางปฏิบัติ) ซึ่งเป็นการประชุมระดมพลังสมองเปิดโอกาสให้ครูมีเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ทำความเข้าใจปัญหา ความต้องการ ข้อจำกัด และศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง

“ช่วงที่เป็นโควิดแรง ๆ เราก็จะทุกระดับชั้นอบรมเลยคะ แล้วก็เวลามีโครงการใหม่ ๆ เราก็จัดอบรมเป็นคอร์สอบรมเลย ส่วนใหญ่จะเป็นครูในโรงเรียนของเราเพราะว่าถ้าคุณครูของเรามีดีตรงไหนเราก็จะส่งเป็นตัวแทนไปอบรมแล้วเอากลับมาถ่ายทอดกัน อย่างกลุ่ม ICT ไปดูงานว่าโรงเรียนไหนที่เขาทำได้ดี เราก็พาไปดูแล้วก็กลับมาเทรนกันต่อ เผยแพร่กันต่อภายในโรงเรียน อันนี้จะเป็นส่วนที่พัฒนาคุณครู”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“สิ่งบวกของโควิดที่ทำให้คุณครูเราพัฒนา ปรับตัวได้ อายุเยอะ ๆ ก็พยายามเรียนว่าโปรแกรมอะไรดี ๆ โปรแกรมไหนสร้างข้อสอบ สร้างเอกสารงานใบงานได้เขาก็ไปแชร์แล้วไปเทรนกันเอง ก็ช่วยกันเรียนรู้ได้ดีขึ้น เราไปเจอโปรแกรมอะไรดี ๆ เราก็โพสต์ในกลุ่มโรงเรียนว่าเข้าไปศึกษานะ เขาก็จะเข้าไปแล้วก็เอามาใช้พัฒนาชิ้นงานอะไรกันแบบนี้”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ส่วนที่เราสนับสนุนเขาก็คือเราจะมี PLC กันอยู่แล้วทุกสัปดาห์ในสายชั้น กลุ่ม PLC ก็คือเราไม่ได้พูดวิชาการด้านเดียวบางทีก็จะมีปัญหาแบบนี้ที่ยกขึ้นมาแล้วก็ระดมสมองช่วยกัน อย่างเช่นว่ามีเด็กคนไหนแล้วคนอื่นสอนเจอเหมือนกันไหมแล้วเราจะทำอย่างไร PLC ก็ช่วยในมุมนี้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“พาไปทัศนศึกษาค่ะ มีกิจกรรมแต่ละสายชั้นเราทำกระบวนการ A-I-C กันก่อนเปิดภาคเรียนอยู่ แล้วช่วงเปิดโควิดมา เพื่อให้แต่ละสายชั้นหาจุดของตัวเองว่า เดิมที่เขาชอบคืออะไรของโรงเรียนและภาพในอนาคตที่เราอยากให้เป็นคืออะไร ให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารสายชั้น พอเขาวางแผนบริหารสายชั้นของเขาได้มันก็จะมามีกิจกรรมว่าทำอย่างไรภาพในอนาคตมันจะประสบผลสำเร็จ เพราะฉะนั้นมันก็มีทั้งเชิงด้านการสอนก็มี ด้านสถานที่ก็มี พฤติกรรมเด็กก็มี แล้วก็ยังมีเรื่องของความสัมพันธ์เป็นทีม บางคนก็มีบอกเลยว่าจะไปเที่ยว แต่โรงเรียนก็มีการหาเวรแทน...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ก่อนเปิดภาคเรียนที่แล้วค่ะ เพิ่งเอากระบวนการนี้ลงมาเล่น เพราะว่าพอเราแยกสายชั้นแบบนี้เสร็จก็คุยกันกับท่าน ผอ. ว่าเราเอาคุณครูเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนจัดการสายชั้นกันเถอะ พอติ่มมันมี PLC สายชั้นทุกสัปดาห์เราก็เลยทำ A-I-C ทีละสายชั้นให้เขาตั้งเป้าของเขา จุดใหญ่ ๆ ก็คือเรื่องพฤติกรรมเด็ก เรื่องการเรียนการสอนหรือฝ่ายสถานที่พวกนี้ แล้วก็เรื่องการทำงานเป็นทีม”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“เป้าหมายก็จะต่างกัน... ถ้าระดับชั้น ม.ปลายก็คือเรื่องของการเข้าอุดมศึกษา มันต้องชัดแล้วว่าจะไปอย่างไร แต่ถ้าเป็น ม.1 ม.2 ม.3 เนี่ย เราเอาแค่เรื่องเดียวว่าเรียนอย่างไรไม่ให้นัดติต 0 ร มส เพราะว่ามันเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ อย่าง ป. 1 ป. 2 ป. 3 ป. 4 คืออ่านออกเขียนได้ 4 5 6 คือการเตรียมความพร้อมเข้าเรียนต่อ ม. 1 เพราะฉะนั้นแต่ละจุดมันก็จะมิมุมของเขา อนุบาลปีนี้...เป็นภาษาอังกฤษแบบนี้ค่ะ พอทำแล้วข้อดีก็คือเหมือนเขาได้คิดเวลาไปประชุม PLC ของเขา เราก็ไปนั่งเป็นองค์ประกอบ แต่ว่าประธานก็คือหัวหน้าระดับของเขาจะเป็นคนดำเนินการประชุมเองซึ่งเขาก็จะพูดกันทีละเรื่องที่เขาตั้งกันไว้ใน PLC อันนี้ที่เราตั้งไว้จาก A-I-C ...มันก็เหมือนเรายกบทบาทให้เขาถ้าตรงไหนเราก็ค่อยแค่เติมเต็ม”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.2.2 การวางระบบการประชุมและควบคุมเวลาไม่ให้สร้างความเหนื่อยล้าให้ครู

การประชุมของโรงเรียนด้านชุมชน จะกำหนดวันไว้อย่างเป็นระบบ และควบคุมเวลาในการประชุมให้ไม่เกิน 1 ชั่วโมง ผู้นำเสนอวาระการประชุมและผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นสามารถกระชับเวลาได้ เพื่อให้การประชุมสร้างความเหนื่อยล้าให้กับครู

“เวลาประชุมอนุบาลก็จะเป็น 1 กลุ่มค่ะเราก็จะมอบให้ท่านรอง 1 ท่านลงไปดูแล ประถมรวมกันทั้งหมดก็มีรองอีก 1 ท่านดูแล แต่ของพี่จะดูมัธยมพี่ก็แยกม.ต้น แล้วก็ ม.ปลาย 1 ครั้ง แล้วก็ห้องเรียนพิเศษอีก 1 ครั้ง เพราะว่าห้องเรียนพิเศษบางที่ม.มันต่างกัน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เราก็จะลือคกันว่าวันจันทร์ อังคารหรือพุธห้ามประชุมอะไรเพราะเราจะมี PLC แต่ว่าพฤหัสบดีกับศุกร์จะเป็นของโรงเรียนใครจะประชุมอะไรก็ประชุมได้ อย่างประถมนี้ถ้าใครจะประชุมระดับประถมให้ประชุมเฉพาะวันจันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี ครูเราก็ประชุมได้ อย่างของพี่นี่วันอังคารใครจะมาประชุม ม.ปลาย ไม่ได้เลยเพราะว่าพี่มี PLC ก็เป็นระดับสายชั้นก็เลือกการนัดประชุม”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ที่ทศชั่วโมง ถ้าคุณขึ้นมาถึงตอน 15.45น. ก็เลิก 17.15น. แต่ถ้าคุณมาตรงเวลาที่เลิกตรงเวลา ถ้าใครไม่ทันก็คือไม่ทันจบไปเลยเพราะว่าที่ต้องการให้เขาเซฟเวลาตรงนี้ เขาจะได้อยู่ที่มันเป๊ะนะ พี่จะเอาแค่ชั่วโมงเดียว พี่จะเอาที่จำเป็นจะไม่พูดเยิ่นเย้อ เพราะฉะนั้นทุกคนจะพูดแต่สิ่งที่จำเป็น”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนด้านขุนทดมีทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การใช้กลไกการประชุมผู้ปกครองและการเยี่ยมบ้านเพื่อเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ และ 3) การจัดทำ MOU หลักสูตรระยะสั้นร่วมกับวิทยาลัยเทคนิค และการประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ให้นักเรียนได้รับสิทธิพิเศษในการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 การใช้กลไกการประชุมผู้ปกครองและการเยี่ยมบ้านเพื่อเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน

โรงเรียนด้านขุนทดให้กลไกการประชุมผู้ปกครอง และการเยี่ยมบ้านในการประสานความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง โดยการประชุมผู้ปกครองจัดทำในระดับชั้นเรียน เรียกว่า classroom meeting จัดขึ้นภาคเรียนละ 1 ครั้ง เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ซักถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และหารือแลกเปลี่ยนแนวทางแก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียนของแต่ละครอบครัว ผู้ปกครองของนักเรียนระดับประถมศึกษาจะให้ความสำคัญกับกิจกรรมนี้มากกว่าผู้ปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จึงต้องใช้กลไกการเยี่ยมบ้านมาเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยนักเรียนทุกคนจะได้รับการเยี่ยมบ้านอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

“เขาก็จะมีการทำ classroom meeting กับผู้ปกครอง...ทำในห้องค่ะเปิดเทอมก็ให้มาที่นี้แต่ช่วงที่ปิดก็มีเป็นออนไลน์..ภาคเรียนละครั้งค่ะ...มาบอกว่าเด็กอยู่ที่บ้านเป็นอย่างไร แล้วทางโรงเรียนก็จะเล่าว่าเด็กเวลาอยู่ที่โรงเรียนเป็นอย่างไร ถ้ามีปัญหา ก็จะแชร์กันเพื่อที่จะช่วยให้เขาไปลองใช้ดู เพราะว่า เป็นลูกวัยเดียวกัน...บางทีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองมันเกิดต่อไปอนาคตเขาเริ่มไลน์หากัน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“อย่าง classroom meeting ก็จะมีตรงที่เขาได้แลกเปลี่ยนกันเป็นเหมือนหัวอกเดียวกันค่ะ ผู้ปกครองกับครูเจอปัญหาเดียวกันที่บ้าน ผู้ปกครองก็เจอติดโทรศัพท์เพราะไม่ยอมให้เล่นโทรศัพท์ก็ก้าวร้าว บอกให้เลิกให้ไปทำงานเด็กก็จะมีปฏิกิริยาตอบสนองค่อนข้างแรง เขาก็จะแลกเปลี่ยนกันว่าเขาทำอย่างไรเขาก็จะเป็นวิธีที่ว่าลูกเขาเหมือนกันวัยเดียวกัน แม่คนนี้ทำแล้วได้ดี คนที่ฟังก็เอาไปใช้ฉันก็ช่วยกันประมาณนี้ค่ะแล้วก็ช่วยๆกันดู จะเป็นการแลกเปลี่ยนกัน”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“classroom meeting ที่เข้มแข็งจะเป็นประถม พ่อมัธยมก็เริ่มไม่มา ผู้ปกครองจะไม่มา ยิ่งโดยเฉพาะ ม.ปลาย เขามองว่าโตแล้วให้ดูแลตัวเองแล้วยิ่งพ่อแม่ต้องไปทำงานก็จะไม่ค่อยใส่ใจตรงนี้ ก็จะอาศัยเยี่ยมบ้านค่ะ เพราะว่าที่นี่มีนโยบายของท่าน ผอ.ให้เยี่ยมบ้าน 100% ไปเยี่ยมบ้านบางทีก็ บางทีพ่อแม่ก็มีปัญหาครอบครัว ไปดูแลไปช่วยเหลือบางคนไปก็ต้องเอาเงินไปช่วยครอบครัว เพราะเด็กเราเห็นแล้วหลายคนมาโรงเรียนสะอาดสะอาดเหมือนจะโอเคแต่พอไปที่บ้านมันไม่ใช่ ตอนไปเยี่ยมบ้านก็ช่วยได้เยอะค่ะ”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.34 กิจกรรม classroom meeting

ที่มา: เพจโรงเรียนด่านขุนทด

3.3.2 การมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้

กลไกการสื่อสารกับกรรมการสถานศึกษาผ่านการประชุมร่วมกัน ทำให้กรรมการสถานศึกษา ซึ่งเป็นตัวแทนชุมชน รับรู้รับทราบและเข้าใจกระบวนการทำงานของโรงเรียนด่านขุนทด กรรมการสถานศึกษา จึงสามารถเป็นผู้ประสานความเข้าใจระหว่างโรงเรียนและชุมชนได้เป็นอย่างดี และมีการวางแผนจะจัดกิจกรรม open house ให้ผู้ปกครองเห็นศักยภาพและผลงานของบุตรหลาน นอกจากนี้โรงเรียนด่านขุนทดยังมีโครงการห้องเรียนพิเศษ ซึ่งการบริหารงบประมาณของโครงการนี้ ใช้ระบบร่วมรับรู้ร่วมบริหาร ทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบบริหารโครงการห้องเรียนพิเศษด้วย

“ช่วยคุ้มครองในแง่ของแรงเสียดทานในหลาย ๆ เรื่อง ว่าได้ผ่านกรรมการสถานศึกษาแล้ว อย่างเช่นโครงการบางอย่างก็ต้องมาประชุมอนุมัติงบประมาณให้เรา แล้วก็มาสรุป เวลาซื้อของหนังสือเรา ก็ต้องแจ้งเขาเวลามีกิจกรรมอะไรเขาก็มาร่วมอยู่ค่ะ บางทีก็มาบริจาคบ้างมาให้กำลังใจบ้าง ก็คือเขาเป็นเหมือนเกราะกำบังให้เราระหว่างบ้านกับชุมชน ก็ช่วยได้อยู่”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ห้องพิเศษเข้มแข็งตรงผู้ปกครองด้วยเพราะว่าเราเอาผู้ปกครองมาช่วยบริหาร เก็บเงินมาไม่เคยถูกร้องเรียนอะไรเลยเนื่องจากว่าเราเอาเขามาคุยโดยเปิดเผย เราก็จะเล่าให้ฟังว่ามีโครงการแบบนี้เงินจะนำไปแบบนี้ เวลาสิ้นปีก็จะเชิญมารู้ว่าใช้ไปอะไร ใครที่จ่ายค่าเทอมอะไรเขาจัดการกันเองหมดเราก็เลยได้รับความร่วมมือตรงนี้ ก็คือเริ่มต้นว่าโครงการนี้เป็นของพวกคุณไม่ใช่ของโรงเรียนอย่างเดียว เราก็ต้องช่วยกันบริหารเขาก็จะเข้ามาช่วยกัน ไม่มีครูต่างชาติเขาก็ไปช่วยกันหา ไปช่วยสกรีนให้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เราก็จะมี open house ค่ะก็คาดว่าประมาณสัปดาห์เดือนมกราคมนี้จะจัด open house ก็คือเอาผู้ปกครองเข้ามาดูว่าที่ลูกเขามาเข้าชุมนุมเหล่านี้เขาทำอะไรกันบ้าง ได้แสดงศักยภาพให้พ่อแม่ได้เห็นก็จะประมาณเดือนมกราคมน่าจะมีการดำเนินการตรงนี้อีกครั้งหนึ่ง”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.3.3 การจัดทวิศึกษา/การจัดทำ MOU หลักสูตรระยะสั้นร่วมกับวิทยาลัยเทคนิค และ การประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ให้นักเรียนได้รับสิทธิพิเศษในการเรียนรู้

โรงเรียนด้านชุมชนทวิศึกษาใช้ความสัมพันธ์กับวิทยาลัยเทคนิค สืบต่อมาจากการร่วมจัดทวิศึกษาตามนโยบายเดิมของ สพฐ. โดยจัดทำ MOU ความร่วมมือจัดหลักสูตรระยะสั้นสำหรับนักเรียนที่ต้องการเสริมความรู้ด้านวิชาชีพ โดยวิทยาลัยเทคนิคให้เรียนโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และโรงเรียนด้านชุมชนสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้กับนักเรียน และประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้รับสิทธิพิเศษ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมค่าย การได้รับโควตาเรียนต่อ การเรียนล่วงหน้าระบบเครดิตแบงค์

“เรียนกับเราไม่ใช่ไปเรียนต่อทั้งหมดนะคะ...เราทำ MOU กับวิทยาลัยเทคนิคบ้านเราส่งไปเรียนหลักสูตรระยะสั้น เพราะฉะนั้นกลุ่มนี้ทุกวันศุกร์เราก็จะพาเด็กขึ้นรถไปเรียน ไปเรียนช่างภาพเรียนการตัดตัวอักษรอะไรต่ออะไร อย่างน้อยเขาก็มีใบประกาศและมีความรู้ส่วนหนึ่งที่เอาไปใช้ได้...ใน 1 ปีน่าจะมีมากกว่า 40 คนนะคะ...โรงเรียนช่วยค่าน้ำมันรถไปส่งเท่านั้น...เขาให้เรียนฟรีเป็นการช่วยเหลือกันเรา MOU ร่วมกัน...อันนี้เราทำมา 2 ปีแล้วค่ะเป็นหลักสูตรระยะสั้นกับเขา แต่ก่อนมันเป็นทวิศึกษาค่ะ แต่ต่อมาเขายกเลิกแล้วตอนนี้กำลังจะกลับมาใหม่ แต่เขายกเลิกสัมพันธ์ภาพเรายังติดต่อกันอยู่”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ท่าน ผอ.ยังไปทำ MOU กับมหาวิทยาลัยข้างเคียงด้วยนะคะ...เพื่อที่เราจะเข้ากิจกรรมค่ายกับเขา ...ทุกกลุ่มเหล่านี้เขาก็จะให้โควตาเรียนต่อนะคะ...อย่างราชมงคจจริง ๆ เขาจะเป็นระบบการเรียนล่วงหน้าค่ะ เขาทำระบบการเรียนล่วงหน้าให้เราด้วย เขาเรียกเครดิตแบงค์ค่ะ เอรารายวิชาบางอันที่สามารถเรียนได้...เราก็พยายามจัดให้ ม.ปลาย ก็คือจัดให้มีเป้าหมายมากขึ้นไม่ได้ให้อยู่กันไปวัน ๆ เรียนไปก็ให้มีเป้าหมายว่าเราจะได้ไปที่นั่นที่นี่ จะได้เตรียมตัว”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“เด็กก็จะลดระยะเวลาเพราะเขาจะเอาวิชาพื้นฐานมาให้เรียนก่อน ของ มทส เขาก็ให้เราเรียนพวกแคลคูลัสอะไรก่อนแต่เขาก็ยังเข้มของเขายู่ อย่างวิศวะเขามีเรื่องใบประกอบวิชาชีพเขาต้องสอนเอง แล้วก็อย่างราชชมงคลโคราชอันนี้จะใช้วิธีสอนออนไลน์ กภาพลินธุ์เขาก็จะสอนออนไลน์พอมถึงชั่วโมงเดียวเขาก็จะนั่งเรียนกับอาจารย์ทางมหาวิทยาลัย”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ตอน ม. 3 เราจะประชุมผู้ปกครองกับเด็กแล้วก็จะเล่าให้ฟังว่าเราจะมีโปรแกรมตอน ม.ปลายแบบนี้ เพราะฉะนั้นใครจะเรียนวิทย์คณิตก็คืออยู่ที่โรงเรียนเรา ใครจะเรียนสายวิทย์เทคโนโลยีอย่างถ้าเป็นเทคโนโลยีเกษตรก็จะอยู่ที่ภาพลินธุ์ ใครจะมาตรงนี้ก็ให้แจ้งเขาเพราะว่าตรงนี้จะต้องมีลงทะเบียนด้วย ผู้ปกครองก็จะรับทราบเรื่องค่าใช้จ่ายเพราะว่ามันจะมีค่าใช้จ่ายที่เป็นการเรียนล่วงหน้าแต่พอเรียนจบแล้วก็จะเอาตัวนี้ไปเทียบต่อได้เลย”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.35 กิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

โครงการห้องเรียนพิเศษ (Special Lab Project) วันที่ 27 ตุลาคม 2565

ณ จัตุรัสวิทยาศาสตร์และหอดูดาว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ที่มา: เพจโรงเรียนด่านขุนทด

3.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

ในช่วงการระบาดใหญ่ของโควิด19 โรงเรียนด่านขุนทดจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามความเหมาะสมของนักเรียนแต่ละระดับ โดยนักเรียนระดับประถมศึกษา บริบทเหมาะสมกับการเรียนผ่านระบบไลน์ ขณะที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาสามารถเรียนผ่านระบบ google classroom ได้ อย่างไรก็ตามหลังจากสถานการณ์กลับสู่การจัดการเรียนการสอนตามปกติ ครูส่วนใหญ่กลับมาใช้ระบบการเรียนการสอนในที่ตั้งแทนระบบออนไลน์ โดยฝ่ายบริหารโรงเรียนอยู่ระหว่างวางแผนการพัฒนาระบบห้องเรียนที่สามารถรวบรวมเนื้อหาและสื่อการเรียนการสอนแต่ละรายวิชาเพื่อให้นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง แม้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ที่

ไม่สามารถมาเรียนตามปกติได้ อาทิ ภาวะตั้งครรภ์ในขณะที่เรียน รวมทั้งผู้ปกครองสามารถใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลานได้

“เราใช้ google classroom ค่ะ เด็ก ๆ ก็จะใส่รหัสแล้วสามารถเข้าไปเรียนตามรายวิชาได้เลย ...อีกส่วนหนึ่งก็คือที่เราทำ...แต่ว่ายังทำไม่เรียบร้อยมันยังอยู่ในขั้นตอน ก็คือทำเรื่องของห้องเรียนออนไลน์ เอาไว้กรณีที่เขาไม่เข้าใจเขาก็ยังพอที่จะเข้าไปหาความรู้ได้ ที่เขาหลุดหายไปเราก็พยายามเอาตัวนี้เป็นตัวเสริม...เราก็พยายามรวบรวมเป็นแหล่งการเรียนรู้เอาไว้เป็นในเว็บไซต์ของโรงเรียน แต่ว่ามันก็ยังไม่สำเร็จ ยังอยู่ระหว่างขั้นตอนของการพูดคุยในแต่ละรายวิชาของแต่ละระดับชั้นยังไม่ 100% ค่ะ ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“นโยบายของผู้บริหารคุยกันว่าเด็กเราก่อนข้างมีหลายรูปแบบ อย่างทุกวันนี้ก็ต้องยังต้องอยู่ในระบบของเราได้ ถ้าคุณท้องแล้วคุณอยู่ที่บ้านแต่มันมีบทเรียนเหล่านี้อยู่ เด็กก็สามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง แล้วก็พอถึงเวลาสอบอย่างน้อยมันก็ช่วยเด็กเรา คือสถานการณ์อยู่ ๆ โควิดมาแล้วเราหยุดทันทีสิ่งเหล่านี้ก็จะสำรองเอาไว้ให้มันพร้อม แต่ว่าด้วยเวลาและศักยภาพของครูบางท่านที่ถ้าอายุ 40 ขึ้นไปก็ค่อนข้างที่จะทำ google classroom ยากแล้ว ถ้าไม่ได้ใส่ใจแต่ถ้าเป็นเด็ก ๆ เขาก็จะเร็วสามารถทำได้ ก็พยายามรณรงค์เรื่องนี้ช่วยกันอยู่ค่ะ ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“แต่ถ้าเป็นประมลไลน์จะสะดวกสุดค่ะ เหตุผลหนึ่งก็คือ LINE ชาวบ้านใช้เป็นแต่ถ้า google classroom เด็กน้อยๆบางที่จำรหัสตัวเองเข้าไม่ได้ ก็จะติดกันเรื่องรหัสอยู่นั้นแหละค่ะ มันก็เลยเป็นเรื่องที่ยุงยาก LINE นี้สำหรับประมลและอนุบาลเหมาะสมสุดนะค่ะสำหรับที่นี่”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

โรงเรียนด้านขุนทดดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ระบบติดตามการขาดเรียนกรณีนักเรียนขาดเรียนต่อเนื่อง 2) การเอาใจใส่ของครู พร้อมรับฟังและสื่อสารเชิงบวกกับนักเรียน 3) การจัดภูมิทัศน์เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการมาโรงเรียน และ 4) การส่งเสริมกิจกรรมที่นักเรียนเป็นผู้วางแผนและดำเนินการผ่านกลไกของสถานักเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.5.1 ระบบติดตามการขาดเรียนกรณีนักเรียนขาดเรียนต่อเนื่อง

โรงเรียนด้านขุนทدمีระบบติดตามนักเรียนที่เป็นที่ไว้วางใจของผู้ปกครอง กรณีนักเรียนขาดเรียน 5 วันติดต่อกัน หรือขาดเกิน 7 วันภายใน 1 เดือน ครูจะติดตามนักเรียนที่บ้าน และรายงานสาเหตุการขาดเรียน ติดตามการเรียนซ่อม การลงทะเบียนเรียนซ้ำ นอกจากนี้ระบบการเยี่ยมบ้านยังออกแบบมาเพื่อติดตามนักเรียนทุกคนปีละ 1 ครั้ง เพื่อพูดคุยเจรจากับผู้ปกครอง

“เขาไม่มาโรงเรียนเราก็ต้องตามเรามีระบบของการติดตามของโรงเรียน ถ้าขาดการติดต่อกัน 5 วันเราต้องตามแล้วหรือรวมกันภายใน 1 เดือนขาดเกิน 7 วันเราก็ต้องตามเด็กแล้ว...ต้องมีรายงานแจ้งแล้วว่าเด็กไปไหน..”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“โรงเรียนนี้มีระบบดูแลเด็กติดตามเด็กดี เด็กไม่จบเราก็ตามมาซ่อม ปิดเทอมก็ให้มาลงทะเบียนเรียนซ้ำ มันเป็นระบบที่ติดตามค่อนข้างจะตามเยอะ เราก็ถือนโยบายว่าถ้ามาเรียนกับเราแล้วคุณจะต้องประสบความสำเร็จกลับไป เราก็จะพยายามตามช่วยแต่ถ้าไม่ไหวจริง ๆ มันก็มีหลุดบ้างแต่ก็ไม่เยอะ เราก็ตามให้ถึงที่สุดและดูแลกันไป”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เยี่ยมบ้าน ปีละครั้งค่ะ เขาจะมีงบประมาณจัดสรรมาให้แล้วคุณครูก็จะออกไปแต่ว่าคุณครูบางคนก็ชอบไปเที่ยวบ้านเด็กเสาร์อาทิตย์ก็มี ไปเยี่ยมกันเองส่วนตัวเขา แล้วก็อีกกลุ่มก็คือกลุ่มติดตามอย่างที่เล่าค่ะขาดเรียนนาน ๆ พวกนี้ก็ต้องไป พอไปคนเดียวไม่สำเร็จก็ต้องมาเอาครูแนะแนวไปด้วย เอาครูแนะแนวไปช่วยคุย”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ที่นี้มันมีข้อจำกัดก็คือเด็กมันมาทุกหย่อมหญ้า...ไกล ๆ ก็มากับเรา พอมารถโรงเรียนมันลือคอย่างถ้ามาเรียนวันเสาร์อาทิตย์ประมาณ 14.00น. รถต้องเข้าหมู่บ้าน เย็นหลัง 4 โมงเย็นถ้าเลขปีบนั้นหมายถึงว่าคุณครูต้องไปส่งบ้าน เพราะฉะนั้นหลัง 4 โมงเย็นโรงเรียนจะเจียบเนื่องจากว่าต้องรีบขึ้นรถกลับเข้าหมู่บ้าน...ดังนั้นข้อจำกัดเรื่องการเดินทางจะมีมาก”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“อย่างเยี่ยมบ้านบางที่เราต้องแบ่งโซนกันไปเยี่ยมแทน ครูประจำชั้นอาจจะไม่ได้ไปเยี่ยมห้องตัวเองทั้งหมด แต่ว่าคุณครูที่ไปก็จะต้องเอาข้อมูลกลับมาให้กัน เพราะว่าถ้าไปจริง ๆ คุณครูไม่ไหวเนื่องจากว่ามันกระจายไปทั่วเลยคะในด้านชุมชน เขาแบ่งโซนกันว่าโซนนี้จะเป็นที่นี้ไปแต่ว่าเขาเก็บข้อมูลมาให้คุณครูประจำชั้น ถ้าครูกลับไปมาแล้วส่งกันฟังว่าเด็กที่ไปเจอเป็นอย่างไรแล้วเขาก็แบ่งกันไปไม่อย่างนั้นไปไม่รอดคะ มันกว้างมาก”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“มีฝ่ายปกครองคอยตามอยู่นะคะไปถึงบ้านเลยไปคุยกับผู้ปกครองไปตามให้มาเรียน เหมือนคุยว่าเรจจาว่าจะเอายังไงจะเอาให้จบ ม. 3 ไหม เอาให้จบก่อนสักนิด”

นักเรียนหญิงคนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

3.5.2 การเอาใจใส่ของครู พร้อมรับฟังและสื่อสารเชิงบวกกับผู้เรียน

การเอาใจใส่ของครู การพูดคุยสร้างความเข้าใจกับนักเรียน การพยายามให้ความรู้เพื่อลดพฤติกรรมไม่เหมาะสมเป็นสิ่งที่ช่วยลดภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้ได้ ความเป็นกันเอง การพร้อมรับฟัง และการสื่อสารเชิงบวกจะช่วยให้แก่นักเรียนกล้าพูดคุยปรึกษาปัญหากับครู ทั้งปัญหาด้านการเรียนและปัญหาส่วนตัว

“จะตัด Wi-Fi เป็นเวลาที่ไม่ได้อีกเพราะเด็กเรียนบางคนเขาก็ใช้ มันก็เลยจะต้อง open แล้วก็พยายามให้ครูพูดคุยสร้างความเข้าใจว่าอะไรคือความจำเป็นในการดำเนินชีวิต ก็พยายามให้ครูคอมพิวเตอรืสอนในเรื่องของการค้นงาน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“คุณครูบางท่านอย่างคุณครู...เขาจะดูแลห้องกีฬา ส่วนมากห้องนี้ก็เป็นเด็กที่ไม่เก่งอยู่แล้วแต่เรามีทักษะทางด้านกีฬา กินข้าวกลางวันแถมจะลงไปนั่งกินข้าวกลางวันกับเด็กเลย เข้าเข้าโฮมรูมกลางวันกินข้าวกลางวันด้วย คือเราก็สรุปกันเป็นภาพรวมว่าเด็กถ้าคุณครูเพียงแต่ใส่ใจคุยกับเขาไม่ว่าจะเป็นเด็กเล็กหรือเด็ก ม.ปลาย เขาจะมีความรู้สึกว่าเขาเป็นเพื่อนกับครูและเขาก็อยากที่จะเล่า การได้ฟังเด็กบ่อย ๆ ทำให้เรารู้ว่าเหตุการณ์กำลังมีอะไรเกิดขึ้น บางทีเราก็ได้นักสืบน้อยจากการพูดคุยกับเด็กนี่แหละ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“แต่ส่วนหนึ่งก็คือครูแนะแนวเขาก็จะช่วยค่ะจะทำงานค่อนข้างดี เราจะมีครูแนะแนวทางด้านกลุ่มเด็กพิเศษก็ไปอยู่กับเด็กพิเศษ แล้วก็เด็กทั่วไปก็จะมีคุณครูแนะแนวที่คอยให้คำปรึกษา เราจะทำค่อนข้างใกล้ชิดกันค่ะ”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“เป็นกันเองนะค่ะ มีอะไรก็ปรึกษาได้ ตักเตือนได้ซึ่งครูก็ตักเตือนเราไปในทางที่ดีค่ะ พูดดีไม่ได้ให้ออกแนวแตกแยกแบบนั้น ไม่ค่ะ”

นักเรียนคนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

3.5.3 การจัดภูมิทัศน์เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการมาโรงเรียน

โรงเรียนด่านขุนทดมีจัดภูมิทัศน์ก่อนเปิดเรียน อาทิ การปลูกต้นไม้ ดอกไม้ การปรับทางเดิน ถังขยะ การปรับพื้นที่สนามฟุตบอล สนามวอลเลย์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการมาโรงเรียน อยากมาโรงเรียน รู้สึกว่าโรงเรียนน่าเรียนน่าอยู่ มีบรรยากาศในการเรียนที่ดีขึ้น

“สิ่งที่ท่านทำก็คือ...เล่นเรื่องสถานที่ก่อนเลย ก่อนจะเปิดเทอมท่านปลูกดอกไม้ต้นไม้เพื่อให้เด็ก รู้สึกว่ามาโรงเรียนแล้วมันว้าว โรงเรียนเราน่าอยู่น่าเรียน อันนี้มุมหนึ่งในด้านภูมิทัศน์นะค่ะ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เปลี่ยนมากค่ะ ดิฉันก็เพิ่งทำ เพิ่งเปิดใหม่ก็ได้เข้ามา พวกหนูเปิด ม. 4 เข้ามาก็ได้มาดิฉันเลย... ครูจัดต้นไม้ใหม่ มีทางเดินใหม่ ถึงขยะครูก็จัดให้เป็นระบบไม่ให้น้มนดูรกตาไป...มันดูดีขึ้นเยอะค่ะ”

นักเรียนคนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

“สนามวอลเลย์ค่ะ เขาเพิ่งจะมาจริงจัง แล้วก็ทำสนามฟุตบอลใหม่ด้วยนะค่ะ เขาทำใหม่หมดเลยค่ะทำพื้นใส่หญ้าใหม่ แล้วก็ใส่สปอร์ตไลท์อยู่ข้าง ๆ กันรั้วด้วย”

นักเรียนคนที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

3.5.4 การส่งเสริมกิจกรรมที่นักเรียนเป็นผู้วางแผนและดำเนินการผ่านกลไกของสภา

นักเรียน

โรงเรียนด้านชุมชนตมมีกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตรที่นักเรียนเป็นแกนนำในการขับเคลื่อน ทั้งการดำเนินงานผ่านกลไกของสภานักเรียน อาทิ กิจกรรมค่ายอนุรักษ์ กิจกรรมจิตอาสาเก็บขยะ และการดำเนินงานในรูปแบบชุมนุมเสริมทักษะ YC ซึ่งเป็นชุมนุมที่นักเรียนจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาเพื่อนนักเรียน ภายใต้การดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาชุมนุม

“ม.ปลาย มีการพาเด็กไปออกค่ายอนุรักษ์ที่ห้วยบง ไปสร้างฝายให้กับกรมป่าไม้ ครูก็ไปเด็กก็ไป ความสัมพันธ์มันก็เกิดด้วยกิจกรรมค่ะ หรือว่าออกไปค่ายที่เพื่อน้อง อย่างห้องเรียนพิเศษเขาก็ออกไปค่ายที่เพื่อน้องที่โรงเรียนรอบนอกอะไรแบบนี้ค่ะ การที่เด็กได้วางแผนเด็กได้มีทีม ครูก็ต้องออกไปติดตามซึ่งเขาก็จะได้ทีม...เด็กเป็นแกนนำเลยคะคุณครูที่ปรึกษาอย่างเดียว งบประมาณก็ไม่ช่วยนะคะโรงเรียนให้เด็กหางบเอง เพราะฉะนั้นมันก็มีเงินรับบริจาคของอะไรแบบนี้ค่ะ ก็มีการวางแผนให้เขารู้คุณค่าเงิน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ทำกิจกรรมนี้เพื่ออยากให้นักเรียนได้เกียรติบัตร กิจกรรมจิตอาสาเก็บขยะในเวลาว่าง ก็จะมีนัดกันมาทำคะ...อันนี้เป็นของทางสภา...เสนอไปที่คุณครูเลยคะจะมีครู...เป็นครูที่นำฝ่ายประธานอยู่ พวกหนูก็ต้องเสนอกันก่อนช่วยกันคิดว่าจะทำอะไรบ้าง...แล้วก็เก็บขยะเพราะหนูคิดว่าขยะในโรงเรียนเยอะอยู่นะคะ ถ้าช่วยกันเก็บมันน่าจะดีขึ้นน่าจะดูสะอาดขึ้นบ้างคะ มีการแบ่งเขตทำความสะอาดด้วยคะ...แต่ละห้องจะมีเขตของตัวเองทำตอนเช้า...ได้ผลนะคะเพราะว่าเขาจะแบ่งเป็นห้องไปเลยว่าห้องไหนทำ ดูแลตรงไหน...ก่อนออกก็ต้องช่วยกันเก็บคะ ต้องเก็บคนละชิ้นแล้วก็เอาไปใส่ถังคะ...มีครูเวรเย็นก่อนกลับบ้าน...คุณครูก็จะให้ไปเก็บมาก่อน แล้วก็มาต่อแถวแล้วก็ทิ้งคะ”

นักเรียนคนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

“จะมีกลุ่มแนะแนวอยู่คะเป็นกลุ่ม yc ที่ให้คำปรึกษากับคนที่มีความเป็นแบบนี้ ให้คำปรึกษาเพื่อนมีร่องรับตรงนั้นอยู่คะก็เป็นชุมนุมคะ...จะมีคนคอยให้คำปรึกษากับคนอื่นที่เข้ามา”

นักเรียนหญิงคนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.36 กิจกรรมค่ายอาสาสร้างฝายชะลอน้ำ
ที่มา: เพจสถานักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด

ภาพ 4.37 กิจกรรมเก็บก่อนกลับของสถานักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด
ที่มา: เพจสถานักเรียนโรงเรียนด่านขุนทด

3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนด่านขุนทด มีดังนี้ 1) การใช้ระบบไลน์ห้องเรียนในการติดต่อระหว่างครูประจำชั้นกับนักเรียน โดยเมื่อนักเรียนเลื่อนชั้น ไลน์ห้องเรียนจะถูกส่งต่อไปสู่ครูประจำชั้นคนใหม่ และ 2) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดหาโทรทัศน์ประจำห้องเรียน การวางแผนจัดสอบออนไลน์ และการมอบหมายชิ้นงานที่นักเรียนต้องใช้เทคโนโลยีในการทำและส่งชิ้นงานนั้น

“สิ่งที่มีเลยหนึ่งก็คือต้องมี LINE ของห้องเรียนเอาไว้ติดต่อให้มันชัดเจน ทุกคนจะต้องมี LINE ผู้ปกครองเอาไว้เป็นกลุ่มก้อน แล้วพอขึ้นชั้นใหม่เขาก็จะโอนรายนี้ส่งต่อครูประจำชั้นคนใหม่ถัดไป อันที่ 2 ก็เป็นเรื่องของการเรียน บางครั้งการส่งการบ้านอะไรก็ใช้ส่งไปในกลุ่มไลน์นี้แหละค่ะ หรือว่ามีเรื่องแจ้งเกี่ยวกับโรงเรียนซึ่งแต่ก่อนเราไม่ค่อยติดต่อกันทางนี้ เพราะว่าเราถือว่าอะไรก็ส่งหนังสือไปกับเด็ก ๆ ได้แต่ว่าตอนนี้คุณครูเริ่มหันมาใช้พวกนี้ เวลาติดต่ออะไรทุกอย่างส่งข่าวแจ้งเรื่องราวเกี่ยวกับโรงเรียนก็ระบบไลน์ก็ค่อนข้างดีในการทำงานนะค่ะ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ส่วนเรื่องอุปกรณ์ก็คือ เราก็คงไม่สามารถที่จะซื้อ iPad ให้กับคุณครูได้นะคะก็จะได้โทรศัพท์
ประจำห้องเรียน คุณครูคนไหนที่เขาสะดวกใช้ระบบที่ตั้ง YouTube มาในระหว่างบทเรียนเขาก็สามารถ
ใช้ในห้องเรียนได้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“แม้แต่ช่วงโควิดที่มีการสอบออนไลน์คุณครูก็ชอบเพราะว่าคะแนนมันออกเลยไม่ต้องไป
เสียเวลาตรวจ ก็ยังมีเรียกร้องให้จัดสอบออนไลน์เถอะ กระจาดเราก็ต้องปรับซึ่งเราก็คืออยู่ณะคะแต่ถ้า
ถ้าทำออนไลน์มันจะต้องเซ็ทเรื่องห้อง เพราะว่าห้องคอมเรามันน่าจะไม่พอเพราะเด็กเรามันหลายห้อง แต่
ว่าก็มีคุณครูที่อยากทำว่าสอบออนไลน์เถอะ คุณครูค่อนข้างที่จะแฮปปี้กับการทำตรงนี้ก็ถือว่าเป็นการ
เปลี่ยนมุมมองของเขาได้ส่วนหนึ่งว่า เทคโนโลยีมันสามารถนำเข้ามาใช้”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ไม่ค่อยมีออนไลน์คะนอกจากอัดคลิป อย่างเช่นอัดคลิปท่องตารางธาตุอะไรประมาณนี้คะ”

นักเรียนคนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สัมภาษณ์)

3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

โรงเรียนด่านขุนทดไม่มีงบประมาณสนับสนุนอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนส่วนตัวให้กับครูแต่ละ
คน แต่มีการจัดสรรงบประมาณในการจ้างครูอัตราจ้าง เพื่อมาแบ่งเบาภาระหน้าที่ของครูซึ่งได้รับผลกระทบ
จากการความล่าช้าในการบรรจุอัตราจ้างข้าราชการครู

“เขาก็ใช้วิธีเหมือนซื้อกล่องมาเสียบต่อเนือง แล้วเขาก็สามารถอธิบายเด็กได้เขียนไปได้ คุณครู
ลงทุนเพราะว่าโรงเรียนไม่มีงบช่วยตรงส่วนนี้...แต่ถามว่าอย่างคุณครูที่ไม่มีทุนทรัพย์เราทำอย่างไร เราก็มี
ห้องคอมพิวเตอร์ที่เราเปิดว่าถ้าใครจะมาจะสอนออนไลน์ก็ให้มาที่ห้องนี้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ระยะหลังจะออกกันบ่อยเหตุผลหนึ่งเลยก็คือครูมีอายุก็เริ่มจะเกษียณ เด็กรุ่นใหม่มาบ้านอยู่
ไกลพอครบช่วงเขาก็กลับบ้าน 6 อัตรายังไม่บรรจุ...จะไปเอาคุณครูขอย้ายก็ได้ที่ไม่ตรงเอก เราก็รอยังไม่
ประชุมกันเลยคะตอนนี้ก็ฝากชั่วโมงกันสนุกสนานเลย แบ่งชั่วโมงช่วยกันสอนก่อน ก็จะมีบ้าง บางอันท่าน
ผอ.ก็ลงทุนจ้างอัตราจ้างเลยคะ ใช้งบประมาณของโรงเรียนจ้างอัตราจ้างให้เขามาช่วย ไม่อย่างนั้นเดิน
ไม่ได้คะ”

ครูคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

สรุปกรณีศึกษาโรงเรียนด้านขุนทด

โรงเรียนด้านขุนทดเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีแนวปฏิบัติเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่น่าสนใจ โดยโรงเรียนเน้นให้นักเรียนทุกคนมีเป้าหมายในการเรียน ผ่านระบบครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และการเพิ่มจำนวนวันและชั่วโมงในการเรียนรู้ในชุมชนเสริมทักษะตามแนวกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ รวมถึงการจัดทวิศึกษาและจัดทำ MOU หลักสูตรระยะสั้นร่วมกับวิทยาลัยเทคนิคและสถาบันอุดมศึกษา และวางระบบควบคุมคุณภาพของการจัดการเรียนรู้โดยมีครูประจำชั้นเข้าสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ระหว่างการเรียนการสอนของครูในแต่ละรายวิชา นอกจากนี้ในกรณีที่ครูไม่สามารถปฏิบัติการสอนได้ เช่น ลาป่วย จะกำหนดครูสอนแทนในลักษณะการแลกชั่วโมงสอนตามเนื้อหาบทเรียนในความรับผิดชอบของครูที่มาสอนแทน โดยมีระบบสายชั้นในการบริหารครูสอนแทน ทั้งนี้ในการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ จะมีการทดลองในห้องเรียนพิเศษเพื่อถอดบทเรียนก่อนนำไปขยายปฏิบัติทั้งโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาเน้นการบริหารที่ไม่สร้างความเหนื่อยล้าให้ครู เช่น การวางระบบและควบคุมเวลาการประชุม การจัดสรรงบประมาณในการจ้างครูอัตราจ้าง เพื่อมาแบ่งเบาภาระหน้าที่ของครู

กรณีศึกษาที่ 11 โรงเรียนปากเกร็ด

1. บริบทโรงเรียน

โรงเรียนปากเกร็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่นนทบุรี ตั้งอยู่เลขที่ 128/37 หมู่ 3 ตำบลปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษแบบสหศึกษา จัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ระดับชั้นละ 10-15 ห้องเรียน รวมทั้งหมด 80 ห้องเรียน มีทั้งห้องเรียนปกติและห้องเรียนพิเศษ มีจำนวนข้าราชการครู 153 คน ครูอัตราจ้าง 32 คน และจำนวนนักเรียน 3,260 คน นักเรียนโรงเรียนปากเกร็ดมีทั้งนักเรียนที่สอบเข้าเรียนต่อและนักเรียนที่จับฉลาก และเป็นโรงเรียนในจังหวัดปริมณฑล นักเรียนจึงมีความหลากหลายทางด้านเศรษฐกิจและความรู้ความสามารถ

โรงเรียนปากเกร็ดตั้งอยู่ในสังคมเมือง เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชนหลายเชื้อชาติทั้งไทย จีน อิสลาม และมอญ มีสถานที่ราชการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนอยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี โรงพยาบาล วัด ไพรชณีย์ รวมทั้งมีสถานประกอบการร้านค้า เช่น ตลาด ห้างสรรพสินค้า (โลตัส บิ๊กซี เซ็นทรัล) บริษัทห้างร้านต่าง ๆ และหมู่บ้านจัดสรรมากมาย

“โรงเรียนของเราเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีนักเรียนอยู่ประมาณ 3,200 คน และนักเรียนส่วนใหญ่เกิน 50% จะเป็นลูกๆ ที่อาจจะไม่ได้มีความพร้อมในด้านของชีวิตความเป็นอยู่ ด้านเศรษฐกิจอะไรแบบนี้คะ และประกอบกับโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนซึ่งเป็นชุมชนตลาด อาชีพก็จะมีหลากหลายที่อยู่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นลักษณะที่อยู่อาคารชุด เป็นห้องเช่าหรือห้องแถว”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.38 บริบทโรงเรียนปากเกร็ด

โรงเรียนปากเกร็ด มีปรัชญา คือ “ความรู้ดี มีคุณธรรม กิจกรรมเด่น เน้นทักษะชีวิต” มีวิสัยทัศน์ คือ “โรงเรียนปากเกร็ดยึดนักเรียนเป็นฐานในการพัฒนาสู่การเป็นพลเมือง 4.0 โดยการบริหารจัดการระดับสากล และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน” และมีพันธกิจ 5 ประการ ได้แก่ 1) จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรในระดับประเทศและหลักสูตรสากลที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก 2) พัฒนาครูให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้และเป็นครูมืออาชีพ 3) พัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล บนพื้นฐานความเป็นไทย 4) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ นักเรียนอยู่อย่างมีความสุขและปลอดภัย และ 5) ร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องพัฒนาชุมชนสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้เมืองแห่งความสุข

2. ลักษณะภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ครูจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโรงเรียนปากเกร็ด สามารถแบ่งได้เป็น 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ผู้เรียนขาดทักษะเนื่องจากไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง 2) ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้น้อยกว่าการเรียนในชั้นเรียน 3) ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ 4) ผู้เรียนขาดแรงบันดาลใจในการเรียน 5) สภาพแวดล้อมที่บ้านของผู้เรียนไม่เหมาะสมกับการเรียนรู้ 6) ผู้เรียนมีข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยีในการเรียนออนไลน์ และ 7) การเรียนออนไลน์ไม่เหมาะสมกับการสอนที่เน้นการคิดขั้นสูงและผู้เรียนที่ยังไม่สามารถกำกับตนเองได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้เรียนขาดทักษะเนื่องจากไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ครูจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ แต่บางรายวิชาที่ต้องเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ เมื่อผู้เรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง จึงทำให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านทักษะ เช่น รายวิชาภาษาอังกฤษและภาษาไทย ผู้เรียนเกิดปัญหามากด้านทักษะการสื่อสาร รายวิชาวิทยาศาสตร์ให้ดูคลิปการทดลองทำให้ผู้เรียนขาดทักษะการทดลอง และรายวิชาพลศึกษาเน้นการสอนทฤษฎีแล้วให้นักเรียนถ่ายคลิปจำลองสถานการณ์การเล่นกีฬา ทำให้นักเรียนขาดทักษะการเล่นกีฬาในสถานการณ์จริง

“ในส่วนของภาษาต่างประเทศนั้นก็จะจะเป็นปัญหาที่ว่าเราไม่ได้เห็นหน้ากันเพราะว่าเด็กไม่ยอมเปิดกล้อง วิธีการสอนหรือการสื่อสารมันก็จะลดน้อยลง แต่ว่าคืออย่างหนึ่งที่ว่าได้ฟังมากขึ้น แต่อันนี้ครูผู้สอนออกแบบก็คือให้ฟัง แต่นักเรียนบางที่เขาไม่ได้ดูหน้าจอ เขาเปิดทิ้งไว้แต่เขาไม่อยู่ ก็เจอปัญหานี้เยอะพอสมควร แต่ว่าก็ในส่วนของการสนทนาที่เป็นการสนทนาเนี่ย จะเห็นได้ชัดว่าน้อยลงเยอะเลย และในส่วนของการ writing เอง ในส่วนการเขียนของเด็ก เราให้เด็กไปทำเองแล้วส่วนใหญ่งานที่ได้รับมาจะไม่ได้ออกตามที่คาดหวังเท่าที่ควรค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ (สัมภาษณ์)

“ภาษาไทยนะครับก็จะคล้ายกับภาษาอังกฤษก็คือเรื่องของการสื่อสารหรือว่าทักษะต่าง ๆ ที่เป็นทักษะในการสื่อสาร การมากินข้าวหรือได้มาเจอกับนักเรียนในห้องเรียน นักเรียนจะได้เห็นตัวอย่างจากครู ทำทางการพูดอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ เห็นหน้ากันเวลาที่เรามีการสื่อสาร แต่พอเราไปเรียนแบบออนไลน์ตัวครูก็เหมือนกับพูดอยู่กับหน้าจอคนเดียว...ถ้าเป็นเนื้อหาวรรณคดีเราสามารถส่งเนื้อหาที่ให้นักเรียนไปอ่านได้ แต่ทักษะที่เป็นปัญหามาก ๆ ก็คือการสื่อสาร”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย (สัมภาษณ์)

“แบบหนูเรียนสายวิทย์แล้วมันมีวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีวะ วิชาเคมีแบบนี้ที่เป็นต้องใช้ใช้แล็บหรือว่าเราต้องทดลองที่เป็นเหมือนการทดลองให้เห็นให้เราเข้าใจบทเรียน คุณครูก็จะอธิบายเป็นในหนังสือหรือว่าเป็นคลิปวิดีโอค่ะ ซึ่งมันไม่ได้ทดลองจริง แล้วก็จะมีความชีวะที่บางอย่างเราอาจจะได้ผ่าสัตว์ แล้วเราก็ดูเป็นรูปภาพครูก็จะอธิบายแบบเร็ว ๆ เอาค่ะ”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“คือพอเรียนออนไลน์เราจะเรียนแต่เรื่องของทฤษฎี มันทำให้เราไม่ได้ปฏิบัติ แล้วเราก็ไม่รู้ว่าจะเวลาที่มันเล่นจริง ๆ มันต้องทำยังไง อย่างตอน ม.3 ก็คือจะมีบาสเกตบอลบรรจุอยู่ในหลักสูตรใช้ไหมคะ แต่ว่าด้วยความที่ตอนนั้นหนูเรียนออนไลน์เราไม่ได้จับลูกจริง ๆ เราไม่ได้ลองเล่นจริง ๆ แล้วพอหนูขึ้นมาเราก็เล่นบาสเกตบอลไม่เป็น หนูยังไม่รู้ว่าหนูควรจะชูตัวยังไงให้ลง หรือว่าหนูควรที่จะเล่นยังไงให้เราไม่เจ็บตัวด้วย เราเรียนแต่ที่เป็นหลักสูตรที่เป็นเนื้อหาทฤษฎีอย่างเดียวซึ่งเราไม่ได้ปฏิบัติเลย มันก็ทำให้เราเล่นกีฬาที่เรียนผ่านมาไม่เป็นค่ะ”

นักเรียนคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“หนูก็มีเรียนป้องกันกับแบดมินตันค่ะ ซึ่งหนูไม่มีทั้งไม้ป้องกันและไม้แบดมินตันเลย แล้วเวลาเรียนก็จะเรียนประวัติทฤษฎี วิธีการเล่นหรือกฎกติกา แล้วก็จะมีส่งงานให้ส่งคลิป แล้วก็เอาลูกกอล์ฟป้องกัน ซึ่งหนูไม่มีไม้ป้องกัน หนูก็ต้องไปหาไม้ป้องกันมา พอเรียนป้องกันเสร็จก็ต้องมาแบดมินตัน ซึ่งหนูก็ไม่มีไม้แบดมินตัน ก็จะมีให้ลองเสิร์ฟลูก ซึ่งหนูก็ไปเอาไม้ซ้อตยุงมาใช้แทนแล้วก็ถ่ายคลิปส่ง ซึ่งเขาก็จะดูแลทำอะไรมากมายนี่ค่ะ”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

2.2 ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้น้อยกว่าการเรียนรู้ในชั้นเรียน

การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ทำให้บรรยากาศในการเรียนไม่น่าสนใจเพราะครูบางคนเน้นการสอนแบบบรรยาย และทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียนอย่างถ่องแท้ ผู้เรียนบางคนที่จบการศึกษาระดับชั้น ม.6 แล้วไปเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาต้องเรียนปรับพื้นฐานใหม่ทั้งหมด

“เรื่องเนื้อหาเป็นปัญหาหลักเลยครับ เพราะว่าครูเอาเนื้อหาจากที่สอนตอน on site มาสอนออนไลน์ ซึ่งคิดว่ามันไม่ได้ออกแบบมาให้พวกเรา เพราะเรารู้สึกว่าเราเรียนหนักมากยิ่งขึ้นครับ อย่างสมมติว่าครูเน้นการบรรยาย พอมาเป็นเรียนออนไลน์การที่นั่งฟังบรรยายนานๆ มันก็จะเบื่อมาก”

นักเรียนคนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ตอนที่เราเรียนออนไลน์ค่ะ เราเข้าใจแต่เราไม่ได้เข้าใจลึกซึ้งขนาดนั้นค่ะ เข้าใจแบบสามารถทำข้อสอบหรือตอบคำถามได้ แต่พอเรามาเรียน on site เรียกว่าเราเข้าใจแบบถ่องแท้ดีกว่าค่ะ คือหนูสามารถอธิบายให้เพื่อนฟังได้หรือว่าสอนแล้วเพื่อนคนอื่นเข้าใจได้ เหมือนผลลัพธ์ที่หนูได้มันต่างกันมากๆ”

นักเรียนคนที่ 6 (สัมภาษณ์)

“เนื้อหาที่เราได้หรือคุณภาพของข้อมูลที่เรได้มันไม่เท่า on site อยู่แล้วแน่นอน หนูรู้สึกว่าการที่หนูไปเรียน on site หนูได้อะไรมากกว่าการเรียนออนไลน์มากๆ จริงๆ”

นักเรียนคนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“ก็จะมีเด็กที่เหมือนว่าไปเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัย แล้วก็เหมือนว่าเขาจะต้องปรับพื้นฐานตัวเองใหม่ทั้งหมดเลย ปรับความรู้พื้นฐาน ม. 4 ส่วนพื้นฐาน ม.5 ก็ได้บ้างไม่ได้บ้าง ม. 6 ก็ได้บ้างไม่ได้บ้าง พอขึ้นปี 1 ไป เขาก็จะมีเรียนปรับพื้นฐานที่มหาวิทยาลัย ซึ่งเขาก็จะกลับมาพูดคุยกับครูว่าผมไปเรียนอันนี้มา มันยากมากเลย ไม่เข้าใจ ต้องปรับพื้นฐานหรือทบทวนใหม่ทั้งหมดเลยประมาณนี้ค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

2.3 ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ทำให้ผู้เรียนขาดระเบียบวินัยและไม่ตั้งใจเรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่มักจะเข้าเรียนล่าช้าเนื่องจากตื่นสาย ผู้เรียนบางคนไม่เปิดกล้องในระหว่างเรียนเพราะนอนอยู่บนเตียงหรือกำลังทำกิจกรรมอย่างอื่นในระหว่างเรียน ซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองบางคนก็ไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

“ช่วงโควิดมันทำให้เด็กขี้เกียจด้วย ตื่นสาย เพราะว่าตอนแรกเราเรียนกัน 8:30 น. เด็กก็จะไม่ตื่นจะเข้าเรียนตอน 9:00 น. 9:30 น. แล้วเราบอกว่าเปิดกล้อง เขาก็บอกว่าหนูยังไม่อาบน้ำ เขาก็นอนเรียนแบบไม่เปิดกล้อง เราก็มารู้ว่าเด็กเขาทำอะไรบ้าง ซึ่งมันไม่เหมือนเรียนในห้องเรียน”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ปัญหาตอนนี้จริงๆ คือสถาบันครอบครัว เพราะว่าประชากรในปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยว พ่อแม่ต้องทำงาน แล้วพอมันเกิดการเรียนรู้ที่ต้องอยู่ที่บ้านคนเดียว เด็กจะมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป และก็เป็นมายาคติ ขยายความคำว่ามายาคติก็คือเด็กไม่ได้เปิดหน้ากล้อง ดังนั้นมันจะเป็นการ simulate ทั้งหมด เช่น นอนอยู่บนที่นอนแล้วก็เรียนรู้ไป”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“ในภาพกว้างก็คือเด็กโง่ อาจจะนั่งอยู่บ้านแล้วเล่นเกม ผู้ปกครองไม่มีเวลาควบคุมดูแล ต้องยอมรับว่าอันนี้เป็นปัญหาจริง ๆ ในสังคม เราไม่ค่อยพูดปัญหาเรื่องสถาบันครอบครัว แต่เราโยนปัญหามาที่สถานศึกษามีปัญหา...พอมันเป็นครอบครัวเดี่ยวแล้วมันเกิดปัญหาพ่อแม่ไม่มีการคอนโทรลเด็ก แล้วเด็กก็ไปอยู่ในโลกเสมือนจริงเยอะ เพราะฉะนั้นเขาจะมีตัวอย่างที่ไม่คัดกรองข้อมูล ถ้าสังเกตก็คือ เด็กเขารับข่าวสารข้างเดียว เพราะฉะนั้นปัญหาตรงนี้ก็เลยมีการเรียกร้องสิทธิ์ ซึ่งเด็กเขาลืมหน้าที่ เขาจับแต่สิทธิ์แต่เขาไม่รับหน้าที่ เช่น ทำไมผมต้องเรียนแบบนี้”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

2.4 ผู้เรียนขาดแรงบันดาลใจในการเรียน

การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถค้นหาตัวตนที่แท้จริงได้ว่าตนเองต้องการเรียนอะไรหรือในอนาคตต้องการประกอบอาชีพอะไร ทำให้ผู้เรียนขาดแรงบันดาลใจในการเรียน และขาดทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

“ระหว่างช่วงที่เรียนออนไลน์สิ่งที่ผมได้ไปถามเพื่อนๆ หลายคนนะครับ ปัญหาหลักๆเลยก็คือว่า พวกเราไม่สามารถค้นหาตัวตนตัวเองได้นะครับ น่าจะเป็นปัญหาหลักเลยที่ว่าสำหรับคนที่จะมีแผนที่จะไปเรียนต่ออะไรแบบนี้ครับ ทำให้หลายคนไม่มี passion หมดกำลังใจ หรือบางคนอาจจะหลุดออกจากระบบการศึกษาเลยก็ได้ครับ เพราะว่ากรออนไลน์เป็นช่วงที่เรียกได้ว่าเราอยู่เฉยๆครับ เราไม่ได้ค้นหาตัวเอง”

นักเรียนคนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ส่วนตัวหนูคือเรื่องสภาพจิตใจอะ อย่างตอนเรียนออนไลน์เด็กจะหมด passion ในการเรียนมากๆ หนูก็เป็นหนึ่งในนั้น มันทำให้เรารู้สึกว่าเราไม่อยากจะตื่นมาเรียนเลย”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

“ช่วงที่เรียนออนไลน์ก็กำลังจะหวั่นไหวต่อการเข้ามหาวิทยาลัย แต่วิชาแนะแนวมีแต่คุณครูที่คอยจะถามว่าอยากเป็นอะไร แล้วก็เพื่อนหนูอีกคนเขายังไม่รู้เลยว่าตัวเองอยากเป็นอะไร แล้วครูก็ให้งานมาให้เราลองทำ portfolio ของตัวเอง แล้วก็ศึกษาแนะแนวอาชีพที่เราอยากจะทำ แต่เรายังไม่รู้เลยว่าเราอยากเป็นอะไร”

นักเรียนคนที่ 6 (สัมภาษณ์)

“ตอนนั้นเป็นช่วง ม.3 ที่โควิดกำลังพีคๆ เลย แล้วมันเป็นจุดที่เราต้องเลือกแล้วว่าเราจะเรียนสายไหนตอน ม.ปลาย มันทำให้เด็กหลายๆ คนเหมือนไม่รู้ตัวเอง แล้วก็ต้องตัดสินใจเลือกเพราะว่ามันมีส่วนสำคัญมากๆ มันทำให้เด็กตัดสินใจได้ยากมากขึ้น...”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“...หนูว่ามันทำให้ความสัมพันธ์ของ ม.ต้น มันเปลี่ยนไปด้วยค่ะ อย่างรุ่นหนูเองตอนที่จบพวกหนูก็ไม่ได้มาเจอกันทั้งห้องเลย อย่างที่ได้มาออนไลน์ก็คือแค่ 50% ก็คือกรุ๊ป a กับกรุ๊ป b จะไม่ได้เจอกันเลย มันก็จะเป็นความรู้สึกที่แอบเสียดายช่วงเวลานั้นที่เราจะได้ใช้ชีวิตสุดท้ายของ ม.ต้น”

นักเรียนคนที่ 5 (สัมภาษณ์)

2.5 สภาพแวดล้อมที่บ้านของผู้เรียนไม่เหมาะสมกับการเรียนรู้

ปัญหาหนึ่งที่พบในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ คือ สภาพแวดล้อมที่บ้านของผู้เรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น อากาศร้อน มีเสียงดังรบกวน ผู้เรียนบางคนต้องช่วยเลี้ยงน้อง บางคนต้องช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองทำงานเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว และบางคนไม่เปิดกล้องในระหว่างเรียนเนื่องจากไม่ต้องการให้ผู้อื่นเห็นสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง

“บางห้องที่อาจจะจะเป็นห้องที่ลูก ๆ ไม่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่จะเรียนค่ะ เพราะว่าบางคนอาจจะอยู่เป็นครอบครัวหลายคนหรืออยู่เป็นห้องเช่าห้องเดียว แล้วน้อง ๆ เองก็ไปโรงเรียนไม่ได้ น้อง ๆ ก็ต้องอยู่ด้วยกัน... บางคนก็เลยไม่อยากที่จะเข้าเรียนเพราะว่ามันจะมาเรียนอยู่ได้ยังไงในห้องที่ร้อนและเสียงดังแบบนี้ค่ะ แล้วบางบ้านซึ่งเยอะเลยที่จะต้องไปช่วยพ่อแม่ทำงานเพราะไม่มีเงิน ยิ่งในช่วงที่เรียนออนไลน์นะคะ เด็กส่วนใหญ่จะไม่ยอมเปิดกล้องเพราะว่าบางคนก็ไม่อยากเปิดเผยว่าบ้านของตัวเองเป็นอย่างไร บางคนก็ไม่อยากเปิดเผยว่าขณะนี้ตัวเองฟังเสียงไปด้วยแต่ก็ทำงานไปด้วย...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“...มีอยู่ครั้งหนึ่งคุณครูก็เล่าให้ฟังว่าให้เด็ก ๆ เช็ชชื่อแล้วก็เปิดหน้าให้ดูหน่อย เสร็จแล้วก็ปิดไปเลยแล้วเวลาที่ถามตอนเรียนก็คอยเปิดต่อ ก็มีเด็กบางคนเขาบอกว่าเขาเปิดไม่ได้ คุณครูก็บอกว่าเปิดเถอะ แล้วพอเปิดขึ้นมาภาพที่เห็นก็คือเด็กกำลังตอกเสาเข็มอยู่ เพราะว่าไปปรับจ้างก่อสร้าง คือถ้าไม่ทำก็ไม่มีรายได้...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“...ผู้ปกครองบางท่านเราไม่ได้บอกว่าเขาไม่ดีหรือว่าเขาไม่เห็นความสำคัญ เพราะว่าเขาก็ประสบปัญหาเหมือนกันในช่วงโควิดใช้ใหม่ครับ บางท่านต้องหยุดงานขาดรายได้ ผู้ปกครองบางคนเขาก็จะมองว่าตัวเด็กที่อยู่บ้าน เขาอาจจะไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนออนไลน์ ซึ่งบางคนต้องไปทำงานพิเศษหรือว่าบางคนพ่อแม่ก็พาไปขายของด้วย หรือว่าบางคนอยู่บ้านก็ช่วยเลี้ยงน้องได้ ด้วยสภาวะหรือสภาพแวดล้อมที่นักเรียนเขาอยู่ที่บ้าน มันไม่เอื้ออำนวยให้เขาเกิดการเรียนรู้พอสมควร”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“ในบ้านนักเรียนแต่ละคนไม่เชื่อว่าจะมีพื้นที่ส่วนตัว หรือว่าพื้นที่ที่มันเหมาะสมกับการเรียนรู้ อาจจะระหว่างเรียนไปมีเสียงมารบกวนตลอดเวลา มันทำให้การเรียนรู้อาจจะขาดตอน ซึ่งมันทำให้เรา อาจจะไม่ได้อ่านหรือเรียนไม่รู้เรื่องเท่าที่ควร...อย่างบางที่เพื่อนเปิดไมค์มันก็จะเสียงแทรกเข้ามาหรือ บางที่เพื่อนอาจจะลืมนิดไมค์เราก็ได้ยินในสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ”

นักเรียนคนที่ 3 (สัมภาษณ์)

2.6 ผู้เรียนมีข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยีในการเรียนออนไลน์

ผู้เรียนส่วนใหญ่มีฐานะครอบครัวไม่ค่อยดี จึงทำให้ไม่มีอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเรียนออนไลน์ไม่มี สัญญาณอินเทอร์เน็ต หรือสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่ดี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อาจ การเรียนออนไลน์ได้น้อย

“...สภาพบริบทของโรงเรียนเราเกินครึ่ง นักเรียนไม่ได้มีความพร้อมในด้านชีวิตความเป็นอยู่ ฐานะครอบครัวทางเศรษฐกิจ และมันก็จะมียกเรียนอยู่ส่วนหนึ่งนะคะที่เขาไม่มีอุปกรณ์ เขาขาดแคลน สัญญาณอินเทอร์เน็ต”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ถ้าครูเตรียมสอนมาดีขนาดไหนแต่นักเรียนไม่พร้อม รัฐบาลต้องสนับสนุนอินเทอร์เน็ตให้ทุกคน ได้เข้าถึงนะ เพราะการเรียนการสอนออนไลน์มันมีผลมากเลยคะในเรื่องของอินเทอร์เน็ต ครูเตรียมสอน ดีมากเลย บทเรียนก็ดี YouTube ดี สื่อการสอนดีหมด แต่เด็กเข้าไม่ถึง อันนี้เป็นปัญหาใหญ่เลยคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาเทคโนโลยี คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“...เด็กแต่ละคนจะมีความเข้าถึงสื่อได้แตกต่างกันตามพื้นฐานของครอบครัว เพราะว่าอย่างตัว ดิฉันก็คือสอนทั้ง ม.ต้น และ ม.ปลาย ซึ่งความพร้อมของแต่ละห้องก็ต่างกันมาก ส่วนใหญ่เด็ก ม.ต้น จะ มาพร้อมคะ 90% ก็คือรอครูอยู่หน้าจอ บางที่เรียกครูด้วยว่าทำไมยังไม่เข้าแต่กับเด็กบางห้องก็เข้าได้ถึง 30% ก็ดีแล้ว”

ครูผู้สอนรายวิชาเทคโนโลยี คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“เรื่องอุปกรณ์หรืออะไรต่างๆ สัญญาณอินเทอร์เน็ตเหล่านี้ มันเป็นพื้นฐานที่นักเรียนควรจะ ต้อง มีก่อนเพื่อที่จะได้เรียนรู้ได้ครบ อันนี้ผมก็เลยมองว่าตัวเราเองก็พยายามพัฒนาสื่ออะไรเพิ่มเติมที่เลย ทั้งคลิป วิดีโอต่างๆ หรือวิธีการต่างๆ แต่นักเรียนเขาไม่แม้แต่จะสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลหรือสื่ออะไรตรงนี้ได้เลย”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“...มีเด็กที่เขาไม่มีอินเทอร์เน็ตแล้วไม่มีโทรศัพท์ เพราะบางครั้งที่บ้านมีโทรศัพท์แค่เครื่องเดียว ซึ่งผู้ปกครองก็ต้องเอาไปทำงาน เด็กเขาก็ไม่มีโทรศัพท์ และบางทีก็ติดต่อไม่ได้ ซึ่งเรารู้ตอนที่เปิดเทอม เด็กเขาก็มาบอกว่าเขามีโทรศัพท์แค่เครื่องเดียว ผู้ปกครองเอาไปทำงาน เขาก็เข้าเรียนไม่ได้ในตรงนี้”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

2.7 การเรียนออนไลน์ไม่เหมาะกับการสอนที่เน้นการคิดขั้นสูงและผู้เรียนที่ยังไม่สามารถกำกับตนเองได้

การจัดการเรียนรู้ที่ต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดขั้นสูงควรใช้การสอนแบบเผชิญหน้าจะให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ควรนำไปใช้กับผู้เรียนที่สามารถกำกับตนเองได้ ดังนั้นจึงเหมาะสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษามากกว่าระดับมัธยมศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาบางส่วนไม่สามารถเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ได้และหลุดจากระบบการศึกษา

“...พอมาคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ เป็น *critical thinking* หรือการ *create* งาน เราจะสอนแบบความรู้ความจำไม่ได้แล้ว มันก็เลยเกิดปัญหาว่าการเรียนออนไลน์มันตอบโจทย์นี้ไม่ได้ การเรียนแบบเผชิญหน้ายังมีความจำเป็นอยู่นะครับตรงนี้ เพราะฉะนั้นถามว่าให้โปรแกรมสำเร็จรูปที่ได้รางวัลเลย มันก็จะตอบโจทย์กันเป็นแค่กลุ่มเดียว แต่เด็กรุ่นหนึ่งก็ยังเป็นแผ่นเสียงทรงเหมือนเดิม...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“...มันเป็นระบบที่เรียนด้วยตัวเองนะครับ ซึ่งมันจะต้องมีการกำกับตัวเองอย่างมากเลย เหมาะกับเด็กโตและระดับปริญญาบัณฑิตแล้วนะครับ แต่ที่นี้พอเราเอามาใช้กับระดับมัธยมด้วยความจำเป็น เรารู้เลยว่าเด็กเขามีปัญหาแน่เพราะว่าเขากำกับตัวเองไม่ได้... ก็จะมีแค่เด็กบางส่วนเท่านั้นที่เขาตั้งใจจริงๆ เขาอยู่ในระบบได้ และที่เหลือก็คือ เขาก็หลุดไปเยอะครับ”

ครูผู้สอนรายวิชาเทคโนโลยี คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“พอทุกอย่างมันย้ายมาอยู่ในออนไลน์ กลายเป็นว่าไม่มีใครไปกำกับเขาได้ เขาเอาแต่ปิดหน้าจอไปอบรมบ่มนิสัยเขาก็ยากนะครับ บางทีเขาอาจจะปิดเสียงไปเลยเราก็ไม่รู้ครับ เพราะฉะนั้นตรงนี้เราเหมือนคนพูดคนเดียวนะครับ เพราะฉะนั้นมันก็ไม่สามารถที่จะไปปรับพฤติกรรมเขาแล้วก็ไปทำให้เขาเกิดการเรียนรู้ได้”

ครูผู้สอนรายวิชาเทคโนโลยี คนที่ 4 (สัมภาษณ์)

3. กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนปากเกร็ด มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนของโรงเรียนปากเกร็ดมีทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย 2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง 3) การปรับลดเวลาเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนออนไลน์ และ 4) การลดความสำคัญของการสอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การวางแผนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนปากเกร็ดได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ 3 รูปแบบ โดยไม่ทิ้งนักเรียนแม้เพียงคนเดียวไว้ข้างหลัง ซึ่งการจัดการเรียนรู้แต่ละรูปแบบมีดังนี้ 1) On Air โดยครูทำการสอนสดผ่าน Application ต่างๆ ทั้ง Google Meet, Zoom, Line Group และ Facebook Live ตามความเหมาะสมของครูและนักเรียน 2) On Line โดยการพัฒนาเว็บไซต์ Pakkred Learning Cyber สำหรับการจัดการเรียนรู้ โดยครูแต่ละวิชาทำบทเรียนสำเร็จรูปของตนเอง เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักเรียนสามารถเข้าเรียนได้อย่างอิสระ และสามารถทบทวนเนื้อหาจากการเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา และ 3) On Demand โดยนักเรียนสามารถนำหนังสือและแบบฝึกหัดเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสามารถติดต่อสอบถามส่วนที่ไม่เข้าใจจากครูผู้สอนได้ตามช่องทางการติดต่อที่ครูผู้สอนให้ไว้

“เมื่อลูก ๆ มาเจอกันที่โรงเรียนไม่ได้ ตอนนั้นโรงเรียนก็มีการทำแหล่งเรียนรู้ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ปากเกร็ด learning cyber ซึ่งในการทำตรงนั้นก็เป็นผลงานที่เกิดจากคุณครูโดยตรง แล้วก็คุณครูก็จะเป็นคนที่สร้างขึ้น...แล้วก็มีการเรียนออนไลน์ในรูปแบบของการเรียนการสอนที่คุณครูนัดเรียนออกอากาศ แล้วก็ให้ลูก ๆ ทางบ้านเข้ามาในห้อง”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ในช่วงแรกเราก็ให้คุณครูสร้างห้องเรียนออนไลน์เอง บางคนก็อาจจะใช้เป็นวิดีโอในกลุ่มไลน์ เพราะว่าเด็ก ๆ บางห้องเขาก็มีกลุ่มไลน์ของเขาอยู่กับคุณครูที่ปรึกษา บางคนก็อาจจะใช้เป็น google นะคะ ซึ่งต่อมามีปัญหาที่เราพบก็คือมันมีรหัสเข้าห้องค่ะ ซึ่งมันเยอะแยะไปหมดเลย เด็กก็เข้าห้องไม่ได้ แล้วบางคนไม่ได้มาติดตามใน LINE ก็ทำให้ไม่ได้เข้าเรียน ต่อมาโรงเรียนจึงมีการพัฒนาเป็นห้องเรียนออนไลน์ที่อยู่ในรูปของ google meet แล้วก็ทำเป็นห้องเรียนออนไลน์เอาทุกอย่างมารวบรวมไว้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“...เราได้แจกแบบเรียนและแบบฝึก อันนี้เราจะมีวันนัดเพื่อแจกชุดแบบฝึกไปให้เด็ก โดยเด็กเราจะมีตำราเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการแจกให้มาทั้งหมด...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.1.2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง

ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและได้ลงมือปฏิบัติจริง ลดการบรรยายให้น้อยลง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ เกิดทักษะ และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มากกว่าการท่องจำ รวมทั้งปรับเปลี่ยนรูปแบบของสื่อการสอนออนไลน์เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เนื่องจากการเรียนออนไลน์ผ่านสื่อการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นคลิปวิดีโอยาว ๆ และมีลักษณะคล้ายกันในทุก รายวิชาทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน โรงเรียนจึงมอบหมายให้ครูหาแอปพลิเคชันหรือสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ มาช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้ เช่น การแทรกคำถามในคลิปวิดีโอ เพื่อให้เด็กเรียนมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนออนไลน์มากขึ้น

“ครูก็พยายามครับสิ่งไหนที่มันเป็นความรู้ที่ต้องอาศัยการปฏิบัติด้วย ก็จะจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น เช่น หาเกมง่าย ๆ ให้เขามีส่วนร่วม เช่น เต็มคำ หรือมันจะมีในส่วนของสาระพระพุทธศาสนาครับที่เป็นการสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ เราก็มีการสอนนักเรียนใน classroom เพื่อที่จะดึงนักเรียนเข้ามาเก็บคะแนนเป็นคาบไปเลย อย่างเช่นเราไม่สามารถที่จะให้นักเรียนสวดพร้อมกันทั้งหมดได้ เราก็จะเลือกใช้วิธีการเรียกชื่อ คนที่ 1 เลขที่ 1 องค์กรใด ๘ สัมพุทธ คนที่ 2 ก็ต่อไปให้เขาต่อกันไปเรื่อย ๆ ก็คือคิดและออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในทุกชั่วโมงครับ”

ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา (สัมภาษณ์)

“มันเหมือนกับว่าคุณครูเองก็ต้องปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของตัวเอง จะมายืนบรรยายใช้ PowerPoint อยู่หน้าห้องเหมือนกับว่าเด็กเขาก็ไม่สนใจแล้ว เพราะบางทีเนื้อหาที่เขาจะรู้ว่าจะมากกว่าคุณครูด้วย...แต่พอตอนหลังมาโรงเรียนก็เหมือนนโยบายบอกว่าเราไม่เน้นในสิ่งที่มันเป็นความรู้มากแล้ว เราก็จะให้เขาได้เกิดทักษะและเกิดการปฏิบัติให้มาก เพราะสิ่งเหล่านี้มันจะติดตัวเขาไป แล้วแนวทางที่จะเข้าระดับมหาวิทยาลัยหรือระดับชั้นที่สูงขึ้น มันก็ไม่ใช่ว่ามาถามแบบความรู้แบบเดิม ๆ แล้วค่ะ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ส่วนใหญ่มันจะเป็นลักษณะเป็นเหตุการณ์มากกว่า แล้วก็ให้เด็กวิเคราะห์ เช่น ถ้าสมมุติว่าคุณยืนซื้อกล้วยเดี่ยวอยู่ดีๆ แล้วมีคนมาแซงคิวคุณข้างหน้า คุณจะจัดการอย่างไร ลักษณะคำถามจะเป็นแบบนี้ ก็คือต้องวิเคราะห์ก่อนว่าถ้าเราทำแบบนี้ไปแล้วมันจะมีผลกระทบที่เป็นอันตรายกับตัวเราเองไหม... เราก็เอาแนว PISA มาให้เด็กทำด้วย เพราะว่าถ้าเป็นข้อสอบแนวนี้มันจะมีแต่เหตุการณ์แล้วก็วิเคราะห์เป็นการบูรณาการ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ถามว่านักเรียน 100% มีไหมที่อาจจะไม่ happy กับแหล่งเรียนรู้อันนี้ ก็มีค่ะ เพราะว่าถามว่าแหล่งเรียนรู้นี้มันเป็นอย่างไรก็คือคุณครูก็อัดเสียงของตัวเองไว้แล้วก็เอาไปลงเป็นเรื่อง ๆ มีครบทุกระดับชั้น ทุกรายวิชาและทุกหน่วยการเรียนรู้เลยคะ แต่ว่าพอเด็กเขาไปเรียนเขาก็จะพบว่าเขาเหมือนว่าจะต้องไปนั่งฟังสิ่งที่มันเหมือน ๆ กัน ตอนหลัง ๆ โรงเรียนก็เลยปรับไม่ให้นั่งมาเอาก็คือหา application ใหม่ ๆ เข้ามา แทนที่จะเป็นคลิปวิดีโอยาว ๆ อย่างเดียวก็ให้คลิปนั้นเป็นคลิปที่มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับเด็กได้ ก็คือถ้าอย่างเราฟังไปได้ 1 นาที ถ้าต้องการหยุดให้เด็กตอบคำถามวิดีโอมันก็จะหยุดแล้วก็ให้เด็กไปตอบคำถาม”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.1.3 การปรับลดเวลาเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนออนไลน์

การเรียนออนไลน์ทำให้ผู้เรียนเกิดความเหนื่อยล้า เพราะต้องจ้องหน้าจอบริษัทคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ตโฟนเป็นเวลานานติดต่อกันหลายชั่วโมง ผู้บริหารโรงเรียนและครูจึงประชุมร่วมกันเพื่อหาทางแก้ปัญหา และมีมติว่าควรมีการปรับลดตัวชี้วัดที่ไม่จำเป็น ปรับเนื้อหาให้กระชับมากขึ้น และปรับลดเวลาเรียนจากเดิมคาบละ 50 นาที ให้เหลือเพียง 30-40 นาที เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนออนไลน์ รวมทั้งมีการปรับลดจำนวนคาบของรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อให้ให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจาก PK learning cyber หรือข้อมูลในลิงค์ที่คุณครูส่งให้ผู้เรียน

“...ต่อมาเราก็พบว่าเด็ก ๆ เขาเบื่อหน่ายกับการเข้าเรียนออนไลน์ แล้วเขาก็มีความรู้สึกว่าการเข้าไปเรียนแล้วมันเหนื่อย มันล้า แล้วเขาก็ต้องนั่งจ้องมันอยู่อย่างนั้นทั้งวัน แล้วตารางเรียนของโรงเรียนส่วนใหญ่จะเลิกบ่าย 3 โมงครึ่ง ทำให้ช่วงนั้นเราก็มีการประชุมคุยกันระหว่างฝ่ายบริหารและคุณครู เรามีการปรับลดตัวชี้วัดที่ไม่จำเป็นและมีการปรับเนื้อหาให้กระชับยิ่งขึ้น ซึ่งตรงนี้ก็เป็นโยบายในภาพรวมของโรงเรียน แล้วก็เรื่องของจัดการเรียนรู้อีกก็มีการปรับลดเวลาเรียนลง ซึ่งผู้ปกครองก็เห็นด้วย โดยปรับลดลงจากคาบละ 50 นาที ให้เหลือคาบละ 30-40 นาที”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ช่วงแรก 50 นาที แล้วก็มีปรับเป็น 40 นาที แต่ว่าช่วงหลังก็ 50 นาทีเหมือนเดิม แต่ว่าลดจำนวนคาบที่เป็นวิชาเพิ่มเติมคะ วิชาพื้นฐานก็ยังมีเหมือนเดิม แต่ถ้าเป็นวิชาเพิ่มเติมจาก 4 คาบ อย่างเช่น วิชาคณิตศาสตร์จาก 4 คาบ ก็จะเหลือแค่ 2 คาบ ที่เหลือก็ให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าที่ PK learning cyber หรือไม่ก็เป็นลิงค์ที่คุณครูส่งให้ไปใน classroom ค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“...อย่างห้องหนูเรียนอย่างต่ำก็คือ 40 50 นาที แต่ว่าถ้าจะให้เรียนออนไลน์มันก็ไม่ไหว เขาก็เลยต้องปรับลดคาบลงมาจากที่เลิก 16.00น. ก็อาจจะถึงแค่บ่ายโมง แล้วครูก็ส่งการบ้าน แล้วก็บอกว่าให้นักเรียนเข้าไปทำข้อสอบใน academy cyber ด้วยนะ เป็นการสอบเก็บคะแนนคะ”

นักเรียนคนที่ 6 (สัมภาษณ์)

3.1.4 การลดความสำคัญของการสอบ

การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการสอบ แต่จะเน้นการวัดประเมินตามสภาพจริงและมีความยืดหยุ่นมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถส่งงานที่ครูมอบหมายได้ในรูปแบบที่หลากหลายตามบริบทของตนเอง

“ในส่วนของรางวัลผลประเมินผล เราก็เน้นในสิ่งที่มันเกิดขึ้นจริงตามสภาพบริบทนะคะ แล้วก็ในเรื่องของการสอบ เราก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการสอบมากมาย เราก็เน้นเป็นการวัดผลและประเมินผลที่มันเกิดขึ้นตามสภาพจริงนะคะ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“...ให้เขา capture รูปส่ง อันนี้คือถ้าเด็กทำสำเร็จก็ให้คะแนน ก็อาจจะไม่ต้องซีเรียส ขอแค่ให้ส่งมาก็ถือว่าเป็นการเก็บคะแนนได้แล้ว เราก็ยึดหยุ่นว่าบางที่ชั่วโมงนี้เด็กอาจจะมีการติดภารกิจทางบ้าน หรืออินเทอร์เน็ตไม่พร้อม ก็ให้มาทำงานส่งที่หลังได้ประมาณนี้ค่ะ ใช้เป็น application เยอะขึ้นค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาเทคโนโลยี คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“ในส่วนของรายวิชาเคมีนะค่ะซึ่งบางคนอาจจะคิดว่าเป็นปฏิบัติการที่จะต้องอยู่ในห้องแล็บอย่างเดียว ก็ไม่จำเป็นนะค่ะ บางปฏิบัติการเด็กเขาก็สามารถทำเองที่บ้านได้ อย่างเช่นเรื่องโพลีเมอร์อะไรแบบนี้ เด็กเขาก็สามารถจำแนกได้ว่าแบบไหนเป็น เทอโมเซต แบบไหนไม่ใช่ เราก็จะให้เขาจำแนกมา แล้วก็ให้เขาถ่ายรูปส่งค่ะ หรือการบ้านแบบจำลองต่างๆ อาจจะไม่ต้องใช้โมเดลที่มีอยู่ในห้องปฏิบัติการก็ได้ค่ะ จะใช้เศษกระดาษหรือบางอย่างที่มีอยู่ที่บ้านค่ะเราก็จะให้เขาสร้างแบบจำลองขึ้นมา แล้วก็เขียนผลหรืออธิบายผลเน้นเป็นการถ่ายรูปส่งเรามากกว่าค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนปากเกร็ดดำเนินการเสริมพลังพัฒนาครูใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้กับครูผู้สอน และ 2) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

3.2.1 การจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้กับครูผู้สอน

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผู้บริหารพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีให้กับครูผู้สอน เช่น การทำเว็บไซต์ การทำคลิปปิดิโอ โดยมีนโยบายให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จัดทำเว็บไซต์และคัดเลือกคนที่มีความสามารถด้านเทคโนโลยีมาเป็นผู้ดูแลระบบ แล้วให้ครูคอมพิวเตอร์อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเว็บไซต์ เพื่อให้ตัวแทนกลุ่มสาระการเรียนรู้นำความรู้ไปขยายผลต่อให้กับครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเอง ส่งผลให้ครูเกือบทุกคนสามารถทำคลิปปิดิโอได้ นอกจากนี้ผู้บริหารยังได้มอบหมายให้รองผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์อย่างต่อเนื่อง เพื่อรับทราบปัญหาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับครู ส่งผลให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถจัดทำคลิปปิดิโอการสอนได้ครบทุกหน่วยการเรียนรู้และครบทุกระดับชั้นภายในเวลา 1 ปีครึ่ง ซึ่งครูสามารถนำคลิปปิดิโอเหล่านี้ไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้อีกด้วย

“ด้วยความที่ว่า ผอ. เป็นคนเก่งทางด้านเทคโนโลยีหรือคอมพิวเตอร์นะค่ะ ช่วงแรกๆ ที่เป็นหัวหน้าหมวด เราทำไม่เป็นหรอกในเรื่องทำเว็บไซต์ ซึ่ง ผอ.เขาก็จัดอบรมค่ะ ตอนนั้นไปอบรมออนไลน์ด้วยนะค่ะอาจารย์ เพราะว่าเราจะทำคลิปปิดิโอ สอนให้เราทำคลิปปิดิโอตัดต่อวิดีโอ ทำ google site แล้วเขาก็พูดให้กำลังใจเราว่าถ้าเราเป็นหัวหน้าหมวด เป็นหัวหน้าเขาแล้วเรายังทำไม่เป็น เราจะไปบอกให้ลูกน้องทำได้อย่างไร แล้วเขาก็พูดว่าเหมือนที่เป็น ผอ. จะไปให้ครูที่โรงเรียนทำได้อย่างไร เขาเองก็ฝึกแล้ว บางครั้งเขาก็มาสอนเราและเราเองก็ทำ พี่ยอมรับเลยว่าเป็นได้เพราะ ผอ.”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ทำเว็บไซต์ ทำคลิปวิดีโอ หลายคนคะเริ่มจากศูนย์ ครูเราบางคนในโรงเรียนนี้ถ้าไม่ใช่ครูคอมพิวเตอร์ก็แค่ 50 50 ก็การทำงานคะ แต่พอ ผอ. มีนโยบายมาให้กลุ่มสาระคัดคนที่เก่งทางด้านเทคโนโลยีมาเป็นแอดมิน แล้วก็มาให้ครูคอมพิวเตอร์อบรมว่าการทำคลิปวิดีโอหรือการทำเว็บไซต์ทำอย่างไร แล้วก็ไปขยายผลต่อให้กับครูในหมวด พวกเราก็เลยทำกันเป็น ก็คือเป็นโครงการ google site และการทำคลิปวิดีโอตรงนี้”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ที่ผ่านมามีท่านผู้อำนวยการท่านเดิมคะ ตอนนี้อยู่เกษียณไปแล้ว ท่านก็จะมอบหมายให้รองมีหน้าที่ไปกำกับติดตาม อย่างเวลาสอนออนไลน์เลิก 14:00 น. ก็จะมีคุณครูเข้ามาในห้องประชุมให้คุณครูรายงานความคืบหน้าสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ของตัวเอง คุณครูก็จะเข้ามานำเสนอ แต่ว่าบางช่วงก็จะประชุมแล้วก็ติดตามเฉพาะคุณครูที่อาจจะทำให้เรียบร้อยหรือไม่ได้มี ท่านก็จะให้ทีมเทคโนโลยีเข้าไปดูว่าทำไมไม่ได้เนี่ย เพราะอะไร ไม่รู้เทคนิคหรืออะไรแบบนี้คะ ก็สรุปว่ามีหมดใหม่ ก็มีหมดคะ แต่ใช้เวลาถึงปีครึ่งคะ ถึงจะครบทุกหน่วย ทุกระดับชั้น”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ที่ผ่านมานะคะท่านผู้อำนวยการก็ด้วยความที่ว่าคุณท่านเป็นคนเก่งด้านไอที สนใจด้านไอทีและก็เป็นคนที่ก็จะเกษียณแล้ว ท่านก็จะมิมุมมองว่าการให้กำลังใจคุณครู มันไม่ควรจะให้เหมือนเป็นแรงจูงใจภายนอก ท่านให้สิ่งที่คุณครูทำแล้วจะเป็นความยั่งยืนและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ก็คือพอคุณครูเขาได้ก้าวหน้าในวิชาชีพ ถึงเวลาเขาประเมินหรือว่าเขาทำวิทยฐานะ พอถึงช่วงเวลาเขาส่งได้ทันที”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ทำครบหลักสูตรเลย เราก็จะแบ่งกันเพราะว่าในวิชา อย่างเช่นวิชาคณิตศาสตร์เราจะสอนกัน 4 คนมีเนื้อหาอยู่ 4 เนื้อหา เราก็จะแบ่งกันไปคนนี้ทำคลิปเรื่องนี้เรื่องนี้ ไม่ใช่ทำคนเดียวทั้งหมด”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.2.2 การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

โรงเรียนมีการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยวิธีการที่หลากหลาย และเป็นขั้นตอน โดยมีเครื่องมือประเมินผลที่มีความเหมาะสมกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ 3 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ครูประเมินตนเอง การประเมินตนเองของครู เพื่อเป็นการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีเครื่องมือวัดผลที่เป็นทางการแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้ครูประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของตนเอง และเขียนข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ครั้งต่อไป

ขั้นที่ 2 เพื่อนครูประเมินเพื่อนครู เป็นการประเมินของครูด้วยกันเองภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือภายนอกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับกับเพื่อนครูด้วยกัน โดยมีเครื่องมือวัดผลที่เป็นทางการแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และมีการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 3 ผู้บริหารประเมินครู เป็นการประเมินโดยผู้บริหารหรือครูที่มีตำแหน่งทางวิชาการที่สูงกว่าผู้ถูกประเมินเพื่อสะท้อนประสบการณ์จากผู้บริหารหรือครูผู้ประเมิน และเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับใน

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป โดยมีเครื่องมือวัดผลที่เป็นทางการแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และมีการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ครูและผู้เกี่ยวข้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ โดยนำเอาข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทั้งรายบุคคลและในภาพรวมของแต่ละวิชามาร่วมกันหาทางแก้ปัญหา สร้างสื่อ นวัตกรรม ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งโรงเรียนจะมีการจัดประชุมครูหลังจบแต่ละภาคเรียน เพื่อให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมไปถึงครูที่ปรึกษา หัวหน้าระดับ ช่วยกันดูแลนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนครูผู้สอนรายวิชาต่างๆ เพื่อติดตามนักเรียนที่มีปัญหาทั้งด้านการเรียน พฤติกรรม เศรษฐกิจครัวเรือน อย่างเป็นระบบ ทำให้นักเรียนติด 0 ร มส ลดลงและมีผลการเรียนสูงขึ้น และมีการรายงานผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพระหว่างครูและผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

นอกจากนี้ ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนกำหนดให้มีการประชุมหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกวันอังคารช่วงบ่าย ส่วนฝ่ายกิจการนักเรียนกำหนดให้มีการประชุมหัวหน้าระดับชั้นเรียนทุกวันพุธและวันพฤหัสบดี เพื่อรับทราบปัญหาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งมีการประเมินผลผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยโรงเรียนส่งเสริมให้ครูทุกคนสร้างเครื่องมือในการประเมินผลนักเรียนหลังจากจัดกิจกรรมการสอนเสร็จแล้ว เช่น แบบทดสอบ แบบฝึกทักษะ หรือภาระงาน โดยจะมีการประเมินผลนักเรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ซึ่งใช้เครื่องมือที่มีความน่าเชื่อถือ และครูมีการสร้างเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric) ที่มีความชัดเจนสามารถอธิบายให้นักเรียนเข้าใจได้ก่อนที่จะทำการวัดและประเมินผล

“...ของโรงเรียนเรามีนโยบายว่าปีนี้เราจะนิเทศครูทุกคน โดยการมีผู้บริหาร มีรองและหัวหน้าหมวดจะเข้าไปดูคุณครูด้วย แต่เราก็บอกว่าเราไม่ได้ไปจับผิดนะเราไปดู เราไปชื่นชม เราไปช่วยเติมเต็มซึ่งตอนนี้ก็เริ่มจัดตารางนิเทศกันอยู่ แล้วก็เดี๋ยวเราก็จะจัดผู้บริหารไปดู เป็นการสังเกตการณ์นะคะ แต่มันก็ไม่ได้จับแค่นั้นเพราะว่าแค่ไปสังเกตแล้วก็ตอบแบบนิเทศคะ มันก็คงไม่ได้ประโยชน์ซึ่งเราก็กะว่าหลังจากที่เราดูเราก็จะคุยในลักษณะของการ PLC ร่วมกันด้วย”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“PLC ของโรงเรียนก็คือจะให้คุณครูจับกลุ่มกันเองซึ่งบางกลุ่มก็ 3 คนหรือ 5 คนคะแล้วแต่เขาส่วนใหญ่เขาก็จะจับกันในสาขาที่ใกล้เคียงกัน เพราะว่าถ้านิเทศที่ได้ผลดีที่สุดก็คือคนที่เหมือนจะเข้าใจในธรรมชาติของกันนั้น ได้มีโอกาสที่จะมาเติมเต็มกัน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ระบบติดตามก็ยังอยู่คะ เพราะว่าเรามีการประชุมกัน เรายังมีอยู่ในตารางสอนอยู่ทุกวันอังคาร ตอนบ่าย เราจะประชุมหัวหน้ากลุ่มสาระทุกอาทิตย์เลยคะ ท่าน ผอ.ท่านใหม่มาบอกเลยว่าคุณครูที่นี้ขยันมาก ขยันประชุมกันได้ทุกวัน แต่ว่าการประชุมมันเหมือนการได้มาคุยกัน ได้มาเปิดบอกว่าตอนนี้ฉันทำแบบนี้หรือมีปัญหาอะไรแล้วเราจะมาร่วมกันแก้ไขได้อย่างไร อย่างเป็นของวิชาการประชุมทุกวันอังคาร แล้วก็กิจการนักเรียนก็จะมีประชุมหัวหน้าระดับ พุธกับพฤหัสบดี”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนปากเกร็ดสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อช่วยกันดูแลและพัฒนาผู้เรียน 2) การประสานความร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูและพัฒนาผู้เรียน และ 3) การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับแผนการเรียน

3.3.1 การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อช่วยกันดูแลและพัฒนาผู้เรียน

โรงเรียนร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน โดยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการประชุมผู้ปกครองจากรูปแบบ on site เป็นรูปแบบออนไลน์ และมีการสร้างกลุ่มไลน์ของแต่ละห้องเรียนเพื่อใช้ครูที่ปรึกษาใช้เป็นช่องทางหลักในการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองเรื่องการเรียนของบุตรหลาน เช่น ตารางเรียน การเข้าชั้นเรียน หากผู้เรียนคนใดมีปัญหา ผู้ปกครองจะได้รับทราบได้ในทันที และร่วมมือกับครูในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยใช้หลักจิตวิทยาเชิงบวก ใช้ความเข้าใจและความอดทน

“ในส่วนของผู้ปกครองนะคะก็คือช่วงแรกๆ เลย เราก็ประชุม ตอนนั้นที่มาประชุม on site ไม่ได้ เราก็ประชุมออนไลน์...ตอนที่เปิดเทอมขึ้นมาใหม่ ๆ ก็จะมีลูก ๆ นักเรียนที่เขาไม่เรียนออนไลน์เลย แล้วเราก็เชิญประชุมผู้ปกครอง เชื้อใหม่คะว่าผู้ปกครองประมาณ 90% มาให้ความร่วมมือดีมาก และเราก็อธิบายให้เขาฟังว่าถ้าเราไม่แก้ไข ตอนนี้อายุอยู่ ม. 2 ม.3 แล้วนะ โอกาสที่จะจบพร้อมเพื่อนก็มีน้อย เพราะว่าถ้าเกรดไม่สมบูรณ์หรือไม่เป็นไปตามเกณฑ์ก็ไม่จบ แล้วถ้าสมมุติว่าลงทะเบียนแก้ไขบ่อย ๆ แล้วไม่ตั้งใจจริง ๆ มันก็จะไปมีผลต่อการเรียนซ้ำ โดยการเรียนซ้ำจะใช้กับคนที่ผิดเกินครึ่งหนึ่ง รายวิชาที่ลงทะเบียนในปีนั้น”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“โรงเรียนก็จะประสานนะคะ โดยที่บางครั้งก็จะมีการประชุมผู้ปกครองในระบบ zoom เพื่อชี้แจงในเรื่องของการเรียนการสอนและก็มีไลน์กลุ่มผู้ปกครอง ถ้าเด็กคนไหนไม่เข้าเรียนติดต่อกันสัก 3-4 ครั้งเป็นต้นไป ครูประจำวิชาก็จะแจ้งครูที่ปรึกษา ให้ครูที่ปรึกษาแจ้งผู้ปกครอง และถ้าใครไม่เข้าเรียนเลยทางโรงเรียนก็จะหนังสือแจ้งไปที่ผู้ปกครองว่าเด็กไม่ได้เข้าเรียนเลย”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“เวลาแจ้งก็จะแจ้งผ่านทาง LINE กลุ่มซึ่งใช้ได้เป็นหลักเลย และก็จะแจ้งตารางเวลาเพื่อให้ผู้ปกครองทราบว่าตอนนี้เรียนหรือว่าตอนนี้พักอยู่ แล้วก็ถ้าผู้ปกครองมีปัญหา อันดับแรกเลยก็คือให้ติดต่อกับครูที่ปรึกษาก่อน อันนี้เราก็ contact กันโดยตรงเลย โทร LINE ได้ ซึ่งพอโทรได้โทรใหญ่เลยคะ 2-3 ทุ่มก็ยังมี ก็ทำให้ผู้ปกครองจะรู้ว่าติดต่อกับโรงเรียนได้ง่ายขึ้นโดยผ่านครูที่ปรึกษาเป็นหลักก่อนอันดับแรก ครูที่ปรึกษาได้รับเรื่องมาแล้วก็จะแจ้งผู้บริหารหรือว่าครูประจำวิชาต่อไป อันนี้ก็จะเป็นการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองคะ”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“...การแก้ไขปัญหาเดี๋ยวนี้อาจได้แต่ต้องใช้ความร่วมมือ ทั้งผู้ปกครอง ทั้งบุคคลภายนอก แล้วครูที่ปรึกษามาช่วยกัน แล้วการแก้ตรงนี้ใช้วิธีรุนแรงไม่ได้ ต้องคุยเปิดใจแล้วก็เรียกมาเคลียร์กันเลยว่าลูกคิดว่าประเด็นไหนที่ลูกทำแล้วมันไม่เหมาะ หรือว่าคิดว่าประเด็นไหนทำแล้วเหมาะกับคุณครูเขาว่า ซึ่งบางครั้งเขาก็มีความเป็น misconception ซึ่งบางอย่างเราต้องเคลียร์ให้เขาเข้าใจว่า อันนี้คือสิ่งที่มีมันไม่ถูกนะ ลูกนะ นี่คือการแก้ปัญหาเด็กที่มีภาวะถดถอยแบบใหม่ ต้องใช้จิตวิทยา ความเข้าใจและความอดทน”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.3.2 การประสานความร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูและพัฒนาผู้เรียน

โรงเรียนปากเกร็ดประสานความร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษา โดยให้ศึกษานิเทศก์เข้ามานิเทศการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งศึกษานิเทศก์ก็มีความยืดหยุ่นมาก ครูแต่ละคนสามารถเลือกได้ว่าต้องการรับการนิเทศแบบ on site หรือออนไลน์ และทางโรงเรียนก็ได้บังคับให้ครูทุกคนเข้ารับการนิเทศการจัดการเรียนรู้จากศึกษานิเทศก์ เพื่อไม่ให้ครูรู้สึกเครียดหรือกดดันมากเกินไป นอกจากนี้ ศึกษานิเทศก์ยังจัดให้มีการนิเทศแบบกลุ่ม โดยให้ครูที่สอนวิชาเดียวกันของแต่ละโรงเรียนได้มีโอกาสมาร่วมนิเทศเพื่อนครูและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งโรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับนักจิตวิทยาของเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยใช้หลักจิตวิทยาเชิงบวก

“เขตเขาก็มีการเปิดกว้างให้ยืดหยุ่นมากขึ้น เขาก็ยืดหยุ่นทุกอย่างเลย อยากจะให้นิเทศ on site หรือออนไลน์ หรืออยากจะอัดคลิปวิดีโอแล้วให้นิเทศในคลิป คือเขตก็พยายามที่จะหาช่องทางหรือหาทางเลือกให้คุณครูเขาไม่รู้ลี้กกดดันคะ แล้วก็ให้มองว่าการนิเทศมันเป็นการช่วยกันนะ ไม่ได้เป็นการมาจับผิด ตอนนี้จะเริ่มดีขึ้นแล้วคะ ตอนแรก ๆ ที่ทำตอนนั้นก็เหมือนกันแต่ว่าไม่ใช่ของโรงเรียนปากเกร็ดนะคะ แต่เราไม่ได้บังคับคุณครู เราจะให้คุณครูที่เขาอยากเข้าร่วมเขาสัมผัสเข้ารับการนิเทศของเขต”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เขาก็มีการให้ส่งในเรื่องของสื่อหรือว่านวัตกรรมที่คุณครูสร้างขึ้น และเขตเองก็มีความเข้มแข็ง เขาก็จะมีเวทีให้คุณครูได้ไปนำเสนอแลกเปลี่ยนกันตลอด ทั้งในส่วนของโครงการที่เป็นนิเทศนะคะ เขาก็จะมีการปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“อย่างล่าสุดก็จะเป็นการ group model ก็จะเรียนให้คุณครูแต่ละโรงเรียนมีโอกาสได้มาเจอกัน พูดคุยกันว่า ณ ตอนนี้ปัญหาคืออะไร เรื่องอะไรที่เราสอนแล้วยังไม่ประสบความสำเร็จ ก็ต้องมาวางแผนร่วมกัน เอาปัญหามาคุยกัน แล้วหลังจากนั้นก็ไปออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วก็เอาแผนมาคุยกันอีก พอเอาแผนมาคุยกันหลังจากนั้นก็ไปสอน แล้วเขาก็จะมีทางเลือกให้อีกว่าสอนจริงหรือว่าจะเป็นอัดคลิป บางคนก็สะดวกเป็นการอัดคลิป เขาก็อัดคลิปแล้วก็มาให้เพื่อน ๆ โรงเรียนอื่นดูแล้วก็อภิปรายร่วมกันว่าสิ่งที่ทำอยู่นั้นดีหรือยัง หรือว่าเราต้องเติมเต็มอะไร”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

มันก็เป็นกรณีพิเศษแบบเสริมพลังค่ะว่าเราไม่ได้อยู่แบบโดดเดี่ยว ปัญหาที่มันไม่ได้มีแค่โรงเรียน เรานะ มันมีที่โรงเรียนอื่น ๆ ด้วย แล้วก็คล้าย ๆ กัน แล้วเราก็มาร่วมกันวางแผนในลักษณะแบบนี้ค่ะ โรงเรียนปากเกร็ดก็จะเข้าร่วม ก็คือมันเป็นการขับเคลื่อนที่สัมพันธ์กันทั้งในส่วนของโรงเรียนเองแล้วก็หน่วยงานต้นสังกัดด้วยค่ะ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“...นักจิตวิทยาของเขตค่ะ ถ้ารายไหนแรง ๆ เราก็จะใช้นักจิตวิทยา เพราะว่าตอนนี้ สพฐ. เขาให้นักจิตวิทยามาอยู่ที่เขต...เขามองว่าการแก้ปัญหาเด็กยุคใหม่จะต้องแก้ด้วยวิธีเชิงบวก แล้วก็ต้องคุยกับเขาให้เข้าใจ และก็ต้องใช้การมีส่วนร่วม ต่อไปโรงเรียนก็จะมีนักจิตวิทยาด้วย มันช่วยได้จริง ๆ ค่ะ เพราะว่าเจอกับตัวเองหลายเคลเลยที่เป็นแบบรุนแรงหรือที่คิดจะฆ่าตัวตาย แต่มันก็ไม่สามารถใช้ได้กับทุกคน แต่ส่วนใหญ่ใช้ได้ค่ะ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.3.3 การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับแผนการเรียน

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ดังนั้น เมื่อโรงเรียนกลับมาเปิดการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามปกติ โรงเรียนจึงจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยพานักเรียนไปศึกษาดูงานในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย สถานประกอบการที่สอดคล้องกับแผนการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งเชิญบุคลากรของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ มาแนะนำเรื่องการเรียนรู้ต่อและแนะนำด้านอาชีพให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ รวมทั้งได้เปิดโลกทัศน์และมุมมองให้กว้างขึ้น

“เราก็พยายามที่จะมีกิจกรรมนอกห้องเรียน มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ แล้วก็มีการเสริมสร้างในเรื่องของความร่วมมือกับทางมหาวิทยาลัยและสถานประกอบการ ในเดือนนี้เราก็จะนำลูก ๆ นักเรียนไปทำกิจกรรมกับทางมหาวิทยาลัยหลาย ๆ แห่ง และได้มีการแบ่งตามกลุ่มการเรียนนะค่ะ ซึ่งแผนการเรียนของลูก ๆ ที่ปากเกร็ดก็จะมีหลากหลาย ในส่วนตรงนั้นเราก็พยายามจะให้เขาได้เติมเต็ม ในสิ่งที่เขาสนใจหรือว่าถนัดตามสาขาของเขา”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“...ล่าสุดนะค่ะที่โรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมเสริมให้ก็คือเอาลูก ๆ ห้องท้าย ๆ ค่ะ ประเภทที่ผลการเรียนไม่สูง ได้มีโอกาสทำความร่วมมือกับเทคนิคอุตสาหกรรม แล้วก็สถาบันอาชีวศึกษาเสาวภา เชื้อใหม่ค่ะ จากภาพที่คุณครูเขามองว่าลูก ๆ กลุ่มนี้เขาไม่ค่อยตั้งใจที่จะเรียนและเขารับผิดชอบตัวเองไม่ได้ แต่ว่ามันคนละเรื่องเลยเมื่อเขาได้มาเห็นนักเรียนที่มาจากสถาบันเหล่านี้มาแนะนำเขา เพราะว่าสถาบันที่มาแนะนำเขาก็จะเน้นเลยว่าเขาจัดการเรียนการสอนโดยเน้นปฏิบัติ 70% ทฤษฎีแค่ 30”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“พอเด็ก ๆ เขาได้ฟังเขาก็เริ่มมีความรู้สึกว่ามันเหมือนกับว่ามันคือตัวตนของเขา แล้วเด็ก ๆ ส่วนนี้ถ้าเราไปดูประวัติของเขาจริง ๆ เขาจะมาจากครอบครัวที่ไม่พร้อมในด้านของฐานะเศรษฐกิจ และเขาต้องการที่จะจบเร็ว ๆ เพื่อที่จะไปทำงาน แต่ถามว่าถ้าจะให้เขามานั่งเรียนเหมือนกลุ่มการเรียนทั่ว ๆ ไป เขาก็ไม่สามารถทำได้ เพราะว่าหัวสมองเขาก็ไม่รับมัน ก็เป็นการช่วยเด็กได้ในส่วนของเด็ก ๆ ที่ประสบภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ แล้วก็ในกลุ่มที่เขา รู้สึกว่าถ้าเขาอยู่ต่อไปเขาจะจบไหม แล้วบางคนเขาก็มองไม่เห็นเลยว่าเขาจะเลือกสายอาชีพแบบไหนตรงนี้ก็ช่วยได้”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“...พอเปิดเรียนมา เราก็พยายามที่จะเอาเรื่องของระบบแนะแนวเข้ามาเติมเต็มให้ และเราก็แนะแนวเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา แล้วเราก็มีการพาไปดูงาน open house ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ แล้วก็จัดทีมงานมาช่วยเติมเต็มความรู้ แล้วก็แนวทางในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยในรอบที่แคลงจะว่ามันจะต้องเตรียมตัวอย่างไรบ้าง และก็มีมีการทิวเสริมให้ลูก ๆ นักเรียนด้วยค่ะ อันนี้ก็ป็นแนวทางที่พยายามให้เขาแล้วก็มีการจัดนักเรียนแต่ละกลุ่มเอาไปเรียนรู้นอกสถานที่”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ครั้งล่าสุดพาไปที่พระจอมเกล้าพระนครเหนือ คือคำพูดที่คุณครูเล่าให้ฟังก็สงสารมากเลย เขาบอกว่าพอเข้าไปในรั้วมหาวิทยาลัยปุ๊บเขาพูดมาเลยว่า หุย ช่างกว้างใหญ่มากเลย คือมันเหมือนกับว่าเขาอยู่ที่บ้านแล้วเขาก็มาโรงเรียน ชีวิตของเขาก็อาจจะไม่ได้ไปไหนไกลมากด้วยความที่ว่าเด็ก ๆ ปากเกร็ดก็ไม่ใช่ว่าเขาจะมีเงินมากมายค่ะ คุณครูก็เลยบอกว่าพอฟังแล้วก็สงสารแล้วก็อยากให้ออกภาคเด็ก ๆ ก็เลยพาไป”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“...อย่างล่าสุดก็จะเป็นห้องเรียนคอมพิวเตอร์ ก็พาเด็กห้องคอมพิวเตอร์ไป 4 ห้อง คือถ้าเป็นด้านคอมพิวเตอร์เราก็จะพาไปสถาบันที่เขาเน้นทางด้านเทคโนโลยีหรือเน้นคอมพิวเตอร์ คณะวิศวะหรือคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมอะไรแบบนี้ค่ะ แล้วก็มีการพาไปเรียน อันนี้ก็โชคดีหน่อยที่เราที่ใกล้กับสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ คือโรงเรียนปากเกร็ดด้วยทำเลที่ตั้งมันใกล้สถานประกอบการ ใกล้มหาวิทยาลัย มันมีทางที่จะพาเขาไปได้...”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

3.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

โรงเรียนปากเกร็ดมีการพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้โดยครูผู้สอน 2) การนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ 3) การใช้เทคโนโลยีในการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.4.1 การพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้โดยครูผู้สอน

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ครูผู้สอนมีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเข้าถึงสาระความรู้ได้ตลอดเวลาแม้อยู่นอกห้องเรียน และโรงเรียนมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงความรู้ของครูผู้สอน เช่น แหล่งเรียนรู้ออนไลน์โรงเรียนปากเกร็ด (Pakkred Learning Cyber) ซึ่งในอนาคตจะมีเนื้อหาความรู้ที่ครบถ้วนตามหลักสูตรที่นักเรียนต้องเรียน

มีช่องทาง-ตอบ จาก Facebook, zoom, Google meet, LINE ส่วนตัวของครูผู้สอนแต่ละคน มีทะเบียน/ การใช้งานสื่อ นวัตกรรม ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนทุกคนสามารถใช้เทคโนโลยีในการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลการศึกษาในระหว่างการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเพิ่ม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ภาพ 4.39 Pakkred Learning Cyber

“ตอนนี้ผู้บริหารได้วางพล็อตและวางโปรแกรมให้นักเรียนเป็นแบบมัลติ แพล่ง่าย ๆ ก็คือมีการเรียนแบบหลาย ๆ แบบ เรามีการเปิด Google Classroom เรียนในระบบออนไลน์ เรียนในระบบ meet เรียนในระบบ platform ของโรงเรียน โดยเราใช้ทั้ง 4 อย่างนี้บ่อย ๆ และก็ในการ conference ประเภทอื่น ๆ อีก เราก็มีการใช้กัน อย่างบางกรณี LINE คุณครูบางคนก็ใช้เพื่อปลุกเด็กขึ้นมาเรียน”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“นอกเหนือจากการใช้ Google Classroom และ Google Meet แล้ว ตัว platform ที่ผมใช้บ่อย ๆ ก็จะเป็นตัว application ของ Google Meet กับ Google Classroom แล้วก็ตัวปากเกร็ด learning cyber แต่ว่าตัวปากเกร็ด learning cyber เด็กก็เรียนรู้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง อย่างตัวใน classroom เราเปิดแบบ real time ดังนั้นเด็กจะคุยกับเราตลอด และเราก็มีหลักฐานให้ผู้ปกครองดู เพราะว่าเวลาเราสั่งงานเราจะมีห้อง classroom ของใครของมันแต่ละคนเลย”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“ถ้าถามว่าดีที่สุดในหรือภูมิใจที่สุดก็คงต้องเป็นแนวคิดในเรื่องของปากเกร็ด learning cyber แต่ผมก็ไม่ได้ตอบโจทย์เด็กทั้งหมด มันก็ได้แค่เด็กส่วนหนึ่ง ครูบางคนอาจจะจะเป็น youtuber อย่างผมก็เปิดช่องอยู่ ตอนนั้นผมมี channel ของผมเองเป็น youtuber แต่ผมไม่ได้แสวงหากำไร เด็กเข้าไปดูโดยการที่เอางานของนักเรียนโรงเรียนปากเกร็ดแต่ละปีมารีรัน ก็ได้เป็นผลงานเด็กและเป็นผลงานของครูด้วยซึ่งอันนั้นคือแผน เด็กสามารถดูบริบทของรุ่นพี่ที่ทำงานมาได้”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.4.2 การนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้

ช่วงแรกผู้อำนวยการโรงเรียนมีนโยบายให้ครูผู้สอนทุกคนจัดทำคลิปวิดีโอการสอนด้วยตนเองทั้งหมด ทำให้ครูรู้สึกเครียดมาก ผู้บริหารจึงปรับเปลี่ยนนโยบายโดยให้ครูสามารถนำคลิปวิดีโอสำเร็จรูปที่ตีมาใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ได้

“คือท่านคาดหวังว่าจะให้ครูทำคลิปวิดีโอขึ้นมาเอง 100% ค่ะ แต่ในความเป็นจริงมันยากมากสำหรับครูและครูก็สอนด้วย และไหนจะต้องมานั่งทำคลิปเพราะการทำสื่อการสอน 1 คลิปวิดีโอมันไม่ได้ทำแบบเดียวค่ะ มันต้องเตรียมเนื้อหาเตรียมสคริปการพูดเพื่อให้มันได้คุณภาพเพื่อที่จะเอาไปสอนเด็กได้ทีนี้ช่วงหลังท่านก็เลยเปิดกว้างให้สามารถไปเอาคลิปวิดีโอที่สำเร็จรูปอยู่แล้วเอามาใส่ในตัว learning cyber ได้ ก็ทำให้คุณครูลดความเครียดตรงนี้ลง เพราะว่าสื่อการสอนที่เป็นวิดีโอในบางเล่มเขาทำไว้ดีแล้ว เช่นการทดลองเคมีต่างๆ บางทีเราก็ไปทำแบบนั้นไม่ได้เพราะว่าอุปกรณ์เราก็เลยนำของเขามาใช้ได้”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“...มันมีวิดีโอสำเร็จรูปเคมีเสมือนจริงของบางมหาวิทยาลัย และก็โปรแกรมซึ่งผมจำชื่อไม่ได้มันเป็นของ chemistry ที่มันจะเป็นเรื่องของการทดลองเสมือนจริง ซึ่งอันนั้นเขาก็มีสำเร็จรูปที่เราสามารถดึงแล้วก็ลิงค์ให้เด็กเข้าไปเรียนรู้และเราก็อธิบายเพิ่ม...”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“ส่วนตัวสอนวิชาในการสร้างเว็บไซต์ การออกแบบเว็บไซต์ มันก็ยากค่ะ เพราะว่าในการสอนเด็กบางคนก็ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ ทุกคนใช้มือถือ แล้วเอามือถือมาสร้างเว็บไซต์มันยากมาก อย่างตัวครูผู้สอนเองได้ลองมาจับมือถืออย่างเดียวเลยก็คือยอมทิ้งคอมพิวเตอร์ไปเลย อยากจะรู้ความรู้สึกนักเรียน ยากมากค่ะ แต่เราได้หาเว็บไซต์สำเร็จรูปที่มันทำง่ายแค่ Login เข้าไปเลื่อนแบนเนอร์อะไรแบบนี้ค่ะ ก็หาวิธีแก้ปัญหาทางนี้เอาที่แก้ปัญหาได้ระดับหนึ่งค่ะ”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

3.4.3 การใช้เทคโนโลยีในการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

ครูบางรายวิชานำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การสร้างแบบทดสอบออนไลน์ผ่าน google form แล้วนำไปใส่ไว้ใน Pakkred Learning Cyber การวัดประเมินการปฏิบัติงานผ่านการนำเสนอโดยใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอชิ้นงานด้วย

ภาพ 4.40 ตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีในการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนรายวิชาคณิตศาสตร์

“ก็เป็นแล้วแต่คุณครูในการกำหนดนโยบายของแต่ละวิชา อย่างเช่นบางวิชาที่จะมีให้นักเรียนเข้ามาสอบในระบบของ PK learning cyber ครับ แต่บางวิชาที่อาจจะใช้ช่องทางอื่น ๆ ตามที่คุณครูผู้สอนได้กำหนดไว้ครับ”

ครูผู้สอนรายวิชาเทคโนโลยี คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“การวัดประเมินผลผู้เรียนนะครับ นอกจากที่เราจะใช้แบบทดสอบแล้ว ที่ว่าท่านรองให้ลดแบบทดสอบลงก็คือเราจะประเมินชิ้นงานมากขึ้น ชิ้นงานตรงนี้ก็ต่อขอขอบคุณที่หลัง ๆ มันมีแอปพลิเคชันออนไลน์มากขึ้น เช่น Canva, Google Slide เราก็จะให้ผู้เรียนทำชิ้นงานพวกนี้ เช่น เขาได้เรียนรู้อะไรมา ก็อาจจะทำสไลด์แคนวาก็ถือว่าเป็นการฝึกการใช้เทคโนโลยีไปในตัวนะครับ แล้วก็จะมีประเมินผลด้วยตัวชิ้นงาน ด้วยการโต้ตอบในชั้นเรียนก็จะมีการวัดประเมินในลักษณะแบบนี้มากขึ้นนะครับ ใครมีส่วนร่วมในชั้นเรียนก็จะได้คะแนนแล้ว นอกเหนือจากการทำแบบทดสอบครับ”

ครูผู้สอนรายวิชาเทคโนโลยี คนที่ 4 (สัมภาษณ์)

3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียนปากเกร็ดจึงเน้นเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งครูที่ปรึกษาและผู้ปกครอง ซึ่งก็ช่วยทำให้สามารถดึงผู้เรียนบางคนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ รวมทั้งโรงเรียนมีนโยบายลดเวลาเรียนเพื่อลดผลเสียที่มีต่อสุขภาพจากการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ นอกจากนี้ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการพูดคุยกับผู้เรียนเพื่อช่วยลดความเครียดให้ได้มากที่สุด

“ครูผู้สอนที่สอนออนไลน์จะโดนปัญหาเรื่องสุขภาพ ก็เนื่องจากโดยสภาพวิชาที่สอนโดยธรรมชาติแล้วเราไม่ควรอยู่หน้าคอมเกิน 8 ชั่วโมงต่อวัน ถ้าเราจ้องแบบนี้ทุกวัน 5 วันก็ 40 ชั่วโมง สายตาที่เมื่ออายุมากขึ้น สายตามันจะแย่มากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นปัญหาก็คือเราต้องใส่แว่นเพิ่ม แล้วเด็กใช้คอมพิวเตอร์เรียนหรือสมาร์ตโฟนตัวเล็กซึ่งมันทำให้สายตาเสีย อันนี้เป็นผลระยะยาวที่ต้องเจอ”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“เราพยายามที่จะดูแลเด็ก ๆ ให้ทั่วถึง เพราะเรามองว่าการแก้ไขปัญหาในภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอยที่ดีที่สุดก็คือ เด็ก ๆ ก็เหมือนคนป่วย ถ้าเราไม่รู้ว่าจะแต่ละคนเขาป่วยเป็นโรคอะไร เราก็คงไม่สามารถที่จะไปรักษาเขาให้ตรงกับโรคที่เขาเป็นได้นะคะ ท่าน ผอ. ก็เน้นในเรื่องของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากเลยนะคะ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“ท่าน ผอ. ก็อยากให้มีการสแกนเด็ก 100% แล้วก็ดูในสิ่งที่เด็กๆ เขาประสบอยู่ตอนนี้คะ แล้วก็ก็มีคุณครูที่ปรึกษาช่วยกัน มีผู้ปกครองร่วมกัน แต่เราก็ยังไม่สามารถที่จะทำได้ทั้งหมดนะคะ ยกตัวอย่างเช่น เรื่องของเด็กๆ ที่มีผลการเรียนที่ไม่สมบูรณ์ ตอนนี้ก็จาก 270 คน ก็จะมีเหลืออยู่ประมาณ 200 นะคะ เราทั้งเชิญผู้ปกครองและที่ปรึกษาร่วมกัน ทั้งคุณครูประจำวิชาช่วยลงไปดูแลติดตาม แต่เราก็คงยอมรับว่า เราก็ยังไม่สามารถยื้อลูก ๆ เหล่านั้นกลับมาแล้วมาแก้ไขผลการเรียนที่สมบูรณ์ได้ ก็เป็นความพยายามที่ทำอยู่และคุณครูทุกท่านก็ร่วมกันและตั้งใจนะคะ”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เราก็ต้องปรับตัวค่อนข้างเยอะครับ แต่หลัง ๆ เราก็เข้าใจ ก็คือคุยกันว่าหลัง ๆ เราเริ่มยืดหยุ่นมากขึ้น พูดคุยกันง่ายขึ้น ตอนแรกไม่ใช่ 6 คาบนะครับ สอนเต็มเวลา ที่อื่นเขาลดแต่ที่นี่ไม่ลด แล้วก็หลัง ๆ ท่านยอมเข้าใจแล้วว่าโดยสภาพร่างกายไม่ว่าจะเด็กหรือครู การเรียนรู้มันไม่ใช่การเรียนรู้แบบปกติ เพราะฉะนั้นการใช้กับคอมพิวเตอร์ มันมีแสงสีฟ้าซึ่งมันจะมีผลต่อระบบดวงตาได้ มันก็เลยต้องลดลง”

ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สัมภาษณ์)

“การดูแลสุขภาพจิตของนักเรียนครับ ก็คือ entertain เวลาเราสอนเราก็พยายามพูดคุยลดความเครียดให้ได้มากที่สุด มีการพูดคุยเล่นคอยถามว่ากินข้าวหรืออาบน้ำหรือยัง เราเปลี่ยนจากการพูดเนื้อหาใส่เขาบางที่เราต้องมีช่วงพักแล้วก็รับฟังเขา บางที่เขาอยู่บ้านคนเดียวไม่มีเพื่อนหรือไม่มีใครเลย บางที่เราก็ปรับเป็นพูดคุยเรื่องพี่อ้อยพี่ฉอดอะไรกันไปเรื่อย ซึ่งบางทีมันก็ทำให้เขารู้สึกผ่อนคลายมากขึ้น และรู้สึกดีกับการเรียนออนไลน์มากขึ้น บางครั้งเราคุยถามจริงจังเจียบไม่มีใครตอบ แต่พอเราเริ่มคุยเรื่องอื่น ๆ ว่าเป็นอย่างไรกินข้าวอะไรกันยังไง นักเรียนก็เริ่มมีส่วนร่วมในห้องเรียนมากขึ้น”

ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย (สัมภาษณ์)

3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

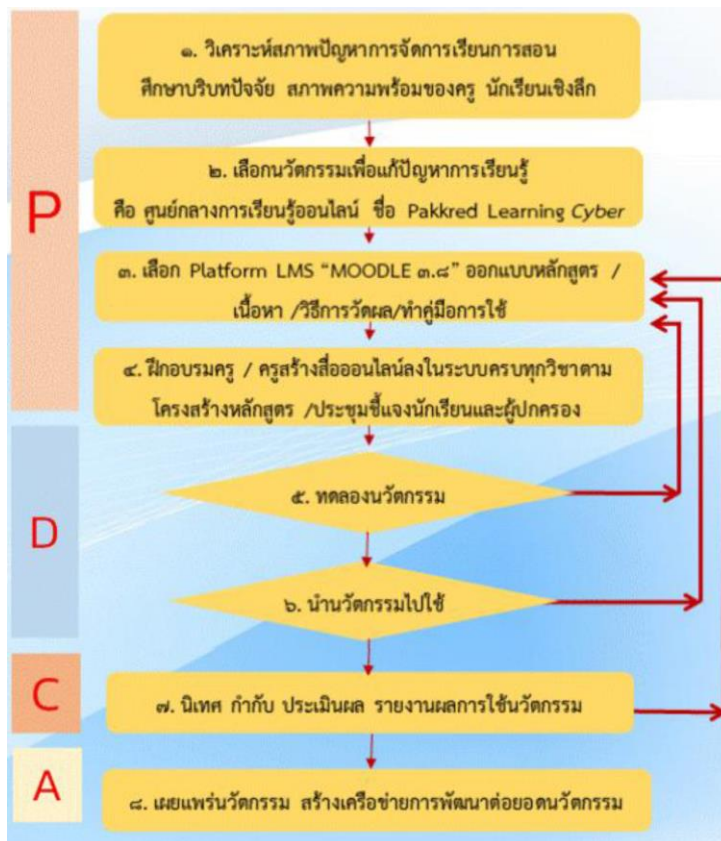
โรงเรียนปากเกร็ดดำเนินการยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพด้วยการจัดทำแหล่งเรียนรู้ออนไลน์โรงเรียนปากเกร็ด (Pakkred Learning Cyber) ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาโดยใช้หลักการของ PDCA ดังนี้

1) วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ศึกษาบริบทปัจจัย สภาพความพร้อมของครู นักเรียน เชิงลึก

2) เลื่อนนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ ชื่อ Pakkred Learning Cyber โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ เพื่อศึกษาแนวโน้มของเครื่องมือเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนออนไลน์ ศึกษาสภาพปัญหาของการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด ซึ่งโรงเรียนได้มีการปรับปรุงหลักสูตรภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ให้มีความกระชับเนื้อหา เหมาะสมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เรียกว่า “หลักสูตรโควิด 19” กำหนดรูปแบบการเรียนการสอนใช้วิธีการผสมผสาน 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) ON SITE 2) ON AIR และ 3) ON LINE หลังจากนั้นคณะกรรมการประชุมวางแผนการเตรียมการในการสร้างแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ โดยกำหนดเช่าพื้นที่เว็บ และจดทะเบียนเว็บไซต์ภายใต้ชื่อ www.pakkredlearningcyber.com

3) กำหนดผู้รับผิดชอบหลัก ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารระบบ กลุ่ม Sub-admin คือ ครูผู้สอนแกนนำในทุกกลุ่มสาระ และกลุ่มผู้ใช้ กำหนดเนื้อหา และรูปแบบการสร้างเนื้อหาออนไลน์ จัดทำคู่มือการใช้ ฝึกอบรมครู และนักเรียนให้ใช้ระบบ กำกับติดตาม และประเมินผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

4) ดำเนินการพัฒนานวัตกรรมศูนย์การเรียนรู้ออนไลน์ Pakkred Learning Cyber อย่างต่อเนื่องโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA

ภาพ 4.41 ขั้นตอนการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ Pakkred learning cyber

“ตอนนั้นโรงเรียนก็คิดว่าเราจะรับมือกับปัญหาได้อย่างไร เมื่อลูกๆ มาเจอกันที่โรงเรียนไม่ได้ ตอนนั้นโรงเรียนก็มีการทำแหล่งเรียนรู้ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ Pakkred learning cyber ซึ่งในการทำตรงนั้นก็จะเกิดจากคุณครูโดยตรง แล้วก็คุณครูก็จะเป็นคนที่สร้างขึ้นมา ในส่วนของแหล่งเรียนรู้แรก ๆ เลยก็คือคุณครูจะเป็นคนเอาไปให้ลูก ๆ ค่ะ ใช้เรียน แล้วก็มีการเรียนออนไลน์ในรูปแบบของการเรียนการสอนที่คุณครูนัดเรียนออกอากาศ แล้วก็ให้ลูก ๆ ทางบ้านเข้ามาในห้อง”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“เป็นแนวคิดของผู้บริหารครับที่อยากจะให้เป็นแพลตฟอร์มหลัก ที่ให้คุณครูทุกคนเข้ามาอยู่ด้วยกันเพื่อที่ผู้บริหารจะได้ดูการเรียนการสอนของคุณครูด้วย แล้วก็นักเรียนจะได้ไม่สับสนก็คือให้อยู่ที่เดียวกันเหมือนเป็นโรงเรียนที่ 2 ของนักเรียนครับ ตรงนี้จะเป็นนโยบายของผู้บริหารครับ”

ครูผู้สอนรายวิชาเทคโนโลยี คนที่ 4 (สัมภาษณ์)

“ปัจจุบันก็ยังใช้ Pakkred learning cyber อยู่ครับ แต่ก็อาจจะลดความสำคัญลง เพราะว่าตอนนี้เราก็กลับมา on site กันเต็มที่แล้วนะครับ ก็คือในส่วนของบทเรียนเสริมและบทเรียนที่นอกเวลาเรียนได้ครับ มีคลังข้อสอบ บางทีเมื่อก่อนเราอาจจะให้นักเรียนทำแบบทดสอบบนกระดาษ แต่ว่าตอนนี้เราก็สามารถให้นักเรียนหยิบมือถือขึ้นมาแล้วก็ทำในระบบได้เลย ก็ถือว่าเป็นการลดการใช้กระดาษไปอีก”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนปากเกร็ดมอบเงินช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของครูแต่ละคน ภาคการศึกษาละ 200 บาท ส่วนนักเรียนได้รับการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการใช้งานอินเทอร์เน็ตจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือครูในทุกด้าน รวมทั้งวางแนวทางให้ครูนำสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครู

“...เหมือนจะแจกค่าอินเทอร์เน็ตให้กับคุณครูช่วงหนึ่ง แจกคนละ 200 ทั้งหมดค่ะ สนับสนุนอยู่ 2 รอบค่ะ แล้วก็กำลังใจดี ๆ จากฝ่ายบริหารค่ะ ส่วนนักเรียนได้จาก สพฐ.”

ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“ท่านผู้อำนวยการก็ด้วยความที่ที่ท่านเป็นคนเก่งด้านไอที สนใจด้านไอทีและก็เป็นคนที่จะเกษียณแล้ว ท่านก็จะมีมุมมองว่าการให้กำลังใจคุณครู มันไม่ควรจะให้เหมือนเป็นแรงจูงใจภายนอก ท่านให้สิ่งที่คุณครูทำแล้วจะเป็นความยั่งยืนและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ก็คือพอคุณครูเขาได้ก้าวหน้าในวิชาชีพ ถึงเวลาเขาประเมินหรือว่าเขาทำวิทยฐานะ พอถึงช่วงเวลาเขาส่งได้ทันที”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

“พอช่วงเวลาผ่านไปแล้ว เวลาที่ครูเขาจะต้องถูกประเมิน มันเหมือนกับว่าในแต่ละปีเขาถูกติดตามมา เขามีหมดเลย แล้วพอถึงเวลาที่เขาจะต้องส่งเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ เขาก็มีในสิ่งที่มันทำมาตรงนั้นคะมันก็เป็นความภูมิใจของเขา”

ผู้บริหารสถานศึกษา (สัมภาษณ์)

สรุปกรณีศึกษาโรงเรียนปากเกร็ด

โรงเรียนปากเกร็ดมีแนวปฏิบัติที่น่าสนใจในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์โรงเรียนปากเกร็ด (Pakkred Learning Cyber) อย่างเป็นระบบตามหลักการของ PDCA เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่และทุกเวลา ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ในรูปแบบที่หลากหลายโดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง และนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาช่วยในการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ โรงเรียนมีนโยบายปรับลดเวลาเรียนเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเรียนออนไลน์ เพื่อช่วยลดผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน รวมทั้งประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน และเน้นเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคลทำให้สามารถถึงผู้เรียนบางส่วนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ สำหรับการพัฒนาคู โรงเรียนได้จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้กับครู และนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งให้ครูประเมินตนเอง เพื่อนครูประเมินเพื่อนครู ผู้บริหารประเมินครู และศึกษานิเทศก์ประเมินครู เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและให้ครูนำข้อมูลสะท้อนกลับไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพมากขึ้น

กรณีศึกษาที่ 12 โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง

1. บริบทโรงเรียน

โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 132 หมู่ที่ 2 ถนนสุขุมวิท ตำบลเนินพระ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง บนพื้นที่โดยประมาณ 25 ไร่ เป็นโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยในปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้จัดการเรียนการสอน โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับปฐมวัย หรือก่อนประถมศึกษา คือ อนุบาล 1-2 ระดับชั้นละ 2 ห้อง และอนุบาล 3 จำนวน 3 ห้อง รวมทั้งสิ้น 7 ห้อง (2) ระดับประถมศึกษา คือ ประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3, และ 6 จำนวนระดับชั้นละ 3 ห้อง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 ห้อง และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 ห้อง รวมทั้งสิ้น 18 ห้อง (3) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ มัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 3 จำนวนระดับชั้นละ 3 ห้อง และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 ห้อง รวมทั้งสิ้น 8 ห้อง และ (4) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 ห้อง และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวนระดับชั้นละ 3 ห้อง รวมทั้งสิ้น 10 ห้อง ซึ่งรวมจำนวนห้องเรียนในทุกๆ ระดับชั้นตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 43 ห้อง (รายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง ปีการศึกษา 2564, 2564) และในปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองมีจำนวนนักเรียนรวมทุกระดับชั้น คือ 988 คน และบุคลากรของโรงเรียนมีจำนวนทั้งสิ้น 143 คน โดยแบ่งเป็น ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ และผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน คณะผู้บริหาร (นักบวช) จำนวน 3 คน ครูผู้สอน (ประจำ) จำนวน 57 คน ครูผู้สอน (อัตราจ้าง) จำนวน 20 คน ครูผู้สอนชาวต่างชาติ จำนวน 19 คน บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน และเจ้าหน้าที่และพนักงานต่าง ๆ จำนวน 35 คน (รายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง ปีการศึกษา 2564, 2564)

ภาพ 4.42 บริบทโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง

ที่มา: Facebook Page: Saint Joseph Rayong School - โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง

สภาพที่ตั้งและชุมชนโดยรอบของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองตั้งอยู่ติดถนนสุขุมวิท โดยทางทิศเหนือของโรงเรียนติดถนนสุขุมวิท ทิศตะวันออกติดสนามกีฬาากลางจังหวัดระยอง ทิศใต้ติดบริเวณสุสานวัดแม่พระนิจจานุเคราะห์ ทิศตะวันตกติดวัดแม่พระนิจจานุเคราะห์ สถานศึกษามีความสะอาด ร่มรื่น และมีความปลอดภัย อาคารสถานที่ของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองตั้งอยู่ในพื้นที่ของโรงเรียนขนาดประมาณ 25 ไร่ ประกอบด้วย อาคารและบ้านพัก รวมจำนวน 20 หลัง แบ่งการบริหารงานโรงเรียนออกเป็น 7 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารจัดการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบุคลากร ฝ่ายกิจการนักเรียน ฝ่ายทรัพยากรฯ ฝ่ายอภิบาลและแพร่ธรรม และฝ่ายมาตรฐานคุณภาพ

ปรัชญาของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง เป็นไปตามปรัชญาของโรงเรียนในเครือคณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อจัดการศึกษาให้แก่กุลธิดาของไทยมีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ และจิตใจ และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจถึงสัจธรรมอันสูงส่งแห่งความเป็นมนุษย์ โดยมีวิสัยทัศน์ในการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล เปี่ยมล้นคุณธรรม เลิศล้ำวิชาการ ก้าวทันเทคโนโลยี กุสตรังงามสง่างานบุคคลก้าวหน้า พัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีคติพจน์ คือ “ศึกษาดี มีวินัย ใจเมตตา ใฝ่หาคุณธรรม เลิศล้ำการงาน” อัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ “ซื่อตรง เรียบง่าย การงาน รักเมตตา กตัญญูรู้คุณ” และมีเอกลักษณ์ของโรงเรียน คือ “กุลธิดาผู้เอื้ออาทร” (รายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง ปีการศึกษา 2564, 2564)

2. ลักษณะภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ลักษณะของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองเป็นไปในลักษณะของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งสามารถแบ่งประเด็นได้จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ข้อจำกัดและปัญหาทางผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการจัดการเรียนรู้ และ 2) ปัญหาทางด้านวินัย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ข้อจำกัดและปัญหาทางผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการจัดการเรียนรู้

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมา โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้จัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ทำให้ได้พบถึงข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะการเรียนรู้ และกิจกรรมการปฏิบัติ และการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ลดน้อยลง หรือขาดหายไป ตลอดจนยังพบว่าในด้านความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนนั้นอยู่ในระดับที่ลดน้อยลง อีกทั้ง ผู้เรียนบางส่วนยังมีความพร้อมในทักษะและองค์ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นอยู่บ้างแม้จะมีความพร้อมและได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว

“... ในช่วงแรก ๆ ก็จะมีปัญหาบ้าง แต่ด้วยความที่ว่าเรามีความพร้อมในเรื่องของเราใช้โปรแกรม ZOOM เราใช้ license ละ 1 ห้องเรียน ดังนั้นทางผู้ปกครองและนักเรียนจะมีความชำนาญในการเข้าเรียนระบบ ZOOM...ปรับเปลี่ยนการสอบโดยเรามีการสอบกลางภาคและปลายภาค ในช่วงโควิด (COVID-19) เราก็ปรับเปลี่ยนโดยที่ไม่มีการจัดตารางสอบแต่คุณครูสามารถจัดการสอบโดยวิธีที่หลากหลาย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ช่วงโควิด (COVID-19) เราก็จะใช้ application ที่เป็นการทดลอง เป็นการทดลองแห่ง มันก็ไม่ได้เหมือนจริงขนาดนั้นนะ แต่อย่างที่บอกว่า ก็ต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอนการประเมินไปให้สอดคล้องกัน แล้วก็ช่วงหลังที่ผ่านมาที่เด็กมาบ้างไม่มาบ้าง ครูก็จะมีการวางแผนกับนักเรียนว่าช่วงนี้ครูจะสอนทฤษฎีก่อน แต่ว่าลำดับที่ขอความร่วมมือ ช่วงเดือนนี้ขอให้มาที่โรงเรียน เพราะว่าเราจะมาทดลองกัน ...”

ครูผู้สอน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... ตอนแรกหนูก็เป็นแบบเพื่อนค่ะ โควิด (COVID-19) มันมาตอนช่วง ม.3 ภาคเรียนที่ 2 ค่ะ แต่หนูก็ active ตัวเอง ติดตัวเองมาตั้งแต่ภาคเรียนแรกแล้ว แต่ว่าการเรียนออนไลน์มันก็เหมือนมีกำแพงกันค่ะ ค่อนข้างที่จะไม่ชอบเพราะว่าหนูเองเป็นคนที่มีคำถามเยอะมากต้องคอยถามคุณครูเยอะมาก เพื่อให้ตัวเองเข้าใจใช่ไหมคะ มีคำถามเยอะพอลากไปก็เพื่อที่จะให้ตัวเองเข้าใจทุกอย่าง แต่พอเป็นออนไลน์เราก็กะใจเพื่อนด้วยจะเปิดไมค์ถามมันก็เสียเวลาอีก ตอนแรกก็ไม่ค่อยโอเคค่ะแต่พอเรียนไปเรื่อย ๆ สุดท้ายเราก็เปิดไมค์ถามอยู่ดี ...”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

2.2 ปัญหาทางด้านวินัย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

คุณลักษณะของผู้เรียนทางด้านวินัย และระเบียบวินัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นคุณลักษณะและคุณธรรมที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของนักเรียนโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้มีความเปลี่ยนแปลงไปและลดน้อยลงจากภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมา อีกทั้งในด้านของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่น ๆ และคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาทางด้านความเปลี่ยนแปลงด้านคุณลักษณะที่เกิดขึ้น และจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

“... ตั้งแต่โควิด (COVID-19) มาตอบไม่เต็มปากเลย เมื่อก่อนเรื่องวินัยของเรา ภาษาของเรา จะมาเซนต์โย (เซนต์โยเซฟระยอง) ต้องได้ภาษา ต้องได้ระเบียบวินัย แต่ว่าตรงช่วงโควิด (COVID-19) เข้าไปอยู่ใน ZOOM ของแต่ละห้อง เด็กยังอยู่บนเตียงนอน ผมยังกระเซิงอยู่เลยนะ ดังนั้นระเบียบมันไม่ได้มาตั้งแต่ตอนนั้นแล้ว ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... แล้วหลังจากโควิด (COVID-19) กลับมาก็จะมีปัญหาอยู่บ้างในเรื่องของพฤติกรรมของนักเรียน เนื่องจากไม่ได้มาโรงเรียนนานก็อาจจะในเรื่องของระเบียบวินัย และเทอมแรก ๆ ก็จะมีปัญหาอยู่บ้างแต่ด้วยความที่ว่าเด็กของเรา ถึงเราประสานงานกับผู้ปกครองอยู่ตลอดเวลา ก็อาจจะมีปัญหาเล็กน้อยในตอนเปิดเรียนในปีการศึกษา 2565 แต่ว่าตอนนี้ก็เข้าที่หมดแล้ว...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... แต่ว่าพฤติกรรมของเด็กแน่นอนเลยว่าทุกโรงเรียนประสบปัญหาตรงนี้อยู่แล้ว เพราะเขาเคยชินกับการที่อยู่บ้านเขาไม่ต้องมาแต่งตัวอะไร แล้วบางที่ไม่ต้องเห็นหน้าเขาก็ได้ในระบบ ZOOM แต่บางครั้งคุณครูขอความร่วมมือเขาก็จะเปิดกล้องอันนี้ก็ไม่ต้องมีปัญหาอะไร ...”

ครูผู้สอน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... จริง ๆ การเรียนออนไลน์ หนูรู้สึกถ้าถ้าเราไม่มีระเบียบก็ค่อนข้างที่จะยากค่ะ มันสามารถหลุดได้เลย เพราะว่าถ้าเกิดว่าไม่มีระเบียบไม่ได้มาเรียนหรือว่าเข้าเรียนตามเวลาแบบนี้ค่ะ ถ้าไม่มีใครมาจ้ำจี้จ้ำไชตอนเรียนก็แย่น้อยค่ะ แต่ว่าแต่ละคนก็เริ่มที่จะมี มีระเบียบวินัยในตัวเองค่ะจะมีการวางแผน...”

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3. กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

กระบวนการและผลการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองมีการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนโดยสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) 2) การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) 3) การจัดการกิจกรรมการสอนเสริมซ้ำทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ 4) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วินัย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และ 5) การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ทางวิชาการและศาสนาจากแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ “SPC Thai Educational Village” ของโรงเรียนในเครือคณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)

โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบและทันสมัยเพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความต้องการของผู้เรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะเมื่อโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้เริ่มดำเนินการจัดการเรียนการสอน ณ สถานที่ตั้งภายหลังจากการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยทางผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้วางแผน และเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ด้วยการฝึกอบรม และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาทั้งบุคลากรผู้เรียน และคุณภาพการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

“... ก็คือในเรื่องของโครงการเวลาเขาทำงานเขาก็ได้ทำงานกลุ่ม ก็คือการช่วยเหลือกันอย่าง ที่บอกนะว่า ถ้าเพื่อนคนไหนไม่ได้เขาก็จะช่วยกัน มันก็คือด้วยการจัดการเรียนการสอนเราก็เห็นว่าให้เด็ก ทุกคนมีส่วนร่วม ก็คือปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนไปเพราะว่าเด็กในยุคปัจจุบัน มันต้องมีเทคนิค แพรวพราวในการจัดการเรียนการสอนจะมาเปิดหนังสืออ่านอะไรแบบนี้ มันไม่ใช่แล้ว ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... อย่างตัวนี้ก็คือในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ ทำให้เด็กเขาสนใจ เขาอยากมาโรงเรียนมากขึ้น เน้นการมีส่วนร่วมอย่างเช่นการสอบอะไรแบบนี้ หรือการสอบภาษาอังกฤษ พวกคำศัพท์ เมื่อก่อนหน้านั้น ก่อนโควิด จะเป็น paper แต่พอปัจจุบันเราปรับมาใช้ Wordwall แล้วเด็ก จะชอบ คะแนนของเด็กก็เพิ่มมากขึ้น เพราะด้วยการใช้ application มันแปลก เด็กเขาก็ชอบซึ่งมันก็เป็น ส่วนหนึ่งที่ตั้งใจเด็ก ทำให้การเรียนการสอนมันไม่น่าเบื่อ เขาก็อยากมาโรงเรียน ...”

ครูผู้สอน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ก่อนสถานการณ์โควิด (COVID-19) ครูของเรามีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ application ต่าง ๆ อยู่แล้ว แต่ว่าก็จะมีครูที่เป็นรุ่นน้องที่เขาจะเก่ง ดั้งนั้นพอมีปัญหาเรื่องโควิด (COVID-19) มาเราก็มีการวางแผนว่าต้องมาช่วยกันจัดทำนโยบายของโรงเรียน ว่าเราจะจัดการเรียนการสอน อย่างไร ...”

ครูผู้สอน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ทุกคนจะคิดถึงว่าโรงเรียนนี้กิจกรรมเยอะมากคือเป็น Active learning เลยค่ะ ก็คือเด็กได้ ทำกิจกรรมด้วยได้ลงมือทำแล้วก็จริง ๆ เรื่องการเรียนในห้องไม่ค่อยมีใครพูดถึงกันเลย เพราะว่าเรารู้สึกว่า มันธรรมดา แต่ว่าพอเรียนจริง ๆ ก็หนักนะคะ ด้วยความที่พวกหนูเป็นเด็ก ม.ต้นมาก่อน พวกหนูก็จะ เทียบว่าโรงเรียนเรารู้สึกเรียนน้อยเรียนไม่ค่อยหนักถ้าเทียบกับโรงเรียนอื่น แต่พอมาเรียนจริง ๆ มันก็หนัก นะคะหนักมาก คุณครูเขาก็ใส่เต็มที่เลย...”

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

3.1.2 การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความ

ร่วมมือ (MOU)

โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้ให้ความสำคัญในเรื่องของความร่วมมือกับสถาบันทางสังคม ต่าง ๆ โดยเฉพาะสถาบันที่เกี่ยวข้องกับสถาบันทางการศึกษา และได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดจน การจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ของโรงเรียนร่วมกับสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เช่น การลงนาม บันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) ระหว่างโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง และ วิทยาลัยดุสิตธานี เพื่อการส่งเสริม พัฒนา จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสาขาวิชาการจัดการครัวและศิลปะการ ประกอบอาหาร สาขาวิชาการจัดการโรงแรม และสาขาวิชานวัตกรรมการบริการการท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนต่าง ๆ เช่น การศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติการ การร่วมจัดงานวิชาการ ของนักเรียน นักศึกษา การฝึกอบรมของครู ตลอดจนการจัดกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ของโรงเรียนโดย สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ซึ่งเป็นสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ของโรงเรียนเซนต์โย

ภาพ 4.43 สถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง
ที่มา: <http://www.sjr.ac.th/>

3.1.3 การจัดการกิจกรรมการสอนเสริมซ้ำทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้

ครูผู้สอนของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้ดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านวิชาการด้วยการจัดการกิจกรรมการสอนเสริมซ้ำทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ โดยเมื่อนักเรียนมีปัญหาทางการเรียน หรือความไม่เข้าใจในเนื้อหาบทเรียน ครูผู้สอนของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้ทำการนัดหมายนักเรียนในชั้นเรียนเพื่อจัดการกิจกรรมการสอนเสริมซ้ำทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และสามารถเรียนรู้ในบทเรียนต่อ ๆ ไปได้มากยิ่งขึ้น และนักเรียนสามารถนัดหมาย ปรีกษา และขอรับการจัดการกิจกรรมการสอนเสริมซ้ำทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ในทุกเมื่อที่นักเรียนเกิดปัญหาทางการเรียน หรือความไม่เข้าใจในเนื้อหาบทเรียนในรายวิชาต่าง ๆ

“... ในเรื่องของวิชาการก็ดูจากการประเมินคุณภาพผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ต่าง ๆ ที่เราตั้งไว้ในแผนพัฒนาต่าง ๆ ของผู้เรียน แล้วก็ในเรื่องของการสอบ O-NET, NT หรือ RT ของเราก็สูงกว่าระดับประเทศ คือเรามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องค่ะ...เด็กเขาก็ตั้งใจสอบและครูก็ช่วยกัน เราไม่ได้มองว่าเด็กเนี่ยหลังจากที่ไม่ได้ใช้ในการประเมิน สมศ. คุณครูจะถดถอยในเรื่องการเรียนการสอน แต่เราก็ยังทำอย่างต่อเนื่องเพื่อโรงเรียนของเราค่ะ ...”

ครูผู้สอน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“...แต่ครูที่นี้ทุ่มเทนะคะเสียสละไม่ได้กลับบ้านตรงตามเวลา ถ้ามีงานบางครั้งก็ 1 ทุ่มหรือ 3 ทุ่มเลยนะคะ อยู่ทำให้เด็ก สอนเด็ก ก็มองเห็นว่าครูทุ่มเทมาก...”

ครูผู้สอน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“...ก็อย่างถ้ามีคนนึงไม่เข้าใจเพื่อนก็จะมารูมอธิบายรูมสอน ไม่เข้าใจตรงไหนจะมารูมอธิบายให้ฟัง ครูก็เหมือนกันค่ะ ถ้าพวกหนูไม่เข้าใจพวกหนูก็จะถามไปรูมครู แล้วครูก็จะสอนซ้ำถ้ายังไม่เข้าใจอีกก็จะสอนซ้ำอีกรอบนึง ...”

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“...เพราะว่าหนูสึมค่ะ แต่ครูโรงเรียนนี้ประมาณว่าถ้าเด็กไม่เข้าใจเขาสามารถสอนเสริมสอนซ้ำให้ได้ ถ้าเกิดไม่ถามก็จะไม่รู้และถ้าเกิดไม่รู้เพื่อนในห้องก็จะช่วยค่ะ จะเป็นอารมณ์เหมือนตะลุมบอลช่วยกันสอนค่ะ...”

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.1.4 การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วินัย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมทางด้านวิชาการของโรงเรียนแล้ว โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง ยังได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมในด้านของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วินัย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นในด้านคุณธรรมจริยธรรม และวินัยตามวิถีของโรงเรียนคาทอลิก และโรงเรียนในเครือคณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ต ตลอดจนการพัฒนานักเรียนในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์และตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนทั้งในด้านความซื่อตรง เรียบง่าย การงาน รักเมตตา และกตัญญูรู้คุณ

“... จุดเด่นหลัก ๆ ก็คือเรื่องของการดูแลนักเรียนการเอาใจใส่ ผู้ปกครองว่าที่นี้ดีมาก ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... แต่จะมีปัญหาเรื่องที่ว่าบางคนทรงผมมาไม่ถูกต้องเพราะว่าโรงเรียนให้ถักเปียแต่ว่าเขายังผมชอยมา เราก็บอกว่าตรงนี้ผู้ปกครองไม่ต้องกังวลนะ เราสามารถปรับปรุงไปเรื่อย ๆ ได้แต่ขอให้รับทราบนิดนึงว่าตอนนี้ เขามสัสนะแต่ก็ต้องเลี้ยงผมให้ยาว เสร็จแล้วมาโรงเรียนได้เลยไม่ต้องกังวลเรื่องนี้ ดังนั้นผู้ปกครองสบายใจในเรื่องนี้ที่เราเปิดใจคุยกันกับผู้ปกครองในทุกเรื่อง ผู้ปกครองมีปัญหาอะไรหรือว่าอะไรแจ้งมาทางโรงเรียนได้เลยทางโรงเรียนยินดีที่จะรับข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... อันนี้คือจุดเด่นของเราและเราก็เป็นโรงเรียนหญิงล้วนด้วย บุคคลภายนอกหรือว่าผู้ปกครองที่มองเอาลูกมาเรียนที่นี่เขาก็มองเรื่องระเบียบวินัยอย่างที่มาเซอร์ว่า แต่ว่าความพึงพอใจของผู้บริหารยังไม่พึงพอใจเท่าไรแต่ว่าคนข้างนอกเขาพึงพอใจแล้ว ผู้บริหารก็อยากให้ได้มากกว่านี้.....”

ครูผู้สอน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... มีมาตลอดอยู่แล้วค่ะ จริง ๆ มันเป็น topic ที่เด็กเคยทะเลาะกันใหญ่ครั้งนึงเลยนะคะ เป็นช่วงก่อนโควิด (COVID-19) ค่ะ เป็นช่วงที่หนูอยู่ประมาณ ม.2 กำลังคือ ๆ เลยคะ ทะเลาะกันประมาณว่าทำไมต้องห้ามด้วยทำไมเราถึงถักเปียสวย ๆ ไม่ได้ ทำไมเราจะต้องถักเปียตึงแบบนี้มันเจ็บค่ะ ก็ทะเลาะกันมาตลอดค่ะ พอไปพูดกับคุณครูเขาก็บอกว่าแบบนี้ก็สวยอยู่ เขาก็มีเหตุผลของเขาคือเด็กหลาย ๆ คนตอนนั้นก็ด้วยเรื่อง Ego ด้วยค่ะ แต่พอโตมาถามว่าเข้าใจไหมก็เข้าใจแต่ว่าก็เข้าใจในส่วนของตัวเองด้วยแล้วก็เข้าใจในความคิดเห็นของคุณครูด้วย ...”

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.1.5 การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ทางวิชาการและศาสนาจากแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ “SPC Thai Educational Village” ของโรงเรียนในเครือคณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ต

โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองเป็นโรงเรียนในเครือคณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตจึงได้ร่วมมือในการพัฒนาจัดทำ และส่งเสริมการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ทางวิชาการและศาสนาจากแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ “SPC Thai Educational Village” ของโรงเรียนในเครือคณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ต โดยมีนโยบายให้ครูผู้สอนได้ร่วมกันในการออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียน และใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนโรงเรียนในเครือคณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร่วมด้วย อีกทั้งสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ “SPC Thai Educational Village” เช่น คลิปการสอน สื่อทางวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น ยังสามารถนำไปใช้ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนในการใช้ในการทบทวนบทเรียน ทำความเข้าใจ และพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนาได้อย่างต่อเนื่อง

“...แล้วเรื่องการจัดการเรียนการสอนในคณะของเรา (คณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ต) ทั้ง 10 กว่าโรงเรียน เราก็จะมีเว็บไซต์ที่คุณครูสามารถไปดูในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรมของโรงเรียนในเครือได้ SPC Village...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... มีมาได้ประมาณ 1-2 ปีค่ะ ก็คือช่วงโควิด (COVID-19) เนี่ยแหละถึงได้เกิดเว็บไซต์นี้ ก็เป็นของคณะเรา (คณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ต) ... ก็จะมีอยู่ 4 หัวข้อ เรื่องของวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม เรื่องของ ICT แต่อาจจะต้อง lists ตรงหัวข้อที่เป็นรายละเอียด แล้วก็ข่าวการศึกษาว่าที่ไหนมีอบรมอะไรแบบนี้ ก็เข้าไปดู ...”

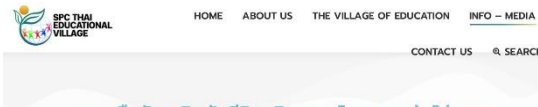
ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... ดูได้ค่ะ สามารถ search ได้เลยค่ะ SPC Village ถ้าเป็นเรื่อง application ตรงที่เป็นเรื่อง การจัดการเรียนการสอนจะมีทั้งหมดเลย รุ่นแรกครูของเราได้รับรางวัลด้วย ...”

ครูผู้สอน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... คือเว็บไซต์ตรงนี้สร้างขึ้นเพราะว่าพระสันตะปาปาฟรังซิสอยากให้มีการแบ่งปันกันและกัน วันนั้นที่เราประชุมสภาโรงเรียนคาทอลิกณะคะ เสร็จแล้วเราก็รับนโยบายของพระสันตะปาปามา แล้วเราก็สร้างผ่านเว็บไซต์นี้ โดยมีคุณครูแต่ละโรงเรียนเป็นกรรมการ แล้วเราก็ขอความร่วมมือจากคุณครูว่าคุณครู ช่วยส่งคลิปมานะ อนุบาล ประถมแล้วก็มีมัธยมเพื่อที่โรงเรียนอื่น ๆ จะสามารถเอาไปใช้ได้ ...”

ครูผู้สอน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.44 การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ทางวิชาการและศาสนาจากแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์
ที่มา: <https://www.spcvedu.com/>

3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองมีการเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การ “หนุนใจ” จากการเสริมกำลังใจด้วยความรักและสามัคคีของครู และผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) การส่งเสริมและอบรมพัฒนาครูโดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา และวิทยากรจากสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ของโรงเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การ “หนุนใจ” จากการเสริมกำลังใจด้วยความรักและสามัคคีของครู และผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้กล่าวถึงการสนับสนุนและการเสริมกำลังใจด้วยความรักของครูและผู้บริหารสถานศึกษาด้วยการใช้วิธีการ “หนุนใจ” หรือการรับฟังปัญหาพูดคุยให้กำลังใจ และสนับสนุนทางด้านจิตใจให้แกกันและกันอยู่ตลอดเวลา โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้การเดินเยี่ยมครูผู้สอนตามห้องพักครูต่าง ๆ และถามไถ่ถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ และรับฟังอย่างตั้งใจและใกล้ชิด ตลอดจนการสนับสนุนซึ่งกันและกันของครูผู้สอน ทำให้ครูผู้สอนรู้สึกถึงความใกล้ชิด อบอุ่น และได้รับการสนับสนุนและการเสริมกำลังใจด้วยความรักและความสามัคคีของครูและผู้บริหารสถานศึกษา

“... หนูนึกใจค่ะ คุณครูเองเขาก็หนูนึกใจกับเพื่อน ๆ ครูเอง ลูกขึ้นมาเราไปหาเด็กซิ เขาก็จะ หนูนึกใจกันเอง แต่เราจะไม่รังแกครู ไม่เบียดเบียนครู เพราะว่าคุณครูเขาก็ทุกข์กับทางบ้านเพราะว่า เขามีครอบครัว ทุกข์กับนักเรียนแล้ว ถ้ายังมาทุกข์กับผู้บริหารอีกจะทำให้การสอนของคุณครูเขาไม่ดี และ เรากับคุณครูเป็นมิตรกันไม่ได้เป็นผู้บริหาร แต่ว่าอยู่ในกรอบคุณครูเขาก็เคารพเราอยู่แล้ว แต่ว่าเราไม่มี ช่องว่างให้คุณครู ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... จะเป็นลักษณะที่ว่าเราอยู่แบบครอบครัวมากกว่า เป็นพี่เป็นน้องที่คอยสอนงานกัน พี่ก็จะ คอยสอนว่าทำแบบนี้มันเป็นแบบนี้มาตลอดที่มันเหมือนเป็นครอบครัวมากกว่า ก็เลยบอกว่าการ ทำงานที่นี้จะอยู่เย็นหรืออยู่ดีก็มันไม่ใช่ความทุกข์แต่มันเป็นสิ่งพึงพอใจของเราที่เราจะทำ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

“... ไม่รู้สิกว่าทำอะไรนะ แต่ว่าถ้าอยู่กันแบบนี้ ก็จะเดินไปเยี่ยมคุณครูตามที่ต่าง ๆ ห้องพักครู ก็ไปเยี่ยมคุณครูตามห้องพักครูไปถึงที่เลยนะ ไปถึงโต๊ะเลยไปใกล้ ๆ แบบนี้เลยคะ เป็นยังไง ทำอะไร แล้ว ก็คุณครูบางท่านถ้าเขามีเรื่องในใจเขาก็จะน้ำตาคลอแล้ว ถ้าน้ำตาคลอเขากลับหรือว่าเขามีเรื่องส่วนตัว ของเขา เราก็จะถามว่าเป็นอะไรใหม่ซึ่งคุณครูบางท่านก็เล่าเลย เพราะว่าห้องคุณครูมีเยอะเวลาเราไปห้อง นี้เราก็จะถามว่าห้องครู วันนี้มีงานอะไรบ้าง ห้องครูอีกคนเราก็จะไปชะเง้อเฉย ๆ เพราะว่าห้องนี้โอเค ก็มีคะ เพราะว่าบริเวณมันกว้างห้องพักครูก็จะมีทุกมุมเลย ...”

ครูผู้สอน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... น่าจะมาจากการปลูกฝังคุณครูของมาเซอร์ (นักบวช) ปลูกฝังคุณครูทุกคนในโรงเรียนให้มีความสามัคคี มีความรักกันและทำงานด้วยความสุข ไม่ทำงานหรือว่าเป็นทุกข์รู้สึกไม่อยากจะให้คุณครู เขาอยู่กันเอง มาเซอร์ (นักบวช) ไม่ได้บอกนะว่าให้คุณครูอยู่ถึง 18.00น. คุณครูเขาอยู่กันเองทำกันเอง ไม่ได้มีคำสั่งอะไรเลย...”

ครูผู้สอน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.2.2 การส่งเสริมและอบรมพัฒนาครูโดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา และวิทยากรจากสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ของโรงเรียน

การส่งเสริมและอบรมพัฒนาครูผู้สอนของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องทั้งในสภาวะการณ์ปกติ และสภาวะการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยทางผู้บริหารสถานศึกษา ได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและอบรมพัฒนาครูในโรงเรียนทั้งการจัดฝึกอบรมพัฒนาครู โดยครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาภายในโรงเรียน ตลอดจนการจัดฝึกอบรมพัฒนาครูโดยวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียน โดยเฉพาะวิทยากรจากสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ของโรงเรียนเพื่อการพัฒนาสมรรถนะ ทักษะ และความรู้ต่าง ๆ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของความร่วมมือของครู ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน และสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ของโรงเรียน

“... ในส่วนของมหาวิทยาลัยอย่างสถาบันการศึกษาปัญญาภิวัฒน์เนี่ย ก็จะจัดการเรียนการ อบรมเกี่ยวกับเรื่องของการจัดการเรียนการสอนให้กับคุณครู ก็จะเป็นลักษณะนี้มากกว่า ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... แล้วก็อีกอันก็คือ มุลนิธิตักดีพรทรัพย์ อันนี้ครูเข้าอบรมเยอะมาก เข้าอบรมทุกเรื่อง ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องของการจัดการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระ เกี่ยวกับเรื่องของเทคนิคการสอนต่าง ๆ เขาอบรมให้ โดยที่ไม่มีค่าใช้จ่ายเลย...อันนี้มีมานานแล้วนะ เราได้รับจากมุลนิธิตักดีพรทรัพย์เยอะมาก แล้วแต่ละเดือน ก็จะมีโปรแกรมมาเลยว่า เดือนนี้เสาร์อาทิตย์นี้ เขาจะเป็นอบรมเสาร์อาทิตย์นะคะ เสาร์อาทิตย์นี้มีหัวข้อ อะไรบ้างแล้วก็มันเข้าไปอบรมง่ายและสะดวก ส่วนใหญ่ครูก็จะเข้าอบรมนะคะมุลนิธิตักดีพรทรัพย์ เขาจะ แยกเป็นกลุ่มสาระเทคนิคการสอนอะไรพวกนี้คะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ไปหาวิทยากรที่เกี่ยวกับเรื่องของการจัดการศึกษาที่น่าสมัยนะคะแล้วก็เรียกคุณครูทุก โรงเรียนมาอบรม ล่าสุดก็เป็นเรื่อง Active learning สมรรถนะเชิงอาจารย์จากสุจิตปุริอะไรแบบนี้นะคะ แล้วก็มาใช้สถานที่ที่เราเพราะว่าไม่ต้องเก็บตังค์ด้วย ...”

ครูผู้สอน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... จะมีการพูดคุยกันคะว่าโรงเรียนนี้ฝ่ายวิชาการเขาทำแบบนี้แต่โรงเรียนนี้ไม่มี ก็คือจะมีการแบ่งปันข้ามโรงเรียนด้วย ข้ามจังหวัดเลยเราอยู่ในเครือเดียวกัน ในเกาะสมุยอะไรแบบนี้มันก็จะทำให้ เรามีเพื่อนเยอะในหลายจังหวัด นครสวรรค์ ...”

ครูผู้สอน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้อาศัยการสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การใช้สื่อทางสังคมออนไลน์ และระบบ School Ride เพื่อการติดต่อสื่อสารและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง และ 2) สัมพันธ์ชุมชน บ้าน และโรงเรียนเพื่อการมีส่วนร่วมในการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 การใช้สื่อทางสังคมออนไลน์ และระบบ School Ride เพื่อการติดต่อสื่อสารและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้ใช้สื่อทางสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, LINE application ในการติดต่อสื่อสาร และสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนให้แก่ผู้ปกครองได้รับรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งทางโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองยังได้ใช้ระบบ School Ride ในการแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของนักเรียนให้แก่ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง และผู้ปกครองสามารถติดตามและรับรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบจึงก่อให้เกิดความไว้วางใจ และการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

“... อีกอย่างที่เป็นจุดเด่นที่ผู้ปกครองพูดกันเลยทีเดียวก็คือเรื่องการดูแลเอาใจใส่เด็กนักเรียนของคุณครูค่ะ เราจะมี LINE กลุ่มของคุณครูประจำชั้นกับผู้ปกครองแล้วก็มีเรื่องของการโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ผู้ปกครองก็จะรับทราบ เราจะมี LINE กลุ่มประจำชั้น...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... แล้วเราก็จะมีกลุ่มที่เรียกว่า School Ride ที่ส่งข้อมูลให้กับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง อย่างตอนเช้าเด็กเข้ามาในโรงเรียนผู้ปกครองก็จะได้รับข้อมูลข่าวสารแล้วว่าเด็กเข้ามาในโรงเรียนถึงโรงเรียนกี่โมง อุณหภูมิเท่าไร ผู้ปกครองก็จะมีความสบายใจนะคะที่ลูกเข้ามาถึงโรงเรียนเรียบร้อย ออกจากโรงเรียนกี่โมงผู้ปกครองก็จะรับทราบตรงนี้ค่ะ...”

ครูผู้สอน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ก็จะผ่านการประชุมผู้ปกครองหรือว่าเป็นหนังสือเอกสารแจ้ง หรือ LINE อย่างทำกระทง เราก็จะให้ผู้ปกครองเขามาสอนนักเรียนในเรื่องของการประดิษฐ์กระทง ในวันวิชาการเราก็เชิญผู้ปกครองมาให้ความรู้กับนักเรียนอะไรแบบนี้ค่ะ ก็จะมีกิจกรรมร่วมกับเรา ...”

ครูผู้สอน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ติดต่อทาง LINE บ้าง อย่างผู้ปกครองเขาจะมาเป็นวิทยากรร่วมกับเรา เราก็จะสรรหาว่าผู้ปกครองคนไหนที่มีความรู้ความสามารถมาสอนในเรื่องนั้นเรื่องนี้เขาก็จะเสนอตัวมาซึ่งอันนั้นเขายินดีอยู่แล้ว อย่างเช่นเรื่องของกฎหมายเขาก็จะมาให้ความรู้ เรื่องของการประดิษฐ์ต่าง ๆ เขาก็จะมาให้ความรู้ เขายินดีมาเพราะเขารู้ว่าเราต้องการคนทางไหนและเขามีความสามารถทางด้านนี้ เขาก็จะมาช่วยซึ่งอันนี้เราก็ได้รับความร่วมมือ ...”

ครูผู้สอน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.3.2 สัมพันธ์ชุมชน บ้าน และโรงเรียนเพื่อการมีส่วนร่วมในการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน

โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้อาศัยเครือข่ายของสายสัมพันธ์ชุมชน บ้าน และโรงเรียนในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ของโรงเรียนในทุกระดับชั้น ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน งบประมาณ การสอนการบ้าน การจัดเตรียมอุปกรณ์ในการเรียนของผู้เรียนต่าง ๆ อีกทั้งทางโรงเรียนยังมีการจัดการเยี่ยมบ้านของนักเรียนทุกคนโดยการประสานกับผู้ปกครองถึงความสะดวกในการเข้าเยี่ยมบ้านและพูดคุยสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองและผู้เรียนอย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง

“... คือสภาพของโรงเรียนกับที่บ้านมันต่างกันนะคะ บางครั้งเขามาโรงเรียนแล้วเขามีความสุข แต่ว่าพออยู่ที่บ้านเราก็ไม่รู้ว่าเขาเป็นยังไงบ้าง มีพฤติกรรมเป็นอย่างไร ดังนั้นการที่เราไปเยี่ยมบ้านเราก็จะได้ยินได้เห็นสภาพครอบครัวของเขา ความเป็นอยู่และก็ได้คุยกับผู้ปกครองว่า นักเรียนอยู่บ้านเป็นอย่างไรไม่มีปัญหาเป็นอย่างไร การดูแลบ้านมีหน้าที่อะไรบ้างเวลาอยู่ที่บ้าน ห้องนอนสะอาดไหม...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... เราจะมีสัมพันธชุมชน อย่างบางที่ชุมชนเขาต้องการมาให้ความรู้ในเรื่องอะไรที่นักเรียนต้องการ บางที่เด็ก ม.ปลายในเรื่องของกฎหมายอะไรแบบนี้ก็จะมีเข้ามา ส่วนผู้ปกครองเราจะมีข้อมูลทุกคนอยู่แล้วว่าคนนี้มีความสามารถด้านนี้ เราก็จะติดต่อว่าเดี๋ยววันนี้มาให้ความรู้ในเรื่องของงานประดิษฐ์ได้ไหม งานประดิษฐ์งานจากใบตอง ถ้าเขาวางก็จะมาให้ได้ ก็คือเป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนด้วย ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... สมาคมใหญ่ (สมาคมสถานศึกษาเอกชน) ระดับจังหวัดแต่นายกสมาคมเป็นระดับภาค เหมือนกับจัดงานจิตอาสาเอกชน ปีที่แล้วระยองเป็นเจ้าของภาพ ปีที่ผ่านมาระยองเป็นเจ้าของภาพปีต่อไปเดือน กุมภาพันธ์ก็คือปราจีนบุรี ด้วยนายกสมาคมของเราทำงานอย่างเข้มแข็งก็มีส่วนนะคะ มันเป็นลูกโซ่ที่ต่อเนื่องกัน ...”

ครูผู้สอน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... มีนานแล้วคะ เมื่อก่อนมีไปเยี่ยมบ้านครูด้วยนะคะ มันได้ความผูกพันกับผู้ปกครองทีละละเวลาไปเยี่ยมบ้าน วันหลังมาเที่ยวได้นะ มันได้ตรงนี้มีความสัมพันธ์ที่ดีมากยิ่งขึ้น ที่ได้ลงไปเยี่ยมบ้านผู้ปกครองเขามีความรู้ลึกอบอุนนะคะที่คุณครูไปเยี่ยมบ้านแล้วก็ได้คุยกัน บางทีมีนักเรียนรอบนะคะ รอบ 2 รอบ 3 ก็คือคิดว่าสวนนี้มันมันนี่กำลังจะออกกะคะครู ...”

ครูผู้สอน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... เราจะโทรแจ้งประสานถามผู้ปกครองก่อนว่าสะดวกหรือเปล่าววันนี้จะไปเยี่ยมบ้าน ถ้าไม่สะดวกก็ไม่ใช่ไรเราก็จะคุยกับผู้ปกครอง คือเราไม่ได้เยี่ยมบ้านเฉพาะเด็กที่มีปัญหา เราจะเยี่ยมบ้านเด็กทุกคน พอไปทุกบ้านทุกคนเขาก็ไม่รู้สึกละไร เพราะว่าเดี๋ยวเราไปบ้านนั้นจะไปบ้านนั้นนะ ไม่ใช่เราจะไปแค่เด็กที่มีปัญหาหะคะอันนั้นไม่ใช่จุดประสงค์ของเรา เราอยากเยี่ยมบ้านเด็กทุกคนเลย ...”

ครูผู้สอน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้มีการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยได้ร่วมมือกันภายในโรงเรียนในการพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ทั้งแบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลร่วมกับโรงเรียนในเครือคณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร และ 2) การใช้ระบบ “MAS School” เพื่องานข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนและบุคลากร โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.4.1 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลร่วมกับโรงเรียนในเครือคณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร

ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง และโรงเรียนในเครือคณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตรได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้และสื่อทางดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จึงได้ส่งเสริมให้ครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้พัฒนาสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลทางระบบออนไลน์เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาทบทวนความรู้

ต่าง ๆ ได้อยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังได้มีการชื่นชมและเชิดชูครูผู้สอนในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ดิจิทัล และการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้อีกด้วย

“... ก็จะมีปฏิทินให้ลง (ลงกำหนดการร่วมการพัฒนาสื่อและถ่ายทอด) อย่างเช่น เซนต์โยเซฟ ระยอง คุณจะลงวันไหนก็ตามความสมัครใจ เขาก็จะมีวันให้เราลงก็แล้วแต่ถ้าเราลงที่หลังวันมันก็อาจจะไม่ได้ตามที่เรากำหนด เราสามารถเลือกลงวันไหนก็ได้ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ก็แล้วแต่ถ้าอย่างที่บ้านปัจจุบันเด็กเขาก็ต้องเตรียมโทรศัพท์เขาจะมีโทรศัพท์กับ iPad เด็กของเราจะต้องมี iPad ทุกคนนะคะ เพราะว่าที่ตั้งแต่ออนไลน์มา ส่วนคุณครูก็ต้องมี notebook ...”

ครูผู้สอน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.4.2 การใช้ระบบ “MAS School” เพื่องานข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนและบุคลากร

นอกเหนือจากการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลร่วมกับโรงเรียนในเครือข่ายภาคนี้เซนต์ปอล เดอ ชาร์ตรดังกล่าวไว้ในประเด็นข้างต้น โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองยังได้ให้ความสำคัญในงานด้านสารสนเทศ โดยเฉพาะงานข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนและบุคลากรด้วยการใช้ระบบ MAS School เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานด้านข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนและบุคลากร ตลอดจนข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน เซนต์โยเซฟระยองอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพในการใช้งาน และการบริหารสถานศึกษา

“... ในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนเราก็จะมีระบบแมส (MAS School) เป็นของนักเรียนทั้งหมดเลยตั้งแต่อนุบาลจนถึง ป.6 แล้วก็จะมีข้อมูลต่าง ๆ นะคะซึ่งข้อมูลนี้จากคุณครูผู้สอน อย่างอันนี้ การสอบถามภาคที่ผ่านมานี้ ทางฝ่ายวิชาการก็จะตกลงกันว่าคุณครูต้องเข้าไปกรอกในระบบแมส (MAS School) ค่ะแผนของนักเรียนให้เสร็จภายในวันที่ 6 มกราคม ก็คือ 6 มกราคมคือพฤษภาคม เราก็จะวางแผนกันแล้วก็ตรวจสอบคะแนนอีกทีหนึ่งว่าที่ไปที่มาของคะแนนคุณครูทำถูกต้องไหม กรอกถูกต้องไหม อันนี้ถามว่ามีผู้ปกครองมาขอผลการเรียนของนักเรียนย้อนหลังเราสามารถลิสต์ออกมาให้ได้เลย แล้วฝ่ายโรงเรียนของเราที่เก็บงานเป็นปัจจุบันมีข้อมูลทุกอย่าง ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ระบบแมส (MAS School) ค่ะอย่างเวลาที่นักเรียนเข้าใหม่ก็จะมีภาระปุ๊บเลยทั้งความสามารถของนักเรียนและผู้ปกครอง ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ในส่วนของโรงเรียนนอกจากระบบ MAS School ในเรื่องของคะแนนนักเรียนหรือว่าข้อมูลนักเรียน ก็จะเป็นทะเบียนตรงนั้นด้วยแล้วก็ในเรื่องของระบบที่เราทำใหม่ สำรองไว้ก็คือข้อมูลนักเรียน... และเรามีระบบอยู่แล้วของเราข้อมูลต่าง ๆ เลขประจำตัวนักเรียนข้อมูลนักเรียน เด็กเข้าเด็กออก อันนี้มันจะอยู่ในระบบของเราอยู่แล้ว ข้อมูลต่าง ๆ ที่เขาขอเวลาเขาขออะไรมามันจะอยู่ในนั้นหมดแล้ว แต่เขาจะขอข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องของเด็กย้ายถิ่นอะไรแบบนี้ เขาจะมีแบบฟอร์มมาให้ แล้วเราก็เอามากรอกให้ อันนี้ก็จะง่ายสำหรับการส่งข้อมูลที่เขาขอมาต่าง ๆ ...”

ครูผู้สอน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ไม่อย่างนั้นถ้าเกิดว่าคุณครูที่ยังไม่ได้บรรจุหรือว่ายังไม่มีใบประกอบวิชาชีพ อันนี้เขาก็สามารถตรวจสอบได้เลย เพราะว่าถ้าเป็นคุณครูประจำชั้นจะต้องมีใบประกอบวิชาชีพบรรจุในโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว เขาจะเช็คเลขได้เลยว่าปีหน้าจะหมดอายุแล้วนะ อย่าลืมต่อ แต่ของเราจะตอบพร้อม ๆ กัน ก็จะไม่ค่อยมีปัญหา เราจะคอยเตือนกัน...”

ครูผู้สอน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้ให้ความสำคัญกับสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งในด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตโดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางวิชาการ กีฬา และตามเทศกาลให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการส่งเสริมสุขภาวะที่ดีร่วมกับการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

“...พอเข้ามาจะมีคุณครูยืนตรวจอยู่ตรงนั้นถ้ามีใช้สูงก็ให้นั่งก่อน ขอตรวจก่อน เงินทองก็หมดกับตรงนี้เยอะค่ะ แอลกอฮอล์หรือว่า ATK พวกนี้ เราให้ตรวจฟรีใจค่ะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ก็ดูจำนวนเด็กในห้องด้วยแต่ช่วงนี้ก็หายไปนะค่ะ ไม่ค่อยมีเพราะว่าไม่ได้เช็ค ไม่ตรวจก็ไม่ติด จริง ๆ เราตรวจค่ะเราเช็คทุกวันเพราะว่าเรามีห้องพยาบาล ถ้าเด็กเขามีอาการ เขาก็จะลงมาให้เราตรวจได้ เรามีการเช็คตั้งแต่สแกนเข้าแล้วค่ะ ...”

ครูผู้สอน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... เมื่อก่อนเราไปรวมคุณครูเซนต์โยเซฟทั้งหมดในเครือคอนแวนต์ ปีละครั้งสองครั้งเขาก็จะได้แรงจากเพื่อนครู มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบนี้แล้วมันก็เหมือนมีพลังเยอะ พอมาเจอเพื่อนก็กำลังใจมากขึ้น แล้วเราก็มีการเรียกประชุมแต่ละฝ่ายแบ่งปันแล้วเขาก็เป็นเพื่อนกันนะค่ะทั้ง 24 โรงเรียน ...”

ครูผู้สอน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพเพื่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ทางโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้ยกระดับด้วยการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ โดยเฉพาะการใช้แหล่งการเรียนรู้ทางวิชาการและศาสนาจากแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ “SPC Thai Educational Village” ของโรงเรียนในเครือคณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ต โดยมีรายละเอียดดังนี้

“... ครูเราสอนน้อยลงด้วยเรามีการปรับเปลี่ยนเรื่องการวัดประเมินผล ถ้าเป็นออนไลน์เราก็ยังมีการใช้ในเรื่องของ application อย่างเช่นในเรื่องของ Kahoot ในเรื่องของฟลิคส์อะไรพวกนี้มาเป็น Live worksheet ในการประเมินออนไลน์ แต่ถ้ามาเป็นภาคปกติหนูก็จะมีการทำเอกสารใบงานหรือว่าแบบฝึกหัด อันนี้คือสอบผ่าน paper ที่เปรียบเทียบกับระหว่างออนไลน์กับ on site ที่มันแตกต่างกันค่ะ ...”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“...ใช้ค่ะ อย่างเมื่อก่อนเด็กจะต้องถือสมุดมาส่งงาน เป็น paper เป็นร้อยปอนด์อะไรแบบนี้ ตอนนี้ไม่มีแล้วค่ะ อย่างครูเองไม่ต้องหอบงานกลับบ้านเลย ไปที่บ้านเปิดคอมเข้า Google classroom แล้วก็เช็คได้เลย แล้วก็ Google classroom มันโหดไม่ได้ด้วยงานคุณโพสต์เข้ามาตอนกี่โมง มันจะขึ้นทันทีว่าส่งงานช้า เพราะใน classroom เราจะตั้งเวลาว่าให้ส่งงานได้เมื่อไหร่ถึงเมื่อไหร่ วันไหน หรือ บางครั้งนักเรียนบอกว่าส่งแล้วแต่พอมาดูมันบอกว่าไม่ได้แนบไฟล์ ก็คือตรงนี้นั้นเปะมากเปะยิ่งกว่าการส่งเป็น paper ...”

ครูผู้สอน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... เป็น hybrid เลยค่ะ ปี 64 นี้เราออนไลน์ 100% แต่ช่วงที่เราเปิดก็แล้วแต่ความสมัครใจของผู้ปกครองว่าจะมาเรียนที่โรงเรียน หรือว่าจะ on site ก็ได้ออนไลน์ก็ได้อันนี้ค่ะเป็นรูปแบบ hybrid เลย ที่เด็กที่บ้านก็เรียนเวลาเดียวกับเด็กที่เรียนที่โรงเรียน เรียนผ่าน ZOOM เนี่ยค่ะ...”

ครูผู้สอน คนที่ 3 (สัมภาษณ์)

3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และขวัญและกำลังใจของครู และบุคลากรทางการศึกษาจึงส่งเสริมในเรื่องของสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การสนับสนุนทุนการศึกษาแลกเปลี่ยนในต่างประเทศให้แก่ผู้เรียน 2) การแบ่งชำระค่าเล่าเรียนของนักเรียนให้แก่ผู้ปกครอง และ 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมและเชิดชูเกียรติให้แก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.7.1 การสนับสนุนทุนการศึกษาแลกเปลี่ยนในต่างประเทศให้แก่ผู้เรียน

โรงเรียนเซนต์โยเซฟได้จัดการสนับสนุนให้ทุนการศึกษาและทุนการศึกษาแลกเปลี่ยนในต่างประเทศให้แก่ผู้เรียนได้ไปเรียนรู้ พัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในต่างประเทศ โดยจัดทำเป็นโครงการ English Camp ในประเทศต่าง ๆ ช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อน เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐสิงคโปร์ ประเทศแคนาดา และนิวซีแลนด์ ตลอดจนให้ทุนสนับสนุนการศึกษาแลกเปลี่ยนในต่างประเทศให้แก่ผู้เรียน (ภาพ 12.11-12.14)

“... ขนาดแบบนี้เราก็อธิบายอุปการะนักเรียนอยู่ 16 คนนะค่ะ ที่เรียนฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย ...”

ครูผู้สอน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... แล้วก็อยู่ประจำด้วยนะค่ะ ถ้าอยู่ประจำนี้ต้องบวกค่าใช้จ่ายทั้งหมด ค่าหอพักอีก ฟรีด้วยค่ะ ...ฟรีเลย ไม่มีค่าใช้จ่าย เป็นแสนนะค่ะ ตอนนั้น 16 คน เฉพาะค่าหอพักอย่างเดียวก็เทอมละ 30,000 บาท ก็ไม่ได้เก็บเงินเลย ถ้าเด็กอื่นก็ไปเรียนที่บ้านใช่ไหมคะ แต่ว่าอันนี้เด็กที่เราอุปการะเขาอยู่ที่นี่ พักที่นี่ เรียนที่นี่ ...”

ครูผู้สอน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ของหนูได้ไป English camp มาเมื่อตอนเดือนตุลาคมที่ผ่านมา ไปที่สิงคโปร์คะ...อันนี้เป็น Summer camp เป็นความสมัครใจของเราเองเขาไปกับเราคะ ก็จะมีค่าหอ ก็จะเป็นรีสอร์ทที่อยู่ ค่าสถานที่เรียนอะไรประมาณนี้คะ พวกกวดวิชาอันนี้เขาก็จ่ายให้...เราออกค่าตัวเครื่องบิน ค่าของกิน ส่วนตัวประมาณนั้นคะ ...”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ไข่คะ มีมาทุกซัมเมอร์จริง ๆ มีหลายประเทศเลย มีไปจีน สิงคโปร์ แคนาดา อันนี้คือ Summer camp นะคะ เหมือนรอบนั้นมีนิวซีแลนด์ด้วย แต่ว่าเด็กลงไม่เยอะคะ...ทุนจะออกเรื่องค่า host แล้วก็ค่าเรียนให้คะ แล้วเราก็จะเหลือแค่ค่าเดินทาง ค่าตัวเครื่องบิน ค่ากินส่วนตัว ค่าประกันแล้วก็ค่าดำเนินการเรื่องเอกสารของโครงการคะ นอกนั้นก็รัฐบาลที่หนุนเขาจัดการ ...”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

ภาพ 4.45 โครงการ English Camp ของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง
ที่มา: <http://www.sjr.ac.th/>

3.7.2 การแบ่งชำระค่าเล่าเรียนของนักเรียนให้แก่ผู้ปกครอง

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทางผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองได้รับทราบและเข้าใจในสถานการณ์และผลกระทบของสถานการณ์ดังกล่าวเป็นอย่างดีจึงได้มีนโยบายในการช่วยเหลือทางด้านค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองด้วยการให้ผู้ปกครองสามารถแบ่งชำระค่าเล่าเรียนของนักเรียนได้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ป้องกันการเกิดปัญหาจากการหลุดจากระบบการศึกษาเนื่องด้วยค่าใช้จ่ายทางการเงิน และเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

“... ของเราก็คือจะมีการวางนโยบายของเราในช่วงของโควิด (COVID-19) เราก็รู้สถานการณ์ตรงนี้ ทั้งโรงเรียนก็ลำบากผู้ปกครองก็ลำบากในเรื่องของเศรษฐกิจ ดังนั้นโรงเรียนจะมีการแบ่งจ่ายเป็นงวด ๆ ให้ผู้ปกครองและก็มีสอบถามถึงผู้ปกครอง ผู้ปกครองพึงพอใจแบบนี้ เราแบ่งจ่ายเป็นงวดที่ 1 วันนี้ งวดที่ 2 วันนี้เรามีการแบ่งจ่ายมันก็จะแบ่งเบาภาระของเขา ดังนั้นเราเลยไม่มีปัญหาในเรื่องของการจ่ายค่าเทอมค่ะ เราแบ่งเป็นงวดให้ผู้ปกครองเหมือนกันผ่อนชำระ แบ่งเป็น 3 งวดค่ะ ... ”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... ไม่เหลืออะไรนะ เราไม่มีส่วนต่างเลยเพราะว่าเด็กไม่มาเรียนก็ไม่มีค่าน้ำค่าไฟ ค่าแอร์ ค่าคอมนะคะ อาหารเราก็ขายไม่ได้ค่ะล้วน ๆ เลยเราต้องตัดพวกนี้ออกทั้งหมด ตอนนั้นก็ดีพันเลยในช่วงนั้น สวดขอทุกวันขอให้เรามีเงินให้ครูเพราะว่าเราไม่ได้ลดเงินคุณครูสักบาทเลย ... ”

ครูผู้สอน คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... แล้วเรามีคืนผู้ปกครองด้วยนะคะไม่อย่างนั้นผู้ปกครองจะไม่พอใจ อย่างเช่นค่าแอร์อย่างนี้เราต้องคืน แล้วก็ถ้าได้มารับประทานอาหารกลางวันกับเราอนุบาลถึง ป.3 เราก็คืนค่าอาหารกลางวัน เพราะว่าเด็กไม่มา เราต้องคืนในส่วนที่เป็นส่วนต่างให้เขาหมดเลย แต่บางโรงเรียนเขาก็จะฉลาดก็คือคืนเป็นบางส่วนเท่านั้น แต่ของเราคืนหมดเลย อย่างที่อาจารย์ถามว่าอยู่ได้ยังไง ... ”

ครูผู้สอน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

3.7.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมและเชิดชูเกียรติให้นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

การจัดกิจกรรมการส่งเสริมมอบรางวัลและการเชิดชูเกียรติในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองเป็นอีกหนึ่งในการ การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจที่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง ได้ตระหนักถึงความสำคัญ โดยทางโรงเรียนได้มีการส่งเสริม ชื่นชม และเชิดชมมอบรางวัลให้แก่ทั้งนักเรียน และบุคลากรของโรงเรียนทั้งในด้านการเรียนการสอน กีฬา ทักษะความสามารถพิเศษต่าง ๆ การผลิตสื่อการเรียนรู้ การวิจัย และการพัฒนาผู้เรียน เพื่อก่อให้เกิดการสร้างขวัญและกำลังใจ ตลอดจนผลลัพธ์ในการเรียนและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพให้แก่ นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง

“... ครูคนนั้น (คุณครูพิสิทธ์) เขาเก่งได้รางวัลเหรียญทองจาก สจล. ประกวดสื่อได้เหรียญทอง แต่เขาได้อันดับที่ 3 นะ จาก 100 โรงเรียน ... ”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1 (สัมภาษณ์)

“... ก็คือผู้ปกครองบอกว่าเขาก็อยากให้มาอยู่กับเรา เขาบอกว่าหญิงล้วนปลอดภัยและอีกอย่างหนึ่งก็คือการดูแลของคุณครูเขามั่นใจเรา ส่งกันจนคนสุดท้ายค่า ๆ มีดี ๆ เราก็นั่งรอส่ง เพราะว่าบางครั้งพ่อแม่ก็ติดงานยังไม่เสร็จงาน ... ”

ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... จุดเด่นหลัก ๆ ก็คือเรื่องของ การดูแลนักเรียน การเอาใจใส่ ผู้ปกครอง ประเมินมาแล้วว่าที่นี่ดีมาก พอเขาเข้ามาเขามองว่าโรงเรียนสะอาดน่าเรียน แล้วก็มีห้องน้ำสะอาด ที่สำคัญเลยคือลูกผู้หญิงที่ไม่อยู่ที่นี่เรื่องของความปลอดภัยมาอันดับ 1 เลย์ที่นี่ ที่ส่งรูปมาเรียนเรื่องของความปลอดภัยที่นี่แน่นอนเลย ... ”

ครูผู้สอน คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

“... จริง ๆ ช่วงก่อนโควิด (COVID-19) จะมีการส่งนักเรียนแข่งขัน เป็นแข่งกีฬา ค่ะ ตอนนั้นก็ยังมีอยู่ค่ะ พวกเด็กกรีฑาจะโดนส่งลงแข่ง เป็นเด็กที่ซ้อมแข่งตลอดมีใบประกาศให้ค่ะ แล้วแต่งงาน บางงานก็ได้รับเงินบ้าง ก่อนโควิด (COVID-19) จะมีหลายอย่างมากเลยคะ มีทั้งดนตรีไทย กระบี่กระบอง มีกรีฑา มีนาฏศิลป์ มีวงโยธวาทิตคะ แล้วก็มีการจัดด้วยเมื่อก่อนคอร์สโรงเรียนเราดีมาก แต่ว่าหายไปแล้ว ... ”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คนที่ 2 (สัมภาษณ์)

สรุปกรณีศึกษาโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง

โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองเป็นโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่น่าสนใจจากการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นที่การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ด้วยการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ซึ่งได้ริเริ่มวางแผนและดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ก่อนการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นอกจากนี้ ความเข้มแข็งของเครือข่ายของโรงเรียนเซนต์โยเซฟระยองเป็นอีกหนึ่งประเด็นความน่าสนใจที่ทำให้การดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ร่วมกับสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ภายในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนเครือข่ายจากโรงเรียนในเครือในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทางวิชาการและศาสนาจากแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ร่วมกัน รวมไปถึงการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษา สร้างการมีส่วนร่วม และสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง อาทิ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ระบบ School Ride และระบบ MAS School ทั้งนี้ การดำเนินการของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวนำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ที่ดีมีประสิทธิผล การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษาที่เข้มแข็งและยั่งยืน

บทที่ 5

ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี ปักจ้ยสู่ความสำเร็จ และแนวทางเชิงปฏิบัติ ในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การติดตามการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะผู้วิจัย รายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการนำเสนอในบทที่ 5 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปักจ้ยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2) ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีจากกรณีศึกษาที่มีความน่าสนใจทั้ง 12 แห่ง ดังที่นำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 4

ตอนที่ 2 ผลการนำเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3) ซึ่งได้มาจากการถอดบทเรียนและการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี รวมถึงปักจ้ยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ตัวแทนเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปักจ้ยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปักจ้ยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะผู้วิจัยนำเสนอประเด็นตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามแนวทางของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้แก่ 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ โดยจำแนกตามบริบทของขนาดโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านที่ 1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน มีรายละเอียดดังนี้

สถานศึกษาขนาดเล็ก มีกระบวนการวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินศักยภาพทางการเรียนรู้เบื้องต้นของผู้เรียน การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนรวมถึงการใช้เกมและสื่อการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ด้านการวัดและประเมินผลมีการปรับเปลี่ยนวิธีการวัดประเมินให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน ระหว่างการจัดการเรียนรู้นั้นผู้สอนมีการทบทวนบทเรียน โดยเน้นภาษาการอ่านออกเขียนได้ของผู้เรียน และมีกระบวนการประชุมติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสะท้อนคิดการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหาร รวมถึงการช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

สถานศึกษาขนาดกลาง มีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินศักยภาพทางการเรียนรู้เบื้องต้นและความพร้อมของผู้เรียน การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายสำหรับผู้เรียน การปรับรูปแบบการมอบหมายงานและลดปริมาณงานให้เหมาะสม มีการสอนเสริมเพื่อทบทวนความรู้โดยการใช้ชั่วโมงซ่อมเสริมเพื่อสอนเสริมนอกเวลาเรียนรวมถึงการพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารและครูมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูเพื่อติดตามและแก้ปัญหาผลการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียน และมีการช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน

สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการประชุมวางแผนร่วมกันเพื่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนรวมถึงการประเมินศักยภาพ ความพร้อม ความต้องการ และการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการออกแบบวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรูปแบบที่หลากหลายโดยเน้นการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงและให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียน มีการใช้กิจกรรมกลุ่มในการจัดการเรียนรู้ โดยผู้บริหารและครูมีความพร้อมในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนในทุกสถานการณ์ รวมถึงการขยายระยะเวลาเรียนเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีการปรับพื้นฐานทางการเรียนให้กับผู้เรียนด้วยการเติมเต็มความรู้เดิมโดยการทบทวนบทเรียนก่อนเริ่มเนื้อหาบทเรียนใหม่และการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ และมีการประเมินผู้เรียนระหว่างการเรียนรู้และมีการสอนเสริมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน ลดความสำคัญของการสอบด้วยการประเมินตามสภาพจริงและการประเมินการปฏิบัติ การออกแบบและพัฒนาสื่อ นั้น สถานศึกษาใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากนี้สถานศึกษามีการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรตาม

ศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตาม อัตลักษณ์ของโรงเรียน การปลูกฝังวินัยและคุณธรรมจริยธรรม มีกระบวนการควบคุมคุณภาพหลักสูตรตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ การนิเทศและการกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู มีการกำหนดครูสอนแทน และการเน้นการจัดการเรียนรู้และความใส่ใจนักเรียนอย่างเต็มที่ให้นักเรียนทุกคนมีเป้าหมายในการเรียน รวมถึง การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่น

จากผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านที่ 1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนอง บริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนโดยภาพรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และ ใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในการวางแผนเพื่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งการเรียนรู้ในเชิงผลสัมฤทธิ์และเชิงคุณลักษณะของผู้เรียน มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ อย่าง หลากหลาย โดยใช้แนวคิดการบูรณาการเรียนรู้อะไรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีพัฒนาสื่อและนวัตกรรม การ เรียนรู้ทั้งที่ใช้และไม่ใช้เทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน รวมถึงมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และสะท้อนคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อการวิเคราะห์สาเหตุและแก้ปัญหาโดยมีการ สอนเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีกระบวนการจัดครูสอนแทนได้ เนื่องจากมีจำนวนครูที่เพียงพอ ต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีครูครบชั้นพอดีหรือมีครูไม่ครบ ชั้น รวมถึงโรงเรียนขนาดใหญ่มีโอกาสในการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการร่วมกัน จัดการศึกษาได้อย่างหลากหลายมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยรายละเอียดแสดงดังตาราง 5.1

ตาราง 5.1 แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านที่ 1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

โรงเรียนขนาดเล็ก		
โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ศุภศึกษา)	โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร	โรงเรียนวัดประสาธ
1) การวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การประเมินศักยภาพทางการเรียนรู้เบื้องต้นของผู้เรียน 3) การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน 4) การประชุมติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสะท้อนคิดการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหาร	1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน 2) การใช้เกมและสื่อการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน 3) การปรับเปลี่ยนวิธีการวัดประเมินให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ 4) การปรับเปลี่ยนตารางเรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเรียนรู้ออนไลน์ 5) การช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย	1) การทบทวนบทเรียน โดยเน้นภาษาการอ่านออกเขียนได้ 2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
โรงเรียนขนาดกลาง		
โรงเรียนบ้านห้วยต่อ	โรงเรียนบ้านโคกยาง	โรงเรียนกุดจิกวิทยา
1) การวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การประเมินศักยภาพทางการเรียนรู้เบื้องต้นและความพร้อมของผู้เรียน 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน	1) การวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน 3) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูเพื่อติดตาม/แก้ปัญหาผลการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียน 4) การปรับปรุงแบบการมอบหมายงานและลดปริมาณงานให้เหมาะสม	1) การแก้ปัญหาผู้เรียนติดโทรศัพท์มือถือด้วยการนำมาใช้เป็นสื่อการสอน เช่น เกมแข่งขันตอบคำถามทางไลน์ 2) การออกแบบใบงานบูรณาการรายวิชาต่าง ๆ อาทิ กำหนดหัวข้อชิ้นงานรวมวิชาศิลปะให้วาดรูป วิชาภาษาอังกฤษให้เขียนคำศัพท์ และวิชาภาษาไทยให้เขียนคำราชาศัพท์ 3) การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติ

ตาราง 5.1 (ต่อ)

โรงเรียนขนาดกลาง		
โรงเรียนบ้านห้วยต่อ (ต่อ)	โรงเรียนบ้านโคกยาง (ต่อ)	โรงเรียนกุดจิกวิทยา (ต่อ)
4) การใช้ชั่วโมงซ่อมเสริมเพื่อเติมเต็มความรู้/ สอนเสริมนอกเวลาเรียน 5) การพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน 6) การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน	5) การสอนเสริมเพื่อเติมเต็มความรู้/ สอนเสริม/ ทบทวนความรู้ 6) การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน	
โรงเรียนขนาดใหญ่		
โรงเรียนตอยเต่าวิทยาคม	โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย	โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์
1) การประเมินศักยภาพ ความพร้อม ความต้องการ และการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การปรับพื้นฐานทางการเรียนให้กับผู้เรียน 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างผู้เรียน 4) การใช้การเรียนรู้เชิงรุกแบบร่วมมือและการใช้กิจกรรมกลุ่มในการจัดการเรียนรู้ 5) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 6) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง 7) การพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน 8) การประยุกต์ใช้แนวคิดการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ 9) การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 10) การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน 11) การต่อยอดแนวคิดการจัดการเรียนรู้จากช่วงโควิด-19	1) การนิเทศและการกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู 2) ความพร้อมในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนในทุกรูปแบบ 3) การขยายระยะเวลาเรียนเพื่อจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย 5) การประเมินการเรียนรู้และการสอนเสริมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน 6) การเน้นการจัดการเรียนรู้และความใส่ใจนักเรียนอย่างเต็มที่	1) การประชุมวางแผนร่วมกันเพื่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การประเมินความพร้อมและความสามารถทางการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน 4) การจัดกิจกรรมปูพื้นฐานและส่งเสริมความรู้ทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ 5) การออกแบบและพัฒนาสื่อ แหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการติดตามผลการเรียนรู้

ตาราง 5.1 (ต่อ)

โรงเรียนขนาดใหญ่ (ต่อ)		
โรงเรียนตำบลขุนทด	โรงเรียนปากเกร็ด	โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง
1) การเติมเต็มความรู้เดิมโดยการทบทวนบทเรียนก่อนเริ่มเนื้อหาบทเรียนใหม่ 2) การมีครูประจำชั้นเข้าสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการเรียนการสอนของครูในแต่ละรายวิชา 3) การวางแผนให้นักเรียนทุกคนมีเป้าหมายในการเรียนผ่านระบบครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว 4) การเพิ่มจำนวนวันและชั่วโมงในการเรียนรู้ในชุมนุมเสริมทักษะตามแนวกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ 5) การกำหนดครูสอนแทนในลักษณะการแลกชั่วโมงสอนตามเนื้อหาบทเรียนของตนเอง 6) การใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนในการประสานติดตามการส่งงานและการอธิบายบทเรียน 7) การทดลองขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนพิเศษ 8) การควบคุมคุณภาพหลักสูตรตามกลุ่มสาระการเรียนรู้	1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย 2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง 3) การปรับลดเวลาเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนออนไลน์ 4) การลดความสำคัญของการสอบ	1) การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) 3) การจัดกิจกรรมการสอนเสริมซ้ำทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ 4) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วินัย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 5) การสื่อและแหล่งการเรียนรู้ทางวิชาการและศาสนาจากแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ของโรงเรียนในเครือ

2. การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านที่ 2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

สถานศึกษาขนาดเล็ก มีการดำเนินการอบรมและแนะนำครูผู้สอนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ การให้ห้องความรู้และทักษะกับครูผู้สอนผ่านการสอนงาน การกระตุ้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนอยู่เสมอ รวมถึงการจัดให้ครูได้สอนตรงวิชาเอกตามความถนัด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของครูและผู้บริหารด้วยการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูแบบกัลยาณมิตร มีการบริหารในลักษณะครอบครัวด้วยการสื่อสารเชิงบวกเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้ครู และการใช้กลวิธีในการประชุมอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ

สถานศึกษาขนาดกลาง ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองตามประเด็นที่สนใจ ส่วนของโรงเรียนมีการขับเคลื่อนการพัฒนาครูด้วยการส่งเสริม สนับสนุน เสริมแรงในการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มเพื่อนครู และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน สื่อ และนวัตกรรม การเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู

สถานศึกษาขนาดใหญ่ ครูมีการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง โรงเรียนมีการจัดประชุมอบรมครูและบุคลากรในโรงเรียนโดยการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ หรือการส่งตัวแทนครูไปร่วมฝึกอบรมแล้วนำองค์ความรู้มาถ่ายทอดต่อภายในโรงเรียน รวมถึงการนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างเป็นกัลยาณมิตร และมีการวางระบบการประชุมและควบคุมเวลาไม่ให้เกิดความเหนื่อยล้าให้กับครู โดยมีการเสริมกำลังใจด้วยความรักและสามัคคีของครูและผู้บริหารสถานศึกษา

จากผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านที่ 2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมพบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับการจัดอบรมและพัฒนาครูผู้สอน การถ่ายทอดองค์ความรู้ในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารและครู และมีการประชุม การนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ของครูโดยเน้นการสร้างบรรยากาศเชิงบวกอย่างเป็นกัลยาณมิตร การให้กำลังใจ และการเสริมแรงในการปฏิบัติงาน โดยรายละเอียดแสดงดังตาราง 5.2

ตาราง 5.2 แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านที่ 2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

โรงเรียนขนาดเล็ก		
โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ศุภวิถีศึกษา)	โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร	โรงเรียนวัดประสาธ
1) การกระตุ้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน 2) การให้องค์ความรู้และทักษะกับครูผู้สอนผ่านการสอนงาน 3) การอบรมและแนะนำครูผู้สอนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของครูและผู้บริหาร 2) ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองของครู 3) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูแบบกัลยาณมิตร	1) การบริหารในลักษณะครอบครัว บริหารเชิงบวกเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้ครู 2) กลวิธีในการประชุมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการในเชิงการพูดคุยทุกวัน 3) การจัดให้ครูได้สอนตรงวิชาเอกตามความถนัด 4) การจัดอบรมพัฒนาครูปีละ 1 ครั้ง ภายใต้งบของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
โรงเรียนขนาดกลาง		
โรงเรียนบ้านห้วยต่อ	โรงเรียนบ้านโคกยาง	โรงเรียนกุดจิกวิทยา
1) การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน 2) การพัฒนาตนเองของครูผู้สอน 3) การขับเคลื่อนในการพัฒนาครูโดยผู้บริหาร (ส่งเสริม สนับสนุน เสริมแรง)	1) การพัฒนาตนเองของครูผู้สอน 2) การขับเคลื่อนในการพัฒนาครูโดยผู้บริหาร (ส่งเสริม สนับสนุน เสริมแรง) 3) การเสริมแรงกันและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานภายในกลุ่มเพื่อนครู 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน สื่อ และนวัตกรรม การเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู	-

ตาราง 5.2 (ต่อ)

โรงเรียนขนาดใหญ่		
โรงเรียนตอแต่วิทยาาคม	โรงเรียนกาวีละวิทยาลัย	โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์
1) การจัดประชุมอบรมครูและบุคลากรในโรงเรียนโดยการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ 2) การนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเป็นกัลยาณมิตร	1) อบรมการใช้เทคโนโลยีและแอปพลิเคชันในการจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน	1) การเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองของครูผู้สอน 2) การส่งเสริมและอบรมพัฒนาครูโดยผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนขนาดใหญ่ (ต่อ)		
โรงเรียนด่านขุนทด	โรงเรียนปากเกร็ด	โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง
1) การส่งตัวแทนครูไปร่วมฝึกอบรม และนำมาถ่ายทอดส่งต่ออบรมภายในโรงเรียน 2) การวางระบบการประชุมและควบคุมเวลาไม่ให้สร้างความเหนื่อยล้าให้ครู	1) การจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้กับครูผู้สอน 2) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย	1) การ “หนุนใจ” จากการเสริมกำลังใจด้วยความรักและสามัคคีของครู และผู้บริหารสถานศึกษา 2) การส่งเสริมและอบรมพัฒนาครูโดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา และวิทยากรจากสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ของโรงเรียน

3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านที่ 3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

สถานศึกษาขนาดเล็ก หน่วยงานต้นสังกัดให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การสนับสนุนจากศึกษานิเทศก์ในการให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การได้รับการสนับสนุนสื่อและแหล่งเรียนรู้จากหน่วยงานอื่นหรือของโรงเรียนเครือข่ายในเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้ ผู้ปกครองและชุมชน มีบทบาทหลักในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน มีการประสานและแลกเปลี่ยนความร่วมมือกับผู้ปกครองในการดูแลนักเรียน รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อแนะแนวการศึกษาต่อและช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา

สถานศึกษาขนาดกลาง มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน สื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียน และความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อช่วยเหลือผู้เรียน

สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการประสานความร่วมมือและการร่วมแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้โรงเรียนมีการสร้างความตระหนักในความร่วมมือและความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและผู้บริหารผ่านกระบวนการ PLC นอกจากนี้ โรงเรียนมีการสื่อสารและประสานความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ชุมชน กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยการใช้กลไกการประชุมผู้ปกครองและการเยี่ยมบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจในแนวทางการบริหารโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้และเพื่อช่วยกันดูแลและพัฒนาผู้เรียน โดยมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์และระบบการติดต่อสื่อสารและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง

จากผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านที่ 3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในด้านการสร้างความร่วมมือจากเครือข่ายหรือหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การสนับสนุนสื่อและแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ในการร่วมกันจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรายละเอียดแสดงดังตาราง 5.3

ตาราง 5.3 แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านที่ 3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนขนาดเล็ก		
โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ศุภศึกษา)	โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคดีสโมสร	โรงเรียนวัดประสาธ
1) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเครือข่ายในเขตพื้นที่การศึกษา 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้	1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง 3) หน่วยงานต้นสังกัดให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้ 4) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูแบบหมุนเวียนโดยศึกษานิเทศก์และฝ่ายวิชาการต่างโรงเรียนในสังกัดเดียวกัน 5) ความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อแนะแนวการศึกษาต่อและช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา	1) ครูประจำชั้นประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการดูแลนักเรียน 2) การสนับสนุนจากศึกษานิเทศก์ในการให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การได้รับสื่อสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ในบางกิจกรรม เช่น การสนับสนุนอุปกรณ์ในกิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์
โรงเรียนขนาดกลาง		
โรงเรียนบ้านห้วยต่อ	โรงเรียนบ้านโคกยาง	โรงเรียนกุดจิกวิทยา
1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน สื่อ และนวัตกรรม การเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู 3) ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อช่วยเหลือผู้เรียน	1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมของโรงเรียน	1) การลงพื้นที่ตามจุดนัดพบเพื่อสอนการใช้งานระบบห้องเรียนออนไลน์กับผู้ปกครอง

ตาราง 5.3 (ต่อ)

โรงเรียนขนาดใหญ่		
โรงเรียนตอยเต่าวิทยาคม	โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย	โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์
1) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ PLC ของผู้บริหารและครู 2) การใช้กิจกรรมการสื่อสารประจำวันในช่วงเช้าของครู 3) การสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจในแนวทางการบริหารโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ 4) การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน	1) การสร้างความตระหนักในความร่วมมือและความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและผู้บริหาร 2) การช่วยเหลือกันในการเรียนรู้และการร่วมกิจกรรมกันระหว่างนักเรียน 3) การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอก	1) การใช้สื่อทางสังคมออนไลน์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของผู้ปกครอง 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน
โรงเรียนขนาดใหญ่ (ต่อ)		
โรงเรียนด่านขุนทด	โรงเรียนปากเกร็ด	โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง
1) การใช้กลไกการประชุมผู้ปกครองและการเยี่ยมบ้านเพื่อเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ 3) การจัดทวิศึกษา/การจัดทำ MOU หลักสูตระยะสั้นร่วมกับวิทยาลัยเทคนิค และการประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น	1) การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อช่วยกันดูแลและพัฒนาผู้เรียน 2) การประสานความร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูและพัฒนาผู้เรียน 3) การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับแผนการเรียน	1) การใช้สื่อทางสังคมออนไลน์ และระบบเพื่อการติดต่อสื่อสารและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง 2) สัมพันธ์ชุมชน บ้าน และโรงเรียนเพื่อการมีส่วนร่วมในการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านที่ 4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

สถานศึกษาขนาดเล็ก โรงเรียนมีการประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลอย่างหลากหลายในการจัดการเรียนรู้ โดยนำมาจากแหล่งต่าง ๆ และปรับให้เข้ากับบริบทนักเรียน รวมถึงการพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ได้ง่ายด้วยเทคโนโลยีหรือโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ของตนเอง

สถานศึกษาขนาดกลาง โรงเรียนมีการนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้และมีการส่งเสริมให้ครูพัฒนาและจัดทำสื่อการเรียนการสอนตามความสามารถและผลักดันส่งเสริมให้มีการประกวดสื่อการเรียนการสอน

สถานศึกษาขนาดใหญ่ ผู้บริหารและครูมีการพัฒนาระบบสารสนเทศและสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบที่ผู้เรียนสามารถเรียนและเข้าถึงได้ตลอดเวลาบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และมีการนำคลังสื่อดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ รวมถึงมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านที่ 4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาโดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกัน ในการประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลสำเร็จรูปที่มีอยู่อย่างหลากหลายในการจัดการเรียนรู้ หรือการพัฒนาสื่อดิจิทัลชิ้นใหม่เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน ทั้งนี้ ในบริบทโรงเรียนขนาดใหญ่มีการพัฒนาระบบสารสนเทศและคลังสื่อดิจิทัลภายในสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการงานวิชาการผ่านแพลตฟอร์มอย่างหลากหลาย อันเนื่องมาจากจำนวนนักเรียนที่มีจำนวนมากที่สถานศึกษาต้องดูแลอย่างทั่วถึง รวมถึงความพร้อมของครูและบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินการที่เพียงพอ โดยรายละเอียดแสดงดังตาราง 5.4

ตาราง 5.4 แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านที่ 4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

โรงเรียนขนาดเล็ก		
โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ศุภศึกษา)	โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร	โรงเรียนวัดประสาธ
1) การปรับประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ โดยนำสื่อจากโรงเรียนเครือข่ายมาปรับให้เข้ากับบริบทนักเรียน 2) การพัฒนาสื่อดิจิทัลอย่างง่ายด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ของตนเอง	1) การพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย 2) การนำสื่อการเรียนรู้อิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) การใช้เทคโนโลยีในการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน	1) การกำหนดให้ครูต้องนำเสนอสื่อการเรียนรู้อะไรสัก 1 ครั้ง 2) การใช้สื่อในชั้นประถมศึกษาตอนปลายจะมีหลากหลายมิติ อาทิ การใช้คลิปวิดีโอที่ครูผลิตเอง การคัดเลือกคลิปวิดีโอที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาจาก YouTube และการใช้ DLTV เป็นสื่อประกอบการเรียนรู้
โรงเรียนขนาดกลาง		
โรงเรียนบ้านห้วยต่อ	โรงเรียนบ้านโคกยาง	โรงเรียนกุดจิกวิทยา
1) การพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้โดยครูผู้สอน 2) การนำสื่อการเรียนรู้อิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้	1) การนำสื่อการเรียนรู้อิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้	1) การรายงานการสอนทุกสัปดาห์ เสนอต่อ อบจ. 2) การส่งเสริมให้ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ตามความสามารถและผลักดันส่งประกวดสื่อการเรียนการสอน
โรงเรียนขนาดใหญ่		
โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม	โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย	โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์
1) การพัฒนาระบบสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูในโรงเรียน	1) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้อะไรหลายรูปแบบ เช่น สื่อ On demand ที่ผู้เรียนสามารถเรียนและเข้าถึงได้ตลอดเวลา	1) การพัฒนาเว็บไซต์ครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้อิจิทัลอย่างง่ายเพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้

ตาราง 5.4 (ต่อ)

โรงเรียนขนาดใหญ่ (ต่อ)		
โรงเรียนตำบลขุนทด	โรงเรียนปากเกร็ด	โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง
1) อยู่ระหว่างวางแผนการพัฒนาระบบห้องเรียนที่สามารถรวบรวมเนื้อหาและสื่อการเรียนการสอนแต่ละรายวิชาเพื่อให้นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง	1) การพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้โดยครูผู้สอน 2) การนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) การใช้เทคโนโลยีในการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน	1) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลร่วมกับโรงเรียนในเครือ 2) การใช้ระบบงานข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนและบุคลากร

5. การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านที่ 5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต มีรายละเอียดดังนี้

สถานศึกษาขนาดเล็ก โรงเรียนมีการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เป็นมิตรกับผู้เรียน มีการเสริมแรงทางบวกและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน เช่น การชมเชย การดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและทั่วถึง ผู้เรียนสามารถปรึกษาพูดคุยกับครูได้ รวมถึงการให้รางวัลสำหรับนักเรียนที่มีพัฒนาการด้านการเรียน การจัดหาเงินทุนการศึกษาให้นักเรียนเพื่อเป็นการเสริมกำลังใจ นอกจากนี้ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมชุมนุมที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน และให้ความสำคัญกับสุขภาพโดยมีการให้บริการตรวจโควิด-19 แก่บุคลากรในโรงเรียน

สถานศึกษาขนาดกลาง โรงเรียนมีการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรกับผู้เรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน มีการดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง มีการสร้างแรงบันดาลใจ การเสริมแรงทางบวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน รวมถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้วยการอบรมชี้แนะตักเตือน นอกจากนี้ มีการจัดและส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมนอกเวลาเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตโดยมีกิจกรรมและชุมนุมที่หลากหลายช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน และให้ความสำคัญด้านสุขภาพด้วยการใช้ระบบบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกรณีมีผู้สอนหรือนักเรียนติดโควิด-19

สถานศึกษาขนาดใหญ่ โรงเรียนมีการจัดภูมิทัศน์เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการมาโรงเรียน มีการสร้างความคุ้นเคยเกี่ยวกับการปรับตัวในการเรียนรู้ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงให้กับผู้เรียนโดยมุ่งเน้นการสร้างระเบียบวินัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ครูผู้สอนเข้าถึง เอาใจใส่ รับผิดชอบ และให้คำปรึกษาผู้เรียน รวมถึงการจัดกิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ ทั้งทางวิชาการและไม่ใช่วิชาการโดยมีผู้เรียนเป็นผู้วางแผนและดำเนินการเพื่อสร้างความสุขและผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน นอกจากนี้ โรงเรียนมีการสร้างความตระหนักในการส่งเสริมสุขภาพของผู้เรียนด้วยการดูแลสุขภาพอนามัย มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในเกี่ยวกับสุขภาพกายและสุขภาพจิตเป็นรายบุคคล รวมถึงมีระบบติดตามการขาดเรียนกรณีนักเรียนขาดเรียนต่อเนื่อง

จากผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านที่ 5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตโดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในด้านการสร้างบรรยากาศเชิงบวกในชั้นเรียน การเสริมแรง การให้กำลังใจ การเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง การให้คำปรึกษาแนะนำด้านการเรียนและการใช้ชีวิตแก่ผู้เรียน รวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีของผู้เรียน และการมีระบบการติดตามแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียนรู้ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้เรียน โดยรายละเอียดแสดงดังตาราง

ตาราง 5.5 แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านที่ 5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

โรงเรียนขนาดเล็ก		
โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ศุภฤทธิศึกษา)	โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร	โรงเรียนวัดประสาธ
1) การให้บริการตรวจโควิด-19 แก่กับผู้เรียนและครู 2) การเสริมแรงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การชมเชย การให้รางวัลสำหรับนักเรียนที่มีพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียน	1) การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เป็นมิตรกับผู้เรียน 2) การดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง 3) การเสริมแรงทางบวกให้กับผู้เรียน 4) การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนให้กับผู้เรียน 5) การมีกิจกรรมชุมนุมที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน	1) การจัดหาเงินทุนการศึกษาให้นักเรียน เช่น ทุนเรียนดี เพื่อเสริมกำลังใจให้กับนักเรียน 2) ครูดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด และแสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถพูดคุยปรึกษาหารือกับครูได้ 3) การจัดการอาหาร โดยสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นผู้จัดการอาหารให้นักเรียน และการจัดกิจกรรมให้จำนวนนักเรียนที่รับประทานอาหารเช้าเพิ่มขึ้น
โรงเรียนขนาดกลาง		
โรงเรียนบ้านห้วยต่อ	โรงเรียนบ้านโคกยาง	โรงเรียนกุดจิกวิทยา
1) การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรกับผู้เรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน 2) การดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง 3) การเสริมแรงทางบวกให้กับผู้เรียน 4) การมีกิจกรรมและชุมนุมที่หลากหลายช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน 5) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้วยกิจกรรมและการอบรมชี้แนะตักเตือน 6) การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน	1) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้วยกิจกรรมและการอบรมชี้แนะตักเตือน 2) การใช้ระบบบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกรณีมีผู้สอนหรือนักเรียนติดโควิด-19 3) การจัด/ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม โครงการนอกเวลาเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สุขภาพกายและสุขภาพจิต 4) การดูแล ช่วยเหลือ กระตุ้น/สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนให้กับผู้เรียน 5) การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรกับผู้เรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน	1) การใช้โปรแกรมระบบกลางของโรงเรียนในการเพิ่มและลดคะแนนความประพฤติ 2) โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือจัดหาทุนการศึกษาให้นักเรียนซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน 3) การจัดหาอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือให้ผู้เรียนยืมเรียน

ตาราง 5.5 (ต่อ)

โรงเรียนขนาดกลาง		
โรงเรียนบ้านห้วยต่อ (ต่อ)	โรงเรียนบ้านโคกยาง (ต่อ)	โรงเรียนกุดจิกวิทยา (ต่อ)
7) การใช้ระบบบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาการจัดการเรียนรู้ ในกรณีมีผู้สอนหรือนักเรียนติดโควิด-19		
8) การจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพกายและ สุขภาพจิต		
โรงเรียนขนาดใหญ่		
โรงเรียนตอยเต่าวิทยาคม	โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย	โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์
1) การสร้างระเบียบวินัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน	1) การเยี่ยมบ้านเพื่อทำความเข้าใจบริบทผู้เรียน	1) การใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการดูแลสุขภาพกาย และสุขภาพจิต
2) การสร้างความคุ้นเคยและปรับตัวกับการเรียนรู้ในบริบทที่ เปลี่ยนแปลงให้กับผู้เรียน	2) การเข้าถึง รั้งฟัง และให้คำปรึกษาผู้เรียนเป็นประจำอย่าง ต่อเนื่อง	2) การดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล ร่วมกับการสังเกตพูดคุย ผู้เรียนรายบุคคลเพื่อการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต
3) การสร้างความตระหนักและการส่งเสริมสุขภาพของผู้เรียน		
4) การจัดกิจกรรมชุมนุมเพื่อสร้างความสุขและผ่อนคลาย ความเครียดให้กับผู้เรียน		
โรงเรียนขนาดใหญ่ (ต่อ)		
โรงเรียนด่านขุนทด	โรงเรียนปากเกร็ด	โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง
1) ระบบติดตามการขาดเรียนกรณีนักเรียนขาดเรียนต่อเนื่อง	1) การใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล	1) การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางวิชาการ กีฬา และตามเทศกาล ให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา
2) การเอาใจใส่ของครู พร้อมรับฟังและสื่อสารเชิงบวกกับ ผู้เรียน	2) การมีนโยบายลดเวลาเรียนเพื่อลดผลเสียที่มีต่อสุขภาพจาก การจัดการเรียนรู้ออนไลน์	
3) การจัดภูมิทัศน์เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการมาโรงเรียน		
4) การส่งเสริมกิจกรรมที่นักเรียนเป็นผู้วางแผนและ ดำเนินการผ่านกลไกของสภานักเรียน		

6. การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านที่ 6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีรายละเอียดดังนี้

สถานศึกษาขนาดเล็ก โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ อย่างหลากหลายรูปแบบมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้มีการสร้างและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลและเผยแพร่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่และตลอดเวลา

สถานศึกษาขนาดกลาง โรงเรียนมีการใช้ระบบเทคโนโลยีในการจัดเก็บและเผยแพร่สื่อการเรียนรู้ เช่น การใช้ Google classroom รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้้อย่างหลากหลาย

สถานศึกษาขนาดใหญ่ โรงเรียนมีการพัฒนาระบบสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนด้วยการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลในการบริหารงานของโรงเรียน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและเริ่มต้นพัฒนาระบบเทคโนโลยี นอกจากนี้มีการกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างหลากหลายในการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชา และการมอบหมายชิ้นงานที่นักเรียนต้องใช้เทคโนโลยีในการทำ รวมถึงการพัฒนาเว็บไซต์การเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียนและการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อระหว่างครูประจำชั้นกับนักเรียน

จากผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านที่ 6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพโดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้้อย่างหลากหลาย การส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของครูผู้สอน การพัฒนาระบบจัดเก็บและเผยแพร่สื่อและแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่และตลอดเวลา ทั้งนี้ สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความสามารถในการพัฒนาระบบสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลในการบริหารงานของโรงเรียน รวมถึงการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัลสำหรับผู้เรียน อันเนื่องมาจากจำนวนบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีจำนวนมาก การพัฒนาระบบสารสนเทศจึงมีความจำเป็นในการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยรายละเอียดแสดงดังตาราง 5.6

ตาราง 5.6 แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านที่ 6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนขนาดเล็ก		
โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ศุภศึกษา)	โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร	โรงเรียนวัดประสาธ
1) การส่งเสริมให้ครูผู้สอนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ 2) การสร้างและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้ และเผยแพร่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน	1) การเผยแพร่สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียน เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่และทุกเวลา	1) การใช้งานเทคโนโลยีในการบริหารจัดการการเรียนรู้ผ่านระบบไลน์ ตามแนวทางของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2) การใช้งานเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลากหลายรูปแบบ เช่น การสอนใช้คอมพิวเตอร์ การใช้เกมที่ดึงดูดความสนใจในการเรียน แอปพลิเคชัน TikTok Facebook YouTube ฯลฯ
โรงเรียนขนาดกลาง		
โรงเรียนบ้านห้วยต่อ	โรงเรียนบ้านโคกยาง	โรงเรียนกุดจิกวิทยา
1) การใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและเผยแพร่สื่อการเรียนรู้	1) การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน เช่น ระบบไลน์ Google classroom	1) การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน เช่น ระบบไลน์ Google classroom
โรงเรียนขนาดใหญ่		
โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม	โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย	โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์
1) การพัฒนาระบบสารสนเทศการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน 2) การใช้เทคโนโลยีอย่างหลากหลายในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้	1) การวิเคราะห์ปัญหาและเริ่มต้นพัฒนาระบบเทคโนโลยีจากต้นทุนเดิมของโรงเรียน 2) การสื่อสารเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอน 3) การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลการบริหารงานของโรงเรียน 4) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชาของครูและนักเรียน	1) การกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ 2) การสร้างและพัฒนาเว็บไซต์การเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน

ตาราง 5.6 (ต่อ)

โรงเรียนขนาดใหญ่ (ต่อ)		
โรงเรียนด้านขุนทด	โรงเรียนปากเกร็ด	โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง
<p>1) การใช้ระบบไลน์ห้องเรียนในการติดต่อระหว่างครูประจำชั้นกับนักเรียน</p> <p>2) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดหาโทรทัศน์ประจำห้องเรียน การวางแผนจัดสอบออนไลน์ และการมอบหมายชิ้นงานที่นักเรียนต้องใช้เทคโนโลยีในการทำและส่งชิ้นงานนั้น</p>	<p>1) การจัดทำแหล่งเรียนรู้ออนไลน์โดยใช้กระบวนการพัฒนาตามหลักการของ PDCA</p>	<p>1) การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ ร่วมกับการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์</p>

7. การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านที่ 7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ มีรายละเอียดดังนี้

สถานศึกษาขนาดเล็ก โรงเรียนมีการจัดสวัสดิการให้ครูและนักเรียนด้วยการสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อสื่อและอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้ และมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูและนักเรียนด้วยการจัดงานวันแสดงความยินดีกับความสำเร็จของครูและนักเรียน รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ร่วมกันระหว่างครูและบรรยากาศที่ดีในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน นอกจากนี้โรงเรียนมีการให้บริการตรวจสอบความปลอดภัยและความเสี่ยงในการติดเชื้อและแพร่ระบาดภายในโรงเรียน

สถานศึกษาขนาดกลาง โรงเรียนมีการจัดสรรทุนสนับสนุนการศึกษาให้กับผู้เรียน โดยเป็นทุนจากโรงเรียนและหน่วยงานภายนอก รวมถึงการจัดสวัสดิการเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูและนักเรียน และมีการดูแลความปลอดภัยด้านสุขภาพด้วยการทำความสะอาดโรงเรียน การสนับสนุนอุปกรณ์ในการตรวจโควิด-19 และการช่วยเหลือด้านสุขภาพจากหน่วยงานภายนอกแก่นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน

สถานศึกษาขนาดใหญ่ โรงเรียนมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ทางกายภาพให้เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลรักษาความปลอดภัยด้วยการกำหนดมาตรการการดูแลความปลอดภัยและความปลอดภัยเกี่ยวกับโควิด-19 โรงเรียนมีการจัดสวัสดิการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับครูและนักเรียน รวมถึงการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ รวมถึงโรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณในการจ้างครูอัตราจ้างเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของครู และโรงเรียนมีการช่วยเหลือครอบครัวของนักเรียนด้วยการแบ่งชำระค่าเล่าเรียน นอกจากนี้โรงเรียนมีการสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับผู้เรียนโดยมีการเสริมแรงเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ การให้กำลังใจ และการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนและการใช้ชีวิต สำหรับผู้สอน โรงเรียนมีการให้กำลังใจและเสริมแรงในการทำงานของครูด้วยการ ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและเชิดชูเกียรติให้แก่ นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

จากผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านที่ 7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ โดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์ทางกายภาพให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการดูแลรักษาความปลอดภัยด้วยการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับแพร่กระจายของโรคระบาดภายในโรงเรียนและการช่วยเหลือด้านสุขภาพเกี่ยวกับโควิด-19 ของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการจัดสวัสดิการให้กับผู้เรียนด้วยการสนับสนุนทุนการศึกษา และสำหรับครูด้วยการสนับสนุนงบประมาณด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้มีการสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการเสริมแรงเกี่ยวกับผลการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน และการส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพสำหรับครู และมีการจัดกิจกรรมแสดงความยินดีกับความสำเร็จของครูและผู้เรียน โดยรายละเอียดแสดงดังตาราง 5.7

ตาราง 5.7 แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านที่ 7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

โรงเรียนขนาดเล็ก		
โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ศุภศึกษา)	โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร	โรงเรียนวัดประสาธ
1) การจัดงานวันแสดงความยินดีกับความสำเร็จของครูและนักเรียน 2) บริการตรวจ ATK ให้กับครูและนักเรียนเพื่อตรวจสอบความปลอดภัยและความเสี่ยงในการติดเชื้อและแพร่ระบาดภายในโรงเรียน	1) การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน 2) การสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อสื่อและอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้ 3) การได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขันและการพัฒนาผู้เรียนจนเกิดผลเชิงประจักษ์ 4) การจัดสวัสดิการให้ครูและนักเรียนในโอกาสต่าง ๆ	1) การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน เช่น กระดาษ หนังสือนิทาน เป็นต้น 2) การสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูตามโอกาส การพูดที่สร้างขวัญกำลังใจ
โรงเรียนขนาดกลาง		
โรงเรียนบ้านห้วยต่อ	โรงเรียนบ้านโคกยาง	โรงเรียนกุดจิกวิทยา
1) การช่วยเหลือด้านสุขภาพแก่นักเรียนจากหน่วยงานภายนอก 2) การสนับสนุนอุปกรณ์ในการตรวจโควิด-19	1) การสนับสนุนอุปกรณ์ในการตรวจโควิด-19 และดูแลทำความสะอาด 2) การจัดสรรทุนสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้เรียนจากโรงเรียนและหน่วยงานภายนอก 3) การจัดสวัสดิการ สร้างขวัญกำลังใจ ความปลอดภัย ให้ครูและนักเรียน	1) การได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนให้กับครูจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตาราง 5.7 (ต่อ)

โรงเรียนขนาดใหญ่		
โรงเรียนตอแต่วิทยาคม	โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย	โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์
1) การให้การดูแลช่วยเหลือครอบครัวของนักเรียน 2) การสร้างขวัญ กำลังใจ และเสริมแรงในการทำงานของครู 3) การให้กำลังใจและให้คำปรึกษานักเรียนเกี่ยวกับการเรียนและการใช้ชีวิต 4) การปรับปรุงภูมิทัศน์กายภาพของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การกำหนดมาตรการการดูแลความสะอาดและความปลอดภัยเกี่ยวกับโควิด 19	1) การปรับภูมิทัศน์ของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลรักษาความปลอดภัย 2) การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียน 3) การเสริมแรงเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน 4) การเปิดให้มีการร้องเรียนและสะท้อนผลการปฏิบัติงาน 5) การเป็นต้นแบบในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู	1) การจัดสวัสดิการส่งเสริมการทำงานและการพัฒนาผู้เรียน 2) การเชิดชูเกียรติและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา
โรงเรียนขนาดใหญ่ (ต่อ)		
โรงเรียนด่านขุนทด	โรงเรียนปากเกร็ด	โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง
1) การจัดสรรงบประมาณในการจ้างครูอัตราจ้าง เพื่อมาแบ่งเบาภาระหน้าที่ของครูซึ่งได้รับผลกระทบจากการความล่าช้าในการบรรจุอัตรากำลังข้าราชการครู	1) การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ 2) การส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือครูในทุกด้าน 3) การสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครู	1) การสนับสนุนทุนการศึกษาแลกเปลี่ยนในต่างประเทศให้แก่ผู้เรียน 2) การแบ่งชำระค่าเล่าเรียนของนักเรียนให้แก่ผู้ปกครอง 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมและเชิดชูเกียรติให้แก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการนำเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะผู้วิจัยได้นำผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีจากกรณีศึกษาที่มีความน่าสนใจทั้ง 12 แห่งร่วมกับองค์ความรู้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการนำเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 ด้าน 32 ประเด็น ดังนี้

1. การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนมีจำนวน 9 ประเด็น ดังนี้

1.1 การจัดประชุมวางแผนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของผู้เรียน

สถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูในการดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้และฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของผู้เรียน โดยอาจจัดทำเป็นนโยบายหรือแนวปฏิบัติของโรงเรียน ภายใต้แผนปฏิบัติการ แผนปฏิบัติการเฉพาะกิจ โครงการ หรือกิจกรรมสำหรับการแก้ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเฉพาะเจาะจง หรือการแก้ปัญหาย่างเร่งด่วน รูปแบบการประชุมอาจเป็นในลักษณะทางการ กึ่งทางการ หรือไม่เป็นทางการตามบริบทของโรงเรียน หรือการประชุมวางแผนที่บูรณาการร่วมกับกิจกรรม PLC ของโรงเรียน

1.2 การออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบบูรณาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย

สถานศึกษาควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ในลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ในรูปแบบที่หลากหลายที่สอดคล้องกับศักยภาพ ลักษณะ และความแตกต่างระหว่างผู้เรียน การใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ที่เร้าความสนใจ กระตุ้นการเรียนรู้ และท้าทายความสามารถของผู้เรียน ทั้งนี้ผู้สอนต้องมีความพร้อมในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนในทุกรูปแบบตามสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Onsite learning) การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ (Online learning) การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) รวมถึงการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาสาระการเรียนรู้ทั้งภายในและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริง

1.3 การปรับเพิ่ม ลด และขยายเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

สถานศึกษาควรมีการยืดหยุ่นเกี่ยวกับการจัดตารางสอน การปรับเพิ่ม-ลด และขยายเวลาในการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสมและความสอดคล้องกับเงื่อนไข บริบท และสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งการปรับเปลี่ยนตารางและเวลาเรียนตามกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนของผู้เรียน เนื้อหาสาระของรายวิชา ศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน โดยการปรับเพิ่มเพื่อเป็นการสร้างเสริม พัฒนา และต่อยอด

องค์ความรู้ของผู้เรียน ส่วนการปรับลดเพื่อเป็นการปรับการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน รวมถึงการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้หรือเข้าถึงการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

1.4 การประเมินความพร้อม ศักยภาพ และความสามารถทางการเรียนก่อนเรียนของผู้เรียน

สถานศึกษาควรดำเนินการประเมินความพร้อม ศักยภาพ และความสามารถทางการเรียนก่อนเรียนของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การทดสอบความรู้ การประเมินทักษะ การสังเกตพฤติกรรม การสอบถาม การพูดคุย เพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเบื้องต้นที่ทำให้ผู้สอนเข้าใจสภาพหรือต้นทุนเดิมในการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ในการเรียน และอาจใช้ในการแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามระดับการถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล

1.5 การปูพื้นฐานความรู้ การสอนเสริม และการทบทวนเนื้อหาสาระทั้งในและนอกเวลาเรียน

สถานศึกษาควรมีการปูพื้นฐานเดิมเติมเต็มองค์ความรู้เดิมที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถต่อยอดการเรียนรู้ในบทเรียนหรือการเรียนในช่วงต่อไปได้ รวมถึงมีการทบทวนเนื้อหาบทเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อซ้ำ ย้ำ ทวนให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นไปความมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนอาจจัดให้มีการสอนเสริม ซ่อมเสริม ทั้งในลักษณะรายบุคคล กลุ่มย่อย หรือทั้งชั้นเรียน เพื่อเติมเต็มองค์ความรู้หรือแก้ไขข้อบกพร่องที่คลาดเคลื่อนของผู้เรียน รวมถึงการฝึกทักษะปฏิบัติ โดยอาจดำเนินการในระหว่างการจัดการเรียนรู้ในเวลาเรียนปกติ หรือในลักษณะของโครงการหรือกิจกรรมพิเศษเสริมนอกเวลาเรียน

1.6 การวางระบบครูสอนแทนและการติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนในกรณีฉุกเฉิน

สถานศึกษาควรมีการวางระบบครูสอนแทนและการติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนในกรณีฉุกเฉิน ดังเช่น ในกรณีที่ครูไม่สามารถปฏิบัติการสอนได้ด้วยเหตุจำเป็น สถานศึกษาอาจกำหนดให้มีครูสอนแทนหรือการปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนภายใต้การควบคุมคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรฐานของสถานศึกษา ในส่วนของผู้เรียนที่ไม่สามารถมาเรียนได้ด้วยเหตุจำเป็น สถานศึกษาควรมีระบบการประสานติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือการประสานผ่านผู้ปกครองในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ การสอนเสริม หรือการเติมเต็มเนื้อหาอย่างครบถ้วน

1.7 การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายประกอบการจัดการเรียนรู้

สถานศึกษาควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ควบคู่ไปกับการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อใช้ในการเรียนรู้หรือเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาจเป็นสื่อที่จับต้องได้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม หรือสื่อที่ผสมผสานกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชัน โปรแกรมสำเร็จรูป ที่มีการปรับเปลี่ยนตามเนื้อหาสาระการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ ภายใต้เงื่อนไขการเข้าถึงสื่อ/แหล่งเรียนรู้และการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้เรียน

1.8 การปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม

สถานศึกษาควรปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม อาจเป็นไปได้ในลักษณะของการลดการสอบข้อเขียนโดยมุ่งเน้นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) เพิ่มมากขึ้น การวิเคราะห์งานของผู้เรียน (Task analysis) การมอบหมายภาระงานอย่างเหมาะสมหรือลดปริมาณภาระงานที่ไม่จำเป็น โดยอาจใช้การบูรณาการชิ้นงานระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้สอนสามารถประเมินชิ้นงานได้หลากหลายมิติ ทั้งนี้การประเมินควรเน้นเป็นไปในลักษณะของการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for learning) และมีการใช้ผลการประเมินเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.9 การสะท้อนการจัดการเรียนรู้ของครูและการกำกับติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน

สถานศึกษาควรมีกระบวนการสะท้อนผลการปฏิบัติงานและผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน รวมถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหารในลักษณะของการประชุม PLC ของสถานศึกษา หรือการนิเทศภายในเพื่อกำกับติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาจร่วมกันหาแนวทางเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้และถอดบทเรียนร่วมกันก่อนนำไปสู่การขยายผลและนำไปปฏิบัติทั้งสถานศึกษา โดยอาจใช้แนวคิดของกระบวนการวิจัยเป็นฐานร่วมกับการสะท้อนการจัดการเรียนรู้และการกำกับติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน

การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน จำนวน 9 ประเด็น สรุปได้ดังภาพ 5.1

ภาพ 5.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

2. การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา มีจำนวน 4 ประเด็น ดังนี้

2.1 การสร้างความตระหนักรู้ในการพัฒนาตนเองของครู

สถานศึกษาควรสร้างความตระหนักรู้ในการพัฒนาตนเองของครูโดยการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วยความเต็มใจและความสมัครใจ โดยให้ครูเรียนรู้วิทยาการและองค์ความรู้ใหม่ ๆ รวมถึงการลงมือปฏิบัติและทดลองด้วยตนเอง ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้จากผู้อื่นเพื่อปรับปรุง พัฒนา และต่อยอดเพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาวิद्यะฐานะที่สูงขึ้น

2.2 การพัฒนาและถ่ายทอดประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ สื่อ และนวัตกรรมของครูและผู้บริหาร

สถานศึกษาควรมีการส่งเสริม สนับสนุนครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ การพัฒนาความรู้ และทักษะด้านสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน อาจเป็นในลักษณะของการฝึกอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาโดยมีวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานเครือข่ายของโรงเรียน หรือ บุคลากรภายในสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และมีการปฏิบัติที่ดี ในการร่วมถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากการปฏิบัติ หรือการใช้กระบวนการ PLC ภายในสถานศึกษาในการถอดบทเรียน ประสบการณ์ตรงระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในการทำงาน

สถานศึกษาควรมีบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครู มีกระบวนการเสริมแรง เสริมกำลังใจในการทำงานด้วยความรักและความสามัคคี ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจและมีมุมมองที่หลากหลายเกี่ยวกับระบบการบริหารสถานศึกษาโดยมีการวางระบบบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นและปรับให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา รวมถึงการมีมุมมองและวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นต้นแบบและแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้

2.4 การนิเทศการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตรด้วยวิธีการที่หลากหลาย

สถานศึกษาควรส่งเสริมกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูโดยผู้บริหารสถานศึกษาหรือเพื่อนครูด้วยกัน ในลักษณะของการสังเกตชั้นเรียน การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการ PLC ทั้งในรูปแบบการนิเทศแบบเผชิญหน้าหรือการนิเทศแบบออนไลน์ ทั้งนี้อาจใช้บุคคลภายนอกมาร่วมนิเทศ เช่น ศึกษานิเทศก์ บุคลากรทางการศึกษาต่างสถาบัน อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ฯลฯ โดยมุ่งเน้นการนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตรที่เสริมพลังและกำลังใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ประเด็น สรุปได้ดังภาพ 5.2

ภาพ 5.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

3. การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีจำนวน 3 ประเด็น ดังนี้

3.1 การสร้างความร่วมมือในเชิงวิชาการกับเครือข่ายสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานต้นสังกัด

สถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือในเชิงวิชาการกับเครือข่ายสถาบันทางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานต้นสังกัด เช่น โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายหรือพื้นที่ใกล้เคียง เขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ ในลักษณะของการสนับสนุนและช่วยเหลือกันในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เชิงวิชาการและประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ รวมถึงกระบวนการนิเทศการเรียนรู้ การให้คำปรึกษาและแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน

3.2 การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน

สถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน รวมถึงคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาเน้นการสร้าง ความเข้าใจถึงบทบาทของผู้ปกครองในการร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ ด้วยการแจ้งข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ และจำเป็นเกี่ยวกับผู้เรียน การให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู และผู้ปกครองเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียน โดยอาจใช้วิธีการประชุมผู้ปกครองและการเยี่ยมบ้านทั้งแบบ

เผชิญหน้าและแบบการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนและเพื่อการติดต่อสื่อสารและการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง

3.3 การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานภายนอกในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

สถานศึกษาควรประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียง รวมถึงหน่วยงานภายนอกทั้งในภาครัฐและเอกชนเพื่อเติมเต็มและเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมายของการจัดการศึกษา รวมถึงสร้างเครือข่ายในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูและพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างและหลากหลายที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม การแนะแนวการศึกษาต่อ การพัฒนาทักษะทางอาชีพ และการช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ประเด็น สรุปได้ดังภาพ 5.3

ภาพ 5.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

4. การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษามีจำนวน 3 ประเด็น ดังนี้

4.1 การประยุกต์ใช้สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียน

สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการประยุกต์และต่อยอดการใช้สื่อดิจิทัลสำเร็จรูปทั้งรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์บนแพลตฟอร์มการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ ร่วมกับการออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระในแต่ละรายวิชา วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ภายใต้เงื่อนไขบริบท ความพร้อม และความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้เรียน นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญในเรื่องลิขสิทธิ์ทางปัญญา การอ้างอิงแหล่งที่มาก่อนการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนอย่างหลากหลาย และเพื่อกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และฐานข้อมูลดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ ด้วยการส่งเสริมการจัดทำสื่อการเรียนรู้ตามศักยภาพและความสามารถของครูผู้สอน เน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกันทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน หรือพัฒนาร่วมกันโดยครูผู้สอนในรายวิชา ในลักษณะของสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลอย่างง่ายด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปร่วมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในการสอน เพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน อาจเป็นในลักษณะของสื่อ นวัตกรรมแบบออฟไลน์และออนไลน์ รวมถึงการพัฒนา ฐานข้อมูลของผู้เรียนเพื่อรวบรวมสารสนเทศที่สำคัญและจำเป็นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ แก้ปัญหา และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 การพัฒนาระบบคลังสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สอนและผู้เรียน

สถานศึกษาควรดำเนินการพัฒนาระบบคลังสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้สำหรับครูผู้สอน เพื่อให้ผู้สอนใช้สื่อและนวัตกรรมประกอบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และมีแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ โดยเป็นระบบที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวมถึงการพัฒนาช่องทางในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์สื่อและนวัตกรรมของครูผู้สอน อาจเป็นในลักษณะของเว็บไซต์ครูที่มีหน่วยหรือผู้ดูแลสนับสนุน และสำหรับคลังสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น อาจเป็นในลักษณะการพัฒนาระบบห้องเรียนที่รวบรวมคลังเนื้อหา สื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาที่สามารถใช้ศึกษาเรียนรู้และทบทวนเนื้อหาได้ทั้งในและนอกห้องเรียน และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง แม้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถมาเรียนตามปกติได้ รวมทั้งผู้ปกครองสามารถใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลานได้

การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา จำนวน 3 ประเด็น สรุปได้ดังภาพ 5.4

4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

ภาพ 5.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

5. การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตมีจำนวน 5 ประเด็น ดังนี้

5.1 การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

สถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ในลักษณะของการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เป็นมิตรกับผู้เรียน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน รวมถึงการสร้างความสุข ความรู้สึกปลอดภัยทั้งทางกายและทางใจทั้งในและนอกชั้นเรียนให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้สถานศึกษาอาจมีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพด้วยการปรับปรุงภูมิทัศน์ อาคารสถานที่ และทำให้ทุกส่วนภายในสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ตลอดเวลา และเพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ รวมถึงระบบการดูแลรักษาความสะอาด สุขลักษณะ และความปลอดภัยภายในสถานศึกษา

5.2 การดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน การเสริมแรงทางบวก และการสร้างแรงบันดาลใจ

สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือผู้เรียนทั้งด้านการเรียน การใช้ชีวิตของผู้เรียนอย่างทั่วถึงทุกคน มีการพูดคุยและสื่อสารกับผู้เรียนและมีการเยี่ยมบ้านเพื่อทำความเข้าใจบริบทผู้เรียน รวมถึงการเข้าใจในสภาพปัญหาทางการเรียนของผู้เรียนรายบุคคลเพื่อการหาแนวทางการแก้ไขและการให้ความช่วยเหลือด้วยวิธีการที่เหมาะสม โดยอาจใช้วิธีการเข้าถึงและพร้อมรับฟังผู้เรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร การปรับสภาพจิตใจและอารมณ์ของทั้งผู้สอนและผู้เรียนด้วยการใช้การสื่อสารเชิงบวกเพื่อเสริมพลังการเรียนรู้ การกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการเสริมแรงทางบวกอย่างสร้างสรรค์ และมีการสร้างแรง

บันดาลใจเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน นอกจากนี้สถานศึกษาอาจมีกระบวนการแนะแนวทางการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษา โดยเน้นให้ผู้เรียนวางแผนและมีเป้าหมายในการเรียนผ่านระบบครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว รวมถึงการใช้พลังของเพื่อน รุ่นพี่รุ่นน้องในการร่วมขับเคลื่อนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตามความเหมาะสม

5.3 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้เรียน

สถานศึกษาควรดำเนินการจัดโครงการ ชมรม และกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งในและนอกเวลาเรียน ทั้งที่เป็นกิจกรรมเชิงวิชาการและไม่เชิงวิชาการในลักษณะกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมศิลปะ ดนตรี กีฬา รวมถึงกิจกรรมตามเทศกาลวันสำคัญ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม และเสริมสร้างสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนและดำเนินการผ่านกลไกของห้องเรียน ชั้นเรียน สภานักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและเข้าร่วมในกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การผ่อนคลายความเครียดจากการเรียน และเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้เรียน

5.4 การส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

สถานศึกษาควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน อันเป็นพื้นฐานสำคัญให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีและมีความมุ่งมั่นต่อการเรียนรู้และการใช้ชีวิต โดยการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างและปลูกฝังวินัย คุณธรรม จริยธรรม รวมถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียนด้วยการอบรม ชี้แนะ ตักเตือนด้วยหลักการของเหตุและผล มีการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันและหาแนวทางในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

5.5 การสร้างระบบการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

สถานศึกษาควรมีการสร้างระบบการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนทั้งรายบุคคลและในภาพรวม เช่น การดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล การดูแลโภชนาการอาหารกลางวัน การติดตามผู้เรียนที่ขาดเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อลดปัญหาทางการเรียนรู้และปัญหาทั้งทางกายและทางใจ รวมถึงปัญหาส่วนตัวของผู้เรียนที่อาจเกิดขึ้นจากการสถานการณ์และบริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง อาจเป็นในลักษณะของระบบการรายงานข้อมูลผู้เรียนไปยังฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องเมื่อพบผู้เรียนที่มีปัญหาหรือความเสี่ยงทางพฤติกรรม ทางอารมณ์ การมีระบบการส่งต่อผู้เรียนกลุ่มเปราะบางที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ และการประสานกับผู้ปกครองของผู้เรียนเพื่อทราบและร่วมหาแนวทางการช่วยเหลือ โดยอาจมีการประยุกต์ใช้ระบบแพลตฟอร์มออนไลน์หรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการบริหารจัดการหรือการดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต จำนวน 5 ประเด็น สรุปได้ดังภาพ 5.5

ภาพ 5.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

6. การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมีจำนวน 4 ประเด็น ดังนี้

6.1 การส่งเสริมให้ผู้สอนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้

สถานศึกษาควรส่งเสริมหรือกำหนดนโยบายให้ผู้สอนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาในรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ โปรแกรม และแอปพลิเคชันที่ใช้อำนวยความสะดวกในการจัดการชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้ของครู เช่น การรับ-ส่งเอกสาร สื่อ และแหล่งเรียนรู้ของผู้สอน การส่งชิ้นงานของผู้เรียน การนำเข้าสู่บทเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้สอนสามารถนำเทคโนโลยีสำเร็จรูปที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สถานศึกษาอาจนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อลดภาระงานเอกสารของผู้สอน และสามารถนำข้อมูล สารสนเทศ และฐานข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องได้

6.2 การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในลักษณะที่หลากหลาย เช่น สื่อและแหล่งเรียนรู้ออฟไลน์ ออนไลน์ โปรแกรม แอปพลิเคชัน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์เนื้อหาสาระการเรียนรู้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาควบคู่ไปกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทและศักยภาพของผู้เรียน แล้วนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และเผยแพร่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีการประเมิน ทบทวน ปรับปรุงสื่อและแหล่งเรียนรู้และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

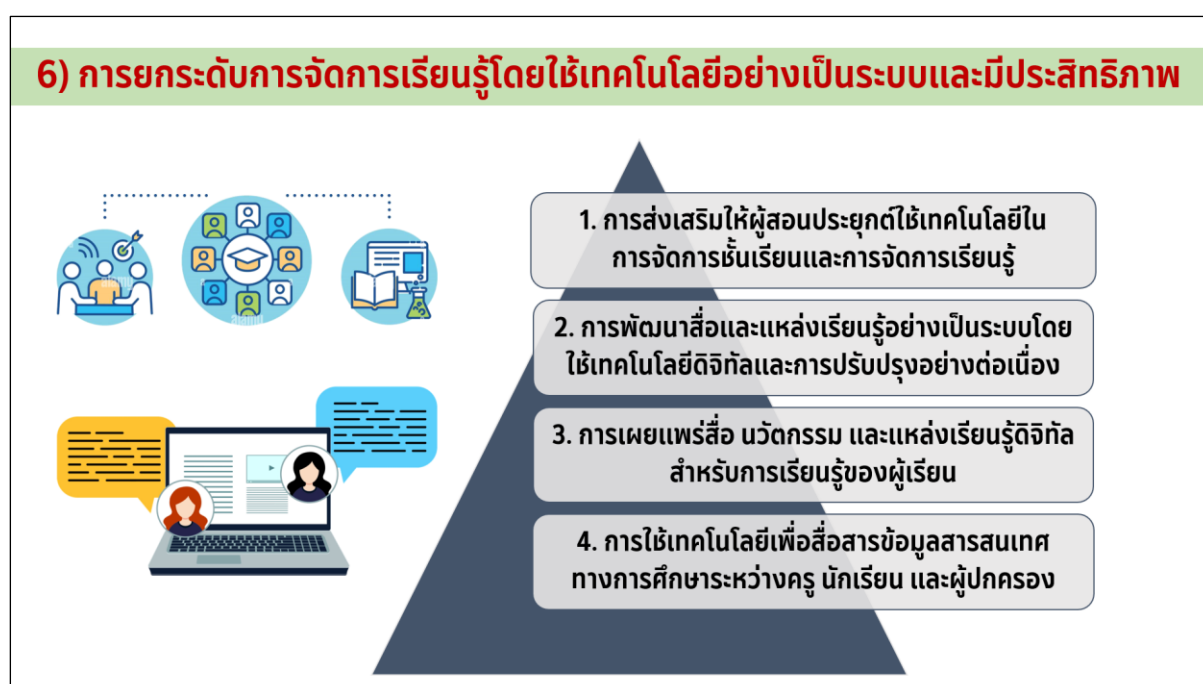
6.3 การเผยแพร่สื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน

สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนเผยแพร่สื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ เช่น คลิปการสอน ใบงาน เอกสารประกอบการเรียนการสอน ร่องรอยหลักฐานและกิจกรรมในชั้นเรียน โดยเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ แพลตฟอร์มออนไลน์หรือช่องทางอื่น ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึง สามารถทบทวนบทเรียน บันทึกและสรุปการเรียนรู้ และเรียนรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลาและเพื่อเติมเต็มการเรียนรู้ที่ขาดหายไป และผู้ปกครองสามารถใช้ในการกำกับติดตาม และเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ นอกจากนี้สามารถใช้ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน ด้านการจัดการเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน

6.4 การใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสารข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง

สถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญและจำเป็นระหว่างสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการของสถานศึกษา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การกำกับติดตามผู้เรียน ฯลฯ โดยมุ่งเน้นการใช้การสื่อสารที่สามารถเข้าถึงบุคคลทุกกลุ่มได้อย่างครอบคลุม รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้กลุ่มไลน์ (LINE Group) แฟนเพจเฟซบุ๊กของสถานศึกษา (Facebook Fanpage) เว็บไซต์ของสถานศึกษา ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ (SMS) ฯลฯ ตามความพร้อม ความสะดวก และความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ผู้เรียน และผู้ปกครอง

การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ จำนวน 4 ประเด็นสรุปได้ดังภาพ 5.6

ภาพ 5.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

7. การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจมีจำนวน 4 ประเด็น ดังนี้

7.1 การให้รางวัลหรือการแสดงความยินดีกับความสำเร็จของผู้เรียนและผู้สอน

สถานศึกษาอาจมีการจัดกิจกรรมการให้รางวัลที่แสดงถึงการเชิดชูเกียรติหรือการแสดงชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของผู้เรียน ผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียนที่มีพัฒนาการทางการเรียน ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีเด่น ผู้ที่มีความโดดเด่นในเชิงวิชาการจากการประกวดแข่งขัน ผู้ที่มีความโดดเด่นด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้สอนที่มีการจัดการเรียนรู้ที่เป็นต้นแบบหรือแบบอย่างได้ บุคลากรที่มีการปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นทุ่มเท รวมถึงผู้เรียนหรือผู้สอนที่ทำชื่อเสียงให้กับสถานศึกษา ทั้งนี้ควรเป็นผลจากความสำเร็จที่เกิดขึ้นเชิงประจักษ์ เพื่อเป็นการเสริมแรง เสริมสร้างขวัญกำลังใจ และเป็นตัวอย่างการปฏิบัติที่ดีให้กับผู้เรียนและผู้สอน โดยอาจให้รางวัลหรือแสดงความชื่นชมในโอกาสต่าง ๆ ทั้งลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น ในงานวันวิชาการ งานเลี้ยงปิดภาคเรียน

7.2 การจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน

สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนเพื่อส่งเสริมการพัฒนา งานและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจวิเคราะห์ความต้องการในการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน การสนับสนุนวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้ รวมถึงอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เร็วและเพียงพอในการจัดการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในบางกรณี รวมถึงการจัดสรรงบประมาณในการจ้างครูในกรณีที่อัตราค่าจ้างไม่เพียงพอ หรือการจ้างบุคลากรสายสนับสนุนที่จำเป็นเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของครู เพื่อคืนครูสู่ห้องเรียนและเพื่อให้ครูสามารถดูแลและจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง

7.3 การสนับสนุนทุนการศึกษา สื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

สถานศึกษาควรมีการจัดสรร สนับสนุนทุนการศึกษา สื่อ และอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อสร้างโอกาสและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยอาจเป็นการจัดสรรทุนการศึกษาทั้งจากภายในสถานศึกษาหรือจากหน่วยงานภายนอกสำหรับผู้เรียนที่ยากจนหรือขาดแคลนทุนทรัพย์ รวมถึงการสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ในกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างเรียน เช่น กรณีที่ผู้เรียนมีอุปกรณ์ไม่เพียงพอหรืออุปกรณ์ที่มีไม่พร้อมในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้ เพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ รวมถึงการลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวผู้เรียน เช่น การลดค่าเล่าเรียน การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในบางส่วน สัญญาณอินเทอร์เน็ต สื่อการเรียนรู้บางประเภท หรือการแบ่งชำระค่าเล่าเรียนของผู้เรียนให้แก่ผู้ปกครอง โดยสามารถชำระเป็นงวดตามความพร้อม เพื่อลดโอกาสการออกกลางคันของผู้เรียน

7.4 การมีมาตรการป้องกันและให้บริการช่วยเหลือด้านสุขภาพสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา

สถานศึกษาควรมีมาตรการป้องกันและให้บริการช่วยเหลือด้านสุขภาพสำหรับบุคลากรในสถานศึกษาในช่วงที่สถานการณ์โรคระบาดยังคงอยู่ หรือมีสถานการณ์อื่นที่กระทบต่อการจัดการเรียนรู้ของ

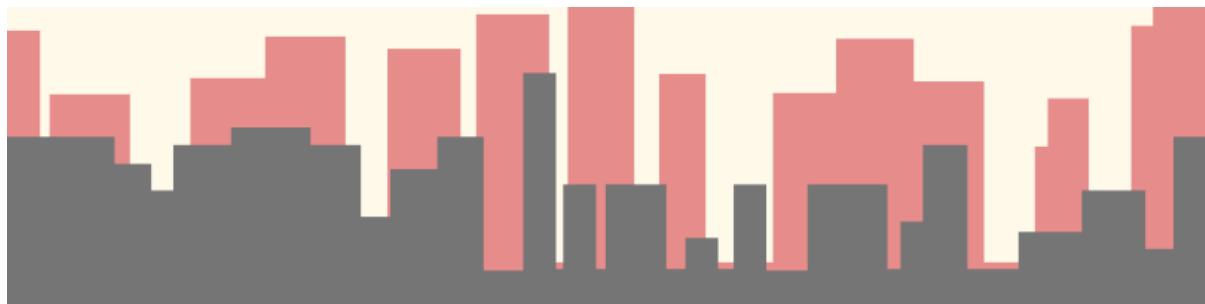
สถานศึกษาเกิดขึ้น โดยอาจสนับสนุนอุปกรณ์ในการตรวจโควิด การบริการตรวจโควิดให้กับบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาทั้ง ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน เพื่อตรวจสอบความปลอดภัยและความเสี่ยงในการติดเชื้อและแพร่ระบาดภายในโรงเรียน การดูแลทำความสะอาดพื้นที่ภายในสถานศึกษาอย่างทั่วถึงในทุกจุด โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความเสี่ยง รวมถึงประสานการช่วยเหลือด้านสุขภาพแก่บุคลากรจากหน่วยงานภายนอก เช่น โรงพยาบาล ใกล้สถานศึกษา หน่วยการแพทย์ในพื้นที่

การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ จำนวน 4 ประเด็น สรุปได้ดังภาพ 5.7

ภาพ 5.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

ภาพรวมของแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากการถอดบทเรียนและการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ตีรวมถึงปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ ตัวแทนเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูแสดงดังภาพ 5.8

▶▶ แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

7 ด้าน 32 ประเด็น

1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบท

ความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

- การจัดประชุมวางแผนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน
- การออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบบูรณาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย
- การปรับเพิ่ม ลด และขยายเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ
- การประเมินความพร้อม ศักยภาพ และความสามารถทางการเรียนก่อนเรียนของผู้เรียน
- การปูพื้นฐานความรู้ การสอนเสริม และการทบทวนเนื้อหาสาระทั้งในและนอกเวลาเรียน
- การวางระบบครูสอนแทนและการติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนในกรณีฉุกเฉิน
- การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายประกอบการจัดการเรียนรู้
- การปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม
- การสะท้อนการจัดการเรียนรู้ของครูและการกำกับติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน

2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

- การสร้างความตระหนักในการพัฒนาตนเองของครู
- การพัฒนาและถ่ายทอดประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ สื่อ และนวัตกรรมของครูและผู้บริหาร
- การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในการทำงาน
- การนิเทศการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตรด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

- การสร้างความร่วมมือในเชิงวิชาการกับเครือข่ายสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานต้นสังกัด
- การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน
- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานภายนอกในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูล

สารสนเทศทางการศึกษา

- การประยุกต์ใช้สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียน
- การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
- การพัฒนาระบบคลังสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สอนและผู้เรียน

5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้ง

สุขภาพกายและสุขภาพจิต

- การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
- การดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน การเสริมแรงทางบวก และการสร้างแรงบันดาลใจ
- การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้เรียน
- การส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
- การสร้างระบบการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมี

ประสิทธิภาพ

- การส่งเสริมให้ผู้สอนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้
- การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
- การเผยแพร่สื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน
- การใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสารข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง

7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

- การให้รางวัลหรือการแสดงความยินดีกับความสำเร็จของผู้เรียนและผู้สอน
- การจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน
- การสนับสนุนทุนการศึกษา สื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
- การมีมาตรการป้องกันและให้บริการช่วยเหลือด้านสุขภาพสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา

ภาพ 5.8 แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การติดตามการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ถอดบทเรียนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) เสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ 1) การถอดบทเรียนและการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) การเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 1 การถอดบทเรียนและการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีแนวปฏิบัติที่น่าสนใจในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จำนวน 12 แห่ง โดยมีบริบทที่แตกต่างกันใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) กลุ่มภูมิภาค ประกอบด้วย 5 กลุ่มภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ จำนวน 2 โรงเรียน ภาคกลาง จำนวน 3 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 โรงเรียน ภาคใต้ จำนวน 2 โรงเรียน และกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 3 โรงเรียน 2) สังกัด ประกอบด้วย 4 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 8 โรงเรียน (แบ่งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา รวมโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส จำนวน 5 โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (โรงเรียนเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด) จำนวน 2 โรงเรียน กรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 1 โรงเรียน สำนักงานการศึกษาเอกชน จำนวน 1 โรงเรียน 3) ขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วย 3 ลักษณะ ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก 4) พื้นที่ตั้งของโรงเรียน ประกอบด้วย 2 ลักษณะ ได้แก่ โรงเรียนในเมืองและโรงเรียนนอกเมือง โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนครู ตัวแทนนักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ประเด็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด รวมถึงการศึกษาแหล่งข้อมูลอื่น ได้แก่ เอกสารของโรงเรียน การสังเกตชั้นเรียน โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากแหล่งบุคคลที่หลากหลายรวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรสถานศึกษา รายงานการประเมินตนเอง (SAR) และศึกษาข้อมูลสถานศึกษาเพิ่มเติมจากเว็บไซต์โรงเรียน เพจเฟซบุ๊กโรงเรียน ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย และนำเสนอข้อมูลแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ระยะที่ 2 การเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ประเด็นการสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ผ่านระบบออนไลน์ด้วยโปรแกรม ZOOM Meeting ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นตามประเด็นที่กำหนดไว้ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยและนำเสนอข้อมูลแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการถอดบทเรียนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุษฎีศึกษา)

1.1.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การประเมินศักยภาพทางการเรียนรู้เบื้องต้นของผู้เรียน 3) การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน 4) การประชุมติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสะท้อนคิดการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหาร

1.1.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การกระตุ้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน 2) การให้องค์ความรู้และทักษะกับครูผู้สอนผ่านการสอนงาน 3) การอบรมและแนะนำครูผู้สอนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

1.1.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเครือข่ายในเขตพื้นที่การศึกษา 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้

1.1.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การปรับประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ โดยนำสื่อจากโรงเรียนเครือข่ายมาปรับให้เข้ากับบริบทนักเรียน 2) การพัฒนาสื่อดิจิทัลอย่างง่ายด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ของตนเอง

1.1.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย 1) การให้บริการตรวจโควิดกับผู้เรียนและครู 2) การเสริมแรงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การชมเชย การให้รางวัลสำหรับนักเรียนที่มีพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียน

1.1.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมให้ครูผู้สอนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ 2) การสร้างและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนรู้ และเผยแพร่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน

1.1.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย 1) การจัดงานวันแสดงความยินดีกับความสำเร็จของครูและนักเรียน 2) การบริการตรวจ ATK ให้กับครูและนักเรียนเพื่อตรวจสอบความปลอดภัยและความเสี่ยงในการติดเชื้อและแพร่ระบาดภายในโรงเรียน

1.2 โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร

1.2.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน 2) การใช้เกมและสื่อการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน 3) การปรับเปลี่ยนวิธีการวัดประเมินให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ 4) การปรับเปลี่ยนตารางเรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเรียนรู้ออนไลน์ 5) การช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

1.2.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของครูและผู้บริหาร 2) ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองของครู 3) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูแบบกัลยาณมิตร

1.2.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง 3) หน่วยงานต้นสังกัดให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้ 4) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูแบบหมุนเวียนโดยศึกษานิเทศก์และฝ่ายวิชาการต่างโรงเรียนในสังกัดเดียวกัน 5) ความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อแนะแนวการศึกษาต่อและช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา

1.2.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย 2) การนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) การใช้เทคโนโลยีในการวัดประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.2.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย 1) การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เป็นมิตรกับผู้เรียน 2) การดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง 3) การเสริมแรงทางบวกให้กับผู้เรียน 4) การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนให้กับผู้เรียน 5) การมีกิจกรรมชุมนุมที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน

1.2.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การเผยแพร่สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียนเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่และทุกเวลา

1.2.7 การจัดสวัสดิการ ปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย 1) การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน 2) การสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อสื่อและอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้ 3) การได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขันและการพัฒนาผู้เรียนจนเกิดผลเชิงประจักษ์ 4) การจัดสวัสดิการให้ครูและนักเรียนในโอกาสต่าง ๆ

1.3 โรงเรียนวัดประสาธ

1.3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การทบทวนบทเรียน โดยเน้นภาษาการอ่านออกเขียนได้ 2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1.3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การบริหารในลักษณะครอบครัว บริหารเชิงบวกเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้ครู 2) กลวิธีในการประชุมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการในเชิงการพูดคุยทุกวัน 3) การจัดให้ครูได้สอนตรงวิชาเอกตามความถนัด 4) การจัดอบรมพัฒนาครูปีละ 1 ครั้ง ภายใต้ระเบียบของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

1.3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ครูประจำชั้นประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการดูแลนักเรียน 2) การสนับสนุนจากศึกษานิเทศก์ในการให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การได้รับสื่อสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ในบางกิจกรรม เช่น การสนับสนุนอุปกรณ์ในกิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์

1.3.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การกำหนดให้ครูต้องนำเสนอสื่อการเรียนรู้ปีละ 1 ครั้ง 2) การใช้สื่อในชั้นประถมศึกษาตอนปลายจะมีหลากหลายมิติ อาทิ การใช้คลิปวิดีโอที่ครูผลิตเอง การคัดเลือกคลิปวิดีโอที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาจาก YouTube และการใช้ DLTV เป็นสื่อประกอบการเรียนรู้

1.3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย 1) การจัดหาเงินทุนการศึกษาให้นักเรียน เช่น ทุนเรียนดี เพื่อเสริมกำลังใจให้นักเรียน 2) ครูดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด และแสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถพูดคุยปรึกษาหารือกับครูได้ 3) การจัดการอาหาร โดยสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครเป็นผู้จัดการอาหารให้นักเรียน และการจัดกิจกรรมให้จำนวนนักเรียนที่รับประทานอาหารเช้ามีเพิ่มขึ้น

1.3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การใช้งานเทคโนโลยีในการบริหารจัดการเรียนรู้ผ่านระบบไลน์ ตามแนวทางของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2) การใช้งานเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ เช่น

การสอนใช้คอมพิวเตอร์ การใช้เกมที่ดึงดูดความสนใจในการเรียน แอปพลิเคชัน TikTok Facebook YouTube ฯลฯ

1.3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย 1) การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน เช่น กระดาษ หนังสือนิทาน เป็นต้น 2) การสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูตามโอกาส การพูดที่สร้างขวัญกำลังใจ

1.4 โรงเรียนบ้านห้วยต่อ

1.4.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การประเมินศักยภาพทางการเรียนรู้เบื้องต้นและความพร้อมของผู้เรียน 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน 4) การใช้ชั่วโมงซ่อมเสริมเพื่อเติมเต็มความรู้/ สอนเสริมนอกเวลาเรียน 5) การพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน 6) การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน

1.4.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน 2) การพัฒนาตนเองของครูผู้สอน 3) การขับเคลื่อนในการพัฒนาครูโดยผู้บริหาร (ส่งเสริม สนับสนุน เสริมแรง)

1.4.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน สื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู 3) ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อช่วยเหลือผู้เรียน

1.4.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้โดยครูผู้สอน 2) การนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้

1.4.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย 1) การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรกับนักเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน 2) การดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึง 3) การเสริมแรงทางบวกให้กับผู้เรียน 4) การมีกิจกรรมและชุมนุมที่หลากหลายช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน 5) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมด้วยกิจกรรมและการอบรมชี้แนะตักเตือน 6) การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน 7) การใช้ระบบบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกรณีมีผู้สอนหรือนักเรียนติดโควิด 8) การจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต

1.4.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและเผยแพร่สื่อการเรียนรู้

1.4.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย 1) การช่วยเหลือด้านสุขภาพแก่นักเรียนจากหน่วยงานภายนอก 2) การสนับสนุนอุปกรณ์ในการตรวจโควิด

1.5 โรงเรียนบ้านโคกยาง

1.5.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การวางแผนร่วมกันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน 3) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูเพื่อติดตาม/แก้ปัญหา ผลการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียน 4) การปรับรูปแบบการมอบหมายงานและลดปริมาณงานให้เหมาะสม 5) การสอนเสริมเพื่อเติมเต็มความรู้/สอนเสริม/ทบทวนความรู้ 6) การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน

1.5.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาตนเองของครูผู้สอน 2) การขับเคลื่อนในการพัฒนาครูโดยผู้บริหาร (ส่งเสริม สนับสนุน เสริมแรง) 3) การเสริมแรงกันและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ภายในกลุ่มเพื่อนครู 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน สื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู

1.5.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมของโรงเรียน

1.5.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การนำสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้

1.5.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย 1) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้วยกิจกรรมและการอบรมชี้แนะตักเตือน 2) การใช้ระบบบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาการจัดการเรียนรู้ในกรณีมีผู้สอนหรือนักเรียนติดโควิด 3) การจัด/ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม โครงการนอกเวลาเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สุขภาพกายและสุขภาพจิต 4) การดูแล ช่วยเหลือ กระตุ้น/สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนให้กับผู้เรียน 5) การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรกับผู้เรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน

1.5.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน เช่น ระบบไลน์ Google classroom

1.5.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย 1) การสนับสนุนอุปกรณ์ในการตรวจโควิด และดูแลทำความสะอาด 2) การจัดสรรทุนสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้เรียนจากโรงเรียนและหน่วยงานภายนอก 3) การจัดสวัสดิการ สร้างขวัญกำลังใจ ความปลอดภัย ให้ครู และนักเรียน

1.6 โรงเรียนกุดจิกวิทยา

1.6.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การแก้ปัญหาผู้เรียนติดโทรศัพท์มือถือด้วยการนำมาใช้เป็นสื่อการสอน เช่น เกมแข่งขันตอบคำถามทางไลน์ 2) การออกแบบใบงานบูรณาการรายวิชาต่าง ๆ อาทิ กำหนดหัวข้อชิ้นงานรวมวิชาศิลปะให้วาดรูป วิชาภาษาอังกฤษให้เขียนคำศัพท์ และวิชาภาษาไทยให้เขียนคำราชาศัพท์ 3) การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติ

1.6.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา (ไม่พบร่องรอยเชิงประจักษ์)

1.6.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การลงพื้นที่ตามจุดนัดพบเพื่อสอนการใช้งานระบบห้องเรียนออนไลน์กับผู้ปกครอง

1.6.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การรายงานการสอนทุกสัปดาห์ โดยเสนอต่อ อบจ. 2) การส่งเสริมให้ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ตามความสามารถและผลักดันส่งประกวดสื่อการเรียนการสอน

1.6.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย 1) การใช้โปรแกรมระบบกลางของโรงเรียนในการเพิ่มและลดคะแนนความประพฤติ 2) โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือจัดหาทุนการศึกษาให้นักเรียนซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน 3) การจัดหาอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือให้ผู้เรียนยืมเรียน

1.6.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน เช่น ระบบไลน์ Google classroom

1.6.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย (ไม่พบร่องรอยเชิงประจักษ์)

1.7 โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม

1.7.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การประเมินศักยภาพ ความพร้อม ความต้องการ และการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การปรับพื้นฐานทางการเรียนให้กับผู้เรียน 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างผู้เรียน 4) การใช้การเรียนรู้เชิงรุกแบบร่วมมือและการใช้กิจกรรมกลุ่มในการจัดการเรียนรู้ 5) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 6) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง 7) การพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน 8) การประยุกต์ใช้แนวคิดการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ 9) การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 10) การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน 11) การต่อยอดแนวคิดการจัดการเรียนรู้จากช่วงโควิด

1.7.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การจัดประชุมอบรมครูและบุคลากรในโรงเรียนโดยการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ 2) การนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเป็นกัลยาณมิตร

1.7.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ PLC ของผู้บริหารและครู 2) การใช้กิจกรรมการสื่อสารประจำวันในช่วงเช้าของครู 3) การสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจในแนวทางการบริหารโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ 4) การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน

1.7.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาระบบสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูในโรงเรียน

1.7.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย 1) การสร้างระเบียบวินัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน 2) การสร้างความคุ้นเคยและปรับตัวกับการเรียนรู้ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงให้กับผู้เรียน 3) การสร้างความตระหนักและการส่งเสริมสุขภาพของผู้เรียน 4) การจัดกิจกรรมชุมนุมเพื่อสร้างความสุขและผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เรียน

1.7.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาระบบสารสนเทศการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน 2) การใช้เทคโนโลยีอย่างหลากหลายในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

1.7.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย 1) การให้การดูแลช่วยเหลือครอบครัวของนักเรียน 2) การสร้างขวัญ กำลังใจ และเสริมแรงในการทำงานของครู 3) การให้กำลังใจและให้คำปรึกษานักเรียนเกี่ยวกับการเรียนและการใช้ชีวิต 4) การปรับปรุงภูมิทัศน์กายภาพของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การกำหนดมาตรการการดูแลความสะอาดและความปลอดภัยเกี่ยวกับโควิด-19

1.8 โรงเรียนกาวีละวิทยาลัย

1.8.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การนิเทศและการกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู 2) ความพร้อมในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนในทุกรูปแบบ 3) การขยายระยะเวลาเรียนเพื่อจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย 5) การประเมินการเรียนรู้และการสอนเสริมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน 6) การเน้นการจัดการเรียนรู้และความใส่ใจนักเรียนอย่างเต็มที่

1.8.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) อบรมการใช้เทคโนโลยีและแอปพลิเคชันในการจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.8.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การสร้างความตระหนักในความร่วมมือและความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและผู้บริหาร 2) การช่วยเหลือกันในการเรียนรู้และการร่วมกิจกรรมกันระหว่างนักเรียน 3) การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอก

1.8.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อ On demand ที่ผู้เรียนสามารถเรียนและเข้าถึงได้ตลอดเวลา

1.8.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย 1) การเยี่ยมบ้านเพื่อทำความเข้าใจบริบทผู้เรียน 2) การเข้าถึง รับฟัง และให้คำปรึกษาผู้เรียนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

1.8.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ปัญหาและเริ่มต้นพัฒนาระบบเทคโนโลยีจากต้นทุนเดิมของโรงเรียน 2) การสื่อสารเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอน 3) การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลการบริหารงานของโรงเรียน 4) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชาของครูและนักเรียน

1.8.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย 1) การปรับภูมิทัศน์ของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลสุขภาพความปลอดภัย 2) การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียน 3) การเสริมแรงเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน 4) การเปิดให้มีการร้องเรียนและสะท้อนผลการปฏิบัติงาน 5) การเป็นต้นแบบในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู

1.9 โรงเรียนพินุลอุปถัมภ์

1.9.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การประชุมวางแผนร่วมกันเพื่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การประเมินความพร้อมและความสามารถทางการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน 4) การจัดกิจกรรมปูพื้นฐานและส่งเสริมความรู้ทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ 5) การออกแบบและพัฒนาสื่อ แหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการติดตามผลการเรียนรู้

1.9.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองของครูผู้สอน 2) การส่งเสริมและอบอรมพัฒนาครูโดยผู้บริหารสถานศึกษา

1.9.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การใช้สื่อทางสังคมออนไลน์เพื่อสร้างการมี

ส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของผู้ปกครอง 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการศึกษาและ
กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.9.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการ
การศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาเว็บไซต์ครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้
ดิจิทัลอย่างง่ายเพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้

1.9.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและ
สุขภาพจิต ประกอบด้วย 1) การใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต 2) การ
ดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล ร่วมกับการสังเกตพูดคุยผู้เรียนรายบุคคลเพื่อการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต

1.9.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เช่น การใช้
แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ 2) การสร้างและพัฒนาเว็บไซต์การเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่ง
เรียนรู้ของผู้เรียน

1.9.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย 1) การจัด
สวัสดิการส่งเสริมการทำงานและการพัฒนาผู้เรียน 2) การเชิดชูเกียรติและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและ
บุคลากรทางการศึกษา

1.10 โรงเรียนด้านขุนทด

1.10.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลง
และความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การเติมเต็มความรู้เดิมโดยการทบทวนบทเรียนก่อนเริ่มเนื้อหา
บทเรียนใหม่ 2) การมีครูประจำชั้นเข้าสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการเรียนการสอนของ
ครูในแต่ละรายวิชา 3) การวางแผนให้นักเรียนทุกคนมีเป้าหมายในการเรียนผ่านระบบครูที่ปรึกษาและครู
แนะแนว 4) การเพิ่มจำนวนวันและชั่วโมงในการเรียนรู้ในชุมชนเสริมทักษะตามแนวกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่ม
เวลารู้ 5) การกำหนดครูสอนแทนในลักษณะการแลกชั่วโมงสอนตามเนื้อหาบทเรียนของตนเอง 6) การใช้
เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ในการประสานติดตามการส่งงานและการอธิบายบทเรียน 7) การทดลองขับเคลื่อน
กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนพิเศษ 8) การควบคุมคุณภาพหลักสูตรตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.10.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การส่งตัวแทนครู
ไปร่วมฝึกอบรม และนำมาถ่ายทอดส่งต่ออบรมภายในโรงเรียน 2) การวางระบบการประชุมและควบคุมเวลา
ไม่ให้สร้างความเหนื่อยล้าให้ครู

1.10.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา
ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การใช้กลไกการประชุมผู้ปกครองและการ
เยี่ยมบ้านเพื่อเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาและ
ผู้ปกครองในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ 3) การจัดทวิศึกษา/การจัดทำ MOU หลักสูตรระยะสั้น
ร่วมกับวิทยาลัยเทคนิค และการประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น

1.10.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การอยู่ระหว่างวางแผนการพัฒนาระบบห้องเรียนที่สามารถรวบรวมเนื้อหาและสื่อการเรียนการสอนแต่ละรายวิชาเพื่อให้นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง

1.10.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย 1) ระบบติดตามการขาดเรียนกรณีนักเรียนขาดเรียนต่อเนื่อง 2) การเอาใจใส่ของครูพร้อมรับฟังและสื่อสารเชิงบวกกับนักเรียน 3) การจัดภูมิทัศน์เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการมาโรงเรียน 4) การส่งเสริมกิจกรรมที่นักเรียนเป็นผู้วางแผนและดำเนินการผ่านกลไกของสถานักเรียน

1.10.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การใช้ระบบไลน์ห้องเรียนในการติดต่อระหว่างครูประจำชั้นกับนักเรียน 2) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดหาโทรทัศน์ประจำห้องเรียน การวางแผนจัดสอบออนไลน์ และการมอบหมายชิ้นงานที่นักเรียนต้องใช้เทคโนโลยีในการทำและส่งชิ้นงานนั้น

1.10.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย 1) การจัดสรรงบประมาณในการจ้างครูอัตราจ้าง เพื่อมาแบ่งเบาภาระหน้าที่ของครูซึ่งได้รับผลกระทบจากความล่าช้าในการบรรจุอัตรากำลังข้าราชการครู

1.11 โรงเรียนปากเกร็ด

1.11.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย 2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง 3) การปรับลดเวลาเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนออนไลน์ 4) การลดความสำคัญของการสอบ

1.11.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้กับครูผู้สอน 2) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

1.11.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อช่วยกันดูแลและพัฒนาผู้เรียน 2) การประสานความร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูและพัฒนาผู้เรียน 3) การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับแผนการเรียน

1.11.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้โดยครูผู้สอน 2) การนำสื่อการเรียนรู้อิจิทัลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) การใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.11.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย 1) การใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) การมีนโยบายลดเวลาเรียนเพื่อลดผลเสียที่มีต่อสุขภาพจากการจัดการเรียนรู้ออนไลน์

1.11.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การจัดทำแหล่งเรียนรู้ออนไลน์โดยใช้กระบวนการพัฒนาตามหลักการของ PDCA

1.11.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย 1) การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ 2) การส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือครูในทุกด้าน 3) การสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครู

1.12 โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง

1.12.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) 3) การจัดการกิจกรรมการสอนเสริมซ้ำทางวิชาการตามสาระการเรียนรู้ 4) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วินัย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 5) การสื่อและแหล่งการเรียนรู้ทางวิชาการและศาสนาจากแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ของโรงเรียนในเครือ

1.12.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การ “หนุนใจ” จากการเสริมกำลังใจด้วยความรักและสามัคคีของครู และผู้บริหารสถานศึกษา 2) การส่งเสริมและอบรมพัฒนาครูโดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา และวิทยากรจากสถาบันตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือของโรงเรียน

1.12.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การใช้สื่อทางสังคมออนไลน์ และระบบเพื่อการติดต่อสื่อสารและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง 2) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน บ้าน และโรงเรียนเพื่อการมีส่วนร่วมในการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.12.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลร่วมกับโรงเรียนในเครือ 2) การใช้ระบบงานข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนและบุคลากร

1.12.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางวิชาการ กีฬา และตามเทศกาลให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

1.12.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์

1.12.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย 1) การสนับสนุนทุนการศึกษาแลกเปลี่ยนในต่างประเทศให้แก่ผู้เรียน 2) การแบ่งชำระค่าเล่าเรียนของนักเรียนให้แก่ผู้ปกครอง 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมและเชิดชูเกียรติให้แก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

2. ผลการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนโดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในการวางแผนเพื่อการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งการเรียนรู้ในเชิงผลสัมฤทธิ์และเชิงคุณลักษณะของผู้เรียน มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย โดยใช้แนวคิดการบูรณาการการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ทั้งที่ใช้และไม่ใช้เทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน รวมถึงมีการนิเทศ กำกับติดตาม และสะท้อนคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อการวิเคราะห์สาเหตุและแก้ปัญหาโดยมีการสอนเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีกระบวนการจัดครูสอนแทนได้เนื่องจากมีจำนวนครูที่เพียงพอต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีครูครบชั้นพอดีหรือมีครูไม่ครบชั้น รวมถึงโรงเรียนขนาดใหญ่มีโอกาสในการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการร่วมกันจัดการศึกษาได้อย่างหลากหลายมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง

2.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับการจัดอบรมและพัฒนาครูผู้สอน การถ่ายทอดองค์ความรู้ในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารและครู และมีการประชุม การนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ของครูโดยเน้นการสร้างบรรยากาศเชิงบวกอย่างเป็นกัลยาณมิตร การให้กำลังใจ และการเสริมแรงในการปฏิบัติงาน

2.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในการสร้างความร่วมมือจากเครือข่ายหรือหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การสนับสนุนสื่อและแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ในการร่วมกันจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา โดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกัน ในการประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลสำเร็จรูปที่มีอยู่อย่างหลากหลายในการจัดการเรียนรู้ หรือการพัฒนาสื่อดิจิทัลขึ้นใหม่เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน ทั้งนี้ ในบริบทโรงเรียนขนาดใหญ่มีการพัฒนาระบบสารสนเทศและคลังสื่อดิจิทัลภายในสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการงานวิชาการผ่านแพลตฟอร์มอย่างหลากหลาย อันเนื่องมาจากจำนวนนักเรียนที่มีจำนวนมากที่สถานศึกษาต้องดูแลอย่างทั่วถึง รวมถึงความพร้อมของครูและบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินการที่เพียงพอ

2.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในด้านการสร้างบรรยากาศเชิงบวกในชั้นเรียน การเสริมแรง การให้กำลังใจ การเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง การให้คำปรึกษาแนะนำด้านการเรียนและการใช้ชีวิตแก่ผู้เรียน รวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขอนามัยสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดีของผู้เรียน และการมีระบบการติดตามแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียนรู้ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้เรียน

2.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพโดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย การส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของครูผู้สอน การพัฒนาระบบจัดเก็บและเผยแพร่สื่อและแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่และทุกเวลา ทั้งนี้ สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความสามารถในการพัฒนาระบบสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลในการบริหารงานของโรงเรียน รวมถึงการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัลสำหรับผู้เรียน อันเนื่องมาจากจำนวนบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีจำนวนมาก การพัฒนาระบบสารสนเทศจึงมีความจำเป็นในการบริหารจัดการของสถานศึกษา

2.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจโดยรวม พบว่า สถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่มีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันในด้านปรับปรุงภูมิทัศน์ทางกายภาพให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการดูแลสุขภาพความปลอดภัยด้วยการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับแพร่กระจายของโรคระบาดภายในโรงเรียนและการช่วยเหลือด้านสุขภาพเกี่ยวกับโควิด 19 ของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการจัดสวัสดิการให้กับผู้เรียนด้วยการสนับสนุนทุนการศึกษา และสำหรับครูด้วยการสนับสนุนงบประมาณด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้มีการสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการเสริมแรงเกี่ยวกับผลการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน และการส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพสำหรับครู และมีการจัดกิจกรรมแสดงความยินดีกับความสำเร็จของครูและผู้เรียน

3. ผลการนำเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการนำเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 ด้าน 32 ประเด็น ดังนี้

3.1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน มีจำนวน 9 ประเด็น ดังนี้ 1) การจัดประชุมวางแผนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของผู้เรียน 2) การออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบบูรณาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย 3) การปรับเพิ่ม ลด และขยายเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ 4) การประเมินความพร้อม ศักยภาพ และความสามารถทางการเรียนก่อนเรียนของผู้เรียน 5) การปูพื้นฐานความรู้ การสอนเสริม และการทบทวนเนื้อหาสาระทั้งในและนอกเวลาเรียน 6) การวางระบบครูสอนแทนและ

การติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนในกรณีฉุกเฉิน 7) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายประกอบการจัดการเรียนรู้ 8) การปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเหมาะสมและ 9) การสะท้อนการจัดการเรียนรู้ของครูและการกำกับติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) การสร้างความตระหนักรู้ในการพัฒนาตนเองของครู 2) การพัฒนาและถ่ายทอดประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ สื่อ และนวัตกรรมของครูและผู้บริหาร 3) การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในการทำงานและ 4) การนิเทศการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตรด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3.3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มี 3 ประเด็น ดังนี้ 1) การสร้างความร่วมมือในเชิงวิชาการกับเครือข่ายสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานต้นสังกัด 2) การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนาการเรียนรู้ และคุณลักษณะของผู้เรียน และ 3) การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานภายนอกในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.4 การพัฒนาค้นสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษามีจำนวน 3 ประเด็น ดังนี้ 1) การประยุกต์ใช้สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 3) การพัฒนาระบบคลังสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สอนและผู้เรียน

3.5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต มีจำนวน 5 ประเด็น ดังนี้ 1) การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน การเสริมแรงทางบวก และการสร้างแรงบันดาลใจ 3) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้เรียน 4) การส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และ 5) การสร้างระบบการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

3.6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีจำนวน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) การส่งเสริมให้ผู้สอนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 3) การเผยแพร่สื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4) การใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสารข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง

3.7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ มีจำนวน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) การให้รางวัลหรือการแสดงความยินดีกับความสำเร็จของผู้เรียนและผู้สอน 2) การจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน 3) การสนับสนุนทุนการศึกษา สื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4) การมีมาตรการป้องกันและให้บริการช่วยเหลือด้านสุขภาพสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) บทเรียน แนวปฏิบัติที่ดี และปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อสังเกตจากบทเรียน แนวปฏิบัติที่ดี และปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น มีประเด็นในการอภิปรายที่พบว่า ภาพรวมของกรอบการศึกษา การดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 7 ด้านนั้น ประเด็นในด้านที่ 2 การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่ 3 การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ด้านที่ 5 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต และด้านที่ 7 การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ พบว่า ความแตกต่างในเชิงบริบทของสถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้ เนื่องจากด้านและประเด็นดังกล่าวเป็นสิ่งที่สถานศึกษาได้ ดำเนินการตามภาระหน้าที่ พันธกิจตามปกติ การดำเนินการฟื้นฟูคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงเป็นไปในลักษณะที่คล้ายคลึงกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ความแตกต่างที่พบจึงเป็นไปตามลักษณะการบริหารจัดการและเป้าหมายเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา ในขณะที่ด้านที่ 1 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน ด้านที่ 4 การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา และด้านที่ 6 การยกระดับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ พบว่า สถานศึกษาในแต่ละขนาดนั้นมีการดำเนินการที่ แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน กล่าวคือ สถานศึกษาที่มีขนาดกลางหรือขนาดใหญ่มีการดำเนินการเพิ่มเติมใน บางส่วนที่แตกต่างกันออกไป และมีการดำเนินการในเชิงระบบที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาขนาดใหญ่มีบุคลากรและทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ เช่น ประเด็นการจัดครูสอนแทน สถานศึกษาขนาดใหญ่สามารถทำได้แต่สถานศึกษาขนาดเล็กมีครูอย่างจำกัดและอาจต้องสอนแบบเรียนรวม ชั้น รวมถึงโอกาสในการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการร่วมกันจัดการศึกษานั้น สถานศึกษา ขนาดใหญ่สามารถสร้างเครือข่ายได้อย่างหลากหลายมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง นอกจากนี้ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสารสนเทศและคลังสื่อดิจิทัลภายในสถานศึกษาในการบริหารงานของ โรงเรียน รวมถึงการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัลสำหรับผู้เรียน สถานศึกษาขนาดใหญ่สามารถ ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยความพร้อมและความสามารถของบุคลากรและทรัพยากรที่เพียงพอ และดำเนินการตามความจำเป็นด้วยเหตุผลเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนที่มีจำนวนมากที่สถานศึกษาต้องดูแลอย่าง ทั่วถึง รวมถึงการบริหารจัดการคุณภาพของครูในสถานศึกษา ทำให้การพัฒนาาระบบสารสนเทศจึงมี ความสำคัญและจำเป็นในการบริหารจัดการของสถานศึกษา ทั้งการบริหารบุคคลและการบริหารงานวิชาการ ซึ่งแตกต่างจากสถานศึกษาขนาดเล็กที่ใช้รูปแบบหรือวิธีการกำกับ ติดตาม ดูแลในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ หรือการดำเนินการที่มีความยืดหยุ่นได้มากกว่า

หากพิจารณาจากมิติของสังกัดของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาในแต่ละสังกัดนั้นมีการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่ไม่แตกต่างกันมาก เนื่องจากแนวคิดการจัดการศึกษา แนวโน้ม และทิศทางการจัดการศึกษา รวมถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียนเป็นลักษณะเดียวกัน การดำเนินการพัฒนาฟื้นฟูคุณภาพผู้เรียนจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนความแตกต่างนั้นพบในลักษณะของนโยบายที่แตกต่างกันของแต่ละสถานศึกษาที่สังกัดอยู่ เช่น นโยบายของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครนั้นยึดตามแนวทางและกฎเกณฑ์ของสำนักงานการศึกษา ส่วนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรับนโยบายต่อมาจากเขตพื้นที่การศึกษา ฯลฯ ซึ่งทำให้นโยบายการดำเนินการแตกต่างกันไปตามสังกัด แต่สิ่งที่สอดคล้องคล้ายคลึงกันคือเป้าหมายในการฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

ด้านภูมิภาคของสถานศึกษารวมถึงสถานที่ตั้งทั้งในเมืองและนอกเมืองของสถานศึกษาทั้งในเมืองและนอกเมือง พบว่า ในแต่ละสถานศึกษานั้นมีการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่ไม่แตกต่างกันมาก ดังเหตุผลที่คล้ายคลึงกับสังกัดของสถานศึกษาที่ได้กล่าวมาในข้างต้น กล่าวคือ ภูมิภาคหรือสถานที่ตั้งของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็สถานศึกษาใด ล้วนแล้วได้รับผลกระทบจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้วยกันทั้งสิ้น เช่น การต้องปิดสถานศึกษาเหมือนกัน การสอนออนไลน์เหมือนกัน ทำให้การดำเนินการฟื้นฟูในแต่ละภูมิภาคหรือแต่ละสถานที่ตั้งจึงเป็นไปในลักษณะของการใช้แนวทางในการขับเคลื่อนเดียวกันและขับเคลื่อนไปพร้อมกันทั้งรูปแบบ เทคนิควิธีการ สื่อการเรียนรู้ หรือการพบปัญหาที่มีลักษณะร่วมกัน เป็นต้น ความแตกต่างที่พบจึงเป็นเพียงความแตกต่างในด้านของลักษณะเฉพาะบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งเท่านั้น

ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า สิ่งที่คล้ายคลึงกันในแต่ละสถานศึกษาที่เป็นปัจจัยความสำเร็จและสามารถดำเนินการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ วิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ รวมถึงความสามารถในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การมีกลยุทธ์ทั้งเชิงรับและเชิงรุกในการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งการบริหารจัดการครูและบุคลากรทางการศึกษา งานวิชาการ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมถึงการจัดการด้านสวัสดิการ ขวัญกำลังใจ การสื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชน ฯลฯ นอกจากนี้ด้านครูผู้สอนที่ต้องมีความสามารถในการปรับตัวและความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความสามารถในการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ รวมถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การดูแลผู้เรียนด้วยความเอาใจใส่ การเป็นที่ปรึกษา การเสริมแรง และการสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน ทั้งนี้ ปัจจัยสู่ความสำเร็จอีกประการหนึ่ง คือ ความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วน รวมถึงบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษาในการร่วมมือกันฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดี และปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดังที่กล่าวมานี้จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 7 ด้าน 32 ประเด็น ซึ่งจะได้กล่าวถึงในการอภิปรายผลในข้อถัดไป

2) แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพรวมของแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 7 ด้าน 32 ประเด็นนั้น ครอบคลุมและสอดคล้องกับแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) ของ United Nations Children's Fund (UNICEF) (2022) ที่ได้รับบุถึงแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (RAPID) ซึ่งประกอบด้วย 1) Reaching every child and retaining them to school (R) เป็นการให้ความสำคัญกับการเข้าถึงผู้เรียนทุกคนและระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการศึกษา 2) Assessing learning levels (A) เป็นการประเมินระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อช่วยในการชี้แนะแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น 3) Prioritizing teaching the fundamentals (P) เป็นการจัดลำดับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เนื้อหา ทักษะ และองค์ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อผู้เรียนและมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในอนาคต 4) Increasing catch-up learning (I) เป็นการเพิ่มการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนมากกว่าอายุหรือผลคะแนนของผู้เรียน และ 5) Developing psychosocial health and well-being (D) เป็นการพัฒนาผู้เรียนในด้านสุขภาพทางจิตสังคม และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน ตลอดจนความปลอดภัยของผู้เรียนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นต่อการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

หากพิจารณาแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรายด้านนั้น มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

ด้านการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน มีจำนวน 9 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดประชุมวางแผนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของผู้เรียน 2) การออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบบูรณาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย 3) การปรับเพิ่ม ลด และขยายเวลาในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การประเมินความพร้อม ศักยภาพ และความสามารถทางการเรียนก่อนเรียนของผู้เรียน 5) การปูพื้นฐานความรู้ การสอนเสริม และการทบทวนเนื้อหาสาระทั้งในและนอกเวลาเรียน 6) การวางระบบครูสอนแทนและการติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนในกรณีฉุกเฉิน 7) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายประกอบการจัดการเรียนรู้ 8) การปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเหมาะสมและ 9) การสะท้อนการจัดการเรียนรู้ของครู และการกำกับติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลโดยภาพรวมทั้ง 9 ประเด็นนั้น สอดคล้องกับประเด็นที่ 1 Reaching every child and retaining them to school (R) ประเด็นที่ 2 Assessing learning levels (A) ประเด็นที่ 3 Prioritizing teaching the fundamentals (P) และประเด็นที่ 4 Increasing catch-up learning (I) ของแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children's Fund (UNICEF) (2022) ซึ่งว่าด้วยการให้ความสำคัญกับการเข้าถึงผู้เรียน การประเมินผู้เรียน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดลำดับความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ยังเป็นไปในทางเดียวกับข้อเสนอแนะจาก Asian Development Bank (2021) และ Kaffenberger (2021) ที่ได้รับบุเกี่ยวกับการออกแบบแผนการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างและกำหนดทิศทางที่ชัดเจนเป็นไปได้ และอาจนำเนื้อหา

บางส่วนในขณะที่นักเรียนได้เรียนตอนโรงเรียนปิดมาทบทวนซ้ำอีกครั้งในระดับชั้นถัดไป และสอดคล้องกับ Hanover Research (2020) ที่ได้กล่าวถึงกลยุทธ์การฟื้นฟูทางวิชาการที่จำเป็นต้องอาศัยการใช้เวลาในการเรียนการสอนเพิ่มเติมเพื่อจัดการกับภาวะการสูญเสียทางการเรียนรู้ โดยอาจอยู่ในรูปแบบของการเพิ่มวันเรียนเพิ่มเติม การเพิ่มเวลาเพิ่มเติมในวันที่เปิดเรียน หรือการขยายเวลาเรียนภาคฤดูร้อน ตลอดจนการเพิ่มเวลาเรียนก่อนหรือหลังเลิกเรียน และการจัดโปรแกรมช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือผู้เรียนที่มีความเสี่ยงต่อความล้มเหลวหรือประสบปัญหาทางวิชาการ และสอดคล้องกับอิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษาถึงแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่ระบุว่าควรมีการพัฒนาเทคนิคการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการจัดการชั้นเรียนของครู การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน การลดภาระงานและงานที่ได้รับมอบหมายของนักเรียน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้รวมถึงการเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ สื่อ และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงแนวทางย่อยในประเด็นการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน (Redesigning new learning process) ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ยังพบว่ามีความสอดคล้องกับแนวทางย่อยต่าง ๆ ทั้งการปรับหลักสูตรสถานศึกษา การปรับรูปแบบและวิธีการวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองหรือกำกับตนเองในการเรียนรู้ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ Hybrid learning และการออกแบบ พัฒนา และจัดสรรสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย

ด้านการเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การสร้างความตระหนักรู้ในการพัฒนาตนเองของครู 2) การพัฒนาและถ่ายทอดประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ สื่อ และนวัตกรรมของครูและผู้บริหาร 3) การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในการทำงานและ 4) การนิเทศการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตรด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผลโดยภาพรวมทั้ง 4 ประเด็นนั้น สอดคล้องกับ ประเด็นที่ 4 ของแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children's Fund (UNICEF) (2022) คือ Increasing catch-up learning (I) ซึ่งว่าด้วยการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นสำหรับครูผู้สอนด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเสริมสร้างทักษะทางดิจิทัลเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงแนวคิดของ Asian Development Bank (2021) และ Kaffenberger (2021) ที่เสนอให้มีการจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับการรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่ผู้เรียนและผู้ปกครอง และอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนเพื่อให้ครูสามารถสร้างสรรค์การสอนอย่างต่อเนื่องได้ทันทีที่กลับมาเปิดทำการเรียนการสอนในโรงเรียน ทั้งนี้ Kuhfeld et al. (2020) ได้เสนอแนวคิดในการทำงานร่วมกันในการค้นหาวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพของครูผู้สอน เพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการ และตรวจสอบความเสี่ยงของการที่นักเรียนอาจเกิดการตกหล่นและหลุดออกจากระบบการศึกษาไว้เป็นแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมด้วย

อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางย่อยของมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ในประเด็นของการเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา (Empowering teachers and principals) ทั้งในด้านของการพัฒนาเทคนิคการสอนของครู การพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของครู และการใช้รูปแบบและวิธีการพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติและสามารถนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนได้

ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มี 3 ประเด็น ดังนี้ 1) การสร้างความร่วมมือในเชิงวิชาการกับเครือข่ายสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานต้นสังกัด 2) การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาการเรียนรู้อะไรและคุณลักษณะของผู้เรียน และ 3) การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานภายนอกในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลโดยภาพรวมทั้ง 3 ประเด็นนั้น สอดคล้องกับประเด็นที่ 1 ของแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children's Fund (UNICEF) (2022) คือ Reaching every child and retaining them to school (R) ซึ่งว่าด้วยการสื่อสารกับผู้เรียน ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเปราะบางกลุ่มเสี่ยง และผู้ปกครองของผู้เรียน ตลอดจนการกำหนดมาตรการ และกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เรียนร่วมด้วย ในขณะที่ Saliccioli (2021) ได้นำเสนอถึงแนวคิดการสนับสนุนด้านวิชาการในรายวิชาที่เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน การสื่อสาร การร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอน การดูแลเพิ่มเติมสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Carvalho, Rossiter, Angrist, Hares & Silverman (2020) ที่ได้เสนอแนะให้เปิดโรงเรียนภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ที่อาจจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน การสื่อสาร การสร้างสุขภาวะและความปลอดภัยของผู้เรียน รวมถึงเป็นไปตามข้อเสนอแนะของ Asian Development Bank (2021) Kaffenberger (2021) Cho et al. (2021) และอิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ (2565) ที่เสนอให้มีการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และผู้ปกครอง โดยควรมีการสื่อสารและชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแนวทางย่อยของมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ยังพบว่ามีความสอดคล้องกันในประเด็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (Collaborating effective learning with stakeholders) ทั้งประเด็นในการสร้างปฏิสัมพันธ์และสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างครูผู้สอนและผู้ปกครอง การส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการศึกษาจากภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมด้วย

ด้านการพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษามีจำนวน 3 ประเด็น ดังนี้ 1) การประยุกต์ใช้สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 3) การพัฒนาระบบคลังสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สอนและผู้เรียน ผลโดยภาพรวมทั้ง 3 ประเด็นนั้น สอดคล้องกับ

แนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children's Fund (UNICEF) (2022) ในประเด็นที่ 1 คือ Reaching every child and retaining them to school (R) ประเด็นที่ 2 คือ Assessing learning levels (A) และประเด็นที่ 3 คือ Prioritizing teaching the fundamentals (P) ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการเข้าถึงผู้เรียนทุกคนและระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการศึกษา การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้เรียนตามความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ นอกจากนี้สอดคล้องกับ Kasradze & Zarnadze (2021) ที่ได้เสนอแนวคิดที่ว่า รัฐบาลควรให้การสนับสนุนเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการสอนแบบออนไลน์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางย่อยของการพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา (Open educational resources) ในมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) โดยมีความสอดคล้องกันทั้ง 2 แนวทางย่อย ได้แก่ การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อนำไปใช้ในการเป็นคลังสื่อกลางเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู ผู้เรียน และผู้ปกครอง และการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญและจำเป็นของการจัดการเรียนรู้และสถานศึกษา

ด้านการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต มีจำนวน 5 ประเด็น ดังนี้ 1) การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน การเสริมแรงทางบวก และการสร้างแรงบันดาลใจ 3) การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้เรียน 4) การส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และ 5) การสร้างระบบการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ผลโดยภาพรวมทั้ง 5 ประเด็นนั้น สอดคล้องกับแนวทางในการฟื้นฟูการศึกษาและลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RAPID ของ United Nations Children's Fund (UNICEF) (2022) ในประเด็นที่ 5 หรือ Developing psychosocial health and well-being (D) ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนในด้านสุขภาพทางจิตสังคม และความ เป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน ตลอดจนความปลอดภัยของผู้เรียน ตลอดจนการสนับสนุนการฝึกอบรมด้านสุขภาพจิต สังคมให้แก่ครูผู้สอน เพื่อให้ความช่วยเหลือและดูแลผู้เรียนและการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนในการฟื้นฟูภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่งมีหลักฐานเชิงประจักษ์หลายชิ้นที่ได้กล่าวถึงในประเด็นดังกล่าว ได้แก่ Raymond (2021) ที่ได้เสนอแนวทางเกี่ยวกับการวางแผนฟื้นฟูระยะยาวเพื่อตอบสนองความต้องการทางการศึกษาและภาวะทางอารมณ์ และสังคมของผู้เรียน (Socio-emotional) รวมไปถึง การเสนอแนะให้มีการจัดเตรียมกลยุทธ์อย่างหลากหลายรูปแบบในการช่วยเหลือผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Cardinal (2020) ที่ได้เสนอให้มุ่งเน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนด้วยการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ลดความสำคัญของระดับคะแนนผลการเรียน แต่หันมาเน้นกิจกรรมทางสังคมและอารมณ์ เพื่อสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ปรับตัวให้เข้ากับกิจกรรมทางวิชาการได้ดีมากยิ่งขึ้น การจัดสภาพแวดล้อมเชิงบวกให้แก่ผู้เรียน การประเมินความสามารถและ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่มีความสอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียนแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบถึงการกล่าวถึงในประเด็นของการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียน

ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ที่ดี และสุขภาพจิตของผู้เรียนร่วมด้วย ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ในผู้เรียนกลุ่มเปราะบางและมีความเสี่ยงต่อการออกจากการศึกษากลางคันร่วมด้วย โดย Fitzpatrick et al. (2020) ได้นำเสนอแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับผู้กำหนดนโยบายที่ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับความเป็นอยู่ที่ดีและสุขภาพจิตของผู้เรียน และมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Dorn et al. (2020) และ Saliccioli (2021) ที่กล่าวถึงการจัดตั้งระบบการช่วยเหลือเกี่ยวกับสุขภาพจิต และสังคมของผู้เรียนเพื่อลดความเครียดและผลกระทบทางด้านสุขภาพจิตจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รวมถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว และสอดคล้องกับอิทธิพล สุวทันพรกุล และคณะ (2565) ที่ได้ระบุว่าควรมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต การสร้างแรงจูงใจ การตั้งเป้าหมาย และการเสริมสร้างและการเรียนรู้แบบนำตนเองกำกับตนเองให้กับผู้เรียนระหว่างการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมกิจกรรมผ่อนคลาย รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และการออกกำลังกายเพื่อการมีสุขภาพที่ดีของนักเรียน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และครู ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวทางย่อยของมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ในประเด็นของการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียน ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต (Valuing positive attitudes and well-being) โดยสอดคล้องกับแนวทางย่อยที่ว่าด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิต การจัดตั้งระบบช่วยเหลือด้านสุขภาพจิตในสถานศึกษา ตลอดจนการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้เรียน

ด้านการยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีจำนวน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) การส่งเสริมให้ผู้สอนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 3) การเผยแพร่สื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4) การใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสารข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง ผลโดยภาพรวมทั้ง 4 ประเด็นนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Saliccioli (2021) ได้นำเสนอถึงแนวคิดการวางแผนการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ชัดเจนซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Daniela, Rubene & Rüdolfa (2021) ที่ได้แสดงแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของผู้เรียนและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้ Kurniawan & Budiyono (2021) ได้เสนอแนวทางการเรียนแบบประสานเวลาและไม่ประสานเวลา (Asynchronous synchronous) บนแพลตฟอร์มเทคโนโลยี (Technology platform) เพิ่มเติมในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดในแนวทางย่อยของการยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (Elevating learning with Edtech) ในมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ยังพบว่ามีมความสอดคล้องกับแนวทางย่อยในประเด็นของจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ และโปรแกรมที่ทันสมัยแก่สถานศึกษาและครูผู้สอน และการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่หลากหลายร่วมด้วย

ด้านการจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ มีจำนวน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) การให้รางวัลหรือการแสดงความยินดีกับความสำเร็จของผู้เรียนและผู้สอน 2) การจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน 3) การสนับสนุนทุนการศึกษา สื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและ 4) การมีมาตรการป้องกันและให้บริการการช่วยเหลือด้านสุขภาพสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา ผลโดยภาพรวมทั้ง 4 ประเด็นนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ DiPietro et al. (2020) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างเพียงพอทั่วถึง และการส่งเสริมให้มีการสนับสนุนจากพ่อแม่ผู้ปกครองในการเรียนรู้ของผู้เรียน และสอดคล้องกับอิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ (2565) ที่ได้เสนอว่าควรมีการจัดสรรงบประมาณการช่วยเหลือเยียวยาด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงแนวทางย่อยในมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ในประเด็นของการจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ (Regarding safety and welfare) ยังพบว่ามีคำตอบตรงกับแนวทางย่อยที่ว่าด้วยการพัฒนาหรือการมีระบบสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูผู้สอนภายในสถานศึกษา รวมไปถึงการเสริมสร้างระบบและกลไกการดูแลความปลอดภัยของสถานศึกษาให้แก่ผู้เรียน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานร่วมด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. บทเรียนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้มีความหลากหลายของกรณีศึกษาตัวอย่างที่แตกต่างกันตามสังกัด กลุ่มภูมิภาค และสถานที่ตั้ง สถานศึกษาสามารถนำประเด็นหรือสิ่งที่น่าสนใจไปปรับประยุกต์ใช้หรือต่อยอดให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษาได้ตามความเหมาะสม

2. แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในงานวิจัยนี้ เป็นการเสนอแนะแนวทางภาพรวมที่เป็นข้อค้นพบจากหลากหลายบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้ สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้ภายใต้เงื่อนไขสถานการณ์ของสถานศึกษาทั้งในระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือตามบริบทที่แตกต่างกันของสถานศึกษา

3. สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการใช้แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ประกอบการกำหนดนโยบาย แผนงาน แผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการจัดทำขึ้นเฉพาะกิจในกรณีที่พบภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือใช้ในการสอดแทรกหรือส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตามความเหมาะสม

4. การขับเคลื่อนแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วน รวมถึงบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษาในการร่วมมือกันฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถ

5. เพื่อเป็นการขยายขอบเขตข้อค้นพบและองค์ความรู้จากการวิจัยสู่บริบทของผู้เรียนที่มีความใกล้เคียงกันทั้งช่วงวัยและภูมิภาคนั้น ผลการวิจัยนี้อาจนำไปใช้ประโยชน์ครอบคลุมไปถึงผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่มีช่วงวัยเดียวกันกับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปลาย รวมถึงอาจนำข้อค้นพบของการวิจัยบางส่วนไปใช้กับผู้เรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือระบบการจัดการศึกษาอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม

6. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาสามารถนำองค์ความรู้และข้อค้นพบจากงานวิจัยเกี่ยวกับแนวปฏิบัติจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากการดำเนินการที่น่าสนใจของสถานศึกษา นำไปสู่การขยายผลสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับภูมิภาค ระดับสถานศึกษา รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเร่งด่วนในช่วงการเปลี่ยนผ่านการจัดการศึกษาภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ที่ยังคงเกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงสู่การจัดการศึกษาวิถีใหม่ภายหลังสถานการณ์โควิด-19

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยข้อมูลที่ได้มานั้นเป็นข้อมูลการดำเนินการหลังจากที่สถานศึกษาเปิดเรียนในสภาวะปกติตั้งแต่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งเป็นระยะเวลาเพียง 1 ภาคเรียน ดังนั้น อาจมีการดำเนินการติดตามการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังจากครบรอบ 1 ปีการศึกษาว่าสถานศึกษามีการดำเนินการเพิ่มเติมอย่างไร และเกิดผลการเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ของผู้เรียนอย่างไรบ้าง

2. ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้สามารถนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบหรือในลักษณะต่าง ๆ โดยอาจบูรณาการจากแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเป็นการนำแนวทางไปสู่การปฏิบัติทั้งในระดับเขตพื้นที่ ระดับสถานศึกษา ระดับชั้นเรียน หรือระดับผู้เรียนรายบุคคล

3. สถานศึกษา หน่วยงาน หรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา อาจดำเนินการวิจัยเชิงนโยบายหรือวิจัยสถาบันโดยใช้แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้เพื่อต่อยอดสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนตามบริบทพื้นที่ของสถานศึกษา

4. นักวิชาการ นักการศึกษา อาจใช้ข้อค้นพบจากแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากการวิจัยนี้ในการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือพัฒนาผู้เรียนได้

5. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมที่มีความแตกต่างกันตามบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่าในแต่ละสถานศึกษามีผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเฉพาะ เช่น กลุ่มเปราะบาง กลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้กับผู้เรียนในกลุ่มเฉพาะนี้เพื่อให้ได้สารสนเทศและแนวทางที่เหมาะสมและมีความชัดเจนเฉพาะเจาะจงกับกลุ่มดังกล่าว

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-2023/>
- เก็จกนก เอื้อวงศ์, ชูชาติ พ่วงสมจิตร, นงเยาว์ อุทุมพร, กุลชลี จงเจริญ, และฐิติกรณม์ ยาวีไชย จารึกศิลป์. (2564). รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19. ใน สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (บ.ก.), *รายงานการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19* (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 53-127). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ภาวิณี พุงไรสง. (2565). *รายงานการพัฒนางานตามข้อตกลงในการพัฒนางาน (Performance Agreement : PA)*. โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง. เอกสารอัดสำเนา.
- ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค. (2564ก). *สำรวจผลกระทบ COVID-19 จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของการศึกษาโลก*. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/article1-02-01-211/>
- ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค. (2564ข). *เอฟเฟกต์โควิดเขย่าการศึกษา เพิ่มแรงกดดันต่อการเรียนรู้*. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/article-effects-of-covid-19/>
- อิทธิพัทธ์ สวทันพรกุล, อรรอมา เจริญสุข, มนตา ตูลย์เมธาการ, พนิดา ศกุนตนาค, และชวภณ สารข้าวคำ. (2565). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19: สภาพการณ์ บทเรียน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. ใน สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (บ.ก.), *รายงานผล การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19: สภาพการณ์ บทเรียน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 74-217). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*, สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.obec.go.th/about/นโยบายสพฐ-ปีงบประมาณ-พ-ศ-2566>
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้*. เอส บี เค การพิมพ์.
- Asian Development Bank. (2021). *Learning and earning losses from COVID-19 school closures in developing Asia*. Special Topic of the Asian Development Outlook 2021.

- Azim Premji Foundation. (2021). *Loss of learning during the pandemic*. Azim Premji University.
- Blaskó, Z., Costa, P., & Schnepf, V., S. (2021). *Learning loss and educational inequalities in Europe: mapping the potential consequences of the COVID-19 Crisis*, Discussion paper series. Bonn, Germany: Deutsche Post Foundation.
- Cardinal, J. (2020). *“Lost Learning”: What does the research really say?*. Geneva, Switzerland: International Baccalaureate Organization.
- Carvalho, S., Rossiter, J., Angrist, N., Hares, S., & Silverman, R. (2020). *Planning for school reopening and recovery after COVID-19: an evidence kit for policymakers*. Washington: Center for Global Development.
- Cho, Y., Kataoka, S., & Piza, S. (2021). *Philippine basic education system: strengthening effective learning during the COVID-19 pandemic and beyond*, Philippines COVID-19 Monitoring Survey Policy Notes.
- Conto, A. C., Akseer, S., Dreesen, T., Kamei, A., Mizunoya, S. & Rigole, A. (2020). *COVID-19: Effects of school closures on foundational skills and promising practices for monitoring and mitigating learning loss*, Innocenti Working Paper 2020-13, Innocenti, Florence: UNICEF Office of Research.
- Daniela, L., Rubene, Z., & Rūdolfā, A. (2021). Parents’ perspectives on remote learning in the pandemic context. *Sustainability*, 13(7), 3640.
- DiPietro, G., Biagi, F., Costa, P., Karpiński Z., Mazza, J., (2020). *The likely impact of COVID-19 on education: Reflections based on the existing literature and international datasets*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Dorn, E., Hancock, B., Sarakatsannis, J. & Viruleg, E. (2020). *COVID-19 and student learning in the United States: the hurt could last a lifetime*. Washington: McKinsey & Company.
- Education Development Trust. (2020). *Prevent a lost learning generation: nine recommendations to policymakers in response to COVID-19*. Berkshire: Education Development Trust.
- Education Development Trust. (2021). *Learning loss, learning gains and wellbeing: a review of policy and grey literature*. Berkshire: Education Development Trust.
- Engzell, P., Frey, A., & Verhagen, D. M. (2021). Learning loss due to school closures during the COVID-19 pandemic. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 118(17), 1-7.
- Fitzpatrick, R., Korin, A., & Riggall, A. (2020). *An international review of plans and actions for school reopening*. Berkshire: Education Development Trust.

- Great schools partnership. (2021). *Learning Loss*. <https://www.edglossary.org/learning-loss/>
- Hanover Research. (2020). *Resource compilation toolkit to overcome learning loss*. <https://www.hanoverresearch.com/reports-and-briefs/toolkit-to-overcomelearning-loss/>
- Ikeda, M., & Yamaguchi, S. (2021). Online learning during school closure due to COVID-19. *Japanese economic review* (Oxford, England), 1–37.
- Kaffenberger, M. (2021). Modelling the long-run learning impact of the COVID-19 learning shock: actions to (more than) mitigate loss. *International journal of educational development*, 81, 102326.
- Kasradze, T., & Zarnadze, N. (2021). Learning losses caused by the Covid-19 pandemic – a significant threat to economic development. *European Journal of Education Articles*, 4(1), 45-57.
- Khan, J. M., & Ahmed, J. (2021). Child education in the time of pandemic: Learning loss and dropout, *Children and Youth Services Review*, 127, 106065.
- Kuhfeld, M., Soland, J., Tarasawa, B., Johnson, A., Ruzek, E., & Liu, J. (2020). Projecting the potential impact of COVID-19 school closures on academic achievement. *Educational Researcher*, 49(8), 549–565.
- Kurniawan, H., & Budiyo, B. (2021). Heroe’s model: case study to reduce students’ learning loss and anxiety. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 16(3), 1122–1140.
- Locke, N. V., Patarapichayatham, C. & Lewis, S. (2021). *Learning loss in reading and math in U.S. schools due to the COVID-19 pandemic*. Istation.
- Noam et al. (2021). Building back better to avert a learning catastrophe: Estimating learning loss from COVID-19 school shutdowns in Africa and facilitating short-term and long-term learning recovery. *International Journal of Educational Development*, 84,1-14.
- Rahmat, A., Ismaniar, Arbarini, M., Isa, H. A., Hufad, A., & Mobo, D. F. (2021). Learning loss mitigation model in nonformal education era of Covid-19. *Advances in Social Sciences, Education and Humanities Research*, 589, 33-35.
- Raymond, M. E. (2021). *Learning Losses—What to Do About Them*. Hoover Institution: Stanford University
- Sabates, R., Carter, E., & Stern, J. (2021). Using educational transitions to estimate learning loss due to COVID-19 school closures: The case of complementary basic education in Ghana. *International Journal of Educational Development*, 82, 102377.

- Saliccioli, M. (2021). Understanding and addressing disruptions to learning during the COVID-19 pandemic, CSBA Research and Policy Brief.
- Simal, F., Mahulauw, D., Leasa, M., & Batlolona, J. R. (2022). Self-awareness and mitigation of learning loss on students' science learning outcomes during the Covid 19 pandemic. *Jurnal Penelitian Pendidikan IPA*, 8(1), 239–246.
- United Nations Children's Fund (UNICEF). (2022). *Where are we on education recovery? – taking the global pulse of a RAPID response*. <https://www.unicef.org/reports/where-are-we-education-recovery>
- U.S. Department of Education, Office for Civil Rights. (2021). *Education in a pandemic: the disparate impacts of COVID-19 on America's students*. Washington: U.S. Department of Education.
- Wortham, G. D., & Grimm, F. L. (2022). School interrupted: recovering learning losses related to COVID-19. *Journal of Cases in Educational Leadership*, 25(2), 124-135.
- Zierer, K. (2021). Effects of pandemic-related school closures on pupils' performance and learning in selected countries: a rapid review. *Education Sciences*, 11(6), 252.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.เมษา นวลศรี	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวรี ญาณปรีชาเศรษฐ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล แจ็งอักษร	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีมปรัชญ์ คณินพศุตย์	สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์	คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ภาคผนวก ข

รายนามโรงเรียนกรณีศึกษาในการศึกษา

การดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

**รายนามโรงเรียนกรณีศึกษาในการศึกษา
การดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**

1. โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์ดุขภูศึกษ)	จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. โรงเรียนเทศบาลวัดตองปุโบราณคณิสสร	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. โรงเรียนวัดประสาธ	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
4. โรงเรียนบ้านห้วยต่อ	จังหวัดตรัง
5. โรงเรียนบ้านโคกยาง	จังหวัดตรัง
6. โรงเรียนกุดจิกวิทยา	จังหวัดนครราชสีมา
7. โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม	จังหวัดเชียงใหม่
8. โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย	จังหวัดเชียงใหม่
9. โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
10. โรงเรียนด่านขุนทด	จังหวัดนครราชสีมา
11. โรงเรียนปากเกร็ด	จังหวัดนนทบุรี
12. โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง	จังหวัดระยอง

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายชื่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)
แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระดับประถมศึกษา

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ พิษญาภรณ์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรควิช จารึกจาริต	คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
3. นางวิภาดา เอื้อดี	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
4. นางสาวณภัทร ใจกล้า	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
5. นางนันทยา ใจตรง	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไฟโรงวัว
6. นางกัลยา บิลสะอาด	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยต่อ
7. ดร.เกรียงศักดิ์ อุบลไพร	รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไพร (ถาวรพรหมานุกูล)
8. ดร.ภัทรจิตรา แสงสุข	ครูชำนาญการโรงเรียนอนุบาลลพบุรี
9. นางสาวจิตินันท์ สัมมานุช	ครูชำนาญการโรงเรียนวัดโคกช้าง (ราษฎร์บำรุง)
10. นางมาลินี นิสะโสกะ	ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนเทศบาลวัดตองปุ
โบราณคณิสสร

ระดับมัธยมศึกษา

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิกร สุมาลี	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. ดร.สุภาภรณ์ สิ้นภัย	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
4. ดร.ชามาศ ดิษฐเจริญ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
5. นางสาววัชรลักษณ์ ทองกระจ่าง	รองผู้อำนวยการโรงเรียนไทรน้อย
6. นางเกตุอัมพร มียิ่ง	รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย
7. นายวรวุฒิ สุขสถิตย์	ครูชำนาญการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี
8. นายคณิน จิตนิยมสิน	ครูโรงเรียนราชินีบน
9. นายเกียรติชัย ดั่งงเอียด	ครูชำนาญการโรงเรียนอุบลรัตน์ราชภัฏวาริชวิทยาลัย
พัทลุง

ภาคผนวก ง
ประเด็นการสัมภาษณ์
การดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นการสัมภาษณ์

สังเขปการสัมภาษณ์

โครงการวิจัย : การติดตามการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ : เพื่อถอดบทเรียนและสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา

คำถามนำเข้าสู่การสัมภาษณ์

จากสถานการณ์ช่วงโควิด 19 สถานศึกษาของท่านประสบภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือไม่ อย่างไรบ้าง (รายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น ฯลฯ) และลักษณะภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เป็นไปในลักษณะใดบ้าง

คำถามหลักการสัมภาษณ์

สถานศึกษาของท่านมีกระบวนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไรบ้าง มีใครที่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง มีผู้สนับสนุนหรือไม่อย่างไรบ้าง และมีผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและครูผู้สอนอย่างไรบ้างโดยอาจใช้กรอบมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในเบื้องต้น ดังนี้

- 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน
 - 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา
 - 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
 - 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา
 - 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต
 - 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
 - 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ
- ฯลฯ

ภาคผนวก จ

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

สังเขปการสัมภาษณ์

โครงการวิจัย : การติดตามการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ : เพื่อเสนอแนะแนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ศิษยานุศิษย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

ประเด็นนำเข้าสู่การสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยนำเสนอข้อค้นพบเบื้องต้นจากการถอดบทเรียนและการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่ตีรวมถึงปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำถาม

ท่านคิดว่าจากข้อค้นพบเบื้องต้นการถอดบทเรียนและการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่ตีรวมถึงปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมี “แนวทางเชิงปฏิบัติในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ภายใต้มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามแนวทางของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทั้ง 7 ด้าน อย่างไรบ้าง

- 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน
- 2) การเสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา
- 3) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- 4) การพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา
- 5) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต
- 6) การยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
- 7) การจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ

ภาคผนวก ฉ

ภาพตัวอย่างการลงพื้นที่ภาคสนามการเก็บรวบรวมข้อมูล

โรงเรียนวัดประสาธ กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

โรงเรียนกวีลະวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนกุดจิกวิทยา จังหวัดนครราชสีมา

โรงเรียนด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

โรงเรียนบ้านห้วยต่อ จังหวัดตรัง

โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

โรงเรียนบ้านโคกยาง จังหวัดตรัง

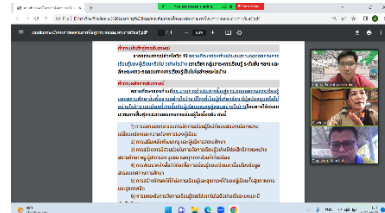
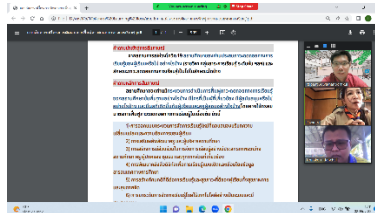
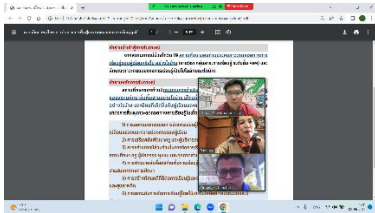
โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง จังหวัดระยอง

โรงเรียนวัดตองปุโบราณคณิสสร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โรงเรียนคอดยเต่าวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง (ราษฎร์คุษศึกษา)

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.สุเทพ แก่งสันเทียะ

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สวัสดิ์ ภู่อทอง

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

นายธนู ขวัญเดช

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

นางศิริพร ศรีพันธุ์

ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา

ดร.ภูมิพัทธ์ เรืองแห่

ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา

นางอำภา พรหมวาทย

ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

คณะนักวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สுவทันพรกุล

อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตา ตุ้ยเมธาการ

อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิดา ศกุนตนาค

อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข

อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ดร.ชวภณ สารข้าวคำ

อาจารย์ประจำ คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวกึ่งกาญจน์ เมฆา	ผู้อำนวยการ
	กลุ่มติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
นายจิริวิทย์ ไทภูวไพบุลย์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
นางสาวกนกวรรณ ศรีลาเลิศ	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
ดร.ภูริต วาจาบัณฑิตย์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นางสาวสุภารัตน์ ศรีหลัก	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นายวรจักร จงศักดิ์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นายธนกฤต ศรีกิตติพงษ์	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

